

JOANNIS
OPTISTÆ
ITA V E
ENS

iones
di . di
ctæ to . 10

* *

*Nunc primum, post Valentinii
ronymy Dözellii Philippi;
ac s. r. tiones, summa dili
S. r. m. tæ*

Accessit in eodem Reineri Sol, Consiliorum
Medicinalium Sectio prima, iam
quoq; edita primum.

JOHANNES
Franciscus

3
144
5

CLARISSIMO

VIRO, PIETATE,
VIRTUTE AC ERVDI-
tione eximio, domino Martino à
Drembeck, Medicæ facultatis Lip-
sensis Doctori atque Decano dignif-
simo, Domino ac præceptorì suo,
Philippus Bechius. S. P. D.

TSI totam philosophiam, lau-
datarum artium procreatricem
quandam, & quasi parentem,
frugiferam atque fructuosam esse,
nec ullam eius partem incultam atque deser-
tam inuenio, Martine doctissime atque inte-
gerrime, tamen nullam in ea, meo quidem
iudicio, partem, ipsa medicina feraciorem, neq;
vberioreni aut præstantiorem esse planè exi-
stimo. Video enim philosophiæ, animi solius
culturam atque medelam à philosophis attri-
bui, corporis autem curam, quæ æquè necessaria
est, adimi: sed medicinam, quod est longè qui-
dem præclarior atque exoptabilior, artem cu-
ratricem & corporis & animi esse, quæ non
a 2 mod

modò vitia radicitus extrahat, animosq; ad sa-
 tus felices accipiendos præparet atq; instruat,
 sed foris etiam salutaria & conuenientia cor-
 pori remedia applicet atque præscribat. Id ve-
 rò quàm si veritatis consentaneum, saluberrima
 ac vetustissima Hippocratis, Gal. & omnium
 Græcorum medicorū dogmata satis abundè de-
 clarent. Quæ nimirum ratione efficitur, vt me-
 dicina, quæ principia sua, ex his quæ de natura
 sunt, mutuatur, in rebus singularibus longè dif-
 ficilima, pulcherrima & præstantissima habea-
 tur. Quæ sanè post illa florentissima Græcorum
 medicorum tempora, ad hanc vsq; nostram æta-
 tem, ob vastâ, confusâ, perplexâq; Barbarorum
 medicorum scripta, adeò contempta, neglectaq;
 iacuit, vt per aliquot secula partim sepulta,
 atq; ex genere & consortio humano abrepta,
 diu multūq; delituerit, partim etiam tanquam
 indigestum quoddam confusumq; chaos man-
 serit, atq; Cimmeriis quasi tenebris inuoluta,
 fitum veterumq; contraxerit, totaq; ferè pro-
 strata, succubuerit, nisi illam, totius Italiæ ce-
 leberrimi viri, singulari pietate, virtute, atque
 omni doctrinarum genere ornatissimi, è vita
 humana sublatam atque deperditam, diuini-
 tas quodammodò reparassent, sepultam atq; de-
 mortuam excitassent, tum ex densissimis tene-
 bris, in lucem exoptatissimam vindicassent, si-
 tūq; absterfo, in nitorem quasi pristinum sum-
 mo

mo studio & labore reuocassent. Cæpit autem medica ars, vt nôsti, eo tempore quo tu quidem in Italia, studiorum omnium fidiſſima alumna, tam philosophiæ quàm medicinæ, diligentem sedulamq; operam, sub doctiſſimis atq; optimis præceptoribus nauabas, vt plurimum reuireſcere, & sub Leoniceno doctiſſimo MONTANI præceptore, qui tam scribendo, quàm docendo ac profitendo medicam facultatē, fideliter adiuuit, atque in p̄ oſteros propagauit, fructus longè vberriſſimos producere. MONTANVS verò, qui Leoniceni doctrina vsus est, post ſui fidiſſimi præceptoris obitū, medicinā è Barbarorum manibus, pro ſua quidem virili, cum ſumma laude, & admiratione omnium, eruere velis remiſq; contendit, fructusq; ampliſſimos in lucem protulit, dum Gordianos illos in re medica nodos tam eleganter atq; dilucidè explicauit, atq; ea, qua vt chaos, confuſa indigeſtaq; ſuere, certa reſtaq; methodo componens, in nouā rerum faciem feliciter digeſſit. In qua ſanè facultate, taceo reliquas, ad eò vir ille, doctrina, morumq; ſanctitate ornaſſ. excelluit, vt meritò Fracaſtorius, vir ſummi nominis, animam Galeni, pythagoricè ſentiendo, in MONTANI animam immigraffe dixerit: & post hunc Baſſianus Landus diſcipulus eius, atq; ſucceſſor digniſſimus, aliq; permulti in arte medica præſtantiſſimi, primas ei poſt Galenum (qui Aeſculap̄y &

Hippo. inuenta amplificauit, auxit, atque excoluit) iure attribuunt. Ille nanq; , sicut ex scriptis ipsius, quibus equidem plurimum delector, colligi manifestò potest, toto vitæ suæ curriculo in lectione optimorum autorũ, tum philosophorum, & medicorum Græcorum atque Arabum, præcipuè tamen Galeni dogmatis euoluendis, dies noctesq; ita occupatus fuit, vt se ab illis nunquam abstrahi passus sit. Vnde quidem hoc suo tam ardenti seduloq; studio, atq; labore indefesso, conescutus est, vt optimos quosq; autores, atq; in præcis medicorum antiquissimorum scripta felicissimè atq; dexterrimè declarare, eorũq; arcana patefacere, studiosisq; philosophiæ ac medicinæ τὸ ὄντως eximere, atq; τὸ ὑπὸ ἀσφαλῆς afferre, oculosq; eorum in cœnum barbaricum infossos, abstergere, at tollere, aperire, & ad veram solidamq; huius adeò præstantis atq; utilis scientiæ cognitionem pertrahere potuerit, Cuius equidem doctrina atq; institutio, tam multum profuit, vt ex illius schola, maxima copia illustriũ uiciorum, medicæ artis, ac totius encyclopediæ peritissimorum, tanquam ex equo Troiano prodierint. Interquos Bassianus Landus, Valentinus Lublinus, Hieronymus Dörzellinus, Vuolfgangus Meurerus, Caspar Nauus, Ioãnes Crato, Geruasius Marstallerus, quos omnes honoris causa nomino, atq; innumeri alij præstâtissimi medici, quos preceptoris loco & veneror & amo,

sua

forſitã fuerint, vt puto, non defuturos, qui Zoilã
more, noſtrum inſtitutum adunco naſo ſuſpẽſu-
ri ſint, tu quaſi ſtrenuus propugnator atq; pro-
tektor, nos à morſibus illorum virulentis, de-
fendas atq; propignes. Dabimus autem ſi vixe-
rimus incolumes, & reliqua eiſdem autoris
ſcripta in aliquot tomos digeſta atq; recognita,
qua typis Iſingrinianis longè pulcherrimis ex-
preſſa, in lucem ad propagationem & conſer-
uationem rei medicæ propediẽ exhibiũt, idq; eò li-
bentius faciemus, ſi tuam atq; aliorum erga nos
propenſam beneuolentiam ac ſtudiũ animaduer-
terimus. His valebis in CHRISTO IESV
cũ omnib. tuis bene & feliciter. Salutabis autem

meo nomine, D. Ioachimũ Camerarium, pro-
feſſorem linguarum celeberrimum, D. D. Chri-
ſtophorum Czobelium I. V. virum conſultiſſi-
mum, D. D. Vwolfgangum Meurerũ, Ariſtote-
lice philoſophiæ profeſſorem accutiſſimum, M.
Homiliũ mathematũ profeſſorem eximium,
præceptores atq; patronos meos, vnã cum reli-
quis mei amantibus, reuerenter atq; amanter,
quibus omnibus & ſingulis me, & ſtu-

dia mea vniuerſa etiam atq; etiam

commendo. Ex inclyta Baſi-

lea, Idibus Februarijs,

anno ſalutis hu-

mane,

M. D. LVII.

4 5

ILLV

ILLVSTRISS.

PRINCIPI ET DOMINO, D. NICOLAO RADZI-
uilo de musniki, Dei gratia Duci in
OliKa, Niesuiefz, DubniKi & Bier-
ze, Palatino viluensi, & magni duca-
tus Lithuaniae summo Marchalco &
Cancelario, atque Brzestensi &c. Ca-
pitaneo, domino suo clementissimo,

VALENTINVS LVBLI-
nus Polonus philosophiae ac medici-
nae Doctor S. P. D.

HOMINI à natura insitum est,
Princeps Illustrissime, ut nemini
obesse, omnibus verò semper pro-
desse studeat, quod maximè pra-
stat, qui recta ratione & iudicio utitur, pra-
sertim autem ille ipse, qui cum humanarum
verum cognitione, diuinarum quoque studium
coniunxerit. Et ideo cogitanti mihi ac memo-
ria repetenti, primum me natum esse homi-

sine controuersia, præcipuè & pictatis & eruditionis palmam obtinent. Quis sanè, cum id MONTANVS ad superos relatus, viua voce præstare amplius nequeat, eius prælecta, & scripta colligere, atq; in certum ordinem quæq; dispersa redigere, posterisq; commẽdare manibusq; conantur, vt res medica tandem ex MONTANI scriptis ac monumentis præclarissimis atque optimis reflorescere, fructusq; longè vberrimos atq; exoptatissimos proferre incipiat. Vnde mea quidem sententia, tales viri æterna laude & celebratione digni & sunt & haberi debent. Zoilos autem optima & honestissima quæq; improbant, nihil hinc moror, cum honestatem atque vtilitatem communem ipsorum malè dicendi studio, ex inuidia oborto, præponam. Cum enim homines hominum causa generatos esse cõstet, vt ipsi inter se alij alijs prodesse possent, in primisq; docendo, rationibusq; prudentiæ tradendis, nihil equidem magis ab ipsorum natura alienum, nec magis etiam indignum esse puto, quam sibi tantum natos esse, nec vt alijs quoq; profint, cum facillè id possint, & maximè debeant, cogitare velle. Quare vt hæc atq; alia declinarem, volui tuo nomini, Martine doctiss. atq; optime, hæc præclaras atq; vtilis MONTANI, philosophi atq; medici præstantiss. consultationes, de varijs morborum atq; symptomatum curationib. per me, & Hie-

EPISTOLA.

ronymum Donzellinum, virum in re medica
 peritiss. dimidia centuria eiusdem autoris au-
 ctiores, & longè quam antea castigatiores effe-
 ctas, ideo consecrare, vt & mei amoris atq; be-
 nivolentia erga te publicum testimonium, &
 gratitudinis etiam symbolum aliquod certū ex-
 taret, tum deniq; quanti te faciam, liquidò pa-
 teret, Neq; id immeritò. Quis enim est tam re-
 cors, qui tuā beneuolentiam non magnopere ex-
 petat? cum sis omni laude dignissimus, & in re
 medica, omniq; disciplinarū atq; virtutū genere
 ita ex cultus, de eo vt planè addubitem, an vel
 pietatis causa, vel ob medicina peritiam, & alia
 rum quamplurimarum atq; optimarum artium
 cognitionem, sis amplectendus atq; amandus. Ne-
 mo sanè est, qui te vel semel visum atq; cogni-
 tum, non summo amoris affectu prosequatur,
 pariq; obseruatione veneretur atq; colat. Quis
 & illud quoq; ad cumulum laudum tuarū acce-
 dit, quòd me Lipsia, vbi philosophia ac medici-
 nae fundamenta ieci, in aedibus tuis magnificis
 atq; splendidis, paterno affectu, & animo pro-
 pense atq; liberali aliquandiu foveris, nec me
 quidè solum, sed & alios quoq; viros pios, pro-
 beq; doctos, beneficij tuis haud vulgaribus de-
 uinxeris, ac etiamnum diuinctos tibi reddere
 studeas. Nihil autem addam amplius, nisi quòd
 te rogem, vt hosce labores pro tua quidem inte-
 gritate atq; sapientia boni consulere, & si qui
 for

nem, ac nihil humani à me esse alienum: deinde in religione nostra à teneris vnguiculis esse educatum, venit in mentem illius sententiæ veteris, Hominem homini esse Deum, qua quidem admonemur, vt quantum possumus vltro citroq; conferamus & accipiamus beneficia. Itaq; iam septimus agitur annus, postquam in Italia vitam traducere ceppi in studijs literarum, doctissimos tum philosophes tum medicos in varijs Academijs audiens, & antiquorum dogmata pro viribus percipere studens, idque non modo vt mihi consulerem, sed etiam caterorum mortalium commoditati seruiens, quoad mihi liceret per ætatem communia studia scientiarum quadantenus promoverem. Inter enim medicos, quos audire id temporis mihi concessum est publicè profitentes vnus IOANNEM Baptistam montanum Veronensem, virum tum singularari doctrina, tum morum sanctitate ac probitate ornatissimum, diligenti cura & attentione summa semper audiui, atque incredibili amore profectus sum, & colui. Ex quo factum est, vt illius dogmata omnia, non solum memoria, sed etiam scriptis commendata, veluti quosdam thesauros antiquissimos & pretiosissimos conseruare studuerim ne aliqua temporis iniuria interciderent. Siquidem sperabam medicina candidatis aliquando non mediocriter esse pro-

futura. Vtilitatem igitur hanc diutius differri honestum esse non putavi, postquam ille de vita decessit, non sine maxima iactura totius artis medicæ. Diligent er igitur curavi, ut in vulgus exirent, non aure popularis, & inanis gloriolæ aucupandæ gratia (ut fortassis nonnulli maleuoli interpretabuntur, qui rapiunt omnia in deteriore partem) sed adiuvandi potius causa nostra studia, quæ quotidie in peius ruerent, nisi à MONTANO, & eiusdem ordinis medicis sustentarentur aduersus inscitiam quorundam imperitorum, qui medicam artem potius remouantur, quàm promouent. Ut enim quæ ab Aesculapio & ab Hipocrate profecta sunt, Galenus amplificauit, auxit, & excoluit: ita Galeni dogmata MONTANVS nostra etate expoliuit & adauxit, vnde nomen immortale & famam incredibilem apud omnes gentes sibi comparauit. De quo apud Illustrissimam D. T. præstat nihil (ut dicebat ille de Carthagine) quàm pauca dicere. Nam sui præclari nominis illud perpetuum argumentum & testimonium extat, quòd summis Pontificibus, Imperatoribus, & Regibus charissimus fuit, qui sæpius spe facta multorum commodorum, & oblati præmiis summis, eum ad se pellicere conati sunt. Sed spreta utilitate, arti potius medicæ publicè traden

denda & iuuentuti instituenda, intentus esse
 maluit, quam in aulis Regum magnifice &
 splendide quod reliquum vite restabat, age-
 re. Nihilominus consultationes eius pertinen-
 tes tum ad morbos curandos presentes, tum
 ad sanitatem conseruandam, tum ad prou-
 dentiam futuri morbi, principibus placuisse,
 argumento nobis est Sereniss. Regina B O-
 N A S F O R T I A, de qua extat in hac
 centuria, prima consultatio, idquè iure opti-
 mo. Ut enim propter Regium diadema, &
 virtutes, quibus prædita est, tum propter il-
 lustrissimam prolem, quam peperit, (Sere-
 nissimi enim ac potentissimi SIGIS-
 M V N D I A V G V S T I, Regis Po-
 loniæ, optimi & semper augusti, principis,
 mater est) principatum quendam tenet: ita
 honestum & necessarium fuit, primo loco in
 hac centuria consultationem de tanta Regi-
 ne salute collocari. De reliquorum autem prin-
 cipum valetudine consultationes, hanc pri-
 mam tanquam ducem ordine suo disposita
 consequuntur, id quod planius atque clarius
 patefiet in altera centuria, quæ non multò
 post in lucem prodibit. Hanc verò primam
 centuriam, & reliquas quæ deinceps eden-
 tur, sub auspicijs D. T. peruiulgandas mul-
 tis, & illis quidem grauissimis causis addu-
 ctus, constitui: quas omnes si recensere vel-
 lens

lem, dies me deficeret. idcirco ceteris relictis, potiores in medium adferam. Primò quidem ostenderem gratam animi mei voluntatem erga MONTANVM, si eius placita sub nomine tuo, maximi nimirum ac potentissimi principis, in vulgus exirent. Quia sub illustrissimo. D. T. clariora & tutiora fore hæc existimavi. Audito enim nomine Principis potentissimi ac prudentissimi, malevoli desinent mortuo MONTANO oborectare. Si enim illustrissima D. T. hostibus terrorem incredibilem incutit, multò grauiorem sanè incutiet cauillatoribus MONTANI, illis quidem sulsis medicis, ac minutis philosophis. Quis enim splendorem familiae tuæ, quis potentiam, quis auctoritatem, quis res summa prudentia gestas, quis tuas denique virtutes quæ in optimo Principe requiruntur, ignorat? Clara est siquidem tua pietas, iustitia, clementia, liberalitas, & denique sapientia. Quare non immeritò omnes te colunt, venerantur summisque laudibus in cælum efferunt nomenq; optimi Principis maximo consensu tribuunt. Ob quas singulares tuas virtutes Serenissimus augustissimusq; Rex Poloniae, te in primis charum habet, magnisque rebus gerendis præficit, cuius rei non leue argumentum extat sanctissimum matrimonium cum potentissimi Regis Ferdinandi filia Serenissima CATHERINA, à sua sereniss

renissima Regia Maestate, nuperrimè contractum, quod felix faustumque omnes optamus. Tum ut declararem me apud omnes maxima ac incredibili voluptate affici, ex familiaritate ac amicitia mutua, quam cum illustrissimo ac mag. domino D. Stanislao Comite à Thencz in Castellano Leopoliensi &c. heroe ac meo patrono nunquam hercle satis laudato (virtutibus enim, doctrina, sapientia, rebus præclare gestis, dignitatibus, ac deniq; splendore, nobilitate & antiquitate familia summus est,) sanctissimè observas, qua quidem ego fretus, hæc tuo nomini dicanda esse volui. Tum verò ut mea incredibilis in tuam illustrissimam D. observantia, pro summis erga amicos meos beneficijs, que quidem & multa sanè & insignia fuerunt, signum ac testimonium aliquod extaret. Accipe igitur illust. Princeps, à me mancipio delatissimo tibi, hoc munus qualecunq; sit, quasi à MONTANO per munus traditum, & à multis medicæ artis studiosis magnopere desideratum. Etsi autem hic liber in amplam molem non crevit, tua tamen illustr. D. equi boniq; consulat, propterea quòd plenissimus bonæ fragis est, & plus in recessu quam in fronte promittit. Scio quidem dignum non esse tanto principe. At illud me consolatur, quod illustriss. D. T. pro sua prudentia, que summa est, unum donantis respiciet.

ciet potius quàm doni magnitudinem. Scio
 quoque multos desideraturos Romani sermo-
 nis emendatiorem structuram, & nitorem in
 dicendo, copiam præterea atq; orationis splen-
 dorem. Sed materia hæc subiecta, est hæc lu-
 mina verborum non requirit. Medica enim est,
 qua ornari negat, sed contenta doceri est. Eò au-
 tem libentius tibi Princeps Ill. hæc offero &
 dico, quò sæpius audiui ex viris maximis, &
 præcipuè ex Mag. D. STANISLAO
 Bonero, Capitaneo Bieensi, heroe sanè ampli-
 tudine & splendore familie claro, ac D. Nico-
 lao Ossolinio viro summo loco nato, virtutum
 amatore. audiui inquam philosophos ac medi-
 cos tibi non ingratos esse præsertim verò do-
 ctissimos viros Bartholomeum Sabinum, Pe-
 trum Posnaniensem, præceptores meos nun-
 quam satis laudatos, & Martinum Borucium
 Cuiaviensem philosophum ac medicum præ-
 stantissimum, phisicos Serenis. Regis Polonia.
 Tum etiam quòd ad eas, quæ in te elucent vir-
 tutes, hæc quoq; laudem accedere intelligerem,
 quòd & si maximis & grauissimis negotijs tum
 Regiæ Maiestatis, tum latissimi dominij tui,
 nunquam ferè non distringaris, quòd tamen
 interdum otij tibi datur id optimarum artium
 studijs libentissimè consumis. Quippe qui præ-
 terquam quòd maximam ex ijs voluptatem
 sapi, intelligis ad magnas res agendas illa con-
 ferre

ferre. Audeo autem hæc dogmata MONTANI ac hosce labores meos (quos sanè maximos, vt studiosi videbunt , impendi) Illustr. D. T. offerre, cum medicos præstantissimos ac antiquissimos, imò & recentiores plurimos, idem fecisse constet. Ex quorum numero est Aristoteles & Galenus ipse, quorum alter Alexandro Regi, alter Antonino Impera. charissimè vixit. Rhasis Mansori Regi Arabum suos libros obtulit, & hac nostra ætate Iunius Paulus Crassus Patawinus medicus eruditione & experientia clarus, Aretæum ac Ruffum vetustissimos artis medicæ scriptores è Græco in Lat. linguam vertit, & illustr. Prusæ principis dicavit. Andreas Vesalius anatomicen CAROLO V. Imper. & Tagaultius Gallus librum Chirurgicum ex Guidone mutuatum, Regi Galliarum, ac Vincentius Casalis Brixianus philosophus & medicus summus, optimo ac potentissimo Principi illustr. domino, domino Ioanni Comiti à Tharnovv Castellano Cracouensi, ac copiarum Sereniss. atque Inuictiss. Regis Polonæ Imperatori summo, opuscula quadam MONTANI, superiori anno me etiam consultore dicavit. Ac denique innumeri alij opera medica, tum sua, tum aliena, Regibus potentiss. ac principibus maximis asscripserunt. Nec sanè est quod quispiam mihi vitio vertat, quod lib. na ediderim. Nam

ut turpe non puto mihi præceptoris mei dogmata edere, sic etiam aliquam mihi laudem (absit verbo invidia) deberi, quòd in ijs colligendis diligens fuerim. Semperq; existimaui honorificentius esse ex præscripto doctorum virorum, rectè de aliqua re differere, quàm sua somnia literis mandare, quod multi nostra atate faciunt. Hoc autem consilium meum si probari sensero, maiora aggrediar, & fortassis tandem aliquando (CHRISTO auspice) non de alienis, sed de meis lucubrationibus aliquid depromam, ut ostendam operam me non Lussisse sub reliquis præceptoribus meis & BASSIANO LANDO Placentino & HELIDEO de Paduanis Foroliviensi (quos honoris gratia apud illustrissimo D. T. nomine) philosophis ac medicis hac nostra tempestate clarissimis & maximis, quorum alter Paravi cum sua laude Theoricam medicinæ ordinariè profitetur, alter verò Bononia praxim cum felicissimo successu exercet, ac alijs quorum nomina studere brevitati, silentio interea prætereo. Tuæ igitur illustrissimo D. hunc librum (qualecunque munus fuerit) non solum dedico verum etiam me ipsum perpetuò devoveo. Diva valeas, viuasq; principum decui, ac patriam meam Serenissimo atque inuictissimo Principi & domino, domino S I E I S M V N D O

VALENT. LVBLI. EPIST. 19

DO AVGVSTO Regi Polonia do-
mino nostro clementissimo, commenda-
tissimam reddas. Bononiæ

Calendis Aprilis M.

D. LIIII.

* *
* *

b. 2. CA

CATALO-
GVS CONSVL-
TATIONVM ME-
dicinalium, quæ hæc
prima & dimidia
centuria con-
tinentur.

* * *

- D**E leui capitis dolore & destillatione,
ex imbecillitate ventriculi, & hepatis,
pro serenissima Bona Sfortia Regina Polo-
nia, serenissimi ac potentissimi Regis Polo-
nia Sigismundi Augusti matre 1
de diversis dispositionibus præter naturam,
cum metu futura apoplexia, pro Illustrissi-
mo Duce Bavarie. 12
de epilepsia, pro illustri Germano 20 17
de imbecillitate cerebri cum vertigine & ca-
iarrho perpetuo, pro matrona & Comite à
Drichtrista in Germana 25
de catarrho & fluore sanguinis cum macie
corporis, & dolore pectoris, pro Illustrissi-
ma marre Illustrissima Ducis Siquentia 33^m
de ij.

- de ūsdem affectibus, pro eadem 44
- de catarrho, dolore capitis cum vertigine, dolore
podagrico, & œdematico tumore cruris, pro
Duce Melphensi 49
- de inflammatione capitis, cum dolore dorsi, &
suppressione menstruorum, pro nobili ma-
trona Veneta de gente Cornelia 54
- de epilepsia per consensum, pro nobili puero
Germano 67
- de epilepsia, pro nobili viro Vicentino 75
- de imbecillitate totius capitis, & oculorum,
pro ciue Cracouiensi Polono 83
- de catarrho diuturno ex intemperie frigida &
humida cerebri, pro heroe D. à Driehtristain
Germano. 89
- de preservatione à catarrho salso destillante
ad partes subiectas, excitante diuersa sym-
ptomata, & de potu thermarum Lucen-
sium, pro Equite Cornelio Clementino 93.
- 94
- de destillatione catarrhi ad partes subiectas,
fluore alui penè dysenterico, assiduo vomitu,
torminibus ventris, cum febre assidua &
insigni totius corporis tabe, pro adolescente
filio medici 22 96
- de dolore capitis periodico, grauitate eius, &
sibilo aurium, pro Veneto 99
- pro eodem 105
- de dolore capitis & dentium, cum varijs sym-
pto

ptomatibus, pro nobilissima quadam matrona	108
pro puella epileptica	114
de intemperie humida cerebri, & de preservatione dentium à nigredine & putredine, pro puero nobili Germano	121
de catarrho, & sputo sanguinis periodico, pro nobili Veneto	127
de dolore capitis periodico, de ventriculi debilitate, & mensibus albis, cum detestatione coitus, pro matrona Veneta	146
ad phtiriasim seu tineam capitis antiquam	150
de dolore capitis post partum, cum symptomatibus melancholicis, pro matrona Germana	151
pro eadem, & marito eius laborante morbo Gallico	154
de catarrho, pro Illustr. Ducissa Urbini	161
de dolore capitis cum tinnitu aurium, pro Illustrissima matrona	164
de tremore membrorum, & movendi imbecillitate vitio cerebri, pro magnifico viro	168
de vertigine, & tinnitu aurium antiquo, pro viro integerrimo Domino Matthia Zesl Bohemo	170
de dolore capitis, cum asthma, & dolore dextri lateris, & febre levi, pro puella Maurocena	171
	de

- de apoplexia terminata in paralyfim dextri
brachij & cruris cum diminutione earun-
dem partium, pro nobili Illyrico 184
pro eadem nobili Illyrico 191
pro eodem, continens curationis factæ ordi-
nem. 194
- de destillatione à capite, vlceribus, animi de-
liquijs, epilepsia, imaginationibus melan-
cholicis, & alijs plurimis, pro Marchione quo-
dam Montis ferrati. 197
- de dispositione catarrhosa, cum ventriculi im-
becillitate, pro viro 58. annorum 204
- de suppressione mensium, cum gravitate capi-
tis, pro magnifica muliere 209
- de catarrho, in quo periculum de tabe, pro no-
bili Veronensi 212
- de tremore, ophthalmia sinistri oculi, & reli-
quis ortis vitio cerebri, pro matrona Leonora
Sacrata Flischa 215
- de diminutione visus, pro matrona Veronensi
221
- de actione visus diminuta, pro iuvene Augu-
stano 231
- de diminutione visus, & pilis in palpebris in-
terius retortis, pro Polono 276
- de debilitate visus, & paralyfi diminuta, &
vertigine, pro Doctore Veneto 240
- de destillatione à capite ad diuersas partes, &
febre, pro abbate Sante Gregorij octuage-
nario

nario	248
de oculis lachrymantibus, pro Iudæo Turcico	
259	
de visione diminuta continua, & corrupta, sed intermittente, pro monacho S. Iustina	261
de debilitate oculorum, & periculo suffusionis ex consensu ventriculi, pro D. Gasparo Vn- gario	270
de ophthalmia, pro Corricio iuvene doctis- simo	272
de ophthalmia, cum principio suffusionis, & vl- cere in cornea	291
de apostematibus cancrrosis in naribus pro Ger- mano	301
de polypo narium ad cancrum accedente	305
de difficultate aperiendi mandibulam ex debi- litate muscutorum, pro domino Andrea Pon- ticello	307
de catarrho descendente ad vertebrae colli, & impediente circumgyrationem capitis, item	
de immunda matrice conjugis, pro nobili Ger- mano	310
de sputo sanguinis	318
de sputo sanguinis cum febre hectica, pro puero Hebraeo	321
de empyemate cum suppressione menstruorum, pro puella	323
de tussu ex catarrho, cum sputo sanguinis, pro adolecente Bononiensi	327
	de an

- de angustia pectoris ex catarrho, & imbecil-
litate ventriculi, pro Gallo 345
- de tuberculo circa thoracis regionem lateris si-
nistri, tam in anteriori, quam posteriori
parte, pro generoso domino à Stuberberg
Germano 348
- de cardiaca passione, pro nobili matrona Vicen-
tina boni habitus 47. annorum 351
- de febre ex intemperie membrorum natura-
lium, ac obstructione à materia frigida &
crassa orta, pro Francisco Casali medico Bri-
xiano 355. 356
- de febre orta ex obstructione, pro puero Veneto
358
- de scirrho lienis, & obstructionibus cum peri-
culo hydropis, pro doctissimo iuvene Utinen-
si, domino Ioanne Baptista Luuisino 360.
361
- de morbo Gallico, pro quodam nobili Ger-
mano. 371
pro eodem 386
- de morbo Gallico, cum febre. & continuis vigi-
lijs, pro nobili iuvene. 391
- de morbo Gallico, doloribus in extremis partibus
digitorum, ulceribus narium ac gutturis, ex
destillatione acris, pro generoso Polono 396
- pro Illustrissimo atq; excellenoijs. Domino. D.
Galeotto Pico, Mirandula Comite dignis-
simo 404
de tis

- de tumore splenis post diuturnam febrem, pro
reuerendo Boschetto Mediolanensi 430
- de intemperie frigida splenis, cum tumore insi-
gni, cruditatibus ventriculi, & corporis
atrophia ac decolorationibus, cum metu fu-
tura aquæ inter cutem, pro nobili Polono
quadragenario 435
- de tensione hypocondrii dextri ex affectu fri-
gido hepatis 439
- de melancholia hypochondriaca 453
- de flatibus hypochondriacis, pro sacrisico 457
- de passione hypochondriaca, cum annexis sym-
ptomatibus, nimirum tremore cordis, &
ventriculi mordicatione, & totius corporis
macie, pro Veneto 459
- ad ramicem intestinalem 473
- de hernia 475
- de imbecillitate ventriculi, cum fluxu men-
sium alborum, pro matrona Veronensi 477
- de affectu hypochondriaco, pro Comite de Mont
fort Germano 478
- de urinæ difficultate cum pruritu, & de dolore
dorsi, ac renum, & de gravitate in inguine,
& de lue Gallica 484
- de fluxu hæmorrhoidum, pro muliere nobili
497
- de calculo renali, pro nobili Germano 502
- de calculi præseruatione, pro reuerendiss. Cardi-
nali Petro Bembo 518
- de are

- de arenulis, & metu futuri calculi, pro iuvene
Siculo 525
- de eiectu materia crassa & foetide per urinam,
cum dolore renum 535
- de ardore urinae, cum eo ut saepe urinam emit-
tat 539
- de calculo vesicae, cum stranguria urinae, pro
nobili puero Italo 541
- de passionibus pudendi, ardore urinae, difficul-
tate mingendi, gonorrhoea, & febre erratica,
pro nobili Veneto 549
- de calculo, dolore renali & iuncturarum, cum
ardore urinae, pro ciue Florentino 572
- pro Reuerendi Cardinali Petro Bembo 578
- de ardore, urinae cum quadam suppressione uri-
nae, suffocatione noctu à primo somno, dolore
renis praecipue sinistri, de dolore spatulae si-
nistrae, dolore ventriculi, ventositate in fundo
ventriculi, & intestino colo, de continua sto-
machi imbecillitate, cum dolore podagrigo re-
misso in pollice pedis dextri, pro Francisco
Vargo Regis Hispaniae Consiliario 592
- de praefocatione matricis, pro nobilissima mulie-
re, agente iam 33. annum aetatis suae 602
- de fluxu materiae albae è virga per decennium,
pro magnifico Contareno Patritio Veneto
606
- de praeservatione à calculo, pro ciue Vero-
nensi 610
- de flu

- de fluxu per virgam, pro ciue Taruifino 613
 614
 an diuretica conueniant in præſeruatione ſani-
 tatis ab affectibus reni & veſica, pro magnifi-
 co Contureno Pratore Patauino 617
 de laſitudine ex labore, pro mercatore Veneto
 628
 de dolore genu obtuſo, ex deſtillatione pituita à
 capite, pro magnifico Veneto 639
 de tumore in utroque genu, pro domino Georgio
 Freidel Germano 647
 de tumore œdematico vtriuſque pedis, pro ciue
 Ferrarienſi 656
 de titubatione pedum ex leui vertigine, pro
 magnifico Bernardo Nauagerio Senatore
 Veneto 660
 de luxatione pedis, pro illuſt. puero Germano
 674
 pro eodem, abeunte ex Italia in Germaniam
 676.677
 de præſeruatione à podagra, pro nobili viro do-
 mino
 Matthia Zeſz Conſule L. Bohemo 679
 Alexandrina aurea examen Montani 683
 pro hydropico ex aſcite cum tympanite * 3
 pro phtyſico * 15
 pro iſchiadico * 30
 pro melancholico * 34
 de diarrhico, pro ciue nobili Patauino * 38
 de ip

de epileptica puella, Frisimelica & Montani *

41

cuidam nobili viro Polono propè annos 60. nato, splenicam & hepaticam ægritudinem patienti: patiebatur autem hoc malum à 15. annis *

51

pro patiente diminutionem in motu quarundam partium corporis *

57-58

de pleuritico *

60

pro nobili quodam, cui hepar inflammatum, & ventriculus ob id debilitatus erat *

61

contra dentium dolorem *

62

de catarrho, dolore capitis, pleuritide & febre, Frisimelica & Montani, pro quadam magna domina *

64

cuidam suffusione laboranti ordinata *

73

de melancholico Iudeo, inter Clarissimos Doctores Petrum Nauarram, frisimelicam, & Baptistam Montanum *

75

de varijs symptomatibus, destillatione, podagra, tumore splenis, alijsq; *

86

de scabie, tinnitu aurium, hæmorrhoidibus *

101

ad melancholicam hypochondriacam *

106

pilula pro melancholico *

ibid.

pro quartanario purgatio *

ibid.

de scabie, pro puero *

107

de scabie humida cum pruritu *

110

unguentum ad lepram datum, seu scabiem ortans

tans

- tam ex vitio virtutis assimilatua, purgato
 antea toto corpore * 112
 pro tremore manus * ibid.
 pro quodam iuvene, qui post longam quarta-
 nam patiebatur magnam splenis duritiem *
 114
 de Gallo quodam laborante quartana triplici *
 115
 de febris continua cū catarrho, & leui quodam
 sputo sanguinis, ac suspitione hectica * 123
 pomum odoriferum, ordinatum Vuolfgango à
 Vuerter * 138
 in morbo Gallico euacuatium * ibid.
 pulueres varij pro catarrhosis à cœna, post quo-
 rum usum non bibendum amplius * 139
 pro dysenterico * 140
 pro monacho cholico * 141
 erysipelas phlegmonodes * 141
 coeliaca anus ibid.
 pro puerpera tussiente admodum * 144
 de surditate & tinitu aurium * 145
 de febre, cum praefocatione matricis ibid.
 de febre putrida in hecticam mutata * 148
 de aquis destillatis per Alembicum, etiam à cali-
 dis herbis esse frigidas demonstrationes *
 150
 laborans febris continua, ex bile & pituita
 crassa * 154. 155
 Febris quartana cura * 157
 de febris

De febr̄i inter pollata *	158
de febre cōtinua. pro puella 18. annorum *	162
de melancholico *	172
de ophthalmia *	181
de ophias̄i & alopecia *	189
de morbo Gallico, podagra, & hectica, vn̄a cum pruritu maximo *	198
de vtriusq; cruris contractione *	205
de dislocatione & contractione sinistri cruris *	214
de catarrho, cum multis alijs symptomatis con- iuncto *	224
de difficultate anhelitus, vertigine, ac defecda- tione cutis *	236
de melancholia hypochondriaca *	246
de sp̄uto sanguinis, & puris, cum catarrho *	255
de affectione hypochondriaca confirmata, cum multis symptomatis *	264
super eodem adolescente nobili, an sit mittendus ad balnea *	271
de catarrho, cum affectu quodam melan- cholico *	278
de epilepsia, pro puero *	281
de surditate *	282
de dolore in brachio ex pr̄servatione apa- plexia *	291
de visus imbecillitate, & alijs quibusdam sym- ptomatis *	299
de bra	

- de brachio leſo, & omnium principalium mem-
brorum influxu deſtituto * 304
- de fluxu pituitoſo per urinam, vlcere in puden-
dis, tabe, manus contractione, & hypochon-
driaca affectione * 308
- de paralyſi ſiniſtri lateris, pro quodam magni-
fico viro * 316

F I N I S.

IO. BAPTISTÆ
MONTANI MEDICI
VERONENSIS,

Consultationum medicinalium
Centuria prima,

A VALENTINO LVBLI-
no Polono quàm accuratè collecta.

Consul. i. De leui capitis dolore, & de-
stillatione, ex imbecillitate ventri-
culi & hepatis, pro Serenissima Bona
Sfortia Regina Poloniae, Serenissimi
ac potentissimi Regis Poloniae Si-
gismundi Augusti matre.

X omnibus intrinsicis causis, quæ
ad affectus capitis præter naturã
generandos conducunt, potissimæ
sunt ventriculi imbecillitas, atque
hepatis caliditas. Ac de ventriculi quidem im-
becillitate, cuius ratione succi crudi multipli-
cati assiduos vapores ad caput submittunt, cuiq;
etiam vulgari medico vel mediocriter in arte
versato est exploratum, nihilq; frequentius au-
ditur, quàm mutuus ille circulus læsionum in-

A ter

ter cerebrum & ventriculū. De hepatis verò caliditate, quātum ad capitis repletionem faciat, autoritas est Galeni I I I. de locis affectis: præter rationem, quæ dicat, in huiusmodi temperaturis maximā vaporum copiam à toto venarum ambitu ad cerebrum ascendere. Sunt igitur suapte natura paratissimi ad omnes circa caput affectus perpetiendos, quicumq; in duobus illis membris, ventriculo scilicet & hepate, tales habent temperaturas: quibus si postea accesserit apta capitis ad recipiendum dispositio, iam intrinsecus omnes promptas habet occasiones tum ad efficiendas, tum ad recipiendas circa caput dispositiones præter naturā. Cum ergo scribatur, in sua Serenissima Maiest. hæc omnia conuenire, non est mirum si facile inciderit in dolores capitis, defluxiones, & quosdam alios affectus præter naturam. Sed si postea his quoque accesserint aliqua vitia sex rerum non naturalium, humana corpora necessariò commutātium, tum planè non facilitas tantum, sed necessitas malorum impressiōum consequitur. Cum igitur huiusmodi quoq; conuenisse audiam in eadem Serenissima Maiestate, perscitur integer tanquā causariū chorus ad morbi incrementum idoneus. Audio enim suam Maiestatem primò penitus se non exercere: aliquādo verò in assiduis cogitationibus, & animi molestijs detineri: somnus diurnus uti quotidie: in cibo & potu non admodum

dum exquisitum delectū habere: cuiusq; aëri,
 incūbētibus grauisimis negotijs sese exponere.
 De excrementis verò, an secundum quod oportet
 expellantur. nō audiui quidem, sed fortè &
 in illis erit aliquod vitium: ferè enim ista quoq;
 læsio præcedētes errores consequi, comitariq; so-
 let. Nam de mensibus retentis, quamuis ratione
 ætatis secundum naturalem ordinē retenta fue-
 rint, nihilominus in tali tēperatura, et tali otio,
 & delicijs Regijs, non sine damno intercepta
 sunt. Nam etiam audio post eorū retentionē in
 omnia prædicta symptomata cōfestim incidisse:
 scioq; plurimas quoq; matronas aliàs post detē-
 tos menses etiā naturali temperie præditas, ta-
 men in varias ægritudines postea delapsas esse.
 Et si omnia recte collegerimus, facile intelli-
 gemus nō tantum capitis affectiones, sed etiā lie-
 nis tumores, & hydropicos, qui quandoq; cōti-
 gerunt, ab iisdem causis processisse. His recte co-
 gnitis, & suppositis, haud difficilis erit intentio.
 Ac primum illud ex rei natura fundamentum
 elicitur, S. M. purgātibus quidē, & his quæ at-
 tenuāt, vel alio modo præparant, aut excoquūt
 humores, subleuari quidē posse, curari verò ne-
 quaquā. vel enim enumeratorum membrorum
 intemperies ad naturalē statum sunt redigen-
 de, vel causa intrinsecæ relinquendæ sunt, qui-
 bus periodicè ad illos eosdē affectus sit redeun-
 dum. Quamuis ego non negauerim purgationes

esse opportunis temporibus faciendas, ut humores qui quotidie ob membrorum inæqualitatem assiduâ generantur, non redundant, & ex redundantia nō illos tantum affectus foueāt, sed novos quoq; generent, ut frequenter fieri solet. In illis tamen purgationib. nō est insistendū, sed ad alia quoq; quæ paulò inferius dicā, est accedendū, quæ magis facient ad præseruationem, quàm ad curationē. Vera enim curatio, si verū fateri volumus, fortè erit impossibilis, si modò totam morbi naturā rectè perpendimus: quomodo enim fieri poterit, ut eorum membrorum inæqualitas ad æqualitatē redigatur? in hac præcipuè ætate, et in corpore regio, cui quàm difficile sit diutius imperare, notū est omnibus, qui aliqua ex parte experimento deprehenderunt. Primò itaq; in tam longa ægritudine, in re-cta victus ratione, curationis præseruationis basim, potissimamque fidem statuerem, ita neque alicui aëris excessui tam calido quàm frigido occurreret, ventosque omnes & pluuia euitaret. Nec hyemis tempore in vaporarijs fumo calefactis, vel prope magnos ignes diutius moraretur, præcipuè ubi ignis ex fortioribus lignis ardeat, qualis est quercus, ilex, vlmus, & reliqua plura huiusmodi. Caveat etiā, ne acriter magnum lumē, siue Solis, siue ignis intueatur: sed neque ab alto prospiciat, aut fluminum præcipitiū, aut turbas, aut celeres rotarū gyros,

ros, & reliqua. Laudarē vt singulis septimanis caput ablueret, præcipuè si sit illi lauandi consuetudo, eligatq; lixiuū ex salicis aut vitis cinere confectū, in quo salvia, maiorana, chamaemeli, rosæ, decocta sint cū drachmis tribus agarici electi. Hæc enim ablutio conferet ad roborandū, mundādumq; caput. Inter præcipua hoc habeat, vt omnes animi molestias, quammaximè fieri possit, euitet, faciatq; vt quāmaximè exhilaretur animus quacunq; occasione sumpta. Erit etiam illud otii, & quies corporis immoderata omnino auertanda. Quotidie matutinis horis sese exercebit deambulādo, donec totum corpus citra sudorē incalescat. Nec minus imperabit sibi frictiones quotidie, vt manè in lecto fiant, sintq; frictiones in toto corpore æqualiter molles tamen, & prolixiores, ita vt cutis calefacta incalescat. quod si etiam post frictionem totū corpus illiniatur oleo garyophyllorum odorato, longè magis expediet. Et quoniā audimus deditā esse longa consuetudine somno meridiano, cōsulimus vt paulatim desuescat, præcipuè si nocte, quantum satis est, dormierit: ad capitis enim repletionem, distillationesq; augendas, efficacissimus est somnus meridianus. Observabit præterea, ne cubitum accedat à cœna, nisi post horas ad minus duas, cœnaq; illi sit parcior, quàm prandiū, si & suauiorē somnū, & leuius liberiusq; caput habere voluerit: non

tamen propterea tã copiose prandeat, vt postea
 crudo stomacho ad cœnam accedat: vtrunq; ita
 moderandum, prandium inquam & cœna, vt
 nouus cibus priorem inconcoctum vel ebullen-
 tem non inueniat: quod optimè fiet, si citra sa-
 tietatem semper comederit. Sitq; inter cœnam &
 prandium spatium nõ minus quàm nouem ho-
 rarum: tunc enim cruditatem semper euitabit:
 quod inter cœtera optimum erit remedium ad
 omnes suos affectus abolendos. Sitq; quàm fieri
 potest, cibus quã maximè simplex, vniûsq; na-
 tura: quod quidẽ sicut est Principibus & Regi-
 bus difficillimũ, propter inueteratam & malam
 consuetudinẽ, ita etiam perniciosissimum est.
 Nihil enim magis facit ad cruditates, ad corru-
 ptionem, putredinẽq;, & ad deprauatos hu-
 mores in corpore multiplicandos, quàm ciborum
 varietas & multitudo: confunduntur enim plu-
 rima diuersissimarum naturarum, quæ dum
 inequaliter concoquuntur distribuunturq; ne-
 cessarium est vt inde labor caloris innati con-
 sequatur, & varia vitiorum genera in succo
 illo tam diuerso. Admonemus igitur, & depre-
 camur suam S. M. vt velit in hoc Regiũ morem
 exuere, & in opipara regali mensa vnum tan-
 tum eligere, quod sibi pro fame sufficiat, illudq;
 sit leue, & quod facile concoquatur, facileq; di-
 stribuatur, & optimum sanguinẽ generet, qua-
 les sunt omnes carnes pullorũ, perdicum, phasia-
 norum,

uorum, hœdorum, vitulorum, castratorum iu-
 uenum, oua recentia tremula, vel sorbilia. Panis
 ex purissima farina sit. bene fermentatus, &
 mediocriter salitus. Ab omnibus antiquis carni-
 bus, & sale maceratis abstinebit, ab oleribus
 præcipuè crudis, à fructibus horariis, à piscibus
 præcipuè qui in stagnis degunt, aut paludibus,
 ab aibus etiã quæ palustria incolunt loca, vt
 sunt anseres, anates, & huiusmodi, à legumini-
 bus, à pastilibus, à lacticiniis, & præcipuè à ca-
 scio, à frixis in sartagine. hæc omnia S. R. M. sua
 auersetur. Vinum eligat clarum mediij coloris,
 vel etiã album, non acidũ, neq; adstringens, sed
 bene maturũ, mediocriter vinosum: & omnino
 euitabit mustum & vina turbulenta. Quod si
 etiam vindemia tẽpore vinũ conficeretur cum
 salvia & betonica, illud esset præstantissimum,
 præterquã quod gustui non esset iniucundũ. Sed
 non est mittendis, tanquã parui momenti, quod
 vt sua M. quotidie habeat beneficiũ alui, dili-
 genter opera danda est, imò inter præcipua hoc
 animaduerti debet: hoc enim studio adhibito di-
 strahentur vapores, qui ad caput continuè fe-
 runtur. Si igitur natura faciat quantũ oportet,
 nil ultra moliendũ: sin minus, laudo vt semel,
 aut bis, aut quoties opus fuerit in septimana su-
 mat terebinthina Cypriæ, quæ faciliè habebitur
 Venetiis, vel interim, dũ non habebitur, Iarici-
 næ, quæ habebitur faciliè, pondus drach. du. rrom

manè tribus horis ante prædium. Hoc enim remedium non tantum molliet aluum, sed etiam obstructions aperiet, membra præterea naturalia, membraq; nervosa corroborabit, vrinam prouocabit, vtero conferet: ideo, me iudice, prætermitti non debet. Hæc summam dicta sint pro tota victus ratione, quæ si diligenter à Mæiestate sua obseruabuntur, tam erunt efficacia: ut forte sola horum ope præseruetur, & immunis futura sit ab omni affectu, de quo nunc cõqueritur. Hoc tamen si non fecerit, vel magis, ut futurum credo, non adeo exquisitè obseruet, alia proponam, quæ in alijs duobus curandi instrumentis, pharmacia scilicet & chirurgia, consistunt. Quantum ad pharmaciã attinet, laudo ut bis singulis annis purgetur, autumnò, & vere. Ex his enim annuis purgationibus præseruari solèt homines à grauissimis etiã morbis, quemadmodum erat sententia Galeni in libro de sanguinis missione. Et quamuis immensa penè euacuandi materia sit, nihilominus tamen proponam, quod mihi congruũ videtur, & quod erit tanquam intentionis exemplum.

℞. Castiæ ℥j. Specierũ hieræ ℥j.
Fiat bolus tribus horis ante prandium sumendus. Deinde

℞. Mellis rosati colati
Syrupi de cichorea Nicoli sine rhabarbaro ana
Decoctionis cetrath (℥j.
Capill

Capillorum Veneris in aqua boraginis destil-
lata ℥ iij.

Misce pro vno, & sic pro alijs septem. Deinde

℞. Rhabarbari ℥ j. Spica gra. vj.

Infundantur in decoctione florū cordialiu per
horas x. & facta diligenti expressione, colatu-
ra adde confectionis hamech ℥ iij. Syrupi rosati
solutivi ℥ ij. Misce, et fiat potio dēda in aurora
cum custodia. Et iste esset purgādi modus satis
facilis & expositus. Placeret tamen, vt sanguis
quoq; in purgatione veris mitteretur à basilica
sinistri lateris, cuius quantitas sit ad uncias
viij. vel uncias x. In autumno postea peracta
evacuatione prædicta præter sanguinis missio-
nem, summopere placeret vt sumeret per duos
vel tres dies infrascriptā decoctionē, quæ apud
me longo experimento probata est ad melācho-
licos succos sine aliqua molestia evacuādos, lie-
nisq; affectus egregiè remouendos, cuius dosis
quidem communis est, unciarum sex. Est tamē
pro natura vniuscuiusq; consuetudine & eta-
te limitanda, cuius descriptio talis est.

℞. Myrobolanorum omnium ana ℥ v.

Contundantur grosso modo, & fricentur ma-
nibus cum oleo amygdalarum dulcium. Infun-
dantur per xxxij. horas in libris vj. aquæ su-
mitterre destillatæ. Postea

℞. Epithymi, Thymi, Polypodij, Folio-
rum sene, Liquiritiæ ana ℥ vj.

A 5 Semi

Seminum citri ʒ ij.
 Corticum radicum ellebori nigri ʒ iiij.
 Bulliant omnia simul ad consumptionem medie-
 tatis deinde quiescat donec refrigeretur deco-
 ctum, postea coletur & fortiter exprimatur, &
 addito zucharo sufficienti dulcescat, & cum oui
 albumine purificetur, & leui decoctione facta
 syrupizetur, & seruetur ad vsum. Postea
 Rx. huius decoctionis ʒ vi. aut v. aut
 iiij. aut quantum expedire videbitur:

Iuleb rosati ʒ v.

Misce, fiat potio danda in aurora, poteritq; dari
 vel alternis, vel singulis diebus secundū euacua-
 tionis quantitatem, augendo vel minuendo dosim,
 prout euentus ostēdet. Et hæc de purgationibus
 ordinariè per singulos annos faciendis. Sed quo-
 niam in ratione victus semper ferè aliquid de-
 linquitur, & præcipuè in Regijs delicijs, ideo ne
 deprauati humores plus æquo excrescant, suum
 consilium esse opinor, si singulis mensibus bis aut
 ter mediam rhabarbari optimi drachmam de-
 glutiat, siue mandendo, siue in pilulari forma,
 siue in poluerè redactâ, admixto saccharo rosa-
 to, vel passulis, quomodocumq; libuerit. Ad oculi
 verò affecti corroboracionem, concoctionemq; &
 discussionem materierum confluentium, opti-
 mum erit remedium huiusmodi collyrium.

Rx. Fœnugraci electi,

Radicum althææ ana ʒ i.

Mundentur exquisitissimè ab omni sordè, infunde & decoque in aqua fontis purissima sine fumo, aut puluere, aut fauillis, ad consumptionem duarum partium, deinde fiat fortis expressio & colatura. Postea

Rx. Aloës optima lota in aqua rosarum ℥ ij.

Sacchari candi rosati ℥ i.

Decoquatur omnia simul ad consistentiam mellis, deinde seruetur in vase vitreo optime obturato, & suo tempore suauiter ponatur in angulo oculi affecti cum penna, & maximam inde utilitatem habebit, cum accipiet. Pro capitis verò particulari purgatione, laudo quidem ea, quæ nos vulgo appellamus masticatoriæ, & precipuè quæ cum sola mastiche sunt sed caput purgata, & expurgationes per nares violentas non ita laudauerim, tum propter maximam affinitatem inter angulos oculi, & nasi emunctoria: esset enim potius attractio ad eundem locum, quam derivatio. Sed ubi omnibus his diligenter peractis S. M. adhuc vexaretur ab iisdem symptomatibus, tum maximè probarè, si cauteria quoque fierent in utroque crure, in parte exteriori, in loco consueto per quatuor digitos infra iuncturam, à peritissimo chirurgo: esset enim auersio, & euacuatio optima, & efficacissima, & precipuè si in sinistro crure fieret, propter rectitudinem. Et hæc credere suffectura, si modò sua Serenitas diligentissimè præseruari voluerit ab omnibus molestiis,

quod

quibus nunc affici solet, cum auxilio Dei Optimi Maximi, cuius nomen sit perpetuo benedictum. Datum Venetijs, nonis Iulij, M. D. XLIX.

Consult. II. De diuersis dispositionibus præter naturam, cum metu futuræ apoplexiæ, pro Illustris. Duce Bavaricæ.

Probabile admodum est Magnificum hunc & nobilissimum virum à natiuitate laudabilis fuisse temperaturæ, neq; in corporis cõpositione deliquisse: audio enim & bono habitu constare. semperq; constitisse, & esse carnosum, rubei ac floridi coloris, hilarem, ingeniosum, & prudentem, & rebus agendis idoneum. Quæ quidem indicant non tantum corporis temperaturam bene habere, sed membra quoq; omnia principalia in idẽ exquisitissime cõspirare. Si quo igitur morbo vel laborat, vel hæctenus laborauerit, non est iudicio meo, vitio corporis: sed victus rationi tribuendũ. Cùm tamen calidioris hepatis sit, plurimũq; sanguinis generet, parũq; exerceatur, & lautissimè viuat, non est postea mirũ, si ex redundantia in varias egritudines semper inciderit, & primò in adolescẽtia in tertianas febres, & icteritias, ob feruorẽ atatis, bilis copiã, & malam victus rationẽ: deseruescente autem atate, dum calor nõ ita acris adesset, frigidiores postea morbi inuasent, vt testiculorũ, calculi renum, iliaci affectus, vlcera crurũ erodentia propter humo-

rum adustionē : & nūc cū tantū sit in primo senio cōstitutus, totq; morbis subūciatur, periculū est, nisi exquisitissimē sibi caueat, et præcaueat, atq; iterū caueat, ne in apoplexiā tandem etiā incidat, aut subito suffocatus intereat, præcipuē cū videatur hoc illi esse hereditariū ob similem patris interitū. Oportet igitur, vt tanquā prudens & tēperatissimus vir muniat se, atq; ab imminentibus periculis se custodiat: quod non ita difficile efficiet, si rationi, & fideli medico velit obtemperare. Neq; enim, vt prius dicebamus, vitium aliquod naturale in hac corporis structura esse opinamur : sed sola deprauata victus ratione contractum. Incipiet ergo à fundamēto soldo & necessario, vbi tandem totam præseruationem, totam etiā curam inuenerit, sine quo nihil exequi poterit, & quo solo omnia faciliē exequetur. Fundamentum illud est, vt in sex rebus non naturalibus quantū fieri potest, nihil delinquat. Exercitijs vtatur moderatis : euitet omnes aëris excessus, omnesq; animi molestias : quotidianā alui excretionem procuret: somnū meridianū effugiat. omninoq; ad vigilias potius declinet: sed præ reliquis omnibus cibum & potū moderetur. Caueat ab aromatum vsu, qui mos apud Germanos plus nimio riget. Vnico cibo contentus sit, ferculorumq; ac omnium esculentorū copiam euitet. Ideo à lautis mensis, & cōmuni nobiliū conuict

victu, & cōpotationibus quammaximè poteſt
 abſtineat. Iuniores carnes comedat, ſicut hædo-
 rum, vitulorum lactentiū, pullorū, perdicū: oua
 etiam recentia & ſorbilia cōceduntur. A piſci-
 bus, leguminibus, paſtilibus, lacticiniis, rebusq;
 omnibus frictis abſtineat. A vino quāmaximè
 abſtineat: in vino enim omnia ferè inueniet di-
 trimenta, ſuarūmq; omniū egritudinū fomēta.
 Sit ergo vinū vel nullū, ſi fieri poteſt, loco cuius
 vtatur vel ceruiſia: vel, ſi vinum admittit, neq;
 ceruiſiā toleret, ſit saltē vinū dilutū, pauciſe-
 rum, clarū, ſubtile, & modica admodū quanti-
 tate ebibitum. Quantum ad id quod quaeritur,
 vtrum quemadmodū conſuevit, ſit in illo ſangui-
 nis annis ſecanda vena: dicimus, ex quo hæc
 conſuevit, nō protinus eſſe deſueſcendū. Sed
 ſi ita viuet, quemadmodū à nobis eſt inſtitutū,
 non aggregabit ea excrementa, quæ indigent
 tanta miſſione ſanguinis: & tunc poterit pau-
 latim ab annua vena ſeſtione deſueſcere, præ-
 fertim maturiori ſuccedente etate, in region
 frigida & boreali. Ad ſecundū quaſitū, vtrum
 vlcera crurum ſint præſeruanda nullis facilis
 cauteriis, quæ vulgus fontanellas appellat. Re-
 ſpondemus, cū iam natura aſſuenerit ad ea
 partes excrementa corporis, & ea quidem acer-
 rima & peſſima tranſmittere, ſi de fluxus hu-
 iusmodi intercipietur, fore hoc cum maximo
 ægri discrimine. Sæpe enim vidimus, & habe-
 m^{us}

mus parata exempla multorum, qui ex crurum
 emanantiū sanatione & exiccatione, in apo-
 plexias & perniciosissimos morbos inciderint.
 Laudamus igitur cauteria in vtroq; crure loco
 consueto in parte exteriori quatuor digitis in-
 fra genu, evitādo chordas, & loca nervorum,
 ritē esse faciēda. Et vbi cauteria hoc modo per-
 acta deſtillare, ſaniēmq; emittere ſatis copioſe
 inceperint, tunc niſi vlcera ſpontē ſanentur (id
 enim frequenter fieri ſolet) arte medici ſananda
 eſſe conſulimus. Ad tertium quaſitū, quodnam
 thermarū genus illi conveniat. Reſpondemus,
 iudicio noſtro, omnes calidas thermas ab illo
 quāmaximē eſſe evitandas, quales maximē ſunt
 ſulphurea, nitroſa, bituminosa, aluminosa: aenea
 verò, & reliqua huiusmodi, in quibus tamen
 ferri minera prædominatur, ac conſequēter fri-
 gida ſunt & ſicca, harū uſum ſummopere lau-
 damus: hepatis enim, renūmq; ac doſi fervorem
 contēperabunt, per vrinam excrementa corporis
 expurgabunt, corpusq; totum ſua adſtrictione
 corroborabunt. Debet autē hoc corpus ita præ-
 ſervari, vt bis in anno, verē in quā & autūno,
 exquisitē purget pharmacis bilē præcipuē & pi-
 tuitā purgantib. Inter quæ omnib. ego prætule-
 rim cōfectionē hamech, ſyrupo roſaceo ſolutiuo
 admixto. Et quoniā à me requiritur, vt particu-
 laris modus purgādi tradat, licet hoc præſentib.
 medicis eſſet dimittēdū, nihilominus, vt amico-
 rum

rum desiderio satisfaciam, particulare purgandi formam exponam. Ineunte igitur vere circa primam Lunae quadrantem, mane hora ante prandium, duodecim drachmas florae cassiae in bolo confectas exuberem, ac die sequenti syrupum infra scriptum propinurem, qui habet:

℞. Syrupi acetosi simp. multae acetositate
Syrupi de succo limonum ana ℥j.
Decocti acetosae, Seminum citri,
Carnis citrangularum, vel arantiorum, cortice
dempto, ℥iiij.

Misce pro uno, & sic pro alijs. Sumptis septē syrupis pharmacum accipiet, quod ita habebit:

℞. Confectionis hamech ℥. iiij.
Syrupi rosacei solutiui ℥. iiij.

Cum modico aquae acetosae fiat potus. Sumat in aurora cum custodia: postea utatur saccharo rosaceo per plurimos dies, quod etiam laudo, ut familiare habeat. Sanguis autem mittatur è vena basilica dextri lateris post exhibitionem secundis syrupi, tertio scilicet die ab assumpta cassia. Quantitas sanguinis est pro viriū ratione metienda. Autumno eandem prorsus evacuationem repetet, excepta sanguinis missione. Quatum ad asthma attinet, illud, ut audio, merum fuit symptoma, ob retentionem materiei consuetae ad crura defluere: hoc enim tantum proximo anno inuasit, dum crurum emanatio detenta esset. Propterea emanatibus cruribus crediderim non

superuenturum asthma. Si tamen contingeret, in paroxysmo quammaximè esset abstinendum à cibo & potu. Sorbitio tamen paulatim, & per interualla exhibenda esset, modò aqua mulsæ cum hyssopo decoctæ, modò cum oxymelite eadem hyssopo adiuncta. Erectus maneat, neq; omnino iaceat supinus. vbi spirat aër liber, frigidus, minimè suffocatus. Illinat pectus & thoracem totum tam anterius quàm posterius linimento ex adipe anseris, butyro, oleo amygdalarum amararum confecto, adiuncta particula croci. Procuret etiã cum clysteribus acutis alui lenitionem, ita enim euacuabit, & auertet materiam. Declinante paroxysmo posset agarici preparati drachmas duas deglutire siue in forma pilularum, siue ex melle rosaceo collectum, siue dilutum aqua betonica, vel hyssopi, & similium. Mense Iulio, M. D. XLVII.

Consult. III. De epilepsia,
pro Illustri Germano.

EX structura capitis Illustrissimi Domini, atq; ex multis excrementis, nemo non potest iudicare cerebrum illud humidissimū esse, plurimāq; redundare pituita: quod facile etiam indicant omnes operationes animales, atq; alia signa omnia, vbi postea accesserit pessima viuendi ratio, non absq; ratione consecuta fuerunt pessima accidentia, & præcipuè epilepsia, quæ propriè consequitur talem temperaturam cere-

bri. Cùm ergo tum naturalis corporis habitus, tum mala viuendi ratio ad morbum tum generandum, tum alendum conspirèt, meminerit, si modo Illustriss. sua dominatio sua valetudinis curam habuerit, omni conatu vtrūq; emēdare, malā scilicet viuendi rationē, malamq; cerebri tēperaturam. Quæ quidē prestare nō poterit paucis quodam tēpore, parcēs præsertim his quibus nocu- mēto affici possit. Ideo perpetuò indicēda est si- bi talis viuendi ratio, quæ simul & possit mor- bum, & naturalē corporis constitutionē in con- trarium vertere. Primum igitur studebit, vt de- ligat aērē in quo degat, quāmaximē siccū. Cali- dior etiā eligendus esset, si regio sua pateretur: sed illum saltē qui quāminimē frigidus iudice- tur. Humiditas autē aëris quāmaximē cauēda est. Valles igitur concauas, paludosasq; loca, & quæ à vētis minimē difflari possint, euitet, et tamen propterea vētis caput est exponendū, Au- stro præcipuē, & Boreā: alter nā que excremen- titio humore caput replet, alter intēso rigore con- stipat, cōprimit, concoctionesq; omnes impedit, vnde obstructions oriūtur. Serenas igitur tem- peratasq; regiones quāmaximē expetat, vbi neq; montium asperitas, neq; valliū depressa inæqua- litas, neq; per paludes, aut stagna, aut vastitates, syluæ intercedāt: sed eligat amplas planities libero sole, & ab omni euaporatione quāmaximē immunes. Nocturnū etiā aērē effugiat, neq; loco

ca inhabitet terrena, neque fenestris apertis dormiat, etiã si feruor aestatis accedat. Vbi frigus vel venti regionem occupauerint, quod euitari non possit, tunc caput congruis operimentis est tegendum, auresq; & ceruix, & totus thorax ab omni frigoris iniuria præcipuè defendi debet. Nec minus studebit, pedum ne frigiditatẽ patiantur: pedum enim frigiditas cerebro ob rectitudinem non mediocriter consentit. Vbi ergo corpus ita optimè munitum fuerit, vt possit & humiditati, & frigiditati aëris, & omnibus importunis ventis resistere, tunc curabit ne accidentibus animi molestiis aliquo modo afflicetur: cerebrum enim ex illis quammaximè afficitur nocimento. Iram igitur tristitiãque omnes, tanquam pestes effugiat, & quietẽ animi querat, iucundè viuat, cum amicis letetur, vnde etiam cauebit à solitudine. Recedat ab eo prorsus diuturnus somnus, præcipuè meridianus & matutinus: meridianus enim generat, matutinus retinet capitis omnia excrementa. Surgat igitur in diluculo, & intra cubiculũ suũ se continens, deambulando, & corpus congruis motibus exercendo, caput etiã pectẽdo, querat omnia capitis excrementa tum per palatũ expuendo, tum per nares, tum per aures etiã, excernere. Quæ vbi peregit, tunc ad exercitium corporis se conferat, quod quidem suaue molleq; esse debet, & in quo præcipuè caput non agitetur, sed crura potius

& inferiores partes moueantur acrius: in aëre
 tamen hoc erit faciendum temperato. Quod si
 regio, vel aëris constitutio, aut anni tempus
 prohibeat, intra proprios lares, atque intra cu-
 biculum etiam se exercere poterit: neque enim
 exercitium singulis diebus est intermittendum:
 quod sicut molle suauēq; esse præcipimus, ita
 etiam longum statuimus, ut longitudo expleat,
 quod mollities præstare non potest. Et si exerci-
 tium aliqua occasione prorsus impediatur, exer-
 citij loco frictions longas toto corpore fieri oportet
 omisso tamen capite. Deinde enitatur, ut se-
 cundum ciborum proportionem quotidie etiam
 egerat excrementa conuenientia tum per aluum,
 tum per urinam: maximè enim studere debet, ne
 excrementa retenta caput suis malis humoribus
 repleant. Vbi igitur natura in hoc satisfecerit,
 bene erit: ubi deficiet, tunc artificio suppletur,
 commodissimūq; & presentaneū remedium, &
 ad hūc usum instrumentū erit clysteriū: maximè
 enim auertit à capite, cōfertimq; & subito ex-
 purgat sine aliqua molestia. Clysteres autē sint
 ex beta, ma'uarū, furfurisq; decocto, addito oleo
 & sale, & ℥ iij. mellis rosati. Quod si clysterem
 non ita facile assumpserit, utatur ante cenam ℥
 i. optimæ aloës ad formam pilule redactæ, hora
 una ante cenam, bis aut ter in septimana, si ita
 res exegerit: nā hoc remediū auertet à capite va-
 pores omnes, prouocabit urinam & alia excre-
 menta

menta, aperiet obstructions venarū, corroborabit ventriculū, & vegetabit calorē innatū: hæc enim omnia efficacissimè præstat aloës vsus. A Venere quāmaximè abstinebit: nā ab antiquis omnibus, præcipuè ab Hippocrate medicorum principe, Venerē nihil aliud esse quā breuē epilepsiam, proditū est. Superest viuēdi ratio circa cibū & potū, in quo maxima sue curationis portio consistit: ex cibo namq; & potu generantur humores, ex humoribus obstructions, ex obstructionibus epilepsia. Curandum igitur est, vt humores boni generentur, & nō boni tantum, verum etiam quantitate moderati: redundantia namq; humorū, etiā si optimi fuerint, pessimos generat morbos, inter quos epilepsia quoq;, & apoplexia numerātur. Cauere igitur oportet à cibis tū qualitate, tū quātitate peccātibus. Sed & multitudo ciborū vel varietas vitāda est: neq; enim in varietate cōtingere potest, quin & plus sumatur alimenti, quā oporteat, & deinde cum assumptū est, ob naturarū diuersitatem & contrarietate nō corrūpatur, & putrescat. Vnīco cibo cōtentus erit, idq; horis consuetis. Canebit diligēter, ne cibū assumat, nisi priorē concoxerit: ideo ad mēsam non accedat nisi vera fame coēgerit. Et propterea nō malū erit, si quādo omnino etiā abstinebit à cibo: id enim natura sæpe exigat, vt, quod assumptum est, decoquat atq; distribuatur. Prandiū sit & cœna inter se propor-

tione correspondētia, ut ex tribus partibus cibi
 viginti quatuor horarum, pars vna sumatur in
 prandio, duæ verò partes in cœna, ita tamen ut
 post cœnā leuiter & suauiter deambulet, neque
 prius cubitum eat, quàm duæ saltē horæ a cœna
 peractæ fuerint. Cauebit, ne inter prandium, &
 cœnam, & horā decubitus, aliquid prorsus bi-
 bat, siue vinū, siue aqua fuerit: neq; etiam ali-
 quid comedat, siue sint fructus, siue aliquod
 aliud genus edulū: omnia enim hæc summopere
 nocebunt, & coctionē impediēt. Abstinebit præ-
 cipuè ob omni genere carniū antiquarum, sicut
 sunt bubulæ, caprinæ, & castratorū veterum: à
 carne porcina cuiusq; generis, siue recēs, siue sal-
 ta fuerit: ab omnibus palustribus auibus, sicut
 sunt anseres, anates: à coturnicibus, quas Itali
 Qualias vocant, habent enim innatū quendam
 & naturalem consensum ad epilepticos motus
 excitandos. Cauebit ab omni piscium genere,
 præcipuè tamē à palustribus, & anguillis, & ab
 his quas Tencas vulgò vocant: ab omnibus pa-
 stilibus, lacticinū, cibarijs frictis in sartagine,
 à fructibus, præter ficus & melones, quos tamen
 in pauca quantitate, nec quotidie, concedimus: à
 caseo, ab ouis duris, ab omnibus acetaris, præci-
 puè herbarum crudarum, & maxime lactu-
 ca, & tandem ab omni eduliorum diuersitate: à
 vinis quoq; omnium generū, hoc enim præcipuè
 placet. Sed si aliquod vinū bibendū est, sit il-

Ind pauciferum admodum & bene dilutum, album, & in paucissima quantitate. Quantum verò ad medicamenta alia, laudo per aliquot subinde annos autumnò & vere purgetur: purgatio autem sit huiusmodi:

Rx. Floris cassiæ ʒ x.
Specierum h:ere simp. ʒ ij.

Cum saccharo fiat bolus sumendus tribus horis ante prandium. Item

Rx. Oximellis scillitici,
Syrupi de betonica ana ʒ i.
Aqua pæoniæ ʒ ij.

Misce pro vno, & sic pro alijs septem. Post vltimum syrupum die immediatè sequenti accipiet infrascriptam medicinam manè in aurora cum custodia:

Rx. Confectionis hamech ʒ ij.
Corticum radicum ellebori nigri ʒ i.
Syrupi rosati solutiui eiusdem anni ʒ ij.

Cum aqua pæoniæ fiat potio sumenda in aurora cum custodia. Deinde

Rx. Sacchari rosati ʒ ij.

Sumat ʒ s. hora vna ante cibum bis in die. Et hoc pro euacuationibus tã autũni quàm veris. Medijs verò temporibus vtatur ter vel quater etiã in mense pilulis infrascriptis, sumendis vna hora ante cenam ad pondus ʒ. j. videlicet:

Rx. Seminum pæoniæ ʒ i.
Garyophyllorum,

Nucis muscata ana ℥ s.
 Rheubarbari electi, Aloës succo citrini, Agarici
 preparati ana ℥ ij.
 Pulverizentur omnia per se, & misceantur:
 deinde aspergatur succo rosarum puro, & per-
 mittantur exiccari, & ita iteretur septies: de-
 inde cum oxymelle squillitico fiat magdaleon, de
 quo fiant pilula tres singulis vicibus ex singula
 ℥ i. & reformentur cum oxymelite squilli-
 tico. Item utatur frequentissimè electuario in-
 fra scripto bis aut ter etiã in septimana, & de-
 glutiat singulis vicibus cochlearia duo tribus
 horis ante prandium.

℞ Oxymellis squillitici ℥ ij.
 Mithridati optimi ℥ i.
 Succo radice pœoniae recentis ℥ ij.
 Seminum pœoniae, Seminum citri ana ℥ ij.
 Pulveris cranei humani ℥ ij s.
 Sacchari rosati ℥ iij.

Misce cum saccharo siue Iuleb rosato, fiat lam-
 bitium. Item quãdoque ubi electuarium fasti-
 dierit, sumet ℥ i. infra scripti pulveris in
 brodio pulli circa auroram:

℞. Seminum pœoniae
 Pulveris humani cranei ana ℥ iij.
 Garyophyllorum, Nucis muscatae,
 Seminum citri ana ℥ i.
 Misce, & fiat pulvis, qui seruetur ad usum. Duo
 autem cauteria in cruribus continuè teneat
 aper

aperta, & pro his dilatandis loco pulueris utatur unguento hoc:

Rx. Unguenti Aegyptiaci ℥ j.

Lithargyrii ℥ s. Misce.

Et cum huiusmodi ratione victus & remedijs cum diuino auxilio probabile est, suã Illustriss. Dominationem conualituram. Efficaciora remedia, uti minimè necessaria omittentes, faxit Deus ne illis indigeat. Successum verò morbi rescire subinde desideramus Caput poterit abluere ter & quater etiã in mense ante cenã, atq; eo die se contineat in adibus, custodiendo se à vento & à frigore. Lixiuũ quo se abluet, tale erit, Primo conficiat lixiuũ dulce ex cinere salicum vel vitium, deinde accipiat huius lixiuij quantitã pro vna ablutione necessariã, & in ea decoquat maioranã, betonicã, asarũ, & ℥ j. agarici optimi in panno lineo inuolutam, quam postea exprimet diligẽter, & cum lixiuio caput abluet vt dictum est, adhibito saponẽ odorato.

Consul. I III. De imbecillitate cerebri cum vertigine & catarrho perpetuò, pro matrona & Comite à Driehtristain Germana.

Illustrissimam dominã primò esse imbecillam cerebri cõstat ex vertigine, quã tot annis perpetitur: ex ppetuo catarrhi defluxu; ex eo quod accidit, vbi se bis inuenterit, videri sibi omnia

concidere. Hanc imbecillitatē tātummodo in ce-
 rebro ortū habere, an aliūde fieri, posset aliquis
 dubitare. Cūm tamen tandē perseverauerint
 accidentia, quæ multis etiam remedijs hæctenus
 non potuerunt tolli, in ipso cerebro læsionē esse
 probabile est. Non tamen fieri potest, quin & à
 ventriculo, & à toto corporis ambitu augean-
 tur cerebri affectus. Nam quamuis propter ca-
 pitis destillationem, tum ad ventriculum dela-
 bentē, tum per nervos & vertebrae ad singulas
 partes corporis derivatā, languor ille univër-
 salis, & ventriculi affectus generari possint, tamē
 fit inde circulus: nam ubi semel affectio in in-
 feriorib. partibus generata fuerit, cerebro quo-
 que cōmunicabitur. Iam ergo neque cerebrum
 omnino sine inferiorum consensu, neq; inferiora
 sine cerebro affici puto, sed sibi inuicem utraq;
 simul mutuis vicarijs labefieri. hinc perseveran-
 tia ægritudinis, & curationis difficultas, omni-
 bus scilicet membris affectis, & præcipuè prin-
 cipalibus, quæ sibi æqualiter cōmunicant affe-
 ctum. Si verò à me queratur, quænam imbecilli-
 tatis causa sit, credo ad frigidā intemperiem esse
 referendā, ex perpetua destillatione & perseve-
 rantia, & longitudine morbi, ex tarditate &
 segnitie accidentiū. Neq; dubium esse potest, hæc
 intemperie frigidam copie materie congeneris,
 frigide scilicet & humide copulari. Non tamen
 hoc corpus privari atra bilis abundantia credi-
 derim:

derim: nam calida hepatis tēperatura, & habitus corporis, & amplitudo venarum, hæc facile possunt ostendere: quæ ubicunque adsuerint, si postea adiungatur cura, & molestia, & animi accidentia, & longæ egritudines afflictates, & atas iam declinuis, fieri nō potest quin ibi melancholicus humor redundet, atq; inde deteriores diuturnioresq; sūt vertigines, inde etiā quandoq; tremor cordis. Ergo si curari voluerit Illustrissima D. à tã longa tãmq; pertinaci egritudine, quæ fundamentū habet & firmā sedem in mēbris etiā principalibus essentialiter affectis, & sibi inuicē ad maleficiū consentientibus, cum accessione quoq; pessimorum humorum, pituitæ inquam destillantis, & atræ bilis euaporantis. Si ergo curari voluerit Illustrissima D. indigebit proculdubio plurimo tēpore, diuturna perseuerantia, & pertinaci patiētia, obedēdo fidelibus medicorū consilijs, neq; ab illis recedendo, donec integrā sanitatē fuerit consecuta: alioquin si parum cōsidat, & desperet, & tardū euentū nunquā futurū putet, medicamentaq; opinetur nihil propterea cōferre, quia serò curat, profectō immedicabilem prorsus reddet egritudinem, & dum sæpe ad varia medicorū cōsilia, & varias opiniones se conferet, in nullo proficiet. Quod ergo primum præcipimus illud est, vt proponat morbum habere longum & diuturnū, qui etiā longa indigeat curatione. Hoc ita supposito,
 primò

primò delibèrabit, & enixè studebit Illustriss.
 ma D. vt in ratione victus moderatiss:ma sit:
 caueátq; in primis ab omni aëris excessu, cere-
 brũ enim imbecille præcipuè ad aëris omnes in-
 iurias exponitur: & quamuis frigiditas in hoc
 casu maximè aduersa sit, non tamen propterea
 calori tutò occurreret: nam sicut frigiditas auget,
 deteriorémq; reddit intemperiem, ita calor col-
 liquat humores, calorem resoluit, & vires ex-
 haurit. Studendum igitur est quammaximè, vt
 aërem eligat temperatũ: ideo ab omni flatuum
 genere, & à pluuijs, à niue cauebit, & æstatis
 tempore in feruente sole non ambulabit, neque
 immorabitur. Germanica etiam vaporaria non
 adeò placent: qui enim in vaporarijs degit, sem-
 per in extremis versatur, vel nimio scilicet ca-
 lore, vel nimio frigore. Caput muniat operimẽ-
 tis, quibus ita se ab aëris iniuria defendat, vt
 nõ tamẽ grauetur. Hoc etiã loco laudo, vt semel
 saltem singulis septimanis caput abluat, scilicet
 horis vespertinis, post solis occasum, vt possit
 post capitis lotionem tota subinde nocte se intra
 cubiculum proprium commodè continere, neque
 se aëri exponere: eritque lotio huiusmodi. Su-
 matur lixinium ex sarmentis vitium, quantum
 sufficit ad vnicã capitis lotionem, atq; in eo de-
 coquatur maior ana, lauri bacca, pulegiũ, cala-
 mentum, ocimũ cum seminibus, & agarici ele-
 cti contusi, & ligati in petia ʒ ij. addatũrque

vini pars tertia ad lixiuū mensuram, & tunc omnia decoquantur ad consumptionem quartæ partis, postea fiat expressio, & colatura, & cū hoc lixiuio lauetur caput cum aliquo sapone odorato. Ex hac enim lotionē mirum in modum caput corroborabitur, quæ si cōferre videbitur, laudo vt bis in septimana repetatur. Præterea mirum in modum placet, si pomum habeat odoratū, quod assiduè manibus teneat, & odoret.

Pomum erit talis descriptionis:

℞. Ladani electi, & pinguis ℥ j.
 Styracis pinguis Belzoini ana ℥ j.
 Garyophyllorum, Cinnamomi,
 Nucis muscatæ, Seminū nigellæ ana ℥ ij.
 Olei de garyophyllis odorati ℥ j. s.
 Gummi tragacanthi, Mastice ana ℥ ij.

Dissoluatur gummi in aceto rosaceo, postea omnibus simul compositis secundum artem fiat pomum, additis in fine, moschi, ambre ana gr. x. Seruetur hoc pomum, & odoretur, vt dictum est. Ad idem quoque conferet, si perpetuò in cubiculo, in quo dormit, & versabitur, fiat suffumigium infra scriptum.

℞. Ligni aloës Belzoini Styracis ana ℥ j.
 Sandalorum citrinorum ℥ iiij.
 Thuris masculi ℥ j.

Excipiantur omnia cum gummi tragacanthi dissoluti in aqua rosacea, & fiant trochisci parui pro suffumigio. Præterea opera menta capitis sint,

sint, quam maximè fieri possit, candidissima, & caueat ne sordescant humore capitis: perpetuèque, præcipuè in hyeme, antequàm applicentur capiti, califiant, & apud ignem exiccantur, deinde suffumigantur odoratis aromatibus, & sic capiti imponantur. Circa cibum & potum, primò si vino fuerit assueta, à vino non discedat, sed eligat limpidum, non multum potens, colore albo. Si verò sit assueta ceruisiæ, ad vinum non accedat, ceruisiam tamen eligat sine lupulis: lupuli enim summopere replent caput. Vnico etiã cibo contenta erit, & multitudinem epularum, tanquam pestem euitabit, & mihi credat, nihil magis illi perniciosum fore, quàm eduliorum varietatem. hoc præcipuè admoneo & obtestor, & repeto, tum quia ad curationem maximè suam refert, tum quia nouerim nobilium & prædiuitum hoc esse vitium peculiare, vt copia & diuersitate epularum maximè delectentur, sitque illis honori & ambitioni relatum, quod in perniciem & mortem vertitur. Ergo cauendum moneo, ac præmoneo, à ciborum diuersitate. Vnicus autem cibus sit facilis concoctionis, & optimi nutrimenti. Talis erit, primò panis purissimi tritici, optimè fermentatus, carnes hœdine, castratorum iuuenum, vitulorũ lactetium, pullorum, perdicum, phasianorum, auicularum paruarum montanarũ: à reliquis carni-
bus abstinentium consulo. Oua sordida recentia

congrua sunt : quandoque, rarius tamen, pisces
 saxatiles, ita tamen, ut si pisces comederit, nul-
 lum præterea cibum admittat. Abstinebit à fru-
 ctibus, ab omni acetariorum genere, præcipue ex
 crudis herbis, à lacticinijs, à pastilibus, & ab
 his quæ in sartagine friguntur. Cauebit etiam
 satietatē: bis tantum in die comedat, neq; omnino
 bibat inter cenam & prandium. Euitabit animi
 accidentia quàm maximè poterit. Exercebit cor-
 pus horis matutinis, vel ambulando, vel equitan-
 do, vel intra domum aliquo familiari exercitio
 incubendo. Nō dormiat ultra horas octo, maneq;
 circa exortū solis exurgat, neq; comedet nisi post
 horas quinque, cauebitque omnino à meridiana
 somno. Studet quotidie excrementa alui redde-
 re, quæ si fortè defuerint, optimè sibi asseretur
 ab usu aloës, cuius scrupulum sumat hora ante
 cenam, quotiescumq; dictabit necessitas. Hæc suf-
 ficiant ad victus rationem, in qua potissimum stu-
 dium ab Illustrissima sua D. ponendum est, & in
 hoc potissimè curatio huius morbi consistit. Quam
 tum verò ad medicamenta attinet, laudo ut bis
 in anno totum corpus expurgetur, vere scilicet
 & autumno, poteritq; purgatio esse huiusmodi:

Rx. Specierum hieræ simplicis ʒ ij.

Floris cassiæ ʒ i.

Cum saccharo fiat bolus, sumendus hora una
 ante prandium. Sequenti die syrupum huiusmo-
 di sumat:

Rx. Syr

Rx. Syrupi de stœchade, De betonica ana. ℥. i.

Decoctionis corticũ citri, addita portione garyophyllorum in aqua endiuicæ, ℥. iij.

Misce pro vno, sic pro aliis vsque ad septimum.

Deinde Rx. Confectionis hamech. ℥. iij.

Syrupi rosati solutius ℥. iij.

Misce, & fiat potio cum aqua betonica sumenda in aurora cum custodia. Item

Rx. Sacchari rosati ℥. ij.

Sumat semunciam ante prandium & cenam per duos dies post assumptum pharmacũ, quod quidem tam autumno, quàm vere repeti poterit. Laudo tamen vt vere mittatur sanguis à vena basilica lateris dextri, vel à saphena pedis dextri, si fortè menstrua defuerint, tempusque mittendi erit post duos syrupos assumptos. Item laudo vt frequenter, necessariò etiam, quotidie mastichen mandat, expuatq; saliuam: quòd si quoq; eandem mastichen deglutiuerit, non erit importunum. Quandoq; etiam mastiches loco mandere poterit, vt frustulum nucis muscate, vel tantundem radicis xedoariæ, vel folia dictamni Cretensis non exoluti, si haberi poterit. Præterea hora decubitus, si in aurem vtranq; iniecerit oleum odoratum ex garyophyllis, vel oleam nucis muscate quod ex Lusitania deferatur, si haberi poterit, non fuerit inutile. His omnibus peractis, si non succedat euētus, quemadmodum cupimus, laudo vt cauteria fiant in vtroque

utroque crure in vtraque parte extrinseca per quatuor digitos infra iuncturã, & dimittantur aperta saltem per annum integrum, & diutius quoq; si apparuerit. Quod si etiã tales aquas habere possit, & stillicidiũ ab eis sumere, quales sunt nostrã Apponenses, crederem mirificè esse profuturas, si modò & suo tempore, & post debitas purgationes citò exhibeantur.

Consult. V. De catarrho, & fluore sanguinis cum macie corporis, & dolore pectoris, pro Illustrissima matre Illustrissimi Ducis Florentiã.

Primũ audiuius, quod ista Illustrissima mulier habet sua membra nobiliora valde inæqualia, quod est maximè attendendum. Habet enim ventriculũ frigidũ & humidum, cum deberet esse calidus & humidus pro concoctione fienda: hepar est frigidũ & humidum, cum deberet esse calidum, est tamen excessus frigiditatis: habet præterea cerebrũ calidũ & humidum, cor verò calidum & siccum. Stantibus ergo istis horum membrorũ inæqualitatibus, nobilissima mulier vexatur multis dispositionibus præter naturã, quæ sunt septem. Prima enim est catarrhi destillatio à capite descendens ad inferiora, qui in substantia modò tenuis est, modò crassus: in sapore verò perpetuò est insipidus. Secundò patitur flatus & rugitus in ipsis intestinis. Tertiò dicunt hanc pati fluxorum

C hemor

*hæmorrhoidarum admodū excedentem, qui in principio confertim confuevit fluere in maxima copia, ita quod quādoq; effluxerint 25. libra, quādoq; verò decē, quādoq; duodecim. Et aiunt hunc fluxum ferè semper præcessisse mēstrua. Nunc verò non ita confertim & affatim fluit iste sanguis, sed paulatim & continuè: & sicut tunc mēstrua talem fluxum præcedebant, ita etiam nunc præcedunt & subsequuntur: nō tamen tēpore mēstruorū patitur huiusmodi fluxum. Quartò patitur diminutionē mēstruorum, ita vt nunc duæ aut tres uncie sanguinis effluant. Quinò, ipsa est arefacta & extenuata, & cachexiā habuit, & circa oculos, & fauces, & circa tibias tumores quosdā. Sextò habuit vrinas continuò albas, tenues, & crudas, & in magna etiā quantitate, licet nunc nō sint tam copiosæ. Septimò aiunt habere dolorē pectoris, modò in dextro latere, modò in sinistro, modò in medio, quod *ἔρπυς* appellāt, qui talis est natura: in principio incipit calor, & morbus fluxionis sanguinis futura, & paulatim paulatim descendit quousq; ad pectinē deueniat, & cū ibi est, tunc erūpunt mēstrua, & cessat talis dolor. Ista sunt accidentia præter naturā afficiētia nobilissimā hāc mulierē, quæ scripta sunt ab Excellentissimis illis medicis, quæ considerāda sunt à nobis: quoniam, vt inquit Galenus, neq; affectus præter naturā, neq; symptomata, neq; agritudines poss*

nes possunt curari nō cognita causa, & essentia ipsius: quoniā ab essentia, & à propriis causis sumuntur veræ indicationes curādi. Et ideo seriatim procedēdo, primò dicā causam illius destillationis catarrhi, à quo multa incōmoda dependēt: nulla enim natura inuenitur magis propna ad catarrhos generādos, quā ea, quā diximus istam nobilissimā mulierē habere, quia cū ventriculus sit frigidus & humidus, sequitur quòd fiat mala decoctio, & per consequēs multi adsunt humores crudi, à quibus multi vapores ad caput eleuantur. Cerebrum autē cū sit calidū & humidū, ideo idoneū est, vt habetur lib. I I. artis medicinalis, ad suscipiendas tales superfluitates, & non parū vapores, qui à plurimo sanguine & tenui, in hepate calido & humido generato eleuantur. Vnde nō tantū à ventriculo, sed etiā à tota massa sanguinea plurimi vapores ascendunt ad caput, qui cū eius cerebrū sit calidū & humidū, facile ab ipso suscipiuntur, & maximè si accedat aliqua ex extrinsecis causis, vt si fiat peccatū circa cibum & potum, circa animi accidētia, circa aërē, in quibus omnibus puto hanc nobilissimā mulierē peccasse: habitat enim Florētia, vbi est aër subtilissimus qui est causa fluxionū. Præterea nō est mirū si quādo talis catarrhus fuit crassus, quādoq; verò tenuis, quoniam talis fuit secundum varios & varios cibos, & varias concoctiones. Quòd

autem sit perpetuò insipidus, hæc potest esse causa, quoniam hepar, ventriculus, & cerebrum, omnia ista ad hoc cõspirant. Et sic videtur mihi quòd ista sint causæ istius catarrhi, & qualitatis substantiæ, & saporis. De secundo modò dicendum est, scilicet de flatu, & rugitu, & dolore intestinorum. Si enim ventriculus ipsius natura est frigidus & humidus, & sæpe fiunt destillationes à capite, & fiat ille circulus debili existente calore, ratione obiecti fiunt vapores: quia cum materia est frigida, & calor innatus est debilis, statim ex eo eleuatur vapores, & flatu, ex quibus sequitur dolor. De tertio accidente dicendũ est, scilicet de fluxu hemorrhoidarum, vnde proueniat. Certè ad inueniendum causam huius fluxus, vtar distinctione Galeni v. de causis accidentiũ. Vel enim talis fluxus fit ratione vasorum & meatuum, qui magis dilatantur: vel quia dilatantur orificia vasorum propter rarefactionem (prætermitto modò dilatationes vasorum quæ sunt ex contusione, atq; etiam prætermitto fluxus qui ex erosione sunt, quia non faciunt ad rem nostram) vel fit talis fluxus vitio sanguinis, vel quia plurius sit sanguis, vel quia nimis tenuis, vel quia sit acris, ita vt excitet virtutẽ expulsiuam: vel nimis feruens, ita vt faciat intumescere venas: vel fit ratione membrorũ mandantiũ, quorum virtus sit potens in expellendo, vel ratione inbecillitatis

becillitatis virtutis recipientiū: ex istis enim po-
 test causari talis sanguinis fluxus. Sed dices, à
 qua causa putas provenire istū fluxū sangui-
 nis? Dico, quòd fortè ab omnibus. Primò enim
 qd' còcurrat dilatatio venarū & orificiorū, po-
 test còiectura assequi ex duobus signis: nā dicit
 fluxū sanguinis incepisse dum igni dorsum ex-
 posuit, ex quo nō tantū vena causa propter cali-
 ditatē potest fuisse aperta, sed etiam aliā, quia
 calidi est aperire, ita quòd causa procatartica
 fuerit caliditas. Aliā còiectura potest còsequi à
 inuantib. & nocētibus, quia bis cū aquā balnei
 Villa & Aquarij sumpserit, illicò cessavit flu-
 xus: aqua enim Aquarij est aluminosa, & a-
 stringens. Præterea ex sola lymphatione aquæ
 balnearū Villa, quæ aucta est ex impositiōe fer-
 ri, vnde aucta est vis astringēdi, fuit liberata.
 Præterea existimo illud accidens nō solū conti-
 gisse ex vasorū apertione, sed etiā propter san-
 guinis multitudinē, quoniā emanarunt interdū
 xxv. libræ sanguinis, interdū decē, interdum
 duodecim. Et præterea talis effluxus hæmorrhoi-
 darū evenit, postquā dimisit phlebotomiā fre-
 quentem. Quia igitur impeditæ fuerint cōsue-
 ta excretiones, & vt scitis ex II. de ratione vi-
 ctus in morbis acutis, cōsuetudo interdū verti-
 tur in naturā: quia igitur dimissa fuit phlebo-
 tomia cōsuetata, natura tentavit aliā excretionē.
 Et sic patet quomodo multitudo sanguinis fuerit

causa huius defluxus. Etiã acredo, & tenuitas sanguinis fuit in causa, quia sanguis, qui exit tenuis est, & prius à prædominio cholerae, nunc verò aquosus. An verò nũc etiã sit cholericus, necne? Dico quòd nõ potest esse cholericus, quia fuit feruor in sanguine: quia tũc dũ bis assumpsit stillicidiũ Sancti Philippi, quod calidũ est, vt illũ catarrhũ susteret, semper post assumptionẽ irrigationis in fluxũ sanguinis deuenit, ita quòd calefacto corpore data fuit occasio prodeẽdi sanguinis. Et sic ratione latitudinis venarũ, & apertione orificiorũ, & ratione virtutis expulsiuæ fortis, & ratione multitudinis sanguinis & acredinis, & tenuitatis ipsius, factus est iste fluxus. Et licet ille medicus, qui scribit ad nos casum, dicat quòd corpus sit arefactũ, addit tamen, virtutẽ nõ resolui: & ad hoc etiã cõcurrit imbecillitas cõtentiua. Et quia dubitatũ est, an iste sanguis fluat à partibus superioribus. scilicet ab hepate, et ad inferiora descẽdat: nõ dicũt, est maxima copia, & vidẽtur potius declinare in hæc sententiã, quã quòd sit fluxus hæmorrhoidarũ. Sed nõ incõuenit quin etiã ex hæmorrhoidibus possit prouenire: imò credo quòd ex ipsis veniat, si posset videri, quia iam multitudo sanguinis facta fuerat. Et nos vidimus nõ tantũ 25. libras fluxisse ex hæmorrhoidibus, sed etiã 36. & 40. in paucissimis diebus, & ex naribus in vno die 10. & 20. & 25. libras vidimus cffluxisse, in

quo tamen sunt debiliores venæ. Ideo dico quòd non concludit, hic est fluxus sanguinis copiosus à sede, ergo non ex hæmorrhoidibus, nò tamen ego assero quòd ex hæmorrhoidibus contingat, quia nullã habeo coniecturã super hac: sed tamen bonũ esset si haberemus præsentẽ, & possemus videre, quia si ab hæmorrhoidibus flueret, faciliè videretur. Sed si esset ab hepate talis fluxus per concavitatẽ intestinorũ, esset commistus cum fæcibus quandoq; quod tamen non est dictũ ab Excellentiss. illo Doctore. Siue ergo ab hepate, siue ab hæmorrhoidibus, satis est quòd sit ex apertione venarũ, & ex multitudine sanguinis, & ab acritate, tenuitate, et eius feruore. Tertiũ symptoma est, quia habet menstrua nũc diminuta, quia non excedit duas vel tres uncias sanguinis. Dico quod hoc est duab. de causis: vel ratione etatis, quia agit, vt audio, 42. annum, & fortasse amplius, & plerunque in tali etate deficiunt menstrua ex toto, vel saltem diminuuntur: præterea habet auersionem, scilicet fluxum hæmorrhoidarum, ideo non angor in hoc. Præterea adest vrina alba, tenuis, & cruda: de hoc non habenda est cura, quia frigesit corpus, ex rarefactione habitus, & ex frigiditate coctiones sunt deteriores, & ideo vrina apparet crudior: præterea color qui deberet esse in vrina, fortasse auertitur per defluxum sanguinis. Præterea dicunt quòd adest

rarefactio corporis & imbecillitas, & tumor in
 facie, oculis, & tibiis: hoc habet cum sit frigidius
 corpus, & rarefactio, quia factis deterioribus
 concoctionibus, facta est atrophia, & sic non
 potest fieri assimilatio, & sic consequitur dispo-
 sitio ad cachexiam, & ad hydropem, ut I. de fa-
 cult. natur. & sic ad anasarcam. Præterea ait
 dolere ei pectus modò in parte dextra, modo in
 sinistra, modò in medio, & postea cum sequitur
 fluxus, cessat dolor. Talis potest esse causa, quia
 pars subtilior & tenuior catarrhi provenit ad
 aliquas venas, quæ siue trahatur à venis, siue
 ab arteriis, ideò venæ distenduntur, & sic causa-
 tur dolor, quia natura illuc trāsmittit talia ex-
 crementa, & non cessat motus naturæ, donec
 transmiserit ad loca cōsueta, scilicet ad vterū.
 Cum igitur talia sint symptomata, talésq; ha-
 beāt causas, ex tali notione causarū possūt præ-
 uideri quid circa singula sit iudicandū, & qua
 arte sit singulis occurrendū. Quoniā ergo plu-
 rimus sanguis euacuatus est, ideò videndū quod
 corpus sit infrigidatū, & rarefactū: ex quo se-
 quitur, quòd etiā hepar sit infrigidatū, & ideò
 posset sequi hydrops, sicut patet ex V. I. Aphoris.
 Vel etiā ex retentione sanguinis posset fieri scir-
 rhus in splene, vel in hepate, & sic sequetur om-
 nino hydrops quod apparuit ex illis tumoribus.
 Sed dices, quare nūc non apparent illi tumores?
 dico quòd ratio est, quia non effluit sanguis in
 ea cop

ea copia qua prius. Sed si talis sanguinis fluxus non cessauerit, refrigerabitur hepar, & ea frigiditas quæ nunc est, per absentiam caloris scilicet sanguinis, fiet positiva, licet nunc existimem quod non sit positiva, & sic omnino sequetur hydrops, quia hydrops est propria passio sequens ad ipsam hepatis frigiditatem. De destillatione autem dico, quod ea non potest penitus sisti: bene potest emendari, si voluerit uti recto victus regimine: & sic alia sex symptomata poterunt emendari, si ipsa voluerit uti recto regimine: quod autem curetur, non credo. Et si possit omnino sisti talis fluxus, ego non laudarem, quoniam Hippocr. & Galenus VI. Aphorif. XII. dicunt, quod semper cum fluunt, debet una aperta relinqui, quia aliter fieret collectio multarum rerum præter naturam, & sic deueniret vel in scirrhum hepatis, vel splenis, & tandem in hydroperem caderet. Pro cura verò omnium istorum symptomatum tradam distinctas curas omnium. Et pro destillatione à capite ad inferiora, primò corroborabimus membra, ex quibus eleuatur vapores, ut hepar, & stomachum: dico stomachum, ne ita esset aptus ad recipiendum. Suppono tamen vniuersales euacuationes fieri cum consuetis, & cum facillimis. Si enim vellet hac æstate purgari, aliud esset quam si autumno: quoniam si hac æstate, sumeret leues syrupos, qui plures haberent intentiones, & respiceret omnes affectus: & ideo eli-

gerem syrupū de endiuia, quia habenda est ratione hepar nimis incaliscat, & ventriculum corroborare oportet, vt possit melius cōcoquere. Et hoc non facerem cum vehementer calidis, sed cum moderatē calidis, & ad roborationē corporis, & inferiorū, darem syrupum de betonica, quia nō habet caliditatē de qua sit timendum, & habet proprietatē respiciendi caput, mel rosatū, ieleniabin xuccarinum, & acciperē singulorum ʒ vj. ita vt essent drach. xviii. in singulo syrupo, & cum decoctis siue ex cichorea, siue ex comia absinthij, ex betonica, ex violis. Post aliquot syrupos darem vel mānā, vel cassiam cum infusione rhabarbari, vel cum syrupo rosato solutius. Sed nūc non cōsistamus in agarico stante illa caliditate. Si verō autumno vellet purgari, pro digestione materiæ exhiberem oxymel cōpositum: pro euacuatione darem agaricum: & eius infusionē, & darem confectionē hammech, quoniā euacuat materias crassas, & euacuat à capite propter myrobalanos, & habet vim astringendi, & corroborandi. Postea procederem ad corroborationē membrorū per exterius & interius, & vellē quòd recta victus ratione vteretur. Pro corroboratione ventriculi & capitis, vellē quòd continuè vteretur xuccharo rosato, & bolo Armeno, antequā ingrederetur lectū, quia Galenus multos asthmaticos solo bolo Armeno s. mauiit: praterea corroborat inferiora, &

ra, & exiccat catarrhū, & confortat, & corro-
 borat omnia mēbra principalia: ideo dicunt isti
 quod resistit venenis. Et sic ista bolo Armeno
 uteretur singulis diebus, vel saltē alternis in ve-
 speri, cum vadit dormitū. Et uteretur lotionibus
 capitis cōuenientibus cum lixiuio dulci, cum ro-
 sis, balaustris exiccantibus & infrigidantibus:
 quia caput calidū est & humidū, ideo cum con-
 trariis debemus occurrere, cū myrtis, cum corti-
 cibus granatorū, & etiā cum agarico decocto
 in lixiuio: & sapo confectus esset ex agarico,
 iride, & sapone cōmuni. De reliquis verò acci-
 dentibus, & de flatu, credo quod curata destil-
 latione, & roboratis membris, omnia cessabunt:
 tamen pro flatu uterer xuccharo rosato cū cin-
 namomo, cum garyophyllis, macis, & reliquis
 huiusmodi: & ista corroborant etiam ventricu-
 lum. De fluxu quererē moderationē tantum, &
 maxime si non ab hæmorrhoidibus: & omnia
 que diximus conferunt etiā ad corroborandas
 virtutes. Vellē ut uteretur myrobalanis chebu-
 lis, indis, & citrinis, & præcipuē chebulis. Præ-
 terea in sex rebus non naturalibus nollē ipsam
 aliqua delinquere: & si posset euitare illū aë-
 rem tam subtilem, lauderē ut iret aliquò extra
 urbem: præterea fugeret animi perturbationes,
 & accidentia, quantū fuerit possibile, & ute-
 retur moderato exercitio. Cibus autem neq; ni-
 mis tenuis, neque nimis crassus sit, sed medius:
 quoniam

quoniam si esset aquosus ille sanguis effluens & acris, darem cibos crassos. Vellem præterea ut vteretur confectioe facta ex pistacijs, & ex seminibus melonum, cum granis pini, licet fortasse melius esset sine huiusmodi granis.

Consult. VI. De iisdem affectibus, pro eadem.

Quoniam inter malos corporis affectus huius Illustrissimæ Domine, quæ quadragenaria est, præcipuus esse videtur ille sanguis eiectus à se de: vnde credimus etiam corpus exaruisse, & seipso imbecillius redditum iam pridem, quòd dum crura, tum facies intumuisse videantur, & à destillatione, ut patet, non parum foueri: & cum non sit nobis explicatum, vtrum à venis, quas hæmorrhoidas vocant, an ab intestinis deferatur, determinare nolumus id quod coniecturis tantum assequi possumus. Et quamuis à venis hæmorrhoidalibus plerique nostrum potius effundi arbitrabantur, tutiorem tamen partem eligimus: itaq; remedia ita moderaturi sumus, ut vndecunque fluxerit, communis utilitas consequatur. Primum ergo ex malo corporis habitu necessarium est excrementa multa in ventriculo, & venis, & extra venas quoq; aggregari: postea natura stimulata ad expulsionem nõ desinit à cõtinaua sanguinis

gumini excretionem, cum quo & laudabilis excernitur. Propterea cōsulimus, ut is à medicis presentibus proximè sistatur, & corpus exquisitè purgetur, ita tamē ut habeatur ratio tēporis & virtutis, nec ad valida medicamenta accedatur. Igitur molliri prius ventrē volebamus, vel clysteri, vel electuario de febestē sine scāmōnio, vel lentino simplici, vel tali quopiā, prout in varijs regionibus variū vsus seruari solent. Deinde syrupum quoq; exhiberi, qualis est de cichorea Nicolī, vel rosaceus, vel de betonica, hoc modo:

Rx. Syrupi de cichea Nicolī ℥ i. s.

De betonica ℥ i.

Decoctionis betonice, Cichorea ℥ iij.

Misce, fiat syrupus sumendus novem aut decem diebus. Deinde sumeretur medicamentum, quod haberet rhabarbari optimi drach. duas, spica grana sex. madefiant in aqua agrimonie: addatur diacatholiconis dragma, syrupi rosacei solutivi ꝑc. dua: misce, & fiat potio. Qua purgatione perfecta, si satis corpus purgatum fuerit, bene erit: sin minus, tunc iteretur. Purgato autem corpore, tūc volumus primò, ut singulis diebus ante prandium & cœnam utatur saccharo rosaceo, ita præparato:

Rx. Sacchari rosacei unius anni ℥ iij.

Garyophyllerum ℥ s.

Cinnamoni ℥ i

Misce. Post cibū verò per horam sumat mirobalanos

myrobalanos chelulos optimè preparatos, ex his scilicet, quæ ex Alexandria deferuntur, & Genua potissimum inueniuntur: & in hoc presidio summe confidimus. Præterea consulimus, vt singulis septimanis dormitura assumat boli Armeni quantum est granū ciceris, ita quòd ter vel quater singulis mēsis sumat, & rhabarbari optimi scrupulū in puluerē redactū, quæ admisceatur vel cum drachma sacchari rosacei, vel cum passulis & saccharo. Postea stomachus quidem illinatur assidue istiusmodi vnguento:

℞. Olei de floribus aranciorū, quod habetur in officinis eorum qui conficiunt aromata, ℥ i.
 Manna belzoimi quæ ibidem reperitur ℥ i s.
 Caryophyllorum, Macis ana ℥ s.
 Ladani optimi ℥ ij.

Misce, & fiat linimentum pro stomacho: erit enim stomacho vtilissimum, & odoratum, & præcipuè dignum, si rectè conficiatur. Ad hepar verò aliud vnguentum non minus nobile parabitur ita confectum,

℞. Olei de rosis paruis confecti, quod apud vnguentarios vulgò appellatur, oleum de rosetis, ℥ i. s.

Olei de spica, quod apud eosdem vnguentarios inuenitur ℥ i.

Masticis, Rhabarbari electi ana ℥ i.

Specierum triasandolarum ℥ i.

Misce, cum modico cereæ albæ fiat linimentum pro

pro hepate. Præterea volumus vt singulis septi-
manis caput abluat hoc modo, Conficiatur li-
xiuum ex cinere salicis, aut vitis, in quo deco-
quantur rosæ, myrti, & ladani durioris frustu-
lum, & agarici drach. duæ, quo lixiuio lauabi-
tur caput, & saponem infra scribendo vtatur.

R̄. Saponis optimi	ʒ	iiij.
Agarici	ʒ	ij.
Iridis, Caryophyllorum,	ana	ʒ
Camphoræ		ʒ
		1.

Misce, & fiat sapo secundum artem. Laudamus
præterea vt mastichen assidue teneat in ore,
mandat, expuat, coneturq; vt per nares pituita
excernatur, fiantque à medicis caputpurgia,
prout illis magis opportunum videbitur. His
igitur ita diligenter peractis, non minor pars
reliqua est, & maxima: sine hac enim frustra
reliqua abibebuntur. Et autem ratio viuendi,
quam exquisitissime seruare debet, si se ab ex-
trinsecis periculis præseruari voluerit. Ergo
primum eliget aërem temperatum, cauendo à
nebuloso & crasso & à tenui & frigido, qua-
lis est florentinus, præsertim accedente hyeme: &
vitabit etiam ventos, Solis ardorem, & pluuias,
& demum omnem aëris excessum. Et curabit vt
quotidie naturalia excrementa excernantur, per
aluum, per vrinam, per palatum, per nares. Iubebitq;
sibi fieri matutinas frictiones in brachijs, & par-
tibus superioribus, quæ sunt supra diaphragma
sintq;

sintq; frictiones leues, & longæ. Deinde cum è lecto surrexerit, se exerceat deambulando, donec anhelitus immutetur. Cibū eligat qui optimum sanguinem generet, & facile cōcoquatur, qualis est caro perdicum, pullorū, phasianorū, hœdi, annalisq; castrati: & si ob nimiam inanitionem sanguinis debilem se senserit, quandoq; summa ouorum recentium vitella, & cum vino albo aromatico aqua permixto lentè decoquantur ad lactis consistentiam, & hoc ferculo ante cibum utatur: esset enim optimi nutrimenti, & valentissimū. Utatur præterea ouis sorbilibus, Ab ole ribus, leguminibus, & ijs cibarijs, quæ vulgò lacticia, & pastilia dicuntur, à piscibus etiam abstinendū est. Post cibū etiā utatur confectioe ex pistacijs, seminibus melonū, & saccharo. Vitet ciborū diuersitatē, neq; ad mensam accedat, nisi præteritū cibū rectè concoctū senserit. Vinum eligat pauciferū, maturū, substantia & colore moderatū, quod etiam parcè bibendū est: ac potissimè obseruabit, ne inter cenam & prandium bibat: longè tamen deterius est, si post cenam dormitur a potauerit. Inter medicamenta vnicum superest præstantissimū, quod superius suo loco omissum fuerat, quod ita habet:

Rx. Succi foliorum myrti,

Succi agrimonie ana ℥ iij.

Succi absinthij, Succi hypocistidos ana ℥ iij.

Hoc succo post purgationem inungantur renes,

venter, stomachus, & vtraq; hypochondria, & quod est in partibus inferiorib. circa lumbos: est enim membris mandantibus efficacissimum, & vasis recipientibus corroboratiuum. Hæc si fuerint peracta, speramus Illustrissimã Dominam à multis imminentibus periculis præseruatam iri, Deofaunte.

Consult. VII. De catarrho, dolore capitis cum vertigine, dolore podagrico, & œdematico tumore cruris, pro Duce Melphensi.

In intellectis his omnibus quæ à clarissimo Doctore diligentissimè explicata sunt circa dispositiones præter naturam Illustrissimi & Excellentissimi principis, & proregis in Italia Regiæ maiestatis, videtur hæc esse summa. Patitur primò destillationem catarrhi ad partes subiectas, quæ interdum difficultatem anhelitus inducit: assidua tussicula infestatur, nonnunquam etiam podagrico dolore afficitur, ac præterea œdemate, & tumore crurum laborat, dolore etiam capitis, & vertigine non parum vexatur. Quæ cum inter nos diligenter perpensa considerataq; fuerint, coniecimus probabilibus rationibus ducti, fontem primamq; originem horum omnium symptomatum esse imbecillitatem membrorum naturalium ex frigiditate cõtractam,

D   quæ

quæ quidem frigiditas excessit, tum longo ætatis
 proæctu, tum etiã mala victus ratione in omni-
 bus sex rebus nõ naturalib. Hoc ita esse satis in-
 dicare potest tumor ille pedum œdematicus, &
 sanguis aquosus, qui ex fluxu hæmorrhoidis cõ-
 spici solet. Ea igitur ita existẽte intẽperie frigi-
 da tũ vëtriculi, tũ hepatis, par est omnia conse-
 qui symptomata enumerata, præcipuè cum hæc
 accedat quoq; vt audio, capitis intẽperies frigi-
 da: plurimi enim vapores crudi tũ à ventriculo,
 tum à toto corporis ambitu ad cerebrũ ascẽdunt:
 itaq; nõ mirũ est, si inde destillatio cõtinaua gene-
 retur, cum ea materia vaporũ sit perpetua. Se-
 quitur etiã, vt raptu materiæ, & catarrhi de-
 scendentis secundum locorum diuersitatẽ varia
 sequantur symptomata, tußis inquam, anheliti-
 tus difficultas, dolores articulares, capitis etiam
 grauitas, dolor & vertigines. Quæ cum ita se
 habeant, habita ætatis ratione, iudicamus Illu-
 strissimũ Principẽ multa præseruatione indige-
 re, moresq; ideo illi permutãdos esse, vt proculdu-
 bio longè facilius sit præseruare, quàm curare.
 Quæ quidem præseruatio nulla modo à medico
 fieri potest, nisi Illustrissi. princeps eodem pro-
 suo studio teneatur. Primò igitur tota victus ra-
 tio immutãda est, aërisq; excessus omnes summo
 pere vitãdi, frigidi tamen præcipuè & humidũ.
 Cavebit flatus omnes, tam Austri, quàm etiam
 Borea. Fugiat quantũ fieri potest omnes animi
 male

molestias, atque à cœna & prandio vacabit animo & corpore, nihil vel intense scribendo, aut cogitando, aut dictando, ut Principes solent, sed molliter deambulabit. Neque dormiet interdum, nisi in tota aetate fuerit consuetus, vel plus aequo noctu vigilauerit. Si ergo dormiendum fuerit, somnus erit perquam breuis, & si fieri potest, non decumbat. Procurabit singulis diebus, ut venter obediat, & si natura defuerit, supplendum est. propterea quammaximè probauerim frequentem usum terebinthinae Cypriae: nam præterquam quod ventrem leniet, conferet etiam catarrho, & pectori, nervos cerebrumque corroborabit, urinam prouocabit, quod senibus præcipuè maximè est expetendum. Si etiam caricis, aut ficibus aridis ex pinguioribus frequenter utetur, ferè ad eosdè usus conferet. Sumere etiam interdum oxymel scilliticum, vel acetum eiusdè scillae, si venter tolerabit summo opere proderit, non tantum ad molliendum aluum, sed etiam ad humores crassos viscidosque incidendos, ad tussim, & podagrâ. Consulerens quoque, ut aliquo illorum, vel omnibus interpolatim, & alternatim uteretur, etiam absque leniendi alui necessitate. Quantum verò ad cibum & potum attinet, trimum illi omnis mensa principum laeta & deliciofa omnino interdicienda est: vnico enim cibo & simplici contentum esse oportet, qui sit facilis concoctionis, &

optimi nutrimenti. Neque in eligenda materia
 multum immorabor, cum vulgatissima sit, ha-
 beatq; assistentem medicum prudentissimum,
 & doctissimum. Potus sit vini minimè dulcis,
 sed maturi, clari, limpidi, & vnius saltem an-
 ni, non multum potentis, medi coloris, quod
 etiam parcè bibat: abstinebitq; omnino à potu à
 prandio & cœna. Hac victus ratione sibi pro-
 posita vtatur, quæ nullo modo varianda est,
 sed habitus in ea faciendus: habet enim in pra-
 seruatione ferè totum pondus. Laudo postea,
 vt nonnullis etiam medicamentis vtatur, quæ
 possunt ventriculum & hepar corroborare,
 & ab illis intemperiem frigidam remouere.
 Laudo igitur vt vtatur ante cibum diatriæ
 pipereon, quod in rotulis ex saccharo conficia-
 tur, vel diacalamento eodem modo confic-
 to. Nonnunquam etiam summopere conferet vsus
 Mithridatici antiqui, quod ego theriacæ præn-
 lerim Illustrissimo Principi. Vbi præterea com-
 pertum erit medico prudētissimo corpus idoneè
 euacuatum esse, neque redundare excrementis,
 laudarem tunc tēporis frictions quoq; omnium
 membrorum, & balnea aquæ dulcis, in quibus
 tamē decoquerētur rosæ, & chamæmelū, & ali-
 quid etiā absinthij, vt simul & calor innatus au-
 geretur, cōcoctiones distillationeq; fierēt meliores,
 ac præterea tonus singulis membris adderetur.
 Quæ intētionēs etiā augebūtur, si post frictio-

nes & balnea totū corpus inūgatur ex oleo garyophyllorū odorato, vel ex resina, aut gummi nucis muscata, quod iam def. rri incepit à Lusitanis: est enim præstantissimū remediū, quod multa experientia cōprobauimus ad omnes artus corroborandos, cōtra podagrā, & morbos articulares. Consulerē præterea, vt singulis annis Illustris. Princeps bis purgaretur, vere inquam, & autumno: esset autem purgatio mitis, conueniēs ætati, & nobilitati. Neq; ego trāscederē in purgatione vsū cassiæ & rhabarbari, augendo & minuēdo dosim, prout purgatio bene succederet, & virtus toleraret: nulla enim purgatio est tam exquisita, quæ perfici nō possit his benedictis medicamentis, si modò dosim pro viribus metiamur: nullus præterea humor est in humano corpore redundans, qui his duobus medicamentis educi non possit, siue ille sit crassus & viscidus, siue terreus adustus, siue subtilis & biliosus, vt quotidiana experientia deprehēdimus, & vt testatur quidē apud Græcos Actuarius, apud Arabes verò Mesue. Nō ergo has medicamēta excedēda putauerim. Quātu verò profutura sint annuæ huiusmodi purgationes repetita in affectibus Illustris. principis testatur Gal. tū in lib. Quos, quomodo, & quā. & c. tū in methodo de missione sanguinis. Vt tamē melius præseruari possit Princeps Illustris. nō difficeret, vbi prius aliquāto tēpore omnia,

quæ diximus, rectè peracta fuerint, accederet etiam ad utriusq; cruris cauteria: plurimum enim possunt in auertendis vaporibus, & humoribus, qui raptū habēt ad caput. Consulo etiam ut familiarē habeat vsum, ut manē mastichen mandat, ut inde caput purgetur, vel garyophyllum, vel portiunculam nucis muscatae, vel folia dictamni Cretensis, quæ nō sint arida. Ista enim plurimum poterunt ad expurgandum caput, neque ascenderē ad validiores apoplegmatisimos, sed his tantūm essent contentus. Quantum verò attinet ad errhina, quæ vulgò caput purgia appellantur, dimitterē huiusmodi auxilia in Principe Illustrissimo, tanquā quæ nimis excutiant, agitent, & commoueant. Hæc omnia si diligenter, & suo quoq; tempore rectè peracta fuerint, spero illustrissimum Principem præseruandum tum ab his symptomatibus, quibus nunc afficitur, tum etiam à deterioribus, quæ in neglecta curatione contingere possent, ad laudem Dei omnipotentis.

Consult. vii. De inflammatione capitis, cum dolore dorsi, & suppressione menstruorum, pro nobili matrona Veneta de gente Cornelia.

Non tantūm videtur casus iste difficilis propter rationem dictam à clarissimo Doctore, quoniam prolongata fuerit ægritudo, sunt etiam aliæ rationes quamplurimæ, quare

quare sit difficilis cognitu & curatu: quia si naturam egritudinis considero & symptomatum, & in causas volo reducere, non est facilis provincia. Ideo etsi longiori tēpore essent cōsiderāda, nihilominus quantum potui colligere ex hac improvisa visitatione tam circa essentiā, quā circa curationē, quod mihi videbitur, dicā. Primo notāda sunt symptomata quibus affligitur, & proximē afflicta fuit, quoniā non parum faciet ad cognoscenda præsentia. Cōqueritur primō de inflammatione, & grauedine capitis perseverante sine dolore cum caliditate insigni, ut referat illa magnū nocumentū in illa caliditate percipere, & ita dispositā esse, ut à quacunque causa cadente incurrat in talē inflammationem cum pruritu oculorū & ardore, cum asperitate tatis. Et dicit etiā impetiginem quandem pati. Dixit præterea consueuisse excernere pituitam ex naribus, & nunc suppressam esse talem excretionem. Præterea cōqueritur de dolore dorsi proximē circa infimā partē spinæ: refertq; circumnes non dolere, sed circa finē dorsi. Præterea dicit affligi aliquādo doloribus ventris inferioris. Habet præterea mēstrua suppressa maxima ex parte, atq; ea licet sint in quātitate diminuta, sunt etiam qualitate corrupta, imō aquosa, pallida, permixta excrementis albis, quibus solet etiā sana existēs affligi. Ista ferē videntur quæ potui percipere. Vnū etiā notādū est, quòd scm-

per à quocunq; medicamēto, dum melius se haberet, ita affecta est, vt in febriculam incurret, & in capitis inflammationem. Hæc sunt tot symptomata, vt non sit facile causas assignare. De febricula illa quid dicam? cuius sit generis, & naturæ, non video quæ possimus pronunciare. Dicam ergo vnum. Considero ego naturã & habitum huius corporis. Corpora enim maximã dant occasionem ad ægritudines certas suscipiendas, ita quòd corpus aliquod facilius labatur in vnã quàm in aliã ægitudine. Ideo ex operationibus animalibus, & ex habitu totius, video ita optimi ingenij & discursus esse, vt animales operationes ita vegetes sint, vt dicam spiritus tenuissimos hanc nobilissimã iuuenem habere, & calorẽ tenuissimũ: quia operationes tam vegetes non possunt aliunde provenire, nisi quia tenuissimos spiritus, & tenuissimũ sanguinem habet. Quòd autẽ talem sanguinẽ habeat, & calorem, accipiendo pro qualitate simplici, hinc patet, quòd adest caliditas moderata nõ adiuncta siccitati, nec humiditati obtundẽti: sed moderata, ita quòd caliditas illa moderata nõ habet dominium nec in siccitate, nec in humiditate: quæ siccitas iuncta caliditati faciat mordacem, & sanguis fieret crassus. Crediderim igitur quo ad temperaturã, & quo ad qualitates primas, quòd habeat caliditatẽ moderatã sine dominio passiuariũ. Quo ad habitũ corporis credo, quòd
 sit rar

fit rara textura, vt ex mollitie carnis apparet, quæ consequitur prima principia, quia molles carne apti sunt mēte. Et hac de causa pueri molles sunt, quia sunt rara textura, tenuium spirituum facile alterabiliū, & sanguinis tenuis. Talia ab omni causa extrinseca, & ab intrinseca leduntur. Præterea habet hoc corpus, vt apparet ex auditis, hepar excedēs à tēperatura aliorum membrorum etiā pro merito cōplexionis totius: ideo dicendū est calidum, & ideo facillimè inflammatur propter calorē non requisitū certæ tēperaturæ. De vētriculo an sit tēperatura frigida cum abundet pituita multa, & à capite etiā, an quia ratione frigiditatis cerebri excrementa nō possint dissolui per halitū, vel confici, vel ratione alimenti proprii, vel ratione vaporū ascendentium, difficilè est iudicare. Tamen credo quod tēperatura cerebri optima sit, quia operationes optimas, & sanas efficit. Et ideo cum operationes eius sint validissimæ, tēperatura etiā validissima est: & propterea si laborauit coryxa à naribus, fuit ratione mēbrorum inferiorū mandantiū. Et quia pituita in vētriculo generata est, siue modo per otitū, siue propter victum delicatū, & fructus, & propter cibaria diuersa, et ratione obiecti prauis, & in tēpestiuè sumpti, ratione frigiditatis fuit, quæ nō impedit appetitū, imò aliquid facit ad appetitum. Et cum hepar calidum sit, non impeditur

coctio. Bene ergo merito sua tēperatura potest
 id contigisse, quæ ad frigidū declinet, & opera-
 tiones nō sint læsæ: præparauerit tamen ad agri-
 tudines frigidas, & ad præparandū pituitam
 apta sit, & ab extrinsecis omnibus leditur, hoc
 fortè non est ab re: quia nobilissima mulier hæc
 non est multe carnis, & hepar calidū habet: &
 ferè semper cum caliditate hepatis est frigiditas
 vētriculi, quia omentū, cuius munus est detru-
 dere calorem innatum ventriculi interius, pro-
 pter caliditatē hepatis absumitur pinguedo, &
 ventriculus sit frigidus. præterea habet muscu-
 los ab dominis graciles, quia, vt relatū est, perci-
 pitur motus arteriæ è directo spina: exiles ergo
 erunt muscoli ventris. sed vbi est gracilitas illa,
 ventriculi frigiditas est. Si ergo spiritus tennes
 habet cum raritate texture, cum caliditate he-
 patis, frigiditate vētriculi, videmus corpus præ-
 paratum ad ista nocumenta, quibus affigitur.
 Ex iis soluitur prima dubitatio, cur facile in fe-
 briculā incurrat, & inflammationē capitis ex-
 pharmaco: hoc est, quia proprium est pharmaci
 attrahere à circumferētia ad centrū, in qua at-
 tractione agitatio sit: & cum humores agitan-
 tur, spiritus tennes facile eleuātur, & humores
 facile putrescunt. Ideo post euacuationes perpe-
 tuò inflammatur. Et licet nō fuerit inflammata
 ab illo pharmaco exhibito à Papiēsi, hoc potuit
 esse, quia inuenit humores præparatos valde, &

vias apertas: ideo facillimè quos mouit, eduxit,
 & nulla fuit facta agitatio. Sed vbi humorum
 attractio facta non fuerit, eorū omniū qui moti
 sunt & agitati, vt ex pharmaci debilitate, vel
 quia vias non sint apertæ, & humores non sint
 preparati, violētā fit tunc attractio: ideo in ta-
 libus corporibus fit accensio talis. Patet etiā cur
 facillè inciderit in menstrua alba, & retentionē
 ipsorū. Talia corpora quæ habēt calidum hepar
 & frigidū vētriculū, obstructionibus maximè
 parata sunt, quia hepar validè attrahit humo-
 res frigidos & pituitosos, quos aggregat vētri-
 culus frigidus. Facillè autē pituita obstruit, &
 sanguis intercipitur, & natura saepe pituitā li-
 quidiorem expellit, & ita apparent alba & di-
 uersa, pro diuersitate temperature, vt ledatur
 ab omni nocumento extrinseco, quia tenuiū spi-
 rituū est. Ideo quādo nubilus erat, sana debebat:
 postquam autē cōiuncta fuit viro iuueni ac for-
 ti, nō amplius sana est: hoc accidit mulieribus
 in imbecilibus facillè alterabilibus ad quen-
 cum terminum, & maximè cūm vir fortis est,
 quia spiritus valde resolubiles, resoluti fuerūt
 per cōmerciū viri. Ideo habuit corpus prepara-
 tū valde ad has agritudines. Et ita ex occasione
 huius tēperature omnia cōtingunt symptomata
 passa, & quæ patitur habent easdē causas. In-
 flāmationē capitis habet sine dolore, quia rari-
 tatē texture habet, et vapores tenues: ideo mala
 temp

temperatura non potest fieri, quia evaporat: &
 quia non extendunt, non fit solutio cōtinui, ideo
 nec dolor, quia ab his duabus causis fit dolor.
 Gravitate percipit, quia humores aliqui frigi-
 diores permanēt, quia nō exhalant omnes. Per-
 cipit mordacitate & pruritū oculorū, propter
 exhalationē multorū vaporū tenuium. De dolo-
 re dorsicausa facilis est: quia sanguis pituitosus,
 cū descendit ad renes per venas delatas aut
 concavā ad matricē, in delatione illa cū trāsit
 per angūsta loca, ventosatur: ventosatur autem
 per admixtionē pituita, & facit dolorē in sine
 dorso. Etiam circa vterum causatur dolor, quia
 cū ventosatur materia illa circa membrū sen-
 sibile admodum, facit dolorem in ventre infe-
 riori. Sed remanet difficultas vna, quā consil-
 iō hactenus omisi: habet enim febriculā, ut pa-
 tet ex pulsu, qui nec secundum magnitudinem,
 nec frequentia, aut secundum pōdus servat pro-
 priam naturam. Ideo posset quæri, quomodo fe-
 bris hæc perseverās a cholera vitellina putrescē-
 te, ut suppositū fuit, tādū perseveravit, ut iam
 mensis sit cum dimidio, & secuta nō sint plura
 accidētia: quia cū febris sit perseverās in cor-
 pore, multa sequuntur accidētia. Et Avic. in cap.
 de febre phlegmatica dicebat, quod cū phlegma-
 tica febris pertransit XIIII. diē, mēbra natu-
 ralia debilitantur: ideo exhibet ipse transacta
 XIII. die trochiscos, quia virtus concoctrix

Et appetitrix debilitatur, fiunt obstructions,
Et hypochondriorum tensiones, intumescunt saepe
pedes. Ista autem Magnifica Domina appetit, co-
coquit, bene dormit, Et tamen continue febricit: Et
supposuimus omnino ex humoribus putrescenti-
bus intra venas provenire. Præterea si tægatur
pulsus, videbitis velocitatem Et frequentiam maio-
rem esse, quam inequalitatem: præterea non video
pulsus remotionem à tensione, Et à duritie. Quan-
tum verò attinet ad illam perceptionem caliditatis,
vbi manus diutius impresseritis, quonia ego non
tetigi eam, nescio quid dicam circa illud. Illud ta-
men verendum est, quod post cibum inflammetur,
cum sit signum proximum Et pathognomonicum,
ut Galenus Et Avic. dicunt, febris hectica, quia
omnes spiritus incalescunt. Est ergo mirum cur
incalescat post cibum, Et ibi non sit febris habi-
tudinalis. Diceret aliquis, etiam ante cibum inca-
lescit. Non est mirum, quia potest esse febris inter-
polata, habens periodos, quamvis fixam habeat
febrem. Si diceretis, non est marasmata: si autem
haberet fixam febrim, magis extenuata esset. Dico
quod non est ita malus diabolus: imò facilius
curatur ista prima species, quam illa quæ ex
putredine humoris cholericæ à cholera vitellina
fit: nulla est ita difficilis. imò Galenus libro VII.
meth. med. Et saepe ubicunq; curat hecticam post
febres ephemeras, ita facillimè curat eam, dum
est in primo gradu, non dico cum pertransiit
ad

ad marasimum. Ideo suspicor quòd sit febris hæc habitudinalis: & nõ sum ita tutus, quin sit aliqua febris in habitu: itaq; nõ solũ indiget corpus hoc euacuatione, cùm sit in hoc corpore inæqualitas mēbrorũ, & maximè ex suppressione mēstruorũ. Et credo quòd à principio putredinalẽ febrẽ habuerit, & cum medicinis fuerit leuata: sed remansit febris aliqua in habitu, facileq; potuit inflammari tale corpus, cùm sit spiritũ tenuium, texture rare. Imò vult ibi Galenus, quòd vbi perseverauerit ephemera per tres dies, & nõ pereat typus, dicas ipsam trãsiisse ad hecticã: ideo leuiori coniectura vtitur Galenus quàm nos vtamur. Ideo nõ solũ euacuatione, sed alteratione etiã indigebitis. Et propterea dico quòd in habitu totius corporis est febricula hæc fixa, non tamẽ mala, quin possit curari, & facilius, quã si esset putredinalis. Et credo quòd habuit putredinalẽ febrem, quæ sublata fuit ex euacuationibus, permansit tamẽ feruor aliquis. Talem ergo crediderim esse naturam febris, & cõplexionis. Ex his patet consequenter, quid futurum sperem, si verũ est, corpus hoc ita facile alterari ad quencunq; terminũ, licet ponam secundũ habitũ caliditatẽ esse, cùm illa sit in primis humiditatibus, & leuis, facile remouibilis est. Neq; absolutè intelligendũ est dictum Aue. quòd difficillimè cognoscatur cùm sola est. Bene difficilis cognitionis est, cùm alteri febrĩ putredinali

dinali cōiuncta est, & tūc difficillimè cognoscitur, facillimè tamē curatur: imò credo quòd facilius curetur quàm tertiana. Credo etiā, cūm adsint obstructiones in corpore, & inde humores facile putrescibiles putr. s. ūt, & sit typus. Minera autē putredinis vbi sit, quia dicit Galenus I I. de diff. feb. febres quæ habēt periodos, nō habēt ita humores paratos, vt natura faciat putrescere hodie vñā partē, cras aliā: sed membrū superfluitates aggregat, ad mēbrū debile expellit eas, & illa dicitur minera. Et exēplificat de inflāmatione oculorū, et inquit, quòd oculus affligit periodicè, cūm aggregatur in capite materia, et ad oculos trāsmititur. Vnde etiā cōtingit quòd in febre hepar, vel aliud aliquod membrū aggregat superfluitates, & secundū periodos expellit eas, et ita fit periodus. Ita etiā credo quòd in vtero aggregat superfluitas, & partim per foramē expellitur: et superfluitates etiā in superioribus partibus sunt, vel etiā in venis supra hepar, & ab intra ad extra expelluntur, & putrescunt in venis etiam, & ideo periodicat: & quia humores illi expurgantur, cessat periodus. Istud est quantum ad agritudinem attinet, & quo ad hoc credo quòd facillè curabitur, nec debemus deterreri, licet dixerim heclicam febriculam esse. Cum quibus autē ingenijs & instrumentis? Cūm hic sint obstructiones, & suppressio mēstruorū, ūs providēdiū est: postea si factis fuerit istis aliqua supercalefa-

ctio in corpore, alterabitur. Primò ergo aperiē-
 da sunt obstructiones vteri, & omnes tandem
 secundò alterandū est membrū. Aperiuntur au-
 tem obstructiones euacuando humores qui ob-
 struunt, incidēdo, subtiliando, & abstergendo;
 vtrunq; enim necessariū est. De phlebotomia nō
 dixerim aliter fiendam esse, quia a maturè facta
 est, & tūc fieri debet cūm principiū est agritu-
 dinis. Quid autē nunc facere debeamus, consu-
 lendū est. Ego quidē sum cōcors cum suis Medi-
 cis, quòd materia cōcoqui debeat cum aperiēti-
 bus & incidētibus ab abstergentibus, & eua-
 cuari taliter vt simus memores huius tempera-
 tura & textura, vt nunquā rhabarbarū trās-
 eamus. Agaricum autem fugeres tu? minimè,
 quia dixit Mesue, familiarissimū esse natura:
 & Dioscorides dixit, quòd corroborat ventri-
 culum & cor: & dat eandē dosim de agarico,
 sicut de rhapontico: ita rhabarbarū appellatur
 ab ipso. Est autē infamis quadantenus propter
 suā leuitatē, quia supernatat. possumus autem
 corrigere ipsum, addēdo aliquid quod aggrauet,
 sicut salgēma: et duo corrigit: vnū quòd est tar-
 da solutionis: secūdo facit ipsum gravitatē ha-
 bere, vt descendat cōmodius ad fundū vētriculi.
 Melius autē corrigitur quàm cū sale, si rhabar-
 barū, & aloē, quæ gravitatē habent, miscebi-
 mus: societas hæc fidelior est, quàm fuerit triū-
 viratus Lepidi, Marci Antonij, & Octavianii.

Ideo placet mihi cōpositio ex aloë, agarico, & rhabarbaro: & credere quòd aperirent obstructions, & corroborarent membra. Sed dicere aliquis, In rhabarbaro adest stipticitas, & in aloë, quomodo igitur aperientur obstructions? Credo vos vidisse Galenū in III. & V. de simp. med. vbi ait, cum volumus bene aperire, cum re aperiente debet aliquid esse quod adstringat. Ideo absinthiū optimè aperit, & stipticitas eius adiuvat ad penetrandū, & est tanquam manus aliqua impellens. Et exemplificat de oleo rosaceo, quòd magis humectat corium, quā oleum simplex, quia stipticitas olei rosacei adiuvat penetrationem, quod non faceret oleū simplex, & ita non debemus deterreri substantia rhabarbari. Iuuabit igitur, quia trāsit per venas, quæ non sunt strictæ, sed amplæ: bene exterius non abstergeret absinthiū, quia poros cutis, qui sunt stricti, non transfiret: hoc autē facit farina fabarum, nitrū, succus limonū: interius autē non timerem exhibere hæc tria. Syrupū etiā laudo de cidonea cū rhabarbaro sine alia additione rhabarbari, quia in singulas uncias syrupi ingreditur scrupulus vnus rhabarbari. Ideo satisfaciet ista portio, quæ ingreditur ipsius cōpositionem. Syrupus etiā acetosus cōpositus optimus est, & si timeremus nimiam eius incisionem, quoniam humores faciliè incisibiles sunt, essem contentus acetoso simplici, melle rosaceo, syrupo de

E   betonic

betonica cum aquis distillatis, vel cum decoctionibus, quia ex eo simplici parua aqua elici potest: vel cum aqua cuscuta, endiuia, boragini, ut fieret preparatio, & incisio, nec statim euacuarem, sed paulatinè digererem, & paulatinè euacuarem, & facta una iterum redirem ad aliam. Postea si euacuatis humoribus remansit caliditas in membris, quia timeo quòd sit impressa caliditas, quoniam alterabilis admodum est, tum procederem non cum exterius refrigerantibus, sed cum interius, cum zuccharo rosato simplici & nouo: deinde linirem corpus totum cum oleo rosaceo, factis prius frictionibus: leuiter enim refrigeraret, & penetraret, & si esset exiccatum humectaret. Sed ante omnia provide-rem, ut habeant exitum menstrua, & à leuioribus inchoarem, & circa uterum inciperem, factis prius euacuationibus cum decocto camomilla, liliorum alborum, cum modico anethi, propter penetrationem maiorem, & pessarium facerem ex oleo maioranae, vel alio odoramento in coto vel bombyce, cum menstrua instant. Factis euacuationibus procederem cum frictionibus circa coxas, & applicatione ventosarum intra coxas, siccas applicando. Vtrum modò balnea conueniant, cum fuerint omnia facta? Credo quòd non erunt necessaria, ideo Excellentissimus Doctor proposuit sub dubio: quia timerem supercalefactionem. Et hac via procederemus.

Consid.

Consult. IX. De epilepsia per consensum, pro puero Germano.

CUM actio medici circa epilepsiam sit genere triplex: vel enim excitamus hominem quando actu cadit in epilepsiam, & hæc propriè cura symptomatis, non morbi appellatur: vel præseruatur, nec cadat, aut saltem rarius, vel leuius: tertia est causarum remotio, id est, ægritudinis, à qua immediatè epilepticus casus contingit. Nos tertiam sequemur, arbitrantes hæc esse potissimam, quæ si remoueat, alia quoque duo faciliè propellentur. Et cùm in hoc nobilissimo puero causa proxima symptomatis sit materia frigida, à subiectis partibus, præcipuè à brachio, tanquàm aura repentè ad caput ascendens, spiritusq; & virtutè animalem maxima ex parte intercipientis: ideo curationem veram duco, prohibere ne talis materia generetur: auertere ad partes oppositas, quæ iam fuerit generata: caput corroborare, ne tam faciliè recipiat. Quantum ad auersionem attinet (ab hac enim primùm incipio) iam pridem idoneè, vt arbitrator, à me prouisum fuit, brachio, vnde potissimùm ascendebat materia, synapismos & cauteria applicando, à quibus non prius desistendum putavi, quàm integrã (si Deo placuerit) adeptus fuerit sanitatem. Altera pars auersionis erat, vt per oppositas partes euacuaremus

quicquid continuè excrementosum generaretur,
 quod neq; à me prætermissum fuit. † Institui
 enim vt iugiter vteretur alui subductione cum
 pilulis ex mea quadã descriptione, quã apud se
 feruat, in quã ingreditur agaricũ. Cõsului præ-
 ter hoc, vt leuioribus quandoq; vteretur, vt aløb
 simplici, ante cœnam, vel hiera Galeni de sex re-
 bus, vel aceto scillitico manè tribus horis ante
 prandiũ, aut melle itidem scillitico. His omnibus
 adhuc vtendis consulo, hoc vel illo, prout felicius
 succedet. Et hæc quantum ad auersionem atti-
 net. Vt verò prohibeatur materia ne generetur:
 quæ sicut verior & integrior, ita difficilior cu-
 ratio est, præcipuè ex parte ægroti male ferentis
 consilium, dicam tantũ ea quæ necessario quam
 diligentissimè obseruanda putauerim, præci-
 puumq; est vt in omnibus sex rebus nõ natura-
 libus regatur exquisitissimè. Primò igitur eui-
 tabit omnè aëris excessum, præcipuè dum fuerit
 in Germania, aëre frigidissimo & humidissimo:
 in ea enim regione peculiari circa hoc admoni-
 tione indigeo: ferè enim Germani hyeme præci-
 puè in duobus extremis summopere peccant: nam
 vel in æstuariis suis torrentur, vel sub dio frigi-
 do & gelu torquentur, cũ tamen ab utroq; emice-
 cauendum sit. Dum enim nobilissimus iste ado-
 lescens in vaporario versatur, meatus cutis,
 præcipuè capitis aperiuntur, humores attenuan-
 tur & in vapores transeunt, inde necessario ca-
 pit

put repletur, alioqui ex morbo debile & imbecillam. Sed ubi postea repente in subdiale aërem transit, algor vehemens occurrit, qui penetrans per apertos meatus, cerebrū refrigerās, humores in eo cōtentos cōprimens & congelans, efficit ut omnino deterrima subsequatur. Cum igitur hæc necumeta omnibus cōmunia iudicē, huic tamen puero arbitror futura esse magis pernicioſa. Erit ergo ab illis quāmaximè cauendū, eritq; artificialis ratio, ut omnē aëris excessum quū procul effugiat. Quod si necessariū erit quandoq; ex cōsuetudine gentis in utroq; versari, primò frigiditatē munimentis & vestibus quāmaximè propellet: vaporaria verò eliget moderatissimè calida, & vix tepentia, in quibus magis aperto capite cōmorabitur, ut postea eodem munito, cum egreditur minor fiat illa mutatio, & trāsitus de cōtrario in contrariū. Si præterea perceperit flatus aliquos malos, vel niuē, vel pluias aërem turbare, intra domū se cōtinebit. Deniq; illud cōmune seruabit, quemadmodū diximus, ut aëris immoderatos excessus effugiat. Præterea omnis animi molestia, ira præsertim & mestitia summopere arcenda erit, studebitq; cum sociis & amicis honestè & incundè conuersari. Quotidiano exercitio præcipuè delectabitur matutinis horis, quòd inferiores potius partes exerceat sine multa capitis agitatione. Ideo pilæ ludū, neq; gladiis dimicare, aut saltus immoderatos

ratos facere non probauerim in nobilissimo hoc
 puero & adolescente: cerebrū enim nimis conu-
 tiunt & exagitat: sed potius eligerē deambula-
 tiones, equitationes, sagittarū, lapidū, pali fer-
 rei iaculationes, & huius generis exercitia, in
 quibus sine insigni motu capitis reliquū corpus
 exerceatur. Exercendi tempus cōmodissimū est,
 quod duabus horis prandiū præcedit. Sed & fri-
 ctiones quotidianas nō minus laudo, siue præ-
 cedant, siue sequatur exercitiū, sintq; vniuersi
 corporis, lenes quidē & molles, sed longæ quousq;
 corpus incalescat & rubescat, dimittaturq; in
 frictione caput, & partes omnes, quæ ad collum
 attinēt, fricantisq; manus semper deorsum tra-
 hatur: optimūmq; est si post frictionē totū cor-
 pus illinatur oleo garyophyllorū odorato, quod
 unguentarū cōficiunt, & non aromatarū. Et si
 quis vnquā cauere debet à somno meridiano,
 vel matutino, aut nimis prolixo, adolescens iste
 vnus ex illis est. Erit igitur illi somnus modera-
 tus, nocturnus, nō diurnus. Procurabit vt quo-
 tidie beneficium alui habeat: quod si defecerit,
 adiuetur vel pilulis prius nominatis ex hiera
 simplici, vel aloë: quandoq; etiā cū clysteribus
 emolliētibus, neq; omnino patiatur feces in ven-
 tre plus æquo retineri: inde enim magna graui-
 tas capitis subsequi solet. Bis in die tantū come-
 dat, sitq; cœna longè parcior quā prandiū. Neq;
 credat Critici isti medici me propterea Galeno
 contrad

contradicere, cum longè alia ratio sit cœnæ nostratum, quã fuerit antiquorũ. Sed hîc non est huius difficultatis determinande locus: sat habeat, quod si abundè cœnauerit, nõ erit immunis à maxima capitis repletione. Cœnet igitur parcè, neq; in hoc discedat ab Auicennæ præcepto, quod est nihil aliud, nisi Galenicum ex opposito immutatũ, videlicet, vt ex tribus partibus diurni cibi duas in prandio assumat, tertiã in cœna: ita enim neq; interdũ percipiet repletionẽ aut gravitatẽ, neq; multa opprimetur cibi nimietate, sed suauiter & incũdè dormiet. Caucãtq; ne post cœnã aut prandiũ aliquid degustet, aut bibat, Germanorũ more: frustra enim imperaremus aliquid de cœna & prandio, si aliã quoq; cœna intercederent. Cibus sit vnicus, ac quammaximè simplex: nihil enim illi æquè nocebit, quã epularũ multitudo. A vino si toto tẽpore sua curationis abstinere poterit, quẽadmodum hactenus me admonente abstinnit, optimè illi succedet: sit tamen aqua cũ cinnamomo & aniso confecta, sicut præcepimus. Abstineat quãmaximè à pastilibus, leguminibus, à lacticiniis, caseo præsertim, à fungis, ab oleribus, crudis præcipuè, à piscibus, rebus frictis in sartagine, à carnibus auium palustrium, à carne porcina tam recenti, quã salita: non etiam laudo carnes agnorum, propter redundantem humiditatem. Et cum iam appropinquet atas Veneris,

consulo vt ab ea quammaximè abſtineat: nihil enim aliud Venus est, quàm breuis quadàm epilepsia, si Hippocrati credimus. Hæc sit tota victus ratio, in qua ferè totum est curationis fundamentum. Si enim hoc modo sibi cauerit, materia illa frigida & cruda, quæ fouet epilepsiam, nulla vel paucissima generabitur, quod erat à nobis intentum. Atque ita satisfactum est & auersioni materiae, quæ generatur: & prohibitioni, ne generetur. Supererat capitis corroboratio, ne nocuumentum suscipiat. Est autem in corroborando capite ratio precipuè habenda, ne agitetur cerebrum, aut aliquo pacto cõcutiatur: propterea neq; caput purgare probauerim, neq; frictiones capitis, aut stillicidia à medicis vulgò in huiusmodi casu proposita: sed masticatoria, quæ à *ωοπινατιονοι* à Græcis vocantur, admittat, primò ex mastiche sola & simplici, deinde etiã adiecto pipere, & staphisagria, & pyrethro, pastillos conficiendo. Mandere etiã matutinis horis garyophylla, nucem muscatam, cinnamomum, zedoariam, & quæ huiusmodi sunt summopere laudo: maximè enim cõferunt ad capitis corroboracionem, in hoc casu, exiccatione & euacuatione. Præterea caput abluere singulis septimanis circa horas vespertinas ante cenam, est remedium à me valde probatum, si lixiuum dulce eligatur, in quo decoquatur asarum, sena, betonica, maiorana, rosa, & capilli Veneris, adiecto etiã agarico:

erit enim lixiuium ad hunc vsum præstantissimi-
 mum. Post lotionē verò suauissimè exiccari de-
 bet, neq; fricando, neq; agitando, cū pannis mo-
 deratè calidis. Caueat etiā ne ignē acriter in-
 tueatur, aut magnū splendore, aut campos niue
 refertos, aut turbā hominū circumcursantem,
 aut curruū rotas velocissimè motas, vel molas,
 nec quicquid in gyruū versatur: ab alto etiā ne
 prospiciat, neq; decurrentē fluiuium intueatur:
 hæc enim omnia cerebrū & spiritus exagitant,
 & robur adimunt. Laudo præterea pro capite
 & membris quoq; inferioribus corroborandis,
 vt bis in mense sumat optimi Mithridatici dra-
 chmam. Est etiā præstantissimū remedium in-
 stillatio olei de ladano per sapientē destillatorē
 confecti, tum in aures, tum in nares, tum etiam
 quandoq; illinendo verticē capitis. Sed etiā ma-
 nē suauiter pectinari illito pectine ex eodens
 oleo, non mediocriter conferet ad caput corrobo-
 randum, sed pecten semper retrò trahendus est
 versus occipitium. Et hæc sufficiant, tum in
 auertendo materiam, tum in prohibendo, ne ge-
 neretur, tum in capite corroborando, quæ tria
 nobis a principio fuerunt proposita. Quòd si
 etiam magis præseruari voluerit nobilissimus
 adolescens, verè purgabitur ex Galeni præce-
 pto, poteritque huiusmodi esse purgatio,

Rx. Hieræ simplicis,

Floris cassiæ,

ʒ ij.

ʒ i.

E ʒ Cmm

Cum saccharo fiat bolus, sumendus horis duabus vel tribus ante prandium. Item

Rx. Oxymellis scilitici,

Syrupi de betonica ana ℥ j.

Decoctionis granorum pœoniae in aqua
destillata pœonia ℥ iiij.

Misce pro vno syrupo, & sic pro septē. Deinde

Rx. Confectionis hamech ℥ iiij.

Syrupi rosati solutiui ℥ iiij.

Cum aqua pœoniae fiat potio, danda in aurora cum custodia. Talis igitur, vel huiusmodi poterit esse annua purgatio, quæ ad præseruationem attinet. Et hæc pro tempore suffectura arbitror in curatione & præseruatione huius nobilissimi adolescentis ad laudem Dei optimi maximi.

A P P E N D I X.

Locus postulare videtur, vt duo lectorem admoneamus. Alterum quidem est, vt sciat, quæ ratione magdaleon ad pilulas conficiendas compositum sit: fuit enim hac arte conditum, vt plures Montani studiosi adnotarunt.

Rx. Rhabarbari electi ℥ ij

Garyophyllorum, Cinnamomi, ana ℥ ij.

Aloës ℥ iiij.

Agarici ℥ iiij.

Seminum pœoniae ℥ j. s.

Misce, & cum melle rosaceo confice magdaleon. Alterum verò est electuarium ad vsum seruandum, quod est:

Rx. Scilla

Rx. Scilla assata, & preparata secundum
artem ʒ ʒ.

Seminum pœonia pulverizata ʒ j.

Mellis optimi colati & despumati lib. j.

Misce, & fiat electuarius.

Consult. x. De epilepsia, pro nobili viro
Vicentino.

Proponitur nobis curandus iste Magnificus
dominus, quia quo morbo infestetur hoc
videre clarissimum est, ideo breuiter me expe-
diam. Iste laborat epilepsia, habuit enim tria
signa attestantia super ipsam epilepsiam. Pri-
mum quod habuit, fuit spuma in ore: secundò
passus fuit conuulsionē, siue spasmū: tertio ami-
sit sensum & motum. Ex ista accidentium syn-
drome facillè possumus conicere morbū hūc esse
epilepsiam. Habita notitia morbi, quia oportet
ut & nos aliquid de cura dicamus, nō possumus
autem quicquā perfectè dicere, nisi causas mor-
bi indagemus, ideo est necessarium distinguere
presentem morbum, ut omnia hæc clarè habea-
mus: & primò videndum est quidnam sit epi-
lepsia. Epilepsia nihil aliud est, nisi spasmus
quidam factus ab obstructione ventriculorum
cerebri, à materia crassa & viscida, siue ab
aliqua qualitate venenosa, quā isti Aurā vocāt.
Et quia in definitione cadit spasmus, videndum
est quotupliciter fiat spasmus, ut ex hoc habea-
mus causas ipsius epilepsia. Spasmus, ut dicebat

Gale

Galenus in III. de locis affectis, ubi loquitur de hac re, fit tripliciter: aut à materia, aut à qualitate (quam auram venenosam appellavit idem Gal.) aut à siccitate: istæ enim sunt tres cause potentes facere spasmus. Videamus modò nunquid istæ tres cause faciãt epilepsiã. Quòd possit fieri à materia, hoc patet, quia cum materia crassa est in ventriculis cerebri, siue sit per consensum, siue per essentiam, ita quòd ibi generetur pituita, obstruit ventriculos cerebri, qui postea insurgunt ad expellendũ, & tantum contrahuntur, & in illa contractione deficiunt mittere sensum & motũ ad mēbra, & ita privãtur membra sensu & motu, Quòd autem possit fieri epilepsiã absq; materia, videlicet à qualitate illa mala, & ab illa aura, Galenus pluribus signis hoc probavit in illo loco præallegato. Dicebat enim ipse, videbimus in ictu phalangũ, qui etsi tantillus sit, tamẽ dispergitur per totum corpus & omnia mēbra inficit illa mala qualitas. Non est dicendum, dicebat Gal. quòd fiat à materia venenosa, quia illa fuit ita exigua, quod non potuit hoc corpus totũ inficere. Quare dicendũ est, quòd sit aliqua mala qualitas elevata à tali materia venenosa exigua, quæ postea qualitas per totũ corpus dispersa & disseminata, sit sufficiens tale nocumentũ causare. Simile potest cõtingere de epilepsiã: à materia potest fieri mala qualitas, quæ postea petens cerebrum

potest

potest esse in causa contractionis ventriculorum
 cerebri, & facere epileptiam: & ita Galenus ex
 sententia Pelopis præceptoris sui conclusit, posse
 à mala qualitate fieri huiusmodi morbos. Nun-
 quid autè à siccitate possit fieri? Dico quòd nò,
 & in hoc differt spasmus ab epilepsia, quia spas-
 mus potest fieri à tribus illis causis: epilepsia ve-
 rò tantum à duabus causis prædictis, & non à
 siccitate: quod potest & à priori, & à posteriori
 manifestissime probari. Et primò à priori: nam
 cum siccitas sit causa habēs causare epilepsiam,
 oportet quòd cerebrum ita exiccetur, vt per sic-
 citatem contrahantur ventriculi cerebri, & fiat
 epilepsia. Sed hoc non potest fieri, quia cerebrum
 cum sit membrum humidissimū, nunquam po-
 terit aliter exiccari, vt per siccitatē deneniat ad
 contractionem: quia cum fuisset exiccatum sta-
 tim periret homo, & ita antequàm fieret epile-
 psia, moreretur homo. Similiter à signo cōfirma-
 ri potest, quia epilepsia subitò fit: statim enim ho-
 mo cadit in paroxysmum epilepticū: illa autem
 exiccatio non potest, si habet fieri, subitò causa-
 ri, sed successiuè, ita quòd in tempore oportet vt
 exiccetur. Quare relinquitur, quòd à siccitate
 non potest talis aegritudo causari. Derelinqua-
 mus ergo tertiã causam, & accipiamus reliquas
 duas, scilicet quòd epilepsia potest fieri à mate-
 ria, & à qualitate sola. Si sit à materia, sit ab
 humore crasso, vtputa ab humore pituitoso &

melara

melancholico obstruente ventriculos cerebri
 ventriculos dico anteriores, de is intelligatis. Si-
 militer intelligatis de obstructione non perfecta,
 sed imperfecta & diminuta: quia si intelligere-
 mus de perfecta obstructione, fieret tunc apople-
 xia & non epilepsia, quia tunc homo penitus ex
 perfecta & coplecta obstructione vetriculorum
 amitteret sensum & motum, ita quod iaceret si-
 cut cadaver. hoc fit in apoplexia: ideo intelliga-
 tis de obstructione diminute facta. Cum ergo
 habeamus morbum hunc fieri a materia & a qua-
 litate, videndum est modo, a quamam harum dua-
 rum causarum in isto Magnifico domino talis mor-
 bus proveniat. Ideo in hoc crediderim quod a
 qualitate mala non principaliter causetur, licet
 revera ipsa concurrat, & maxime quod, ut re-
 tulit Excellentissimus Doctor, iste fuit a passio-
 nibus animi valde vexatus. Quantum autem pos-
 sunt isti animi affectus ad hos morbos epilepti-
 cos concitandos, unicuique poterit esse manife-
 stum. Novi ego duos, qui tantum ex animi affe-
 ctibus inciderunt in hunc morbum: unus enim
 fuit quidam Laurentius Brachadenus, & Mar-
 cus Antonius Cotarenus: isti tamen invictu erant
 parcissimi, non erant excrementosi, tantum ex ani-
 mi affectibus venire in talem egritudinem: & ita
 dico quod potuit ista causa concurrere. Sed quod
 principaliter est in causa, est materia crassa, ita
 quod dicerem morbum esse materialē. Et cum ma-
 teria

tertia potens epilepsiã causare duplex sit, melancholica pituitosa, à quãnam, dicetis vos? Dico quod potest provenire ab utroq; : utraq; enim materia cõcurrit : & ita causatur assentialiter in cerebro, & per consensum à reliquis mēbris ad ipsum demãdatur. Quod autem pituitosus humor in hoc Magnifico domino dominetur, hoc ostendit eius tēperatura: & sua mēbra principalia. Audio quod iste abundat pituita multa, quæ excernitur per nares & per os. Istud est signũ humiditatis cerebri, habet enim cerebrũ calidum & humidũ, ut per signa manifesta potest apparere, & facillè comprehendẽt. Similiter habet ventriculũ satis abundantem pituita, in quo ab inordinato victu & coitu, ut retulit, maxima copia pituita generatur, pituita dico non vera: non, ut scitis, non vera pituita in vētriculo generatur. Ideo ex pituita genita in vētriculo, & item illa quæ in cerebro generatur, cõcludo materiam esse tum per essentiã, tum per affluxum.

Quod autẽ fuerit aliqua materia melancholica hoc facillè persuaderi potest. Audio hunc esse melancholicæ naturæ, etsi non fuerit ex naturali tēperatura, tamen propter accidentia animi potuit effici melancholicus. Cũ quis autem aliquando cadit in melancholiã, impossibile est ut non retineat illam materiã in cerebro, ut dicit Galenus. Ideo cũ adhuc reliquæ melancholiæ remaneãt in hoc Magnifico viro in ipso cerebro, potest

potest & ipsa concurrere ab obstructionem. Similiter hepar habet calidū: viget enim caliditas in toto illo corpore, & ita ob caliditatem hepatitis potuit fieri adustio: nam cum hepar est calefactum, oportet quod & venae sint calidae: nam ut dicit Galenus secundo Artis medicinalis, orta debent attestari suis principijs. Cum ergo hepar sit calidū, non est mirū si patitur cerebrū: nam, ut dicit Galenus in I I I. de locis affectis, loquens de dolore capitis, qui habet hepar calidum, facile incidit in dolores capitis, quia ascendunt materiae & vapores, ut causent dolorē. Habetis hucusq; , ut omnia colligā, causas morbi, & morbum ipsum, à quibus facile poterimus indicationes carativas sumere. Veniamus modò ad curam. Iste querit curari, credisne hunc posse curari? Ut ingenue fatear, morbus epilepticus, morbus est maximus, & non nisi à vehemēti causa potest causari. fortissima causa cōcurrit ad excitandos hos dolores, & talem sensus & motus ablationē: dolor enim cum in hoc morbo intrinsecus fiat, oportet quod fiat à fortissima causa solvente cōtinuum. Dimittamus modò nunquid dolor fiat à mala temperatura facta in quatuor qualitatibus, an à solutione continui. Teneo, ut aliàs dixi, fieri à solutione continui, & à mala temperatura: & quod ista solutio continui sit æquivoca ad illam solutionē cōtinui, de qua intelligunt isti: lōgè enim differt ab ista. Sed de hoc
diffi

diffusus alibi dixi, ideo nunc non est opus ea
 revocare. Propterea dico, cum ista agritudo fiat
 à forti causa, quæ cū difficultate potest remoueri,
 istemagnificus dominus de facili poterit mori.
 Audio eū hucusq; habuisse duos paroxysmos epi-
 lepticos, incipiendo à xv. Julij vsq; ad xxiiii.
 Augusti: propterea facile poterit iterum cadere
 in hos paroxysmos: imò nunc conqueritur de
 aliquali tremore. Neq; debemus nos considerare
 sua nature robustæ, & carnositati: nam licet
 videatur sanus, non propterea vacat periculo.
 Novi ego Iustinianum quendam, qui habuit tan-
 tum unū paroxysmum, postea mansit per tres
 menses sanus absque molestia, deinde reuersus
 est alius paroxysmus, deinde alius, & tandem
 mortuus fuit. Ideo cura difficillima est, neq; ut
 dixi, vacat periculo: tamen non est desperan-
 dum. Veniamus ad curã, & primò indicationes
 sumamus à morbo, & à causis eius. A morbo,
 cum morbus sit in nobili mēbro, indicatur, quòd
 sit citò remouēdus, & quamcitissimè potest: epi-
 lepsia enim cum occupet nobile mēbrum, morbus
 sacer fuit ab Hippocrate appellata. Sumamus
 modò indicationes à materia. Materia ista, ut
 dixi, duplex est, pituitosa, & melancholica: ista
 venit euacuanda. Et quia facta fuit sanguinis
 missio ab illo perito medico, propterea desisterē
 à missione sanguinis, deuenirem ad concoquen-
 tia pituitam, ut est Syrupus de eupatorio, deco-

Etum pulegij, origani, syrupus de calametho, & infinita alia ipsam pituitam digerentia. Concoquerem etiam melancholicum succum, ut cum syrupo de fumo terra, de epithymo, & talibus. Postea cum erit cocta materia, euacuare, & inciperem à leuioribus pharmacis: non transire illam confectionem hamech, & pilulas cochias. De medicinis autem illis cum colocynthide, & agarico, pro nunc non exhibere, quia sunt valde fortes. Quae autem recipiunt ista, ut sunt illi trochisci Alhandal, hiera Logodiö, isti aromatarij in hac ciuitate, cum sit mater studiorum, non consiciunt ista, & miror eur villa quaeuis purua non habeat ista facta. Modò hoc corpus est euacuandum. Ego deuenirem ad caput purgia, & ad masticatoria & vellem ut masticaret, sicut de pipere & reliquis. Deinde per nares prouocarem naturam cum aliquo leui sternutatorio. Facto hoc si voluerit assumere illa balnea Aponitana, cum sint calida, ego laudo. De cauterijs, ego summo-pere laudare cauteria in brachijs, imò hoc est familiare remedium. Et vidi anno praterito unum qui solo cauterio sanatus est, & erat senex, in LII. anno aetatis sua constitutus. De dieta, qui morbus longus est, instituitur conueniens dieta. Pro potu poterit consicere aquam decoctam cum aniso, & potissime cinnamono, & saccharo: est enim potio gratissima tum in colore, tum in sapore. Restat unum derelictum, utrum debeat bibere

vinum. Videtur ex una parte quod non, quia vinum fumosum est, & facile replet caput. Ex alio videtur quod sit dandum vinum pauciferum quod sapit naturam aquae. Sed, ut dicit Galenus in III. de ratione victus, vinum si magnum est, obest cerebro sua fumositate: si vero sit pauciferum, licet non noceat cerebro, obest tamen ventriculo: & ita videtur convenire, & non convenire. Ego tamen conficerem vinum, & maximè quia sumus in tēpore convenienti, vellem ut sumeret vinum albū, in quo aliquid aquae imponeretur: & apponerē radicem peoniae, betonicae, folia salviae, roris marini, & alia quae respiciunt hos humores, & omnia decoquātur, & conficiatur vinum, quo poterit uti. Ista hīc posita non sunt ingrata, non sunt amara, & sunt appropriata pro tali morbo sanādo. Et haec sufficiant.

Consult. XI. De imbecillitate totius capitis, & oculorū, pro ciue Cracouien-
si Polono.

Dominatio sua meminisse debet, atque animo perpetuò tenere, & tanquam fundamentum necessarium praesupponere, atque ad hoc, veluti ad scopum quendam omnes actiones suas dirigere, videlicet, se habere totum caput & oculos utrosque imbecillos, & paratos ad recipiendas superfluitates totius corporis, & ad omnia morborū genera subeunda, ut nulla iam

arte, nullóue remedio huic vitio succurri possit: ita enim iam confirmatum est, & per essentiam parti illi appropriatum, vt ne Aesculapius quidem ad ferendam opem sit suffecturus. Et bene aduertet Dominatio sua me dicere hoc loco, imbecillitatem capitis & oculorum, ac præparationem ad suscipiendas superfluitates tolli nõ posse: sed non propterea dico, quin præseruari possit, & curari à malis præsentibus & futuris. Aliud enim est membrum aliquod esse imbecille, & paratum ad morbos à quacunq; leui causa: aliud egrotare. In hac opinione, & cognitione huius rei quam diximus, tantam inueniet utilitatem S. D. vt nisi id præsupposuerit, & constanter crediderit, in duo maxima incommoda, & pericula, perpetuò collapsurus sit. Primum est, quòd quoties inciderit in medicum, vel cuiuscunq; generis hominem, qui sanitatem polliceatur, statim illi adhærebit, & torquebitur, & in deteriore dispositionem, & forte ultimam perniciem deducetur, quod ipse facile potest proprio experimento, & suo etiã discrimine cognouisse. Quòd si in bonã aliquam fortunam vel peritum medicum inciderit, qui præsentis morbos curauerit, secundum incommodum non effugiet. Si enim arbitratus fuerit se ita fuisse curatũ, vt imbecillitas quoq; capitis, & oculorũ & præparatio ad eosdem morbos simul sublata sit, huius meæ admonitionis oblitus, suo postea
 perĩ

periculo facile recognoscet verum & fidele suis se nostrum consilium. Nam negligendo curam perpetuam sui capitis, & oculorum, quam inferius explicabo, etiam si millies curabitur, milles quoq; vel in eosdem, vel etiam deteriores morbos præcipitabitur. Præsupponat, & fundamentum firmissimum habeat, se habere caput & oculos summè imbecillos, perpetuaq; cura & præsertione indigere, si vult inter homines bene esse. Atq; æquo animo ferat calamitatem, quæ tamen non ita improba est & detestabilis, ut si ipse velit non negligenter res proprias procurare, non possit satis commodè & honestè, sine multa molestia curari, actionesque singulorum membrorum non inualidè exercere. Quibus igitur hæc omnia præstari possint, nunc tempus est explicare. Sua verò Dominatio audiatur, legatur, & perlegatur, neq; corrumpi patiatur vel à societatibus, vel à more patriæ, quæ, si verum fateri volumus, plus æquo voluptatibus indulget, iubeatque ut hoc nostrum consilium in propriam linguam vertatur, secumq; familiariter habeat, & non tantum ediscat, sed etiam exquisitissimè obseruet: alioquin præterquam quod oculos amittet, multò etiam deteriora patietur. Longè enim humanius est admonere hominem de futuro aliquo periculo, in quod facile possit incidere, quàm ita molliter secum agere, ne dicam peruersè & dolosè, & ne tristitia ipsum

afficiamus, permittamus incuriosum, & nihil
 tale cogitantē hominem in extremam perniciem
 precipitari. Qua igitur arte S. D. præservari
 possit, iam explicare incipiā. Et primò ita aëri
 comoditate potietur, ut nec feruētī soli, nec ve-
 hementi frigori se exponat, cauebitq; precipue
 ne sub cælo ventoso ac nebuloso diutius immo-
 rari, neq; fenestras se exponat, quā ventus ali-
 quis perflauerit, aut aëri nocturno occurrat, vel
 noctu apertis fenestris dormiat: fugiat etiā hu-
 midas, terrenasq; habitationes. Hyemis tēpore,
 dum manebit in vaporarijs, sicut est mos sua-
 patriæ, nō operiet caput, nisi operimento quodā
 leui: & postea, dum exibat, accipiet cooperimē-
 tum pelliceatum cum vestibus optimē sufful-
 tis. Vaporaria etiā nō erunt valde calfacta, sed
 moderatē. Cauebit intueri ignem, manere ut
 fumus vel puluis aderit. Prouidebitq; quantum
 fieri poterit, ne irascatur, neue tristetur, aut
 aliqua animi molestia multū torqueatur. Coitu-
 rarò admodū, & moderato utatur. Manē exer-
 cebit totū corpus, ut caleseat, & anhelitus fiat
 magnus, et frequēs. Surgat singulis diebus ante
 ortum Solis, & procuret omnes superfluitates
 collectas per oēs vias excernere, tum per aluum,
 tum per vrinam, tum per sreatū, & per nari-
 tum etiam peclinando se, & collum faciēmq;
 panno lineo molliter & suauiter perfricādo, &
 aures donec rubescant: neq; unquā faciem lauet

æqua frigida, sed vel desistat à lotionè, vel utatur vino albo, aures etiã quotidie perfricet, & abstergat, similq; modo dentes etiã abluat & os. vino albo. Quæ omnia ubi mane surgens effecerit, tum ad consueta negotia progredietur.

Prandeat itaq; quatuor, aut ad summũ quinque horis, postquam à lecto surrexerit, & novẽ vel octo interpositis horis à prandio cœnabit, diligentissimè observando, ne interbibat spatio aliquo intra prandium & cœnam: neq; etiã comedat, sed sobriè interim degat, duobus illis tantum temporibus cibus contentus, prandio inquã & cœna, alioqui non erit tutus à recidiva. Cibaria sint simplicia, cum paucis, aut nullis aromatibus: neque delectetur ciborum varietate, sed vnicò tantum cibo contentus sit: illa enim varietas corruptionem, crudelitatem, & malitiam humorũ generat, unde postea ægritudines oriuntur. Abstineat à carnibus antiquis, & ab hincis quæ in sartagine vel patella assantur.

Abstineat à piscibus, caseo, leguminibus, et avibus palustribus: olerum etiã usum euitet. Vinum, si fuerit cõsuetus bibere, eligat pauciferũ, clarũ, subtile, & mixtũ aqua, quod etiã moderatissimè bibat. Sed si vini potationi non fuerit assuetus, vel aquã mellis, vel cervisiã bibere cõsueverit secundũ patriæ suæ morẽ, tunc laudare magis ut proxsus à vino abstineret, et cervisiã, vel mulsam eligeret. Hac si ritè & diligẽter

peregerit, vix imaginari poterit, quantum sanitati suæ sint collatura. Si verò contraria sequatur, etiam medicinis omnibus adhibitis, frustra sanitate expectabit. Sed ut exactè suæ salutis cõsiliũ adhibeatur, paucula quoq; adijcietur, quæ quicquid in corpore colligitur excrementorum, totũ illud excernat. Utetur igitur ter vel quater in mēse pilulis infra scribēdis hora vna antecenam ad pondus drachmæ. Descriptio talis est:

Rx. Aloës optimæ, Rhabarbari electi ana ʒ vi.
 Agarici electi ʒ s. Garyophyllorum,
 Gingiberis, Cinnamomi, ana ʒ i.
 Rosarum rubearum ʒ. ij.
 Myrobalanorum chebulorum ʒ i.

Puluerixentur omnia per se, deinde misceatur: cum melle rosaceo fiat magdaleon, de quo singulis vicibus fient pilulæ tres pondere drachmæ sumendæ ut supra. Præterea laudo ut in vere, si semel: in autumno & vere, si bis, mittatur sanguis à basilica dextræ lateris. Præterea si his omnibus peractis reliquæ etiam suorũ morborum permãserint, laudo ut in parte exteriori utriusque tibiæ infra genu per digitos quatuor, cautè fieri iubeat, quæ vulgò appellantur fontanelle: efficacissimè enim diuertunt à capite. Et laudo ut bis vel ter in mense accipiat bolus optimi Mithridatici pondere drachmæ, additis drachmis quatuor sacchari rosacei, tribus horis ante prandium.

Consult. XI I. De catarrho diuturno ex
intemperie frigida & humida cere-
bri, pro heroë domino à Drichtri-
stain Germano.

In adolescente iam in vigesimo anno consti-
tuto, alioqui boni habitus, satis proceri cor-
poris, & optime indolis, non posset esse catar-
rhus tam diuturnus, tam molestus, tam confir-
matus, nisi intemperies cerebri insigniter frigi-
da & humida fuisset: est enim catarrhus pitui-
tosus, mucosus, & frigidus. Vnde autem con-
tracta fuerit huiusmodi intemperies, an ab ex-
cessu rerum nō naturalium, vel ab alio aliquo,
haud satis compertum habeo. Quantum verò
ad presens negotium attinet, non ita multum
refert, siue naturalis, siue acquisita hac fuerit
intemperies. Hoc vnum proponam, neq; facile,
neque citò remoueri posse, imò indigere exactis-
sima diligentia alicuius medici, sed longè ma-
iori egrotantis. Ex longa enim perseuerantia
curationis poterit ager ad meliorem habitum
deduci: alioqui periculum imminet, ne in de-
teriores aliquem morbum dilabatur, præcipuè
ætate maturiore succedente. Enixè igitur tanto
discrimini est resistendum, & in primis exqui-
sitissima victus ratio habenda est, sicuti in o-
mnib. morbis diuturnis obseruari debet. Prima-
ria igitur diligentia circa aërem sit: omnino

enim tam frigiditas quam humiditas aëris est vitanda. Sed nec flatus cuiusq; generis admittē. di sunt, ne cerebrum repleant, vel refrigerent, vel constipent. propterea eligat eiusmodi locum suæ habitationis, ne aër cerebro inferat aliquod malum propter frigiditatem, vel humiditatem. Et diligēter observabit, ne post ventriculi repletionem se ad studia, aut mentis exercitia conferat, sed per quatuor horas interim quiescat, vel deambulet remisso animo, vel cū amicis latis & iucundis versetur, & euitet omnes animi molestias: illæ enim non tantum catarrhū fowent & augent, imò generāt. I. audio exercitia horis matutinis, quæ sint placidiora, sed longiora, usque ad manifestam mutationem anhelitus, totiusq; corporis calefactionem insignem, ita tamen, ut post exercitium euitet aëris excessum quemuis, vel flatus, vel frigiditatis, aut humiditatis, immutētque vestimenta, si fortè sudorem haberēt. Laudo ut caput abluat semel saltem singulis septimanis, sitq; ablutio talis. Sumatur lixiuum dulce ex cinere vel salicis, vel populi, vel sarnētorum vitiū, vel nucis, vel huiusmodi, & ex eo quantitas vnica ablutioni eligatur sufficiens, in qua camomilla, rose, maiorana & betonica decoquantur simul cum drach. duabus agarici minutim incisi, et in pāno lineo inuoluti, qui postea pannus post decoctionē diligenter in hoc decocto exprimatur, hōcque lixiuo caput abluat

à dhibito saponè aliquo odorato, quales apud pi-
gmētarios reperiuntur. Hora ablutionis sit ve-
sp̄eri ante cœnā, vt deinde facilius possit aëris
omnia incommoda euitare: & post ablutionem
suauiter & leniter caput pannis moderatè cali-
dis exiccetur. Studeat quoque, vt manè ante or-
tum Solis exurgat, neque comedat nisi sex horis
post egressionem lecti: tali enim modo catarrhus
rectè collectus optimè concoquetur & digere-
tur, ac cibus in prandio purum ventriculum in-
ueniens, optimam concoctionem perficiet. Nihil
enim pestilētius his qui catarrho subiecti sunt,
quàm serò è lecto surgere, atque ad prandium
accedere nocturno catarrho adhuc fluctuante.
A prandio caueat, ne aliquo modo dormiat, bi-
bat, aut comedat: nam nihil inter prandium
& cœnam sumendum est, si quis catarrho stu-
det liberari: imò & cœnamumat longè parcio-
rem, quàm prādium, tum in cibo, tum in potu.
Laudaremus, si vesperi à carnibus abstineret,
neq. cubitum eat, nisi duabus horis saltē trans-
actis à cœna: interim leuiter deambulet, vel stet:
ita enim caput leuius erit noctu, manèque re-
crementis ac vaporibus omnibus liberum habe-
bit. Ergo vt hæc cōmodè fieri possit, surgat ma-
turè, & sic maturius prædeat, & cœnet. Cibus
illi omnino simplex eligendus est: ciborum enim
multitudo catarrhis aduersissima est. Vinum sit
pauciferū, albū, limpidissimū, bene maturum,
quod

quod etiã parcissimè bibat. Carnes comedat ani-
malium iuuenum castratorum, pullorum, hæ-
dorum, vitulorũ, leporum etiam iuuenum, &
cuniculorum, auimq; campestriũ. Abstineat à
palustribus cuiuscunq; generis: pisces etiã cui-
tet, & caseum, & lacticiniorum omnia genera:
itẽ legumina, & pastillos, panesq; azimos, &
quacunq; in sartagine assantur. His ita bene di-
spositis necessariũ est quamplurimo tẽpore ser-
uare institutũ: neq; enim faciliẽ, sicut antè paulò
diximus, tolletur affectus tam longo tẽpore cõ-
firmatus. Quantũ verò ad medicinas attinet,
noui illustrem Dominũ à quocunq; genere me-
dicamentorũ abhorrere, vt nesciã an vnquam
talẽ inuenerim: ideo ne frustra offerantur, qua
nullo modo sunt admittẽda, placidissima quaq;
proponamus, qua nõ nisi à pertinacissimo reijci
possunt. Et primò vtetur saccharo rosaceo sin-
gulis anni temporibus, singulis quoq; diebus, si
licuerit, vel saltẽ ter, aut quater in septimana
vtatur. Vtatur etiam ante prandium odoratis-
sima & incundissima cõfectione, qua ita habet:

Rx. Rosarum rubearum,

Sandalorum citrinorum,

Seminum citri ana ʒ i.

Ligni aloës optimi & synceri ʒ ii.

Sacchari optimi quantum sufficit.

Misce, & fiat cõfectio in rotulis: vtatur drach.
duabus vna vice ante prandium & cœnã ma-
hora.

hora. Quòd si pateretur rhabarbari optimi scrupulum manè ante prandium mandere, primò sensim, deinde deglutire, haberet remedium præstantissimum. Quòd si id noluerit, vtatur saltem bis singulis mensibus pilulis infra scriptis, & ex eis vnã duntaxat sumat vesperi ingressurus lectum, quæ ponderis esset drachme s.

Rx. Rhabarbari electi, Aloës succocitrini,
Agarici optimi ana ʒ j. s. Nucis muscatae,
Garyophyllorum, Gingiberis. ana ʒ j.

Puluerizentur omnia per se, deinde misceantur, postea aspergatur succo rosarum puro, & permittantur exiccari, & sic iteretur septies: deinde cum oxymelle simplici fiat magdaleon, & seruetur ad vsũ. Item laudo vt in ingressu lecti vnã aut alteram guttam in vtranq; aurem iniiciat olei ex optima terebinthina, & appposito bombyce muscato dimittat vsque ad lucẽ sequentem. Si etiam manderet manè granum mastiches, vt expueret quicquid salinae redundaret, egregiè suæ salutis consuleret. Atque vbi hæc diligenter ac diu peracta fuerint, spero illustrem Dominum ab omni deteriori dispositione præseruandum, atque ad meliorem habitum profuturũ, diuino tamẽ aspirante auxilio.

Consult. x i i i. De præseruatione à catarrho salso destillante ad partes subiectas, excitãte diuersa symptomata,
& de

& de potu thermiarum Lucensium,
pro equite Cornelio Clementino.

DVO sunt quæ à nobis in casu Illustrissimi equitis Cornelij Clementini requiruntur. Primò, qua arte sit præseruandus à destillatione pituitæ falsæ à capite ad partes subiectas, à stillicidio vrinæ, & excretionè arenarum, viscidæq; materiæ, & à sputo sanguinis ob corrosam venam paruam pulmonis contingente, vt refertur. Secundò, vtrum illi competant aquæ thermiarum Lucensium. Incipiam ab hoc secundo, nam & hoc videtur maximè ad præseruationem conferre. Supponentes igitur hepatis ac renum caliditatè, vnde par est & vrina stillicidium, & arenas generari, Lucenses aquas, illas inquâ quæ ferrea sunt, crediderim præstantissimum fore remediũ hepatis & renibus corroborandis, tum excedentè caliditatè contemperando, tum laxitatem vasorum ad mediocritatem ducendo: retundent etiã salsedinem pituitæ, quã probabile est ob hepatis sanguinisq; feruorem fieri: simul etiam renis pulmonis egregiè tonus addetur: & cum salsedo destillantis materiæ retundetur, maxima ex parte tolletur periculũ corrosionis. Nec obstat ventriculi frigida & humida intemperies: primò enim remouebitur humiditas, cum omnes thermiarum aquæ, siue calidæ siue frigidæ fuerint, semper exsiccent. Exsiccata ergo
red

redundante humiditate, ventriculus proculdubio reddetur robustior, & aptius cibum amplexabitur, & consequenter feliciter concoquet. Quantum verò ad aquarum frigiditatem attinet, poterit interim defendi ventriculus cum limimento calefaciente, quale est oleum de garyophyllis odoratū, de styrace, addita mastiche & ladano. Non ergo ab harum thermarum vsu abstinendum censuerim, siue putauerim. Reliquū casus quod ad præseruationē attinet, cuius iam plurima sint peracta à clarissimis illis medicis, eius rei potissimum gratia præcipua sunt duo cauteria, tum brachij, tum sincipitis. Neque verisimile est eos, qui ad tantā accesserunt præseruandi diligentia, dimisisse exquisitissimam victus rationem in omnibus sex rebus nō naturalibus. Ideo ne ineptire videar, indignū duxi, ut hic à me explicaretur circa victus rationē, quæ etiā semidoctis medicis sunt cōperta. Vnū tantū proponā, quod in omnibus his affectibus, & in tota syndrome, nullo penitus repugnante, ad præseruationē summopere cōuenire videtur, videlicet frequentissimus vsus duorū remediorum secundum omnē administrationis modum, sacchari inquam rosacei, & rhabarbari. Consulere ergo sua illustrissima D. ut singulis diebus ante cibū veretur saccharo rosaceo etiā ad vnciam quantatē, ac præterea quater in mensibus horis ante prandium manderet ac deglutire

glutiret drachmam optimi rhabarbari. In reliquis omnino abstineret ab omnibus validioribus medicamentis: & in qualibet etiã magna purgandi necessitate non excederet rhabarbarum, cassiam, mannam, & Syrupum rosatum solutivum. Quæ omnia, si rectè obseruentur, & addentur his quæ clarissimi illi Doctores iam pridè consuluerunt, spero nõ tantùm ad præseruationem ex catarrho cum sputo sanguinis, sed etiã curationem, vbi oportuerit, subuentura.

Consult. XIII. De destillatione catarrhi ad partes subiectas, fluore alui penè dysenterico, assiduo vomitu, torminibus ventris, cum febre assidua & insigni totius corporis tabe, pro adolescente filio Medici.

Non ab re Excellentia tua onus istud grandissimum vix subeundum putat, curandi huius nobilissimi adolescentis, tanquam illius diuini præcepti memor, Cave ne malarum aegritudinum curam suscipiens, mali medici nomen adipiscaris: præterquam enim quod difficillimis quamprimum, & inter se etiam discrepantibus morbis infestatur, adeò consumptus est & labefactatus, tamque virium imbecillum, vt penè nulla omnino via relinquatur, qua etiam medicus audacissimus aggredi vellet prouinciã tam difficilem: nihilominus, vt
tibi

tibi viro amicissimo & doctissimo morē geram in re tam ardua, tanquā Iphiclus, hærenti sine adminiculo, dicā quod faciendū iudicārē. Cū ergo adolescens iste nobilissimus simul de stillatione catarrhi ad partes subiectas laboret, alui fluore penē dysenterico, assiduo vomitu, rugitibus, & torminibus ventris, febre fortē assidua, insigni totius corporis tabe, ego tentandū censem primò, vt fluor alui sisteretur, vomitus sedaretur, & vētriculo robur adderetur, vt corpus nutriri incipiēs redderetur validius, nosq; simul aptiores redderet ad reliquos affectus tollendos: quod sicut fieri posse dubito, ita iam faciendū necessariū esse duco. Et quoniā ab excrementis biliosis tam per vomitū, quā per secesum maxima copia redditis, indicamus esse hīc maximā hepatis caliditatē, cuius ratione fortē ex plurima bile assiduē generata, & ad ventriculum intestināq; erumpente, perseverat alui fluor, vomitus, inappetentia, & sitis: ideo ad hepatis accedere curaturus, tanquā ad omnē malorū frontē: quod cū calidū sit, refrigeratione proculdubio indiget: cūq; eius tonus sit valde remissus, leui etiā adstrictione roborandū iudico: & vt hæc fiant, aliquo exquisito, potenti, & parato remedio indiget. Nihil igitur ad hæc omnia peragenda præstantius occurrit, quā potus thermarū Calderianarū: in illis enim, propter plurimā ferri materiā, magna vis est refrige-

randi, & adstringendi: nec tantum id præstat, sed & validissime præstat. Et quoniam, sicut Hippocrates dicit, maximis morbis maxima & exquisita remedia adhibenda sunt, sicut etiam Galenus testatur in quinto Method. in magno morbo à leuioribus incipere nihil aliud est, nisi parare agro longum interitum: ideo hanc præcipue ætatis occasione nactus, quamcitra ad hoc auxilium accedat, priusquam vires huius corporis, aliqui ita affecte, ad extremum debilitentur. Et si suspicatio aliqua occurreret, ne inde ventriculus aquarum frigiditate læderetur, facile huic quoque incommodo occurrere possemus, illinentes eam ventriculi partem quam refrigerandam timemus, cum oleo, quod vim habeat calefaciendi simul & corroborandi, sicut præcipue oleum est odoratum ex garyophyllis, quod à pigmentariis confici solet, addita mastiche, & modico cera. In ratione autem victus occurrit magna dubitatio, nunquid huic iuueni vinum cõpetat: virum enim imbecillitas, ac ventriculi frigiditas, vinum potius exposcere videntur: at illa insignis hepatis caliditas, febris, & destillatio, omnino contrarium postulant. Crederem ego in hoc casu, dum tantisper hepar refrigeretur, cui maxime, vt supra dixi, insistendum est, tutius esse si omnino à vino abstineret, vtereturque: vel iure leui pulli iunioris, quod vulgo aqua pulli medici appellant, vel etiã hordei decocto in optima & tenui

nuissima aqua, quæ facile distribuat, & transeat hypochondria: cui si quid etiam adderetur quod ventriculo confuleret, moderata caliditatis, non etiã displiceret, & hoc esset quale est cotoneum cum saccharo conditũ, si eius frustum simul cum aqua & hordeo decoqueretur: fieret enim potus iucundus ventriculum roborans: & cotoneum ex condimento & saccharo patet aliquid remissæ caliditatis acquisuisse. Ergo huiusmodi potus, præter hoc quod hepar refrigerabit, non etiam ventriculo nocebit. Hoc vellem, clarissimè Doctor, tentare potius antequàm ad aliquam aliam curationè accederem. Quòd si Excellentia quoque tuæ idem videbitur, nihil ultra morandum iudicauerim, quin ad opus accedatur. Si verò contra senserit, idq; ad me scribere dignetur, enitar sedulo, vt aliud proponam, quod magis Excellentia tuæ satisfecerit, cui plurimum me commendo. Erit etiam mihi gratissimum audire successum curationis filij tui suauissimi, & quidnam proficiant remedia, quæ simul conuenimus esse facienda. Oro igitur vt me quoque admoneas: nam de eo aequè ac de filio meo audire cupio, quòd bene succedat. Vale.

Consult. xv. De dolore capitis periodico, grauitate, & sibilo auriũ, pro Veneto
Sit doloris capitis periodicè infestantis Ma-
 giste

gnificum dominum, videbit per verū consensum
 illum esse ab inferioribus partibus, & non quia
 cerebrum, vel primogenio affectu, vel per essen-
 tiam patiatur. Si enim membrū illud dicitur es-
 se sanū, cuius operationes sunt sana, vt cerebri
 propriae operationes sunt imaginatio, discursus,
 & memoria: atq; hae omnes in sua Magnificētia
 cum rectissimè se habeant, sequitur cerebrū in
 se sanum esse, nisi aliunde consensum acceperit.
 Sunt etiā aliae operationes hoc idem testantes,
 quae licet non fiant in cerebro, sunt tamen à ce-
 rebro, sicut sensus exteriores, & facultas quae
 per electionē movet: atq; hae omnes facultates in-
 tegerrimae sunt, vt inde quoq; patēre possit hoc
 cerebrū in se esse sanū. Cum verò sanitas vni-
 cuiusq; membri amplā habeat latitudinē, cere-
 briq; optima temperatura sit vnde optima pro-
 deunt operationes, sitq; quādo ad reliqua mem-
 bra principalia cōparatur, frigidum & humi-
 dum, quaritur hic, nunquid & cerebrū sit hoc
 modo & hoc sensu frigidū & humidū, an verò
 declinet ab hoc optimo statu per aliquē exces-
 sum vel defectum. Respondeo, quantū ad quali-
 tates actiuas attinet, iudicio meo, vel non recede-
 dere à temperato cerebro propriè, vel si recedat,
 ad frigiditatis excessum potius declinare. Iudi-
 cat id caliditas illa immensa hepatis simul, &
 cordis, sicut in confesso est, etiā reliquorū medi-
 corum iudicio, & sicut ex propriis signis appa-
 ret.

ret. Amplitudo enim venarū, color subniger corporis, pilorū multitudo nigrorum, crassorum & crispōrū, maxima ad Venerē promptitudo, insignem quandā hepatis caliditatē prae se ferunt. Animi verò constantia, & in rebus agendis audacia & vehementia, cum maximo arteriarum motu, cor planè calidū ostendūt. Sed nemo prudens medicus vel philosophus ignorabit, hepatis & cordis insigni existente caliditate, si etiā cerebri caliditas accesserit, necessario fore ut vir talis ferorū & barbarorū morum sit, truculentus, crudelis atq; inexorabilis, cum spiritus animales nō habeāt ubi sedentur & mitescant. Sed Magnificus Dominus iracundus quidē est, sed facillè placabilis, mitis, mansuetus, optimorum morum, ac praeterea prudētissimus. Quae omnia arguunt vel frigiditatē cerebri, vel temperiem, in quo spiritus temperantur, sicut est sententia Philosophi & II. de generatione animalium, & xxx. sectione problematum. Praeter hāc qualitatem aētiuam, quā in cerebro esse opinamur, credimus etiam in passiuis ad siccitatem potius declinare: ingenij enim perfectio & iudicij stabilitas, opinionūmq; grauitas, memoriēq; tenacitas, siccitatē mihi, non humiditatē ostendunt. Tale igitur erit cerebrū Magnifici domini, ut si à naturali suo tēperamento recedat, recessus sit potius perfrigidatē & siccitatē. Quibus ita se habentibus, sequitur quòd primò circa caput

rara textura & habitus sit: secundo, quod alimentum propriū non concoquat ita exactè, tertio, quod excrementa tam propria quā aliunde transmissa non faciliè expellat & difflet: quarto quod faciliè admittat vapores & materias aliunde transmissas. Ista enim omnia symptomata familiaria sunt tēperaturæ frigidae & sicca. Et hæc sufficiāt de cerebro, de quo multus erat habendus sermo, quoniā in illo principaliter doloris causas inuestigamus. De hepatis verò & cordis temperatura idem erit iudiciū, quod obiter superius retulimus: utrūq; enim horū membrorum insigniter calidū est. Nam hepatis caliditas ostenditur faciliè ex corporis colore nigro, ex multitudine pilorū nigrorum, crassorū, & crissporum, ex amplitudine venarū, & quod plurima bile redundat, atq; in ipsa cute citrinus color cum fuscedine apparet. Cordis caliditatem ostendit maximus & velox arteriarū motus, animi vigor, & promptitudo ad irā. In ventriculo autē non eam esse caliditatē, quæ rectæ coctioni requiritur, indicat generatio pituitæ, quæ nullam aliam probabilē causam habere potest suæ generationis in hoc corpore, quā ipsius ventriculi frigiditatē. Sed & habitus abdominis hoc idē indicat, est enim gracile, & sine pinguedine, quod quidē ad calorē retinendū & coctiones adiuvandas maximè iuuamenti est, sicut est & Galeni & Aristot. sententiā. His ita explic

plicatis & constitutis, apparet iam quemadmo-
 dum in hoc corpore sint omnes dispositiones ad
 capitis repletionem & dolorē excitandum ido-
 nea. Primò frigiditas & siccitas cerebri, de qua
 proximè multa diximus. Secundò hepar calidū,
 cuius ratione sanguis feruens plurimus genera-
 tur, ex quo feruore necessario plurimi vapores
 redduntur capiti ex toto ambitu venarum, vt
 optimè dicebat Galenus 111. de locis affectis.
 Accedit ad hoc cordis caliditas, à qua etiā spi-
 ritus feruentes & mobiles generantur, qui con-
 fertim & cum impetu ad cerebrum delati, ex-
 tendunt, percutiunt, aperiunt: agitantur enim
 interclusi in angustiis locis, vnde necessario dolo-
 res excitantur. Propterea frequēter deprehendit
 Magnificus dominus ipsa experientia dolores
 capitis repentē excitari, & faciliè etiam discuti,
 non ob aliam rationem, quàm quòd spiritus ipsi
 mobiles sunt, & sicut citò mouentur, ita etiam
 citò dissoluuntur. Est vltima causa pituita in
 ventriculo generatio, quæ in vapores versa pro-
 pter caliditatē adiacentiū membrorū ad caput
 ascendit, dolores excitat: inde est quòd sape per-
 cipit grauitatē capitis protensam ad oclorū ra-
 dices, & quòd dolor extenditur vsq; ad aures cū
 quodā sibilo, qui incipit circa primas colli ver-
 tebras. Grauitas autem à vaporibus pituitosis
 tanquam crassioribus, extensio ad aures & ra-
 dices oclorum, quoniam pertingit crassus

vapor, & percutit interiorem cerebri membranam. Sibilus autem non aliunde provenit, quam quòd vapor crassus & viscosus agitatus à calido, & non ita facile resolutus, strepitum facit, quemadmodum vapor venti propulsus in aère. Quòd verò in occipite dolor incipiat, inde est, quoniã vapores à ventriculo ad cerebrum elevati, necessariò per cesophagum transeunt, qui in parte posteriore positus est. Ergo ut dolor iste capitis est multiplex, ita etiã multiplices habet causas: sanguinem vaporosum & feruentem, hepatis ratione, quod calidius est: spiritus vitales calidos igneos, superius facile raptum habentes: pituitosos vapores à ventriculo delatos. Atque ita in confesso est dolorem istum capitis per consensum purum ab inferioribus partibus, propter vapores & spiritus ascendentes, & non alio vitio capitis vel cerebri, quatenus est membrum organicum, licet ratione temperatura vitam tantum auferat actionem, ut non multum resistat, vel repellat, aut diffuset causas alterantes: in reliquis penitus culpa vacat. Ac inde est, quòd non ascendentibus vaporibus præter naturam, caput sanissimum persistat, in omnibus suis operationibus noxa carens: illis verò elatis, longè minori parte temporis patitur caput: paucis enim horis dolore capitis affigitur, reliquo toto tempore omnino excitatissimum est, & omni nocumento carens. Ergo & rationibus & signis ostendimus, illud esse quod à princip

principio proposuimus de hoc capitis dolore. Et
 hæc satis de causis & essentia symptomatum &
 morborum in hoc Magnifico domino existētium.
 Quantum ad curationē, nihil aliud addendum
 occurrit, quàm quod iam præscripsimus in se-
 quenti consilio: ad id recurrat, & ita integrum
 erit consilium tam quo ad speculationem & co-
 gnitionem causarū, quàm quo ad curationem.

Consult. xvi. pro eodem.

Dolor periodicus, vel non periodicus capitis
 tam in anteriori, quàm posteriori parte
 capitis, magis tamen in anteriori, in hoc nobili
 viro incipiens cum frigiditate pedum, deinde
 inuadens totum caput, & præcipuè mordicans
 ambos oculos, qui iuuatur ab adstrictione &
 repressione, quam ipse facit à natura edoctus,
 manibus validissimè cōprimendo, nec potest pati
 frigus præsentē dolore, imò necessarium est vt
 totum corpus caleseat & calefiat arte, quod in-
 giter sit pannis calidis applicatis, præcipuum ta-
 men inuamentū est calefactis naribus, desinens
 postea cum sudore copiosissimo totius corporis,
 & relinquens in palpebris impotentiam motus.
 Talis in quā dolor cum huiusmodi symptomati-
 bus, proculdubio per consensum est à ventriculo
 & toto ambitu venarum, eleuatis vaporibus
 undecunq;: & ideo etiā totum caput dolet, ma-
 gis tamē anterius quàm posterius: quoniā pars

anterior & calidior & apertior, magis recipiit
 excrementa & sensibilior, ac præterea vaporum
 eleuati à ventriculo crassiores & plures, nec ta-
 men facile dissolubiles. Cuius signum, quòd si-
 nito dolore adhuc remanet impotentia motus in
 palpabris, propter reliquias vaporum crassorum
 in membranosis illis partibus impactas, nec dis-
 solutas. Incipit autem cum frigiditate pedum:
 quoniam dolore in suprema parte existente, ca-
 lor maximè & spiritus ad illas partes vergunt
 simul cū vaporibus calidis & acerbis. Sed cum
 caput validè manibus astringit, ideo inuatur,
 quia reprimuntur vapores, & caput roborat-
 tur, ne tam facile suscipiat vapores. Læditur
 à frigore, quoniam dum friget corpus, pori ad-
 stringuntur, vaporésq; magis reclusi ascendunt
 ad caput: at calefacto corpore relaxantur dis-
 flanturque vapores & auertuntur. Et præcipue
 inuatur quando nates calefiunt, quoniã maxi-
 mè ad oppositū trahuntur ac vertuntur vapo-
 res. Cuius signum manifestū, quoniam declinã-
 te dolore totū corpus in copiosissimum sudorem
 resoluitur: tunc enim vapores planè ad diuersa
 partes resoluuntur, & per sudores educuntur.
 Tum etiam, quod longe deterius habet, quando
 aluus adstricta est, vaporibus, scilicet magis
 eleuatis, & quòd irritatur periculis ab animi
 molestiis, quoniam inde calefcit caput & imbe-
 cillius redditur. Etiã ab aëre tam calido quam
 frigido

frigido, quoniam calidus aperit, rarefacit, attra-
 hit: frigidus densat, comprimit, prohibet diffundi
 vapores eleuatos, & à proprio alimento capitis
 redditos. Inuatur à pilulis aloëticis, euacuatur
 enim ventriculus eis. Curatio huius nobilissimi
 viri in hoc cōsistit, vt maximè corroboret caput,
 & totū corpus exquisitissimè mundū cōseruet.
 fiet id præcipuè proposita sibi recta viuendi ra-
 tione. Cauebit ergo ab aëre alterate caput tā frī-
 gido quā calido, tā humido quā sicco: exces-
 sus enim omnes euitādi, & tēperies eligēda est:
 ideo nec noctu exponat se aëri, neq; in Sole am-
 bulabit. Abluet caput singulis septimanis semel,
 suauissimeq; sine multa frīctione exiccabit: rose
 q; salvia, & frustulū agarici bulliēt in lixiuio.
 Cauebit à vino potēti: sed & acidū austerumq;
 euitabit, eligetq; tenue, maturum, pauciferum,
 quod etiam parcè bibet. Simplici cibo contentus
 erit, parciusq; cœnabit, nec nisi post duas horas
 cubitum accedet. Fugiet diurnū somnū ac ve-
 neron: vteturq; singulis diebus antequā è lecto
 surgat frīctionibus vniuersi corporis, & post frī-
 ctiones linimento ex oleo guryophyllorum, quod
 venditur ab vnguentariis. Providebit singulis
 diebus, vt subducatur aluus, & ad hoc vtetur
 pinguisima terebinthina pondere trium drach-
 marum, tribus horis ante prandiū, quam deuo-
 rabit hostia aut simili re inuolutam. Præstan-
 tissimum est, si quotidie hora ante prandium
 deglis

deglutiat zuechari rosati semunciam. Bis in anno purgandum consulo, quemadmodum visum fuerit presentibus medicis. Singulis septimanis semel saltem sumet ante cenam drachmam pilularum de hiera simplici. Tempore paroxysmi, dum primo incipit, illinet frontem, utraq; tempora, collum, & circa scapulas, dimittendo spinam que nullo modo tangetur tali linimento:

Rx. Terra sigillata,

Boli Armeni orientalis ana ℥ i.

Hypocistidos, Acacia ana ℥ ii.

Albuminum ouorum conquassatorum,
num. iij.

Aceti mediocris ℥ iij. Misce.

Consult. xvii. De dolore capitis & dentium, cum variis symptomatibus, pro nobilissima quadam matrona.

Habita matura consideratione omnium symptomatum, quibus affligitur hac nobilissima matrona, reductis omnibus seorsim in suas causas, quemadmodum nos esse opinamur, iudicauimus tria membra vniuersales esse causas eorum omnium accidentium, à quibus tanquam à principiis & origine omnia nascantur incommoda, hepate inquam, cerebro, & ventriculo. Atque hepar quidem naturali sua ac fortè etiam aduentitia caliditate, plurimum sanguinis feruentis biliosi & adusti generat

generare. Venterculum, tum ratione imbecillitatis propria, tum etiam ratione obiectorum, cibi inquam & potus, quorum usum audimus sine aliquo delectu esse, plurimum generare pituita, quae partim per venas distribuitur, partim in vapores versa ad cerebrum ascendit, partim in ipso ventriculo & intestinis immoratur, motura mensium tempore dolores illos & flatus, qui deinde facile superius & inferius extruduntur. Cerebrum praeterea siue ob innatam humiditatem, siue ob acquisitam, quod magis credo, accedentibus plurimis ac molestis cogitationibus, neque ipsum deest in quam plurimis frigidis humoribus generandis, qui deinde ad ventriculum per vias latas & communes, tum per venas ac spine vertebrae per totum corpus disseminati ac sanguini admixti, statis temporibus generant extremis intolerabiles dolores ad illas partes expulsi. Cum vero totum corpus perpetuo redundat feruentissimo sanguine, quo tanquam alimentum ad singulas corporis partes necessario deferatur, quaecumque eius pars subtilior acriorque est, ad eum tanquam excrementum defertur, attenuando subinde & insensibiter dissolando. Haec igitur pars ita attenuata & ad descensionem parata, si forte frigori vel ex aqua vel ex aere occurrerit, statim coadescatur, meatusque adstringuntur. Vnde introclusi spiritus illi tenues, acres & mordicantes, necessario primo excitantur.

citant pruritum, deinde dolorem, multiplicata
 videlicet materia & sibi inuicē succedente: vnde
 de etiam in ea parte dolēte ex multiplicatis sci-
 licet vaporibus, color flauus apparet. Hoc au-
 tem ita esse facile indicat consueta curatio. Au-
 dimus enim, quotiescunq; rursus locus incalue-
 rit, vel frictione vel re calida admota, euanesce-
 re statim pruritū, dolorē & colorē flauum. Hęc
 igitur cum ita se habeāt, sintq; ille tres vniuer-
 sales cause in ventriculo, cerebro & in hepate,
 ad que singula referūtur, dicimus quidem per-
 fectam curationem in hac nobilissima matrona
 non esse exigendā: neque enim eorū membrorum
 vel naturales, vel tanquā naturales dispositio-
 nes tolli poterūt, in pueritia secus certē, iam &
 plurimis negotijs implicata. Credimus tamen
 magna ex parte sedari posse symptomata si diu
 procurabūtur. Primò, vt corpus bene expurgat-
 tum ac dissolubile tum internē quā externē red-
 datur, viaq; omnes ad naturalē distributionē &
 excrementorum expulsionē aperiātur. Secūdo, si
 membra corroborētur, hepar quidē ad modera-
 tiorem caliditatē reducēdo, cerebrū modicē exi-
 cando, ventriculū calefaciendo. Hęc est summa
 intentionū, iudicio nostro, quas in hoc casu ha-
 bet medicus intueri. Inter instrumēta autē par-
 ticularia primò quidē est diligēs victus ratio,
 deinde opportune euacuationes tū per pharma-
 ciam, tum per sanguinis missionem. De ratione
 victus

victus statim apparet eum esse eligendū, qui &
 optimo alimento corpus reficiat, & nullo incom-
 modo afficiat. Erit igitur primum circa aërem
 ita studendū, vt in eo nullus excessus appareat:
 siue enim calidus, siue frigidus fuerit, ob mem-
 brorum diuersitatē, semper habebit quod huic
 nobilissime matronæ negotium facessat. Mole-
 stius animi quantū potest effugiat, ab hac enim
 causa multū detrimenti accessisse arbitramur.
 In cibo & potu, cauendum a vinis potentibus,
 precipuè si nigra & crassa fuerint. Limpidū er-
 go vinū eligere oportet, bene maturū, mediocris
 potentie, vel albū vel nigrū. Omninoq; cauebit
 à potu aquæ, quā si propter aliquā occasionem
 bibere cogatur, eligat quæ in illa ciuitate lauda-
 bilior habetur, admisceatq; vinum: pura enim
 nequaquam bibēda est. Carnes omnes antiquas,
 bubulas præsertim, effugiat, & quacūque sunt
 animum palustrium. A salsis omnibus abstineat,
 ab acris, qualia sunt cepæ, allium: & lactici-
 nis, & præsertim antiquo caseo, & pastilibus,
 à piscibus palustribus. Quod si etiā pisces opti-
 mi fuerint, parcè quoq; illis vtatur, quāuis eo-
 rum usum nō omnino sustulerim. Olera, præser-
 tim syluestria, sunt omnino euitāda. Fructibus
 etiā horarijs parcissimè vtatur, & nō nisi ante
 cibum: omnino enim à cibo sunt fugiēdi. Studeat
 vt quotidie beneficiū alui habeat, quantūq; ma-
 trone cōuenit, corpus matutinis horis exerceat,

pome

promeridianis quiescat potius, incundeque cum familiaribus tempus transigat. Hæc quatum ad victus rationem pertinet. Pro euacuatione bis singulis annis euacuabitur, vere inquam & autumno, ac primò per sanguinis missionem, deinde per pharmacia: sanguinis tamen missio semel tantum singulis annis sufficiat, atque illud vere magis quam autumno. Si igitur feruor temporis hoc anno non impederit, purgari poterit in hoc Iunio mense, primò cum vncia vna floris cassia, adiectis dra. li. duabus specierum hieræ simplicis. Quo pharmacho sumpto, proximo sequenti die Syrupum accipiat, qualis est infra scriptus:

Rx. Syrupi de riehorea Necoli cum rhenbarbaro, Mellis rosati ana ℥ i.
Aqua betonica ℥ iiij.

Misce pro vno, & sic pro alijs septem. Sumptis duobus primis Syrupis, mittatur sanguis à vena communi dextri brachij vsq; ad vncias octo vel decem. Post septem Syrupos bibat infra scriptum pharmacum:

Rx. Confectionis hamech ℥ iiij.
Syrupi rosati soluti ℥ iiij.

Cum aqua betonica fiat potio danda in auro cum custodia. Quod si feruore æstatis impediente purgari non poterit, ad proximū mensem Septembris differatur. Hæc quantū ad euacuationem vniuersalē singulis annis seruandam. Atque ut melius tum euacuari, tum etiam auerti possit.

sint humores, consulo ut præter annuas illas
 euacuationes habeat quasdam pilulas familiares,
 quibus frequenter utatur: erunt autem sine cu-
 stodia, & sine aliqua molestia sumendæ, qualis
 esset huiusmodi descriptio:

℞. Rheubarbari electi, Aloës optime

Myrrhæ ana ℥ iij.

Croci ℥ i.

Sandalorum citrinorum, Rosarum rubearum,

Myrobalanorum chebulorum ana ℥ s.

Garyophyllorum ℥ ij.

Puluerizentur omnia subtilissimè: deinde asper-
 gantur succo rosarum puro, & permittantur exic-
 cari, & ita reiteretur septies: postea cum melle
 rosato fiat magdaleo, de quo fiat pilula pro sin-
 gula drachma tres, de quibus una, aut alteram,
 aut etiã tres, si parum eduxerint, sumantur hora
 una ante cenam, ter aut ad summum quater in
 mense. Hac igitur satis dicta sint quantum attinet
 ad universalem corporis purgationem, quemadmo-
 dum antea pollicebamur. Quantum verò pro mem-
 brorum corroboracione, primo quidem caput qua-
 ter saltim in mense lauabitur hoc modo. Fiat lixiuium
 ex cinere salicium aut vitis, in quo deinde coquan-
 tur rosæ folia myrti, maiorana, camomilla, sin-
 gulorum drachma, & agarici electi. Deinde for-
 ti colatura & expressione facta singulorum, hoc
 decocto caput lauabitur. Item singuli saltem se-
 ptimanis in tina vel dolio ad id commodè fa-
 H bresfacto

bre facto, quod sit oblonga vel ovalis figura, totum corpus fouebit & lauabit aqua dulci moderatè calida, in qua decocta sit camomilla, anethum, pulegiū, maiorana, & betonica. Ventriculo ceratum apponat confectum ex mastiche, aloë, myrrha & ladano partibus equalibus, quod perpetuò adhærebit ventriculo, præter horas quibus moratur in balneo, & præter diem in quo sumet pilulas, addito etiam proximo sequenti. Utatur quàm poterit frequētissimè zucchero rosato optimo vnius anni, quod sumat hora vna ante cibum manè, seu ante prandium, pondere vnius uncie, aut saltem dimidia. Quid si etiam his non ita perfectè conferentibus, cæteria fierent in tibia vtraq; in loco consueto, crediderim fore illi remedium præstātissimum. His omnibus ritè peractis speramus nobilissimam matronam aliquid in melius prouectum iri, & à deterioribus dispositionibus præseruatam iri: ad laudem Dei opt. max. Cuius nomen sit benedictum in secula.

Consult. xviii. Pro puella epileptica.

IN casu propositio utar omni breuitate, quæ potero, non tamen ea, ut videar aliquid quod necessarium sit, prætermittere. Ne igitur tempore abuti videar, deueniam ad casum istius nobilissimæ puellæ. Supponatur istam pati epilepsiam, quod apparet tū ex symptomatibus, tū ex
rela

relatione nobis facta à medico ita affirmate: & non morabor nunc in recensendis omnib. causis ipsius epilepsiae, quoniã necessarium esse minimè puto. Ideo ero brevis in recensendo quasdam causas, quas ponere oportet, quoniam ista laborat tali morbo ex diuersis causis. Quantum ergo ad efficientes causas, quaedã sunt intrinsecæ, quaedã extrinsecæ. Intrinsecarum prima est inundatio, siue agitatio spirituum in ventriculis cerebri, ita vt spiritus impediuntur à libero transitu. Secunda causa est ebullitio humorum, siue spirituum contentorum in ventriculis cerebri, quomodo scilicet propter caliditatem incipiunt ebullire ipsi humores, & spiritus. Tertia causa sunt humores contenti in cerebro, qui sua crassitie, visciditate & multitudine obstruunt ventriculos cerebri. Quarta causa sunt vapores, vel mala qualitas, ascendentes ad ipsum cerebrũ ab istis partibus inferioribus, sicuti à ventriculo, hepate, utero, & consimilibus: qui quidem vapores & mala qualitas cum petunt cerebrum, excitant motus istos epilepticos. Et sic ista sunt quatuor causæ intrinsecæ. Extrinsecæ verò potissimæ sunt, aër, cibus & potus, accidentia animi: temperatura etiã potest hoc idẽ efficere. & has volui enumerare causas, quas duxi esse necessarias in cognoscenda hac aegritudine, qua ista puella laborat. Materiales verò causæ istius aegritudinis sunt vel humores, vel vapores. humores

quidē aut sanguinei, aut melācholici, aut pituitosi: qui quidem humores vel sunt in cerebro, vel in partibus inferioribus, Si in cerebro, dicuntur causare epileptiā in capite per essentiā. Si in inferioribus, per consensum, quādo scilicet eleuantur vapores, aut mala aliqua qualitas, sicuti à vermibus, aut à morsu scorpionū, aut à consimilibus, quæ qualitas tendit ad vētriculos cerebri, & motus hos excitat epilepticos. De loco autē nihil dicā, cūm satis per se constat. At cūm sint tæ cause, iudicāsne ab aliqua istarum, an ab omnibus talem affectū generari in hac puella? Credo ego quantum ad efficientes attinet, primum quòd adsit illa inundatio spirituum, vt indicatur à strepitu illo percepto, ac si aliqui dimicaret. Secundam etiam adesse causam credo: nam dixit se percipere veluti fulgura quædam præ oculis: & sunt vapores quidam ignei, qui faciunt ebullitionem spirituum in ventriculis cerebri, & faciunt apparere ista fulgura. Quòd autem tertia causa adsit, scilicet obstructio ex humoribus crassis & viscidis ac multis, patet: nam hoc indicat gravitas capitis. Quòd etiā adsit mala qualitas, arguitur, quoniam retenta sunt menstrua, à quibus eleuantur vapores veneni, ad ipsum cerebrū. Quòd autē à mēstruis eleuantur isti tales vapores, testatur Gal. in VI. de libris affectis ultimo. Et sic videtur quòd omnes cause efficientes concurrāt in ista nobili muliere, &c.

re, &c. Accedit postea tēperatura humida uniformis huic dispositioni: nā audimus corpus eius esse carnosum, pingue: corpus autem in quo est pinguedo cum carnositate, significat quod in eo dominatur caliditas, & humiditas. Si autē fuerit plus de pinguedine quā de carne, ostendet humiditatē praeponderare caliditati: & cōtrā si plus de carne, quod caliditas sit maior. Ideo tēperatura hepatis in ista calida est & humida, & nulla est tēperatura magis apta ad replendū caput quā ista. Et sic inter causas efficiētes: cōnumerāda est tēperatura. Quod autē ratione cerebri disponat ad epilepsiā, patet: nā audio quod semper habuit debile caput, & semper fuit affecta aliquo dolore ipsius capitis. Cause autem extrinsecā, fuit mala ratio victus. Accedit etiam, quod incepit alere illos vermiculos, à quibus tum putrefactis, tū viuis, eleuātur mali vapores qui quantum possint disponere ad hos motus epilepticos, vnicuiq; per se patet. Habuit insuper retentionem menstruorū. Accedit ad hęc omnia regio ipsa, quæ primò est exposita Austro: Austro enim spirat per hos lacus Venetos, & accedit ad hos valde humidus. Ex parte autē Septentrionis sunt mōtes, & spirat Boreas, & credendum etiā ibi esse valles, in quibus colligitur iste ventus, & vnitur, & causat maxima frigora. & sic Austro humectādo, & Boreas refrigerādo, potuerunt hanc malā qualitātē & affectum

inducere. Et sic omnes ferè causæ concurrunt, & nulla fuit à nobis superflue enarrata, neque enumerata. De causis autè materialibus, credo quòd humores sint in cerebro: nam habet gravitatem cum summa frigiditate in parte posteriori: ideo concedendum est quòd ibi sit plurima pituita. Quantum verò ad consensum, credo quòd adsit consensus vteri, ventriculi, & totius. Et ista materia in capite est difformis: nam in parte anteriori sunt vapores illi ignei, in posteriori autem pituita frigida. Talis igitur est ægrotudo istius puellæ, quæ agit XXII. annum. Et hoc notandum, quantum ad prognosticũ attinet: nam ubi puella crevit vsq; ad XIII. annum, & non sunt remota ea malæ affectiones, nõ est sperandum quod ita facile debeãt remoueri. Nã ratione ætatis verendum est, ne ægrotudo ista sit incurabilis, præsertim alijs concurrentibus. Sed quicquid sit, cura non est impossibilis, & si non poterit penitus tolli, saltem efficietur leuior. Et hæc quantum ad prognosticum. De curatione autem, ex quo tot habet causas, oportet singulis occurrere: nam intentiones tum curatiuæ, tum præseruatiuæ sumentur ab illis: oportetq; omnes causas amouere extrinsecas. At si posset mutare aërem, mihi summopere placeret: & si non potest caveat à ventis australibus, & alijs ventis, & remaneat in cubilo bene disposito, & alteret aërem ipsius cõ aliquo alterante: vt. si esset acc-

rum cum aqua rosata, & feret suffumigium
 cum garyophyllis. Et mihi summopere placeret,
 ut in cibo haberetur maxima cura, ut scilicet
 utatur attenuanti diætā: nā si ventriculus abū-
 dat pituita, & in toto redundat plurimi humo-
 res crassi, nihil melius quā quod attenuetur,
 ex quo etiam prouocaretur menstrua. Et panis
 sit fermentatus, in quo ponerē anisum, & cin-
 namomū: cinnamomū enim est tenuissima sub-
 stantia, si quid aliud. Quantum verò ad carnes
 attinet, omnes quæ habent vim attenuandi. Ga-
 lenus autē in hoc affectu exhibebat Apium, quod
 tamen Auic. maximè detestatur, & dicit quod
 nihil deterius: imò quod à proprietate nocet
 ipsis epilepticis: & tamen Galenus utitur eo pro
 medicina conuenienti. Sed credo ego quod Apium
 apud antiquos, quod nos Petroselinū vocamus,
 non est ita vaporosum, sicuti apium. Et si cōsi-
 deretis, in apio sunt plurimæ humiditates indi-
 gestæ, crassæ: nam in tota ferè hyeme est perti-
 nacissima viriditatis, & est vaporosum, ac re-
 plens caput: & de isto intelligit Auic. à quo est
 summopere abstinendum. Sed Galenus intelligit
 de petroselino, quod conuenit in ipsa epilepsia:
 & hoc modo isti duo magni viri poterunt con-
 ciliari. Et sic attenuanti diætā est utēdum. Vi-
 num autem, quoniam est inter attenuantia, vi-
 deretur conueniens, licet in principio morbi
 prohibeatur: hoc enim fit iure: nam triplici

causa prohibetur vinum, morbo existente crudo, dolore capitis, & inflammatione intrinseca. Nam si exhiberemus vinum materiae existenti crudae, praecipitaretur ipsa materia: & in epilepsia incoccta materia est, & mala. Vinum, ut inquit Auic. dilatat animam, & adiuuat concoctionem, moderatè tamen sumptum: vinum autè forte & validum percutit nervos, & caput: sed laudare vinum pauciferum. De carne autem & alijs nihil aliud dicam. Factis his cum morbus habeat duas materias, pro materia quae est in inferioribus velle diversiones, & velle habere ea quae continuò diuertent materiam à capite, & lubricaret aluum, ut pilulae ex myrrha, aloë, & rhabarbaro: ex ijs enim haberemus euacuationem materiae, & apertionem menstruorum: & si ijs adderetur aristolochia longa, esset optimum: & sumantur per horam ante cibum: & prouocentur menstrua cum pessarijs, cum lotionibus non multum euaporantibus, ut si decoqueretur pulegium, calamentum, bacca lauri, & lauarentur pedes cum tali decoctione: & ante cibum vel manè vel sero cucurbitula applicetur popliti. Et si ista non euacuarent menstrua, non mihi displiceret euacuatio haemorrhoidarum: ista enim inuarent ratione diversionis per rectum: nam vereor ne tanta multiplicetur materia, ut tandem fiat apoplexia, & mors. Præterea euacuaretur cum tali aliquo, qualis est hiera Logodionis, vel

Hermetis, vel pilula cochiae, vel confectio Hammech, & similibus, in quibus est vis agarici, & colocynthidis, raro tamen: nã si hac fortiora sapius sumerentur, debilitaretur spiritus animalis, & ventriculus, ex quo fieret apoplexia. Ideo nollem crebro uti ijs medicamentis vehementioribus, ne debilitetur ipsius virtutes, & membra. His nõ inuantibus, & accedente vere ad ipsum caput accederẽ cum valde exiccãtibus, & cum cunctis synap: smis, rubificat: ombus, vesicatorijs, quae & capiti & spatulis essent applicãda, sicut de ijs tunc melius cõsulendũ esset. Si etiam exhiberetur decoctũ ligni, non esset malũ: nã ex ipso haberemus attenuatõẽ ipsius materiae factis epilepsiam, & multa alia bona huic morbo occurrentia. Et vellẽ quòd ter in mense tantum Mithridati acciperet, quantũ esset vna drachma, cum aqua peoniae, & vteretur ipsa peonia in omni suo ferculo. Laudarẽ etiã scarificatio- nes saphenae, quãdo cetera nõ prouocarẽt mensura. Et ita sperarem hanc nob: lib: puellã posse, & si non penitus curari, saltem praeferuari.

Consult. xix. De intemperie humida cerebri, & de praeferuatione dentium à nigredine & putredine, pro puero nobili Germano.

TRia à nobis requiruntur. Primò, cum cerebrum & caput suapte natura valde

H 5 humi

humidum sit, ad temperiem magis equalē quo modo reduci possit. Secundo, quomodo dentes a putredinem nigredinēq; proclives, praeservari & custodiri possint. Tertio, vtrum dentes quā iam ad nigredinem & putredinē deducti sunt, possint vel arte vel natura restaurari. Ad primum quæsitum respondemus, cerebrū posse ad maiorem equalitatem traduci, ablata superfua humiditate, non solum arte, sed etiam natura. Constat enim pueros omnes humidioris esse cerebri, & postea in aetatis incremento exiccari magis, & ad equalitalē quandā peruenire. Habebit igitur & istud nobiliss. puer, quod beneficio aetatis in melius verget: sed non propterea ars ociosa esse debet in adiuuanda natura, praesertim cum illa cerebri humiditas eō deueniat, vt multorū incōmodorum causa fuerit. Hactenus autē non desuimus cōsulēdo, credōq; curatores suos, quae probauimus antē, videlicet ea quae moderatē exiccāt, adhibuisse: vt tamē magis ac magis optatum finē consequi possit, nunc quoq; pauca dicemus. In ratione victus praecipuam perseuerantēq; curā adhibere debemus, sine qua rectē nihil fieri potest. Post reliqua est praecipuē obseruandus. Ideo animaduertendum, si quandōq; in Germaniā accesserit, non certē accessurus est, vt caueat ab intensa frigiditate et humiditate aëris, eligātq; loca quae minimē de his qualitat. b. participēt: & si cogatur

in tali aëre manere, caput suum aliquo cooperimento muniat, & utatur odoramentis calidis & siccis, sicut est suffumigiū ex storace, belz uino, decocto garyophyllorū, corticū citri in aceto & aqua rosata, ac pluribus huiusmodi. Circa potum caveat à potationibus, & vino potenti: hæc enim maximè replent caput & calorem innatū extinguunt. Fugiat ventriculi cruditates, utaturq; vino simplici & moderato. Et quisnā cibus esse debeat: iam frequētissimè sibi præcipimus: neq; enim à laudabilibus carnibus est abscedendū, qualis est vitulina, hœdina, pullorū, et animum campestris, caponum senum: oua sorbilia, & fercula ex hordeo, oryza, panico, conceduntur. Cauendum est ab oleribus, piscibus, à lacticijs et leguminibus à rebus frictis & fructibus quantum fieri potest: hæc enim omnia cruditatem habent, caput replent, humorēque excrementitium efficiunt. Hæc in ratione vitæ seruari debent, ut caput ad æqualem temperaturam reduci possit. Quātum verò ad medicamenta attinet, optimum erit si bis singulis annis purgabitur, vere inquam & autumno. Purgatioque sit talis:

Rx. Aloës optimæ ℥ iij. Detur per vnā horam ante cœnam. Postridie incipiat sumere infrascriptum syrupum per dies septem:

Rx. Syrupi de betonica,

De sthœcade

ana ʒ i.
decoct

Storacis calamitæ optimæ   ℥ iiij.
 Laudani electi mollis   ℥ ij. Musci,
 Ambra   ℥ i.

Cum mastiche & colophonia dissolutis secundū
 artem, admiscendo aquam rosaceam, & oleum
 aromaticum garyophyllorum, vel cinnamomi,
 fiat ponium, & utatur ut supra. Hoc quantum
 ad cerebri temperiem inducendam, quod pri-
 mum fuerit à nobis propositum. De secundo, de
 præseruatione dentium à putredine & nigre-
 dine, erit sciendum primò, quæcunque diximus
 ad cerebri temperaturam corrigendam, maxi-
 mè etiam facere ad dentium præseruationem,
 si modò credimus, sicut credendum esse arbitror,
 dentes & nigrescere & putrescere ab excremen-
 titia cerebri humiditate: erunt tamen nonnul-
 la localiter adhibenda, ut dentes præseruentur.
 Quamuis multa iam præcepimus facienda,
 nihilominus addentur quoque alia quadam,
 ita tamen ut ea quæ hætenus instituimus non
 propterea contemnantur. vnumque erit quod
 præstantissimum iudico tum ad abstergendos
 mundificandósque dentes, tum etiam à putre-
 dine conseruandos, quod eiusmodi est:

℞. Ossium dactylorum   ℥ ij.
 Coralliorum rubeorum   ℥ i.
 Farinæ lupinorum   ℥ iiij.
 Scillæ assatæ   ℥ vj.
 Radicum iridis   ℥ ij.

Cont

Contundantur contundenda, & omnia misceantur cum optimo melle, deinde fiant trochisci parui, & exiccantur in umbra: postea vsus tempore dissoluantur vel in aceto scillitico, vel in vino albo, vel in decocto ramorum lentisci cum vino, & cum eo liquore abluat singulis diebus manè dentes, & foveantur, tenèdo in ore istum liquorem, in ea maximè parte, in qua putrescunt dentes: sed prius diligenter fricentur panno albo, subtili, mundo. Et si videbuntur gingiua quandoque nimis rubea, liuida, vel tumentes, scarificentur manè, ita vt inde sanguis exeat, qui exprimatur diligenter & expuatur: postea in ore teneat vinum nigrum calefactum, in quo salvia, rosa, & balaustia decocta fuerint. Aliud dentifricium optimum:

Rx. Corticum ostreorum combustorum & pulverizatorum ʒ. iij.

Vernicis seu Sandaracha ʒ. iij.

Radicū iridis ʒ. ij. Radicis Aristolochia,

Gentianæ, Centaurij maioris ana ʒ. ij.

Terantur omnia per se, deinde misceantur, & excipiantur oxymelle scillitico, fiant trochisci parui, & postea tempore vsus fricentur dentes cum illis, & lauentur dentes cum aceto scillitico, vel dissoluantur isti trochisci cum vino, & fiat sicut supra dictū est. Aliud præstans remedium, quod dentes mirum in modum abstergit, & à putredine præseruat, ita vt prius frictis
denti

dentibus sola gutta liniat dentes cum oleo v-
trioli, & postea perfricentur cū panno asperio-
ri: statim enim decidunt sordes per plurimū tē-
poris collectæ in eis. Si haberi etiā posset cedria,
optimū esset ad eundē vsū. quòd si haberi non
poterit, loco eius vtatur oleo per artem destilla-
to ex vernice seu sandaracha, hocque idem præ-
stare poterit quod cedria. Quantum ad tertiū,
non videmus dētes euulsos aliquo pacto vel ar-
tificio refici posse, sicut & alias affirmauimus.

Consult. x x. De catarrho, & sputo san-
guinis periodico, pro nobili Veneto.

Huius nobilissimi viri supponatur hepar
& cor calide admodū temperatura à na-
tiuitate fuisse, & vētriculum à natiuitate fri-
gidum, sicut hoc perpetuò accidit ijs qui habent
hepar calidum. & rationabile est, quia tales nō
habent multam carnē in suis ventriculis, quod
est vnum quod in ventriculo facit caliditatem,
cum plurima caro est in fundo ipsius: tum etiā,
quia caliditas hepatis adurit pinguedinem que
in omento est, quæ etiā ipsa caliditatē facit:
tum quia musculi lōgitudinales abdominis gra-
ciles sunt. Et ideo quia tales non habent muscu-
los amplos circa fundum stomachi, nec pingue-
dinem circa ipsum myrach, & circa cutē ipsa-
tum, ex his malè concoquunt. præterea habent
nocum

nocumentū, quia non retinent in ventriculo cibum, quandiu oporteret retinere pro optima coctione, quia hepar propter sui intensam caliditatem attrahit ad se citius quàm oporteret. Habet igitur nobilissimus iste vir frigidū ventriculum à natura cum hepate calido, addita omni mala victus ratione, & maximè in coitu: quia, vt audiui, in x i l. suæ etatis anno cepit vti coitu immoderato admodum. Et nos scimus quòd in illa etate, cum sit incrementū, vix sufficit alimentum pro incremento corporis, ideo nō opus est vt aliò demandent: & huiusmodi habent texturas raras, vt nō possint sustinere sanguinis missionē. Et scimus ex Galeno, quod maior sit euacuatio ex vnicā seminis emissionē, quàm si quadragesies mitteretur sanguis. Et ideo credo ego quod causa ista fuerit efficacissima ad augendā ventriculi frigiditatem. Sūt & alia signa: solitus est aliquādo redundare pituita acida, quā euomit aliquādo. Habet præterea cerebrū inæquale admodum. Et quia video aliquos medicos hæsitare circa capitis tēperaturā, ex hoc arguo cerebrū neq; temperatura admodum calidæ, neq; admodum frigidæ esse: quia sic faciebat Galenus I I I. Methodi loquens de aceto: quia acetū non excedit neq; in caliditate, neque in frigiditate, ideo, inquit, dubitauerunt multi an esset calidæ, an frigidæ tēperature. Ita ergo de cerebro istius nobilissimi viri, dico non
exced

excedere multum per caliditatē, neq; frigiditatem, & primò quantū ad agnata: pili enim sunt albi, & sic capilli, an verò sint molles & tenues, quia non tetigi, nō possum super hoc dicere: habent enim colorē attestantem super debilitatem caloris, & super debilem frigiditatē, tamen videtur mihi quòd magis ad frigiditatem declinet. Vtrum verò cum remissa caliditate, vel frigiditate iuncta sit humiditas, vel siccitas? Si deponere deo quid sentiam, dico quòd magis siccitas dominatur: & ratio est, quia video promptitudinem operationū in agendo: & cum non sit immēsa caliditas, sed remissa, si ei iuncta fuisset humiditas, nō fuisset ita acris ingenij, sed ubi nō est caliditas admodū intensa, tamen iuncta sit siccitas, illi prōptissimi sunt ad operationes, & acris admodū ingenij, & magis etiam quam qui calidi sunt admodū cerebri. Ideo qui moderatā habent frigiditatē cum siccitate, illi sunt acerrimi ingenij: imò videmus melancholicos optimi ingenij esse, quia habēt cerebri temperaturā frigidam & siccam, non tamen cum multa frigiditate. Arguitur præterea ex egritudinibus calorē cerebri esse diminutum: & quia non poterat cōficere alimentū sibi demādatum, ideo pustulis redū dabat, quæ pustula à pituita salsa proveniunt. Habuit præterea à principio suæ natiuitatis redundantiā catarrhi per nares, quæ omnia arguunt super debile cerebri calidi-

tatem. Item ex mala victus ratione, & præcipue ex coitu redditum est frigidius, quia nos scimus quantum infrigidet ipse coitus. Ideo quantum ad cerebrum, credere ego quod sit frigida & sicca temperatura: & sic etiam ventriculus, quia siccitas est sibi naturalis cum caliditate remissa, quæ postea ad frigiditatem declinavit, tum propter moderatum regimen, tum propter coitum, cuius signum est redundantia pituitæ: cum etiam hepar sit calida & sicca temperatura. Ex qua membrorum inæqualitate, si studuisset dedita opera in istas ægrotudines incidere, nihil aliud fecisset, & maxime si in fluxum sanguinis devenire voluisset. Primum enim habuit fluxum sanguinis per nares, secundum per sputum, tertium per urinam. Et iam sunt septem anni ex quo patitur symptomata hæc. Præterea incidit in aliam dispositionem peiorem, scilicet in catarrhum destinationem à capite, à qua procedunt symptomata multa: & præter fluxum sanguinis habet tensionem etiam circa hypochondrium dextrum, & etiam quandoque cum dolore ad tactum: habet difficultatem anhelitus, quæ incipit in confinio thoracis, & membrorum naturalium. Et quæ sui ego diligentissime, an percipiat sonitum aliquem in anhelitu, & negat se sentire. Habet præterea febriculam diversam quidem, quia prima vice qua tetigi ipsum, inveni calorem adurentem tactum cum pulsus inæqualitate. Heri vero cum tetigi, sensi caliditatem quidem, sed admodum remissam.

remissam, & in pulsu non tantam inaequalitatem: & hodie reperi caliditate adhuc minorem: & vrina rubea perseverare. Et ista sunt accidētia, quibus affligitur nobilissimus vir iste. Et licet nunc non patiatur sanguinis fluorem, tamen non minus est considerandus, quam sit catarrhus qui adest, quoniā natura sanguinis nobis ansam & ad iudicandum, & ad curandum maximam dabit. Incipiam ergo primò à catarrho, deinde ad fluxum sanguinis deueniā. Quantum sit ad catarrhum, oportet primò videre in quo loco generetur catarrhus iste: deinde, cuiusnam sit naturae, & reliqua quae in catarrho considerari debent ac solent. Catarrhus enim est species fluxionis: generatur vbi excrementa multiplicantur, vel in toto vel in parte, & in partem corporis imbecilliolem demandantur. Quod contigit in isto viro, ex membrorum inaequalitate, & mala victus ratione, cacochymiae multa, & deprauationes, multorum humorum diuersitate, & etiā ex animi accidentibus quam plurimis, quae passus est nobilissimus vir iste, secute sunt. His ita aggregatis cū cerebrū à natiuitate fuerit debile, & nūc maximè sit debilius propter causas iam dictas, non mirum est si iste fluxionē patitur tum propter vapores à toto, à ventriculo, & ab hepate ascendentes. Et caput est magis aptum ad suscipiendas superfluitates, vt dicit Galenus 111. de locis affectis, quam

1 2 corpus

corpus, in quo est caliditas in ambitu venarum,
 & in hepate: & cum cerebrū naturaliter debile
 sit, non potest diffilare vapores illos nec cōcoque-
 re, & hoc non solum per consensum, sed etiā per
 essentiam, & ratione propria imbecillitatis: ideo
 verè rheumatizans est. Habet præterea textu-
 ram admodum rarā: ideo à quolibet extrinseco
 tum calido tum frigido patitur mirū in modum
 cum etiā non habeat calorē innatum validum.
 Quantū verò ad naturā catarrhi, tenuis est &
 frigidus, & insipidus, quandoq; tamen salsus.
 Quòd autē sit tenuis, cognoscitur ex hoc, quia
 fuit, & in principio tenuior adhuc erat: ideo
 Venetiū medici plurimum laborarunt, ut cras-
 se facerent, sicut refert Magnificētia sua. Quòd
 autem sit frigidus, patet à substantia, quia pi-
 tuita de se frigida est, nisi aliquid extrinsecus
 adueniat. Præterea est pituita insipida, quæ ar-
 guit maiorē frigiditatē. Præterea longā moram
 traxit, diu etiā perseueravit: sed cum catarrhi
 diu perseuerant, licet sint cerebri calidi, tandem
 sunt frigidi. Tum etiā propter priuationē signo-
 rum catarrhi calidi, arguitur catarrhū istum
 frigidum esse: quia si esset coryxa, quòd nomen
 tractū est ἀπὸ τῆς ἰσχυρῆς, quòd est lacerare &
 mordicare, quòd etiā annotauit Auicēna, nares
 mordicaret: sed non habet mordacitatē aliquam
 in descensu, neq; in naribus, neq; in palato, neq;
 in faucibus, & est sine sapore aliquo. Non ha-
 bet

bet præterea sitim: ideo indicandū est esse frigidum. Quòd si aliquando aliquā salsedinem habuerit, hoc fortè fuit, quia salsedo, vt voluit Galenus & Arist. fuit propter patredinē humoris crassi adusti: vel, vt voluit Auic. propter permutationem vaporum calidorū & acrium, fit salsedo. In isto ab vtraq; causa tum à pituita putrescente, vt videbimus, tum ex permutatione vaporum calidorum, quia totum & maximè hepar calida sunt, à quibus euaporant vapores calidi & acres in non parua copia, ideo in natura sua frigidus est, & tenuis, & insipidus, quandoq; tamen salsus, propter causas iam dictas, & loquor de defluente. Quantū ad descensum videbimus, quòd habet tres vias, per quas descendit: primò per gulā ad cesophagū: & nos vidimus, cum accessimus, ipsum euomentē catarrhū, & pituitā illam à capite defluxā. Item destillatio illa quæ vadit ad vētriculum, facit obstructionem, & difficultatem anhelitus, licet sit in fine naturalium membrorū, quia tangit ipsum diaphragma, ideo potest facere anhelitus difficultatem. Alia via est per quā descendit catarrhus iste, & est per venas capitis, & deuenit ad venas thoracis, & fortasse est occasio nõ leuis quòd expuat sanguinem. Tertia via est aspera arteria, & descendit ad pulmonē, & excitat tussim, quæ est motus à natura factus ad expellendum excrementa in pectore contēta. Videndum

modò est, an istud quod expuitur sit in concanitate pectoris, quia locus ille non est debilitatus nec dolor præcessit, nec abscessus aliquis, sicut solet contingere in empyematib. post ægritudines pectoris, & post pleuritidem, & post peripneumoniã. Ideo credo ego quòd sit in substãtia pulmonis. Vtrũ modò sit purulentus? dico quòd non est immunis nec liber omnino ab aliquali putredine, quæ fieri solet in humore, qui potest putrescere, & nõ descendit ad fundũ urinae, quia non totaliter putridus est, & quia permixtus est cum pituita spumosa. Quòd si odoretis, sentietis aliqualem putredinẽ, nõ qualis est illa quæ prouenit ab vlcere: & fit ista putredo à caliditate hepatis & membrorum inferiorũ, quæ resoluunt ipsius tenuiores partes. Posset etiã per admissionem bilis deferri per venas, quod nõ credo, quia bilis signa perciperentur. Vtrum verò ab vlcere factò in pulmone proueniat sanguis iste? dico quòd nõ, quia nullũ est signũ hoc indicãs: nam si esset vlcus in pulmone, adesset febris fixa perpetua: & licet sit exemplũ Gentilis, nescio quomodo potuerit ipse imaginari, quo pacto etiã si inducatur callus in vena, non perseveret febris hectica. Præterea nõ audiui, quòd Magnificẽtia sua incalescat post cibũ, quod indicat mihi non esse febrẽ fixam. Præterea si tangatis arterias, non inuenietis in ipsis maiorẽ caliditatẽ quàm in reliquis partibus, quod quidẽ obseruari, neq.

etiam duritiē aliquā. Præterea habet inæquali-
tatem in pulsu, quod nō cōuenit in pulsibus he-
cticorū, imò sunt illi æquales. Præterea si esset
hectica febris, colliquarētur solida membra: sed
non colliquātur, imò nutriūtur. Et sic dico quod
non uidetur mihi, quod adsit febris hectica. Neq;
etiā est suspicio de phthysi: quia si esset phthisis,
ut dicit Gal. primo de locis affectis, volēs indicare
an vicus sit intrinsecū vel extrinsecū, dicit, es-
set pus. Non igitur est phthisis, quia non adest
sanguis cum pure, neq; pus vllum, neq; viride,
neq; pus quod non possit cōmisceri cum sputo.
Præterea vbi est vera tabes, nō poteritis ingredi
thalamū, quin percipiatis odorem malum. Præ-
terea virtutes omnes constant: sed si tabesceret
pulmo, non constaret virtus cordis, nec esset ta-
lis color, si esset consumptio in substantia mem-
brorum. Sed quæ est causa huius febris? dico
quod ista est febris potius putrida, proueniens
ab humoribus pituitosis emanantibus per venas
pectoris, qui diffunduntur per sanguinē, & fa-
ciunt febrē occultam, quam Græci typhodē ap-
pellauerunt, & laticam Arabes, quæ simillima est
hectica. Et aduertatis quod textus antiquus A-
uicennæ habet, cum rigore: sed nouus stat bene,
qui dicit, sine rigore. Talis ergo febris est, nec ita
facile est iudicare, licet sit calor præter na-
turam, & pulsus inæqualis: quia, ut be-
ne dicit Galenus quarto de causis pulsuum,

Et in de locis affectis, loquens de Antipatre me-
 dico, ubi materia sunt in pectore contēta, sicut
 pulsus inaequales. Cū igitur sint in isto hume-
 res in pulmone qui putrescunt, faciunt calorem
 quendā præter naturā, qui medius est inter ca-
 lorem febrilē & non febrilē, & faciūt etiā ma-
 ximam inaequalitatē: fit etiam propter vapores
 illos putridos eleuatos ad ipsum cor: & quia cor
 non potest ita bene euētari, ideo fit febris erra-
 tica. De fluore ipsius sanguinis duo dicā: & pri-
 mō de causis fluoris sanguinis per sputū, deinde
 de eo qui per nares, & qui per vrinas, & quart
 cœnosus aliquando fuerit. De sanguine igitur
 qui per sputū eiicitur, certū est quod vel à su-
 perioribus, vel ab inferioribus membris excer-
 nitur, qui per tussim à pulmonis partibus eiici-
 tur, & non per vomitū: quia tussis, ut iam di-
 xi, est motus factus à pulmone ad excernenda
 excrementa ipsius pulmonis. An verò ad pulmo-
 nes à capite demandetur, plurima sunt indicia
 quæ possunt hoc persuadere. Primò, quia ante
 fluxum apparet calor & grauitas circa ipsum
 caput, & cū emanat sanguis à pectore, illico
 cessat & calor & grauitas illa. Præterea est &
 alia coniectura, quia eo tēpore quo defluit san-
 guis per tussim, eodē tempore defluit etiam per
 nares: præterea sanguis qui expuitur, niger est
 quandoq; potest etiā addi priuatio signi, quod
 est, quando à pulmone deuenit, spumosus est, ut
 dicit

dicit Galenus v. Aph. XIII & v. de locis
 affectis: iste verò sine spuma est. Sed quia alij
 medici, qui ipsum curarunt, non affirmarunt quòd
 à capite flueret, imò inquit, quòd ei dixerunt à
 partibus superioribus pectoris emanare: ego si
 quod sentio in medium afferre debeo, dicerè à
 pulmone emanare, & nò à capite. Et ad hoc me
 mouet autoritas Galeni in v. de tuenda sanit.
 qui dicit contra antiquos, Etià sanguis à capi-
 te defluit, dum fauces occupat, & si mordacita-
 tem nullam habeat, tussim excitat, & maximè
 antequàm venit ad pulmone: nam si perueniret,
 ibi congelaretur & concreceret, & faceret sæ-
 uissima accidètia, & rigores maximos, & con-
 tractiones caloris, quorum neutrum huic accidit.
 Præterea sanguis dum defluit, percipitur maxi-
 mè in vigilia: sed iste nobilissimus vir nūquam
 percipit talè descensum, ideo nò possum persua-
 deri quòd à capite defluat. Neque rationes, quæ
 istis difficultatè pariunt, vim aliquam faciunt:
 non dicunt, cū accidit isti sanguinis sputum, per-
 cipit caliditatè circa caput & grauedinè, quæ
 cum expuerit cessat, quia credo hoc esse ex va-
 poribus eleuatis à partibus inferioribus qui pe-
 tunt caput: quia dū sanguis aggregatur, inflam-
 matur pulmo, & fit id quod fieri solet in peri-
 pneumonia, si peripneumonia est inflammatio
 pulmonis. Cum igitur sanguis iste tenuis permi-
 ctus pituita à toto defluat ad partes pulmonis,

inflammat ipsum, à qua inflāmatione eleuātur
 plurimi vapores qui petunt caput, & inflam-
 mant & aggregant ipsum. Et quia fluit à na-
 ribus etiā tunc tēporis, dico quod illa potest esse
 causa, quod cū sanguis est feruens in toto, vel
 ab aliqua causa antecedenti, vel à causa aliqua
 extrinseca, à pluribus partibus potest simul
 erumpere, quia potest pars illius sanguinis de-
 uenire ad nares, & illinc fluere: & sic potest esse
 causa quod caput inflammetur & aggrauetur,
 cū sanguis à toto transmittatur ad nares.
 Et quia quandoq; talis sanguis, qui expuitur,
 niger est, ideo credunt isti à capite prouenire.
 Sed potest etiā à pulmone fluere: & esse talis co-
 loris: quia scimus, quod nihil citius putrescit
 quā sanguis, cū est extra venas. Ideo quandoq;
 apparet rubens, quia illic cū exit venas ex-
 puitur: quandoq; verò subniger, quia facit mi-
 ram, & in principio apparet aliquantulum spumo-
 sus ex vehementi tussi: cū verò facit morā, de-
 ficit esse spumofus. Quia bene valet argumen-
 tum, expuitur sanguis spumofus, ergo prouenit
 à pulmone: non tamē valet eius oppositū, nō est
 spumofus, ergo non prouenit à pulmone: & hoc
 dicit Galenus v. Aph. XIII. qui dicit: Quicūq;
 sanguinē spumofum expuūt, his è pulmone edu-
 ctio est. Galenus in fine illius cōmenti dicit, quod
 cū is sanguis qui expuitur, spumofus est, indi-
 cat vlcera in pulmone, ita quod verē dicatur sa-
 lius

lius pulmonis vlcera indicari, non verò vlcerato
pulmone spumofum expui, dicit Galenus. Sæpius
enim vidimus quibusdã ex alto cadentibus, vel
calcitratis, atq; in palæstra percussis, sanguinem
plurimũ expui cum tussi bene coloratũ, sine vl-
lo dolore, quem ratio dicitur ex aliquo pulmonis
vasè disrupto prodire. Et sic dico quòd licet non
sit spumofus, potest tamen à pulmone exire, neq;
credo quòd à substantia pulmonis exeat, sed à
venis in eo existentibus. Sed contrà instabis, si
à pulmone, ergo phthisis. Dico quòd non valet,
quia triplex potest esse causa exitus ipsius: vel
apertio orificiorũ venarũ, vel disruptio ipsarũ,
vel corrosio ipsarũ. Dico quòd quando est corro-
sio in ipsis venis, quòd tũc caueat à phthisi: cum
verò fractio est in venis, quia, vt plurimũ, sicut
dicit Gale. v. meth. propter solutionẽ continuũ
fit inflãmatio, & sic fiunt tabidi: sed si ante tri-
duum eis occurratur, plurimi sanantur: quia si
prohibeatur inflãmatio, tunc sanãtur: sed si ita
relinquãtur, post triduiũ sequitur inflãmatio,
& sic tabidi fiũt. Sed in apertione orificiorũ ve-
narũ, quòd in extrinsecis partib. videmus, quã-
doq; quòd in naribus aperitur aliqua vena, quæ
post fluxionẽ sanguinis clauditur: sic etiam di-
cendum in interioribus, quia illa orificia clau-
duntur: & nos curauimus annis præteritis Ca-
meranũ, & aliũ Doctore de Batagliis, qui spue-
bat sanguinẽ ex apertione orificiorũ venarum.

Est

Est tamen hoc etiam periculosum, quia potest contingere quod sanguis ille non bene excernatur, & cum ibi retineatur, putrescit, & putrefacit quod sibi proximum est: quia quod tangitur à putrido, putrescit. Et ita credo esse in isto nobilissimo viro, quod orificia venarum pulmonis aperiantur quandoq; & fuerint causa exspuitionis sanguinis: & quia bene mundificatum est & expuitur totus ille sanguis, non causat accidentia alia. Sed adest tussis maxima, quæ si perseverabit, credo quod facile ad rupturam venæ deueniet. His stantibus, quid dicendum de hac ægritudine? quia est destillatio perpetuò perseverans à capite ad pulmonem & ad pectus, & fluxus sanguinis periodicus è pectore timendus est, & est tussis vehementissima, propter quam maius adhuc instat periculum de spuito sanguinis. Dico quod stantibus eisdem causis sequuntur ydem effectus: quia nisi remoueatür illa mala cerebri & ventriculi intemperies, in peius quoque dilabetur. Sed quo modo reduceis cerebrum & ventriculum ad proprium temperamentum? quia nõ facile erit, imò difficillimum, maximè cum sit lapsus ad contrarias qualitates, à caliditate scilicet ad frigiditatem. est tamen possibile. Sed id quod mihi facit difficultatem, est, quæ dicit Galenus in primo Aph. oportet seipsum præstare obedientem, & non tantum medicum opportuna facientem. Et quia morbus est lō-

gus, certè credo quòd non poterit pati optimam
victus rationē in sex rebus non naturalibus, &
maximè in cibo & potu, in animi accidentibus
& in Venere, quia (vt credo) habet pulcherri-
mam uxore. Et sic possibilis est cura, sed difficil-
lima, si quæ alia sit. Et quia adest istud sputum
sanguinis: & vos scitis quid dicat Hippocr. in
III. Aph. sanguis eiectus à quacūque parte cor-
poris, malū. præterea adest multitudo catarrhi
quæ maior est, quàm sit cibus & potus quæ as-
sumit. & est malus etiam, quia purulentus. Va-
rius, quia subtilis & crassus: & tandiu perseue-
rat. ideo mali moris est, quia fuit curatus ab
Excellentissimis medicis, & tamen non potuit
sanari. Ideo dico, quòd licet sit viaticum, habet
tamen iter longum admodum: propter quod at-
tendendum est ad virtutes non tantum præsen-
tes, quia propter longam ægritudinem tandem
fient debiles, & sic non facile est prognosticari.
Credo tamen quòd possit curari, & quòd ægri-
tudo longa est, eradicabilis tamē: & quia virtu-
tes in hoc itinere tam longo possent deficere, ideo
illis providendum est maximopere. Quantum
modo attinet ad curam, vos scitis esse senten-
tiam Galeni v. metho. in cap. de cura catarrhi,
ubi est sputū sanguinis, à lenioribus non est in-
inchoandū, quia sic facere, est parare agro longū
interitum: ideo à fortissimis inchoare curare. Et
Galenus in eo loco à tribus maximis & validis-
simis

simis inchoat: primò cum validissimis euacuatibus, & sepius: & legatis ipsum, quia docet facere quasdam pilulas cum agarico, quæ valde similes sunt pilulis cochÿis, & sepius euacuabat. secundo in synapsimis fortibus: tertio in corroboratione membrorum, in quo utebatur diaspermatò, & theriaca noua, & antiqua. Ideo in primis curandũ est, vt corpus istud exquisitè euacuetur: & circa euacuationem huius corporis proposita sunt duo instrumenta: primũ fuit emissio sanguinis, secundum pharmacia. Quantum ad euacuationem, possumus ipsam facere. Quantum ad indicationes sumptas à causis antecedentibus, sunt enim vapores calidi, & multi ascendentes à toto ad ipsum cerebrum, ideo insurgit vna indicatio, quòd remouenda est caliditas hepatis, quod fiet per euentationẽ sanguinis, vt videmus etiã ex vrinis, quia sunt rubæ, quæ indicant etiam de quantitate sanguinis, & ideo posset ex hamorroidibus, si apparuerint, fieri. Et licet adsit multa pituita, tamẽ poterit fieri parcissima: quia dicit Galenus quinto methodi, & quarto de tuenda sanitate, quòd vbi est putredo mixta in febribus, etiamsi indigeamus phlebotomia, debemus tunc vitæ thesaurũ conseruare, qui est sanguis. Et idem dicit Auicenna prima 4. Quantum possibile est, caue à missione sanguinis, quia est thesaurus vitæ. Et istud corpus indiget magis euacuari per pharmacum,

quàm

quam per missionem sanguinis. Ideo si feceritis copiosam phlebotomiam, facietis multa incommoda, tum quia suspicio est de ruptura vena: & scias Galenū in demissione sanguinis dicere, Non solum facienda est phlebotomia, quādo magnus est morbus, sed etiā quādo futurus est magnus. & quinto in methodi, cap. de catarrho: Vbi corpus dispositū fuerit ad rupturā vena, & pectus angustū fuerit, & ipse fuerit longus, et si nunquam incidit in rupturā vena, mittas tamen sanguinē propter præcautionē, & sic cum sit multitudo sanguinis, ratione cuius soleant rumpi venae, vel cum sanguis solitus sit erumpere ad partes pectoris, tūc indicatio est de missione sanguinis. Et quia in vere maximè solet abundare, ideo indicatione sumpta ab hoc, non esset malū mittere sanguinē in hoc subiecto, & hoc ut prohibeamus vapores ascendentes ab hepate ad caput, vel ratione auersionis. Ideo paulatim extraherem verbi gratia vnc. ij. deinde nutrirē, & iterum alias vncias duas & sic iterum nutrirē, & sic partiremur. Quantum verò ad euacuationem, dico quòd totum debet esse exquisitè euacuatum, quia tunc caput magis potens erit ad excernendū proprias superfuitates, & debemus vti euacuationibus que trahant à capite. Ideo in singula hebdomada euacuarem ipsum, cum rebus tamen leuibus, & non dimitterem agaricum: quod si vomitum excitaret, abstineremus ab ipso, sed prius ten-

tarem an excitaret. Ideo exhiberem florem castie cum agarico, vel terebinthinâ, vel cum confectionibus consuetis, vt essent pilule aggregatiue, quæ optima sunt quia haberent quicquid habent illæ pilule Galeni: nã in illis est rhabarbarum, agaricum, scammonium, & portulacella colocynthidis, & cum mirobalanis, purgare cum cochys: pilule etiam de hiera cum agarico sunt leniores. Sed quia non euacuamus, nisi cœcoquamus materiam, & quia sunt diuersæ materia in pectore, aliæ enim sunt crassæ, aliæ fluidæ: idcirco alia preparatione indigent quæ fluunt, & alia quæ crassæ sunt. Ideo in illis vterer rebus abstergentibus, & incidentibus: in fluidis autem incrustantibus. & hæc de materia iam fluxa. Quæ autem à capite defluunt, videntur præparata: neque enim admodum crassæ, neque admodum tenues, neque parietibus adherentes sunt. Ideo pro incisione materierum crassarum, quæ in pectore continentur, vterer rebus valde incidentibus & abstergentibus, vt esset syrupus de liquiritia, syrupus de farfara, de hyssopo, de betonica, & consimilibus. De corroboratione verò membrorum mandatum & recipientium, quantum sit de recipientibus cum bene euacuata essent, vterer zucchero rosato in maxima quantitate, & bolo Armeno: nã bolus Armenus simplex post purgationem prohibet descensum catarrhi ad pulmonem: & vterer etiã theriaca noua & veteri: sed

sed cum sunt vigilia, noua: quando non adsunt, veteri. Et vellem ut vteretur myrobalanis chebulis conditis, quia confortant ventriculum, cerebrum & hepar. Queritur modò, an stillicidium in hoc casu capiti cõueniat. Et quia dixere alij, quòd temperatura huius capitis est calida & sicca: quòd si ita esset, minimè conueniret, quia dicit Galenus lib. de tuen. sanit. ijs qui sunt calidi & sicci capitis, non conueniunt thermae, quia magis augent affectum. Sed quis dixerit, quòd bene à natiuitate caput fuit calidum & siccum, nunc autè permutatum est ad frigidum & siccũ. Ideo non abstinere à balneo calido: imò credo quòd per ipsum reducerẽ cerebrũ ad propriũ temperamentum calidũ & siccũ: prius tamen quærerem caput ex omni parte expurgare, & cũ caput purgys, nõ ex aqua maiorana, betæ & violarum, quia videntur illa frustra operari: ideo deuenirem ad succum cyclamini, id est, panis porcini, & ad alia huiusmodi, quæ maximam vim in expurgãdo à capite habent. Abstinerem à gargarismis, quia suspecti sunt propter descensum materia: nõ maiorẽ quãtitatem ipsius traherẽt. Quantũ ad masticatoria, vterer mastiche simplici primò, deinde staphisugria cũ pipere, vt per os catharrum expueret, ne ad pectus descenderet. Quantũ ad reliquas diuersiones, quia factũ est cauteriũ in genu sinistro, facerem aliud in dextro, & in alijs etiã partibus,

R sicut

sicut in brachio, & collo, quia ab ista agritudine
 imminet maximum periculū. Accederem etiam
 ad synapsimos ex thapsia, ex flammula Iouis, ex
 apio c. uino, seu ranunculo. Cauerem tamen à
 cantharidibus, propter illum mictum sanguinis.
 Et sic procederem cum reliquis huiusmodi vesti-
 catorijs, quæ facerent crustas. Deinde, super ca-
 put, pro confortatione apponerem pulueres ex
 ladano, de garyophyllis, & agarico, pari portio-
 ne. Vellem & vt caput lauaret cum aqua, in
 quibus decocta essent herba calida, & odorata,
 quas temporis angustia prætermitto. Haberes
 præterea pomum quòd continuè odoraret, confe-
 ctum ex rebus odoratis, vt ex nigella, ladano,
 nucemuscata, garyophyllis, mace, ambra, musca.
 Et hac via procederem.

Consult. x x i. De dolore capitis perio-
 dico, de vetriculi debilitate, & men-
 sibus albis, cum detestatione coitus,
 pro matrona Veneta.

TRia in hac Magnifica D. membra affecta
 sunt, cerebrum, ventriculus, & uterus.
 Cerebrum, quoniam patitur dolores vehemen-
 tissimos, tam in anteriori, quam in posteriori
 parte, & illos periodicos: quandiu enim ventri-
 culus suos vapores ad ipsum transmittit, tan-
 diu infestatur, & hoc propter colligantiã quam
 ventri

*ventriculus cum cerebro habet. Patitur ventri-
 culus, primò plus appetit quàm deberet: secundò
 malè còcoquit: tertio non retinet cibum, quòd ex
 ructibus & flatibus declaratur: quartò non ex-
 pellit, imò quandoq; acida per vomitum eijcit.
 Uterus verò & ipse suo munere non fungitur,
 menses etenim albos reddit, offenditur in coitu
 ita vt post cògressum pessimè semper se habeat,
 & saepe virum suum deprecatur, vt ab eo ab-
 stineat, neq; delictatur in venere. Istis dispositio-
 nibus, & affectibus præter naturã affligitur.
 Quantum ad dolorem capitis nihil aliud dicam
 cum per essentiam in capite non sit, sed per con-
 sensum vètriculi. Ratio ergo tota ad vètricu-
 lum referenda erit. Venterculus, sicut apparet
 ex operationibus læsis, frigidus est: plus enim
 appetit, quàm concoquat, quòd supra vètriculi
 frigiditatem attestatur. malè etiã retinet, cuius
 signũ est, quòd flatibus & ructibus acidis percipit,
 & cibum in stomacho fluctuantẽ, euomit acida
 semper, quæ omnia frigidã vètriculi intèperiem
 ostendunt: & dũ venterculus ita malè dispositus
 est, caput ipsum nõ paucalæsione affligit. Vtrũ
 verò cũ ista mala intèperie frigida sit coniu-
 ncta siccitas, vel humiditas? Si considero substan-
 tiam venterculi, abdomen gracile, siccus erit &
 exanguis: si verò totũ hoc aggregatũ, & humo-
 rem frigidũ contentũ in ipso, dicã humidũ esse.
 Itaque mala ista intemperies cum affluxu hu-*

moris frigida statuenda est. Vterus frigidior quo-
 que factus est, quod patet ex multis: primò ab
 exeuntibus mutatis, ex illis albis mensuris ante
 & post fluorem, quæ frigidior em uterum decla-
 rant. Secundò ab actionibus laesis, cum decennio
 nõ pepererit: ergo actio diminuta: diminuta au-
 tem actio à frigiditate prouenit, sicut corrupta
 à caliditate. Signũ postea à posteriori, quoniam
 semel tantum peperit, & scemellã. femina autẽ,
 si Hippocrati credimus, generatur propter uterũ
 frigidiorẽ, ergo læditur in coitu, non quòd col-
 lum matricis tortuosum sit, quòd actum vene-
 reum lædat, sed quia uterus ex emissio spermate
 virili afflicatur, quod dum emissum est refri-
 geratur, inflatur & intumescit: unde postea
 matricem lædit, ipsam extendendo, & dilata-
 do: cuius signum est, quòd dum calida applicat,
 statim vaporibus per calorifica ista ascensis
 dolor cessat. Quartò uterus frigidior redditus
 est ex magno fluxu, quem passa est post par-
 tum: quantum enim superflua euacuaciones
 membrum lædant, à quo excernuntur, testatur
 Hippocrates ipse plurimis in locis. Quid ergo
 mirum, si uterus cum ventriculo frigidior
 quàm par sit, caput ipsum in consensum traheret?
 unde dolet caput propter communicantiam
 istorum duorum mēbrorum in parte posteriori,
 quoniã ab utero per venas & arterias plurimi
 vapores frigidi eleuantur, qui ipsum extendunt
 & re

& replent: in anteriori, quoniã ventriculus va-
 pores & fumos ad ipsum delegat, sicut etiã ap-
 paret in his qui vertiginem, aut suffusionẽ per
 consensum ventriculi patiuntur, magis in an-
 teriori cerebri parte dolent, sicut illi quibus per
 aortam, & venam cauam vapores ascendunt
 magis, in posteriori. Prognosticum erit, quod
 curabitur, non tamẽ ita perfectẽ vt omnino in-
 tegram valetudinem recipiet: concipiet procul-
 dubio, si nostris præceptis obsecundabit. Cura
 talis instituenda est, vt bona ratio victus præ-
 scribatur, & bono regimine in sex rebus non
 naturalibus vtatur: nihil enim perniciosius in
 aegritudinibus chronicis, quàm multis solutiuis
 corpus macerare, quæ licet primo occurso vi-
 deantur proficere, tempore tamen ipsum de-
 struunt, vires deiciunt membrorum præsertim
 naturalium, sicut & nix super segetes dum
 cadit, iuuat nonnihil, sed tandem quoque illas
 in totum destruit. Instituto bono regimine, le-
 niendus erit venter cassia, & hiera simplici:
 postmodum concoquenda materia hoc infra-
 scripto syrupo:

Rx. Syrupi de absinthio.

De cichorea Nicoli sine rhabarbaro ana

ʒ ij.

Foliorum cichorei,

Absinthij, decoctorum in iure pulli tenui, quan-
 tum sufficit. Purgetur postea. Assumpto secũdo
 syrupo fiat phlebotomia non euacuandi gratia,

sed ut euentetur iecur, quod calidius aliquantulum est, sicut ex vrinis apparet. Per actus purgationib. accedat ad thermas Apponenses, quas bibit, & in illis se immergat: hac enim ratione, & vterus, & ventriculus refrigeratus calescet & corroborabitur, quod precipue intendimus.

Consult. x x i i. Ad phthiriasim, seu tinea capitis antiquam.

Primò abstineat à lacticijs, pastilibus, carnibus antiquis, auibus palustribus, rebus frictis in sartagine, leguminibus, herbis crudis, vino dulci & crasso, & à vino nigro & turbido, à satietate & multitudine ciborum, post cibum à studio & exercitio pleno existete stomacho. Hæc ubi iste fecerit, sumat pilulas singulis septimanis semel, aut etiam bis, si oportuerit, num. iij. hora vna ante cenam, quarum descriptio est talis:

℞. Succifumiterræ, Boraginis,
 Chamædryos ana ℥ ij.
 Myrobalanorum, chebulorum, Indorum,
 Citrinorum ana ℥ iij.
 Ellebori nigri ℥ ij. Agarici electi ℥ iij.
 Aloës ℥ vj. Epithymi, Foliorum senæ,
 Polypodij ana ℥ j.
 Puluerixentur omnia, & permisceantur succi,
 & permittantur exiccari, & postea cum syrupo de fumoterræ fiat magdaleon: de quo formetur pilule pro singulis drachmis tres, sumende,

ut supra. Item tondeantur capilli vsque ad cutem, postea vtatur lotionē infra scripta saltem semel in septimana:

R. Lixiuij dalcis quantum sufficit pro vna vice, in quo decoquantur,

Aristolochia rotunda, Panis porcini ana ℥ s.

Gentiana, Rhenpontici ana ℥ iij.

Centaurij ℥ ij.

Decoquantur omnia ad consumptionem tertiæ partis lixiuij, & cū eo lauetur caput, & exicretur semel aut bis in septimana. Deinde inungatur caput oleo infra scripto magistrali:

R. Ireos ℥ s. Squilla ℥ j.

Centaurij minoris ℥ s. Myrtillorū ℥ j.

Garyophyllorum ℥ j. s.

Olei amygdalarum amararum lib. j.

Ponantur omnia simul in vase vitreo bene obturato, & bulliant in balneo Mariæ lento igne per horas sex, postea seruetur oleum in Sole, remouendo ipsum tempore nubilo & in nocte, & hoc oleo illiniatur caput quotidie in introitu lecti, & post lotionem ordinatam à nobis.

Consult. x x i i i. De dolore capitis post partum, cum symptomatibus melancholicis, pro matrona Germana.

Mulier quadam x i i i i. diebus post aditum partum cœpit laborare ex dolore capitis, adeo vt existimauerit, caput sibi inane

& vacuum esse, nec dormire potuit, unde timuit ne priuaretur sensibus, & ratione, & voluit ipsa sibi inferre violentas manus, quod quidem perdurauit à puerperio tribus mensibus. hoc quidem etiam illi contigerat antè in duplici partu, sed non ita diu perdurauerat. Cum verò vterum gestabat, dolebat quidem ex capite, sed magis quieta fuit. Curanda erit hæc nobilissima mulier ab affectionibus suis, quas melancholicas arbitror, habita ratione ætatis, temperaturæ, genere morbi, tempore anni, & reliquis non repugnãtibus: primò recta ratione victus, secundò missione sanguinis, tertio alteratione & purgatione humorum, quartò confortatione mēbrorum. Pro victus ratione, custodiatur ab omnib. animi molestijs, degatq; cum amicis in omni animi hilaritate, quātum fieri potest, artu & studio comparanda. Utatur vino albo & tenui, & si fieri potest, subdulci. Carnibus inuenum animalium, hædorū, pullorum, & reliquorum huiusmodi. Sumat mane singulis diebus oua sorbilia, neque utatur multitudine ciborum: euitet crapulas, potationes, et cruditates cuiusq; generis. Aluum mollē quām fieri potest conferuet, pro quo si natura defecerit, enitetur cum flore cassie, vel decocto prunorū dulciū & saccharo, vel decocto maluæ ex iure pulli aluum lenire: nihil enim perniciosius suis affectionibus, quām aluum strictam habere. Procuret conce-
 Etiones,

ctiones, neque cum cruditate accedat ad cibum:
 cruditas enim melancholico omnino vitanda.
 Circa Martij mensis medietatem, lenita prius
 aluo vel clysteri, vel drachmis decem floris cas-
 sia cum xuccharo in bolo confectis, sequenti die
 sanguinem mittat ex basilica dextri lateris,
 trahaturque sanguis pondere unciarum decem,
 ac postea die etiam eodem missio sanguinis re-
 petatur, sed à sinistro latere. Deinde vtatur die-
 bus septem iure hoc modo confecto, quod sumat
 mane hora syrupi:

Rx. Foliorum boraginis, Buglossæ,
 Betonica, ana $\bar{z}$ j.
 Polypodij, Glycyrrhizæ,
 Radicis althææ ana $\bar{z}$ j. s.

Decoquantur omnia in libris duabus iuris pul-
 lacei, ad consumptionem dimidiæ partis, deinde
 facta expressione & colatura, bibat totum resi-
 dum una vice: & sic repetatur per dies septē.

Octavo die sumat bolum infra scriptum:

Rx. Confectionis hamech $\bar{z}$ iiij.
 Radicis hellebori nigri $\bar{z}$ s.

Misce cum modico iuleb violati, fiat bolus cum
 xuccharo, deturq; in aurora cum custodia. Item

Rx. Conseruæ florum boraginis $\bar{z}$ vi.

Conseruæ rosarum, $\bar{z}$ ij. Zodoaria $\bar{z}$ j.

Misce, fiat electuarium, de quo sumat singulis
 diebus cochlear unum tribus horis ante pran-
 dium. Deinde illinatur totus venter quotidie

K 5 infra

infrascripto linimento:

Rx. Olci de absinthio ʒ iij.
Masticis ʒ iij. Cera parum.

Fiat linimentum. Item abluat caput singulis septimanis bis cum infrascripto decocto:

Rx. Furfurum tritici ʒ iij.
Florum camomilla ʒ ij.
Glycyrrhizæ ʒ iij. Polypodij ʒ ij.
Radicum ellebori nigri ʒ ij.
Agarici electi ʒ i.

Bulliant omnia simul in sufficienti quantitate aqua, ad consumptionē medietatis: deinde salta expressione, utatur hoc decocto pro lixiuio, & tergeat caput sapone odorato muscato, & sic omnia explebūt quæ promissimus. Quod si primum quoque Mithridaticū ter in mēse sumat ad drachmæ vnius quantitatem, cum modico vino aromatici albi, quinq; horis ante prandiu, perficiet adhuc magis corroborandi consiliū. Montanus iussit diligēter inquiri an post partū 30. diebus, ut moris est, post masculū partū, post semellā 40. sit satis purgata: an habeat sua debita mēstrua, an utat debita ratione victus, an nullo sit aliquādo habere purgationes, quæ nunquam diu cessarūt, alui, vomitus, hæmorrhoidarū Consult. x x i i i i. Pro eadem, & marito eius laborante morbo Gallico.

Pro consultatione sanitatis huius nobilis & strenui viri & nobilissima suæ uxoris, nunc duo

duo sunt proponenda, ratio victus inquam, &
 medicamentorum vsus. Quantum ad rationem
 victus attinet, erit illa vtriq; communis, ideo de
 hac ratione victus quacunque admonebuntur,
 intelligi velim vtrunq; esse pariter admonitum.
 Medicamēta verò singulorum cum diuersa sint,
 explicabuntur seorsim. Primò igitur querent
 ambo omni conatu quascunq; animi molestias
 quammaximè vitare, & tanquã pestem abo-
 minari, iracundiam præcipuè, mœstitiãq; ac
 timorem, sed læti ac in optima spe constituti vi-
 uant. Præterea otium & quietē corporis procul
 effugiãt, moderato exercitio vtãtur, mane præ-
 cipuè ac vesperi ante cenam. Caveant tamè ne
 exerceãtur, & post exercitiũ quiescant in aère
 admodum frigido aut ventoso, & vbi talis aër
 contigerit, tunc se intra domum contineant &
 exerceant, suas res familiares procurando, hoc
 enim optimum exercitiũ genus est. Fugiant me-
 ridianum & omnino diurnũ summum: proinde
 hortor vt manè ante vel circa Solis exortũ sur-
 gant, & procuratis excretiombus corporis con-
 suetis per aluum & vrinam, per sputa & per
 creatus, narium emunctiones, frictiones capi-
 tis, auriumq; sorditie expurgata, tũc vegeti atq;
 hoc modo excitati ad exercitia corporis se cõfe-
 rant. Et si aliquando cõtigerit vel in altero, vel
 in vtroq;, vt excremēta alui præter cõsuetudi-
 nem supprimi velint, nõ permittant hoc vitium
 inual

inualescere, sed protinus si clysteres non admi-
serint, præbibant ante prandiū ius pulli, in quo
decocta sit mercurialis, mulua, & beta, vel fœca
brassica, deinde adiecta portione zucarum.
be: lenietur enim aluus sine molestia. Præterea
non diu versentur, aut comorentur, aut aliquo
modo se exponant, ubi sit aer frigidus & ven-
tosus: & tēpore hyemis caveāt, ne more Germa-
norum repente exeant à suis vaporarijs & hy-
pocaustis calidis, exponentes se aëri frigido: illud
enim longè detestabilius est, quàm si perpetuo
in eodē aëre frigido versarentur: sed ubi neces-
sitas aducnerit exire hypocausta, habeāt operi-
mēta tam capitis quàm vniuersi corporis, qui-
bus se à repētina aëris frigiditate tueantur. ne-
que ita calefiant hypocausta, vt multi consue-
uerunt, quibus nō satis est, vt corpore mediocri-
ter incalescāt tantum, vt à frigoris excessu ma-
niantur, imò non cessant nisi prius torrefiāt &
assentur. Caveant igitur ab eo importuno hy-
pocaustorū feruore, sed tantum tepescat locus,
nimis enim offenderentur in egressu. Præterea
aëri nocturno ne occurrāt, sed in locis altis, ver-
sus Orientē & Meridiē situs habitent. Caveant
quàm maximè, tanquā à peste, à comestationi-
bus & cōpotationibus, sed sobrij intra proprios
parietes sibi viuant: nisi enim hoc fecerint, frustra
reliqua agētur. Bis in die moderatè come-
dant, & moderatè bibant, omittendo has com-
potat

potationes, quæ nedum sanitatē amissam restituere student, sed eam quoque quā possidēt deperdere. Potus ante omnia deligendus: ille sit vinū minimè potēs, sed lene et pauciferū, nullius aciditatis particeps, sed bene maturū, colore album vel rufum: à nigro, obscuro, crasso, prorsus abstinentium: & si albū vel rufum haberi nō potest, eligatur giluum, limpidum: & eo modestè utantur, neque à prandio aut à cœna potēt. Panis sit bene fermentatus, bene coctus, neque ultra quàm quotidianus. Carnes pullorū, castratorū iuuenum, hædorum, animum campestrium pinguium. Sed caueant maximè à palustribus, ut anatium, anserū. Apiscibus abstineant quam maximè fieri potest. Oua recentia vel cū aqua, vel cum igne mediocriter cocta, cōueniunt, cum modico zuccharo & cinnamomo condita, prorsus sine butyro. Fercula etiā ex oryza, hordeo, spelta, farro, nō vitupero, si in iure pingui optimè cocta fuerint. Euitent herbarum omne genus præter lactucas, quandoque & boragines. Fructus etiā præcipuè fugiant, & maximè herarios. Autumnalia pyra & poma decocta cum saccharo & aniso, non male post cibum admittuntur. Caueant ab omnib. lacticinijs, passilibus, rebus cuiuscunque generis in sartagine frictis, à carnib. antiquis, sicut bubulis, hircinis, à salitis item omnibus, à multitudine ciliariorum, imò in singulis mensis singulo tantum

tum genere sint contenti. Hac quantum attinet ad victus rationem, quam diximus vtrique esse communem. Nunc ad medicamenta accedemus, quæ sint singulis seorsum propria. Nobilis igitur vir quamprimum se in propriam domum contulerit, incipiet purgari hoc modo, qui proxime sequitur. Primò

Rx. Floris cassiæ ℥ j. s. Cū zucchero fiat bolus, sumatur manè hora vna ante prandium. Deinde Rx. Syrupi de fumoterræ simpl.

Oxymellis simpl. ana ℥ j. Seri caprini ℥ vi. Misce pro vno, & sic pro septē alijs. Postea vtrò

Rx. Confectionis hamech ℥ iiij.

Syrupi rosati solutivi ℥ ij.

Cum aqua fumiterreæ fiat potio, sumenda cum custodia in aurora post syrupum vltimum die sequenti. Sed post assumptionem duorum Symporum primorum mittatur sanguis à vena basilica dextri lateris, extrahantur vncia x. vel vltra. Finita hac purgatione quiescat per dies duos, & interim manè & vespere hora ante cibum sumat sacchari rosati vnciam vnā. Peractis his duobus diebus incipiat bibere syrupum infra scriptū, ex quo soluetur alius sine molestia quater aut sexies singulis diebus. Erūt autem omnino sex Syrupi, sex diebus exhibendi.

Rx. Aquæ fumiterreæ lib. vi.

Myrobalanorum citrinorum,

Chebulorum, Emblicorum, Indorum,

Bellis

Belliricorum ana $\bar{z}$ s.

Epithymi, Polypodij, Senae,

Glycyrrhizæ ana $\bar{z}$ vj. Sem. citri $\bar{z}$ ij.

Corticum ellebori nigri $\bar{z}$ ij.

Fricentur myrobalani cum oleo amygdalarum dulcium, vbi prius contusi fuerint grosso modo, deinde infundantur in prædicta aqua per diem naturalem, postea decoquantur omnia simul secundum artem, ad consumptionem medietatis: postea facta diligenti expressione & colatura reseruetur, & tota illa coctio diuidatur in sex partes, & sumatur vna pars singulis diebus tepida in aurora cum vncia vna Syrupi de infusione rosarum. Vbi verò hæc tota purgatio peracta fuerit, hæc purgatio verè & autumno fiat, eademque erit prorsus & similia omnia, præterquàm quòd missio sanguinis vere tantùm admittenda est, triu dierum quiete interiecta, ac saccharo rosato ante cibum semper sumpto, vt paulò antè institutus interim parabit sibi decoctum ligni Indici, quòd transacto illo triduo potare incipiet. Accipiat vni illius ligni nigri & derasi lib. j. Aqua distillationis endiuie lib. xiiij. & fiat infusio in olla noua bene obturata per horas xxiiii. postea in eadè olla sensim decoquatur, donec decreseat tertia pars: deinde facta colatura, bibat huius decocti calidi lib. j. mane, & alterà vespere, hoc modo, vt hora octaua primà bibat, duodecima comedat siue prandeat: decimanona verò bibat

bibat secundam, & vigesima tertia cœnet: atque
 ita perseueret vsq; ad diem quadragesimū. Ca-
 ueat interim hoc toto spatio à vêtis, & si sudor
 prouocetur, accubet lecto, p̄anisq; diligēter ope-
 riatur. Quotidie procuret beneficiū alui. Cibum
 sit singulis vicibus panis biscocti vncia tres,
 pulli iunioris vncia totidem. Loco vini bibat a-
 quam communē optimi fontis vel putei, in quo
 id lignum secundò decoctū fuerit. His ritē per-
 actis habeat postea familiares pilulas, quas pro
 conseruatione sanitatis toto anno vsurpabit se-
 mel in septimana, hora ante cœnam, pondere
 ℥ ij. vel drach. viiis. Et si integrē se percipiet,
 bene erit: si minus, futuro vere rursus eadem
 purgatione præmissa, ad decoctum ligni vni-
 redibit. Neque enim dubitamus hoc solo remedia
 tandem esse curandum.

Rx. Aloës optima ℥ j. Puluerizetur opti-
 mē, inde aspergatur succo rosarum puro, &
 permittatur exiccari. Deinde

Rx. Agarici electissimi ℥ vi. & similiter
 puluerizetur: postea aspergatur oxymelite, &
 exiccetur eodē modo, vt de aloë diximus. Postea

Rx. Rheubarbari.

℥ iij.

Rosarum siccarum,

Succi glycyrrhizæ,

Nucis muscatæ

ana ℥ j.

Salis gemmæ

℥ ij.

Puluerizentur omnia per se, deinde misceantur,

& cum

Et cum melle rosato fiat magdaleon, de quo
 conficiantur pilule vt supra, quæ sumantur ter
 vel quater singulis mensibus hora vna ante cœ-
 nam pondere ℥ ij. vel ℥. j. Et fiant pilu-
 le tres. Et hæc satis pro nobili viro. Pro hone-
 stissima vxore, Et ipsa bis singulis annis pur-
 ganda est, vere inquam Et autumno, ita vt ve-
 re etiam sanguinem mittat, autumno nequa-
 quam. Purgatio autem talis erit:

℞. Electuarij de sebesten solutiui ℥ x. Cum
 saccharo fiat bolus: sumatur manè tribus horis
 ante prandium, ac parè prandeat.

℞. Syrupi Sabor regis,

De fumo terra ana ℥ j.

Aqua boraginis ℥ iij.

Misce pro vno, Et sic pro alijs. Item

℞. Confectionis hamech ℥ iij.

Syrupi rosati solutiui ℥ ij.

Cum aqua boraginis fiat potio, sumenda die pro-
 xima sequenti syrupum vltimum. Sed post duos
 primos mittatur sanguis è vena basilica dextri
 lateris, Et trahantur uncia decem, vel libra
 sanguinis: Et hoc vere tantum, non autumno.
 Vbi ita bis in anno purgata fuerit, vtatur post-
 ea bis vel ter aut quater in mense infra scripta
 potione benigna, Et sine custodia, quam sumat
 tribus horis ante prandium:

℞. Folliculorum senæ, Epithymi ana ℥ iij.

Polypodij ℥ j. s. Glycyrrhizæ ℥ i.

L

Ponant

Ponantur vesperi in infusione in iure pulli pinguis, vel in sero lectis caprini: facta diligenti expressione, & colatura, bibatur decoctum tepidum addito saccharo, si libuerit. Hoc precipue erit utile ad omnes affectus arcendos in hac nobili muliere. Item ante prandium utatur quam sapissimè electuario infra scripto, quod sumat hora antequàm prandeat, pondere ℥ s.

Rx. Sacchari buglossati, Boraginati, Violati, Nenupharini ana ℥ iij. Commisceantur omnia simul, & addantur folia auri puri numero vj. & seruetur in vase nitreo, & hoc maximè utatur cū fuerit grauida.

Consult. x x v. De catarrho, pro Illustrissima Ducissa Urbini.

Cum illud nobis propositum sit, ut curemus de stillationem Illustrissimæ Ducissæ, principam curam ac diligentiam in recta victus ratione in primis illi adhibendam esse existimamus. Igitur à vario ciborum genere sibi temperet, comedat parcè, potissimū in cenâ: inter unam mensam & alteram nihil bibat. Vinū illi conueniens, semper sit oportet: aut si natura tale non fuerit, aqua erit diluendum, modò illi aqua à natura, non sit infesta. Nec verò illi esset aduersum, si vinum lenem quandam dulcedinem haberet. A fructibus, piscibus, lacticiis & pastilibus est abstinentendum. Interim dum utitur hac victus ratione, eius Excellentia consulo, ut quotidie in nocte

nocte, hora somni, inferius describendi Electuarij cochlearium vnum accipiat: illique admodum consultum esset, si sapius etiam in die exiguam eius quantitatem in os acciperet, nec tamen statim deglutiret: sed tandiu ibi retineret, donec paulatim & sua ferè sponte in spiritalem arteriam destillaret. Hoc illi proculdubio saluberrimum est futurum. Illud quoque mihi maxime probaretur, si faceret sibi consuetudinem sumendi bis in septimana medullam cassie fistularis, recens è canna extractam: idque per horam mediam ante prandium. Quantitas autem eius medulla sit, quanta è canna pond. ris unciarum quatuor extrahi potest. Curabit autem eius Excellentia, ut se presente è canna extrahatur, atque illam statim deuorabit: plurimi enim eo modo libentius accipiunt quam consueto. Illo tamen liberum erit, hócne an illo modo velit accipere, perinde enim est. Electuarij descriptio ea est quæ sequitur.

Rx. Capitum papaueris albi	num. xx.
Liquiritiæ rasæ	ʒ ij.
Carnis siliquarum pinguium dempto cortice, & exemptis acinis	ʒ iij.
Bulliant omnia simul in libris x. aquæ fontis, donec remaneant duæ.	
	Deinde
Rx. Zucchari albi	lib. j.
Penidiarum	ʒ iij.
	℞ 2 Syrup

Syrupizentur omnia simul secundum artem, vsque ad consistentiam mellis, deinde seruetur ad usum.

Consult. xxvi. De dolore capitis cum tinnitu aurium, pro illustrissima matrona.

Supposita aegritudine, vel potius dispositionibus, prater naturam, quibus laborat illustrissima Domina, videlicet dolore capitis & tinnitu aurium, quæ licet aliquando remittantur, tamen subinde redeunt, neque prorsus remittuntur. Supposita etiam temperatura, ut coniectere possumus ex his quæ referuntur, calida & humida, & habitu corporis pingui & obesissimo, magnis deliciis degendo, lautissimis & copiosissimis cibariis adhibitis, dicimus facillimè apprehendi posse earum dispositionum causam esse abundantiam humorum & redundantiam. Et cum non audiuerimus capitis aliquod vitium processisse, cerebrique operationes tamen extrinsecas tum intrinsecas fuisse secundum naturam, neque unquam destillationem perpeffam fuisse, credimus hanc aegritudinem primogenio affectu ad caput esse reducendam, sed ad membra inferiora, ut ventriculum, & hepar, ac totum venarum ambitum. Existente enim in illis membris redundantia, necessarium est omnino repleri caput ob plurimos vapores ascendentes, præcipuè in regione frigida, ubi paucissima transpiratio. Quam

primum igitur occurrendum est plenitudini, ne
 cerebrum affectum eliso ac suffocato calore in-
 nato, reddatur seipso imbecillius, ac deinde in-
 temperies per essentiã firmetur in capite, red-
 daturq; aegritudo vel insanabilis, vel qua diffi-
 cillimè tolli possit. Estq; via curationis manife-
 stissima. Plenitudinẽ, sicut dicebat Hippocrates,
 euacuatio sanat. Euacuabitur tum adhibita
 recta victus ratione, cibiq; ac potus parsimonia
 tum medicinis euacuantibus, ac sanguinis mis-
 sione. Quantum igitur attinet ad victus ratio-
 nem, cauendum primò ne aëri frigido occurrat,
 vel flatibus ventorum, etiam si æstiuo tempore
 quandoq; videatur esse iucundũ: sed ab Austro
 caueat præcipuè, ab aëre q; nocturno. Somnum
 meridianũ fugiat, maximè enim officeret capiti.
 Procurabit vt singulis diebus reddat alui excre-
 menta, qua si pauca aut retenta fuerint, adiu-
 uet mollentibus, sicut est potus ante cibũ pul-
 ueris, in quo malua, mercurialis, & beta
 alba decocta fuerint, addito etiam saccharo. Vbi
 herbarũ facta fuerit expressio, ebibat haustum
 copiosum tribus horis ante prandium: proderit
 enim ad aluum emoliendã. Ad idem etiam con-
 fert vsus passularum dulcium ante prandium,
 puluere sacchari adiecto. Bis tantũ in die come-
 dat, neq; inter prandiũ & cenã bibat, & præ-
 cipuè post cenam. Vnico cibi genere cõtenta sit,
 nihil enim ad augendam plenitudinẽ efficacius

quam ciborum varietas. Carnibus vescitur iuuenibus, facilis concoctionis, quales vitulina, hœdina, pullorum, leporum iuuenū, auium campestrium, vt perdices, phasiani, & aues parua. Abstineat à carne antiqua, porcina tam salita quàm recenti, à pastilibus & lacticiis, à piscibus, & omnium ciborū genere vaporoso, viscoso, & humido. Oua recentia conueniunt, si tremula fuerint, elixata, vel calido cinere cocta. Quantitas cibi sit intra satietatem. Vinum bibat vel pauciferū, vel bene dilutū, & in paucā quātitate: Hoc maximè refert: nihil enim magis replet caput quàm vinū vel potens, vel vaporosum, vel vtrunq;. Et hæc quantū ad rationem victus attinet. Quantū verò ad purgationem, laudare, nisi æstus maximi impedirent, vt quamprimū, præmissa lenitione alui, cum ℥i. floris cassia, & specierum hieræ simp. ℥iij. de proximè sequenti sanguis mitteretur à vena brachij, quam communem appellant, extrahereturque sanguinis quantitas vsque ad ℥iij. vel x. Deinde ad vltiorem curationem cum pharmacis accederem, præmissis infrascriptis Syrupis:

℞. Syrupi de betonica,
 Mellis rosati ana ℥i.
 Aquæ maioranæ ℥iij.
 Misce pro vno, & sic pro quinque. Postea purgetur modo infrascripto:

℞. Agur

Rx. Agarici preparati ʒ ij.

Floris cassiæ ʒ i.

Misce, fiat bolus cum zuecharo: detur in auro
 rora cum custodia. Vel si mallet pilulas,

Rx. Pilularum cochiarum ꝑ iiij. Cum
 melle rosato fiant pilula v. danda eodem mo-
 do, & hora eadem. Ego tamen præferrem bo-
 lum. Facta hac purgatione, si ulterius res vrge-
 ret, laudo masticatoria, primò ex mastiche
 simplici, matutinis horis semper expuendo: dein-
 de si vellet vires masticatorio adicere,

Rx. Mastiches, ʒ ij. Pyrethri,

Staphisagria, ana ʒ s. Cera ʒ ij.

Misce, fiat masticatorium in forma trochisco-
 rum pondere ꝑ i. & vtatur eodem modo,
 quemadmodum de mastiche diximus. Deinde
 si adhuc vrget res, laudo ea qua caput purgia
 vocant, leuia tamen, sicut cum decocto betæ,
 maiorana, & mercurialis, attrahendo per nares
 ieiunio stomacho, quemadmodum fieri consuevit.

Ad tinnitum aurium maximè confert oleum picis
 vel terebinthinæ, adiectis duabus partibus olei
 amygdalarum amararum: mane & vespere gut-
 tam vnam & alteram destillet in aures, adie-
 cto coto vel bombace carminato & muscato.
 Præterea pro diuersione & euacuatione, si mor-
 bus persueraret, laudo ter aut quater singulis
 mensibus vtatur ʒ i. pilularum infra-
 scriptarum, hora vna ante cenam:

L 4 Rx. Alo

Rx. Aloës optima ℥ iiij. Agarici electi,
Rheubarbari electi, ana ℥ ij. Spica,
Zingiberis, Nucis muscate,
Mastiches ana ℥ j.

Puluerizentur omnia per se, deinde misceantur, postea conspergantur succo rosarum puro, & permittantur exiccari, & ita utetur septem vicibus.

Consult. xxvii. De tremore membrorum, & mouendi imbecillitate vitio cerebri, pro Magnifico viro.

SVppositis his quæ tum ab Excellentissimo Medico, tum ab assidentibus & familiaribus intellexi de hoc Magnifico viro, qui tot annis membrorum tremore, & mouendi imbecillitate laborauit, consideratâq; septuagenaria aetate, temperatura calida & sicca, insigniq; extremorum caliditate, & doloribus pungitiuis, immoderatâq; alui adstrictione, consulerem primò circa rationem victus, vt effugeret pro viribus molesta animi accidentia, sicut iram & maestitiam, quæreretque omni studio, vt cum amicis quietam vitam iucundamque degeret, calidum aërem euitaret, ptisana, lactuca, boragine, portulaca, endiua in ferculis vteretur: ac si ventriculus ferret, laudarem vt omnino à vino abstineret, & vini loco huiusmodi potum filii confici curaret.

Rx. Aqua fontis lib. xvj.

Ligni

Ligni guaiaci

lib. j.

Bulliant ad consumptionem quarta partis: co-
letur, & reseruetur. Est & hoc poculum præ-
stantissimum ad nutriendum, ut quod nihilo se-
gnius vino nutriat. Pro alui verò lenitione ve-
lim ut singulis diebus sumeret ante cibum libram
mediam iuris pullastri, in quo decocta esset ma-
lina, viola, hordeum, & sex vel x. pruna dulcia.
præterea acciperet quater in mense, duabus ho-
ris ante prandium, tale medicamentum:

Rx. Floris cassiæ

℥ j.

Rheubarbari electi

℥ s.

Cum saccharo fiat bolus. Quotidie ad hepar &
renes huiusmodi linimento utatur:

Rx. Unguenti rosacei Mesue eiusdem anni ℥ ij.

Unguenti Sandalini recentis ℥ i. Misce.

Præterea foueret omnia membra dolentia hu-
iusmodi balneo:

Rx. Florum Camomille man. iiij.

Hordei man. vi.

Rosarum siccarum man. ij.

Violarum man. ij.

Bulliant in sufficienti quantitate aqua, in qua
moderate calida sedeat ieiunus bene coopertus
vestibus, & in aëre calido: curêque ut post
huiusmodi balneum statim membra huiusmodi
linimento inungat:

Rx. Olei Camomillini,

Rosati,

Violati

ana ℥ ij.

L s

Es

Et nisi facta fuerint cauteria infra cruris exte-
rius, sicut fieri consuevit, laudo vt omnino fiat.
Nec displicet hamorrhoides prouocare, praeser-
tim si natura per eas vias aliquid tentare vi-
deatur. Quantū verò ad aquas thermarū at-
tinet, nullas ego laudarem, nisi fortè Calderia-
nas, quae in agro Veronensi sunt, tanquam ad
refrigerandū hepar & renes idoneas, Sed quod
ego praestantissimum remedium iudicarem, es-
set vt ligni Guaiaci decoctum sumeret, non
quidem eo victu tenui, qui solet adhiberi ple-
risque, sed moderato, qualis etatis tempera-
mento, & viribus fulciendis conuenit. Velim
tamen vt quod loco syrupi biberet, in aqua en-
diuina decoqueretur, quod si ita fieret, si quid
vnquam huic Magnifico viro prodesse dicit,
hoc maximè profuturum credo.

Consult. xxviii. De vertigine, &
tinnitu aurium antiquo, pro viro in-
tegerrimo domino Mathia Zesz Bo-
hemo.

Quoniam & purgatio vniuersalis, & po-
tus aquarum thermarum praecessit, &
ratio victus est instituta, ideo ea quae nunc
agenda proponam. Et primo

Rx. Olei de pice

Olei amygdalarum amararum ana ℥v.

Misce, & frequenter auri guttatim instilletur:
prodest

prodest enim ad surditatem, & aurium timi-
tum antiquatum, & cerebrum confortat. Pro
capitis autē & stomachi confortatione, semel in
septimana vertatur pilulis infrascriptis, aut ter in
mense, prout necessitas exegerit:

℞. Nucis muscatae, Garyophyllorū ana ℥ s.
Zedoariae, ꝑ ij. Gentianae ꝑ i.
Rosarum rubearum,
Sandalorum citrinorum ana ℥ i s.
Aloës opt. succocitr. ℥ vi
Rheubarbari electi ℥ iij

Puluerizentur omnia per se, deinde misceātur,
postea aspergātur aqua rosacea, & permittan-
tur exiccari, & ita iteretur septies. Postea cum
syrupo violato formetur magdaleon, de quo sin-
gulis vicibus fiant pilulae ꝑ i. num. iij. cum
eodē syrupo violato, & sumātur hora ante cœ-
nam. Lotio pedum fiat ad prouocandū somnum:

℞. Folia salicis. Anethi, Cortices papaueris
albi, quantum sufficit.

Consult. x x i x. De dolore capitis, cum
asthmate, & dolore dextri lateris, &
febre leui, pro puella Maurocena.

SI sanare debemus hanc puellam, oportet co-
gnoscere agritudinem & causas: neq; tan-
tummodo hæc cognoscere debemus, sed & loca
affecta particularia, & naturam ipsorum. Si
enim ista non cognouerimus, fieri non poterit,
ut hæc

et habeamus indicationes curandi. Primo ergo
 quæ sit ægritudo, vel quæ sint ægritudines, &
 quæ symptomata, videbimus: secundo, quæ sint
 cause facientes eam: tertio, quæ loca affecta, &
 quæ sit natura totius corporis: postea ad cura-
 tionem accedemus, & procedemus per capita, &
 conclusiones, quoniã cum doctoribus, & nõ cum
 scholaribus, habemus sermonem. Pro recta igitur
 cognitione, oportet rememorari quædam audi-
 ta heri, quòd hæc puella ferè ab ortu suo ichorus
 & fluxus quosdam emanantes à capite habuit:
 deinde audiui quòd icteritiam patitur, ut à
 quacunque leui causa in citrinitatẽ totius cor-
 poris deueniat. Ista sunt rememoranda, quia
 erunt signa rememoratiua, & cõiectura adro-
 gnoscendum essentiam & causas ægritudinis.
 Quantũ ad has dispositiones attinet, quibus af-
 fligitur in præsentia, audiui primò quòd dolore
 capitis patitur, & diu perseverasse, ut etiam
 nunc conqueratur. Audio præterea quòd diffi-
 cultatem anhælitus patitur, ut nõ sufficiat dia-
 phragma & thoracis muscoli ad dilatandum pe-
 ctus: sed etiã muscoli vètris inferiores & superio-
 res, qui non faciunt ad dilatationem pectoris, nisi
 urgente necessitate. Audio etiam quòd conqu-
 ritur continuè de dolore existente circa latus
 dextrum supra costas mendosas è vestigio he-
 patis. Audio præterea dolorem habere in iun-
 cturis brachiorum, & tibiærum aliquando, sed
 mai

maximè circa brachium dextrum. Et hæc sunt omnia illa, de quibus conqueritur. Habet etiam febrem continuam, quoniam pulsus seruat motum uniformem, & motus hodiernus uniformis est cum motu hesternò. pulsus verò unum modum habet, insignem scilicet duritè, ac si chorda arcus extensi tangeretur: cum vris crassis, multam & sæculentam habentibus subsistentiam, non multa tamen intensa rubedinis: sitiq; minimè vexatur, dolor tamen clamorosus est. Omnia ista rectè consideranda sunt, & quæ possint esse causæ omnium istarum dispositionum: & fortè unum erit causa omnium istorum symptomatum. Ego incipiam rememorari dispositiones præter naturam. Habet caput quòd continuè abundavit multis ichoribus, qui tamen cessauerunt. Citrinitatem etiam habet, qua semper ferè vexatur ex leui occasione. Considero etiam cõplexionem corporis naturalem. Video quòd hæc puella, ex quo multam copiam bilis generat, multam habet caliditatem in hepate, ex qua sanguis calidior generatur, cum bilis sit veluti spuma, & tanto feruentior sanguine, quanto subtilior. Et cum humor ille effundatur per totum, signum est, caliditatem plurimam in hepate esse. Multitudo etiam sanguinis indicat eius temperaturam calidam & humidam. Et quia video plurimam pituitam generare, vt ex dispositionibus illis

appa

apparet, & nunc aegritudinibus torquetur quae dependent à pituita: ex hac cōiectura video ventriculum frigidum esse, quae duo inaequalitatem faciunt maximam: & cū in ventriculo sit frigiditas praeter naturam, malè concoquit, & humores crudi aggregantur: & quia secunda concoctio non corrigit primam: vbi enim excesserit prima, non corrigitur, quin humor crudus non sit crudus, cū in ventriculo est genitus: & cū hepar intemperatū est, in quo sanguis generatur, si excedat ad intensum, adurit: si deficit, crudos generat humores. Cū ergo hepar ratione caliditatis cholericum generet sanguinem, ventriculus ratione frigiditatis pituitam, non est mirum si omnia haec contingant, maxime cū natura imbecillum caput habeat suscipiens bilem plurimam, ac pituitam simul: quia Galenus & Auic. inquit à natura ita institutum esse, vt debilia membra superfluitates suscipiant aliorum. Non est mirū igitur, si puella debilis capitis, vt ex principio natiuitatis apparet, excrementa in ventriculo, hepate, & in ambitu totius genita suscipiat: ascendunt enim bilis & pituita ad caput, & ibi incrassata descendunt, & omnes dispositiones, quibus affligitur, generant. Et quia perpetuo vapores ascendunt ad caput imbecillum & magnum, & hepar calidum, & ventriculum frigidū habet, ideo habet omnes causas, vt incurrere potuerit in has di-

spositiones, quia habet omnia quae possunt reple-
 re caput. Et ideo dolorem capitis incepit pati,
 qui perseveravit, quia causa perseverabant: &
 quia repletio ad intensionem devenit, defluxum
 fecit, & ad inferiora decurrens ad loca magis
 preparata, expellitur: sunt autem imbecilliores
 iuncturae. Descendit ergo materia pituitosa bili
 permixta, tanquam vehiculo quodam, per par-
 tes posteriores, & per spondylos colli, per nervos
 aditum habens, ut inquit Galenus in x. nocte
 tenos, ubi de podagra loquitur. Occupat autem
 iuncturas, cum ibi chordae & cartilaginee sint,
 & loca exanguia: ideo ibi detinetur, & cum
 imbibitur, non facile tollitur. Eadem praeterea
 materia cum destillat ad pectus, catarrhum fa-
 cit: & eadem prorsus materia est, bilis scilicet
 & pituita, quae omnes istas dispositiones facit.
 Secundum autem quod diversa occupat loca, diver-
 sa sortitur nomina: si enim pedes occupat, poda-
 gra si iuncturas, arthritis: si pectus, catarrhus
 appellatur: quia vero materia haec occupat an-
 tos asperae arteriae, bröchus appellatur. Quae au-
 tem est causa faciens dolorem in costis? est mate-
 ria biliosa & pituitosa, faciens difficultatem an-
 helitus quia non potest pectus dilatari liberè, si-
 cuti oportet: non quod adsit aliqua imbecillitas
 virtutis causans talè difficultatem: nec alià ob cau-
 sam id accidit, sed ex copiosa materia, ut pectus
 non possit liberè dilatari, ut iam dixi. Et licet

non habeat tussim, hoc provenit, quia materia illa nō mordicat: & forte excitabitur, cū magis putridus humor fiet. Sed difficultas apud me est, vbi sit causa efficiens dolorē in costis, & vbi sit agritudo, an in diaphragmate, vel in pulmone, an in musculis exterioribus. In hepate esse nō potest, quia est supra hepar, & non excedit mēdosas costas. In diaphragmate esse nō potest, quia maior esset difficultas anhelitus, & seniora accidentia, & non esset sine tussi: quia cū patitur diaphragma, excitatur tussis, etiam si in hepate fuerit materia, eam expellere natura querit. Vbi igitur erit? Si volumus secundum rationem sumere cōiecturas, cū per illas interiores agritudines cognoscatur, tertio de locis affectis, crediderim hanc affectionem esse in musculis exterioribus, non in membrana, quia d'or ille magis acutus esset, vt patet in ijs qui habent falsam pleuritidem. Habet autem dolorem, quia musculus valde sensibilis est, & ob hanc causam habet difficultatem anhelitus, non quidem per essentiam, sed per consensum. nec ad pulmōnē descendit materia, quae faciat talem difficultatē, quia adesset tussis, & perciperetur sonus per respirationem transiens. Et fortē causa cur maior non sit dolor, est quia in musculis exterioribus est causa faciens dolorem, & non in interioribus. Et quia in vna vice non potest dilatari pectus, omnes musculi conveniunt vt suppleant, ideo sequi

sequitur difficultas ob dolorem in musculis. Sed cum affectus sit in ea parte, credendum est membranam ratione consensus pati, & ideo fit pulsus durus, ac si esset in membro membranoso affectus. apparet postea ferrinus, cum dolor est in membrana succingente costas. Hactenus sit dictum de dolore in costis existente, & de difficultate anhelitus: & quantum attinet ad dolorem iuncturarum, & ad causas eius: & quod factus est per defluxum materiae biliosae & pituitosae per spodylos colli descendētis: loca verò non habere in se aegritudinem, sed quia defluit materia illa, ita quod cessante defluxu, cessabit etiam dolor: & quod caput naturaliter debile, à ventriculo malè affecto, & ab hepate suscipit excrementa, ideo dolore capitis molestatur: & cum descendit materia hæc ad costas in musculo exteriori, causat dolorem ibi, ad cuius consensus membrana patitur interior, & facit difficultatem anhelitus, & pulsum durum. Non dicam quomodo extrinseca fuerint in causa, quod hæc contingerent, quia hæc dicta sunt. De febre autem, quia uniformis est, ut apparet ex motu perpetuo, quem uniformem seruat, non credo quod propter dolorem iuncturarum, aut capitis causata sit: quia contingit sæpe, quod aliquis habeat dolorem capitis & iuncturarum, & non habeat febrē, & si adest, ut in podagra, maximus est dolor: sed nec diu perdurat, nec unfor-

mis est. Credo ergo quòd sit ratione doloris exci-
 stentis in costis, quia stante materia in loco ca-
 lido cardi vicino, putrescit, & febrem accendit
 & ideo verisimile est, vt febris nascatur ab ea
 causa. Sed à quacunque causa proveniat, credo
 quòd à materia dependeat. & quòd sit febris ac-
 cidens, & à dolore illo dependens, & ab humo-
 ribus putrescentibus in locis dolentibus, qua re-
 movebitur ad remotionem suae causae, sicut cu-
 ratur febris curata pleuritide. Ideo Hippocrates
 in secundo de ratione victus in acutis, curat do-
 lorem neglecta febre. Cognita igitur essentia &
 natura aegritudinis, & cognitis causis, facile est
 videre quid praesagiendum sit, & quid agen-
 dum. Quo ad praesagium, si consideremus dolo-
 rem capitis, nullus unquam, vt dicit Galenus
 in secundo natà tòpous, mortuus est ex dolore
 capitis: ideo talibus negat dari opiata. Quo ad
 dolorem iuncturarū, idem etiam dicendum est,
 vt patet experiētia. Quo ad dolorē qui est in mi-
 sculis exterioribus, tutissimus est. Quo ad fe-
 brē, non est tāta, vt possit interficere. Quantum
 igitur sit ratione aegritudinū, non est timendum
 & si timendum esset, de debilitate virtutis de-
 beremus timere, quia cum quis debilis est, si pra-
 taret pondus decem librarum, caderet: quod non
 faceret baiulus cum pondere decē milliū libra-
 rum. Cum igitur virtus sit valida, isti morbi
 non erunt lethales, bene erunt longi: & in lon-
 gis

gitudine cum multa noua possint contingere,
 timendum est ne febris fiat habitualis, & ne
 dolor inducat puellam ad virtutis debilitatem &
 maximam refrigerationem. Credo tamen quod di-
 ligentia nostra nullum horum occurret. Quod ad
 curationem attinet, cum morbus iste sit ex re-
 pletionem, indicat de euacuatione. Sed quia non est
 simplex res indicans, ideo nec simplex oritur in-
 dicatio: ultra enim corporis repletionem, quae de-
 bet euacuari, est caput imbecille, ex cuius im-
 becillitate repletur, & causantur dispositiones
 istae: & praeterea adest inaequalitas in hepate, &
 ventriculo. Ideo primo euacuandum est, secundo
 corroborandum. Quod ad euacuationem, cum
 bilis & pituita sint causa, siue cholera vitellina,
 quae cholera maioris fame ab Auicenna appella-
 tur, sitque crassus humor, debemus habere indi-
 cationes, & modum operandi, ut abstergamus
 & incidamus, quia habet crassitatem, & visciditatem.
 Cum ergo non possit euacuari, nisi praepar-
 emus: possumus igitur praeparare prius, & pos-
 sumus etiam minoratiuum praemittere. Et mihi
 summo opere placet, quia syrapi qui debent sub-
 tiliare humores & incidere, nisi ventriculus, &
 vena mesaraica fuerint expurgata ab humori-
 bus crudis, distribuere tur humores illi crudi per
 syrapos ad venas, & putresceret, & faceret fe-
 brem: ideo recte minoratiuum praemittendum est.
 Euacuata autem materia illa communi existente in

vijs ductuum, ad digerentia procederem. Sed his
 esset aliquis qui diceret, Tu vis incidere, sed ob
 oxymelite, & omni re qua acetum habet, est
 cauendum, quia nervis nocet. Ego vidi Galenum
 III. natà γέν, ubi loquens de aceto, & de agri-
 tudinibus nervorum, dicit ibi: Cùm agritudo
 nervorum est in profundo, & virtus aceti non
 transeat cum medicina, acetum non timeas. Et
 in emplastris ad nervorum vulnera, ubi debet
 apponi aliquid ad penetrandum, ponit acetum.
 Nec timeas igitur (inquit Galenus) ibi acetum,
 quia antequàm accedat ad nervos, amittet mor-
 dacitatem, & adiuabit ad penetrationem. Si ve-
 rò statim tangeret emplastrum nervos, caveat
 ab aceto, quia faceret convulsionem. Cùm igitur
 in vulnere profundo per quatuor digitos non
 meamus acetum, non timebimus in casu nostro
 acetum, tantò magis, quia melli, vel zuccharo est
 admixtum, & in ventriculo cū humoribus per-
 miscetur: quia dicit Galenus de cepis, & alijs,
 quòd licet exterius ulcerent, interius tamen non
 mordicant, quia amittunt mordacitatem in ven-
 triculo ex cōcoctionibus, & mixtione aliorum ci-
 borum. Habet postea acetum vim incidendi, & ad
 abstergendi: ideo Mesues dixit de syrupo aceto-
 so, quòd acetum facit penetrare medicamen-
 tum ad locum, ad quem fortè non penetraret.
 Ideo oxymel simplex aut acetosum cum syrupo
 de betonica acciperem, cùm ob incisionem, tum
 etiam

etiam vt faceret penetrare alium syrupum. & sic facerem:

Rx. Oxymellis simplicis   ℥ s.

Syrupi de betonica, Mellis rosati ana   ℥ s.

Deinde acciperem decoctum betonica, endiuia: & quoniam calidū est oxymel, licet Galenus dicat ipsum potius frigidum esse, aquam endiuia miscerem vsq; ad ℥ iij. vt caliditas contemperaretur. Facta concoctione, nunquam ab agarico recederem, quia Agaricus vltra hoc quod de benedictis medicinis sit, crassos humores educere potest, si cum aloë, vel rhabarbaro miscatur, & exhibeatur in forma boli. Nec sum ego illius opinionis, vt credam, cum volumus à longinquo euacuare, in forma potabili exhibenda esse medicamenta: cum autem à capite volumus euacuare, in forma pilularum. Credo ego quòd fundentur in falso fundamento, & contra Galenum II. de facult. nat. in v. de simp. medica. & in II. vbi vult quòd humores trahant ad ventriculum, & ventriculus imbuatur illa qualitate, vt sopita propria ipsius actione, attrahat humores ad se: nec vapores aut medicamēta ascēdunt, sed manet in ventriculo medicina, & trahit. Cum igitur volumus exhibere medicinam, vt facilius expellatur, nec potenter euacuet, facimus eam in forma potabili: si verò vt potenter euacuet, nec ita de facili expellatur, potius oppositum esset faciendū: ideo vel in forma potabi-

li, vel boli, & cum rhabarbaro exhiberē, ne tota materia, si esset intentio, & opportunum esset, euacuaretur, vt paulatinē euacuemus, & paulatinē digeramus. Factis euacuationibus, & replicatis syrupis eos augendo, cum videbitur materia concocta, accederē ad corroborationē membrorum, & præservationem. Primò ergo respicerem ventriculū, & hepar, & si non esset caput exquisitē euacuatū toto corpore euacuato, quia multoties figitur materia in loco, & localibus indigemus, caput purgīs etiā vtendū erit, & post succū betæ, maiorana, ad succum cyclamini accederē per nares trahēdum. Facere masticatoria, cum mastiche, dictanino, & radicibus capparis decocta. Et quia radix hæc amara est, cum staphisagria, vel pipere fieri posset: & ita vellem caput localibus euacuare. Inspergerem præterea caput cum sandaracha, rosis, maiorana. Et pro corroboratione hepatis & ventriculi, si chebuli myrobalani haberi possent, essent optimi ad corroborandum etiā iuncturas: si non possent haberi, zuccharū rosaceum esset conueniens pro corroboratione hepatis, & ventriculi, & iuncturarum. Si etiā videretur vt humor à iuncturis euacuarentur, fieri posset, & materia eligeretur conueniens. Astis igitur prouidissimus. Et quia longa est ægritudo, & membra assueta sunt mandare, & recipere, vt corroborentur tam membra mandantia, quam recipient

præsentia, ne diutius repleantur superfluitatibus
 membra, & fiat recidiva, ter vel quater in mē-
 se pilulam unā ex aloë cum rhabarbaro exhibe-
 rem. In æstate verò modicū cassiæ cum rhabar-
 baro, & etiā sana ipsa existente id fieri posset.
 Et istud est iter, quo ego procederē. Quo ad vi-
 tum, cum ægritudo sit chronica, & debilitetur
 membra, vinum leue conveniret. Et quod dici-
 tur vinum nocere nervis, veritatē habet de po-
 tenti, & de assumpto in magna quantitate: cō-
 venit autē ne stomachus debilitetur. Ideo tenue
 vinum darem, non album: licet Galenus album
 exhibeat, ut prouocet vrinam. Nos autem elige-
 mus ciresolum, vulgari sermone rosseto nancu-
 patum. In reliquis rectē se habeat. Factis autem
 euacuationibus, nunquid modicum theriacæ
 vel Mithridati cum modico zuechari rosati cō-
 veniret? Quæsiuit D. Marcus Alcherius ea de
 re, & cōclusum fuit quod sic, in modica quan-
 titate, potest ad quantitatem fabæ, & rarò: quia
 dicebat Montanus ex Galeni sententia, medica-
 menta ista nō cōuenire pueris: ex hac enim me-
 dicina concoquetur materia, corroborabuntur
 membra, & materia resoluetur. Et pro corro-
 boratione cerebri, & cordis proposuit Diamus-
 cum dulcē cum corallis rubeis, & cū zuecharo
 & aqua rosacea, ut fieret confectio: Pro confor-
 tatione autem iuncturarum proposuit fomen-
 tationem ex lacte, cum rosis, floribus cama-

milla, & meliloti. Vnctionem etiam ex radice
ebulorum ad quantitatem ℥ j. cum olei ro-
sacei ℥ vi. ad consumptionem tertiae partis.
Et ultra confortationem ad resolutionem mate-
riae existens in iuncturis, proposuit vnctionem
ex olei rosati ℥ ij. & olei de terebinthina
℥ j. Superius minoratum fuit pratermis-
sum, quod tale est:

℞. Electuarij lenitivi ℥ i.
Cum zuccharo fiat bolus. vel fiat potabile hoc
modo:

℞. Electuarij lenitivi ℥ j.
Syrupi rosati solutiōis ℥ j.
Cum aqua cichoreae quātum sufficit, fiat potio.

Consult. x x x. De apoplexia terminata
in paralyfim dextri brachij & cruris,
cum diminutione earundem partiu,
pro nobili Illyrico.

HIC nobilis vir accessit in Italiā cum li-
teris etiam Regijs subscriptis manu Fer-
dinandi, quae iubent subditis, ac rogant exte-
ros, vt pro viribus suis iuuent strenuum &
egregium hunc militem, hanc praecipue ob-
casum vt curetur a paralyfi, quam ipse dicit
habere in dextro brachio & crure: & dicit eas
partes plus ceteris diminutas, ita vt suspicetur
ne tandem destruantur & deueniant ad spha-
celismum vel syderationem, & ita pereant. Li-
cet

et autem hoc præcipuè petat, queritur tamen etiam de quibusdã consequentibus anno elapso, incidisse se ait in quandam apoplexiam, ex qua remansit hæc paralyfis. Sed ante hoc tẽpus passus est varia symptomata, quæ omnia nascuntur ab uno eodẽmq; principio, videlicet à destillatione catarrhi à capite in partes subiectas, quæ faciunt diuersa symptomata, prout in diuersas partes descendit. quãdoq; ad iuncturas & brachia descendit, vt non possit mouere: aliquando ad ventriculum, & habet appetitum vomendi, non vomit tamen, sed longo tẽpore continuè expuit pituitam. Et dicit vnũ animaduertendũ, quod cum à medicis purgatus esset & missus sanguis, incidit in difficultatem omnium motuum: & cum mitteretur ad balnea & ingrederetur secuta est diminutio sensus & motus, & omnium viriũ prostratio, quæ diu durabat, ita vt tantum ossa & pellẽ habere videretur. Id totum medicorum culpa factũ ait, se autem interim non conualuisse. Vtrum hoc modo sit ex vniã modicorũ, necne? Ex pituitæ multitudine esse ortũ constat: est enim subiectus maximè pituitæ generationi, quæ tota à capite oritur: quia ipsemet à capite descendere sentit. Cõqueritur & de alijs, sed hæc sunt præcipua, ad quæ reliqua consequuntur. Vnum aduertendum est, quod possumus conijcere ex habitudine totius corporis, ex ratione victus præcedentis, quod

habet caput valde subiectum generationi pituitae, hepar præcipuè calidum: nam ex colore, habitu corporis, amplitudine venarum, hoc hepar calidum ostenditur. Qui autè habent hepar calidum, subiecti sunt multis euaporationibus et caput, & destillationibus. Et reddit rationem Galenus III. de locis affectis, de dolore capitis, cur faciliè omnem repletionem capitis patiatur, quòd si caput etiam humidum fuerit, eius ratione plura excrementa aggregantur. Et non mirum est, si hic vir fuerit subiectus plurimis destillationibus, & repletus pituita generata in capite, quæ macus proprie vocatur à Galeno, cum distinguitur à pituita generata in ventriculo. Habet igitur ortum hoc ex naturali dispositione: & quidè signa sunt tale fuisse caput. Refert autem ipse, quòd à principio ortum habuerit plurimas excrescentias circa caput: primò nodum quendam seu duritiem circa oculum dextrum, quem incidere oportuit, vt adhuc ex cicatrice apparet: in ea parte postea paralyticum passus: in parte sinistra alias habuit excrescentias, quæ quales fuerint, nescit comòdè exprimere, cum interdù non sit idoneus. Còsuetus est plurimùm expucre, & varias passus est egritudines ex destillatione catarrhi. Sic còstituto corpore, exercuit artè militarè, & gladio multa acquisiuit: habet (vt aiunt) xxx. castella, quorum maiorem partem gladio acquisiuit, vt

stren

strenuus, & qui multa animi accidentia passus
 est, seditiones cum alijs & bella intestina, &
 in ijs amisit multa, multa etiã ab alijs acquisi-
 vit. Ad hac accessit ratio victus: plurimum bi-
 bit, nec enim etiã cum moderatissimè bibit, bi-
 bit minus ampla situla, & tamè querebat vtrũ
 sufficeret. Ego, quia in tẽpore sanitatis decuplo
 plus se bibere dicebat, permisi ratione cõsuetu-
 dinis. Plurimũ igitur bibere solitus, & optimè
 vivere: nam bene accomodatus est in omnibus
 rebus. Nam interdũ habet centum currus vini
 optimi. Accessit igitur ratio victus, quæ dispo-
 sitionẽ naturalem corporis iuuit, & nunc est in
 tẽpore ætatis paracastica, & est x x x x. an-
 norum, in primo senio, vbi deficit calor. Et quia
 sic vixit, & corpus commodum ad ægritudines
 habes, non mirũ si inciderit in tam leuẽ apople-
 xiam, si modò apoplexia fuit: ea non amplius la-
 borat, sed tantum cum aliquid molitur, adhuc
 patitur vertigines, quæ sunt, vt & reliqua sym-
 ptomata, ad imbecillitatem capitis referenda.
 Ab ea apoplexia curatus, nũc habet paralyfim,
 quæ potius est ex relatione sua, quàm ex ijs quæ
 apparent, quod cognoscatur. Dicit membra la-
 teris dextri minora, sed non apparet: nam etiam
 illa mensuram accepimus. Dicit se habere dif-
 ficultatem in motu, illud nos credere necesse est:
 sed video tamen non minus regere gladiũ in o-
 mnes partes, quàm aliquis validissimus. Sed di-

cit se in eo motu magnū laborem pati in ijs par-
 tibus, & in omnibus articulis impedimentum
 nihilominus validissimè mouet. Pollex aliquā
 magis illi à manu diuulsus in vtraq; manu, ni-
 ximè tamen in dextra: fortè in situ eius digi-
 morbus est, quanquā nescio an id sit ei natura-
 le. Est præter hoc vnū aliud: multa imaginata
 quæ nō sunt. Diebus elapsis cūm optimè habe-
 ret, quidā amicus ad eum accedens, manus illi
 cōpressit, & post ipsam cōpressionē deterius
 habere ait, cūm tamen non possimus aduertere.
 Habet & oculos truces, qui significāt animi in-
 tentionē acrē: & ratione ætatis x x x x. anno-
 rum, & etiā temperaturæ, abundat humoribus
 adustis, quæ omnia obseruanda. Tota hac hye-
 me, et à principio cūm nihil aliud cogitarē, ser-
 per protestatus sum me solū nō aggressurū cu-
 ram illius: & quāquā erāt qui illi persuaderi
 vellent, vt tū inciperet, & illi integrā sanitatē
 pollicerentur: ego tamen nolui eam aggredi, nisi
 in vere, & quidē nō solus facere volui. Est obe-
 dientissimus, omnia facit quæ iubēt medici, &
 diligenter, vultq; curari. Tota hyeme vnctiones
 & linimenta habuit, pilulas itē ex hiera, rheu-
 barbaro, et agarico diuersas, sed dimittere co-
 ctus, quia simplices melius operabātur & edu-
 cebant pituitam, quod mirum est, ita viscidā,
 vt non possit auelli à pelui: abundat enim pitui-
 ta maximè, vt si quod corpus aliud. Sed præter
 hos

hoc habet aliud: circa regionem stomachi in latere dextro habet excrescentiam aliquam, ut nodus vel scirrhus: est tumor languidus, qualis est in herniosis. Nescio an sit hernia ventris prope ventriculū, ita ut siphac, ut Arabes vocant, vel peritonaeum ruptū, & aliquid omenti excidit, quod faciat herniā sicuti solet fieri in partibus inferioribus. Quod si non est, difficillimū erit dicere quōdnam genus excrescentiae sit. Nō est scirrhus, nec glandula: si quid est, erit hernia, & quidem est casus valde rarus, An possit curari? Quo ad morbū, dicerem faciē curatu: quia paralyssis leuissima, sine deperditione sensus, nec cum ablatione motus est. Magna enim dicitur paralyssis, cū amissione vtriusq; parua, cum perditione motus. haec est tantū cum diminutione motus, ut ipse dicit. Sed habet alia difficilia: est confirmata paralyssis, & sequuta apoplexiam: nec curatus est, cū tentaret curā tēpore morbi recentis: est in primo senio in aetate paracmaistica: caput habet perpetuō generās pituitam: nec satis per omnia obediens, quia si vinum prohibeas, vitum adimes: & si parū bibat respectu consuetudinis, multum tamen est ratione morbi, & parum se exer. et. Haec impediunt curationes ut metuā: ideo anceps sum propter rationes ancipites. Si mihi tamen curandus sit, ut hodie est, sic aggrederer curationem. Primo exquisitissimē purgarem, & ideo maturē incepti

incepti, vt nō vna vice, sed vt pluribus euacua-
 re possim. Accepit minoratiuum ex flore castis,
 qua eduxit pituitam plurimā cum bile nō pau-
 ca. Iam syrupos accepit non paucos de betonica
 & cichorea, ad concoquendā bilem & pituitā,
 quia vtrunq; respexi in decoctione materiae:
 bene conferunt, quemadmodū ipse dicit. Purga-
 rem cum euacuantibus pituitā, cum confectio-
 ne hamech, vel pilulis cochijs, vel aggregatiuis,
 & cum his in quibus agaricus & colocynthia
 ingreditur, qua educunt pituitam & humores
 crassos, & simul respiciunt ad humores cras-
 sos, & ad humores adustos, habent enim scam-
 monium, & myrobalanos. Ideo idem est apud
 me dare hoc vel illud, quia eadem intentio est
 euacuare humores crassos & adustos. Semel
 purgato corpore, post aliquot dies iterare eua-
 cuationem, & postmodum vbi tempus balneo-
 rum aduenerit, ad thermas eum mitterem: est
 enim corpus, quod aptissimū est vt accipiat eas
 secundum omnem modū administrandi. ventrē,
 ventriculum sesquipedalem habet, aptus est vt
 bibat: & quanquam hepar calidum est, non ta-
 men ita poterit nocere, si praesertim munitis
 & defendamus hepar refrigerantibus, vti con-
 suetū est. Habet caput humidissimū, aptissimū
 vt accipiat stillicidium. Et quia de iuncturis
 etiam queritur, nataret in ijs, & vteretur etiā
 tuto. Quid post balnea faciendum sit, postmo-
 dum

dum scribemus, cum intellexerimus quid bal-
 nea profecerint. Sed quia imaginatur multa,
 oportet attendere humorem melancholicum, quem
 abundare video, quod etiam ipsa facies indicat.
 Sed quid de eo faciendum sit, tempus indicabit,
 ubi primo euacuauerimus. Vnum omisi, quod ad
 sanguinis missionem attinet. Dicerem mittendum
 quancitissimè: sed unum est quod me impedit:
 dicit se antea ex incisione venæ incidisse in pri-
 uationem sensus & motus, atque ita defecisse, ut
 tantum ossa & pellis remanerent. Id sanè siue sit
 imaginatio quadam, siue verum sit, ita ut sit secta
 vena à medico imprudentiore, humoribus crudis
 abundantibus in corpore, qui attracti ad venas
 illa symptomata excitarunt, tutius erit eum pri-
 mo euacuare à pituitoso humore, & postea vi-
 dere de missione sanguinis. De casu virtutis non
 est quod vereamur: est corpus robustum, & fa-
 cile se poterit recreare, ubi semel atque iterum
 biberit habet optima vina, nec est quod prope-
 remus in ea: vult enim in consilijs medicorum
 consistere, donec integrè sanetur.

Consult. x x x i. Pro eodem
 nobili Illyrico.

Vratis, qua in tota hac hyeme est facien-
 da à sua D. modò infra scribetur. Primò
 omni diligentia conabitur sua illustrissima D.
 habere rectam rationem victus, sine qua sanitas
 acquæ

acquiri non potest. Cauebit igitur quammaxime ab aere frigido & ventoso: & exercebit corpus suum mane & serò ante cibum, saltem per horam, exercitio mediocri, vel deambulando, vel equitando, vel alio motu se mouendo, donec totum corpus calefiat notabiliter, & maiorem faciat anhelitum: postea quiescat circa horam saltem dimidiã: deinde sumat cibum, qui quidem sit in quantitate quãtum S. D. bene ferat, seruata sua cõsuetudine, & natura. Sed sit ille cibus vnicus, & simplex: multitudo enim epularum destruit vires ventriculi, malosq; & putridos humores in toto corpore generat. Vinum eligat albũ, vel rubeum, clarũ, quod sit purgativissimũ, limpidũ, & transparens, nõ dulce, nõ acidũ, sed medijs saporis, quòd bibat temperatè. Et ante omnia caueat ne inter cœnã & prandiu bibat, hoc enim illi maximè nocet. Carnes, quas comedet, erunt vitellina, hœdina, cuniculorum, gallinarũ, caponũ, perdicum, & animum campestrũ. A carnibus antiquis, vt est bubala, omnino abstinebit, & à carne porcina, siue recens, siue salita fuerit. Itẽ abstinebit ab omni genere piscium, à pastilibus, à lacticinijs, & precipuè à caseo. Sit contentus prandio tantum & cœna, nil ultra comedat siue noctu, siue interdiu. Quotidie curet habere beneficium alui: quod si defecerit, & rarò feces emisserit, vtatur aloẽ non lota vna hora ante cœnã pòdere scrupulorum

duorum tertio quoque die in forma pilularum. Absusu veneris absterneat: est enim aegritudini suae quammaximè aduersus. Hac ratione victus adhibita exactè singulis septimanis caput abluet circa horas vespertinas more infrascripto. Fiat lixiuum satis acre ex cinere forti, & in eo lixiuio decoquantur folia maiorana, stœchados, rosarum, radices asari, & facta decoctione & expressione dictarum herbarum, postea accipiatur quantitas lixiuij quae est necessaria pro vna ablutione, & in ea imponantur drachmae duae agarici incisi, & inuoluti in panno lineo, & bulliat aliquot ebullitionibus, postea fiat fortis expressio, & colatura. Et ex hoc lixiuio lauet caput, & barbã, cum sapone odorifero & muscato. Itè singulis diebus in introitu lecti unget omnes vertebrae colli in ea regione, quae dicitur nucha, & declinet cum eadè vnctione ad totam spatulam dextram, & brachium. Vnctio erit infrascripta, & adhibebitur hæc vnctio calefacta:

℞. Olei vulpini antiqui, Nardini,
De costo, ana ℥ j. De euphorbio, ℥ s.
Misce, & vtere, prout dictum est superius. Item singulis diebus comedat vna hora ante prædium rotulas duas ex confectioe infrascripta:

℞. Caryophyllorum optimorum,
Nucis muscate, Cinnamomi, ana ℥ iiij.
Zedoaria, Zingiberis, ana ℥ s.
Piperis longi, Albi ana ℥ j.
N Pulueriz

Puluerizentur omnia per se, deinde misceantur cum saccharo albo, & aqua betonica, fiat confectio in rotulis pondere drach. duarum, de quibus singulis vicibus duas accipiat, prout dictum est. Item

Rx. Agarici electi, ℥ s. Aloës ℥ ij.
Nucis muscatae, Cinnamomi,
Garyophyllorum ana ℥ j.

Puluerizentur omnia per se, deinde misceantur & cum syrupo de stœchade fiat magdaleon, de quo singulis vicibus formentur pilula pondere drachmæ unius, sumenda in aurora, in septimana semel, & eo die custodiat se ab aëre, & ab omni motu corporis, aut animi. His ita peractis accedet, Deo adiuuante, ver, in quo fortasse cum diuino auxilio se sanum percipiet. Sin minus, eadem diuina fauente gratia aggrediemur perfectam curationem, quam polliciti sumus, ad laudem Dei omnipotentis, qui uiuit ac regnat per infinita secula seculorum.

Consult. xxxii. Pro eodem, continens curationis factæ ordinem.

Circa principium hyemis M. D. XLVI. accessit ad nos nobilissimus ille vir Illyricus natione, cum paralyti diminuta totius dextræ lateris, præcipuè tamen manus & brachij, quemadmodum ipse referebat, plurima variis in locis expertus fuerat, diuersorum medicorum

usus ad suam salutem recuperandam opera: ha-
 buerat etiam Venetiis peritorum medicorum con-
 siliū. Quibus omnibus ita instructus cum ad
 me tandem peruenisset, intuitusque essem anni tē-
 pus atque aëris constitutionē frigidam, in qua
 versabamur, etate decidentia (agit enim XL
 annū) morbi speciem non tantū natura frigi-
 di, sed etiā longo tempore confirmati, nolui ten-
 tare curationē, quam ego eo tempore despera-
 bam. Et ita planē & explicitē quemadmodum
 sentiebam, sua Dominationi declaravi, talē cu-
 rationem tunc omnino non esse tentandā: ideo ei
 persuadebam, satius esse ut in patriam abiret,
 rediturus deinde tēpore magis opportuno. Cū-
 que D. S. decerneret se hīc acturam quod ego
 consulerem, quantum ad curationem attineret,
 præstare iudicavit tota hyeme morari potius in
 Italia, verno tempore postea curandum, quā
 tantum itineris eundo & redeundo frustra con-
 ficere, à me petens interim, ut quæ expedire vi-
 derentur mihi, saltem ad præservandum corpus
 in tota hyeme diligenter præscriberem. Cui rei
 cū esset planē satisfactum, aduentante tan-
 dem verē curationem aggressi sumus, consilio
 etiam simul adhibito alterius excellentissimō
 medici. Nunc tandem à me petit ille idem Illu-
 stris dominus, ut sicut præscripsi quæ ad præser-
 vandum facerent in præterita hyeme, ita nunc
 describā, quæcumque & ego & alter medicus ille

consulimus pro curatione à principio vsque ad finem, nihil omittentes omnino, & aliud addentes quæcunq; facere deberet post curationem, quod iam à principio commemorabitur. Volentes igitur huic suæ petitioni satisfacere, dicimus consilium nostrum hoc vere esse, totum corpus primò exquisitissimè purgare & missione sanguinis, & pharmacia. Deinde purgato corpore, ad attenuanda & corroboranda membra pituitoso humore refertissima, primò Apponensis aquas biberet, deinde in iisdem lauaretur, denique vapores quoq; & lutum earundem thermarum affectis membris applicaret, & ex hac curatione sperabamus illud cōmodè successurum, quod in tali casu succedere potest. Sanguis igitur missus fuit à communi vena non quidem dextri lateris, ne ad affectum tota materia traheretur, & totus etiam affectus per sanguinis missionem magis etiam refrigeraretur, sed sinistrum potius elegimus. Euacuationes verò fuerunt infra scriptæ. Pro minoratione accepit:

Rx. Floris cassiæ ℥ xij. Cum saccharo fiat bolus. Deinde Syrupos,

Rx. Syrupi de cichorea simplici,

De betonica ana ℥ j.

Aquæ lue arteticæ ℥ iiij.

Misce pro vno, & sic pro aliis septem. Post septem Syrupos, sequentem habuit medicinam:

Rx. Cassiæ, ℥ j. Confectionis hamech, ℥ s.

Misce,

Misce, cum zuccharo fiat bolus, accipiendus in
aurora cum custodia. Post hanc pro vberiori
preservatione sequentes sunt ordinati syrups:

Rx. Syrupi de betonica, De cichorea,
Oxymellis simplicis ana ℥ vi.

Decocti betonicae, Cichorea ℥ iiii.

Misce pro vno, & sic pro aliis. Post septem sy-
rups iterum exhibita est medicina:

Rx. Floris cassiae ℥ vi.

Confectionis hamech ℥ s.

Decocti betonicae, Cichorea quantum
sufficit. Misce pro potu.

Consult. XXXIII. De destillatione
à capite, vlcerebus, animi deliquiis,
epilepsia, imaginationibus melan-
cholicis, & aliis plurimis, pro Mar-
chione quodam Montisferrati.

Supposita tali temperatura nobilissimi viri,
Squalem audiuimus, quæ dupliciter est inæ-
qualis: primò secundum totum, cum recedat à
temperamento per calidum & siccum: secundò
per membrorum nobilium inæqualitatem &
contrarietatem: est enim, vt refertur, frigi-
dioris ventriculi, & calidioris hepatis. Supposi-
ta inquam huiusmodi temperatura, dicamus
hoc corpus paratissimum esse ex propria sua na-
tura ad multa magnarum ægritudinũ genera,
& perpetua preservatione egere. Quandiu er-
go fluebant hemorrhoides & sanguis etiam
N 3 è narib

è naribus, vtrunque magna etiam copia, vt intelleximus, & quandiu fistulam in ano aper-
 tam & fluentem sustinuit ob tales diuersiones, purgationes, & deriuationes, corpus hoc ali-
 quato melius habuit: vbi verò omnia suppressa sunt, non sine ratione destillationes, vlcera, ani-
 mi deliquia, & fortè etiam accessiones epilepti-
 ca, imaginationes melancholica, febres acuta,
 pustula, & exanthemata in cute, stupores &
 grauitates capitis, aliàq; id genus successiue in-
 festarunt, infestantque nobilissimum virum.
 His ergo omnibus multisque aliis, quae procul-
 dubio progrediente etate succederent, nisi via
 interciperetur, pronisurus, proponam duo com-
 munia necessariò tam in praeservatione, quam
 in curatione seruanda: primò diligentem victus
 rationem: secundò auxilia quae haberi possunt,
 tum per pharmaciam, tum per manuum opera-
 tionem. Quantum ergo ad victus rationem, cir-
 ca aëris qualitatem consulo, vt omnes vitet ex-
 cessus tam caloris quam frigoris: propterea
 aestate atque hyeme regetur diligentius quam
 temporibus mediis: aestatis enim calor sangui-
 nem adurit, & humorem preparat melancholi-
 cum: hyemis verò frigiditas auget ventriculi
 imbecillitatem, crudos humores & flatu generat,
 & in his omnia sunt semina agritudinum.
 In vtroq; ergo excessu ea cura adhibenda est,
 vt aestate à coloris iniuria, hyeme à frigore,
 quantum

quantum fieri potest, se munit atq; defendat. Somnū & vigilias ita moderetur vt longè magis inclinet ad somnum: longè enim præstat in tali temperatura somnū excedere, quā vigilias. Nihil autem magis perniciosum sibi existimet quā animi insignes molestias, siue fuerit ira, siue mæstitia, siue timor: hæc enim omnia tanquam venena caveat humores corrumpentia, membris principalibus pernitiæ afferentia, concoctionem omnem impediencia. Quærat igitur omni ingenio latè & iucundè cum gratis amicis viuere, occasionesq; omnes alterandi animi euitet. Vsum veneris neq; omnino interceperim, neq; admodum concesserim: parcius tamen eius usum eligerem ad excitandum potius corpus, quā resoluendū. Caveat quammaximè ad venerem accedere vel post plurimos animi aut corporis motus, vel post ciborū plenitudinem. Studeat singulis diebus excrementa corporis reddere. Quòd si vel natura vel ægritudine fuerit impeditus, erunt remedia salutaria, vt tribus horis ante prandium vel tres drachmas terebinthine deglutiat, vel ius pulli, in quo decocta sint beta, malua, mercurialis, & pruna dulcia, vel vt sumat cochlearia duo optimi aceti scillitici, vel vt manducet ac deglutiat drach. median optimi rhabbari: hæc enim omnia excrementa alii optimè educunt, ac membra naturalia sine læsione corroborabunt. Corporis autè exercitio,

quantum fieri potest, congruis horis incumbat, quæ erunt maximè matutina. sitq; exercitiū genus longum potius quàm velox, vsq; ad insignem anhelitus mutationē. & cutis humectationem: notūmq; illi arbitror post exercitiū minuendum corpus ab aëris frigidioris iniuria, atq; in loco tepido quiescendū, neq; ad cibi sumptionem accedendū, nisi vbi prorsus quieserit anhelitus, & totius corporis aduentitius calor, ita vt omnia ad pristinū statum redierint. Quantum ad cibi potūsque rationem attinet, obseruetur præcipuè ne ingeratur nouus cibus, nisi pristinus prorsus concoctus fuerit & distributus. quo errore sicut pleriq; omnes delinquant, ita ab eo maximè cauēdum est, tanquā ab omnium malorū fonte & origine. Accedat ergo ad cibum cum naturali fame, quod vt fieri possit, parua comedat ac bibat tam in prandio, quā in cena: imò si bis in die comederet, corpus illud nō toleraret, vt multi non tolerant. Laudarē vt potius semel tantū singulis diebus vesceretur, quàm assiduè importunis cibis sibi cruditates & humorum putredines cōpararet. Et hoc caput est & fundamentū curationis totius, sine quo reliqua omnia corruēt, & necessariò destruentur. Caveat etiam à ciborum varietate, ex ea enim prauitas concoctionis, putredo, cruditas, satietas nauseativa, humorū malorum redundantia, & omne ægritudinum genus producitur. Sit ergo

amico cibo contentus, eligátq; qui optimi sit ali-
 menti. Vinum quærat maturum, colore medium
 & subrusum, substantia tenuissima, lucidum,
 & transparens, neq; acidum, neq; adstringens,
 qualia multa sunt circa Mediolanum. De parti-
 culari autem ciborum electione nihil dicendum
 arbitror, cum nihil vulgatius, nihil omnib; ma-
 gis expositum sit, quam ea maximè expetenda
 quæ sint optimi nutrimenti, & facilis cõcoctio-
 nis: credoque hæc omnia suæ Dominationi iam
 usque ad fastidium inculcata. Hæc igitur satis
 erunt quantum ad totam victus rationem atti-
 net. Reliquum est ad secundam partem proposi-
 tam accedere, quæ circa medicationem & chi-
 rurgicas operationes versatur. Pro medicatione
 igitur compertū habemus, corpora inæqualium
 membrorū perpetua præseruatione egere: qua-
 cumq; enim diligenti cura circa victus rationem
 adhibita, necessariò tamen pluribus excremen-
 tis redundant, quæ nisi optimè euacuentur,
 morbos pariunt. Ergo bis singulis annis hoc
 corpus euacuandum indicamus, verè inquam
 & autumno: posseque euacuationem hoc fermè
 modo perfici:

Rx. Floris cassiæ ʒ x.

Rhabarbari puluerizati ʒ ij.

Misce, & fiat bolus cum zuccharo sumendus
 manè ante cibum. Sequenti die bibat infra-
 scriptum syrupum:

N 5 Rx. Syr

Rx. Syrupi de cichorea Nicolii completi,
 Mellis rosati colati ana ℥ j.
 Aqua boraginis ℥ iij.

Misce pro vno, & sic pro aliis vsque ad septem.
 Deinde accipiat huiusmodi Syrupum, vel phar-
 macum potius:

Rx. Confectionis hamech ℥ iij.
 Syrupi rosati solutivi ℥ ij.

Cum aqua boraginis fiat potus brevis, sumen-
 dus in aurora cum custodia. Quod si fortè à po-
 tione pharmaci abhorreret, loco eius sumi pos-
 sent pilula aggregatiua pondere ℥ j. s. vel
 bolus confectus ex ysdè, drachmis iij. confe-
 ctionis hamech. cū diacatholiconis drachmis sex.
 Perfecta hac euacuatione, per quatuor subinde
 dies laudare vt manè & serò ante cibū vniuersi
 mediã sacchari rosati deglutiret. Quod si etiam
 in purgatione veris post secundum Syrupum mit-
 teretur sanguis è basilica dextri lateris, crede-
 rem hoc præstantissimū fore. Et hac pro annua
 purgatione. Pro membrorū corroboratione præ-
 stantissimum esset, si bis singulis mensibus, in
 etiam ter sumeret tribus horis ante prandium
 bolum confectū ex drachma vna optimi Mishri-
 datici, & drach. quatuor sacchari rosati. A
 reliquo pharmacorum genere consulerem vt
 postea abstineret: neq; enim tot inculcare corpe-
 ri præsertim debilo proficuum est, cum omnia
 illud habeant commune quòd humana natura

aduersentur, secundum propriam substantiam.
 De stillicidijs, & potu aquarum thermarum, di-
 cam quod sentio. Primò stillicidia in cõmissuris
 capitis prorsus respuo in hoc clarissimo virò: est
 enim melācholicus, & augetur exiccatio cere-
 bri, quo nihil deterius melācholicis. Præterea ca-
 put, iudicio meo, destillationē illam nõ patitur,
 quoniam suapte natura nõ humidũ sit, imò po-
 tius siccum: sed destillatio prouenit ob multum
 vaporum ascensum, quo caput iugiter repletur.
 Et autem hoc maximè cõmune: primò, vt qui-
 cunq; calidi hepatis sint, ad repletionem capitis
 sint paratissimi, quemadmodũ affirmat Galenus
 tertio de locis affectis. secundò, quicumque fri-
 gidioris ventriculi sunt, perpetuam habent ma-
 teriam crudorum vaporum pervias latas caput
 replentium. Non est igitur mirum, si clarissimus
 vir patiatur destillationes, quamuis etiam sua-
 pte natura sit siccus capitis, fortè etiam calidi.
 Quantum autem huiusmodi cerebri temperatu-
 ri stillicidia thermarum sint aduersa, testatur
 Galenus sexto de sanit. tuen. De potu verò ther-
 marum, fortè si qua essent temperatiores, non
 nocerent, cum & mēbra naturalia euacuarent,
 & obstructiones aperirent, & robur etiam ad-
 derent. Hæc tamē inuamenta fluxa tēporaneã-
 que essent, quibus postea succederet exiccatio
 ab omni thermarum genere inseparabilis: quam
 exiccationem, quæ incõmoda vitæ cõsequantur.

omnes

omnes medici norunt. Ex his facile est videre, quid ego de aquis thermarum sentiam. Quantum ad chirurgicam attinet operationem, laudo primum, ut quacunq; arte fieri potest, commode fistula renouetur: plurima enim mala & orta & oritura arbitramur ex illius fistula suppressione. Quod si etiam hemorrhoides prouocarentur, quibus & antea fuit subiectus, fortè & fistula vicem supplerent. Sed preterea summopere laudo ut cauteria fiant, non circa humeros, imò in utraque tibia in loco consueto. Membra enim naturalia sunt illa, qua patiuntur, & caput in consensum trahitur: & ideo auersiones circa inferiora sunt faciendae, credèq; ex crurum cauteriis non mediocri successuum iuuamentum, præcipuè si reliqua quoque instituta conuenerint. Omninoque illud concludimus, necessariò aperiendos esse plures, veluti fontes, quibus redundantes huius corporis materiae continuè deriuentur, auertantur, & expurgentur.

Consult. xxxiiii. De dispositione catarrhosa cum ventriculi imbecillitate, pro viro lviii. annorum.

SI bene considero casum huius Magnifico viri, cognosco semper fuisse, dum erat iuuenis, sanum & inculpatae valetudinis, ut de nulla re conquereretur: sed succedente etate, ca-

re illi maiores erant, & aër in locis ubi degebat
deterior fuit, ideo passus est dispositionem præ-
ter naturam. Atq; ideo non confero rationē mor-
borum, quibus affligitur, ad causam aliquam
intrinsecam, seu temperaturam aliquam mem-
brorum: quia, ut dixi, cum fuit iuuenis, bene va-
luit, & cum iam consenuit, pessimè valet: est
enim in secundo senio. Nam primum senium in
septimo septenario, id est, anno X L I X. finitur:
ipse habet LVIII. annos: senectus verò ipsa mor-
bus est: sequuntur enim eius multa incommoda.
& præ cæteris in ea omnes coctiones fiunt dete-
riores: nam calor imbecillior cum sit, multipli-
cantur excrementa, præsertim in eo qui non ha-
bet rationem senij, vel propter necessitatem, vel
propter electionē. Nam, ut audio, fuit in infortu-
nijs patriæ & bellis continuis, magnas curas ani-
mi habuit, aër mutatus in deterius, & ratio vi-
ctus in cibo & potu cōmutata est, & non sem-
per fuit eadem per omnes ætates eius. Ad has
causas accedente senio, incidit primum in has
ægritudines: nam queritur de ventriculo, qui
habet insignem frigiditatē quam percipit. Nec
mirum si in hac ætate & tot causis accidentibus
sunt cruditates, & pituita in ventriculo multi-
plicatur, quæ facit frigiditatem: & quia flatua-
tur sæpe, ideo inflationes in ventre superiore &
inferiore percipit, ut multos emittat flatus & ris-
tus, & ex illis emissis percipit inuamentū, &
cūm

cum flatus intercipiuntur interdum, ut exire nequeant, faciunt vertigines, sed subito transeunt: quia flatus est & statim evanescit: sed ubi materia crassior & crudior ad partes alias precipitatur, ut ad colon intestinum, & ibi fluctuatur, nec exire potest, incidit in passiones colicas, & summis angustijs afflictaur, donec educatur clysteribus. Quando in hypochondriodextro vel sinistro acrem dolorem percipit, tunc postea renas arenosas emittit, quia materia quae facit calculos, est pituita, quae postea adurit in renibus vel vesica ibi collecta, ut docetur in libro de effectibus renum, qui ascribitur Galeno, sed reuera non est Galeni. Ideo mingit cum dolore, quia calculi minuti adhuc existunt. Et aliud etiam patitur, cum flatus illi ad caput ascendunt, quod iam omnino est imbecillius reddendum propter frigiditatem, & inde maxime patitur ab illis, & etiam propter debilitatem alimentum proprium non conficit, quo fit ut destillatione laboret, quas omnes senes patiuntur. Hippocrates verò dicit, catarrhos in senibus difficulter curari: quod quidem à Galeno in commento exponitur, difficulter, id est, nunquam. Quod verò in hoc nobiliss. viro catarrhus destillet & defluat ad partem posteriorem capitis ad occipitium, causa reddi potest, quod illa pars sit in eo imbecillior. Nam semper in corpore est una pars debilior alia, etiamsi nescimus causas, ideo dolores

ibi ciet, vt non possit mouere caput, & totū bra-
 chium dextrum: in sinistro non tam insigniter
 cruciatur. Hæ sunt causa omnium symptoma-
 tum: inter omnes tamen præcipua est senectus,
 ratione cuius multiplicatur cruditates, quæ oc-
 cupant varia mēbra. Quod autē integrè cura-
 ri possit, difficillimum est affirmare: id enim non
 fiet nisi restituatur in iuuentutem. Iam accedit
 ad dimaetericū maiorē, quem cum euasisset Au-
 gustus Cæsar, sacrificauit dijs. Huius recorde-
 tur, & se regat, sicuti debet in hac atate. Nun-
 quam curabitur quin habeat catarrhū: nec erit
 eius ventriculus tam robustus, sicut fuit ante
 annos XXX. aut XX. sed tantum lucrabitur ex
 optimo regimine, vt melius uiuat. Primum oportet
 vt habeat victus rationē conuenientē morbo
 & atati, & vt curet coctiones ne generetur cru-
 ditates. Utatur cibi boni nutrimenti, & excre-
 menti pauci, vt generet bonū sanguinē. Sit cibus
 facilis concoctionis, & non redundet in quanti-
 tate, & non sit multiplex. Non bibat post pran-
 dium aut cœnam, nec statim à cibo dormiat, &
 cœnabit sicut fert natura. non tantum nisi dua-
 bus horis post cibum eat cubitum, interim sen-
 sim deambulabit, vt bene descendat cibus. Manē
 surgat, & matutinis horis antequam prandeat,
 se exerceat: ita enim reddet multum excremento-
 rum, & plusquam putet, quod illi multum ad
 rectam valetudinē conferet. Procuret quotidie
 bene

beneficium alui vt habeat. Quantum verò at-
 tinet ad medicamenta, quandoq; autũno & vere
 vacuatio generalis facienda. Sed si habeat ratio-
 nem victus congruam, & præterea aliquo sani-
 liari vtatur remedio per intervalla, vt hiera,
 vel cassia iuncta cum hiera, quæ melior quàm
 hiera sola: quoniam hiera, nimium exicat, sicut
 & aloë, non erit opus illis maioribus euacuatio-
 nib. & vniuersalibus, quæ extinguunt calorem
 naturalem. Accipiat quandoque terebinthinam,
 quæ ad coliquã & ad renes utilis erit, quæ etiã
 à Galeno laudatur in senibus. Quòd si vera te-
 rebinthina reperiri non possit, habemus laticin-
 nam, quam etiam Galenus accipiendam in eius
 locum dicit. Pro corroboratione ventriculi Dia-
 calamentum bonum est in sene: sed in tot or-
 ditatibus magis laudatur Diatriopiperum,
 quod etiam posset misceri cum saccharo rosato.
 Potest etiam admittere lotionem capitis, & sem-
 per in lixiuio decoquat ʒj. agarici, in quo val-
 de acquiesco: lauetur autem vesperi caput, nec
 egrediatur postea ades. Ex vsu balneorum non
 poterit non maximã habere utilitatem, cum ma-
 ximis redundet cruditatibus. Si verò quis time-
 ret siccitatẽ, ne ex harũ thermarũ potu accede-
 ret, dico quòd ea nõ potest fieri, si temperatẽ sum-
 tur, & paucis diebus, quia tũc minus exiccabit.
 Destillatoria laudo, & caput purgia, ac mastica-
 toria. quòd si mastichẽ mastica-bit quotidie, ma-
 scuro

ximè laudarem, quia diuerneret materiã à parte posteriore ad anteriorem: nec noceret, etiam si quandoq; ad ventriculum descenderet, quia illi etiam conuenit. His non sufficientibus ad cauteria tanquam ad sacram anchoram deuenirem.

Consult. x x x v. De suppressione mensium, cum grauitate capitis, pro Magnifica muliere.

Quoniam casus huius Magnificæ mulieris futurus est omnino longus (quod illam intellecturam opto) & molestus, ideo erit diligenter ineunda ratio curandi illam. Et hoc velim sibi penitus persuadeat, hanc rationem non assecuturam suum effectum, nisi longissimo tempore: quoniam difficiles morbi non curantur paucillo momento temporis: nam hoc omnibus perspectum est, quòd breui tempore, nil bene efficitur. Hoc ergo pro constituto & supposito habeat, se non liberam euasuram ab his dispositionibus quibus afflictaetur, nisi diuturnitate temporis, aliter meum consilium non penderet nucem cassam. Hoc existente fundamento, dico principalem partem curationis suæ, consistere in recta ratione victus. Et ideo circa aërem hæc diligenter aduertat, vt effugiat aëris frigiditatē, ventos cuiuscunque qualitatis, & maximè nocturnum aërē, nec habitet in locis humidis & subterraneis, & ne prope accedat ad ignem, maximè

O verò

verò capite. Præterea consulo, vt lauet caput se-
 mel tantum in septimana, cum lixiuio dulci, in
 quo decocta sit camomilla, malua, betonica, &
 maiorana: & exiccabit caput pãnis lineis medi-
 criter calidis, non multum fricando, sed suaviter
 exiccando. Hora verò huius lotionis erit com-
 modior vespertina quàm matutina. Inter omnia
 maximè euitabit molestias animi, & iram
 quoniam hæc citissimè vitam eripiunt homini-
 bus. Præterea exercebit se moderatè manè, & in
 domi res domesticas tractando, vel foris de am-
 bulando: hoc agat prout illi commodius. Item stu-
 debit vt omni manè aluus saltem semel respon-
 deat: & si aluus non fungetur munere suo, acci-
 piat quartam partem vncia viuis terebinthi-
 ne per horam ante cibum, quod eam iuuabit
 in his suis affectibus non mediocriter. Circa ci-
 bum, quamuis iam habeat modum viuendi sibi
 præscriptum in tam diuturno affectu, tamen
 ego dicam ea quæ sunt magis principalia, & ma-
 ximè de vino, & quod vt commodum sit mul-
 tum refert. Habeat ergo vinum pauciferum, cla-
 rum, & transparens, subtile, non intensi coloris,
 optimè maturum, & ante omnia ne sit austerum.
 Et de tali vino in prandio & cæna bibat medio-
 criter, quod non sit actu frigidum, & ideo igni
 paucillum adhibebitur, vt illa frigiditas actu ex-
 stens, repellatur. Varietatem ciborum euitabit:
 vnico cibo contenta sit. Fugiat carnes antiquas

ut sunt bovine, castratorum antiquorum, aves
 aquaticas, ut anceres, anates, carnes porcinas
 tam recetes quam salutas, nec pisces cuiuscunq;
 generis comedat, nec caseum, nec pastilia. Sed ci-
 bus suus erit, pulli, caro vitulina, oua recentia,
 far, spelta, hordeum, & miliū preparatum in o-
 ptimo brodio. Pro insalatio comedat aliquando
 cappares, cichorium, boraginem, & lactucas co-
 ctas. Et hic erit suus modus viuendi. Circa verò
 medicamenta hoc obseruet, ut bis purgetur in
 anno, hunc in modum,

Rx. Floris cassiæ ℥ j. Specierum hieræ ℥ ij.
 Cum zuccharo fiat bolus, detur tribus horis an-
 te prandium. Deinde

Rx. Syrupi de cichorea Nicoli cum rhabarbaro,
 Byzantini completi ana ℥ j.

Brodij pulli, in quo decoquantur radices pe-
 troselini, ℥ iiij. Misce pro vno syrupo sic pro
 alijs. Finitis istis syrups, accipiat infrascriptam
 medicinam:

Rx. Confectonis Hamech ℥ iiij.
 Syrupi rosati solutini ℥ iiij.

Cum aqua boraginis, fiat potio breuis. Detur
 in aurora cum custodia. Præterea laudo ut ac-
 ceptis duobus syrups primis, secetur vena basi-
 lica brachij dextri: & si hemorrhoides appare-
 rent, maximè laudarem, ut aparirentur apposi-
 tis sanguisugis, & postea statim reciperet fumū
 ex aqua, in qua bulliret camomilla. Itē consulo

ut sepiſſimè utatur zuccharo roſato: ut ſi ſingulis diebus acciperet ꝑ̄ s. zucchari roſati ante cibum, vehementer laudarem. Item ſemel vel bis in ſeptimana accipiat drachmam mediam rhabbari, vel maſticãdo illud, vel puluerizatum miſcendo cum ꝑ̄ j. vna paſſæ, vel cum zuccharo roſato. Et hic modus eſt præſervãdi hãc Magnificam dominam ad vernum tempus: quo tempore, ſi placuerit ſuæ Magnificentie, me certiorum reddat de valetudine ſua.

Consult. xxxvi. De catarrho, in quo periculum de tabe, pro nobili Veroneſi.

Hic nobiliſſimus vir factus eſt ferè tabidus Hob copiam catarrhi deſluentis à capite ad pectus & ſtomachum, unde extenuatio & necies totius corporis ſequuta eſt, liber tamen à hectica febre exiſtit. Cuius ut verã curationem inſtituamus, principio operæ precium eſt caput exiccare, pectus deinde corroborare, quod utraque futurum credimus materie euacuatione. Pro capitis exiccatione pulvis ſequens toti capiti aſpergatur.

Rx. Sandarache ꝑ̄ ij. Maiorana,
Roſarum rubearum ana ꝑ̄ vj.
Seminum ocimi ꝑ̄ ij. Ladani ꝑ̄ ij.
Puluerizentur omnia per ſe, deinde miſceatur.
Quod ſi non eſſet præſens pulvis tanta efficacit
ut inde aliquod inuamentum ſequeretur, ut-

tur sinapismis, Galeni descriptione v. methodi,
ex stercore colubino. Pro stomachi confortatione
utatur sapissimè zuccharo rosato. Pro catarrhi
lenitione, & confortatione pectoris, melle rosato.
præterea utatur Diacodio confecto in hunc
modum:

Rx. Capitum papauerum num. xx.

Siliquarum dulcium $\bar{z}$ vj. Liquiritia rasa $\bar{z}$ iiij.
Eximantur è siliquis grana, & decoquantur po-
stea omnia in libris XII. aquæ purissimæ ad cõ-
sumptionem triû partiû, ut scilicet remaneant
lib. iij. Deinde colentur, & exprimantur. Postea

Rx. Penidiarum,

Zucchari candi rosati ana lib. s.

Decoquantur omnia simul ad consistentiã mellis,
& sumat de hoc electuario cochleare unû in in-
troitu lecti. Præterea pro euacuatione catarrhi
sumat singulis mensibus bis aut ter hunc bolum:

Rx. Specierum hieræ simp. $\bar{z}$ ij.

Floris cassiæ $\bar{z}$ i.

Cum zuccharo rosato fiat bolus.

Aquam bibat in qua cocta sit farsara, & eam
misceat cum oxysaccharo. Fiat etiam lixiuum
forte, in quo decoquatur agaricus, quo lauetur
caput semel vel bis etiam in septimana. Diebus
intermedijs aspergatur pulvis iã ordinatus. Per
nares attrahat decoctum iridis, arantiorum, aut
maiorana. Postremò fiant fontanella in brachijs
per transversum, & in cruribus per directum.

diuertentes, vt quæ non profunt singula, multa
 iuuent, vt saltè aliquid diuertatur. Vesicatoria
 si fierent in capite, mirum in modum mihi place-
 rent. A cauterijs autè capiti adhibendis, etiam si
 viderim in his magnos effectus, abhorreo: nam
 rarò comode fieri illa posse scio, & vt bene fiant
 magnum semper adest periculū. Et vidi ego Ve-
 netijs puellam iuuenē, & Patavij scholarē etiam
 adolescentem, vtrūq; in catarrho non desperati
 post cauteria facta miserè interijisse, cum tamen
 ab excellentissimo chirurgo & sine dolore fieri-
 rent. Huius verò causam existimo fibras illas
 duræ matris transcuntes meatus cerebri, & ad-
 ligantes cerebrum cum nervis commixtis, quæ
 sunt valde sensibiles, vnde facta adustione
 cauterio ad os vsque, illæ partes facile ledun-
 tur, ad quod sequuntur spasmi. Præterea sunt
 quædam capita, quæ suturas habent valde lar-
 gas, per quarum commissuras maiores etiam
 duræ matris portiones transeunt, quæ proinde fa-
 cile leduntur. Si tamen hæc cauteria in capite be-
 ne fiunt, & non leduntur, aut aduruntur nervi,
 valde profunt, sed est magnum periculū. Et pro-
 pterea Galenus in tota cura catarrhi, nunquam
 dignatur nominare cauteria, sed tantum vesica-
 torijs vtitur. Arabes tandè, qui sua omnia ha-
 bēnt ex Galeno, cum viderēt vesicatorijs se parò
 proficere: nã ea quæ recitat Galenus, de stercore
 columbino, & alijs, vt cantharidibus, quia ca-

tharides molestiores sunt propter miclum sanguinis, ideo ad cauteria transierunt, relinquētes vesicatoria: Arabes enim erant ignari anatomia, ut quæ lege apud illos prohibita fuit: & eam quæ sciunt, videmus esse fragmēta ex Galeno collecta: & proinde hæc non ita diligenter considerabant. Sed de his hæcenus sufficiat.

Consult. xxxvi. De tremore, ophthalmia sinistri oculi, & reliquis ortis vitio cerebri, pro matrona Leonora Sacrata Flischa.

Auditus & diligenter consideratis affectibus omnibus, quibus infestatur nobilissima matrona Leonora Sacrata Flischa, iudicaverim primam originem esse in cerebro, propter paucitatem & malitiam spirituum animalium, non sine tamen materia aliqua frigida descendente ad partes affectas. Materiam autem descendente, malitiam, & paucitatem bonorum spirituum fieri ob cerebri frigidam intemperiem. Et quod ita sit, coniecturas habeo: primò imbecillitatem omnium intrinsecarum actionum, quæ cerebro propriae sunt, sicut ingenij, memoria, & cogitationis: non enim actiones remittuntur, nisi ob intemperiem frigidam cerebri, præcipuè si humiditati coniuncta fuerit. Cum ergo animalis virtus in cerebro sedem habens, sine sine spiritus vehiculo subito, tãquam solis radius omnes

corporis partes illustret, sensumq; ac motum adferat, siue vehatur spiritu (hoc enim apud illustriores Medicos non sat compertum habetur) constat tamen sine animali spiritu, siue processerit, siue comitetur, nihil agere posse, vel sentiendo, vel mouendo. Sed spiritus animales neque multi, neque boni esse possunt, ubi fuerit ea, quam praediximus, cerebri intemperies: quicumque enim habent talem temperiem, primo segnes in motu & sensu redduntur, deinde aucto incommodo torpidi: quod si ultra processerit, trepidi, ac tandem resoluuntur, inciduntque in eam, quam paralysem medici vocant. Neque hic à me repetendum esse arbitror, tremorem membrorum fieri equatum, quae sunt ex parte membri grauitantis, & deorsum trahentis, & ex parte animalis erigentis: dum enim equaliter illa quidem erigit, haec verò grauitant, fit tremor ex duobus moribus contrariis. Quod autem hic tremor praecipue fiat ob spirituum paucitatem, ita coniunctio: primo, quod eo magis tremit sinistrum brachium, quod magis laborat, vel nititur aliquid complecti. Constat enim ex hoc conatu spiritus resolui, & pauciores fieri, unde necessario quoque tremor augetur sequiturque deinde etiam dolor ob intemperiem frigidam confertim ad membra accedentem, scilicet ex spiritu & caloris subita dissolutione. Praeterea dum aliquid acriter intuetur, statim admirando quodam modo brachij tremor augetur,

non ob aliam profectò causam, sicuti ego arbitror, quàm quòd spiritus animales ab illo intuitu dissoluntur, atq; ita paucioribus redditus, necessario tremor augetur. Audio etiã, quòd ubicunq; stat, cum motus ille sit omnium musculorum, qui tonicus à Galeno appellatur, plurimam fieri spirituum exolutionem necesse est, propterea mira etiã imbecillitas totius corporis consequitur, ingensq; dorsi dolor: musculi enim, qui in ea parte sunt, præcipuè laborauerunt, & ideo sentiunt veluti contractionē & lassitudinem. Vbi etiã sederit, si difficilis est exurrectio, ad quam causam melius potest referri, quàm ad spirituum paucitatem? Deniq; illud ita esse manifestissimè arguitur, quòd post quencunq; ingentem motum præcipuè sinistri brachij, dolor ad cor accedere videtur. quòd quidem nihil aliud esse crediderim, quàm quoddam veluti procemium lipothymia, scilicet ex spirituũ multa dissolutione. Quòd autem à labore sequatur dolor vehementissimus, incipiens ab ore ventriculi, terminans in vterum, causam esse crediderim, quòd in eo labore calor in magna arteria, & vena descendentibus ferueat, & in eo feruore humores crudi attenuentur, & per ramos eorundem vasorũ deriuentur ad vterũ, qui postea flatuati dolore tanquam punctura excitent: sedatur postea flatu cum murmure emisso ob compressionem viarum. Cur autem frequen-

zissimè infestetur oculi sinistri pulsu, ophthalmi-
 niâq; laboret, illud ego pati crediderim cum in-
 tumescat, ac sanguine repleatur. Et cur eius scē
 sinistra partis facies vehemēter incalcescat, in-
 quisitione dignū est. Id autem fieri crediderim,
 quoniā ubi dolor & imbecillitas eas partes oc-
 cupauerit, calidus sanguis & vaporosus illuc
 recurrit, remouendi incommodi causa. Est enim
 (vt aiebat Hippocrates) omnium partium corpo-
 ris mutua quadā conuenientia, vt suapte natu-
 ra altera alteri succurrat, & secundum omnes
 affectus consentiant. Si verò etiā pedes intume-
 scant, de huius tumoris causa non possum ita
 exactè proferre sermonē, cum nec tumoris qui-
 dem naturam, aut colorem audiuerim. Superest
 tamē mihi dubiū nō paruum, nunquid sit oede-
 maticus, an erysipelatodes: nam cum intelligam
 circa naturalia optimè habere, fortè humor ali-
 quis calidus & crassus ad eas partes decūbit
 hepatis caliditatē: & cum ille tā frequēs sermo
 appareat circa partē faciei sinistrā, circa oculū
 eiusdē lateris, & cernicē, suspiciōnē fecit ne he-
 par sit calidius. Nouimus enim, quā facile va-
 poribus calidis caput repleti soleat, in his qui
 temperaturā capitis calidā habēt. Sed quicquid
 sit, in re non mihi intellecta, neq; ab alio expli-
 cata, non possum certū ferre iudiciū. Tales ergo,
 vel nō multum dissimiles causas esse crediderim
 omnium symptomatum, quibus nobilissima ma-

trona afficitur, non tamen adeò sum pertinax,
vt ita esse omnino contendam. Casus enim, meo
iudicio, admodum difficilis est, qui non tam fa-
cilè à quolibet etiam peritissimo medico sit iu-
dicandus, præcipuè in corpore quod nunquã vi-
derit, neque curauerit, neque ab aliquo medico
presente fuerit exaratus, aut manu ductus, ad
causas indagandas. His ergo ita se habentibus,
supposita recta victus ratione, quã credo dili-
gentissimè esse præstãdam à peritissimis medi-
cis, ego in hoc genere curationis oculum ad illud
præcipuè haberem, vt nec cibus, nec potus, nec
aliquid extrinsecus occurrens, excessum in ali-
qua qualitate haberet, sed omnia essent quam-
maximè temperata. Idemq; de quantitate obla-
torum prorsus censeo. Substantiam tamen cibi
& potus talem eligerem, quæ esset optimi ali-
menti, & facilimè concoctionis, & distributio-
nis, & vellèmq; vt in hac re præcipuè studium col-
locaretur, quod quidè omnibus diuturnis mor-
bis videtur esse commune. Quantum verò ad
medicationem attinet, optarem vt assiduè vte-
retur aliquo leni medicamento, quod vim leni-
di haberet, ventriculúmq; & intestina expur-
gandi, qualia duo essent præcipua, vel cassia,
vel rhabarbarum, vel vtrunq; simul cõfectum:
nam absque facultatũ & spirituum detrimen-
to, corpus totum hoc consilio mundũ cõseruare-
tur, sanguisq; purior redderetur, vnde & ali-
menti

menti & spirituum copiosa generatio bene succedret. Si ergo ter vel etiã quater in mense sumeret vnciã floris cassiæ cū semidrachma rhabbari, credo bene consultũ fore. Quòd si fori cassia, vt multis mulieribus cõtingit, flatu & tormina excitaret, exhiberẽ drachmã rhabbari, cū vncia sacchari rosacei, vel vncias tres aut quatuor syrupi rosati solutini: talia enim in purgãdo hoc corpore excedere nõ auderẽ. Pro capite verò, ventriculo, ac corde roborandis darem etiã nonnunquam, præcipuẽ vbi aër esset magis tẽperatus, scrupulos duos, vel etiã drachmam optimi Mithridatici, adiecta semuncia sacchari rosacei. Laudo etiã si matutinis horis mādēt, aut, vt vulgò dicitur, pro masticatorio vtatur mastiche, aut garyophyllo, aut nuce masticata confecta: caput enim corroborabit, pituitãmq; educet. Illinire etiã sæpe tremẽtia loca ex aliquo oleo odorato calefaciente ac resoluẽte, nõ parum vtile existimauerim: qualia sunt quæ à pigmẽtarijs vèduntur, de styrace, garyophyllo, iaspis, & huiusmodi. Quòd si cõsuerit caput abluere, omittendũ nõ puto, sed lixiuio dulci, in quo maiorana, stæchas, chamamelum, & anethum decoquetur. A fortioribus autem quibuscunq; remedijs in hoc morbi genere, & ab huiusmodi causis generato, & in hac ætate, maxime abstinendum putauerim: credo enim ex his, vel similibus, si curari potest, esse curandum: sã

non potest, quod magis suspicor, saltem esse praeservandam, ad laudem Dei omnipotentis.

Consult. x x x v i i i. De diminutione visus, pro matrona Veronensi.

Offertur nobis casus huius nobilissima mulieris dignus consideratione, quoniã oculorum egritudines multa habent problemata, quae nunc temporis angustia omitemus. Symptoma quidem affligens hanc nobilissimã mulierem est diminutio visus, & magis in oculo dextro, quàm in sinistro, quam quidẽ passa est hinc ab annis quinq; , & à x x. diebus incepit esse in sinistro. Genus autem diminutionis huius & lationis, est à nobis considerandum. Narrat enim ipsa, in oculo dextro lationem hanc incepisse, & videbatur ei quòd scintilla quadam obversarentur ante oculos, & radij quidam, & maximè cùm à longè in aliquod magnũ lumen seu lucernam intueretur: qui radij videbantur circa lumen circulũ quendã facere subviridem, & hoc maximè cùm à remotis inspiceret, maximè cùm in lumine magno attolleret palpebras, quòd videbat eosdẽ radios, & hoc praecipuè in mane cùm surgeret à lecto per horã, & quòd in nocte opplantur ei oculi multis excrementis, & videtur quòd sit quasi tela seu umbra quadam ante ipsum oculũ dextrũ: sed cùm abstergit oculos & mūdificat, quòd remouetur maxima pars illius

illius nocuenti. Præterea dicit quòd percipit
 gravitatē palpebrarū, ut vix videatur posse at-
 tollere, & maximè dextri. & si quis diligentius
 intueatur pupillā dextri oculi, videt obscurita-
 tem quandā, quæ non apparet in sinistro: & si
 reliqua omnia minus in sinistro apparent, ita
 quòd videatur esse quasi principium in sinistro
 illius quod iam confirmatū est in dextro. Et di-
 cit quòd nullū prorsus iuumentum percipit à
 rebus extremè frigidis, sed tantum à moderatè
 calidis, & maximum: à rebus verò summopere
 calidis maximè læditur, quia videtur quòd in-
 flammètur oculi, & quòd repleatur caput. Hæc
 sunt symptomata, de quibus cōqueritur hæc no-
 bilissima mulier, & quorum curationē à nobis
 exposulat. Sed ut simus boni medici, investi-
 gamus primò causas horū symptomatū. Pro quo-
 rum investigatione debetis scire, quòd hoc sym-
 ptoma præcessit dolor capitis, qui diu perse-
 ravit, ad quem secuta sunt postmodū hæc acci-
 dentia. Habuit præterea dolores quosdā reuati-
 artheticos, & præcipuè circa brachia ipsi. Passa
 etiam est dolores colicos, & flatu quosdā in
 ventriculo: dolores præterea renū. Quæ omnia
 sunt indicia depravatorū humorū ex ascensione
 vaporum petentium caput, qui postmodū cras-
 sefacti descendunt ad partes inferiores per ve-
 nas, nervos, nucas, atq; arterias, & replent to-
 tum corpus, & percipit caliditatem à quacumq;
 leui

leui causa extrinseca. Quantum sit de membris
 principalibus huius Magnificæ dominae, dico
 quod videntur omnia calida esse. Nam hepar ex
 eo quod potest per exterius iudicari, est calidum:
 habet enim corpus carnosum, venas latas, mul-
 tum sanguinē, & reliqua omnia attestatur si-
 pra caliditatem hepatis. Habet etiā cor calidum,
 quia potius est virago, quàm femina, & aptis-
 sima est ad omnes hominis operationes, & habet
 generositatem, vt ita loquar, & audaciam ma-
 ximam in omnibus rebus, ita vt videatur quod
 caliditas sit insignis in corde. Ex operationibus
 præterea vegetalibus & animalibus indicatur
 cerebrū esse calidum. Cū igitur habeat mulier
 hæc omnia sua membra calida, & vt dicit Ga-
 lenus in tertio de locis affectis, capite De dolore
 capitis, corpora habēt membra inferiora cali-
 da, & maximè hepar, facile capitis repletionem
 laborant: & ratio est, quia plurimi ab hepate
 eleuatur vapores qui replēt caput, & præcipuè
 si ratio victus non sit exquisita, imò perperam
 facta, neq; multum se exerceat. Præterea ista ha-
 bet stomachum frigidū, ideo debet multa pituita
 abundare: & ex sexu etiā, quia mulieres sunt
 natura frigidiores hominibus: & credo quod
 etiā lautè admodū vixerit, & nullum penitus
 exercitiū facit. Quod autē vetriculus eius fri-
 gidus sit & imbecillis, declarant illi flatūs, illi
 doleres colici, & renū, qui omnes indicant non
 fieri

fieri bonā concoctionem. An verò ratione obiecti, an ratione subiecti? Crederem ego ratione utriusq; & quia utatur cibis diuersis, & quòd ventriculus nō cōcoquat. Ex quibus elicio, quòd corpus istud aptissimū sit ad cōgreganda multa excrementa, & præcipuè in capite. Præterea vexata fuit diu à maximis animi accidentibus, quæ quantū valeant ad replendū caput ipsum, & ad faciendū omnes concoctiones deteriores, norūt omnes. Habemus igitur causas intrinsecas facientes repletionē capitis, scilicet caliditatem hepatis, & omnium membrorū inferiorū, & frigiditatem ventriculi, & etiā capitis imbecillitatē. Habemus etiā causas extrinsecas, scilicet accidentia animi, inordinatā victurationē, vigilias, & reliqua omnia quæ videmus. Cū igitur ex istis alter oculorum, scilicet dexter, magis imbecillus est, querenda modo à nobis est imbecillitas ista quanam sit: potest enim esse vel ratione imbecillitatis ipsius virtutis visivæ, vel ratione instrumentorum, per quæ demandatur virtus visiva: vel ratione spirituum. Quòd non sit ratione imbecillitatis virtutis visivæ, apparet, quia reliquæ operationes aliorum sensuum perfecta sunt. Quòd non ratione spirituum, quia si esset ratione spirituum, aut esset, quia spiritus essent crassifacili, vel refrigerati: sed hoc non potest esse, quia eīdem spiritus qui transeunt ad instrumentum visus, illi eīdem

trans

transcunt ad reliqua organa sensuū: sed cum in nullo alio sensuum organo ledatur, præterquam in organo visus, non est credendum hoc ratione spirituum accidere posse. Præterea si ratione spirituum lederetur, magis de longinquo, quã de propè videret, quia illi spiritus egrediētes magis illustrarentur per aërē, & tamen totū oppositum contingit. Quòd autē sit vitio instrumentorum, aut in nervis esset obstructio, vel impeditio quedã humorū crassorum viscidorum. Non est quòd sit obstructio in nervis, quia penitus visu priuaretur, neq; inuiscatio humorū, quia si sic, nõ videretur impedimentū exterius, id est, nebula illa & obscuritas in oculo. Si igitur erit læsio in oculo, hæc autē potest esse in diuersis partibus, quia oculus ex diuersis constat partibus, vel in tunicis extrinsecis & intrinsecis, vel in humoribus. Quòd non sit in tunicis intrinsecis, nullum est indicium: quia si sic, spiritus semper æqualiter impedirētur, & non magis in manè, cum surgit lecto, quã postea. Neq; in extrinsecis, quia in cornea nullū apparet esse nocumentum, nec etiã in pupilla. Ideo credere ego potius vitium istud in humoribus esse, quoniam circa pupillã apparet nebula quedã, quæ magis videtur esse in humore albugineo, quã quòd sit in pupilla ipsa. Et sic credo quòd humor ille albugineus ob permixtionē substantiæ crassioris à sapite defluentis, sit denigratus, quia substantia

crassiori nutriatur, & ob id non fiat visio ita
 clara, quia instrumentū non est perfectē clarū.
 Et hoc etiā admonet nos etas, quia excrementa
 crassiora & frigidiora sunt procedente etate:
 hæc autē sicut audio, pertransiuit iam 50. an-
 nos. Et ita credo, cū ratione materia descēden-
 tis ad humorem albugineū, tum ratione alimen-
 ti crassioris, quo alitur, affici visionem ipsam.
 Cuius signū est, quòd dum surgit, deterius vi-
 det: & hoc est, quia plurimi in nocte vapores ce-
 cepti, & deuenientes ad humorē albugineū, cum
 non possint pertransire, causant illud: sed cum
 abstergit oculos & mūdificat, & permanet per
 horā à surrectione, melius videt, quia illi vapo-
 res resoluti sunt. Et quòd hoc sit patet, quia per-
 cipit plures sordes siccas mordaces, dum surgit:
 & hoc est, quia illi succi deprauati diuersi sunt
 & à diuersis causis: aliqui enim à cerebro, ali-
 qui à ventriculo, quia humidi sunt interdū, &
 interdū mordētes, & supercilia grauātur: cuius
 signū est quòd aegritudo est materialis, & quòd
 plurima materia tendit ad illas pātes, & ha-
 bet etiā omnia illa impedimēta inaequaliter si-
 habentia, nō perpetuò illā turbant. Cuius signū
 est, quòd ibi nō adfit semper præsētia materia.
 & quòd morbus nō est in cōplexione, quia non
 semper eodē modo affligitur, tum etiā quia sa-
 bitò aduenit huiusmodi lesio. Sed perpetuò illa
 materia à capite emanat, quia oculus imbecil-
 ior

lior factus recipit excrementa à cerebro, sicut dicit Galenus I I. de diff. febriū, referens causas ophthalmia. Credo igitur ego, quòd cū symptoma istud diu perseuerauerit, dexter oculus sit debilitatus, & ita credo quòd cause proximæ huius affectus sint humores deprauati partim biliosi, partim pituitosi, & partim adusti, deuenientes ad oculos, & occupantes palpebras, & facientes sordes illas, & perturbātes humiditates oculi. An verò huiusmodi humores miscēantur cū spiritibus, & ratione horū fiat deterior visio, hoc facile potest contingere. Quibus sic stantibus, quid credis futurū de hac agritudine? Si verum est quòd habeat causas illas corporeas perpetuò affligentes, & quòd iam per quinquenniū passa sit istam malam dispositionē, & ob id quòd imbecillis factus sit oculus, & sit illa membrorū inequalitas, etiā sit quinquagenaria, in qua etate crassescunt tunica omnes & crispantur, atq; humores omnes pauciores & crassiores redduntur, crederē ego huic morbo naturali mixto cum accidentali occurri neutiquam posse, nisi prouidendo ne in deterius labatur: quia oculus senis non est oculus iuuenis: sed si poneremus oculum iuuenis in sene, videret vt iuuenis, dicit Aristotel. in primo de anima. Prouidendum est ergo ne in deterius labatur, cū omni moda cura impossibilis sit. Hoc autem facerem, primò iuberem vt omnia animi

accidentia dimitteret: vteretur optima victua
 ratione: exerceret se quandoq; & in sex rebus
 non naturalibus nihil peccaret. Quantū verò
 ad membrorū inaequalitatem, corroborare ven-
 triculum & hepar, vt bene concoqueret, & ne
 vapores malos generaret: & vellem quòd conti-
 nue vteretur aliquo medicamento: velle vt cor-
 roboraretur etiam caput & oculi, præcipue de-
 xter, & purificaretur & abstergeretur pupilla.
 Quantum autem ad euacuationes attinet, vel-
 lem vt hoc verè faceret vniuersales purgationes:
 primò acciperet aliquod lenitiuum, vt esset cas-
 sia, seu electuariū lenitiuū, ex quibus purgaretur
 stomachus ab humoribus crudioribus, &
 deduceret etiam humores malos in primis venis.
 Postea vteretur quibusdam concoquentibus, si-
 cut esset mel rosatum, syrupus acetosus, oxymel
 simplex, syrupus de endiuia: vt exempli gratia,

Rx. Oxymellis simplicis, Mellis rosati,
 Aceiosi simplicis ana $\bar{z}$ s.

Decoctio verò fieret ex seminibus endiuia, ex fo-
 liis boraginis, ex seminibus anisorum, ex eustra-
 gia, ex cinnamomo. Et si timeremus nimiam he-
 patis supercalesfactionē, poterimus addere semi-
 na melonū, cucurbita. Medicamentū verò fit ad
 diuersos humores educendos. cōmodum, vt docet
 Galenus in v. methodi medendi, ex colocynthi-
 de, agarico, & scammonio: & huic cochiae sunt
 similes, atq; etiam confectio hamech, similiter
 & pilul

Et pilula aggregatiua, quia in hac peccant omnes humores. De phlebotomia verò utrū sit faciendā? Ego certè video corpus admodum repletum, Et licet sit iam quinquagenaria, tamen quia est virago, Et abundat plurimosanguine, Et forte ei etiā defecerunt menstrua, ideo placeret mihi quòd post minorationē, quam fecerit, seu ex cassia, seu ex lenitino, Et post assumptionem duorū vel trium syruporū, quòd mitteretur sanguis à cephalica, Et si placeret à basilica, Et postea procederet ad purgationē iherosolymam. Quibus peractis placeret mihi quòd haberet aliquod pharmacum sibi familiare purgans caput, quo vteretur singula quaq; hebdomada, sicut essent pilulae ex tribus illis confecta, quae habent caput euacuare, ventriculū Et hepar: Et corroborant etiā omnia ista membra, quia ingreditur rhabarbarū, agaricus, Et aloë: Et velle quòd ista corrigerentur cum eufragia, cum capillis Veneris, cū modico macis vel cinnamomique omnia respiciūt caput, hepar, Et ventriculū, cum spica nardi Et consimilib. Vteretur masticatorio frequenter, quale esset mastiche sola, quia ipsa non potest tolerare aliquod calidum rehemens: est enim efficacissima mastiche simplex ad purgandū caput, Et salivā multam educit. His factis, velle vt accederet ad diuersiones, Et ad corroborationē capitis, quia iam sumus certi quòd aegritudo ista materialis est,

ficut apparet ex signis iam dictis, ex gravitate palpebrarum, ex lippitudinibus oculorū: & quia etiam non semper permanet, advenit etiā subitō: nulla autē immaterialis aegritudo subaduenit. Ideo oportet deriuare, & diuertere materiam istam à capite: Hoc posset fieri cum cauteriis in cruribus, cum applicatione sanguisugarum hemorrhoidibus, quia, sicut audio hoc sibi fuit utile, cum semel fecerit, & cum frictionibus in cruribus, & brachiis. Quibus sic factis, accederem ad aliquod leue collyrium in oculis apponendum. Acciperem igitur sex vel octo radices altheae mundatissimas cum tribus vnicuique nigraci optimè preparati, & decoquerem in aqua clarissima, & cum essent decocta exprimerem validissimè, & acciperè libram unā decoctionis huius, & drachmas duas aloë subtilissimè puluerizata & lota in aqua Violarum, & iterum ponerem ad ignem lentū, clarum sine fumo, & sine puluere, & rursus decoquerem, donec hæc omnia ad substantiam mellis redigerentur: quod quidem fiet facillimè, propter aloë, & mucilagines illas, & ponere in phiala, & ex hoc collyrio illinerentur oculi, & maxime dexter, & in mane: corroboraret enim oculum, mundificaret, abstergeret, & confortaret etiam.

Et sic voluit Galenus I I. de locis affectis, & in I I. de compos. medic. secundum locos, ubi dixit expressè de dolore capitis, quod siue in substantia

Substantia cerebri, siue in meningis fuerit, nihil refert, nec propter hoc variatur cura. Ita affectus iste siue sit in albugineo humore, siue in pupilla, non variatur cura, siue in rhagide. Hæc sunt quæ mihi pro temporis angustia occurrerunt, tamen rem hanc indies magis atque magis perpendemus, & si quod in mentem aliud venerit, consulemus.

Consult. xxxix. De actione visus diminuta, pro iuvene Augustano.

Iudicamus actionem videndi diminutam in hoc iuvene, cum procul non videat quantum oportet, sed propè exquisitè possit, non esse ob aliam causam, nisi quia spiritus ex longo studio, & labore mentis rationalisq; discursus, fuerunt resoluti paucioresq; redditi, quàm vt sufficiant longinquæ visioni. Ac præterea ita longo usu & consuetudine cõparatũ est, vt non nisi in interuallo distãte, acutè & exquisitè videat, in quo iugiter intueri consueuerit. Solet etiã id contingere tũ in aliis omnibus actionibus membrũ, tum maximè in visu. Ergo curatio huius symptomatis per sua contraria proculdubio administrãda erit, videlicet vt spiritus multi, clari & limpidi generètur, atq; vt procul intueri consuescat eo modò & arte, quã infra docebimus. Spiritus generabũtur si adhibuerit studiũ in optima victus ratione, quæ perfici solet in

recta administratione rerum, quas medici non
 naturales vocāt. Primum igitur cauebit, quan-
 tum fieri potest, ab aëre multū frigido, nec mi-
 nus etiā à calido, etiam à feruente. Ventorum
 omne genus euitabit, præcipuè tamen Austros,
 & dum in Hispania moratur, orientales quoq;
 in Germania verò ab occidentalibus, & omnibus
 septentrionalibus flatibus cauebit: deniq; omnes
 excessus aëris sunt fugiendi. Neq; dormiat in cu-
 biculo aut loco humido subterraneo, & vbi fe-
 nestræ noctu sunt apertæ. Omnes animi mole-
 stias, iram, mœrorésq; præcipuè euitabit. In so-
 mno mediocritatē requireret, laudōq; vt ad horas
 octo extendatur: sed postea meridianis horis non
 dormiet. Nec post cenā subito cubitum eat, sed
 duas saltē horas interponat: hæc enim capiti &
 oculis maximè aduersa sunt. Si fuerit fortē ad-
 strictæ alui, querat quā maximè singulis diebus
 naturalia excrementa reddere, nō enim hoc pa-
 rum confert spiritibus clarioribus & minimè
 turbulētis efficiēdis. Si eius natura in hac actio-
 ne defuerit, aliqua arte supplendum: sed princi-
 pium remediū erit, si pruna Hispanica dulcia
arefacta numero octo vel decē cum pugillo pas-
sularum dulciū in iure pulli, aut carnis vituli-
næ, vel optimi castrati exquisitè decoxerit, &
decoctū manē sumplerit ante prandiū: hoc enim
 sine molestia lenitaret aluum, & omnes humo-
 res corporis tēperabit, vnde etiam clariore spi-

ritus reddi necesse est. A coitu inter cetera ab-
 stinebit, & præcipuè si non sit assuetus: nam si
 prius in eo fuerit inordinatus, non laudare om-
 nino omnimodã abstinentiã, sed tamen vt quã-
 maxime fieri potest, moderetur: hoc enim tantũ
 refert, vt cum hinc in ratione victus peccetur, il-
 lud m̃s̃ reliquorũ omnium diligentia impediat:
 nam oculorũ acumini & spiritibus animalib.
 nihil potest esse magis aduersum. Exercitio tem-
 perato quãmaxime vtatur, præsertim sub dio
 vbi cœli tẽperies fuerit, & serenitas aëris: ma-
 gisq; deambulationem laudo in hoc nobilissimo
 iuvene, quã quodcunq; aliud exercitationis ge-
 nus. Exercitandi hora maxime opportuna pro-
 culdubio matutina est: neq; post exercitiũ frigi-
 do aëri se exponat, nec nisi post horã cibum su-
 mat. A prandio verò & cœna deambulare sua-
 uiter potest, quod potius laudo, quã quod otio-
 sus sedeat, segnis & dormitabundus. Cauebit
 tamen ab omni valido exercitio tã mētis quã
 corporis: & si fieri potest consulo, vt post qua-
 tuor horas à cibo nihil scribat, nihil cogitet
 quod animũ torqueat aut sollicitet. Bis in die tan-
 tum comedere assuescat, atq; inter cœnam &
 prandiũ ne minimum quidẽ bibere aut come-
 dere. Simplici cibo quammaximè delectabitur:
 mēsas tertias, variãq; epularũ genera effugiet.
 Caro ab eo eligetur vitulina, castrati iuuenis,
 perducũ, atq; omnium auium terrestriũ, præter-

quàm in paludibus degentium: omnes antiquas
 carnes fugiet, & porcinas. A piscibus magis
 abstinabit, & qui in stagnis ac foetidis capiuntur
 aquis: reliquis parcissimè utetur. Olera,
 præcipuè lactuca, pastillia, lactinia, legumi-
 na, & quæ in sartagine friguntur, omnia hæc
 maximè aduersa. Vino utetur tenui, albo, &
 subrufo, non multum potenti, vel certè pluri-
 mum diluto. In secunda mensa comedet pineas,
 anisum, quandoque etiam coriandrum condi-
 tum, & cydonia. Hæc ubi obseruauerit cum
 multa diligentia, fieri potest ut exquisitissima
 sit ratio victus. At quia corporum temperatura
 rarissimè sunt æquales & undecunq; congrua,
 ideo necessariò plurima excrementa iugiter ge-
 nerantur in corpore, quæ nisi arte aut natura
 excernantur, in tractu temporis ledunt imbe-
 cilliores partes corporis, quales sunt oculi. Ergo
 enitendum ut arte quoq; & purgationibus cor-
 pus stas temporibus emundetur. Vere igitur
 & autumno hoc modo purgabitur:

Rx. Floris cassiæ, ʒ x. Cum
 saccharo fiat bolus, sumendus hora ante pran-
 dium. Proximo die accipiat talem potionem:

Rx. Verbena, Ruta, Chelidonia, Rosarum,
 Euphrasie ana man. ʒ.

Seminum anisorum, Fœniculi ana ʒ ʒ.
 Decoquantur omnia secundum artem in aqua
 fontis ad consumptionem duarum partium, &
 facta

facta expressione & colatura, syrupizetur decoctum cum optimo saccharo. Deinde

Rx. Huius syrupi ℥ ij

Aquarū euphragiæ, Chelidonia ana ℥ ij.

Misce pro vno syrupo, & sic pro aliis septem. Quibus assumptis, sumendum erit proximo die tale phararmacum:

Rx. Pilularum cochiarum ℥ iiij.

Cum melle rosato formentur pilulæ numero v. deurentur, & sumantur in aurora cum custodia. Et hæc purgatio bis singulis annis repetatur, autumno inquam & vere. Intermediis tamen mensibus laudo vt hora ante cœnam sumat vnâ vel duas pilulas ex infra scriptis, sine aliqua custodia, quod poterit fieri bis aut ter, aut etiam quater in mense:

Rx. Agarici electi, Rhabarbari,

Hieræ simpl. Galeni ana ℥ ij.

Garyophyllorum ℥ s.

Conterantur omnia per se, deinde misceantur, ponantur in ℥ iiij. succi euphragiæ, donec exiccetur succus in umbra, postea cum melle rosato fiat magdaleon, de quo ad libitum fiant pilulæ sumendæ, sicut dictum est. Et caueat ne oculos abluat cum aqua frigida, imò nec faciẽ: sed cum vino optimo aromatico albo, quo etiã abluat os & dentes: nec in hyeme astu sit frigidũ, præsertim vbi fuerit in Germania, vel aliqua regione frigida. Quantum verò attinet ad secundum proposit

propositū, videlicet vt assuescat procul intueri, non hoc vtiq; facere conabitur, nā magis noceret resoluendo spiritus: sed eligat loca angusta, per quæ introspiciat aliquod obiectū viride, sicut arbores, prata virentia, & sit hoc aëre non multum claro, sicut in meridie, sed potius in vespertino crepusculo, vel aurora, vel saltem in loco umbroso vel opaco, etiā si meridies fuerit. Neque inutile est, quod multi opinantur, introspicere eū per aliquā oblongā tubā intus concavā, vel etiam vitreā, ex viridi vel cæruleo vitro, quod adhuc esset præstātius, & poterit terminari visus nō tantum ad viridia & amœna loca, sed etiam ad limpidissimos fontes & ad nitidas aquas, quæ tamē non currant, sed vel stagnent, vel sensim repant. Pro lotione verò capitis utatur lixiuio ex cinere salicum vel vitium confecto, in quo maiorana, salvia, betonica & citri folia decoquantur, vel lauri, si citri defuerint: apponaturq; semper agarici drachma vna. Et hoc lixiuio caput abluatur sine multa frictione cum pannis lineis moderatè calidis, & exquisitè siccetur, saporq; eligatur præparatus cum aromatis musco & ambra.

Consult. XL. De diminutione visus, & pilis in palpebris interius retortis, pro Polono.

Cvm Magnificus dominus tantum à nobis particularia remedia petat (iam enim
vniuer

uniuersalibus euacuationibus vsus est, & ratio victus illi est instituta (ideo ne illi desimus, collarium hoc erit:

Rx. Althææ, Sem. fienugraci ana ʒ iij.

Mundentur diligentissimè ab omni sorde, deinde decoquantur in aqua fontis limpidissima, sine puluere, sine fumo: sitq; aqua pondus lib. iij. Bulliat donec remaneat libra vna, postea fiat fortis expressio & colatura. Deinde Rx. Aloës optime, rare, & transparentis ac puluerizate ʒ ij. Bulliat decoctum cum aloë ad ignem clarum ad consistentiam mellis, deinde seruetur ad vsum in vase vitreo optimè obturato. Quando oculi mordicantur, abluat vel lacte recēti, vel aqua rosacea, in qua dissolutū antè sit saccharum candi rosatū, & eligat hoc vel illud. Circa palpebrarum curationem postquam infeliciter expertus est incisionem chirurgicam, ideo nauerit ab ea abstinentendum esse, à qua & ego semper abhorruī: sed curabit vt euellantur commodissimè à perito vulsore. Et remedium celebratissimum apud antiquos, ne pili succrescant, est, vt post euulsionem frequentissimè illinatur locus lacte canis. Optimum etiam est, vt pili qui se inuertunt introrsum, reuellantur extrorsum, & deplutinentur palpebræ exteriori colla vel alio glutinis genere. Vbi abluendum caput, eligatur luxiuum dulce, factum ex cineribus dulcibus, vt cinere salicū, & addatur singulis vicibus,

bus drach. vna agarici, quæ involuta in panno lineo decoquatur in lixiuio, & fortiter exprimat. Abluat autem se vesperi, & postea non exeat eo vesperi domum. Queritur etiam quod pedes ei aliquando sudant, quos abluat: & hunc sudorem vtilissimum arbitror, quoniã per eum fit aliqua auersio à capite, eamq; minimè impediendam existimo.

A D D I T I O.

Non alienum fore duximus, communis vtilitatis gratia, hoc loco exponere omnibus regimen in potu ligni præscriptum huic Polono ex oculis laboranti. Nam non conferentibus remedijs præscriptis, ordinauit hæc:

R̄. Decoctionis nostræ de elleboro ʒ v.

Syrupi de betonica ʒ j. s.

Misce pro vno, & sic pro alijs: dentur manè in aurora. Hos syrupos præcessit euacuatio vniuersalis cum præparatione. Postea accipiantur libræ duodecim aquæ endiuia, & libra vna ligni detriti vel limati, & ponantur in olla magna noua stricti orificij cū suo coopertorio, & ita dimittatur in infusione per horas 24. Deinde decoquantur læto igne ad cōsumptionē tertiae partis, fiat expressio & colatura, & seruetur in vase vitreo bene obturato, & diuidatur hoc decoctum in octo partes siue syrupos. Sumat duos in die, alterum hora octaua, & prædeat hora diodeci-

ma. Alterum hora vigesima vel decimanona, & cœnet vigesima secunda. Et dum bibit primum istud decoctum, semper anticipet & præparet secundum, ne deficiat, & ita perseveret vsq; ad XL. dies ad minus. In primis decem diebus suus cibus erit iste. Comedat uncias tres panis in prandio. & medium pullum paruum elixatum, qui non excedat magnitudinem perdicis, & medietatem eiusdem comedat in cœna, cum eadem quantitate panis: & panis sit optimè coctus, non tamen assatus: cauebit etiã à crustis assatis. Bibet duos cyathos ad summũ, & potius paruos quàm magnos. Vinũ sit album, clarum, pauciferum. Poterit comedere post prandium & cœnam unciam unam vel duas ruae passæ parvæ & dulcissimæ bene lotæ cũ vino albo. Et si non poterit tolerare maiorem dietam, perseverabit vsq; ad XL. dies: sed si posset tolerare, laudarem quòd post decem primos dies, per viginti dies postea subsequentes abstineret prorsus à carnibus & à vino, & esset contentus pane & passulis lotis ac preparatis, sicut dixi, & loco vini biberet decoctum eiusdem ligni, quod quidẽ decoqueretur in aqua puti, & acciperet illud idem quod decoxerat in aqua endiviæ: tolerat enim duas aut tres decoctiones, si ultimò bene exprimatur. Item laudo in toto tempore XL. dierum, in quibus bibet hoc decoctum, quòd semper octava die sumat tribus horis ante prandium bolum hunc:

R̄ F.º

esse temperatum: non dico temperatum tempera-
tura illa æquali, sed accedit maximè ad illam
temperaturam: verùm si declinat, declinat per
calidum aliquo pacto. Declaratur, quia video
hominem habere colorem nigrum, similiter pilos
nigros, & reliqua, quæ attestantur super calidi-
tate hepatis adurente & exiccante, verùm quòd
ista discrasia per calidum non est multa. Acce-
damus ad vètriculum. audio ipsum bene conco-
quere, similiter non pati aliquos dolores in ipso,
& breuiter exercet rectissimè operationes. Et
quia ab operationibus cognoscuntur potissimè
discrasia membri, ideo teneo ventriculum esse
bene dispositum, & rectè se habere. De corde:
cor est spiritibus refertum, potens valde, & ex
presenti calidum, cuius signum est, quòd ipse
est firmus, stabilis in suis operationibus, magna-
nimus, & alia habet quæ indicant cor esse ca-
lidum, ac spiritibus refertum. De cerebro: credo,
& re vera ita est, cerebrum ipsius esse optimè
dispositum, similiter rectè suas operationes mo-
liri: audio ipsum virum habere memoriam
tenacissimam, similiter esse oratorem, & quòd
optimè discurret, & orat in causis suis agendis.
& breuiter, iste cerebrum habet satis tempera-
tum, atq; nullam discrasiam patitur. Audio au-
tem ipsum habere debilitatem visus, ita quòd
cum propè est perspicacissimè intuetur, à longè
verò non ita rectè. hoc non debet referri ad ma-

lam cerebri dispositionem: nam stat cerebrum
 optimè se habere: tamè oculos quãdoq; esse affe-
 ctos, aut ratione organi, aut ratione consuetudi-
 nis. ratione consuetudinis, quia & hoc contingit
 vt plurimè in hominibus ipsis literatis, vt ipse
 est: isti enim quia studendo tenent libros prope
 oculos, taliter quòd ex continuo illo vsu virtus
 ipsa oculorũ, & natura ipsa ex tali cõsuetudine
 assuescit in tali visione propè: quare fit ex tali
 consuetudine, homines hos propè acutius intueri
 quàm à lögè, quia cum à lögè videre nõ sit ocu-
 lus assuetus, tuc debilitatur spiritus, & non po-
 test lögè intueri: & hoc, vt dixi, studiosis, ac li-
 teris deditis solet euenire. Potest etiã ratione or-
 gani provenire: nam sunt aliqui habentes oculos
 eminentes, similiter oculos valde nigros: ex tali
 eminentia, & ex tali immoderata nigredine
 longè non possunt videre. Ad rem ergo. Tameñ
 Excellentiss. Doctor habet quòd à longè videre
 non potest, propè verò potest, non propter hoc
 debemus arguere cerebrum esse affectum, cum
 optimè suas operationes exerceat: sed, vt dixi,
 potest provenire ista debilitas visus in hoc Ex-
 cellenti doctore à duabus illis causis, siue hoc
 proveniat à prima, siue à secũda, non refert: hoc
 unum est quòd non provenit à cerebro. Habetis
 hucusq; mēbra omnia principalia esse bene affe-
 cta. Et quia diximus in principio, quòd morbus
 potest à duabus causis provenire, aut à causa
 intrin

intrinsicca, aut extrinsicca. A causa intrinsicca credo morbum hunc in isto Excellentiss. Doctore non provenire, quoniam (vt dixi) membra omnia intrinsicca principalia recte se habent: ideo quod talis morbus proveniat a causa intrinsicca non credo. Quod si dependet a causa intrinsicca, tatum ab ista provenire, videlicet ab hepate, quod cum sit calidius quam oporteat, & conveniat suo temperamento, potest inflammare cibos, & maxime illos qui putrefactioni sunt obnoxii: isti enim mediante caliditate hepatis possunt alterari & putrescere, & ex ipsis elevari fumi, petetes caput, qui faciunt talia symptomata, videlicet vertiginem, paralysem illam diminutam in brachio sinistro, & in pede sinistro: similiter abscessum in facie, videlicet in parte dextra faciei: similiter iacturam illam gingivarum, & alia symptomata enarrata. Sed illa causa ex se non posset hoc facere, nisi causa extrinsicca adfuissent. Et quod proveniat a causis potissime extrinsicis ista symptomata, videlicet ab ipsis omnibus non naturalibus, declaratur primo ex aere. Nam audio istum Excellentiss. Doctorem dereliquisse suam patriam, ubi aer frigidus est & siccus, & montanus, & accessisse Venetias, ubi aer est calidus & humidus & palustris. Quantum potuerit ista aeris mutatio, nullus ignorat: Nam fuit principalissima causa ista iuncta cum reliquis causis extrinsicis offendendi: aer enim immutat mirum in modum corpora

nostra, cum continuè attrahatur: & notum est
 quid dixerit Galenus de aëre in II. Artis par-
 tiae, ubi usus fuit hoc vocabulo, Exterminare,
 quasi innuerit alterationē & iacturā eius
 principentem in corporibus nostris: & ita aër fuit
 in causa symptomatū. Secundò, cibus & potus.
 Audio hūc excellentiss. Doctore, quādo fuit cum
 socijs, vltra modū crapulatū esse, & bibisse, simi-
 liter comedissee cibos diuersae subst. antiæ. Ex ista
 crapula ergo (revera ita est appellāda) fuit facta
 putrefactio illorū ciborū, ex quibus fumi eleua-
 ti, ac cerebrū petentes, potuerūt facere hoc ap-
 pto, & abscessum, & reliqua symptomata.
 Deinde motus & quies. Audio hunc Magni
 ficum virum perambulasse satis per Venetias,
 & etiam in cymba cum socijs permansisse dete-
 cta, & aërem illum captasse, cuius signum est
 quod statim serò hora II. noctis reuersus est da-
 mum, & incidit in illum abscessum ingentem,
 similiter in vertiginem, & paralysem illam di-
 minutam. Similiter somnus & vigilia fuit in
 causa: nam audio istū, cum vigilandū erat, dor-
 mire: cum dormiendum, vigilare: nam ipse fessus
 ex causis agitatis quādoq; noctu nō poterat dor-
 mire. ita haec permutatio vigiliarū & somni po-
 tuit etiam esse causa. Similiter accidentia animi
 ipsa: fuit sollicitus in illis causis peragendis: &
 quātas ipsi Iuriscōsulti patiātur sollicitudines,
 & animi affectus, nullus ignorat, & maxime

Venetijs, ubi sunt tot motus, & tot labores in
causis peragendis. Similiter inanitio & repletio:
hac fuit etiã potissima causa, eò quia (vt ipse
dicit) sunt multi dies quòd ipse non egeßit, imò
vt solitus erat nihil egerebat. Ista retentio facta
non possit generare vapores malos, non nos later.
Præterea permutavit consuetudinem: ipse enim
solbat comedere horis consuetis, tamẽ nõ obser-
uavit hoc: imò aliquãdo hora prima noctis cœ-
nabat, aliquando tardius, aliquando citius. Et
ita videtis, quomodo omnes causæ extrinsecæ
concurrunt ad hanc ægritudinem. De causis in-
trinsecis sola illa caliditas hepatis (vt dixi) est.
Habemus hucusq; causas. Quid est agendum?
curandus est morbus. quomodo curatur morbus?
curatur remouendo causas. quænam fuerunt cau-
sæ fuerunt omnes enarratæ: illa ergo remouen-
da. Quid ergo agendum? ego maximè consulo,
vt velit aërem ipsum permutare: nam ex per-
mutatione aëris refrigerabitur corpus, quia
consuetum aërem sentiet. Ista est potissima cu-
ra ad remouendum morbum hunc, scilicet per-
mutare aërem. Deinde in cibo & potu debet se
moderare, sumendo optima cibaria, similiter in
debito tempore, animi affectus omnino repelle-
re, dormire quando dormiendum, vigilare quã-
do vigilandum. De euacuatione: ego non aude-
ren fortiter euacuare, quia nũc sumus in æsta-
te, iam mensis Iunij transactus est. Ideo aude-

rem tantū in lenitiuis, dando cassiā cū rhabar-
 baro, aut cassiā tātum florē dico: ista enim ma-
 ximè præstarent, quia tenebimus ipsum corpus
 lubricū, & hoc maximè debemus querere. Nam,
 vt retulit mihi sua Excellentia, quando accessi
 ad cubiculum, conquerebatur de ista repletionē,
 & dicebat ex ipsa maximum detrimentū senti-
 re: ideo bonum est vti cassia, vt corpus mundum
 & lubricum teneatur: & si nollet ita saepe vti
 cassia, poterit manè assumere brodium, in quo
 sit decocta mercurialis, & beta, & aliquid pas-
 sularū: istud enim lubricat corpus, & facit ege-
 rere valde, vt dicit Galenus in v. de tuenda sa-
 nitate, aut v. si recolo. Et quoniam ipse habet
 fluxum illum hæmorrhoidarum, & nondum est
 repressus, quod mihi maximè placet, ideo sinere
 ipsum defluere, & adiuuarem, si non defluat, eò
 quia per aliam viam sanguinem nollem edu-
 re: est enim sententia illa Hippocratis, Unde
 que natura repit, eò ducere oportet, si natura
 demonstrat locum conuenientem, quo ipsa facili-
 ter exoneratur. quare cū volumus sequi illā viā,
 non debemus desistere, & ita prouocare hæmor-
 rhoidas. Postea vellem vt fierent duo cauteria
 & si non duo, saltem vnū in crure sinistro, vbi
 habet paralytissimam illam diminutā: neq; impediret
 hoc cauteriū naturam, vt non faceret diuersio-
 nem. Et ita habebimus diuersionem maximum,
 tum per cauteriū, tum etiā per hæmorrhoidas:

quia diuersione, vt dixi, maximè indigemus, eò
 quia materia est in capite, & fuit causata ex
 illis causis dictis extrinsecis. Similiter causata
 fuit (& hoc dereliqui) ex clamore. Quantum
 possit vociferatio ad replendū caput vaporibus,
 vnusquisq; manifestè videt: istis enim clama-
 toribus deueniūt rubicundi oculi, & rubri. Et ita
 quia in causis actitandis ipse multū clamabat,
 eapropter facta est inflammatio: & ita diuersio
 necessaria est: quare cauteria summopere lau-
 do. Et ita agerē hac astate, lubricādo corpus cū
 omnibus dictis, aut cum zuccharo rosato recētis:
 dico recenti, quia recens maximè lubricat, non
 commiscendo aliquid. Et si isto zuccharo posset
 lubricari, mihi maximè placeret, quia ex isto
 haberemus tria, videlicet corroboratiōē capi-
 tis, ventriculi, & euacuatiōē fecum: sed si hoc
 non præstet, curetur prædictis. Veniente autem
 autumno, tunc poterimus concoquere materiā,
 & euacuare cum pharmacia, & præsertim cū
 illa cōfectione hamech: illa enim mouet humores
 adustos, & ipsos euacuat. & alijs pharmacis
 poterit vti secundū humores peccantes, quod co-
 gnoscendum illis medicis hunc curantibus dere-
 linquo. Deinde ego corroborarem caput cum ca-
 put purgij, & lauarem ipsum cum rebus exic-
 cantibus, & resoluentibus. De materia ista,
 quēnam sit materia faciens hunc morbum, an
 calida, an frigida, dicā duo verba. Illi Excellē-

tiſſimi Medici in hoc fuerunt diſcordes. Aliqui dicunt quòd erat materia frigida, aliqui calida. Iſta eſt diſputatio de lana caprina, eò quia clarum eſt quòd ſit calida: patet, quia ſalfa eſt, erodit gingiuas. Et ita dico, vt etiam dicebat Excellentiſſimus Doctor, quod materia eſt calida & frigida: & ita ſi duæ illæ opinionẽs in vnum redigantur, fiet vna opinio. Verum etiã vtranq; opinionẽ ſaluabimus. Dicam duo verba de prognòſtico, & facio finem. Morbus iſte curabilis eſt, non tamen eſt contemnendus: quia ſi contemnatur, augetur continuè: quare fiet apoplexia, aut epilepſia, aut paralyſis in toto corpore perfecta, ideo non ſunt danda inducia. Hac pauca volui breuiter dixiſſe, quæ per Excellentiam veſtram erunt iudicanda.

Conſult. XLII. De deſtillatione à capite ad diuerſas partes, & febre, pro Abbate ſancti Gregorij octuagenario.

Primum quod venit conſiderandum, eſt natura morbi, & ſubiecti. Subiectum autem eſt in vltimo ſenio conſtitutum, quæ quidem ſenectus, eſt peſſimus morbus: & comparando morbum hunc ad ſenectutem, longè maior eſt ſenectus, quàm morbus, quo affligitur. Habemus ergo etatem in vltimo ſenio: habemus corpus quo ad radicem validum: quod ſi comparat

pararetur alijs decrepitis robustum est, absolutè
 tamen non est robustum: nos autem robore indi-
 gemus absolutè, nõ per comparationè ad aliud.
 Habemus ergo imbecillum corpus: nec est con-
 sideranda temperies elapsa, sed præsens. Et quo
 ad præternaturales dispositiones non omittam,
 quòd in hyeme proximè elapsa apoplexiam &
 paralysem leuem passus est: quæ quantum adfe-
 rat incommodi in omni corpore, argumento esse
 potest, quòd apoplexia ita prosternit vires ce-
 rebri, & calorem innatum, & vires cordis, pro-
 pter consensum cordis cum cerebro, vt videa-
 mus iuvenes cum in apoplexiam inciderint, nõ-
 quam restitui: quãto magis senes, si inciderint?
 vel non euadent, vel rarò, semper tamen perci-
 piunt tale nocumentum. Considerandum igitur
 est symptoma, quòd licet non curemus, tamen
 admonet, quòd ægritudo deterior est. Nunc ve-
 rò patitur duas dispositiones, destillationem sci-
 licet à capite ad diuersas partes: & quidem
 quæ occupat fauces, bronchus appellatur. aliam
 præterea patitur quæ pectus occupat, & ca-
 tarrhus nuncupatur. ad ischiam etiam, & ad
 crus infra genu usque ad talum descendit, &
 ibidem tumorem facit in præsentem œdematicum:
 adeoque copiosa est destillatio hæc, vt perseue-
 ret nunc cum tussis, quæ non est sufficiens ad
 excernendum catarrhum crassum. Alia dispo-
 sitio est ipsa febris, quæ iam mensis est, ex quo

Q 5 incept

incepit affligere, & ita affligit, vt nunquam
 ferè fuerit sine febre: ita tamen erat mos febris,
 vt seruaret hunc ordinè, vt alternis diebus ma-
 gis inuaderet. Quo ad febrè, qua primò cõside-
 randa est, & fortè primò curanda, si considere-
 mus exeuntia, quæ maximè indicant naturam
 febris, & præcipuè vrina, quæ indicat febris
 putridas, et si minerã putredinis habeant extra
 venas, quia humor qui putrescit intra venas,
 ille est qui effunditur extra: ideo vrina indi-
 cat humorè putrescentem. Cùm ergo vrinas ru-
 beas & crassiusculas, quæ tales perseverat, ha-
 beat, super humorè peccantem attestantur. Et
 cùm duo sint humores in humano corpore rubi,
 sanguis, & cholera ξαυθὴ à Græcis appellata, &
 Latinis rubea, igitur cùm non videamus in hoc
 corpore sanguinè abundare, nec signa sanguinis
 apparere, & pituitam multam abundare, non
 est sanguis absque dubio qui peccet: tum etiam,
 quia sanguis putrescens non facit periodos. Re-
 linquitur ergo quòd bilis sit, quæ putrescit in
 aliqua minera putredinis, de qua nondū cõstat.
 Habemus ergo febrè hîc etiam, & à putredine,
 ex putredine humoris biliosi: habemus præterea
 egestiones biliosas: & hæc duo arguunt bilè pu-
 trescere. Et quia inuadit sine typo, cum calore
 leui, & segni, sine siti, sine capitis dolore, & sine
 sudore, credendū est quòd sit mixta cum pitui-
 ta, & sit ex genere bilium quæ appellantur maio-

risfama. & hoc verisimile est, cum abundaverit tanta copia pituitæ, maximè cum corpus sit frigidū, & siccum: hæc enim temperatura (ut dicit Galenus in I. de tēperamentis) multam pituitā generat. Bene verum est, quòd si caliditas & siccitas tēperaturæ excederet, redūderet bilis: quatenus autē remanet vestigiū caliditatis, bilis abundat scilicet: processu verò cum sit corpus frigidū & siccum, abundat pituita. Nec verum est id quod olim dicebat Cassanus, cum quo habuimus super hac re disputationē, quòd generaret talis temperatura humorem frigidum & siccum, quia talis humor generatur à caliditate adurente. Vltèrius, cum vir iste frigidus & siccus sit ratione ætatis, non est aliter credendum, nisi quòd sit pituita multa, bili permixta. Febris ergo, ut ex motu febris & excētibus apparet, est febris quæ pendet à cholera vitellina crassa mixta cum pituita multa: ideo longa est. Talis ergo est causa, & mos febris, iudicio meo. Vbi verò, & quomodo putrescat, vidēdum est. Omnino bilis generatur in hepate. Sed quomodo in isto viro generetur, multæ causæ adduci possunt, ex regimine maximè factò, cum dulcibus scilicet, quæ bilem generant. & præterea potuit esse causa, quòd factæ sint obstructiones in hepate à catarrho, & cum in venis mesaraicis sint factæ obstructiones, nihil magis facit ad calorem augendum hepatis, & ad calefaciendum,

sicur

sicut obstructio: quia cum sanguis tenetur cale-
 scit, & facit multiplicare bilē: quæ cum partim
 per venas deferatur, quia venæ omnes nō sunt
 obstructæ, sed plures, ideo non euentatur san-
 guis, incalescit, & partim per venas, partim per
 porum felleū ad intestina defertur: & ideo per
 secessum, & per urinā, plurimā bilem emanan-
 tem videmus. Minera ergo putredinis est, quia
 venæ sunt plena bile & pituita, & putrescit
 pars in venis, pars extra: sequitur quod putredo
 varia sit, & modò in venis, modò extra venas
 sit, quia natura potest trāsmittere materiā ex-
 tra venas sine typo, vt in primo ad Glauconem
 dicit Galenus: & non sit rigor in tertiana, nisi
 propter multitudinē materiæ subitò excurrētis
 ad loca sensibilia, ob sensibilitatē multam. Cum
 igitur priuētur multa bile syncera, & membra
 sint sicca sine sensibilitate, ideo potest putrescere
 extra venas, & intra etiā. Sed quicquid sit, siue
 extra, siue intra putrescat, materia hæc cholera
 est crassa mixta cum pituita multa. Sed quantum
 sit de ratione febris factæ ex obstructione, si ape-
 rietur trāsspirare poterit, & bilis nō generabi-
 tur, quia remota prohibitione transpirationis,
 omnia prosperè succedēt. Circa catarrhum verò
 aliter est dicendū: quia senes habent catarrhum
 congenitū, & cum occupantur, tunc fit illis ita
 congenitus: & egritudo, sicut Hippoc. retulit,
 brachi & catarrhi in senibus raro maturātur.

Dicit Hippoc. raro: Gal. vero exponēs in cōmen-
to, nunquā catarrhos tales in senibus maturari
dixit: & ratio est, quia sunt ipsi cōgeniti, quia
cerebrum cūm non possit concoquere alimentū,
& vapores elevati ad ipsum non expellantur,
& tum ratione proprij alimenti, tum etiā ra-
tione vaporū, tum ratione utrorūq; sic sunt
catarrhi senibus cōgeniti. præterea cūm vapo-
res sint multi in corpore senum, propter imper-
fectionē cōcoctionū, plurimi ascendunt, & cūm
non possint expelli, multiplicatur catarrhus:
maximē autē multiplicatur in illis, qui habue-
runt caliditatem in iuuetute validā. Vbi enim
perfecta frigiditas est, ut in sene qui fuit frigi-
dus, nō sit in eo evaporatio multa, ideo nec mul-
titude catarrhi, & non nisi propter alimentum
cerebri. Corpus autē tale fuit calidum in iuue-
tute, ut apparet ex toto ambitu, & nunc etiam
hepar suum calidum est: ideo fit multa evapora-
tio ad caput: ideo catarrhi multiplicantur: mul-
tiplicatio autem catarrhi ratione cerebri non
potest tolli, quia non potest fieri ut cerebrum nō
sit frigidius seipso, ideo nō possumus curare ca-
tarrhum: possumus bene remorari ne citō in-
terficiat. Cūm igitur hæc duo ita se habeant in
hoc corpore, quid esset dicendum, & quid fa-
ciendum? De ijs quæ possunt contingere, aliquid
est dicendum. Quod ad catarrhum attinet, non
curabitur perfectē. Quo ad febrem poterit for-
tē, sed

tè, sed cum difficultate: & ratio est, quia febris hæc non est nisi à forti causa, & nõ habet virtutẽ quæ adiuet Medicũ, quia Medicus natura minister est, ipsa verò operatrix, III. artis medicinalis. Non ergo ita facillè curabitur ratione debilitatis corporis, & cause: & ita sumus in re valde ambigua. De faciẽdis est primò videndũ, cui primò occurrendum sit. Dico quòd intentio circa febrẽ dirigenda est, nõ neglecto catarrho, quia febris periculosior, quia difficilior est natura senis: catarrhus autem familiaris. Ideo febris non seni, sed iuueni est familiaris: neq; ea febris hìc dependet à catarrho, nisi quia facit obstructionẽ: & bilis multiplicatur, quæ miscetur cum pituita. Ideo obstructions essent tollenda, vt febris tollatur: quia si tollamus febrẽ, poterimus providere, vt iste Reuerendus dominus viuat diutius: si verò nõ tolletur, interficietur, quia fiet quotidie deterior. sed quia ab humoribus dependet, tollendi sunt, & providendum est vt obstructions hepatis aperiantur. Et quia materia crassa est quæ euacuari debet, attenuantibus indigemus, deinde educẽtibus humores crassos in venis existẽtes. Et sic vna indicatio ab humoribus sumitur, alia à virtute: quia debet sumi venia à virtute, tanquã à principe terreno. Nos habemus virtutẽ quæ præcipit, & cum sit in corpore sensili, & virtus affecta admodũ, nõ possumus ea facere quæ morbo cõueniunt. Primò

igitur manna proposita est, & ab ipsa inciperē.
 Sed diceret aliquis: Tu euacuabis humores sub-
 tiles, hic autem crassi peccant, ideo non euacua-
 bis humores peccantes. Dicebat autem Hippoc.
 Si talia purgantur, qualia purgari conuenit,
 confert, & c. Cū ergo non purgentur humores
 quos conuenit, nō inuabitur. Dico, quōd etsi te-
 nues humores euacuet manna, non debemus ab-
 stinere ab ea, quia ab humoribus preparatis de-
 bebemus incipere, qui sunt in uenis mesaraicis,
 ideo tutissimē cōuenit: & quia inuabit etiā ca-
 tarrhum, cū febrī non sit occurrēdū neglecto
 catarrho, ideo summopere cōuenit. Nō dico quōd
 manna penitus sanabit, sed quōd erit principiu
 optimū: quia uidi ego sepe quōd manna licet te-
 nues humores euacuet, aperit obstructiones: &
 facta preparatiōe, uidi crīsim fieri, & post qua-
 tuor dies sanitatem secutam esse. Ideo incipe-
 rem à manna tanquam à re tutissima, & da-
 rē in uespere ipsam: imō feliciter operabitur, ut
 est mos Roma, ut libētius dent in nocte, & expe-
 riūtur feliciter operari, sed ante cibum statim:
 & exhiberem ℥ j. s. uel ij. Postea deuenirem ad
 alia, nisi natura adiuuaret nos, ut non indige-
 mus aliis. Altera die nec brodiū, nec syrupū da-
 rē, quia nollē ut brodiū lauaret medicinā: nec sy-
 rumpus distribueret humores, quos uolo euacua-
 re. Altera die, quæ tertia erit, darē syrupū q̄ ha-
 bet vim abstergēdi, & mūdicādi. propositū est
 oxymel

oxymel simplex, à quo non recederè : sed vellem
 vt esset magis acetosum, & prepararetur cum
 sua acetositate: id enim quod habet pharmaco-
 polæ, dulce est. Nō derelinquerè mel rosaceū
 ratione stomachi, quia senum membra sicca sunt
 sine pinguedine, & intestina nō habent pingue-
 dinem, possemus deuenire ad excoriationē : vel-
 lemq; vt esset subamarum, quia multum refert
 habere optima medicamenta. Postea facerè de-
 coctum, accipiendo aquā endiuia, vel capillorū
 Veneris, si haberentur capilli Veneris, nec erunt
 dimittenda farfara, id est, tusilago appellata
 propter excellentiā, quā habet ad tusum. Ideo
 vellè quòd haberemus has tres aquas ad pōdū
 singularū lib. vnius. Et decoquerè in ipsis ali-
 quid anisorū, vt corrigeretur earū frigiditas,
 quoniā omnes aquæ destillatæ frigidae sunt, vt
 etiam aqua distillata à calidissimo simplici, pu-
 ta à calamentho, quod stimulat linguam vel
 piper, non calefaciat, imò infrigidet, & vidi in-
 flammatos homines propter potum decocti ligni
 Indi, ab aqua calamēthi infrigidari summope-
 re. Quia ergo aqua endiuia est frigidior, aqua
 capillorum Veneris ad temperamentum acce-
 dit, vellem miscere anisorū aliquid, vt aperire-
 tur oppilationes, & corrigeretur frigiditas, &
 decoqueretur vt duæ libræ remanerent : & ex-
 hiberentur huius decocti vncia quatuor : oxy-
 mellis simplicis, mellis rosati sing. vncia. Cūm

autem dedissem quinque, vel septem syrupos, si viderem concoctionē, replicarem medicinam, & constante virtute, cū manna, vel infusione rhabbari, vel cum syrupo rosato solutio euacuarem, nec accederem ad agaricum, quia laboriosè soluit, & nauseam facit. Sed ego non recederem à benedictis, nec haberē virtutē defectam: oportet ergo manutenerē ipsam, & cū deuenimus ad rhabbari infusionē, & ad syrupum rosatum solutiuum, sufficiet nobis. Si postea symptoma catarrhus vrgeret, cum linimentis procedere: & ego maximè confido in vno à metho Galeni sumpto. Vellē vt acciperemus adipem anserinum, quia maximè penetrat. Et licet antiqua expositio laudibus extollat arietinum, id perperam dictū, quia textus Græcus habet anserinum. Etiam ille qui traduxit, ea attribuit arietino, quæ sunt attribuenda anserino, cū modico croci, & olei amygdalarū amararū: iuuabit enim mirū in modum ad concoquendū materias crassas. Nunc autē masticatoria nō conueniunt, sed facta euacuatione. Caputpurgia per nares conueniunt ad euacuandū catarrhum, & si per spatium leue facere vellemus masticatoria, possemus. Adeo si vellet masticare radicem capparum, optimū esset, vel mastichen: corroborat enim, nec facit violentā attractionē ad fauces: & conuenient reliqua pro ventriculo, & pro concoquendo catarrho, & pro febre. In iis

R immor

immorarer, vt scopus meus esset non recedere à benedictis. Circa rationē victus, ab eo tollendum vinum potens, & vinū sit tenue, subtile, album, vt non habeat acetositatē, nec dulcedinem, quia vellemus curare febrē, non catarrhum. Quo ad cibum, iusculis ex hordeo optimē cocto, & farre cum lacte amygdalarū vtatur, & oua sorbilia accipiat, quia in tertianis oua iuuenibus exhibebat Galenus in reliquis regimine senū vtatur, cum aliquib. fructionib. Quo ad illam excoriationē, non laboret supra nates, quia longo decubitu faceret deuenire ad gāgranas, & estionum. Ideo petiæ lineæ subtilissimæ in oleo de russa madefactæ loco apponētur, vel cum cort. lignorū salicis, & cum modico olei rosati, & puluis ille siccus cōueniret, vel item unguentum de lithargyrio simplex: & inter omnia ne molestaretur in decubitu, vellem vt super re mollis sederet, & cum subtilissimis petiis, ne aliquid asperum lederet ipsi. Quo ad œdema, vellem vt maius fieret: si tamen timerē ne humor multus destrueret temperaturam cruris, non esset malum si aqua marina salsa acciperetur, & germina ebulorum coquerentur in ea, & fierent lotiones, & petiæ lineæ magnæ infuse essent: facerent enim ad resolutionem, nec reprimere: & corroborarent membrū, ne materia illa diutius permaneret destruens calorem innatum. Et ista essent iudicio meo facienda.

Consult. XLIII. De oculis lachrymantibus, pro Iudæo Turcico.

Curationis huius affectus quo affligitur, potissimum fundamentum est, ut prohibeamus materiam ne destillet: hoc verò neuti- quam facere possumus, nisi membris mādanti- bus prospiciamus, ita quòd tota ratio cura cō- sistat in eo, ut mēbra corroborentur, hepar sci- licet, ventriculus, & cerebrum, ne generentur excrementa in corpore. Quod maximè fiet re- cta ratione victus, in qua quidem cū multi- pliciter delinqui possit, in aère, cibo, potu, & reliquis, ideo curabit ut sibi viuat, & nō alijs. Proposita recta ratione victus, bis in anno pur- gabitur, vere inquam & autumno. Modus ve- rò purgationis erit iste:

R. Specierum hieræ simplicis ℥ ij.

Cassie ℥ i.

Fiat bolus, detur ante prædium hora vna. Post- eratur septem vicibus infrascripto syrupo:

R. Syrupi de stœchade,

De infusione rosarum ana ℥ i.

Decoctionis feniculi, Anisorum,

Rosarum ℥ iiij. Misc.

Sumat deinde infrascriptam medicinam:

R. Pilularum cochiarum ℥ iiij.

Cum melle rosato, sumat manè cum custodia. Interdum vna hora ante cœnam sumat tres in- fra-scriptarum pilularum:

R 2 R. Aloës

Rx. Aloës optimæ, Agarici electi ana ʒ iij.

Myrobalanorum chebulorum ʒ ij.

Nucis muscate ʒ i

Pulverizentur, & cōmiscantur, deinde aspergantur cum succo rosarum, & permittantur exiccari: postea cum melle rosato fiat magdaleon, de quo fiant pilule pro ʒ. iij. Mastichem masticet manè, & expuat. Pro confortatione infrascripto remedio utatur:

Rx. Tutia optimè preparata,

Corticum ororum pulverizatorum,

Aloës optimæ ana ʒ i.

Inuoluantur in panno lineo, & fiat pila. Infundatur in aqua sceniculi, suspensa cum filo: postea sepe in die exprimatur ea pila in oculos. Si verò perseveraret mala dispositio oculorum, & sentiret se non leuari cum remedijs infrascriptis, fiant cauteria & fontanella in uno & altero brachio supra cubitū, per spatium quatuor digitorum parte exteriori tenendo semper aperta cum balla de cera, sicut solet fieri. Corroborentur autem membra, hepar, ventriculus, & caput: & inter reliqua maximè laudo rocharum rosatum, quod videtur esse proprium morbis ventriculi & hepatis: abstergit autem, corroborat caput, & prohibet ascensum vaporum. Caput etiam corroboretur calefaciētibz, aspergendo ei pulveres, tum etiam decoctis factis ex maiorana, camomilla, agarico, & cū sa-

pone confecto cum agarico, abluendo caput vespere, & postea domum non egrediatur. Caput-purgia hic quoque conueniunt, quibus etiã Galenus in morbis oculorum vtitur. Quòd si aliquis dicat hoc esse malè factum, quòd diuertamus materiam ex cerebro per locum affectum, in advertere debet, quòd tunc hoc licet facere, quando exquisitissimè corpus est purgatum: quam exquisitissimam purgationem nisi præsupposuerim futuram ab eo, nunquam ei massicatoria proposuissim: gingiuas enim etiã habet paratas ad fluxus, neq; tuta essent caput-purgia: diuersiones potius fierent ad partes posteriores, cum frictionibus, cucurbitulis siccis in dorso. Sed his non iuuantibus, postremò (vt iam monuimus) ad cauteria erit confugiendum.

Consult. XLIII. De visione diminuta, continua, & corrupta, sed intermittente, pro monacho sanctæ Iustinæ.

Um duobus Reuerendus hic pater accidens molestetur, id proculdubio à nobis præponendum quòd magis notum est, & ad minus notum deueniendum. Accidens ergo confessum & notum est debilitas visus, adeò vt nõ possit à remotis conspicerè, sed tantũ de proximo videat: & hoc sibi essentialè & perpetuum est, cum iam duodecimus agatur annus, ex quo

R 3 huius

huiusmodi accidente efficitur. Aliud verò accidens non sibi perpetuum, nec essenziale est, quòd dum intensius aliquid legit, & aliquid sic aspicit, percipit falsas imagines in aère apparentes, ut muscas, vel fila, quæ ascendant & descendant per aërem. Primum est proprium, ut dixi, & est visus operatio diminuta: secundum verò non est proprium, sed consequens ad primum, & est imaginatio corrupta, & operatio corrupta. Et sic sunt duo symptomata, seu accidentia, quæ non dant nobis indicationem curandi de se, nisi prius cognoscatur ægrotudo, & causa ipsius. Ideo ægrotudo, & causa ægrotudinis querenda est. Ipse enim narrat, quòd dum esse puer sex annorū, ichores quosdā in capite & crustas habuit, quæ cum modicamētis & imbecutionibus repressæ fuerunt: in decimo tertio anno post clausuram illarum cœpisse debilius vivere, & hucusq; perseverare: & hac existimat facere ad inveniendam causam istius ægrotudinis. Ideo à nobis videndum erit, an ista fuerit causa. Sed prius tamen notanda sunt quedam, & primò consideranda est complexio eius, quia ex complexione elicietur aliquid, quod ad cognitionem cause istius ægrotudinis faciet. Iste enim habet habitum corporis satis bonū, robustum, & optimi est coloris, & habet operationes vitales & animales optimas, quia iste optimè conficit alimenta: quæ omnia indicant supra caliditatem

zatem eius, quia omnia ista procedunt à calido. Ideo nulli dubium est, quin iste sit calidæ temperaturæ. Vtrum verò ista caliditas sit æqualis per omnia membra principalia, an verò sit cum siccitate vel humiditate? Ego quia non video multum excessum in humiditate & siccitate, ideo in istis non multum laboro, quia non multum etiam faciunt ad rem nostram. Quòd autem iste habeat humidum cerebrum, ex naribus & oculis licet videre, ex forma & figura totius oculi, quia sunt magni & prominentes: ideo cerebrum eius & oculi labuntur à temperamento per calidum & humidum, quod patet ex venis in eis existentibus, quæ magnæ apparent. Quòd verò magis refert, est videre de loco, in quo sunt symptomata, scilicet in quo subiecto sit iste malus affectus, & de causa materiali faciente istum malum affectum. De subiecto ergo videndum est, sicut precipit Galenus IIII. de causis symptomatum, an ista lesio vel agritudo sit in substantia cerebri, vel in membranis eius, vel in spiritibus, vel in nervis opticis, vel in instrumento: & si in instrumento, an in tunicis, an in humoribus. Ideo difficile est videre, ubinam possit esse agritudo ista, quia hæc est tota rei summa, ad hoc ut inueniatur modus curandi. Quòd autem non sit in cerebro, patet, quia nulla est de hoc coniectura, quia (vt audio) omnes cerebri operationes recte se habent, & secundum naturam:

R. 4 quia

quia non conqueritur nec de gravitate capiti,
 nec de odoratu, nec de gustu, nec de auditu, nec
 de alijs, sed solum de visu, non autem de aliqua
 latione qua in cerebro fiat: propterea illud me-
 brum sanum est, cuius operationes sunt sane. Igi-
 tur cum operationes cerebri sane sint, sequitur
 ipsum sanum esse. Neque lesio ista est in membra-
 nis, quia si sic, ipse in radicibus oculorum habe-
 ret dolorem vel gravitatem: sed nullum istorum ha-
 bet, ergo non est in membranis. Sed forte duc-
 quis, quod ista est in nervis opticis: hoc autem esse
 non potest, quia si sic esset, vel esset constipatio
 aliqua ibi existens, vel aliqua mala complexio,
 ut nimia humiditas, vel nimia siccitas: & ubi
 sunt ista, ibi ut plurimum est constipatio. pra-
 terea si esset siccitas, faceret alia longe saeviora
 accidentia. Non est etiam humiditas, quia non est
 constipatio perfecta. Quod autem non sit consti-
 patio, apparet ex eo, quia nihil videret, ergo non
 diminute. Nec potest esse aegritudo in composi-
 tione, quia si sic, contorquerentur illi nervi: sed
 non contorquentur, ergo. Quod autem non contor-
 queantur patet, quia ipse non habet visum obli-
 quum, sed rectum: sed si esset contorsio, obliquum vi-
 deret. etiam si esset constipatio aliqualis, spiritus
 essent aequali modo, nec esset causa quare debi-
 litaretur visus, cum per longum tempus videt: quia
 ubi est constructio nervorum opticorum, vel astri-
 ctoria oppilatio in nervis illis, visus suus semper
 in illa

in illa paruitate perseueraret, & non debilita-
retur. Ideo non possumus dicere, quod in neruo
illo sit aliquid quod impediatur. Præterea si clau-
dat oculus alium, videbitis spiritum confestim
irruentem in plurima copia. Ideo cum sit liber
transitus totius spiritus ad pupillam, non est di-
cendum impedimentum esse in optico neruo: ergo
erit vel in spiritibus, vel in humoribus, vel in
tunicis oculi. An in spiritibus, nec ne, cum scia-
mus visum principaliter fieri per spiritus, se-
cundario per humores, ut crystallinum, & alios
duos, & præcipue per aqueum, ideo sum in hac
re multum cogitabundus. Quod non sit in tuni-
cis, certum est: quia ego video quod non sit in
cornea, quia non apparet nocumentum. nec etiam
in rubea, nec in parte in qua est humor albugi-
neus, quia si sic, esset suffusio: non durasset tan-
diu, quia secundum Galenum suffusio ad summum
durat per sex menses, deinde fit turbulentia: sed
iste habet oculos claros, & spiritus produm-
tas, & ideo in tunicis non est læsio. Ideo credide-
rim, & in spiritibus, & in humoribus partici-
pare ægritudinem istam. Quod autem sit in spi-
ritibus, conyicio: quia cum iste Reuerendus pa-
ter incipit videre, non diminute videt. sed bene
videt: cum vero diu vidit, iam incipit diminute
videre: ideo credo ego quod sint pauci spiritus,
& etiam crassi, qui non possunt ad longam di-
stantiam diffundi & dilatari. Et maius signum

est, quòd postquam vidit per multum spatium,
 & facta est multa spirituum resolutio, quòd
 tunc sequitur secundū illud accidens, & appa-
 rent ei muscæ, & fila ascendentia & descenden-
 tia. Ideò credo quòd simile nocumentū sit in spi-
 ritibus, & etiam in humore aqueo, quia nocet
 ei lux multa & subita: & hoc est accidēs ipsius
 aqueæ humiditatis, quæ facta est propter defen-
 sionem humoris crÿstallini: quæ cū pauca sit &
 tenuis, ideo facillè læditur à multo lumine. Et si-
 militudo est etiam in humore aqueo ex paruitate
 & subtilitate eius: & sic agritudo est præcipuè
 in spiritibus, & in humore aqueo. Vtrum verò
 ista sit materialis vel non, & à qua materia: &
 si peccent spiritus, qua qualitate, an propter
 malam complexionē, vel quia magis crassi, vel
 magis subtiles, vel magis humidi, vel magis sic-
 ci? Certè est dubium non paruum, quia iste do-
 minus dicit se lædi & ab aëre lucido, & aëre
 turbulento. Quamobrè spiritus si qui-
 dem essent subtiles, non iuuaretur à contrario;
 autem nimis crassi, non læderentur ab aëre per-
 lucido. Et ideo dico, quia omnis excessus nocet
 suæ visioni, quod est imbecillitas in spiritibus,
 quæ non sequitur malam tēperaturam simplici-
 tatem, sed solū paucitatē, adeò, vt sint pauci spi-
 ritus, qui si etiam transirent, immutarentur
 subiecto, & instrumento non bene affecto, quod
 figura istius oculi, vt videtis, non est nata

valis, ideo non est commodum instrumentum: & si potentia materiae sit eadem, non potest commode videre. Et sic quia sunt pauci spiritus, & etiam alterantur ab instrumento non proportionato & idoneo, ideo à quacūq; causa extrinseca de facili leduntur. Vnde autem proveniūt ista paucitas spirituum? A debilitate caloris innati dixerim ego: & sic credo quòd ista paucitas spiritū cum aliqua mala dispositione & affectu in humore aqueo sit. Vtrū verò sit aliqua materia, quæ cōcurrat ad hoc faciendum, ita ut aegritudo nedū immaterialis, sed materialis dici possit? Certè iste non conqueritur de aliqua mala stomachi temperatura, & habet optimā temperaturam, cum humiditas & caliditas non multum excedant in cerebro, & sic per totum. Et sic credo quòd imbecillitas oculi sit causa materialis istius, quia stāte imbecillitate oculi, stat imbecillitas instrumenti: & alimentum, quod ad oculos defertur, non ita rectè conficitur, sicut si essent secundum naturam. Et non video quòd sit aliquis humor, quia nō habeo aliquod indicium, quo deducar ad hoc coniectandū. Dices, Quare apparent imagines post fixationem visus? Dico quòd resoluntur partes subtiliores spirituum, & remanent crassiores, ideo apparent imagines post fixationem visus, cum spiritus non possint recipere obiectum sicut est, quia quod est intus, apparet etiam exterius. Ideo quando diu
labo

laboravit, quia partes subtiliores resoluta sunt,
 & restant crasse, apparent ista imagines. Cum
 igitur nullam aliam causam istius affectus pos-
 simus asserere, nisi hanc, dicendum est, quod
 sunt pauca materiae facientes huiusmodi acci-
 dens, vel quod nullae sunt, quae de directo hoc
 faciunt. Cum igitur iam sint duodecim anni, ex
 quo perseverat iste affectus, & quia spiritus
 tales, & oculus qui est magnus, & valde dispo-
 situs ad recipiendas istas dispositiones, & sic
 aegritudo talis, & causae symptomatum tales, ideo
 quid circa curationem dicendum est? Certè cre-
 do quod iste non possit sanari, neque hoc speran-
 dum, neque tentandum, sicut unusquisque potest
 iudicare. Sed quid faciendum? Dico quod provi-
 dendum est, ne isti spiritus pauciores, & debi-
 liores fiant. Ideo alendum est corpus optimis ali-
 mentis, & cavendum ab extrinsecis alterantibus
 neque se exponere debet aëri, neque Soli, neque
 ventis, quae excedant, & sic ab omni aëris re-
 cessu semper cauere. Et ab animi accidentibus
 cauere debet: quia quantum animi accidentia
 faciunt ad resolutionem spirituum, quisque
 novit. Et à nimio somno, quia replet caput,
 & cum oculi sint debiles, omnes super-
 fluitates tenderent ad oculos. A nimia etiam vi-
 gilia, quia resoluit spiritus: & à somno meri-
 dianò, quia ille maximè replet caput, & maxi-
 mè ad rheumata facit. Ideo in cibo & potu debet
 esse

esse diligens: debet enim cauere a crassis & euaporantibus cibis, sicut sunt legumina, pastilia, fructus omnia, pisces ferè omnes, & præcipuè ab ijs quæ proprietatem habent contra oculos, sicut sunt berberi, & alia huiusmodi, & à lactucis, quoniam crassesciunt spiritus. Et sic eligat vinum album, pauciferum: & post prandium utatur chebulis myrobalanis, sicut deferuntur ex Damasco, quia assiduis coriandrorum usus noceret: citonica cum zuccharo conueniunt: & acoris communibus utatur, qui habet stipticitatē, & repressionem, quia reprimunt summè vapores. Deinde habeat aliquod familiare, quo utatur ter in mense ad expugnationem stomachi, & ad expurgandum loca communia, ita ut semper sint vacua, sicut essent pilulæ ex tribus, ex hiera simplici, agarico, & rhabarbaro, cum succo saxifregiæ, & eufragiæ: & succus eufragiæ, esset optimus cum feniculis, aniso, & zuccharo. Præterea cõferrent syrupi ex decocto anisorum, feniculi, eufragiæ, & verbenæ si vteretur per xxxv. dies: & si vellet euacuari, mihi placeret, his ita statibus, quia excrementa semper ad debiliores partes tendunt. Quantum sit de balneis non video inuamētū aliquod: forte posset sequi aliquod nocumentum: posset tamen tentari. In potu verò cum sit calidi hepatis, quod ex colore, & ex venarum lassitudine patet, cauere oportet ne intendantur. De canterijs in capite, & setaceis,

non

non approbo, quia faceret spiritus pauciores, quia nimis exciccarentur spiritus. In cruribus autem possent fieri, quia nullum inde sequetur nocumentum: & si aliqua materia deberet ascendere, ista esset diuersio. Et quia videt quod peius se habet postquam ingressus est religionem, ideo cauendum à suo modo viuendi, sed comedat spiritus corroborantia, & à resoluētibus abstineat: oua enim recentia dicuntur spiritus corroborare, auellana, pini grana, & huiusmodi. De extrinsecis verò apponendis oculis, non inuenio nisi quòd lauatur cum rebus astringētibus, & conformantibus, sicut esset aqua rosacea cum modico aloës puluerizato, & ebulliat, deinde elaborantur, & ex hoc potest lauare oculos, vel cum aqua fœniculi, & similibus.

Consult. XLV. De debilitate oculorū, & periculo suffusionis ex consensu ventriculi, pro D. Gasparo Vngaro.

Abstineat à nimia lectione & studio. præcipue post prandium & cenam, & alijs etiam horis, nimis diuturna. Duo ocularia parat, primum ex crystallo, quo in legendo utetur: & alterum ex vitro viridi, quo non utetur in legendo continuè, sed per certa interualla, quò spiritus recreentur. Tertio faciat pyramidem rotundam in acumine non perforatam ex vitro densiori viridi,

vidi, cuius basis tam lata sit, ut utrunq; oculum recipiat, intus verò cōcavam, in quam intuens colligeret spiritus, & radios ad inuicē adiuuaret. Quartò dieta vtatur debita, abstinēat à vino nigro crassiore, & omnibus fumosis cibarijs, qualia lactinia, pisces, fructus, & fricta. Quinto vtatur singulis septimanis semel drachma ma hieræ simplicis, quā in hoc casu mirificè laudat Galenus, ita vt ea sola multos in Asia per literas Roma missas se curasse iactet. vel tantundem aloës accipiat, quā felicissimè in hoc casu probauimus, & nūc magis in vsu habemus, quod ex ijs quæ hieram ingrediuntur, tria nunc non possunt haberi, & malè plerunq; conficiuntur. Sextò, collyrio vsitato vtatur, quādo extrinsecam aliquā in oculis humiditatē sentiret, aut quando in ipsis oculis videri possit, abstergit enim illud & exiccat: sed dum nihil in oculo apparet, nec ab extrinseca incōuenienti humiditate infestatur, ab eo desistat. Esse autem malum illud non essentialiter in capite, sed ex ventriculo affecto, colligitur primo, quia ex vomitu caperat: secundò, quia intermittebat quandoque, non erat continuum: tertio, cum amouebatur, præcipuè sentiebat, dum enim calefactus ventriculus, eleuabat vapores. Collyrium commune, quo vtetur:

Rx. Feenigraci   ℥   i. s.
 Radicis althææ   ℥   ij

Mun

Mundentur diligentissimè, & decoquantur in aqua communi purissima sine pulvere & fumo ad consumptionem duarum partium. Facta diligenti expressione & colatura,

Rx. Aloës optimæ puluerizata ꝑ iij.
 Bulliant omnia simul ad spissitudinem mellis liquidi, & reseruetur in vase vitreo bene obturato ad usum.

Consult. XLVI. De ophthalmia, pro Corricio iuvene doctissimo.

Vix persuaderi possum, Corrici doctissime, me quicquam de re medica excogitare aut præstare posse, quod non abs te perceptum prius ac probè deprehensum fuerit: novi enim ingenium, novi diligentiam ac doctrinam, qua plurimum polles. Tu tamen enixè rogas atque obtestaris aliquid de ophthalmia conscribam, habiturum te illud tanquam sacrum, & ab Hippocrate missum: utinam tantæ spei de me concepta satisfacerem. Sed quoniam amor te decipit, facile fero: amari enim abs te mirum in modum gaudeo. Ergo onus adeò efflagitatum subire non recusabo, haud quidè quòd aliquid novi sperem in medium afferre, sed tantum ne optimo amico defuisse videar. Habebis autem quicquid hoc est, raptissimè scriptum, quum nuncius festinans & ad iter paratus, incunctanter exigat, & de quacunque morula conqueratur. Quum verò tres similes morbi, ob natura pro-

pingui

pinquitatem, ab imperitioribus medicis plerun-
 que cōfundi soleāt, χημωσις, τάρραξις, & ὀφθαλ-
 μια (Græcis enim nominibus agendum, ob Latī-
 norum vsitatorum inopiam) primò singula di-
 stinguemus, postea ad veram ophthalmiam ac-
 cedemus. Est igitur τάρραξις leuis quædā inflam-
 matio, quæ sine vllō discrimine palpebras, tuni-
 cam coniunctiuam, & reliquas oculi partes in-
 uadit, vt nullus tamē vel minutissimus certē do-
 lor consequatur. Sed nec rubedo aut tumor insi-
 gnis apparet, vt meritò inflammationis potius
 exordium, quàm inflammatio appellari possit:
 raroq; à causa intrinseca generatur, & si quan-
 doq; contingit leuissima est, & quæ pauco cura-
 mine indigeat: sed ferè semper ab extrinsecco ori-
 ginem ducit, sole, puluere, fumo, ac reliquis simi-
 libus. Ophthalmia autem est inflammatio tuni-
 ca coniunctiue, quæ sepe præ magnitudine to-
 tum oculum inuadit. Differt τάρραξις à chemosi
 & ophthalmia, tum quia semper mitis, tū quia
 nullus partis oculi proprius affectus est. χημω-
 σις item ab ophthalmia differt quoniam chemo-
 σις propriè palpebrarum inflammatio est, licet
 nunquam alias partes in consensum affectus
 trahat: ophthalmia ad coniunctiuam tantum tu-
 nicam attinet, faciliè autē taraxis in primo in-
 titu dignoscitur, quæ tamen si negligatur, cor-
 pusq; malis succis refertū inuenerit, in grauissi-
 mos morbos incidit. Chemosis & ophthalmia

cùm simplices fuerint, facillimè discernuntur: chemosis enim tantùm palpebrarum inflammat, ophthalmia coniunctiuam: sed utraque saepe vna & aliquando quàm pluribus oculorum morbis complicantur, quorum singuli ex proprijs accidentibus à prudenti medico distinguuntur. Nos verò hic de simplici ophthalmia differere proposuimus: iustum siquidem volumen, non epistolam conficeremus, si varias morborum, quæ oculis evenire solent, complicationes curationesque singula correspondentes prosequi tentaremus. Est igitur ophthalmia (ut diximus) coniunctivæ inflammatio, & quatenus inflammatio est, tot habet causas, quod reliquæ omnes inflammationes, & iisdem curationibus tollitur: sed indicationes sumpta à natura loci multam habet diversitatem, ut postea ostendemus. Nunc videndum quomodo simplices ophthalmiæ distinguantur. Meminisse autem oportet, me simplices appellare, quæ neque ulceri, neque alicui morbo coniunctæ sunt: vel enim à materia inherentiæ, vel à forma distinctiones habent. A materia, nam fieri potest à sanguine, à bile, à pituita, à succo melancholico, à flatu, sicuti & reliqui tumores præter naturam. A modo inherentiæ, nam quædam per essentiam inest, quædam per defluxum, quædam utroque modo. Per essentiam, ut si coniunctivæ aliqua mala temperatura contigerit siue ab extrinseco, siue ab intrinseco aere.

ve cibis, vel coitu, cum coctiones propriae ali-
 menti deteriores redduntur, & inde excrementa
 plura colliguntur in loco, unde postea inflam-
 matio. Per defluxum, quia à capite, vel alijs
 membris materia ad locum imbecillio-
 rem pel-
 latur eo modo, quem Galenus secundo de diff.
 feb. descripsit. Vtroque modo, ut simul & mala
 temperies seu laxitas coniunctivæ fuerit, & de-
 fluxus ab alio membro. A forma distinguitur,
 nam quaedam earum humida, quaedam sicca
 sunt, quas Græci ξίγας ὀφθαλμίας vocant. Si
 ergo fierent à sanguine, maximus tumor in loco
 apparebit, maximus etiam rubor, tensio præte-
 rea, pulsatio, & dolor, calida lachryma expri-
 mentur ad crassitudinem declinantes, quæ ubi
 moram fecerint, facile exiccantur: sordes in super-
 molles circa angulos oculi frequenter apparet. Et
 si à causa intrinseca evenerint, plerumque corpus
 ægri sanguine refertum videbis, prominentibus
 venis, colore rubro, qui fortasse in otio pri-
 dem viclitaverit, lautosque cibos atque potus
 ingressit. Si à bile, tumor modicus, magisque
 in superficie eminens, color ad pallidum ver-
 gens, dolor acris & mordicans, lachryma vel
 nulla, vel parva, salsa, aut amara, statim ex-
 crescens: sordes in angulis sicca, & aspera, ple-
 runque etiam vigilia, præsertim si à capite
 materia defluxerit. Si materia fuerit in stoma-
 cho, sæpe & febris tertio die accessiones habens

Et si materia fuerit in toto, vrina, & fortasse etiam excrementa biliosa egerentur: sed & corpus aegri gracile, quod cibo & potu calido, validis exercitijs pridem abusus fuerit. Si à pituita, tumor quidem maior, sed laxus, color quidam albus, lachrymæ plurimæ, tenues, insipida, quæ non excrecant, sordes vel nullæ, vel mollißimæ, & penè liquores: & totum corpus aegri pituitosum, segne, quod multo otio marcuerit, & cibos potúsque frigidos & humidos inuaserit. Si à flatu, quod rarissimè euenit ob loci raritatem, tensio tantum sine gravitate percipietur, tumorque facillimè, & tota inflammatio discutietur. Quòd si per essentiam, non per affluxum ophthalmia contigerit, paulatim & non subito inuadet, & ante inflammationem lachrymæ, & sordes oculorum præcesserunt, & mordicatione à qualibet aëris leui excessu percepta etiam læditur, maximèquæ quacunque re astringente, quæ fortè inflammationi applicatur, cibique & potus abstinentia iuuantur. Si per defluxum, dolor plerunque & tumoris augmentum certas habent periodos, membrisque vnde excrementa illa expelluntur, affectus per sua signa non agrè deprehenduntur, estq; plurimum caput in causa. Si utroque modo, tunc & vtriusque notæ apparebunt. Distinctio itaque ophthalmiæ quæ sumitur à forma, est (vt prædiximus) vt quædam ophthalmia

humida sit scilicet, quædam sicca. Humida contingit ob materiae multitudinẽ, tenuitatem: aut acrimoniam, & loci affecti tenuitatem, raritatemq; & aëris caliditatem, relaxantem, & virtutis expultricis robur, aut contentricis imbecillitatem. Sicca ob causas euenit oppositas, & propterea Hippoc. primo Epid. sectione secunda, cum in Thaso Austri & imbres præcessissent, successisse ait ophthalmias manantes & humidas. Et tertio Aphor. flante Aquilone siccas ophthalmias generari: siccas autem ophthalmias vereri oportet, nam si cum siccitate materia adfuerit acris & erodens, non euadet ager ab ulcere maligno. Pessima verò omnium ophthalmia sunt, quæ & sicca fuerint, & à materia acris, & cum his imbecillitas magna oculi, & ingens à capite defluxus conuenerit. Atque hæc quidem de singulis ophthalmia distinctionibus dicta sufficiant. Quæ postea multifariam commisceri, conuenireq; possunt, ut sanguis simul pituita, aut bili, aut utriusque iungatur. Oportet igitur prius exerceri in particularibus, singulorumque, signa exquisitissimè obseruare, & memoria commendare, & inde non adeò difficulter composita quæque signis cõpositis discernemus. Vbi ergo ophthalmia curanda nobis occurrerit, antequam quippiam facere moliamur, oportet primò, si veri medici esse studemus, totam eius naturam exquisitissimè considerare: huius

enim cognitionem, curã di indicationes sequuntur, perpetuòq; ex distincta cognitione, distincta redduntur indicationes: & qua parte deficiet, eadẽ deficere indicationes necesse est. Natura autem exquisitissimè cognoscetur, si quæcũque supra retulimus, diligenter rememorabuntur, quanã materia peccet, sitne per essentiam, an per defluxum, sitne humida, an sicca: eruntq; singula ex proprijs notis, quas diximus, perpendenda. Supponatur primum à sanguine biliophthalmiã generatam propter defluxum à capite, cũ raritate texture in tunica coniunctiua, quæ redditur ad excrementa suscipienda paratior, sitq; ex genere manantium humidior: talis enim plerunq; contingit. Hæc ut manifestũ apparet, plurimæ commixtionis est: nam ex diuersa materia constat, bile inquã & sanguine, & partim per defluxum, partim per essentiam loci affectio exoritur. Quòd si epidemicã quoque posueris à consuetudine veris calida & sicca, cui præcesserit australis calida & humida, adhuc eam magis multiplicẽ efficies. Qua igitur via & ratione hoc loco procedendum? Diximus, ubi naturam rei rectè conceperis, primò istiusmodi distinctione uteris. Habemus materiam talem, sanguinem inquã cum bile iugiter defluentem à capite: habemus membrũ recipientem, tunicam scilicet coniunctiuam relaxatam, nec resistantem alienæ expulsionis: ex quibus

has relinquitur, aliquid iā fluxisse, & aliquid iam esse fluxurum. Hinc oriuntur indicationes quatuor: prima, ut fluxum prohibeamus: secunda, ut quod fluxit euacuemus: tertia, ut causam remoueamus, quæ talem defluxum fouet: quarta, ut membrum recipiens corroboremus, & laxitatem emendemus. Fluxum prohibebimus auertendo & euacuando: id quoque quomodo, à natura rei colligitur. Cum ergo quod defluit, sit sanguis & bilis, constat utrunque in hepate generari: à fonte igitur commodissime haurietur & auertetur. Vtrum à sanguinis missione prius incipiendum? Si sanguis exuperauerit, copiose educendus: si bilis, parcius, & postea purgatio à medicamento bilis ducente partem, sanguinis emissionem emendet. Basilica ergo incidenda, postridie purgandum. Sic humorū fluxum euacuabimus, deinde tum repellendo, quod inter initia conuenit, tum digerendo, seu per halitum enolueno, quod circa statum efficiemus: tum utroque, quod à principio augmenti usque ad statum fieri conuenit. Causam defluxus remouebimus, si recto calle venabimur, quidnam efficiat ut tanta vis sanguinis & bilis multiplicetur in capite. Et si fuerit caliditas excedens, refrigerabitur: si fuerit viarū amplitudo, moderabitur: si succorū feruor & tenuitas, in cōtrarium habitum ducentur membra: sed coniunctiua raritatem stringentibus roborabimus.

Quantum verò ad aëris constitutionem attinet, studebimus vel contrariis qualitatibus emendare, vel agrum in regionem egritudini oppositam ducere. Et hæc sunt communes indicationes, quæ à natura rei sumuntur. Sed quoniam hæc, sicut reliquos morbos, in certis corporibus, regionibus, temporibus, multisq; intercurrentibus occasionibus necessario curabimus, ideo bonum artificem singula quæque istorum spectare oportet, & subiecta via, rationeq; colligere, qua pedestra munitus tuto & facile possit ad particulares res accedere. Vbi ergo communes omnes indicationes quæ sumuntur à morbo, diligenter distinxeris, primò totam agri naturam recensebis, cuius tēperaturæ sit tam in vniuerso, quam in membris particularibus, & præcipuè in mēbris affecto, & an ibi egritudo tēperaturæ correspondeat, an sit diuersa vel opposita, quam habeat compositionē, an rari densiusue habitus, an gracilis aut obesi, quæ sit figura membrorum, præcipuè capitis, sed potissimum oculorum, vitrum prominentes, concavi, aridi vel humentes, nigri vel casti, aut alterius coloris, perspicaces an hebetes, venis apparentibus an occultis, affectibus obnoxij vel perpetuò sani. Deinde de illius consuetudine in victu diligenter percūctaberis, quo cibo potiusue utatur, quantum & quoties comedat. De exercitiis, item vigiliis, & de somno, de animi occurrentibus, de coitu, de egestationibus,

nibus, & reliquis huiusmodi. Interrogabis quã
 artẽ exerceat, quo genere exercitiũ, & in hoc po-
 tiſſimè ophthalmiæ affectũ intelliges, legerẽ ne
 an scribere conſueuerit, & quod literarum ge-
 nerũ minutã ſne, an ampliores, & ſi nõ ita mul-
 tum à cibo. Regiones præterea, & anni tempo-
 ra obſeruabis, calidiorã ne, an frigidiora: ſiccio-
 riã ne, an humidiora: nunquid ægritudini cõue-
 niant, vel opponantur. Insuper duo alia, qua
 morbi annexa vocare poſſumus, ſummopere
 ſunt attendenda. Primum, vnũne ſit morbus,
 an plures complicati. ſecundum, quõdnam ſit
 iſtus morbi tempus. In primo vix credi poteſt
 quã multi medici cum ſummo ſuo dedecore,
 & ægri detrimento fallantur. Quoties enim o-
 culum tameſcentem aſpiciunt, ſine alia diſtin-
 ctione ophthalmiã appellant, & quod longè de-
 terius eſt, ſtatim curant, quemadmodum ſimpli-
 ces ophthamie curari ſolent, non perſpicientes,
 num quis humor corneam quoq; inuaſerit, &
 palpebras, & nõquid in ipsis palpebris aſperi-
 tas, qua frequentiffimè acerrimos dolores, &
 nimios deſluxus excitat, & nunquid aliquot tu-
 berculum, aut vlcus, aut puſtula parua è diuer-
 ſo ſeu directo pupillæ appareat. Hac & alia cõ-
 plurima cum ophthalmia ſepiffimè complicari
 ſolent, quibus, niſi diligentiffimè occurratur, nõ
 eſt mirum ſi poſtea cæcitas & multa alia incõ-
 moda ſequantur. Ego enim miſerum quẽdam

ophthalmicum noui, cui in ea parte, quae pupillae opponitur, pustula inerat admodum exigua, ut vix sensu perciperetur. Huic imprudens medicus occurrens taquam solam ophthalmiam curaturus, pomum feruenti cinere maceratū xantharōq; conditum, temere applicauit, eaque nocte tamen dolor omnino sedatus est, probēq; obdormiuit, manē letus surgens medicū accessit de sanitate gratulaturus, nec minori letitia ystiens delirus medicus, soluto oculo properēq; abluto cataplasmate, subsequutus est humor aqueus, qui crystallinū praecedit, ut miserabili motu eger altero oculo priuaretur: illo enim cataplasmate disrumpita pustula profundiori quam sensu apparuerat, vlcus subortum est. Dies non sufficeret, si errores omnium recensere voluerimus, qui quotidie oculis curandis cōmittuntur. Nec mirum, cū nullum aliud membrum sit, in quo tot partes insint tam exiguae, tam coniunctae, tam molles, tam affectibus obnoxiae, tam simul consentientes, tam parua medicamenta tolerantes, ut omnino sagacissimum medicū esse oporteat, qui talium particularum morbos exquisitē distinguat, & vbi distinxerit commodis remedijs occurrat: ut optimē de hoc, sicut & de reliquis, veteres consuluerint medicos nonnullos ceteris morbis omisis solū esse oculares. Tantum enim negotij in solo hoc membro fore comprehenderunt, ut vix, integro officio rectē

obuendo, totus homo sufficeret. Ergo si quid aliud, hoc maximè intueri oportet ophthalmiam curaturus, sitne alius aliquis in oculo morbus, vel alia pars læsa præter coniunctiuam, & præcipuè aduertendum an in cornea, & circa pupillam sit nocuētum, in hoc verò totus discrimini cardo versatur: partis enim nobilitas, & inbecillitas, & erroris nocumentum nunquam nos satis cautos reddit. Si ergo affectus aliquis in ea parte consistat, videndū an vlceris, vel pustulæ, an nubecula appareat: & singulis comòdè occurrere, rei natura considerata: de his enim nō est sermo à nobis propositus, sed ad hoc tantum, ut ophthalmiæ ita suas medicinas applicemus, ut separentur à reliquis. Quòd si, quemadmodum iam sæpe cōtingit, in ipsomet loco ophthalmiæ præter inflammationē vlcera quoq; adfuerint, curatio reddetur proculdubio difficilior: quod & nos protestari debemus, ne fortè quod est in morbo, nobis id vitio vertatur. Deinde ita remedia moderari, ut simul & inflammationis, & vlceris ratio habeatur, ad id cautè declinantes, quòd magis infestare videbitur. Et hæc satis sint quantū ad morborū complicationes. De temporibus verò ophthalmiæ dicendū superest, quæ sunt, sicut reliqua omnium ægritudinū, ad curationē admodum necessariæ: longè enim diuersa in principio, quàm in augmento, aut statu, & faciendæ, & iudicandæ sunt. Ergo tempora
in oph

in ophthalmia ante curationē distinguere oportet, quod non admodum difficile fuerit. In principio, in humida quidē lachrymæ & sordes multa coctionis signa præ se ferētes, seruabuntq; vel nimiam caliditatem, tenuitatem, pallorē, acrimoniā, vel frigiditatē, crassitudinē, lentorē pro humoris peccātis varietate. In sicca vero nulla prorsus aderūt lachrymæ, sordes, neq; adhuc erit humor insignis, dolor tamē infestabit ob cōmuni defluxum. In augmēto & humor & dolor augmētabuntur, lachrymæ tamen & sordes quādā tenues meliorē cōsistentiā acquirēt. In statu maximus dolor, rubor, & tumor: lachrymæ vero & sordes in salubri ophthalmia, æquales, albæ, cōcoctæ: in perniciosa verò, aut liuentes, aut virides, aut nigræ, & foetidæ, ac in substantia ab omni mediocritate recedentes. Erit præterea motus morbi attendendus, vtrum velox an tardus, vtrum paribus an disparibus diebus affiget, quānā habeat accidētia. Ex quibus diligenter collectis & cōparatis, diligenter prognosimus quoq; quid de morbo futurum sit, & quo tempore feliciter vel infeliciter terminabitur. Quæ omnia assistentibus prædicentes, simul & culpa absoluemur, ac præterea exquisitè noscimus quo modo & circa victū & circa remediis regendus sit æger. Accidentibus etiā, si quæ erunt seua, quæ rationem cause habere videbuntur, opportunè occurremus, inter quæ præcipue

dolor

dolor est cui frequenter cum stupefacientibus remediis resistemus, ne fortè tantæ materiæ vis ad locum trahatur, vt suffocato innato calore loci, gangrena aut sphacelos occupet. Cùm ergo hæc omnia, quæ diximus, prudenter & mature collegerimus, à quâ materia ophthalmia generetur, sitne per adfluxum, vel per essentiã: sive humida an sicca, demum quænam ægri temperatura, quæ compositio, quæ victus ratio, quæ ars, quibus assueverit, quod tempus anni, qui motus, qui periodi: cùm hæc inquam omnia rectè collegerimus, tum cum optimis remediis singula repellentes, & illud aureum præceptum semper intuentes, Contraria contrariis mederi, vt plenitudinem euacuare, asperitatem lenire, caliditatem refrigerare, quartò humiditatem exiccicare, & sic de singulis. Vbi igitur materiã præparatam & probe notam habuerimus, quid restabit, nisi vt hæc artem rectissimè exequamur, ac sanitatem vindicemus? Occurrat igitur nobis Socrates xxx. annos natus, temperatura calida & humida, qui præter consuetudinẽ suam ante aliquod dies biberit vina potentissima, aromataq; & mellita cibaria ingesserit, plurimò que coitu exhaustus fuerit, & nocturno aëri plus equo se exposuerit: habeatq; in cõiunctiua oculi tunica maximum tumorem rubrum, durum pulsantẽ, cum dolore extensiuè, ac mordicatiuè, vt ferè sensum acuum pungentiu percipiat:

emanant

emanantes lachrymæ ex angulis oculorū, acris, substantia mediocres, tum colore quadam tunc ad citrinū tendēte: sintq; in iisdē angulis sordes mediæ consistentiæ erodentes, sitq; grauitas, ac rubedo totius capitis, cum plenitudine venarum apparentiū: vrine rufæ & crassæ, pulsus ingēs, vehemēs, frequens, & v. lox. Talē cum aspexerimus, facile est indicare ophthalmicū, quoniam in tunica cōiunctiua habet inflammationē. Materiam autē inflammationis esse sanguinem hū admixtū, ex notis partim bilem, partim sanguinem indicantibus: & per defluxum capitis, & eius grauitas, rubedo, & venarum amplitudo attestantur, cōcurrente etiā oculorum imbecillitate, quam præcipuē ex intemperato coitu vidicauit: atq; inter ophthalmias humidas cōmerari debet, vt lachrymæ & sordes ostendādemum totius corporis plenitudinem, vel defluxum conspirare, adiuuāte regionis & constitutionis intēperie, & nocturno aēre, in quo motū cōtraxerit, & reliqua victus ratione. Esse verō simplicem ophthalmiam, nulli morbo præterea commixtā: nam aliæ partes oculi sunt immunetempus autem morbi augmentum. Ergo seruatīs indicationibus, quas sæpius diximus à morbi natura sumendas, non repugnantibus alijs quæ ab egrī natura, & à reliquis annexis mutantur, sicut hīc minimē repugnent, primò reuulsio euacuatiōq; materiæ fluentis quærenda est, quæ

cum sanguis ac bilis sit, ad venæ sectionē & purgationem preparabimus. Et stante totius corporis plenitudine, quā supponimus (quicquid alij iudicent vel faciant) ego ita partim remissionē sanguinis, ut manē, exempli gratia, basilica secaretur, vespere cephalica eiusdem lateris cum loco affecto, in singulis sectionibus, tali atate, temperatura, regione, & statu cœli, ac plenitudine corporis existente, qualia omnia supposuimus, nō minus quā viciis decem extraheret. Deinde ubi altero die corpus cōgruē alimēto recreasset, post die manē exhiberem infusionem drach. ij. rhabarbari, adiectis viciis iij. Syrupi rosati solutiui: vel si corpus robustissimum, pro Syrupo rosato, electuarij rosati Mese drach. x. vel electuarij de psyllio drach. iij. Et hæc quantum ad euacuationē. Loco verò, nactus tale augmētū tempus, in quo sinus & multa iam materia defluerit, & multa adhuc defluxura est, applicarē quæ partim repercutiunt, partim perditū digerūt. Vbi modò maxima indicationes in loco affecto sumuntur, illius enim partis laxitas, sensibil. tas, patiendi aptitudo, consensus, & vicinitas maximè pupille, & humorum oculi: hæc omnia non sinunt nos applicare aliqua quæ sunt vel repercutiendo, vel resolvendo efficacia. Quæ enim nimis acerbæ astringentiæque sunt, licet validissimè repercutiant, has tamen oculi partes irritant, exasperant, maioresque dolores

excit.

excitant. Quae verò nimis calida & acris, potenter quidem resolvunt, sed inflammationem augent, & à propria oculorum temperatura partes exterminant. In utraq; igitur facultate tum percipiendi, tum resolvendi, applicari debent moderata: percipientia quidem, qualis rosa, albumen oui confractum, myrtus, rubus, radices mori, hypocistis, lentiscus: resolutiva verò, chamamelum, lilia, eorumq; radices, fenenum graeci, parthenium, malua, althaea, & eiusdem radices, atq; huius generis alia. Consulo autem, ut nihil oculo ophthalmico adhibeatur, nisi molle, lenius, nullius visciditatis lentorisue particeps, aut nimis corpulentum: talia enim frequenter adhærere affecto loco, & ita impinguntur, dum exsiccantur, ut removeri non possint, nisi locus exacerbetur, dolor excitetur, & inflammatio augeatur. Si verò ita impacta omittantur, ut multi imperiti & sordidi medici faciunt, computrescunt, & alia fortè ratione etiam deterioreni morbum exasperant & adaugent. Ab his igitur, quam maxime fieri potest, abstinere oportet. Neq; hic ego reticebo, quod mihi familiarissimum est, & quo frequentissimè magna felicitate uti soleo. Rosae, myrtos, rubos, aut reliqua huiusmodi cum fenugraeco, chamamelo, s. minibus lini, & similibus in aqua simplici, vel aqua etiam destillata plantaginis concoquo, atq; in eo decocto pannos lineos tenuissimos ac mollissimos, multiplici-

ces, ad

res, ad oculi magnitudinem, & complicatos, dudum maceratos, oculis admoueo, æstate quidem frigidos, hyeme calidos: obseruentq; diligēter, vt priusquam ardescant, remoueantur, nouiq; iugiter applicentur, ita sæpe repetendo, donec eorum vsus comodo esse videatur: ex his enim, sine aliqua molestia aut grauitate corpulenti & visidi cataplasmati, repercutio simul, & per habitum digero, meq; à multis periculis tutum reddo: quale est, quod de pomo cocto, & uexcharo admixto, retulimus supra: quando etiã albumem oui cum lacte mulieris ex optimis cibis nutritæ, confractum exquisitissimè, vt nihil viscidi, aut crassi remaneat, & in locum eodẽ prorsus modò applicetur, quo diximus de decocto. His ita ritè peractis, si adhuc fluxus perseveraret, vel inflammatio intenderetur, quærerẽ deriuationem, tum scarificatione in venis post aures apparentibus, aut hirudinibus applicatis, tum etiã si res uigeret, vena frontis dissecta. Postea ad intercipienda medicamenta accederẽ. Quæ validè repercutiunt, fronti applicantur, sicut cataplasmata ex albumine oui cum aceto, admixto bolo Armeno, terra sigillata, & eo quẽ vulgò sanguinem draconis vocant. Quod si dolor maximus adest, qui tolerari non possit, cum decocto paulò supra memorato admiscerẽ hyoscyamum, & papaueris nigri semina & nonnihil ex pomo mandragoræ vel in eodem diluerem aliquid ex

T opiatīs

opiatis collyriis, quæ ex Paulo & Galeno ab omnibus recentioribus describuntur, qualia sunt ab Arabibus Sief appellata. Vbi verò iam defluxus cessauerit, & corpus caputq; satis euacuatum videbitur, tantùm fomenta ex solo scenograceo, & semine lini, & huiusmodi reliquis per halitum digerentibus cōmodè poterunt applicari. Quo etiam tempore balnea aquæ dulcis calida maximè competent: quo etiam eodem tempore vini potus vtilissimus erit, nã antea prorsus est abnegandus. Quantum verò ad victus rationem attinet, contineri debet ager summa quiete in cubiculo, si fieri poterit, vel ad aquilonem vel septentrionem verso, iubendo ne oculus fricet, aut aliquo modo exasperet, nec quidpiam intueri conetur. Capite elato dormiet super puluinari molli quidem, sed ex rosis siccis, aut minutissima palea, aut alga confecto. A carnibus, vino, ouis penitus abstineat, & nisi secus viri sue ferant, sola ptisana & mulso contenta sit, aut eo saltem ferculo, quod panatellam vocant. Quotidie vel natura, vel clystere alius ducatur, manè autem in aurora bibat uncias vi. decoct. boraginis, endiuia, eufragia, cū uncia imleb rosati. Et hac arte ophthalmia simplex curabitur, quæ quidè per defluxum à materia sanguinea & biliosa generatur. Hic reliquas quoq; ophthalmia species curaturus eram, quæ ab aliis humoribus oriuntur, & quæ per essentiã sunt,

& quæ

& quæ sicca appellantur, ac præterea quæ cum
 aliis diuersis oculorum morbis complicata, cum
 vlceribus, cum chemosi, cum trachomate, cum
 hyposphagmate, cum ruptura corneæ, cum pro-
 cidencia vuae, cum suffusione, ac cæteris huius-
 modi, quæ singula propriam diligentiam, & ad-
 mirandam quandam curam requirunt, & pace
 agentium dixerim, ab omnibus ferè medicis no-
 stre ætatis neglectam, ac penitus ignoratam.
 Sed nuncius interpellare me non desinit, vt me
 pudeat adolescentem optimum tandiu concepto
 itinere defraudare. Hæc igitur omnia in aliud
 tempus omittam, quæ si exquisitè & diligenter
 (vt spero) explicabuntur, in iustum volumen ex-
 crescent: quod fortasse aliquando perfectum tuo
 nomini dicabitur, cum tu solus autor fueris,
 vt hoc magnum pelagus ingrediar. Interim
 me ama, vt facis. Vale. Patavij, XVI.
 Calend. Augusti, M. D. XLI.

Consult. XLVII. De ophthalmia,
 cum principio suffusionis, & vl-
 cere in corneæ.

Hic Magnificus vir patitur quasdam dispo-
 sitiones præter naturam circa oculos, quæ
 quidem diligenter consideranda sunt: quoniam
 partim curatu faciles sunt, partim difficiles, &
 nunquam curabiles videntur. Primò est mate-
 ria quedam existens intra corneam & pupillam,
 ratione cuius videt quasi per nebulam interpo-
 sitam.

sitam. Secundo, in cornea dextris oculi est album
 quoddam tendens versus pupillam, non attingens
 tamen, quod etiam in sinistro oculo videtur exo-
 riri. Tertio, in coniunctiva manifestam habet
 inflammationem, ut ex rubedine apparet. Horum
 trium ratione consilium petit. Sed cum iis alia
 quadam habet coniuncta, quod per intervalla
 quadam patitur, non quidem dolorem capitis, sed
 stricturam cum gravitate circa frontem: praeterca
 sibilum perpetuum circa aurem sinistram, de his
 secundo conqueritur, & praecipue circa ocu-
 los: de his principaliter videndum, quia partim
 morbi sunt, partim symptomata, de quibus qua-
 ritur. Nebula interposita est morbus in compo-
 sitione: inflammatio est etiam morbus. Album ve-
 ro in cornea, an morbus vel symptoma sit, vide-
 bimus inferius. Constrictio capitis, & tinnitus
 aurium, symptomata sunt. Sed quia neutrum cu-
 rari potest sine suarum causarum cognitione, cum
 natura cuiusque rei per causas suas intrinsecas,
 & extrinsecas cognoscatur, prius ergo cause
 inquirenda sunt. Cum itaque primo caput cale-
 factum sit, deinde dolor frontis subsequutus sit, &
 ultimo morbi oculorum, non dubitandum videtur,
 an oculi prius affecti fuerint, an vero caput
 occasionem dederit. Quia manifeste apparet
 caput occasionem dedisse, ideo eius dispositio in-
 quirenda, & videndum quae nam causa fuerint.
 Id vero ex dispositione naturali, & extrinsecis
 occur

occurrentibus cognoscemus. De dispositionibus
intrinsicis audio quo ad caput, semper habuisse
operationes capitis secundū naturam, unde non
scio quomodo possit esse dispositio in capite,
quæ dederit occasionē morbo. Consuevit quan-
doque expuere, & per nares emittere excrementa,
unde in capite humiditas cōiicitur à quibusdā.
Et hoc unum dixerim verū perpetuò esse, quòd
caput humidum semper est excrementosum, &
redundat per nares ac os. Sed ex hoc non sequi-
tur oppositum, vt sit caput humidum necessa-
riò, vbi plurima excrementa: est fallacia conse-
quentis, quia hæc ab aliis causis fieri possunt, à
vaporibus scilicet ascendentibus & replentibus
caput, vt fiat seipso humidus, unde plurimum
exeritur. Idem de somno, quòd qui humidi
cerebri sunt, multum dormiunt: non tamen va-
let oppositum, quòd etiā sicci cerebri naturali-
ter, plurimū nō dormiunt interdū, propter plu-
rimos vapores humidos ascendentes, ex quibus
interdum etiam subeth contingit. Idem de colo-
re circa faciem: frequenter rubicundus color,
barba & capilli rubri, & tamen non est cali-
dum caput: quia signa communia sunt hepatis
calidi, generantis sanguinē calidum, qui diffun-
ditur per omnes partes, & nutrit eas, & præ-
stat eundem vsu cati, capiti, & fronti, quem
reliquis partibus. Vnde signa hæc cōmunia sunt
nec fidem faciunt, nisi reliqua adiuent, quæ

proprie sunt operationes, videlicet intrinseca, quae nunquam fallunt. Qui ergo rectè imaginatur & memoratur, habet tenuitatem & siccitatem substantiae cerebri: quoniam humiditas obtundit, siccitas acuit. Qui caput humidum habent, nunquã sunt ingenio perspicaci, nec memoria bona pollèt. Ideo dicebat Heraclitus, Spiritus siccus anima prudentissima. Is Magnus vir, quia est ingenij perspicacis, ideo est operationum intrinsecarum cerebri optimarum: nam optimè de omni re discurret, quãvis literas non habeat. In extrinsecis etiã quo ad motum, agilis est. Præterea quia oculi à membranis cerebri oriuntur, & sunt signum cõplexionis, video oculos paruos, & non magnos secundum proportionem capitis, prorsus introrsum recedentes: unde crediderim cerebrum in propria natura siccum esse. Quo ad caliditatem, an calidum vel frigidum cum siccitate? Ex quo cor & hepar ponimus calidissima, sanguis fervidus & spiritus calidi generantur, propter quos præcipue cerebrum frigidum generatum esse ait Aristoteles, ut temperet & refranet caliditatem spirituum, quod faciant officium suum. Necessè est igitur, ut si quando cerebrum calidum cum hepate & corde concurrat, mores feri fiant, & ut ij homines habeant mores tyrannicos ob caliditatem membrorum & spirituum. Hic vir est mitissimi ingenij, nec mores tyrannicos habet, ideo magis

iudico quòd cerebrum cum dolore faciei & bar-
 bar rubra, quæ ab hepate habet, sit temperatura
 sicca & frigida, & ideo magis passibile à qua-
 cumq; causa extrinseca: quia frigidum diminuit
 omnes actiones. Video igitur tali capite existen-
 te, quomodo facile catarrhum sit passus per os
 & nares: quia quicumq; vapores ascendentes non
 possunt difflari & concoqui, facile vertuntur
 in catarrhum: & proinde facile passus est ca-
 tarrhum, quia facile recipiunt tales temperatu-
 ra, nec possunt concoquere: sicut & senes frigi-
 di & sicci ratione ætatis redundant catarrho
 propter vapores. Quòd autem plurimi vapores
 ascendant in hoc Magnifico viro, clarum est,
 quoniam cor & hepar calidum habet, sanguis
 & spiritus calidi generantur: unde plurimi
 vapores ascendant, & caput facile repletur, ex
 qua repletionem varia oriuntur symptomata.
 Sed aliud est non præter rationem, quòd scilicet
 ubi hepar calidum, ventriculus sit frigidior se-
 ipso, & non ita concoquit, propter deperditio-
 nem pinguedinis: unde ratione ventriculi vapo-
 rum pituitosi ascendant. Et quòd hoc sit verum,
 inde patet, quòd aqua aliquando descendebat
 ad oculos, quæ humida erat & frigida, quæ pro-
 culdubio ex vaporibus pituitosis ortum habuit.
 Ex hoc ergo ascensu vaporum, existente ipsa
 dispositione cerebri apta, factum est ut pateretur
 descensum catarrhi sine aliquo grauiori affectu.

Successit postea etas, exercitium, ambulatio in
 Sole & sicut gutta cauat lapidē non bis, sed sa-
 pe cadendo: nec dici potest, quod prima, vel se-
 cunda, vel vltima, vel penultima, sed ipsa conti-
 nuatio id facit: ita symptomata paulatim succe-
 dente tēpore, & redduntur grauiora, & magis
 manifesta. Præterea delectatus est equitatione,
 venatione, liberrimè vixit, sine delectu ciborū,
 vnde aggregata materia in corpore, & attracti
 humores ad caput, & repleto capite, principio
 leuius infestari cœpit: quoniam principio cale-
 fieri tantum cœpit caput, quē calorem neglexit.
 Successit grauitas circa frontem, & videbatur
 illi ac si quis stringeret, quia humores decubebat
 circa radices oculorū, & membranas ad bassum
 cerebri, quæ corrugabantur, & faciebant con-
 strictionem apertā ad radices oculorū. Cum hoc
 quoq; nō curaret, & in eadē ratione victus per-
 seueraret, successit inflāmatio, & reliqua tan-
 dem. Primò inflāmatio, quæ ophthalmia dici-
 tur: quia dominium est vaporū calidorū ascen-
 dentium, & ideo incoepit cum lachryma, quæ
 salsa erat. Cū deinde ingrauesceret morbus,
 consuluit medicū, nam adiungebatur aliud ma-
 lum in vtroq; oculo: apparebat nebula, vt omni-
 no quasi per telam intermediam videret: quia
 paulatim ingrauescebat morbus, ortus ex causā
 sanguinea. Sed cū sanguis quotidie magis ma-
 gisque adureretur, vapores etiam magis biliosi
 ascendē

ascendebant, causa etiã biliosa reddita est ipsius morbi, ideo sordes cœperunt apparere in oculis. Successit ergo nebula, quæ suffusio est, seu descensus aquæ, vt vocat Auicenna: quia aqua descendit inter pupillam & corneã, & ita occupat, vt radij visorij vel visibiles non possint exire, vel saltem spiritus visibiles ad eum penetrare. Hæc aqua aliquando crassior, aliquando subtilior est, & diuersorum colorum, prout purior est vel impurior. Mihi visa est non esse alba nec cœrulea, sed ad cineritium subobscurum colorem accedere, quæ omnium deterrima, vix vnquam curam recipit, imò ne per manualem quidem operam remoueri potest, videtur omniũ maximè detestabilis. Quod mirandũ est, licet adhuc esset in principio: quia dum sex menses præterierunt, suffusio incurabilis est, vt dicit Galenus, & Auicenna confirmat. Hic nunc annum integrũ patitur, & eò minus curabilis est: imò Auicenna aliud dicit, quòd cum muscæ tantum per sex menses apparerent, incurabilis est. Est præter hoc aliud, materia scilicet alba in oculo dextro, quæ vt plurimũ subsequitur ophthalmiã, & incussit multis difficultatem in perquirendo, quid esse possit: quia ipse tunicæ ita ambiunt oculum, vt sint continuæ, & nihil possit penetrare sine solutione continui. Hic facta penetratio est, ergo solutio continui, & fortè vlcus: perseverante enim ophthalmia, fit arrosio. Et

ita in oculo tres morbi sunt in hoc Magnifico viro, suffusio, ophthalmia, & ulcus: & sunt morbi in compositione, & solutione continui. Hæc ergo sufficiant de his tribus morbis, & qui sint curabiles, & qui non. Nam ophthalmia, & album in cornea, facile curabitur, siue ex vulnere, siue ex resudatione sit: suffusionem incurabilem credo. Si quis tamen etiã eam possibilem curatu contendat, tunc non litigare volo, dummodo constet non venire cum affectu essentialiter à cerebro. Quibus ita se habentibus, satis constat iam quid de prognostico sentiam. Nebulam credo difficilem curatu, præservari tamen poterit ad plurimos annos, sicut multos non, curatum autem scio neminem. Quibus autem remediis curandus? Dicit Hippocr. & affirmat Galenus, sæpe ex curatione facta indicari nobis curationem veram, & naturam morbi. Medicus quidam euacuavit illum, & felicissimè successit, ita vt remota ophthalmia melius videat. Ideo præterquam quòd secundum rationem euacuandum esse videmus, sunt enim hi morbi propter vapores ab ambitu corporis ad caput ascendentes, sumpta occasione ab ipso cerebro: unde per essentiam ibi esse dicere possumus, non quòd ibi sit primogenio affectu, sed quia successu temporis facta sit aliqua impressio in ipsa substantia membri. In curatione igitur credo euacuationem necessariam, & erit necessarium
etiã

etiam vt continua euacuatione præsuetur, ne repleatur. Primò ergo euacuandum est, quod repletum est: id fieri debet cū purgatione, qua multiplex est, vt dicit Galenus de phlebotomia contra Erasistratum, qui disputabat nõ esse necessariam euacuationẽ, quia sola inedia euacuare possumus ad quem velimus gradum. Respondet, Galenus, verum esse, sed quia sepe contingunt morbi, in quibus statim euacuandum, vt dum tu expectares euacuationem per inediã, moreretur ager: ideo cõcludit necessariã phlebotomiam & purgationẽ. Hic morbus dat inducias maximas. Si igitur vtatur inedia, id est, parsimonia ciborum & delectu, inuabitur, maximè autem in tempore purgationis: quia si ita vti continuò vellet, extenuaretur. Purgetur item, & mittatur sanguis, id enim refrigerabit hepar & euacuabit: poterit autem fieri missio sanguinis à mediana vel basilica. Si hamorroides pronocentur, fiet diuersio cum euacuatione, quæ futura est vsui. Euacuetur autem cum educentibus bilem & pituitam: & ideo conueniunt pilule cochia, aggregatiua, & confectio hamech. Tandem vtatur electuario factò ex succo euphrasie, rosarum, & fœniculi, & cum saccharo fiat electuarium, quo vtatur quotidie. Vtatur etiam aliquando myrobalanis chebulis, nam inhibent ascensum vaporum. Circa oculos vtatur collyriis nostris, quæ conseruant oculos, abstergunt sine

sine exiccatione. Credo cauteria in curibus
 quo ad causam antecedentem, conferre pluri-
 mum: sed quo ad morbum factum, non curabi-
 tur ex iis. Erit operæ pretium localibus eum re-
 mouere, inde poterunt applicari sanguisuga, &
 lauari caput cum decocto camomillæ, maluæ, &
 rosarum. Temporibus intermediis laudo usum
 cassiæ frequentem, adiuncta hiera. Auribus
 verò instillet oleum amygdalarum amararum,
 quod quidem non mediocriter profuturum cre-
 do. Modus autem euacuationis in periculo suf-
 fusionis, talis erit, Principio

Rx. Floris cassiæ ʒ x.

Specierum hieræ simp. ʒ ij.

Cum saccharo fiat bolus. Postea

Rx. Succi rosarum puri & recentis,

Verbenæ, Fœniculi, Chelidoniæ,

Maioranæ ana ʒ v.

Purificentur succi, deinde syrupixentur cum
 saccharo. Deinde

Rx. Huius syrupi ʒ iij.

Aquæ euphragiæ, Fœniculi ana ʒ ij.

Misce pro vno, & sic pro aliis, donec consumpse-
 rit totam descriptionem superscripti syrupi.

Interim toto illo tempore dum accipit syrupos,
 consulo vt habeat beneficium alui, & si defi-
 ciet, vtatur clysteribus communibus. Sumptis
 syrupis, sumat infrascriptum pharmacum cum
 custodia:

Rx, Floris

R̄. Floris cassiæ ʒ i
 Trochiscorum alhandal gr. viij
 Agarici preparati ʒ ij

Cum saccharo fiat bolus. Laudo etiã quòd dum accipit syrupos, habeat puerum vel puellam septem vel octo annorũ, quæ vel qui manè ieiuno stomacho mastiget rosam vnã recentẽ, & subito post masticationem similiter lambat oculos. Posthac ad purgationẽ capitis ac ad localia deveniet. Habeat optimam rationem victus. Caveat lactinia, pastilia, pisces. Vinum clarũ, pauciferum, album, dilutũ, cũ aqua in qua decoctum sit feniculum, bibat. Sumat præterea interdum de hoc electuario:

R̄. Nucis muscatæ, Macis,
 Cinnamoni ana ʒ i.
 Garyophyllorum ʒ ij.
 Sem. anisi ʒ iiij. Thymi ʒ i.
 Sacchari rosati optimi ex rosis rubris ʒ vi.
 Musci, Ambre ana gr. ij.

Cum modico iuleb fiat mixtura.

Consult. XLVIII. De apostematibus can-
 crosis in naribus, pro Germano.

VT possit conservari atq; etiam præserva-
 ri sua dominatio, oportet ut habeat ra-
 tionem diligentissimam circa omnes res non
 naturales, & Primò circa aërem, cum ferè to-
 ta causa suæ agritudinis sit vitio cerebri. quan-
 tum fieri potest, evitabit omnes excessus aëris
 tam

tam calidos quàm frigidos : vnde ventos tam australes, quàm boreales effugiet, & moram sub sole. Quòd si cogatur equitare vel flantib. ventis, vel sub sole, curabit omni artificio, vt miniat caput ab omni offensa. Cauebit à pluuijs, & ne aliquid habeat in capite humidū, neq; capillos madidos, sed cōfestim si pluuijs se casu obiecerit, exiccabit caput calidis linteis. Et eadē ratione vitabit loca humida & terrena, & nocturnum aërem, vel noctu apertis fenestris dormire. Cauebit à meridiano somno. Surget diluculo, atq; excretis superfluitatib. consuetis exercebit corpus, & negotia sua peraget. Post prandiū studebit quiescere, neq; scribendo, aut aliquo vbi mentis labor accesserit agēdo, se defatigabit. Carnabitur iucundē viuere, atq; omnes animi molestias euitabit. Bis tantū in die comedet, neq; bibet intra prandium & cœnā. Dum equitat, paratē prandeat, vberius cœnabit, & hoc erit commune quotiescunq; post prandium aliquod magnum exercitiū sit facturus. In reliquis tēporibus par erit prandiū & cœna, & neutrum ad satietatem. Ciborū electio talis erit, Carnes iuuenes omnes edat, præter agnorū paruorū & porcellorum: à porcis tamen siue iuuenes, siue senes fuerint (meo cōsilio) omnino abstinebit. Vitulina castratorum iuuenū, leporum, hædorum, auium omnium campestrium, quæ non degunt in aquis, pullorum omnium, conueniunt. A piscibus

cuiuscunq; generis, quantum fieri potest, abstinebit: ab omnibus rebus frixis in sartagine, à lactinijs, præcipuè casco antiquo: ab omnibus oleibus, præsertim syluestribus, ab ouis duris: recentia verò mollia, si in cinere calido, vel in aqua decoquantur, vtiliter sumi possunt. Hæc ferè ratio victus erit illi præscripta. Quantum verò ad medicinas attinet, bis singulis annis ipsum purgandum consulo, autumno inquam & vere, neque omnino prætermittendum, donec omnino morbus extinctus fuerit. Purgatio erit huiusmodi:

Rx. Floris Cassiæ   ℥ i

Specierum hieræ simpl.   ℥ ij

Cam zuccharo fiat bolus.   Item,

Rx. Syrupi de fumoterræ simpl.

Acetosi simp.   ana ℥ j.

Aquæ endiuæ   ℥ iiij

Misce pro vno, & sic pro quinq;. Deinde verò

Rx. Confectionis hamech   ℥ iiij.

Syrupi rosati solutivi   ℥ iiij.

Misce, & fiat potio danda in aurora cum custodia. Post hanc medicinam laudo, vt autumno quidem sumat meos syropos de elleboro, quorum descriptio in tractatu nostro de morbo Gallico habetur. Vere autem post cassiam assumptam & vnum aut alterum syrupum, mittet sanguinem è vena communi dextri brachij, extrahendo circa uncias quatuor sanguinis: sed postea non sumat

sumat Syrupos de elleboro. Hæc erit purgatio. In temporibus verò intermedijs, vt continuò diuertatur materia, laudo vt semel in septimana saltem sumat vnâ pilulam ex descriptione infra scripta:

Rx. Agarici electi ℥ ij. Aloës optime ℥ iij.

Rheubarbari electi ℥ ij. Cinnamomi,

Garyophyllorum, Spicæ ana ℥ j.

Puluerizētur omnia per se, deinde misceantur, postea cum succo rosarum puro aspergantur, & dimittantur exiccari, atq; ita iteretur septies. Postea cum melle rosato fiat magdaleon, de quo fiat pilula singulis vicibus numero tres pro drachma vna: ex quibus sumat vnâ per horâ ante cenam, sine custodia, semel in septimana. Deinde permittet sua cauteria in brachijs, sicut sunt, aperta: imò si adhuc his omnib. peractis materia descenderet, laudo vt cauteria etiam multiplicentur, & duo fiant circa pulpam & partem carnosam vtriusq; spatula. Circa verò locum nasi, ego nollem transire vnguentum infra scriptum, si quandoq; vlcus aliquod emergeret, vel perseuerarent reliquia antiquorum. Descriptio vnguenti talis est:

Rx. Tutia optimè præparata ℥ i.

Succi solatri } depuratorum ana ℥ ij.

Succi plantag. }

Olei rosati completi ℥ ij.

Atteratur tutia diligentissimè in mortario plumbeo

beo pistillo plumbeo: postea paulatim addantur succi & oleum rosatum, semper magis ac magis confricando cum dicto pistillo per totum diem: ultimo addatur modicum cere liquefactæ, & fiat linimentum pro loco. In singulis septimanis fiat ablutio talis:

Rx. Lixiviij dulcis quantum sufficit pro una vice, atq; in eo decoquatur agarici ʒ i. Rosarum, Maiorane, Betonicæ ana man. j.

Et cum hoc lixivio, & aliquo sapone aromatico abluat caput.

Consult. XLIX. De polypo narium ad cancrum accedente.

Victus ratione, dū purgabitur, exquisitiorē utatur, Abstineat à carnibus antiquis & salitis, bubulis etiam ac porcinis, ab omni genere piscium, à caseo & lacticinjs omnibus, à fraxis in sartagine, leguminibus, & omnibus herbis. Sed comedat carnes vitulinas, hædinas, pulli iuuenis, far quoq; bene coctum in iure pulli & gallinarum, ova recentia sorbilia, non dura, nec frixa. Vinum bibat tenue, album, pauciferum. Euacuabitur verò ita:

Rx. Electuarij lenitini ʒ xij. Fiant bolus cum zucchero. Deinde

Rx. Syrupi de fumo terre,

V Depo

De pomis simpl.	ana	℥ s.
Syrupi Sabor regis		℥ i.
Aquæ boraginis		℥ iij

Misce pro vno, & sic pro alijs. Post tertium syrupum extrahatur sanguis à basilica lateris dextri ad uncias septem, quoniã est sanguis niger melancholicus & pituitosus valde. Absolutis quinque syrupis, hanc purgationem sumat:

Rx. Bassia nouiter extracta	℥ i.
Agarici preparati	℥ ij.

Misce, cum zuccharo fiat bolus. Facta missione sanguinis, nares & locum apostematis inungat ter in die tali linimento:

Rx. Succu solatri purificati	℥ iij.
Olei rosati puri completi	℥ iij.

Malaxentur omnia simul in mortario plumbeo cum pistillo plũbeo, donec incrassant, idq; primo tempore fiat, vt per quatuor horas, donec linimenti spissitudinẽ assequatur: quo (vt dixi) inungat alas narium intra & extra, & ipsum apostema cũ penna ter in die. A purgatione accipiat ante prandiu & cenã uncia mediam zucchari rosati. Sequenti die decoctionem nostrã ex elleboro cum zucchari sufficienti quantitate syruxatam accipiat, cum sero lactis caprini, & refringẽdam eius caliditatem, quam sumat octidicibus, & educet septies in die sine molestia materias nigras. Post horum assumptionem alumen adustum experiatur in loco affecto, & co-

gnoscat, si fortiora remedia perferre possit. His non succedentibus, ad manualementem operationem veniendum iudico.

A D N O T A T I O.

Per decoctionem ex elleboro, intelligas velim Syrupum magistralem Montani, cuius descriptionem vide in tractatu de morbo Gallico, & in consilio primo, pro Serenissima Regina Polonia Sfortia Bona.

Consult. L. De difficultate aperiendi mandibulam ex debilitate musculorum, pro domino Andrea Ponticello.

Symptoma frequenter afficiens hunc nobilem virum, quod est clausio oris violenta, & mutua dentium insertio, cum aperiendi impotentia, siue sit per contractionem musculorum temporalium, siue ob momentaneam resolutionem inferiorum, qui ad os mandibulae ascendunt, certum est fieri à materia frigida, vel tenui admodum, vel sub forma vaporum, quae ad eas partes, tanquam debiliores à capite violenter exprimitur. Quod materia frigida sit, indicat perseverantia morbi, perceptio frigiditatis, color extrinsecus, & inuari mirum in modum à calidis. Quod tenuis, vel vaporosa, quoniam (ut audio) aeger manifestè percipit descensum. Quod etiam catarrho laborauerit, quod muscoli recipientes debiles sint, ostendit, quod prius in

iisdem partibus cōuulsionem est passus, & quod
 tandiu perseuerauerit in hunc ipsum locum ex-
 pulsio. Sed & hæc eadem perseuerantia demon-
 strat nocumentum iam esse per essentiam in ca-
 pite, licet fortè inter initia potuit aliunde habe-
 re communionē. Optimū pro salute consulo, ut
 vir Nobiliss. primò non prætermittat annuas
 purgationes, ita ut bis eodem anno repetantur
 autumno inquam & vere: sintq; vel pilulae, vel
 potiones, vel solidiora antidota, dummodo ad-
 mittat talia, qualis est agaricus, colocynthis, alle-
 borus niger, pityusa, & reliqua huiusmodi. Pro-
 pterea laudauerim hieram Logodij, Rusi, Arabi-
 genis: confectiōne hamech, pilulas aggregatiuas,
 & quas cochias appellant: decoctum vel infu-
 sum agarici & rhabarbari cum syrupo rosato-
 bolum ex cassia & agarico, & plurima huius
 ordinis: ut tamen materia prius attenuetur con-
 coquaturq; cum oxymelite, syrupo de betonica,
 de stoecha de simplici, cum decoctis ex aniso, fa-
 niculo, ammi, cymino, betonica, & huiusmodi.
 Et post purgationes utatur caputpurgis ex
 succo betae, & tandem etiam cyclamini, & ela-
 terij. Pro musculorum corroboratione illinatur
 mundo existente corpore, ex oleo hoc meo
 confecto:

℞. Foliorum salvia, Menthae,
 Betonice ana man. s.
 Radicum consolida maioris,

Calami aromatici, Enula ana $\bar{z}$ s.

Garyophylorum, Piperis,

Cardamomi maioris,

Nigella ana $\bar{z}$ ij.

Rosarum rubearum man. i.

Contundantur radices & semina suaviter, deinde bulliant omnia secundum artem in sufficienti quantitate vini albi odoriferi, ad consumptionem duarum partium. Inde facta diligenti expressione & colatura, adde olei anethini libram unam. Bulliant omnia simul ad consumptionem vini, & in fine decoctionis adde euphorbij optimi puluerizati $\bar{z}$ ij. croci $\bar{z}$ ij. & utere. Item singulis quibusq; decem diebus laudo ut deuoret duabus horis ante coenam, pilulas ex tribus rebus confectas, videlicet rhabarbaro, aloë, & agarico, æquis portionib. cū melle rosato simul confectis. Sit autem pondus pilularum pro qualibet vice $\bar{z}$ ij. Ratio victus præterquam quòd boni & facilis succi sit, declinet etiam ad genus attenuantium: utaturq; assiduè aniso, fceniculo, cinnamomo, cūfectis cū saccharo. Quæ ita peracta si non suffecerint, laudarem, non tamen ab his desistendo, ut accederet ad fortiora auertentia & deriuantia, quale esset canterium, aut perforatio occipitij, in parte tamè inferiori circa tertiam colli vertebriam, & in cute tantum, vel in utroq; brachio supra cubitum ad quatuor digitos, in parte exteriori carnosâ.

Consult. LI. De catarrho descendente ad
vertebras colli, & impediēte circum-
gyrationem capitis, item de immun-
da matrice coniugis, pro nobili Ger-
mano.

DVo quærentur à nobis principalia. Primb
quomodo curandus sit à nobis quidã do-
minus in Germania, qui laborat hoc symptoma-
te: Habet circa scapulas & vertebrae colli dolo-
rem remissum, sed perseveratẽ, qui exacerbatur
sub coniunctione lune: cui est annexum impedi-
mentum in motu ad circulum, non in inflexione,
sed circumquaq; mouẽdo. De hoc doctissimẽ con-
queritur suis literis, & petit consiliũ distinctum,
vtrum competat curatio cum balneis aut ther-
mis seu fontibus calidis, an cum pharmacis: quod
fortasse sit discrepantia aliqua inter medicos
illius loci, vtra magis conueniat ratio, vel ipse
etiam nobilissimus vir ab alterutra abhorreat.
Secundò interrogat circa honestissimam vxo-
rem suam, quæ conqueritur de immunditie vte-
ri, quomodo ea sit curanda. Vt igitur sue Do-
minationi satisfaciam, incipiam à primo. Ex
quo patet illud symptoma, qualitate, quãtitate,
& in quo loco sit etiam, videlicet circa verte-
bras colli, apparet iã natura symptomatis. Doleat
dolore remisso, qui exacerbatur circa cõiunctio-
nes lune, & impedit motũ circularẽ. Hæc sym-
ptomata

ptomata nota sunt ex ipsa relatione, sed causæ
 facientes ea latet, & tantum patent medico ex-
 perto in discursu & curationibus. Quæ igitur
 sunt causæ? est hîc dolor & impedimētū motus.
 Duo igitur læsa circa facultates sentiēdi & mo-
 uendi, quæ ambo ad animalē virtutē pertinent,
 quæ læsa est dupliciter, in sensu & motu. Qua-
 rende ergo causæ sunt, & primò intrinseca.
 Quia actio animalis impeditur, & omnis actio
 animalis immediatè procedit à cerebro, ergo no-
 cumētū erit vel in cerebro, vel in instrumētis à
 cerebro immediatè procedētibus, qui sunt nervi.
 Ergo hîc est impedimentū vel in cerebro, vel in
 nervis, vel in utroq;. In quo igitur sit causa ef-
 ficiēs hoc symptomata? Primò credēdū quòd sit in
 cerebro. apparēt coniectura: audio circa cōiun-
 ctionē lune maximè eum pati: & nos scimus ex
 Auicenna, cū loquitur de actionibus lune, quòd
 vim habeat in nostris corporibus, & præcipuè
 de cerebro loquitur, ita vt id dicat crescere &
 decrescere ad motū lune: & omnes agritudines
 cerebri exacerbātur secūdum lunā, vt epilepsia:
 & omnes defluxus à capite maximè exacerbā-
 tur circa coniunctionē lune, quæ vt Galen. II I.
 de diebus criticis, maximā facit motionem, sed
 intensiuè tantum, non extensiuè, quia fit in
 puncto tantum. Quoniam ergo in coniunctione
 exacerbantur morbi cerebri, non leue argu-
 mentum est inde dependere defluxum eiusmodi.

Deinde ille dominus est optimi habitus, viuidi coloris, bona carnis: ergo bene concoquit, & bene distribuit, & primam & secundam digestionem habet vt oportet. Nec consuevit laborare multis morbis, semel tantum quartanam habuit ex esu fungorum, & fortasse alia accidentia, & in renibus destillationem arenularum: ita vt si colligamus totam historiam, corpus hoc non est subiectum morbis: quia membra naturalia bene disposita habet. Quod cum ita sit, & hic morbus perseueret, non possumus habere aliam causam nisi cerebrum. Est ergo in cerebro primarius affectus tanquam in membro mandante, & ex eo est origo & fomes huius fluxus. Est igitur in cerebro intemperies frigida & humida, vel natura: quoniam saepe hoc contingit, vt hepar & cor sint bene disposita, & tamen cerebrum sit humidius: vel etiam propter causas extrinsecas, vt quia degit in aere humidior, & in studio legum difficili versatur, ac negotiis publicis, vnde plurimum laborat etiam tempore coctionis, propter quod impedimentum concoctionis vapores ascendunt, & ita cerebrum laborat: & propter malam hanc victus rationem non leuis est causa huius morbi. Ex his concluderim, temperaturam frigidioram & humidioram in cerebro quam oporteat, ratione cuius abundant excrementa, quae collecta tandem, vt Galenus refert de ophthalmia, a virtute expulsiua depelluntur ad locum magis debilem & im-

becillum. Iam de membro suscipiente dicendum. Sunt autem nervi: hi siquidē sunt qui suscipiūt nocimentum, ex quo causantur prædicta symptomata. An verò illi etiam consentiant? hoc est necessarium: nam ad hoc ut fiat defluxio, nō tantum requiritur ut peccet membrū mandans in generatione, sed requiritur etiam imbecillitas membri suscipientis. Ut enim membrū suscipiat, fit vel quia alteratur ad calidū, et attrahit violēter, idq; duplici ratione, ob dolorē aut inflammationē, vel ex debilitate membri ob aliquam malam intemperie. In hoc casu nostro fit decursus à cerebro ad nervos. An modo sit violenta attractio, an imbecillitas? Credo vtrunq; concurrere, adest enim dolor qui attrahit, & est imbecillitas. Sed ea an calida, an frigida? Nemi- ni dubiū est esse potius frigidam, quoniā omnia attestantur super frigiditate tali, perseveran- tia per longum tempus: si enim materia calida foret, difficaretur, nec tādin perseveraret. Et est dolor remissus, & omnes acuti morbi, ut primo Aphorismorum docetur, sunt vel à materia ca- lida, vel propter nobilitatē loci. Cū igitur hic morbus chronicus sit, necessariò eius causa est intemperies frigida. Est igitur etiam intempe- ries loci, propter intemperiem frigidam, propter quam nec expellit excrementa, nec concoquit proprium alimentum: hæc facit ut faciliè reci- piat, & dolor postea etiā faciliè attrahit, & ita

accipiens dupliciter recipit. Nec est mirū, quia subinde generatur intēperie frigida & humida, ideo perseverat & exacuitur in coniunctione luna, propterea quod in cerebro præcipuè est talis passio. Dolet autē propter materiam presentem, quæ facit intemperiem, compressionem, & solutionem continui. Præterea impeditur in motu, quia ad hoc ut fiat motus, requiritur virtus illustrans nervos, & obedientia instrumenti, ut sit aptum ad recipiendam impressionē. Hic neutrum est ut oportet: nam virtus non potest illustrare, nam non potest transire ad membrum quod malam habet temperaturam, vel obstructions, sicut radius solaris non potest transire per aërem nimis nebulosum. Hic est materiam ergo virtus non potest illustrare, & inde spiritus impediuntur & refrigerantur. Deinde instrumentū etiam non potest extendi, dilatari, & contrahi, quod fieri debet in motu. Hic musculus & chorda repleti sunt viscidis & crassis humoribus, ut non possint contrahi & dilatari. Apparet iam catalogus causarū istorum symptomatum, quorū curatio queritur. Prima causa symptomatis quo ad considerationē, membrum mandans est cerebrum, quod habet intemperie frigidam & humidam, aggregans humores & excrementa. Secunda, recipiens locus, propter intemperiem frigidam, & in cerebro, & in his membris. Audimus primò de studio, exercet autē

qua sola potest resolvere caliditatem cerebri,
 propter cogitationes, & actiones causarum non
 ordinatas, quæ augēt cruditates. Regio frigida,
 & etas est in 55. anno. primum autē senium
 terminatur in septimo septennio, hoc est 49.
 anno, ut in III. Aphor. sub finē, & inde incipit
 secundū senium vsq; ad 63. qui est climactericus
 maior, sunt enim novies septē, ex quo paucissi-
 mi euadūt, ita ut meritō sacrificaret Dīs maxi-
 mo sacrificio Augustus Cæsar, cū eum annū
 euassisset, ut scribitur apud Aulum Gellium. Ita
 ratione etatis frigidus est, & abundat excre-
 mētis: senectus enim per se morbus est: & vbi
 senes, qui natura sunt frigidiores, nanciscuntur
 aërem frigidissimū, nihil est perniciosius: indi-
 gēt enim calore, & inde æstate melius degunt,
 sicut iuuenes hyeme, ut bene docet Galenus in
 Aphor. illo, Ventres hyeme &c. corū scilicet qui
 iuuenes & robusti sunt, non senum, qui ledun-
 tur à frigiditate. Si ergo iam verū est intempe-
 riē esse in cerebro & in nervis, esse in senectute
 constitutū, in regione frigida, morbum longum
 & antiquū, non est facilis curatio. Et ratio est,
 quia non habemus virtutē & calorē, cuius nos
 medici ministri sumus, ita validam, ut nobis sit
 amica. Nam ad curationem, ut dicunt Hippo-
 crates & Galen. tria requiruntur, natura, ars,
 & fortuna. In hoc natura nobis deest, quæ sine
 dubio debilior est in sene. Ergo dubio procul
 erit

erit difficultas in curando, non est tamen desperandum. Curatio verò an cum pharmaco, an cū balneis facienda? Hoc quæsitū non erat proponendū: quia nemini dubiū est, quin curari cūm debeat, vtrunq; futurum sit vsui. Est enim intemperies cum materia, ergo euacuanda est materia & auertenda, & remouenda intemperies in mandante & recipiēte, quæ cūm sit frigida, calidis remouebitur. & ita vtrunq; faciendum erit, neq; erat disiunctiue proponenda quæstio. Euacuationē hac hyeme nō tentare: cōtentus sit leui fomēto, & recta victus ratione, fugiat frigus, & maneat in vaporarijs, sed nō ita calidis, vt quidā apud Germanos consueuerunt, vt excoquant & elixent carnes suas: sed vellē vt mediocriter calefierent, & minus in illis vestitus esset quā cūm exiret, ne subito obijceretur aeri frigido. Abstineat à vino potenti: & si studeat, leniter id faciat, & non ventre pleno: minus laboret & cogitet. Vbi hac in victu omnia peracta erūt, tunc facere linimentū in ijs partibus, quod nec attraheret, nec repercuteret, sed calefaceret, ita vt inuaret coctionē materiae, vt posset facilius postea eradicari. Accipere itaq; myrrham, in qua vis est cōcoquendi materiā frigidam & crassam, & astringit leuiter, vt corroboret membrū ne recipiat nouam materiam & gummi ammoniacū, quod vtrunq; dissoluatur in aceto. Et ne timeat acetū, cūm Gal. exhibeat

acetum in longè profundiorum neruorū vulne-
 ribus, quibus postea addatur oleum camomilli-
 num, quod resoluit sine attractione: & oleū ro-
 faceum, quod penetrat: & crocū. Hac mixta si-
 mul illiniuntur. His peractis habeat aliquas pi-
 lulas leniores, quæ non moueant materiã, quam
 postea non educant. Ideo fugiat cochias, sed sint
 ex aloë ac hiera simplici. Postea accedente tem-
 pore verno, si verum est quòd corpus redundat
 sanguine, nõ esset alienū vt fieret sanguinis mis-
 sio, cum podagra etiã & alij morbi frigidi cu-
 rati sint à Galeno missione sanguinis. Deinde
 erit euacuanda materia: proinde dabitur mino-
 ratum ex cassia & hiera. Syrupus de cichorio
 laudatur à Nicolo inuentore eius in agritudini-
 bus capitis, & epilepsia. Conuenit etiã syrupus
 de Iua, de stœchade, simplex & cõpositus. Facta
 concoctione, euacuarẽ cum omnibus, in quibus
 agaricus & colocynthis ingreditur, siue pilulis,
 siue electuarijs. Ideo confectio hamech, electua-
 rium Indum, pilula cochicæ, aggregatiuæ, confe-
 ctio hieræ compositæ, conueniunt. Post euacua-
 tionem, ad corroborationem membrorum laudo
 theriacam & Mithridatū, quia mirum in mo-
 dum conferunt. Ad quæsitum, an conueniant
 therma Italica, an vero Germanicæ? non pos-
 sum respondere, quia Germanicarum naturam
 nondum perspectam habeo. Hoc vnum dixerim,
 balnea conuenirent, sed calida, & maximè
 sulph

sulphurea : & si quid haberet aluminis admixtum, non refuto, quia corroborarent membra. Si talia habet Germania, utatur illis, sed bene provideat. Facilita profunt quidem, meo tamen iudicio non possunt conferri cum natiuis. Nam artis confectiones & mixturae, non sunt ita perfectae, ut illae quae à natura fiunt. Nostrae thermae bonae essent : quare si non reperiret idoneas in Germania, poterit in Italiam accedere. Modus administrationis fieret, ut biberet, lauaret se, & uteretur stillicidio in capite & parte laesa. Ad secundum, cum proponatur mulierem matricem habere immundam, quia quaestio confusa est, non possum etiam nisi confuse respondere : & curatio necessario confusa erit, cum indicatio sit confusa. Est immunaities : ergo abstinenda. Sed cum quibus? Non patet, quia à varijs causis pendere poterit. Mundificetur ergo, sed cum quibus? sit autem siue à calidis, siue à frigidis humoribus, utatur hiera simplici, quod est praestantissimum in istis defluxibus menstruorum alborum, Galeno etiam testificante: quia diuertit, & euacuat, & corrigit membra mandantia. Utatur ergo illa.

Consult. L I I. De sputo sanguinis.

Primò dicimus cauendum esse ab omni esu leguminum, & ab ijs quae pastilia vocantur, à lacticinijis, à rebus frictis in sartagine, ab

uis, & pomis, & omnibus que sunt flatuosa: præterea à rebus acerbis, ut sunt omnia aromata, allia, cepæ, & huiusmodi: itè à vino dulci & turbido, musto & crasso, ab aceto & rebus sulsis, à carnibus antiquis, & ab auibus palustribus, & piscibus, præsertim qui capiuntur in paludibus & aquis cærosis. Non comedat diuersa cibaria: neq; ubi habet in stomacho cruditatem, supercœnet aut prædeat, sed abstineat, donec se concoxisse percipiat. Habeat quotidie ventris beneficium: quòd si natura defecerit, adiuet eam modò clysteri, modò vicia floris cassiæ, modò decocto maluæ, betæ, & mercurialis, cum oleo & sale: cuius amplum cyatum bibat duabus horis ante prædium, calidum: & si illi adiciat viciam sacchari, adhuc erit præstantius. His igitur procurabit, ut aluus mollescat, modò hoc, modò illud eligendo, ne natura in remedio assuescat. Si etiam vtatur passulis dulcibus ante cibum, lenietur venter, & conferent pectori. Caveat ab exercitijs vehementibus, ab equitationibus violentis, præsertim sub frigidissimo aut calidissimo aëre, aut ventis exposito. Caveat ab ira, rixa, clamore, & denique vitet omnes motus corporis & animi etiã. Coitu vtatur moderatissimè. Quantum verò ad medicamenta attinet, purgetur bis in anno, vere inquam & autumnò, poteritque purgationis modus esse talis:

Rx. Fle

Rx. Floris cassiæ ʒ i s.

Cum saccharo fiat bolus, sumat hora vna ante prandium. Sequenti die bibat syrupum hunc:

Rx. Syrupi de betonica,
De lupulis ana ʒ i.

Decocti betonicae, Lupulorum ʒ iiij.

Misce pro vno haustu, & ita pro alijs vsque ad i x. Bibitis syrupis, proximo die sequenti tale pharmacum accipiat:

Rx. Rheubarbari electi ʒ ij.

Spica gr. viij.

Irrorentur vino aromatico, & infundantur in aqua lactis per horas decem. Deinde, facta diligenti expressione colature,

Rx. Confectionis hamech ʒ iiij. Misce, fiat potio danda in aurora cum custodia. Hunc modum purgandi debet seruare tam in vere quam in autumno, nisi quod laudarem vt in vere romanam secaret basilicã dextri lateris. Ante omnia verò pro conseruatione sanitatis laudo vt omni mense accipiat tribus horis ante prandium tale lenitium alui:

Rx. Rheubarbari electi ʒ i.

Floris cassiæ ʒ i.

Misce, fiat bolus cum zuccharo. Singulis verò diebus ante prandium & coenam dimidiũ viciæ zucchari rosat: sumatur: & hoc consulo toto anno non esse omittendum. Sumat preterea semel in septimana frustulum boli Armeni ad quant

quantitatem parvæ fabæ, dum ingreditur lectum. Et hoc servando evitabit, nutu Dei, discrimina quæ negligentibus possunt accidere.

Consult. LIII. De sputo sanguinis cum febre hectica, pro puero Hebræo.

Primo sputa diligenter extinguantur pedibus in terra: nec expuat in muros aut lectum: quia periculum est à tabe aliis odorem haurientibus, præcipuè consanguineis & iuvenibus. Comedat carnes vitulinas, hædinas, pullinas, ova recentia cocta in aqua aut cinere. Vinum pauciferum sit albumq;. Caput sæpe lauetur, idq; vesperi, quâdo amplius nõ exhibit ades, ex lixivio dulci, in quo decoquantur, camomilla, maiorana, & agarici drachma una in petia ligata, & postea exprimantur. Aliquando terebinthina videlicet lachrymæ, aut pinguis abietis accipiat quantitate nucis, corroborabit caput, mundificabit pectus, & alvum molliet. Capilli incidantur, & in vertice ponantur huiusmodi pulveres, capite prius mundato pectine:

Rz. Laudani electi	ʒ ij.
Rosarum rubearum, Sandarachæ ana	ʒ iij.
Garyophyllorum	ʒ i.
Maioranæ	ʒ i. s.

Pulverizentur omnia per se, deinde misceantur, & imposita capiti permittantur per diem & noctem. Quovis mane loco syrupi bibat

X   brodium

brodium, in quo decoquantur enula, marrubū,
singulorum quantum sufficit, & hyssopi pa-
rum. Enula pistetur antè, & post decoctionem
fiat fortis expressio: quòd si gustus ingratum
esset, addatur mellis aut xucchari parum. Hoc
per decem dies continuabit, postea quiescet per
quatuor vel sex dies, & iterum inchoabit: in-
terdum clysteres fiant vsitati ex rebus soliti-
cum melle rosato, vel etiam simplici, cum ro-
satum rarò bene preparatur. Pruna non con-
ueniunt illi, sed passula sunt convenientissi-
ma. Iste etiam puluis erit optimus pro exi-
catione catarrhi defluentis, post omnimodas
purgationes:

Rx. Sandarache, Masticis ana ʒ ij.
Maiorane, Stæchades,
Florum maiorane,
Sem. Basiliconis ana ʒ i. s.
Garyophyllorum,
Nucis muscatae,
Macis ana ʒ iiij.
Sandalorum omnium ana ʒ i.

Puluerizentur omnia, deinde misceantur, &
fiat puluis subtilis pro commissuris capitis, &
imponatur vesperi capiti post peclinationem
in introitu lecti, & manè etiam si volet. Pro
diferfione aliqua per nares, unget nares pin-
guedine anseris: attrahat item per nares suc-
cum maiorane.

Consulte

Consult. LIIII. De empyemate cum
suppressione menstruorū, pro puella.

Probabile est in adolescentula in flore ætatis
constituta, temperatura calida, ex omni-
moda suppressione menstruorum, sanguinem
regurgitasse ad partes thoracis, vt frequenter
contingit etiam vsq; ad venarum fracturas, &
ibi collectum, siue fecerit inflammationem, &
pleuritim, siue aliquam aliam abscessus spe-
ciem, tandem suppurasse, & erupisse ad pe-
toris cavitatem, vt inde successerit agritu-
do, quam Græci *ἐμπύημα* vocant. Qua
cum soleat terminari vel erumpendo extrin-
secus ad cutis superficiem, vel suffocando,
vel exeundo per sputum, vel deriuando ad
ventrem vel vrinam (quemadmodum optimè
declarauit Auicenna) duas ex quatuor vias
inuenisse sibi hoc morbi genus audio in hac
honestissima adolescentula: nam & sputum
purulentum excernit, & præterea in dextro
latere ad vacuitates ventris decumbit mate-
ria, qua etiam videtur ibi colligi, neque ad
naturales exitus siue per aluum, siue per vri-
nam excerni, sed colligi tantum extra illos me-
tus, & per flatum discuti, quemadmodum ex
instructione colligere potui. Et cum agritu-
do sit iam per quatuor annos confirmata, &
partes quæ fluxionem recipiunt, imbecilliores
reddita sint, & ita totum corpus magna ex

parte contabuerit, fœtereq; iam incipiant que
 spūto excernuntur, vereor ne aegritudo tendat
 ad perniciem, nisi & inter deploratas sit refe-
 renda: imò non leuis quoq; suspicio est, ne dene-
 niat ad contagium, ita ut assistentes quoq; non
 debeant conuersari circa egrotam, præsertim
 pueri, & affines. Hac de tota natura morbi sa-
 tis. Nunc de curatione quæ fieri potest, dicendum
 est. Ratio victus præcipue instituenda est, ut
 caueat à quocunq; aëris excessu, magis tamen à
 frigido, & ab humido. Venti omnes sunt illi ad-
 uersi, tam boreales, quàm etiã australes. Caueat
 ne in loco terreno & humido dormiat, aut habi-
 ãet nocturnum aërem nõ accipiat. Ab omnibus
 animi molestiis quàm procul recedat. Corpus
 moderatè exerceat, citra lassitudinem tamen.
 Alui beneficiũ singulis diebus quarat, ad quem
 rem commodissima sunt passula dulces singulis
 diebus ante cibum assumptæ uinciarum duarum
 quantitate. Vino utatur tenui, claro, bene ma-
 turo, minimè austero, aut acerbo, aut acido, neq;
 à cibo bibat, præcipue post cenam, parcius sit
 cœna quàm prandium, utrunq; tamen modera-
 tum. Caueat à leguminibus, pastilibus, lacti-
 cinis, piscibus, fructibus herbis, præcipue cru-
 dis, à rebus frigidis. A carne veteri caueat, sicut
 suilla & recenti & salita: etiam ab auiibus quæ
 in aquis degunt, sicut anseres, & reliqua huius-
 modi. Utatur bono pane, bene fermentato, bene
 cocto,

coctis, ouis recentibus, carne vituli, vel pulli, vel
 animi paruarum, oryza, farre, spelta, & hor-
 deo, nonnunquam etiã panico, & miliomiliaceum
 tamen panem euitet. Capiti quoq; maximè con-
 silet: nam destillatio à capite verus est fons in-
 cepti empyematis, quod aliter quatuor annis
 non perseverasset. Laudauerim igitur, vt singu-
 lis septimanis lauaretur caput, & optimè exic-
 caretur cum lixiuo, in quo decocta fuerit ma-
 iorana, abrotomũ, calamentum, folia lauri, &
 pulegiũ: sed die quo lauatur, maximè effugiat
 aerem, quantum fieri poterit. Item inspergatur
 toto vertici capitis puluis infra scriptus:

R. Sandarachæ, Mastichis, Gummi helemi,
 Picis colophonix ana ʒ ij.
 Storacis calamitæ, Belzoin, ana ʒ ij.
 Myrrhæ ana ʒ ij.
 Laudani electi ʒ iij.
 Rosarum rubearum ʒ i.

Puluerixentur omnia per se, deinde miscean-
 tur, & ex hoc puluere inspergat caput singulis
 diebus, mane & vespere. Item etiam illi alternis
 diebus, vel saltem bis in septimana accipiendum
 tantum lachrymæ pinguis abietis, vel tere-
 binthi, quantum est nux parua, & deglutiat
 cum bastia, vel aliquo tali, vt libitum fuerit.
 Præterea ter in mense circa median noctem
 optimè sumet infra scriptum bolum, & vespere
 parcissimè canabit:

X 3 Bz. Flor

Rx. Floris cassia $\bar{z}$ j.

Agarici trochiscati $\bar{z}$ iij. vel iij.

Misce, & cum zucchero fiat bolus. Item li-
niatur totum pectus antè & retrò linimento
infra scripto:

Rx. Adipis anseris, Olei amygdalarum
amararum ana $\bar{z}$ j.

Myrrha $\bar{z}$ iij.

Et cum modico cera fiat linimentum molle.
Nihil tamen præstantius in hac curatione exi-
stimauerim, quam vt menstrua pronocentur:
si qua enim res profutura esset, hanc ma-
ximè fore existimo. Pro ratione ergo virtutis,
quam ego nesciri nequeo, laudarem vt singulis
mensibus circa luna coniunctionem tribus die-
bus antè & post, bis in die ante cibum ablu-
rentur sua crura, & foverentur, spargenda
aquam vsque ad pectus, & semper trahenda
inferius cum infra scripta lotionè:

Rx. Pulegij, Calamenti, Maiorana,

Artemisia ana man. iij. Cyclamini,

Aristolochie rotunda ana $\bar{z}$ j.

Centauræ minoris man. ij.

Decoquantur omnia in situlis duabus aqua
ad consumptionem tertiæ partis. Post lotionem
verò applicanda essent cucurbitula ab aliqua
muliere, due quidem sub poplitibus, due verò
alia infra coxas. Tandem is nihil proficien-
tibus mitterem sanguinem, si virtus toleraret,
ab uti

ab utraque saphana, & sapius iterarem, semel in mense.

Consult. LV. De tussi ex catarrho cum sputo sanguinis, pro adolescente Bononiensi.

Dispositionem præter naturam huius adolescentis nobilissimi, in membris esse spiritualibus nemo dubitare potest: tussi enim affigitur, quæ earum partium proprium symptoma est: & quod per tussim excernit, catarrhus est crassus, virulentus, subniger, ad citrinitatem quoque declinans, quandoque salus: & præter huiusmodi catarrhum sanguinem etiam nonnunquam expuit quantitate paucam, colore (ut audio) varium, quandoque nigrum atrum, quandoque rubentem. Hactenus in promptu est symptomata contemplanti, quæ pars corporis affecta sit. Iam verò duo supersunt cognitu difficilia, sine quorum cognitione vera curatio non potest inueniri. Primum, utrum vitio spiritualium utrunque symptoma contingat, catarrhus inquam, & sputum sanguinis, an alterum tantum, vel neutrum: an verò nihil in patientibus, quantum in se est, aliunde deferatur materia atque oriatur. Cui alia quoque annexitur difficultas: nam ubi etiam constaret aliunde fluere istas materias, ad hæc superesset inquirendum, cuius membri vitio id fiat principaliter, an cerebri,

an ventriculi, an hepatis, an omnium, vel plurimum ex istis. Altera principalis difficultas est cogitare, quæ pars spiritualium potissimum afficiatur, utrum muscoli, an cavitas pectoris, an caro pulmonis, an bronchia, & lenes arteria, & venæ, vel plura ex istis. Hæ sunt difficultates, sine quarum exquisitissima cognitione & distinctione, necessarium est curationem etiam cæcæ, & fortuna destinata esse, non electioni, aut arti. Ad primam igitur difficultatem, audiui nobilissimum iuvenem à primis statim annis semper subiectum fuisse destillationibus catarrhi, ex quo arguitur vitium & affectum fuisse semper in cerebro eius, cuius ratione plurimis excrementis redundavit. Vel igitur humiditas cerebri naturalis (teste enim Galeno, secundo Artis medicinae, cerebrum humidum, excrementosum, & destillationibus subiectum est) vel hoc fuit non naturalis humiditatis ratione, sed frigiditatis potius, quæ etiam siccitati coniuncta fuit: talis enim temperies cerebri frigida & sicca, forte etiam magis quam humida, destillationi subiicitur, non quidem ipsius temperaturæ ratione (à sicco enim quatenus siccum est, nullum provenit excrementum humidum) sed quoniam in frigido & sicco cerebro necessario plurima excrementa colliguntur, tum quia proprium alimentum non bene conficit caliditatis defectu, tum quia non bene difflat & discutit excrementa tum etiam quia superfluitates reliqui corporis ad

tale cerebrū propter imbecillitatē facile ascen-
 dunt, neq; difflantur. Neesse est igitur vt colli-
 gantur, condensentur, & multiplicentur, vnde
 oritur destillatio. Cerebrū igitur huius nobilis
 iuuenis est frigidū potius & siccū in suapte na-
 tura, quā humidū. Argumento est tum ipsius
 capitis forma, tum animales operationes intrin-
 seca, ex quibus frigiditas & siccitas cerebri ar-
 guitur: ha enim duae qualitates in cerebro ma-
 ximē faciunt ad prudentiā, quemadmodū erat
 Aristotelis & Galeni sentētia, & nō, vt vulgus
 medicorū opinatur. Stante tali dispositione, ac-
 cedit postea naturalis hepatis caliditas, quae
 arguitur ex amplitudine venarū, & colore cutis
 subnigro, & pilis. Accedit praeterea cordis cali-
 ditas, quod quidē indicatur ex proptitudine ad
 iram, & ex motu arteriarū. Vbi autē huiusmo-
 di tēperatura calida hepatis fuerit cū frigidita-
 te & siccitate cerebri cōiuncta, maxima occasio
 exoritur ad destillationes & catarrhos genera-
 dos: caliditas enim hepatis sanguinē feruentem,
 biliosūq; generat, à quo continui vapores ad
 cerebrū eleuātur. Ideo tertio de locis affectis Ga-
 lenus dicebat, eos maximē plenitudini capitis es-
 se subiectos, qui calidi hepatis sunt. His postea
 ventriculi imbecillitas accedit, & fit integer
 circulus, & perfectus omnino, vt nihil etiā de-
 sist iam ad omnem numerum catarrhi explen-
 dum. Imbecillitatē autem simul ventriculi esse,

& insignem in hoc nobili iuvene, multa declarant, siue ista imbecillitas sit naturalis, siue acquisita: hoc enim mihi non cōstat, nisi quod potius crediderim fuisse acquisitam: habuit enim causas extrinsecas ad ventriculi robur debilitandum validissimas, sed præcipua fuit illud assiduum studendi munus horis etiam importunissimis, quod cuilibet etiam mediocri patet, quantum possit in corrumpenda concoctione, & omnibus ventriculi viribus relaxandis. Accesserunt & alia causa extrinseca validissima, videlicet molestia animi: accidentia, & mala ritus ratio in omnibus sex rebus non naturalibus, quæ poterunt simul & cerebri & ventriculi vires debilitare. Sed tarditas etiam concoquentis cibum manifestissimū signum est imbecillitatis ventriculi. His ergo omnibus ita se habentibus, non est difficile iudicare, catarrhū in pectus descendere, per consensum scilicet aliorū membrorum: primò propter imbecillitatem cerebri aggregantis plurima excrementa ratione sui temperamenti frigidi & sicci: secundò, propter intemperiem calidam & siccam hepatis, ratione cuius plurimi & assidui vapores ascendunt ad caput: tertio, ratione ventriculi tardè & diminutè concoquentis, & plurimā pituitam generantis, cuius vapores perpetuò ad caput ascendunt per vias latas. Tot igitur sunt causa distillationis. At cum potius ad pectus descendat,

quàm

quàm ad alias partes, necesse est aliquam quoque occasionem esse in ipso pectore, cuius ratione ad illud potius, quam ad alias partes materia descendit, inter quas potissimam iudicauerim preparationem loci: ad nullas enim partes commodius descendit materia fluens à capite, quàm ad bronchum, seu caput laryngis, quod semper apertum & preparatum est, propter necessitatem respirationis. De causa autem salsedinis catarrhi, quam interdum percipit, non est difficile videre: facile enim salsus effici potest, propter vapores calidos à cerebro descendentes. Quòd verò non perpetuò salsus percipiatur, sed rarò admodum, signum est maximum insignem esse intemperiem in ventriculo, cuius ratione plurima pituita generatur, quæ possit omnem acrimoniam humorum retundere: signum etiam est cerebrum immodicè frigidum, & ipsum retundere salsedinis causas: & inde est quòd quoties salsedinem percipit, sicut ipse refert, prius illi incaluerat cerebrum ab aliqua causa extrinseca. Quòd etiam catarrhus per antiquam tussim à pectore eiciatur subtilis admodum & fluens, indicat cruditatem & frigiditatem catarrhi propter causas prius commemoratas. Quòd verò quando à pectore excernitur, crassus, quandoque subviridis, quandoque etiam subniger est, indicat plurimum moram factam in pectore calido, ubi partes subtiles fuerunt resolu-

ta, ad

te, addita etiam aliqua p̄tredine propter minimum calorem. De sputo autē sanguinis, quæ sit eius natura, & quæ causa, in secunda difficultate dicetur. Ee hæc satis de prima difficultate à nobis proposita. Nūc accedamus ad secundam, quæ talis erat, vtrū sanguis iste per tussim reiectus, vel à cavitate pectoris, vel à carne pulmonis, vel à brōchijs, vel lenibus arterijs, vel à venis in pulmone existētib. excernatur? Plurimū enim refert, & ad prognosticū de eo quod futurū est, & ad cognitionē præcipuē curationis, vtrū sit hoc, vel illo modo. Circa hæc partē cōiecturis procedere oportet: res enim cognitu difficillima est: primò tamē remouebimus ea, quæ mihi nullā difficultatē faciūt. Neq; à carne pulmonis sanguinem illū excerni verisimile est: nā neq; hoc esse sine febre in habitu, neq; sine pure, neq; sine fetore anhelitus: iū enim maximū vlcus adesset, cum nulla corporis pars facilius putrescat, quam caro pulmonis. præterea sanguis à pulmone eiectus spuma ita est admixtus, vt minima pars spumæ parti minimæ sanguinis admixta sit. Non etiam prodire ab arterijs, satis indicat ipsa primam crassior sanguinis substātia: deinde, quoniam perpetuò sanguis exiret: nō enim posset cōsolidari arteria pulmonis. Si etiā à bronchijs vel asperis arterijs eijceretur, propter ipsorū solūtā continuitatē aliquid ex ipsorū substātia prodiret simul, quod nunquā visum est. Quod etiam

non prodierit ex ruptura vel corrosione alicuius
 vena in pulmone existentis, facile inde conijcia-
 tur, quod & maior copia sanguinis exiret à vena
 vel corrosa, vel disrupta. Neq; possumus dicere
 fuisse consolidatam, quia corrosa nunquã conso-
 lidari potest, disrupta verò intra triduum potest
 consolidari, postmodum autem nunquã, vt Ga-
 lenus v. Methodi docet. Videmus enim in nobili
 iuvene sputiò sanguinis etiam per aliquot men-
 ses perseverasse. Relinquitur igitur, vel quòd hic
 sanguis resudet per poros, vel meatus ipsarũ ve-
 narum, vel quòd certis quibusdã tẽporibus ape-
 riantur orificia, vel capita capillariũ venarum,
 in pulmone existentiũ, vnde excernatur sanguis
 plus vel minus, secundũ quòd magis vel minus
 illa orificia aperiuntur, quemadmodũ videmus
 fieri exterius apertis iisdem venarum capitibus,
 vel in naribus, vel circa hemorrhoidas: quãdoq;
 enim multus sanguis inde exit, quandoque pau-
 ca guttula: prout orificia illa magis vel minus
 aperiuntur. Inde est, quòd nobilis etiam iuuenis
 quadam die excrevit tantum sanguinis, quan-
 tum est hemina vel scutella. Hactenus videtur
 hoc esse satũ probabile, & in hac parte potius
 hæret malum. Possset tamen etiam fluere per co-
 latorium simul cum catarrho sicut etiã frequen-
 ter contingit, vt inde postea simul cum eodem
 catarrho ex pulmone per tussim exiret: & huius
 rei augetur suspicatio ex eo quod audimus, vi-
 deli

delicet quòd cum eijceret illam quantitatem sanguinis magnam, quam paulò supra diximus, non excernebat per profundam tussim, sed per leuem quendam sreatum: indicabat enim à capite hunc fluxum deuenire, qui cum maiores aspera arteria bronchos occuparet, & mordicaret, leuem illam tussim & sreatum excitauit. Sed aliud est etiam, quod non temerè præterire oportet, sed diligentissimè considerare & examinare. Refert nobilis iuuenis se abhinc sex annis minus & magis quidem, perpetuò tamen, fuisse detentum dolore quodam circa sinistram mamillam, qui dolor sepius tactu externus percipitur, dumque in eam sinistram partem decumbit, magis dolet, & premitur: at si in dextris decumberet, sedato dolore quiescit: denique in quancunque partem decumbit, semper minus dolet, quam si in sinistram sese flexerit. Ait præterea dolorem illum semper ascendere usque ad humerum sinistrum. Ex his ergo omnibus secundum rationem colligimus, materiam aliquam quotidie colligi, & descendere ad illas partes, tanquam ad debiliores: & quòd locus huius collectionis sit, vel in musculis extrinsecis illius partis sinistrae, vel in concauitate, qua est inter illos partis sinistrae, vel in concauitate, qua inter illos musculos, & membranas qua costat ambiunt. Cur autem locus ille fuerit debilitatus, multa potuerunt esse causa: duas tamen non

parui momenti vidimus: primam, percussionem
in ea parte: secundam, armorū gestationē. Qui-
bus ita se habentibus, non est loquū, quod
ex illis partibus ita debilitatis materia, quæ ibi
collecta residet, ad partes interiores pectoris, &
à pulmone mediāte tussi excernatur. Vbi etiam
considerandum est, nūquid etiam vlcus aliquod
ex longa humoris corruptione subiectum fuerit,
vnde etiam sanguis cum materia simul excerna-
tur. Hæc ergo habeo, quæ de causis huius sputi
sanguinis possum afferre, si ex principijs artis
secundum rationē, & non casu vel ad placitum
loqui volo. Reliquū modò est, vt prædicti omnes
affectus remoueantur. Circa quod duo princi-
paliter erunt agenda: alterum quod circa præ-
sentium symptomatum curationem versatur,
alterum circa imminentium præseruationem.
Quantum ad præsentium curationem, triplicem
curabimus instrumento: primum erit ratio vi-
ctus, secundum medicatio vel pharmacum, ter-
tium auxilia per opus chirurgicum. Per ratio-
nem victus, aër primò occurrit, circa quæ dili-
gentissimè erit enitendum, vt omnes excessus
denitet: pariter enim & à frigiditate & calidi-
tate aëris, sicut & à nimia humiditate & à sic-
citate ledetur. Quærat igitur maximè tēpera-
tum: nā alteratio facile cōtingit, vel propter vē-
tos, vel propter pluias, vel propter vicissitudi-
nes, æstatis inquam & hyemis. Itaque neque se

ventis, neq; pluuijs, neq; feruori aestatis, neq; al-
 gori hyemis exponat, sed se in optima domo con-
 tineat, vel si necessarium fuerit exire, muniat se
 ab aëris iniuria, caput præcipuè: vitet etiam no-
 cturnum aërem, & loca subterranea, & humi-
 da. Rarò abluat caput: quãdo autè lauandi tem-
 pus erit, eligatur hora vespertina, ita vt postea
 non exeat domo, neq; aëri se exponat. Lixiuum
 erit ex cinere salicum, vel vitium, in quo deco-
 ctu sint chamamelu, anethu, rosa, & maiorana,
 ponatq; in ea parte lixiuij, ita præparata & ex-
 colata, qua vult lauari, tantam quantitatem aga-
 rici boni electi puri, quantum est pondus drach-
 duarum, dimittaturq; infundi in eo lixiuio di-
 ctum agaricu per totã noctẽ in petia linea, post-
 ea manè ebulliat ebullitione vna, & cū hoc li-
 xiuo lauetur caput: erit enim vtile, & tanquam
 medicina, non tantum curans, sed etiam præser-
 uans. Exercebit corpus moderatè, nõ fortiter: &
 in primis exercebit partes inferiores, ad quod
 deambulatio optima est. Hora exercitij sit matu-
 rina, reiectis excrementis consuetis, sitq; tribus
 horis ante prandiu, ita vt perfectè quiescat ab
 exercitio ante cibi assumptionẽ. Optimu etiam
 erit illi, si frictiones manè fiant in partibus infe-
 riorib. & in brachijs etiã, antequã surgat e le-
 cto, & quãto erũt longiores, & crebrius repetita,
 tantò melius, erit enim efficacissimum ad ro-
 borandum corpus, & ad diuertendam mate-
 riam

riam. Exercitium autem crurum paucum admodum debet esse. Sed inter reliqua, duos maxime affectus videt, iracundiam, & mæsticiam. Cavebit ab assidua scriptione, vel lectione, præcipuè post cibum, maxime pronè incumbendo scripto libro. Procuret ut quotidie beneficium à lui habeat: quod si quandoq; deficiat, non negligat: est enim illi admodum opus, ut utatur aliquo modo clysterum lenientium, cum aliquo ex his tribus quæ subscribentur. Primum est, accipere ius pulli tribus horis ante prandium, in quo iure decoquantur malua, mercurialis: & facta expressione & collatura, addatur semuncia sacchari cum modico olei dulcissimi, & bene maturi, vel olei amygdalarum dulcium. Secundum remedium est, ut accipiat terebinthinam pinguem & purâ quantitate drach. duarum vel trium, & deglutiat: una verò hora post ius dictum sumat terebinthinam in forma pilularum; aut in bolo, ut melius placuerit. Tertium est, ut accipiat quinque aut septem ficus aridas pingues admodum & optimas, à quibus totâ cutim detrahat, & accipiat tantum carnem mollem intrinsecam, & cū hac carne admisceat drachmas duas medulle cartami, & fiat bolus, quem deglutiat eodem modo, & horis, sicut de duobus superioribus dictum est. Ista tria sunt & optima & familiarissima remedia ad aluum emolliendam insanus etiam sine aliqua mæstia. In nocte qua-

rat, ut septem horis tantum dormiat, octo quidem etiam, at non imperamus: sed caueat postea, tanquam à peste, à somno meridiano. Bis tantum in die comedat, atque hora comedendi sit hora quinta, postquam lecto surrexerit. Spatium inter prandium & coenam sine hora IX. si prandium iustum & integrum fuerit. Post coenam non ingrediatur lectum, nisi post duas horas post cibum, & interim non sedeat, non dormiat, neque apud ignem moretur, ne frigeat, praesertim caput: caueat à calore, calefiat autem sensim, non subito ad ignem: deambulet, vel stet: duo enim optima inde acquirere: suavis noctu dormiet, secundo melius conquet, & minus laderetur à catarrho. Vbiunque autem igni approximabit ad frigoris iniurias propellendas sit ignis mediocris, scilicet ex lignis dulcibus, & caueat ne caput incaliscat. Inter prandium & coenam neque aliquid comedat neque bibat, praecipue post coenam: nihil enim catarrho deterius quam dormituri bibere. Potus sit vinum colore rufum, clarum, limpidum, bene maturum, potentia mediocriter, quod nullo modo sit acidum, vel acerbum: tale enim vinum aduersissimum est, tuusimque praecipue excitat. Cibaria sint vnius tantum generis: nihil enim deterius, quam ciborum inter se differentiarum varietas. Abstinebit ab omni lacticiniorum genere, ab omnibus pastilibus, ab acris esculentis.

cut sunt allia, cepa, & huius generis: ab aceto,
 præcipuè acri, & potenti: ab omnibus oleribus,
 præter betonicã, saluiã, boraginẽ, & lactucam,
 qua etiã non tantum ratione cibi, sed ratione me-
 dicamenti cuiusdã conceduntur. Cauebit ab om-
 ni pisciũ genere qui capiũtur in paludibus: raro
 etiam & parçè alios comedat, qui in optimis a-
 quis degunt: & non omnis generis, sed quales
 sunt lucij, marchiones, themali, & huiusmodi.
 Cauebit tamẽ à frixis in sartagine non tantum
 piscibus, sed omnibus qua hoc modo friguntur:
 ideo & omnia detestabilia sunt decocta in sartagi-
 ne. Abstinebit à carnibus salitis cuiuscũq; gene-
 ri: à carne antiqua, sicut bubula, & castrato-
 rum antiquorũ: abstinebit à carne porcina tan-
 quam à peste: ab omni auiũ genere qua degunt
 in palustribus locis, sicut anates, & anseres. Fer-
 cula eligat, sicut far, & oryzam, hordeum, spel-
 tam, panicum: omnia ista grana sint optimè de-
 cocta in iure optimo: admiscetur aliquid lactis
 amygdalarum dulcium, vel feminum melo-
 num. In æstate conuenient etiam cucurbita co-
 cta cum modico cinnamomo. Ab acetarijs consi-
 lort abstineat. Fructus parcissimè comedat, non
 omnium tamen generũ, sed aliquid peponi opti-
 mi, vel pruni genus, quod vulgò verdaceum ap-
 pellatur: ficus etiã optimè maduras, vt in tem-
 pore autũmi: pyra decoctacum saccharo: si quan-
 doq; etiam comederit pineas post cibũ, aut avel-
 lanas,

lanas, dummodo parcè id fiat, & bene dentibus conterat, non erit omnino aspernandum. Carnes conueniunt vitulina, hœdina, pullorum, nonnumquam etiam coluborum iuuenum & pinguium, omnium auium campestrium pinguium præter coturnices: nec vitupero carnem leporis iunioris, vel cuniculi. oua sorbilia, vel in aqua decocta, non indurata, si fuerint recentia, & ante cibum exhibita, sunt optimi nutrimenti. Et hæc de tota diæta, siue victus ratione sufficiant. Quantum attinet ad medicamenta, quanquam Galenus in v. Therapeutices curet catarrhum cum spūto sanguinis validissimis purgationibus, nihilominus spectata habitudine nobilissimi iuuenis, corporis gracilitate, hepatis caliditate, & v. rium omnium imbecillitate, vnum propono, quod illi perpetuò obseruandum erit, si me iudicem sequatur, vt nunquam inclinet animum ad sumenda aliqua medicamenta fortia aut solutina in quibus ingreditur aut scammonium, vel colocynthi, vel turbit, vixq; assentiat agarico, quod quidem erit summa, & veluti apex omnium suarum medicinarum, vltra quod excedere perniciosis habebit: imò nec agaricum temerè sumendum: neq; solum non præparatum, vt infra patebit. Laudo igitur, quod corpus quidè suum sepe expurgetur: est enim hoc necessarium, cum sit admodum excrementosum, purgationes verò sint in omnibus qualitatibus moderatæ. Simplicia

quidem sint, sicut cassia, rhabarbarū, manna, medulla cnici, terebinthina, & vltimò agaricū. Cōposita sint, sicut syrupus rosaceus, vel violaceus solutiuis, electuariū de sebesten simplex, electuarium lenitiuum, quandoq; etiam hiera simplex de sex rebus, rarò tamen propter nimiam exiccationem. Purgabitur autem purgatione magis exquisita bis in anno, vere inquam & autumno. Forma autem purgandi talis erit:

Rx. Floris cassiæ ʒ x.

Pulueris glycyrrhiæ,

Hyssopi ana ʒ ij.

Misce, & cum saccharo fiat bolus, sumendus hora ante prandium. Sequenti die incipiat sumere infra scriptos syropos:

Rx. Syrupi violacei compositi Mesue,

Mellis rosacei colati ana ʒ j.

Aque tusilaginis ʒ iij.

Misce pro vno syrupo, & sic pro alijs. Post syropos sumat alterum duorum medicamentorum, prout illi felicius succedet. Alterum tale erit:

Rx. Floris cassiæ ʒ x.

Agarici preparati ʒ ij.

Misce, cum saccharo fiat bolus. Alterum:

Rx. Rhabarbari electi ʒ ij.

Spica gr. v.

Irrorentur vino albo aromatico, & infundantur in aqua tusilaginis per horas decem: deinde

Y 3 facta

facta diligenti expressione & colatura, adde
 agarici optimi preparati scrup. iiii. syrupi rosa-
 cei solutivi unc. ij. Misce, & fiat potio breuis,
 danda in aurora cum custodia. Ista erunt an-
 nua purgationes. In medijs autem temporibus,
 laudo etiam quod frequenter aliquid sumat
 quod leuius purget, ne scilicet excrementa ag-
 gregentur. Purgationes autem erunt, vel quales
 dictae fuerunt in capite de diata, vel quod assu-
 mat cassiam simplicem hora vna ante praedictum
 vncia pondere: erit enim medicina facilis, pecto-
 ri & hepatis valde conueniens, qua euacuabit
 sine extractione, a qua tanquam a pestifero
 veneno abhorreat oportet. Laudarem ego pra-
 cipue si suus ventriculus toleraret, & nihil aliud
 impediat, sicut febris, vel inflatio hypochondria-
 rum, vel dolor capitis, a quibus Deus ipsum
 custodiat: laudo inquam, istis non impediendi-
 bus, vt post autumnalem purgationem mane bi-
 bat lac asininum, a sina quam fieri potest sanis-
 sima, & iuuenis, neque multum distantis a par-
 tu. Bibat autem mane, non hora syrupi, vt male
 consueuerunt alij, sed hora tertia diei, postquam
 reddiderit sua omnia excrementa consueta, &
 bibat cyathum, vel duos, etiam tres, quantum
 scilicet suus ventriculus bene tolerare potest.
 Postea caueat cibum, quandiu bene cognouerit lac
 esse profecte concoctum, & fame prouocetur ad
 cibum, tunc modice praedabit: erit enim hora tar-
 da,

da horiorq; ut sit contentus pro prandio in sculo
 hordeaceo cum saccharo, & postea crenet vbe-
 rius seruado qua dicta sunt in capite de diata.
 Perseueret in hac lactis potione vsque ad xv.
 dies, magis tamen aut minus, prout melius vel
 deterius tolerabit. Istud erit remediū efficacissi-
 mam ad humectandū corpus, & nutriendū, &
 reuocandā famē, quod etiā vere poterit iterari,
 imò & astate, & quotiescunq; libuerit, si modò
 prosperè illi successerit, ut spero. Hac de purgā-
 tibus qua per os sumi debent. De linimentis au-
 tem, vel cerotis exterius applicandis, nihil scri-
 bo, in illis enim parū confido. Quantū verò at-
 tinet ad opus chirurgi, cumprimis mihi placeret,
 si catarrhus perseueret, ut facta purgatione an-
 tumali applicarentur vesicatoria capiti, &
 excitaretur vesica & crusta, qua postea omni
 diligentia conseruarentur. Idemq; omnino fieret
 circa partem sinistram pectoris, vbi percipit do-
 lorem. vel si nollet vesicatoria, propter mole-
 stiam (essent enim molestā in ea parte) saltem
 foveat, & illinat locum modo prescripto:

Rx. Hyssopi, Betonica,

Salvia, Scabiosa,

Centaurij minoris,

Pulegij

ana man. s.

Decoquantur in sufficienti quantitate aquae,
 & vini albi, equaliter commixtis, & cum ea
 decoctione calida foveatur locus cum spongis.

Facta fomentatione locus continenter exiccetur, postea inungatur hoc linimento:

Rx. Adipis anseris, Gallinæ,
 Butyri recentis ana ʒ v.
 Myrrha ʒ iij.
 Euphorbij ʒ i.

Misce, & cum modico cera fiat linimentū. Laudo etiā, quod pro auersione materierū ascendētium ad caput, post purgationē ordinariā sicut cantheria vel fontanella in utroq; crure in loco consueto, & dimittantur aperta vsq; ad perfectam sanitatem. Si etiam quandoq; hemorrhoides spontē accederent, optimum esset: ac non accedentibus, si contingeret (quod Deus auertat) sputum aliquod sanguinis, laudarem ut promerentur, & tenerentur aperta: esset enim optima & recta diuersio. Et hæc de chirurgia sathi. Quantum verò attinet ad præseruationem, ne scilicet incidat in sputum sanguinis, & membra omnia corroborentur, nihil vnquam poterit præstantius habere, quàm frequentissimum vsus sacchari rosacei, quo vtetur manè, vesperi, & quacunque hora voluerit, dummodo non impediatur horas coctionis. Magnum est etiam arcanum ad exiccandum catarrhum pectoris, & ipsum pectus corroborandum, tum ad prohibendum sputum sanguinis, si in introitu lecti deglutiat boli armeni orientalis optimi, quantum est granum ciceris rubei: est enim efficacissimum

simum in preservatione, sicut periculosum in curatione. Vesicatoria ex his confici solent, ex folio apij nascentis in pratibus, flore luteo, folijs aculeatis, cortice interiore bryoniae, flammulae Iouis, sinapi, euphorbio, pyrethro, thapsia, nasturtij semine, herba quam vulgo appellant sal-sariam, quae nascitur in hortis, folio oblongo, & pingui, gustu erodente linguam, longo pipere, & similibus. Inter reliqua tamen efficacissimum, & perpetua veritatis in omni temperatura, quod nunquam fallit, sunt cantharides.

Consult. LVI. De angustia pectoris ex catarrho & imbecillitate ventriculi, pro Gallo.

Præparatur principio hunc in modum:

Rx. Cassia ʒ xij. Postea

Rx. Succij Farfaræ, Betonicae,

Salviae, Violarum,

Calendulae ana ʒ vi.

Purificentur succi, deinde cum saccharo fiat Sy-rupus. Postea

Rx. Huius syrupi ʒ ij.

Decocti betonicae, Violarum,

Farfaræ ʒ iij.

Misce pro uno, & sic pro alijs.

Post secundum syrupum mittatur sanguis ex vena communi brachij dextræ, id enim & tem-pus, & morbus, & complexio exigere videtur.

Y S. Post

Post exhaustos septem Syrupos,

Rx. Floris cassia 3 x.

Agarici preparati 3 ij.

Misce cum xaccharo, fiat bolus. Post hanc purificationem vniuersalem habeat pilulas, quibus saepe utatur, quarum descriptio talis erit:

Rx. Agarici preparati 3 ij.

Alvës succocitrini 3 iij.

Rhabarbari electi 3 ij.

Spica, Garyophyllorum,

Nucis muscata ana 3 j.

Pulverizentur, & misceantur, & cum syrupo de stoechade fiat magdaleon: de quo singulis vicibus fiant pilulae tres, pondere vnius drachmae, de quibus vniam accipiat semel in septimana tribus horis ante caenam. Item

Rx. Lachryma abietis pinguis 3 ij.

Inuoluantur in nebula, & deglutiat cum vino semel in septimana, tribus horis ante prandium.

Item

Rx. Boli Armeni orientalis 3 j.

Deglutiat bis vel ter in septimana in introitu lecti. Item

Rx. Dictamni Cretensis, Pyrethri,

Piperis ana 3 j.

Staphisagria 3 ij. Mastice 3 ij.

Pulverizentur omnia, & cum cera pauca fiant trochisci masticandi manè tribus horis ante prandium, masticando eos continuè per horam,

horam, & expuendo, bis aut ter in septimana.

Præterea fiat inunctio narium tali linimento:

Rx. Adipis anserini, Olei amygdalarum
amararum ana ℥ j.

Vngat vesperi in introitu lecti partem nasi superiorior, quæ est inter vtrunque oculum.

Item

Rx. Decocti betæ

Maiorana. Hordei

Betonica, quantum sufficit.

Cum modico zucchari. Et hoc actu calidum attrahatur per nares manè antequam egrediatur ædes. Præterea tali brodio vti poterit:

Rx. Enulæ campanæ ℥ j. dempto medullio interiori decoquatur in scutella brodij ad consumptionem duarum partium. Deinde facta diligenti expressione, addatur zucchari semuncia, & sumatur actu calidum ter in septimana tribus horis ante prandium. His etiam pilulis utatur:

Rx. Succii absinthij,

Liquiritia ana ℥ j.

Misce, fiant pilule sex, quarum sumat vnans alternis diebus, vna hora ante prandium. Habeat diligentem rationem victus, & se muniat à frigidiorè aëre, & à ventris. Ad æstatis postea initium, purgato corpore modo superius dicto, bibat aquas Apponitanas.

Non te lateat, hunc Gallum post vsum theriacarum restitutum valetudini integra, sed accedens ad suos peccauit in quantitate, qualitate, & ordine cibi, vnde in febriculam incidit, ex qua postea expirauit.

Consult. L V I I. De tuberculo circa thoracis regionem lateris sinistri, tam in anteriori quam posteriori parte, pro generoso domino à Stuberberg Germano.

TVber vel eminentiam Illustrissimi domini circa thoracis regionem tam in posteriore quam in anteriori parte existentem in latere sinistro, sicut esse non puto propter luxationem alicuius vertebræ vel ossis in thorace, ita credo fieri non posse sine aliquo leui motu eorundem ossium à proprio situ, quem pararthrasin Græci appellare consueuerunt. Iudicio est maxima durities in parte eminente apparens, qua à nulla scirrhi specie produci posset. Cum ex ea verò nulla adhuc actio impediatur sensibili nocumento, ideo præseruatione potius indiget quam curatione. Præseruabitur igitur primo cum recta victus ratione, deinde cum medicamentis commodè applicatis. Quantum ad vltimam rationem attinet, non erit in primis con-

sensus

temnenda aëris dispositio: nam & maximum frigus, & ingens calor, equaliter contrarijs rationibus nocere possunt. Vitabit etiã vsu balnearum aquarũ calidarum, & diutinã moram in vaporarijs nimium calefactis. Utetur moderato exercitio, præcipuè inferiorũ partiũ, deambulando comodè: etiam brachium dextrũ exercet cum ense, aut aliquo tali instrumẽto. Iuliam fugiet, & omnia exercitia, in quibus violenter brachia vtraq; & thorax concutitur: saltus etiã ab alto, & equitationes equorũ robustorum, qui totum corpus valde concutiãt: absõni etiam clamores & cantus non modicè nocent: lectio tum etiam locutio temperata proderit. Nocte dormiet sublimi capite in dextrum pitius latus quã sinistrum. Cauebit à validis tussi et sternutationibus, quæ si illi occurrerint, omni studio sedabit. Circa cibum & potũ, primum cauebit ad omni vino dulci & crasso, vel turbido: propterea & mustum maximè euitabit. Abstinebit à fructibus, præcipuè vuis, & pomis, & castaneis, ab auibus palustribus, à radicibus, sicut daucis, rapis, cepis, alijs, & deniq; ab omnibus quæ flatum plurimum pituitãq; crassam generãt. Adeo & fungos effugiet, & omnia leguminum genera. Vnico obsonio contentus erit. Bis tantum in die comedat, neque inter cenam & prandium potabit: compotationes tanquam pestem effugiet. Quantum verò
ad med

ad medicinas attinet, laudo ut bis in anno corpus purget, poteritque huiusmodi esse purgatio:

Rx. Specierum hiera simplicis ʒ ij.

Floris cassia ʒ x.

Cum xuccharo fiat bolus sumendus in aurora, vel tribus horis ante prandium.

Rx. Oxymellis squillitici, Syrupi

de cichorea Nicoliana ʒ i.

Aqua marrubij ʒ iij.

Misce pro uno, & sic pro septem. Quibus bibitis sumat pharmacum, quod habet:

Rx. Confectionis hamech ʒ iij.

Syrupi rosati solutini ʒ iij.

Cum aqua betonica fiat potus brevis, sumendus in aurora cum custodia. Hæc purgatio & in mense Martio, & autumno post medium Septembrem singulis annis repetenda erit. Temporibus verò intermedijs utetur xuccharo rosaceo quàm frequenter poterit, ante prandium, ad semun-
ciã. Quòd si interim alius astricta fuerit, lenie-
tur cõmodissimè cum terebinthina Cypria, de
qua sumat tribus horis ante prandium pondus
duarum drachmarum. Loca verò eminenti tam
anterius quàm posteriùs applicabit cerotum de
betonica, vel de gumma Helemi, vel utrunque
simul aquis portionibus confectum, sine quo ne-
que interdum manebit. Optimum praterea erit,
si supra applicatum cerotum fascia ligetur, qua
ita

ita locum dolentem astringat, vt non inde tamē impediatur motus thoracis, vel augmentum, aut alimenti transitus prohibeatur. Hæc si diligenter obseruauerit, spero suam D. præseruadā esse à maiori incommodo, & illud quæ quo nunc vexatur, esse remouendum, cum laude optimi Dei, cuius nomen sit benedicturus in secula.

Consult. LVIII. De cardiaca passione, pro nobili matrona Vicentina boni habitus, XLVII. annorum.

Quamuis casus iste tractatus sit ab Excellentissimis Doctoribus, qui & doctrina & experientia sunt illustres, temerariūq; videatur absentē me velle aliquid addere his, quæ ab illis præsentibus optimè administrata fuerunt: nihilominus vt ego quoque officio meo satisfaciam, præsertim rogatus, & illis etiam iisdem Excellentissimis Doctoribus hoc idem præteritis, dicam quid sentio. Primò igitur vt ex his quæ relata sunt, conijcere possim, hunc affectum inter cardiacos numerandum censerem, ob calidos vapores, vel alicuius externa qualitatis participes, ad cor ascendentes, ac deinde ob talem affectum corde imbecilliore reddito, (à quo calor naturalis generatus per totum corpus diffunditur, dant actum vitæ) subsequitur

quanta fuerit imbecillitas quoque concoctionis, &
 præcipue eius concoctionis quæ maiore indiget
 alteratione, ea scilicet quæ in vetriculo celebra-
 tur: vnde postea multiplicatis humoribus cru-
 didis, status plurimi generantur insidetes cum cir-
 ca hypochondria, tum in intestinis, tum etiã in
 ipso vetriculo. Et sic duo tantum complicantur
 affectus, cardiacus scilicet, & tensio inflatioque
 ventris inferioris, ex diuersis quidẽ causis præ-
 cedentes, sed ab vno fonte emanantes. Cardiaci
 igitur affectus causas esse crediderim intrinse-
 cos quidem vapores, sicut dixi, tum calidos, tum
 extremæ qualitatis participes, occasione sumpta
 intrinsecus ipsorum generationis, naturali cali-
 ditate hepatis, fortẽ etiam renum & matris.
 Accedente postea primò retentione menstru-
 rum ante debitum tempus, in tali præcipue in-
 peratura: secundo suppressione quoque copiosissi-
 ma vrina, quæ singulis mensibus vicem men-
 struorum supplebat: sed non minus fortasse quo-
 que adiuuante seminis retentione, quod quidẽ
 semen à propria electione propter religionẽ re-
 tentum fuit. Quantũ enim ad affectus cardia-
 cos generandos possit retentio cum menstruo-
 rum, tum præcipue seminis, indicat longa serie Ga-
 lenus sexto de locis affectis. His ita se habenti-
 bus, quoniam sermo mihi est cum viris doctissi-
 mis, qui meam sententiam ex paucissimis etiam
 verbis comprehendunt, curationis caput esse
 cred

crederem in hac Magnifica matrona, diuertere materias & extraneos vapores ad cor ascendentes, ad partes appositas, & (quod vix spero nos consequi posse) vt hac iam proejectiori etate menstrua rursus prouocarentur. In quatuor diuertentibus maximam spem ponerem. Primum diuertens esset diligentissima & exquisitissima vrina prouocatio: nam si toto eo tempore, in quo ea copia vrina vice menstruorum fungebatur, sana degebat hac nobilissima matrona, & post illius vrinae suppressionem statim cardiacus affectus incepit, consentaneum rationi est, vt vrinae copia renocata sedetur affectus. Secundum diuersum praestantissimum esset, si haemorrhoides ita prouocarentur, vt singulis mensibus vicem menstruorum supplerent. Neque timenda est illa crebra sanguisugarum applicatio, paucis enim mensibus applicatis sanguisugis, haemorrhoides sponte fluere. Tertium diuersum esset, vt crebro per certa interualla sumeret benedictum aliquod medicamentum, ter aut quater in mense, aut etiam saepius, quod aluum subduceret: per hoc enim diuertetur materia, & vacuaretur per inferiora, neque propterea facultates lederentur. Atque apud me tale esset praecipue medicamentum, quod ita haberet:

Rx. Specierum hiera simp. de sex rebus ℥ ij.

Rheubarbari optimi & bene maturi ℥ ij.

Z

Garyop

Garyophyllorum, Cinnamoni,
Rosarum rubearum,

Sandalorum citrinorum ana ℥ ij.

Zedoaria optima ℥ i. s.

Seminis citri ℥ i.

Puluerizentur omnia per se, deinde misceantur, postea aspergantur succo rosarum puro, & permittatur exiccari, & hoc iteretur septies, postea cum syrupo de corticibus citri fiat magdaleon, de quo singulis vicibus fiant pilule tres pondere unius drachmæ, sumenda sine custodia horis tribus ante prandium, vel si tardioris fuerit operationis, hora ante coenam. Erit enim remedium præstantissimum, conferens flatibus ventris, remouens cordis affectus, diuertens & euacuans humores crudos corruptos, obstructions aperiens, & membra naturalia corroborans, quod quidem manifestè patère potest ex his que in eius descriptione reperiuntur. Quartum & vltimum diuersum esset, vt his omnibus curam non perficientibus, tandem quoque cruribus cauteria in loco debito & consueto applicarentur. Quantum ad ipsius cordis corroborationem attinet, extrinsecus quidem tali linimento utorer, quod habet,

Rx. Unguenti rosati Mesue recent. ℥ i.

Rosarum rubearum,

Sandalorum citrinorum ana ℥ i.

Zedoaria, Specierum cordia-

lium

liam temper. 3 ij.

Misce, & si opus fuerit, addito modico oleo rosato completo, fiat linimentum pro corde. Intrinsecus verò confectioe vterer, quã tum ipsi cordi, tum ipsi ventriculo corroborando mirum in modũ cõferre semper expertus sum, quæ habet:

Rx. Sem. citri	3 i.
Ligni aloës optimi	3 i. s.
Rosarum rubearum,	
Sandalorum citrinorum,	
Zedoariæ	ana ʒ ij.
Cerallorum rub. elect.	3 s.
Musci, Ambra	ana gr. ij.

Puluerizentur omnia per se, deinde misceantur, & cum aqua rosata & xuccharo albo fiat confectio in rotulis pondere drach. iij. sumâtq; singulis diebus hora ante prædium. Hæc ergo, sermonem habens cum doctissimis viris, breuiter aduonenda censui, non quidem vt Mineruam instituerem, sed vt officio meo non deesset. Nam si vellem explicare pro intentione mea prima, quæ sint vrinæ prouocantia, item rationem victus instituire, cum ad tales medicos sermo habeatur, omnino ineptire viderer.

Consult. LIX. De febre ex intemperie membrorum naturalium, ac obstructione à materia frigida & crassa, orta, pro Francisc. Casali medico Bixiano.

CVM in propriis negotiis ita affecti sumus
 iudicium quoq; proprium afficitur, ut de-
 litefcatur. Sed ego propter officium fidelis amici
 huius Excellentis medici non deficio, & quod in
 eo casu facturus essem, afferro. Et primū hoc pro-
 fundamento apud me constituo, hunc morbum
 non esse vno impetu aggrediendū, ac depellen-
 dum, sed paulatim remouendū. Cū enim in
 naturalium membrorū essentia intemperie effe-
 iudicem, obstructionesq; ac materia frigida &
 crassa collectionē, patet neq; quo ad intemperiem,
 neq; quo ad materiā, neq; quo ad membrorum
 affectorum naturā, aliquid esse violenter im-
 petuosēq; agendū. Constituta igitur optima vi-
 ctus ratione, quæ in hac cura primaria esse de-
 bet, ad medicationē accedendum. In victus ra-
 tione obseruarem, vt omnia cibaria essent opti-
 mi alimenti, facilis coctionis, sed quantum fieri
 posset, attenuantia: ideo vinum subtilissimum,
 mediocris substantiæ sit. Preponerē cibus omni-
 bus vsu anisorū, aut sceniculi, aut cinnamo-
 mi, ante prandium & cūnā. Panem optimē fer-
 mentatum constituerem cum modico salis &
 puluere anisorū: reliqua cibaria nouit sua Ex-
 cellentia. Et bibat parcē, nam desiderare vt plus
 humoris per urinā excerneretur, quā biberet.
 Somnus sit satis prolixus, meridianus tamen
 euitetur. Manē satis tempestiuē surgat, & mo-
 deratē exerceat corpus: sitq; quammaximē fieri
 possit

possit, lato & iucundo animo. Aluum habeat
semper mollem, & pro hac re laudarem maximè
frequentem usum resinæ terebinthinæ, de qua
sumat Excellentia sua manè tribus horis ante
prandium drachmam vnã aut duas: præter
quàm enim quòd moderatè leniet aluum, etiam
ad ventrem roborandum, & obstructions vi-
scerum aperiendas sine molestia conferet. Et
hoc facto deinde purgationem exequeret:

Rx. Specierum hieræ simp. ʒ ij.

Electuarij lenitiui ʒ i.

Cum zuccharo fiat bolus, dandus tribus horis
ante prandium. Concoctio:

Rx. Syrupi de absinthio,

Oxymellis scilitici ana ʒ i.

Decoctionis cetrach, id est, asplenij,

Cichoreæ, Agrimonæ ʒ iiij.

Chamadryos,

Misce pro vno syrupo, & sic pro alijs septem.

Euacuatio per pharmacum.

Rx. Confectionis hamech ʒ iiij.

Oxymellis scillitici ʒ ij.

Cum decoctione cetrach & florum cordialium
fiat potio danda in aurora cum custodia. Hic
meus esset curandi modus, quem si necessitas
exigeret, in autumno repeterem. In medijs verò
temporibus non prætereat dictum usum natu-
ralem. Laudarem vt resinæ terebinthinæ singu-
lis septimanis bis sumeret drac. vnã vel duas,

Z 3 & rhab

Et rhabarbari in puluerem redacti sesquidrachmam, possētq; illud assumere vel cum resina terebinthina, vel cum saccharo rosaceo, vel cum passulis Corinthiis, qui modus ei placent magis. Quod si etiam bis in mense sumeret Mithridatici optimi drachmam vel in pilulas redactam, vel in formam boli, admiscendo sacchari rosati drach. ij. credo illud fore ad calorem naturalem corroborandum, & ad membra principalia summopere collaturum. His esset nunc contentus: credōque si omnia diligenter exequetur, ut mandantur, quod Excellentia sua sanitatem adipiscetur.

Consult. LX. De febre orta ex obstructione, pro puero Veneto.

Nobilem hunc puerum febre affici ex obstructione, nō modō ratio, sed sensus etiam indicat, obstructione inquam membrorum naturalium. Curari ergo non poterit febris, nisi remota obstructione. Quantum igitur ad victus rationem attinet, mihi videretur quod attenuans cibus & potus esset adhibendus. Ergo vinum album, pauciferum, subtile, quale hucusque rectissimē oblatum est, maximē convenire existimo. Carnes hædorum, & pullorum, cum quibus coquatur anisum, vel fœniculum leniter contusum, panno lineo involutum. A granis omnibus abstinerem, præterquam ab hordeo optimē discocto in iure, quo esset contentus, adhibere

addito petroselino, vel betonica, vel fœniculo. Et quoniam audio paroxysmum circa vesp̄as inualere, laudo parcissimè cœnet, & in horis magis quietis: hoc enim in febre tollenda plurimum conferre arbitror. Prouiderem, vt singulis diebus beneficium alui haberet, nihil enim efficacius ad febrem ex obstructione tollendam, quàm lenire aluum, & prouocare vrinã. Et cum audiui hunc puerum contineri non posse, quin se plurimum puerili more exerceat, omnino hos incongruos motus coercendos iudico, & intra ades proprias, quantum fieri potest, puerum continendum. Quantum verò ad medicamenta attinet, cum apertio sit in hac curatione ferè principalis intentio, & quod verè aperit est amarum, ideo amarorum vsus in hoc puero maximè laudarem. Si ergo persuaderi potest, vt de absinthio syrupum manè sumat cum iure pulli, in quo petroselinum, fœniculum, & alia huiusmodi diuretica decocta fuerint, summopere laudo. Sed inter reliqua, quod semper certa fide à me longo experimento probatum est, laudo vt singulis diebus sumat infusionem rhabarbari in aqua endiuia: nunquam enim vidi febrem, ex obstructione hoc remedio non esse sublatam, si modò pertinaciter quispiam in eius vsu perseverauerit: quandoque enim crassissimos humores impactos, & obstructiones, quæ ob caloris imbecillitatem facile tolli non poterant, ex

rhabarbari assumptione curatas vidi. Consuevit igitur accipere libram aqua endiuia, in quam drachmam rhabarbari infundo in panno lineo inuolutam. Deinde singulis diebus uncias quatuor illius infusionis, facta aliqua expressione, accipi iubeo circa auroram: & est huiusmodi dosis puerorum: neque desisto ab hac potione, priusquam video omnino & febrem & obstructiones esse sublatas: auferuntur enim proculdubio, si reliqua omnia recte fiant, & curationi consentiant. Quantum verò attinet ad ea quæ exterius applicantur, stomacho quidem oleum de absinthio confectum cum puluere mastice applicarem. Lienis verò linimentum hoc modo confectum:

Rx. Bdellij, Ammoniacci ana ʒ ij.

Dissoluantur in aceto scillitico. Deinde

Rx. Olei amygdalarum amararum,

Adipis anseris ana ʒ i.

Ponantur omnia simul, & fiat linimentum pro splene. Hepati recte applicari potest linimentum ab Excellentiss. Doctore applicatum, vnguentum rosatum Mesue cum sandalino permixtum. Hæc satis esse arbitror pro hac febre tollenda, si modò puer recte pareat, & assidentes non delinquant.

Consult. LXI. De scirrho lienis, & obstructionibus cum periculo hydrodis, pro doctissimo iuvene Vticensi.

nenfi, D. Ioanne Bapt. Luuifino.

Honestus ille iuuenis, qui nobis sanandus
 in presentia proponitur, cum variis præ-
 ter naturã affectibus vexetur, & inter se con-
 trariis, nimirum diuersis etiam auxiliis inter se
 pugnantibus curandus est. Vitia itaq; tollenda
 prius recensamus, deinde propria auxilia, &
 ita seruabimus methodũ. Laborat itaq; in pri-
 mis lienis obstructionibus, atq; duritie aded, vt
 serè scirrhus vocari possit: atq; hic est præcipuus
 morbus, de quo conqueritur iuuenis. Etiã non-
 nihil obstructionũ in mesaraicis patitur. Flatu
 præterea in vëtriculo, & toto serè abdomine a-
 bũdat, cũ insigni tensione atq; sonitu, si quis di-
 gitũ pulset: propterea ipsi discriminẽ magnũ hy-
 dropis imminet, nisi iam inchoata sit tympanites
 cum leui ascite. Nihilominus ipsum hydropicum
 appellari posse negamus, sed spleneticum potius,
 quoniã eo sanato, à quo tanquã à fonte cetera
 vitia emanant, totum corpus ad pristinã sani-
 tatem reuertetur. Præterea & febre quadã la-
 borat, quæ residuũ esse videtur quartanæ, quæ
 ipsum Decembri mense proximo inuasit, & plu-
 ribus mensibus infestauit. Nunc verò quodam-
 modo erratica esse facta videtur, cum neq; cer-
 tum diem, neq; horam in suis circuitibus seruet.
 Huiusmodi tamen febricula non est egrotanti
 admodum molestã: neq; enim ipse propterea de-
 cumbit, sed domo exit, & quolibet expedite

Z S admod

admodum & promptè deambulat: nullum præterea in initio accessionis rigorem, aut extremorum frigiditatem percipit. Hi sunt præternaturæ affectus, quibus iste infestatur, opemq; à medicis implorat, ne in peius labatur, verum præstinam valetudinem recuperet. His cognitæ à causarum narratione supersedebimus: hæc enim à nobis egrotus non postulat, sed illicò ad remediõrum explicationem accedemus. Omnibus itaque per clarissimos medicos consideratis, ita illis satisfaciendum est. Primum quidem, quoniam omnia hæc vitia à materia pendent, ut à causa, ea prius remouenda est: id verò duplici instrumento fieri potest, venæ sectione, & purgante pharmaco. Antequàm ad alterũ istõrum veniamus, alius lenienda est, deinde materia aliquibus conuenientibus Syrupis præparanda. Accipiat ergo per quartam horæ partem ante prandium electuarij lenitiui, ut vocant, sciscunciam, idq; aut sub forma boli cum saccharo, aut cum sero caprino liquetur, aut cum aqua cichorij, & fumiterre, & fiat potio. Sequenti die in aurora huiusmodi syrupum accipiat:

Rx. Syrupi de fumotera simplicis,

Acetosi simplicis,

De cichorio simplicis ana ʒ s.

Decoctionis infrascriptibenda ʒ iij.

Misce, & fiat Syrupus,

Rx. Agrimonij, id est, eupatorij,

Cetrach, id est, asplenij,

Eendiuiæ, Cichorij ana man. s.

Aquæ quantum sufficit.

Misce, & fiat decoctum secundum artem. Quater, aut quinquies huiusmodi syrupo accepto, manè prius aluo lenita spontè, aut clystere communi, per horam saltem ante cibum secetur vena interior cubiti sinistri, extrahaturq; sanguis moderatè vsq; ad uncias sex aut septem, aut pro iudicio presentis medici: melius tamen fuerit si hoc sanguinis quantitas duabus vicib. non semel extrahatur, neq; propterea à syruporum assumptione desistat, quoad in vrina concoctionis bona signa videantur. Quibus visis pharmacum summo mane assumat:

R. Agarici preparati   ℥ iiij
 Confectionis hamech sine scāmONIO   ℥ v.
 Aquæ lactis   ℥ iiij.

Misce, & fiat potio. Vel ita:

R. Diasena   ℥ i.
 Sacchari quantum satis est.

Misce, & fiat bolus. Accepto hoc medicamento iterum syrupi accipiendi sunt, sed prioribus efficaciores, hoc pacto:

R. Syraipi de endiuiæ,
 De samoterræ compositi,
 De pomis compositi   ana ℥ s.
 Decocti infrascripti   ℥ iiij.

R. Fumiterre

Stæchados, Asplenij, Cichorij,
Tamarisci ana manip. s.
Aque comunis quod satis est.

Incidantur omnia crassius, & mixta, in aqua
ducoquantur. Tales syrupos accipiat numerus
septem, vel etiam plures. Postea hæc medicina
sumere debet:

℞. Confectionis hamech composita ʒ iij.
Electuarij lenitini ʒ i.

Misce, & cum saccharo fiat bolus. Hoc medi-
camento assumpto per duos dies aut tres, quies-
cat, iterumq; ad novos syrupos accipiendos ad-
iungat se: cum enim morbus à materia pen-
deat contumaci ac rebeli, non vnica prepara-
tione & purgatione educi potest, sed pluribus
eget. Itaq; huiusmodi syrups, sequentibus diebus
etiam vtetur.

℞. Syrupi acetosi de quinq; radicibus ʒ i.

De epithymo ʒ s.

Decoctionis infra scribende ʒ iij.

℞. Corticum radicium capparum,

Polypodij, Dulcis radice,

Passularum enucleatarum ana ʒ s.

Asari, Fumiterræ, Filicis,

Tamarisci, Asplenij,

Betonicæ, Agrimonie,

Cichorij ana manip. s.

Corticum radicium ellebori nigri,

Florum cordialium ana ʒ i s.

Seri caprini quantum sufficit.

Misce, fiat decoctio secundum artem. Cum huiusmodi syrupos acceperit septē aut octo, postea illic talem medicinam accipiat:

℞. Rheubarbari optimi ℥ j. s. Spica ꝑ j.
Vini aromatici parum

Decocti proximē scripti quantum sufficit.

Fiat infusio per diem naturalem: deinde facta expressione,

℞. Confectionis hameh,

Electuarij Indi ana ℥ ij.

Syrupi rosacei solutiui ℥ j s.

Misce, & fiat potio. Vel loco huius potionis accipiat pilularum cochiarum cum elleboro scrup. quatuor, aut pilularum Indarum, de fumo terræ ana scrup. duos, & reformatur cum aqua sumiterræ, & fiant pilule quinque. Deinde cum ita exquisitè corpus euacuatum fuerit, accedendum est ad alia remedia, quæ cum iecoris, tum lienis obstructions valenter expediant. Itaq; semper in iusculis suis decocta sit radix petroselini, & feniculi cum folijs, & parū asplenij. Et quoniam morbus longus est, neq; unico remedio diutius utendum, quia ei natura assuesacta nō patitur. ideo modo utatur hoc decocto:

℞. Radicū arnoglossi, id est, plätaginis siccæ,
Corticis lauri, Chamadryos, Lapathi syluestris, Foliorum hederæ ana man. j.
Aque lactis quantum sufficit.

Misce,

Misce, fiat decoctio vsq; ad consumptionem tertie partis, & in fine parum aceti, quantum sit potabile, admisceatur: & ex hoc decocto summa mane sumantur uncia quinque. Aut hoc:

Rx. Scordij, Foliorum salicis,

Radicum eringij, Anagallidis ceruleum
habentis florem, ana man. s.

Filicis, Chamemeli,

Agrimony ana man. j.

Aque lactis quantum sufficit.

Fiat decoctio vt supra. Postea vbi hoc vsus fuerit per aliquod dies, inde vtatur quibusdam remedijs sub forma pilularum, aut pulueris, & pastillorum ad referandas occlusiones hepatis, & lienis. Ad iecoris autem obstructiones hoc sit remedium:

Rx. Radicum chamapityos,

Radicum cichorij ana ℥ iij.

Conterito, & melle cocto excipito, & ad auellane magnitudinem prebeto, & aque calide ℥ iij. ab eius assumptione sorbendas dato. Item lupini iecoris sicci drachmam in puluerem redacti, cum uncia syrupi de cicliorea propinato. Pro lienis obstructionibus:

Rx. Scillie assata, Corticum radicum cap-
parum ana ℥ j.

Contunde, & prebe ex posca drachmam. Aliud valde laudatum. Accipe feminum vrticis semunciam, agni casti cotusi & cribrati per subtilissimum cribrellum drachmas tres, atque ex
posca

posca prebeto bibendum : atq; ita alternatim
 in aurora exhibebis modò spleneticum, modò ie-
 corarium medicamen : sed multò frequentius
 spleneticum, longè enim magis in hoc iusene
 splen, quàm iecur egrotat. Item ultimò possunt
 aliqui pastilli ad patefaciendas viserum occlu-
 siones exhiberi, vt exemplum sit: Accipe pastillo-
 rum de rhabarbaro, aut de rosis, aut de eupato-
 rio drachmam, redigatur in puluerem, & cum
 micia decocti cichorij & asplenij in aurora ex-
 hibebantur ista eodem modo. Post pastillos autem
 exhiberi potest, aut drachma confectionis diula-
 che, aut diacurcumæ, aut Mithridatici, aut the-
 riaca, si bona haberetur. Atque ita semper va-
 riando, modò vnum, modò aliud ex antedictis
 remedijs dandum est, neque diutius in vno infi-
 stendum. Quòd si caliditas febrilis interdum co-
 gat, aliquantulum de speciebus diarhoden ad-
 miscendum est. Præterea exterius fomenta
 spleni adhibenda sunt, vt ex decocto genista,
 filicis, asplenij, chamameli, seminum lini,
 anisorum, dauci, cumini, & spongia ex hoc
 decocto madens applicanda, vel vesicula bu-
 bula huius decocti plena superponenda : dein-
 de cum oleo de capparibus, & amygdalino,
 & nardino inungendum est. Sed hæc olea debilia
 sunt, ideo ad cerota & vngueta magis mollietia
 & digerantia veniendum est, quale est cerotum
 de meiloto, aut æsypi cerotum : oportet enim
 simus

simul mollire & digerere: ideo cerotū diachilon
mollitum cum oleo irino optimum est, aut cata-
plasma ex radice cyclamini, hoc modo:

Rx. Radicum cyclamini lib. j. s.

Caricarum pinguium lib. s.

Aceti quantum sufficit.

Coquantur, & fiat cataplasma optimum. Item
stercus gallinarum, siccum, contusum, cibra-
tum, in oxymelite concoquito, & confidenter
imponito. Item optimè facit farina hordei, lupi-
norum, fabarūque ex oxycrato imposita: præ-
terea pyrites, aut molaris, aut gagates longitu-
dine octo digitorum, latitudine sex digitorum,
non multæ crassitudinis, ignescat, acetoq; asper-
gatur, pamiculoq; in aceto calido madefacto in-
uoluatur, & loco imponatur affecto, ibiq; quan-
diu calidus est, permittatur. Emplastrum quo-
que ex hoc lapide à Galeno fit diapyrites voca-
tum, quod mirum est in scirrho discutiendo. Ve-
runtamen totum ferè in ratione victus situm
esse existimandum est, siquidem omnis diutur-
nus morbus maximam ex conuenienti victus
ratione opem sentit. Quapropter aër in primis
eligatur, qui neq; in calore excellat, neq; in fri-
gore, & ad siccū declinet. Caveat itaq; à pluuijs,
nebulis, & vētis australibus, neq; incolat, si fieri
posset, loca palustria, lacustria, aut aquis vllis
tum currētibus, tū stagnātibus irrigua: sed sta-
gnates longè sunt pessimæ: præterea loca olidis
putri

petridisq; vaporibus referta euitentur: sed aer sit purus, apertus & leui aura boreali perflatus. Exercitium corporis, cum febre caret, sit ante cibum, exonerata prius aluo, & id quidem moderatum, ingrediendo, aut requirendo aliquid, & alijs gestationibus vtendo. Quod si non possit, fricetur eius dorsum, crura & brachia deorsum versus cum panno lineo tepido, non valde molli, neque aspero, vsque ad cutis ruborem. A cibo quiescat omnino per tres, aut quatuor horas. Loquatur ante cibum alta voce & vociferetur. Noctu dormiat, quantum ad concoctionem satis est: meridianum somnum, nisi assuetus sit, caueat. Quotidie ante cibum aluum exoneret aut sponte, aut glandula simplici ex melle cocto, aut addita drachma specierum hieræ, aut per clysterem ex decocto chamæmeli, betæ, fursurum, mercurialis, maluæ, libra, olei anethini vnc. tribus, sacchari rubei vncijs duabus. Animo sit semper lato, nihil triste cogitet, semper se conuolaturum esse confidat: solitudinem fugiat, musicis delectetur, semper amicorū & hominū incunabulorum consuetudine vtatur. Cibi verò & potiones, in quibus maximè victus ratio consistit, sint attenuatorij, incisoriij, absterforij, & acrium rerum. Conestiones per intervalla interdum proderunt, vt sinapis, piperis, sacchari, & huiusmodi, præcipuè cum febris sedata fuerit. modus autem cibi est, ne satiatur. Potus

vini sit paucissimus, quantum satis erit ad sedandam sitim. Panis itaq; vt ab eo incipiamus, ex polline triticeæ farinae conficiatur cum mediocri sale, & bene fermētetur: præterea, vt status, quibus hic egrotus abundat, discutiantur, conficiendo pani cōmiscatur semen anisorum, fœniculi, seseleos, cumini, & optimè coquatur. Carnes sint hædi aut veruecis iuuenis, aut vitæ lactentis, pullorum gallinaceorum, aut colubinarum in turribus degentium, auicularum quæ ex arboribus, montibus, aut cæpis victum queritant. Vitentur aues in aquis degentes, & carniuora: omnia etiam serbilia prosunt. Etiam omnino hæc carnes elixētur, & in iusculis coquantur radices fœniculi aut petroselini cum folijs, aut vtraq; & condiantur cum cinnamono omnia cibaria, & aceto. Pisces nō sunt boni, nisi saxatiles. Oleribus interdum elixis vefci poterit, vt beta, malua, aut quod cerfolium vocāt, mentha, petroselinum, & reliqua huiusmodi. Abstineat ab omnibus leguminibus, à brassica, rapis, cucurbitis, cucumerib. cum lacte. & omnibus lacte confectis, & lacticinjs. In acetarijs frequenter vtatur capparibus ex oxymelite, aut folijs buglossæ & boraginis coctis, & endiuia, intubi, aut cichoriij. Fructibus vti potest, visis passis ante cibum & post, interdū amygdalis, nuclei pini stomachū ledūt. A pomis, nucibus, castaneis, visis, persicis, melonibus, & breuiter ab alijs omni-

bus fructibus, præter ficus, & eis consimiles, abstinere melius fuerit, donec huiusmodi febris & obstructions penitus sublata fuerint. Potus viatur vino albo, tenui, non acerbo, cum quo permisceatur aqua, in qua ferrum cædens igna sæpe sit extinctum. Optimū erit si omnia ipsius cibaria in tali aqua decoquantur. Præterea fiant vascula ex ligno tamarisci, in quibus vinū, quæ uti debet, cõtineatur. His omnibus ita cõgruenter institutis, & corpore diligentissimè, vt superius comprehensum est, purgato, si febris abolita fuerit, tunc credimus vltimum & presentissimum remediū fore, si aquas Apponēsas potauerit, quarū experimenta multa visa sunt in aperendis viscerum obstructionibus, & omnibus naturalibus membris roborandis. Atq; ita, Deo amnente, huic nobilissimo iuueni pristinū corporis robur & valetudinem restitutum iri speramus, atq; indubitanter confidimus.

Consult. L X I I. De morbo Gallico, pro quodam nobili Germano.

SI in tam ampla materia & congerie symptomatum vellem inuenire rationem, essem valde molestus. Sed via hæc erit commoda, vt explicem naturalem temperiem eius, & præternaturalem acquisitam, quia ex ijs rectè explicatis reliqua clara erunt. Quod ad naturalem temperaturam pertinet, illud ponendū est, quod

nisi constaret ex aegritudinibus, quibus antea affectus fuit, cholericis quidem, & nisi corporis habitudo esset, nullam prorsus sua temperatura naturalis haberemus cognitionem: quoniam ex signis à Galeno traditis, in ipsius cognitionem non possumus adduci, maximè cum animi mores nobis non sunt noti. Sed quòd sit calida & siccata temperatura, omnes illae aegritudines, quibus solitus est affligi & infestari antequam incidat in morbum Gallicum, possunt attestari. Et primò, ut ex scripto eius apparet, circa XI. annis capitis dolorem habuit: primò acutissimum, dein de crisi facta per fluxum ab auribus utrisque cum sanguine, in tertia vel in quarta die liberatus est. Indicium manifestum tum ex acrimonia doloris, tum ex velocitate motus, calidam fuisse dispositionem. Laboravit etiam scabie, quae provenit ab humoribus adustis, & à pituita salsa, quae attestatur caliditatem hepatis. Præterea tertianas habuit, & cum vexaretur catarrho, à XV. usque ad XVIII. annum, tenuis fuit admodum, acutus, mordax: ita quòd omnes aegritudines quas passus est antè, attestantur super dominio humorum calidorum. Ideo hæc signa videntur efficacia, ut credamus esse calida & siccata temperatura, quia illae aegritudines non solum signa sunt naturalis temperatura, imò indicant habuisse omnes causas, quòd naturalis eius temperies fuerit labefactata, quia ex longo
 catarr

catarrho naturalis temperatura destructa fuit, quia perseverante catarrho continuè, fieri non potuit quin labefactaretur. Quo catarrho perseverante, in XXII. aetatis suae anno concubuit cum muliere infecta morbo Gallico, à quo tempore cepit conqueri de magnis & multis symptomatibus, quae secuta sunt, de quibus loquimur. Sed primò oportet scire quòd ille Magnus vir incidit ex tali còcubitu in morbum Gallicum, ita quòd contagium fuit complicatum cum tali naturali temperatura, quam inuenit calidam & siccam, ex qua còplicatione fecerunt unum tertium, & quo postea tot symptomata secuta sunt. Sed nò possumus scire illud tertium nisi extrema hebeamus. Sunt autem extrema, primò temperatura, quae excedit per calidum & siccum. Secundum extremum est contagium morbi Gallici. Hic dubitant multi, quisnam morbus sit morbus Gallicus, an epidemicus dici possit, nec ne. Ego credo quòd non possit dici morbus epidemicus, quia epidemici habent causas uniuersales (ut inquit Galenus in primo Epid.) vel aërem, vel cibum & potum, sicut in libro de cibus boni & mali succi asserit Galenus, de eo qui propter qualitatem annonae tempore suo accidit: ita quòd talis à causa uniuersali incipit, & desinit desinentibus causis uniuersalibus, siue in aëre, siue in aquis & cibus sit constituta causa eius. Iam multi anni praterierunt,

ex quo incœpit hæc infectio, credo quòd deberet
 iam desinere. Neq; valet quòd per contagiũ per-
 seuerat, quia cessantibus causis, cessant putre-
 dines: vt in febris pestilentialib. quæ per conta-
 gium oriuntur, cessante influxu, & vniuersa
 causa, cessat contagiũ, & abolentur febres illæ.
 Præterea maiores nostri ex historia observa-
 runt, nullum eo tẽpore fuisse correptum, nisi per
 contagiũ: & causam habuit particulare: so-
 mus enim quòd eo tempore, quo bellum à rege
 Gallorum apud Neapolim gerebatur, plurimi
 erant Hispani, qui à Calicut deuenerunt, in qui-
 bus regionibus plurima erat infectio, qui concu-
 buerunt cum meretricibus illis, & ex concubitu
 illo infectæ sunt meretrices, & tandem infectio
 ad nos deuenit, quia ibi aderat milites cuiuscũ-
 que nationis. Et ita cõstat in historijs, quòd ha-
 buit originem, & tale principiu, per contactum
 particularem, qui morbus peculiaris est in illis
 regionibus, & non curatur nisi ligno illo, quòd
 ad nos delatum fuit. Verũ num sit morbus iste
 collocandus in genere morbi qui sit in mala cõ-
 positione, vel solutione continui, & in quo ge-
 nere sit collocandus, est maxima difficultas. Et
 fortasse si vellem immorari, ostenderem opinio-
 nem meam non longè à veritate esse: nec credo
 posse appellari morbũ, nisi occupauerit hepar,
 & fecerit malam temperaturam. Cuius signũ
 est, quia antequàm contagiũ deueniat ad he-

par, vlcuscula curantur omnia, & non redeunt: si verò ad hepar peruenerit, non modò bubones apparent, sed caput occupat, & omnia membra innadit: tristantur homines, decolorantur, & adparet tunc quòd causa est in membro principali, quia totum afficitur corpus. Ideo non est solutio continui, sicut quidã existimarunt, sed hepatis intemperies. Certum est quòd debemus conspiciere & videre, si in hepate est quis affectus, præter naturã existēs in hepate. Certè licet videamus quòd in omni tēperatura efficiat crustas, pustulas, vlcera, tamē symptomata semper eandē videntur, siue sanguis, siue bilis, siue pituita sit, quod adustionem habet, & nunquam separari hoc symptoma ab abscessib. à pustulis, à crustis, & ab vlceribus. Et quia hoc vniuersale videtur, credendū est quòd sit tēperatura propria causans hæc symptomata. Et contingit in hoc, quod in alijs contagiosis: vt si quis habens lepram vel scabiem, alium inficiat scabie vel lepra, licet habeat hoc perpetuū quòd sit pituita, tamen secundum diuersas temperaturas diuersa sunt scabies, in vno sit pinguis & humida, in alio sicca, & ita vnum cōmune habebit. Quo autem ad naturam vlcerum, erunt diuersa pro ratione temperaturarum. Hoc vnum obseruandum est, quòd contagium hoc à temperatura pendet, quæ nec calida, nec frigida, nec humida, nec sicca est: sed est qualitas quedam inno-

minata, quæ dum contingit hepar, facit sanguinem talis naturæ, vt semper declinet ad adustionem, fortè quia principium suum prouenit a gris hominibus illis & adustis, quia prope est morbus illorum hominum circa torridam regionem habitantium: fortè propter naturam illius adustionis dependet ab illo principio. Sive quæ talis vel talis temperies sit, & innominata, habet hoc, quod contagiū primo insicit hepar, ideo facies decolor est, sequitur & tristitia animi propter humorem adustum generatū, & si abscessus contingunt, duri sunt in primis diebus: & ita semper adustio est in tali morbo. Ista ergo mala qualitas facit semper adustionem, & est causa, vt quæcunq; materia sit, semper habeat adustionem. Hoc fundamento posito, & quod à principio natiuitatis habuerit temperaturam calidam & siccam, abundauit humori adustione, vt ex scabie apparuit, quæ fuit propria egritudo: ex catarrho mordicante & erodente superuenit cōtagiū illi temperatura, cum qua cōuenientiā habebat: ideo facillimè impressionem fecit, & maximā, quia agens & patiens erāt disposita. Hæc fuit causa, quare secuta fuerunt tot symptomata: apparuerūt pustula, post pustulas apparuit humor distillans per virgā, dolor in lumbo dextro, vt dixit ipse, sed fuit in rene dextro, quia subsequuta fuerunt vrina arenosa, attestantes in renibus affectionē & calorem

rem esse. Habuit maculas primò siccas, secundo humidias in vola manuū, & circa cubitum. Habuit dolorē capitis intensissimum in posteriori parte capitis, & ex medela medici ex diuersis curationibus in omni parte capitis tā anteriori, quā posteriori habuit, & semper abscessus illi dur: permanent curatu diffciles. Apparuit etiā in naribus non solū caro exerta, sed vlcera, quæ omnia fuerunt cum erosione, ita quòd post contagiū omnia secuta sunt: & adustiones habuit tum à tēperatura, tum à cōtagio: & in hac re immorandū non est, quia clara est. Hoc fundamento posito, querit à nobis iste Magnificus tria, primò, utrū possit curari sine exhibitione ligni, & vntionibus, & suffumigijs: secundo, an possit curari sine deturpatione faciei: tertio, vt scribamus quid cōsulimus. Circa primum, oportet primò videre utrū possit curari, secundo cum quibus. Credo multa esse consideranda quo ad morbum. posset quidē curari, si non haberemus alias indicationes, nisi eas, quæ à morbo sumuntur Gallico, etiā si inueteratus est: imò vidi ego quòd quanto vetustior fuit cum abscessibus & pustulis & vlceribus, curatus est cum ijs quæ dicemus. Sed nos habemus plura consideranda, quæ faciunt difficultatem. Habemus primò, & ego obseruari experiētia, postea ratione, quòd nihil deterius est istis sic affectis, quā adhibere, siue interius siue exte-

virus, sub forma unguenti vel suffumigij, id quod
 argentam viuum habet, quia ex tali applica-
 tione homines secundum membra principalia sem-
 per fuerunt affecti. Et testor Deum, aderatque
 Excellentiss. Fracastorius, ex inunctione Mer-
 curij statim quendam incidisse in epilepsiam, &
 vix potuit curari ab ea, & nullam causam ha-
 buit, nisi eam occasionem. Post quidem assumptionem
 argenti viui, ita decolorantur, ut nunquam
 possint redire ad pristinum colorem. Et ego pri-
 mo quando vidi hominem in facie, interrogavi
 an fuerit illitus aliquo unguento, in quo esset
 argentum viuum, quia tot vidi, ut experientia
 doctus sim. Sed praeter experientiam habemus ra-
 tionem, & praetermittamus considerationem
 Auic. quia fuit primus qui voluit rem distin-
 ctam intueri, reprobrauit ipsum: Graeci omnes illud
 ipsum non cognouerunt, nisi quod venenum est,
 & nihil aliud de eo dixit Galenus, sed refugit
 ipsum tanquam venenum. Et quia Auic. voluit
 experiri argentum viuum, & similiter Ara-
 bes alij, quia fuerunt maximi Alchimistae, di-
 xit omnia aperte eius incommoda, & quomodo
 in paralysem, in stuporem, & in frigidam inci-
 dere facit aegritudines. Et primo videmus pati
 hepar, & incidere in frigidam dispositionem, ex
 qua sequitur decoloratio totius corporis: praeter-
 terea aegritudines ex consensu nervorum sequuntur,
 paralyssis, tremor corporis, stupores, & to-
 tius

tius corporis refrigerationem facit, quia calorē naturalem, & spiritus refrigerat. Ideo abstinēdum ab eo est, tanquam apertè lædente. Et præter frigiditatem & humiditatem maximā, quā habet (licet aliqui dixerunt esse calidū in quarto, quia de calcinato loquuti sunt) & præter malas conditiones omnes, quas habet, unū habet detestandum, quia facit operationem suam contra methodum, & contra rationem: est enim apud medicos unum axioma, ut cum euacuamus, ne trahamus humores ad locum nobilem. At argentum viuum quicquid in iuncturis est, ad pulmonem trahit, & expuitur: & sequitur fætor, corruptiones dentium, gingivarum, ulcera maligna in ore. Et ideo vir iste non est mirū si habuit vlcus in palato post suffumigium, & post argentum viuum exterius sumptum. Credo ego quod ex hoc, & non ex alio, secuta fuerit decoloratio, hæc mæstitia, & ulcera in palato. Et mirum est, cur non omnes ex plurima materia, quæ defluit ad pulmones, incidant in ulcera pulmonis. Et si euadunt multi, hoc est ratione fortis nature, & quia duri pulmonis sunt: nullus tamē euasit, quin habuerit vel gingiuas corrosas, vel dentes, vel aliquod deterrimū. Et credo quod sequatur sanitas ex tali illitione, sicut in pestilentialibus accidit qui in nauō curantur à calido vino epoto, qui postquam cooperti sunt pannis, sudant copiose, & ex talē

violens

violētia naturæ facta, quæ fortis & valida est, ab errore ducti sanitati restituntur. Concludo ergo, quòd, saluo semper meliori iudicio, argentum viuum siue per linimentum, siue per suffumigiũ, non probo, siue minerale, siue artificiale fuerit, quia omnes, qui de eo scripserunt, cognouerunt tam minerale, quàm artificiale, venenosum esse: ideo crederem ab eius vsu abstinendũ esse. Si diceretis, fuit curatus ab eo, à decocto autem ligni deterius se habuit, imò ex decocto tali dolor auctus fuit, ex suffumigio autẽ melius habuit. Istud non est mirum: quia si verũ est suppositum à me factum, quòd vir iste temperaturam habuit à principio natiuitatis calidam & siccam adustã, & contagiũ habere adustionem sibi perpetuò annexã, & ideo habere symbolum cum tẽperatura: quæ refrigerãt, humectant, & reperiunt, per aliquod tẽpus possunt cõferre, quia alterant naturã & stupefaciunt, vt nõ sentiatur dolorẽ: & euacuant trahendo ad partes interiores, & per sputum excernunt, ideo videntur bene se habere in principio: sed postea in deterius labuntur, non solum quia remansit tẽperatura mala, sed quia ultra ea habuit venositatẽ in membris. Et si à decocto non bene habuit, potuit esse, vel quia non fuit vsus recta ratione victus, nec bono ligno, nec bene purgatus: quia qui non fuerunt exquisitissimè purgati per phlebotomiam & pharmaciã, non fuer

fuerūt sanati. Ideo debuit primò optimè expurgari. Præterea multa sunt obseruanda, quæ sciūt peritissimi medici: quæ si non fuerunt obseruata, à caliditate temperaturæ ligni & siccitate potuit lædi, quæ valida est. Et licet in ore positū non percipiatur acrimonia, sicut percipitur ea quæ in pipere est, hoc est quia fundatur in substantia terrestri, vt vix deueniat ad actū, ideo in tertio crediderunt esse calidum & siccum. Idq; possumus experiri, si decoctū faciamus ex maiorana, calametho, cinnamomo, & ex ligno, maiorem percipietis caliditatē ex decocto ligni, quàm ex his quæ sunt calida & siccata in tertio, interius dico sumptum, quia ex elixatione permiscetur cum multa aqua, ideo non sentitur exterius: sed interius sumptum mirum in modū calefacit. Ideo siue hoc, siue illud, siue omnia, siue plura fuerint, non est mirum si non fuit adiutus. Cui tamē incommodo possumus occurrere. Cum ergo duo sint, quæ possunt morbū Gallicum confirmatum curare, decoctum ligni, & Illitio ex Mercurio: huic autē affectioni, quàm facit argentum viuum, non possumus occurrere: necessarium est igitur, vt accedat nobilissimus iste vir ad assumptionem potus aquæ ligni. Sed duo in primis facere debet: primò, remouere malā impressionem factam ex argento viuo, siue fuerit argentū viuum, siue suffumigiū ex cinaprio, in ambitu totius corporis impressum.

sum: secundò vellē, vt malus habitus tolleretur,
 & rediret ad propriā temperaturā. Cum qui-
 bus modò? Ego sine dubio in tanta materia ag-
 gregata tum à contagio, tum à mala tēperata,
 tum à medicinis resoluentibus totam struem
 corporis, vellem vt corrigeretur, & tot ac tanti
 humores euacuarentur cum medicinis. Et cum
 habeat habitū pallidum declinantem ad frigiditatem,
 & tumore corporis, cachexiam indicante,
 hoc fuit ab aliqua re valde imprimente: quia
 mirum fuit quòd in tali corpore impressa sit in-
 tēperies frigida. Ideo biliosi, pituitosi, & aduſti
 humores sunt euacuandi. Et quia pituita mixta
 est cum aduſtis humoribus habeat primò syr-
 upos, in quibus ingrediatur epithimum, sumus
 terræ, polypodii, arte confectos, habeatq; semina,
 quæ euacuat humores melancholicos, & dige-
 rit, & incidit humores pituitosos aduſtos. Sy-
 rупus acetosus etiā optimus est, & multi alij,
 quos non referam, quia qui scribentur, magis
 erūt vniuersales. Ego sic procederem cum dige-
 rentibus pituitosos & aduſtos humores. Postea
 euacuarem cum medicinis euacuantibus adu-
 stos & pituitosos humores, & inter omnia me-
 dicamenta confectionem hamechi eligerem, vt
 patet ex ingredientibus. Pilule aggregatiue sum-
 moperè conuenirent, in quibus ingrediuntur ea
 quæ possunt id facere: electuarium etiam In-
 dum, diasene, diacatholicon, & haberet aliquod
 in se

in se quod stimularret ipsum, quia leue est. Conuenienter ergo possent addi trochisci Alhandat, agaricum, rhabarbarū: & si non sufficeret vna euacuatio, plures fierent. Corroborarem caput, aperirem venas, & disponerem in alium habitum. Et si esset in regione calida, dimittere beneficium aëris, quia fortè ex aëris beneficio corrigeretur: & si non esset in aëre tali, darem ei decoctum corroborans naturalē calorem: & decoctum esset tale ex garyophyllis & cinnamomo. & propter caliditatē hepatis velle vt decoquerentur in aquis endiuia, cichorea, ad refrigerandum hepatis caliditatē qua induceretur ex aromatibus. Et si fortè essent obstructions in venis aggregatae per accidens, discuterentur, inciderentur, & disflarentur. His factis, deuenire ad principalem intentionem, & esset tunc tempus autumnī, & purgare rursus exquisitè, & si viderem quòd in alium habitum tenderet, secarem venam, & cum ijslem purgantibus & euacuantibus pituitosos & adustos humores procederem. Postea sex vel octo syrupos exhiberem, sic compositos. Vellem accipere, exempli gratia, myrobalanorum citrinorum, chebulorum, Indorum, sing. semunciam, cōtundanturque, & factalini contusione insundantur per diem & noctē in aqua fumiterrea. Facta insusione, imponerentur folliculorū sene, epithymi, polypodij, glycyrrhizæ, sing. uncia, seminum

citrī

citri drach. quatuor, corticū elebori nigri drach.
 dua. Infundantur simul, & decoquantur suf-
 ficienter, & totū hoc in sex vel octo vicibus as-
 sumatur: & pro refrigeratione hepatis, in hoc
 decocto ponatur syrupus de corticibus citri, ut
 si timeamus caliditatē nimiam hepatis, syrupus
 rosatus, quoniam malum habitum abigit hoc de-
 coctum, moderatē euacuat, & nigerrimos hu-
 mores. Et testor Deū, quod multi sanati sunt
 hoc decocto, maximē ubi morbus non sit in-
 teratus. Et ratio quæ me mouet vthac assumat,
 est, quia exquisitissimē purgati in decocto felici-
 ter euadunt. His factis, ad decoctum ligni ac-
 cedemus, supposito quod malus habitus fuisset
 remotus, & rediret suum temperamentū. Vel-
 lem duas intentiones habere: prima ad contagiū
 illud, quod quidē non remouebitur, nisi suo op-
 posito. Et quia nomen non habet (non enim ca-
 lidum, nec frigidum, nec humidum, nec siccum)
 ideo nec calida, nec frigida, nec humida, nec sic-
 ca opponemus. Vnde istud lignum semper cura-
 bit, si seruentur seruanda: nam nō inueni mani-
 festas qualitates quæ plus noceant, quàm iunct
 ista qualitas innominata. In ligno enim primū
 est illa occulta qualitas, quæ dicitur hexartica,
 quæ habet vim antidoti, & directē opponi-
 tur contagio. Habet secundō caliditatem & sic-
 citatem: si enim inuenerit hepar calidum, plus
 calefaciet qualitas manifesta, quàm occulta
 iunct:

inset : & tunc debemus contemperare qualita-
 tem illam, sicut feci ego in domino Ioachino, cui
 cum exhiberem decoctum ligni in aqua putei, in
 tantam calefactionem hepatis deuenit, vt totus
 esset erysipelatus, & febres accesserunt pessima.
 Accessi ad aquam endiuia, & tunc tanta feli-
 citate omnia successerunt, vt ex ea nunquam
 amplius egrotarit, cum tamen natura esset ni-
 ger, macer, pallidus. Et hoc proveniebat à mala
 temperatura ligni, quæ remota fuit. Ideo plus
 illi nocebat caliditas & siccitas ligni, quam oc-
 culta hexoartica iuuabat. Illis igitur duabus
 rebus consularem : & respiciens temperaturam
 hepatis refrigerare hepar, & refrigerare ca-
 liditatem, & siccitatem ligni, qua non indige-
 mus, & occultam hexoarticam haberemus, qua
 indigemus. Et hæc faciet cum debito regimine
 nictus : & si fuerit frigus, permanebit in suis
 vaporariis commodè calefactis, vt sudare possit
 liberè. Quomodo autè propinetur, nunc nil di-
 cam : sed si scribam, dicam. Circa vlcera illa, cre-
 do quòd ab exhibitione ligni omnia cessabunt,
 & nisi infectio morbi Gallici tollatur, non cu-
 rabitur. Et si tolleretur vnum vlcus, decem pro-
 rumpent, & iste morbus erit veluti hydra. Vidi
 tamen ego empiricos quosdam vnum habere me-
 dicamen in abscessibus simile admodum cerino
 antidoto, quod habet optimam terebinthinam,
 oleum rosaceum, & ceram, quæ omnia compo-

nunt, & applicat. Abscessus curant, sed redeunt
in alia parte, & nisi occurratis, cito marcescit
omnia ossa corporis. Habet etiam vlcus in eo,
quod mihi non placet, & ideo iam accessit
contagium ad caput. Et est ille secundus gradus,
de quo volebam dicere à principio, sed è me-
moria excidit. Si modò accederet ad cor, tunc
efficeretur incurabilis, & transirat ad tabem.
Ex tribus membris, duo occupavit: si ad tertium
descendet, non curabitur. Et hæc sufficient.

Consult. LXIII. Pro eodem.

Suppositis his vniuersalibus euentibus qui
ab intemperie tum naturali, tum aduenti-
tia huius Magnifici viri originem ducunt, nec
non causis singulorum hoc tempore prætermis-
sis, quæ omnia alioquin in colloquio nostro ex-
actissimè fuerunt considerata, hoc vnum propi-
um, morbo Gallico vexari hominem: & que-
cunque symptomata, abscessus, vlcera, dolores
ipsum infestant, vel omnino, vel maxima ex
parte ab hoc eodem morbo pendere, quo sublato,
sicuti arbitramur, reliqua quoque omnia facile
abolescent. Ergo incedendum maxime, ut mor-
bum propulsemus: propulsabitur autem, maiorem
habitum ab aliis medicis inductum removendo,
deinde bonum & naturalem introducendo: nam
enim & liuens & tumidus secundum totam
corporis molem apparet, quod ab alia ratione
euenire non putamus, nisi à deleteria qualitate

tum argenti viui, tum adulterati, & falsi
 cinnabaris, quo utroq; variis modis abusus est.
 Primum igitur, nisi regio calida, aut constitu-
 tio, aut tēpus hac proxima aestate obstiterit, pur-
 gandum hoc corpus putamus, vt quicquid excre-
 menti tum ob intemperiem depravatā, tum ob
 malam rationem victus collectum est, totum ex-
 quisitè educatur. Postea membra corroboran-
 da, & ad meliorem habitum ducenda: subinde
 ad morbi Gallici curam rectā accedendum. Pur-
 gatio proxima hoc modo perficietur. Floris cas-
 siae quam pinguisissima drach. decem ad boli for-
 mam redactas, & saccharo inspersas, non ita
 multo ante prandium deuorabit. Postridie po-
 tum huiusmodi accipiet, Syrupi de succo betoni-
 ce, de cichorea Nicoli completi cum rhabarba-
 ro, singulorum vnciam. Decocti betonicae, endi-
 uiae, & maioranae, ex iure tenui pulli exigui
 vnc. quatuor. Sumet in aurora tepidum, idē-
 que repetet VII. aut IX. continuis diebus.
 Tunc proxima die pharmacum tale cum cu-
 stodia deglutiet in aurora:

Rx. Confectionis hamech ℥ iiij.
 Trochiscorum Alhandal gr. x.
 Syrupi rosati solutini ℥ ij.

Cum aqua betonica fiat potus breuis. Deinde
 proximis septem diebus sumet perpetuò ante
 prandium & cœnam, xucchari rosati vnciam.
 Tunc per plures dies non abscedet ab vsu eius-

dem zuechari rosati, vel saltem ante prandium,
 & bis in septimana sumat theriaca optime, &
 Mithridati drachmā in aurora. Vnum erat
 cendum, quod est omissum. Eo tempore quo
 rupos assumit, tertio scilicet aut quarto die
 nam secet basilicam dextri lateris, nec ultra se
 mc. sanguinis hauriet. Atque vt melius sibi
 caveat, neque interim incidat in deterius, con-
 sulimus vt semel saltem in septimana sumat
 rhabarbari optimi scrupulos II II. macis gra-
 na sex, zuechari rosati semunciā: qua omnia si-
 mul confecta, & ad boli formā redacta: tribus
 horis ante prandium deuorabit. Poterit etiam
 talem potū crebrò in aurora tepidum assumere:

Rx. Epithymi optimi,

Folliculorum senae ana ʒ ʒ.

Seminum citri,

Liquiritiæ ana ʒ i.

Contundantur semina, & omnia simul deco-
 quantur in duabus heminis feri lactis, vt dimi-
 dium absumat. In victus ratione cavebit ma-
 ximè ab aëris excessu tam calido quā frigido,
 & flatuoso, nec minus Austrū quā Boream cui-
 tabit. Animi molesta accidentia tanquā pestem
 effugiet. Singulis diebus curabit aluum subit-
 cere. A Veneris vsu penitus abstinebit, saltē to-
 to curationis tēpore. Carnes haedinas, castrato-
 rum iuuenum, vitulinas, pullorū, perdicum co-
 medet: montanas aues tam elixas, quā affat.

Reliquis omnibus carnibus parcet, necnō cuius-
 cunq; generis piscibus. Olera vituperamus tam
 truda, quā cocta. Utetur onis recentioribus, &
 forbilibus. Vsum lactis, & quodcunq; ex lacte
 confectum euitabit. Vinū parcissimē bibet, non
 acidum, non austerū, non dulce, sed maturum,
 tenue, limpidissimū: ac cōpotationes præ reli-
 quis omnibus fugiet. His ita procuratis, appe-
 tente autūno circa Septembris initiū ita rursus
 inchoabit. Primò sumet quacunq; in pristina
 purgatione enumerauimus, cassiam inquā, &
 syrupos, & pharmacū, nec minus venā eandem
 secabit. Laudamúsq; vt, nisi vnica purgatione
 exquisitè purgatus fuerit, bis eodē autūni tem-
 pore repetat. Deinde peractis purgationibus sex
 perpetuis diebus, talē potū in aurora tepidū su-
 mat, seq; interim intra domū contineat. Postre-
 mō vbi hæc omnia rectè peracta fuerint, ad li-
 gni Indici decoctum hac ratione progredietur,
 sumendo ligni Indici optimi, nigri & pinguis
 de rasi libram vnam: aquæ endiuia per destilla-
 tionē facta optimæ & recentis libras XIII.
 ponētūrq; simul in olla fictili vitreata bene oper-
 ta, vt integro die simul cū sua nocte madescant:
 tunc decoquatur donec tertia pars absumatur,
 deinde excolabitur, & seruabitur decoctum in
 vase vitreo mūdissimo stricti orificij, & exqui-
 sitissimè operto. Huius decocti uncias VI. bibet
 horis quinq; ante prandiū, atq; interim se con-

tinebit in cubiculo tepido, & si frigus fuerit, in
 vaporario, à quo frigidus aëre existente nun-
 quam etiã est recedendũ, donec totum potionis
 tẽpus transiuerit. Septima verò hora post pran-
 dium totidẽ rursus uncias eiusdẽ decocti eodem
 modo potabit: & post quatuor horas cenabit: &
 idem singulis diebus repetetur vsq; ad quadra-
 ginta, vel ad summũ 50. Cibus erit primò, pulli
 parui uncia tres, vel quatuor ad summum, at
 totidem panis optimè fermentati & saliti, post
 prandium & cenã uncias tres passularum Co-
 rinthiacarum electarum edet: eadẽ enim pro-
 fus ratio esse debet & cibi & potus tam in
 prandio, quàm in cœna. Potio autẽ secunda talis
 erit. Sumetur illud idem lignum, quod prius de-
 coctum fuerat in aqua endiuia, ac rursus deco-
 quetur in libris XX. aquae fontis optima ad con-
 sumptionem quartae partis, & facta exquisita
 expressione, pro potione seruetur. Singulis tamen
 quibusque octo diebus semper sumet una hora
 ante prandiũ floris cassiae drach. x. At si interim
 non egeret, clysteribus utetur ex decocto eius-
 dem ligni, cum unciis tribus mellis rosacei. At
 super omnia toto hoc tempore cauebit ab aëre
 frigido, & vento, ac rursus semel in septimana,
 qua die magis illi collibitum fuerit, sumet ante
 potionẽ suam ordinariã immediatè drachmam
 optima theriacæ, vel Mithridati, à quorum usu
 consulo nunquam illum penitus abstinere de-
 bere.

bere. Hæc sunt quæ scribenda occurrunt, ita ut nec prætermiserimus quæcunq; in colloquio nostro memoratu digna visa fuerunt: nec dissimulauerimus, aut silentio transiuerimus, quæcunq; inter scribendū ytilia fore iudicauerimus.

Consult. LXIII. De morbo Gallico, cum febre & continuis vigiliis, pro nobili iuuenē.

Cum audirem processum & modum doloris huius nobilissimi iuuenis, mihi videbatur ita morbum Gallicum depingi & effigiari, ac si visu perciperetur. Dolor primò acutissimus capitis corripit hunc iuuenem, nec non tubercula apparuerunt in capite, quæ cum essent sine dolore, tactu tamen cum premerentur, dolebant: signum euident quòd ibi esset materia pituitosa adusta, modo quo potest aduri pituita. Præterea versatus fuit cum muliere infecta, ut hoc possit esse non leuis coniectura. Præterea nemini dubium est, quòd impressio extrinseci agentis in corpore præparato magis imprimitur: & cum corpus hoc validum sit & siccum, & pluribus abundet adustionibus, magis præparatum est, quia corpora calida & sicca adusta magis contabescunt. Præterea pluribus humoribus malis abundat, & bile & pituita: ideo non fuit mirum si dolor validissimus adsuit, & tubercula emanauerint. Curatus fuit omni ingenio, ut si dolor capitis à prauorum humorum multitu-

dine provenisset, remota causa, effectus & dolor remoti essent. Remota enim fuit multitudo malorum humorū causans dolorem (si illa fuisset causa) non solum per euacuationes universales, quæ à toto euacuant, & per reuulsionem, vt omnino deberet excuti, sed etiam ad localia ventum est, ad derivationem per vesicatoria prope scapulas, & tamen nihil profuit: ita quod his exquisitè factis, licet cessauerit tantillū dolor, quatenus à capite essent educli humores, rediit tamen. Causa autem est, si consideramus naturam morbi Gallici, quia occupat duo principalia membra, hepar scilicet & cerebrum, sua mala qualitate, quam certè nomino innominatam, quæ forma imbuitur in hepate, & malos aduſtos humores generat. Nec possumus dicere quod calida sit, quia generat pituitam, & alios diuersos humores: & licet ad aduſtionem tendant, varij tamen generantur: & propterea inuatur aliquādo à calidis, ita quod non est qualitas ex primis qualitatibus, sed forma quedam mala imprimitur in hepate, vt generet malum sanguinem: & sicut varia est natura recipientis, ita varia forma recipitur, quæ in aliquibus depilat, in alijs vlcera, in nonnullis dolores facit, in aliquibus brachia, in alijs caput, in alijs crura occupat, prout vnū membrum imbecillius est altero. Cū ergo in hepate sit illa mala forma, licet educatur materia mala, rediit tamen, quia

adeſt infectio adhuc, & mala forma in hepate,
 qua ſemper malos humores generat: & licet
 optimis cibis veſcatur, generat malos humores
 ex illa mala forma impreſſa: ideo pallescunt ſem-
 per ita infecti, nec unquam lati ſunt, & affligun-
 tur variis ſymptomatibus ex malis humoribus.
 Præterea caput etiam leditur, & ita inuadit
 ipſum, vt totum venenum appareat in capite, &
 non niſi dolor. Credo igitur eſſe Gallicum, tum ex
 ſignis illis, tum ex modo inuaſionis doloris capitis:
 & quoniam ea quæ ſolet curare hemiſcraniam,
 nihil profecerunt, tum etiã quia ſe comiſcuit
 cum muliere infecta, relinquitur quod in hoc no-
 biliſſimo iuvene ſit morbus Gallicus. Et quoniã
 multiplicãtur humores mali, & ſpiritus accen-
 duntur, & dolor maximus affligit, facta fuit
 febris accidens, quæ remouebitur remoto dolore.
 Tamen cum iſte nobiliſſimus vir febrî cõtina
 laboreſt ſine typo, & carnes ardentes habeat, &
 duritiem aliquam in pulſu, dubitandum eſt ne
 febris ſit in habitu. De putrida nõ audio, ſaltem
 quod habeat typum inſignẽ, nec percipit rigo-
 rem, nec magis affligitur in vno die, quã in
 alio, vel in vno tẽpore magis, quã in alio. Eſt
 etiam mirum, quomodo poſt euacuationes factas
 non ceſſauerit, ſi eſſet febris putrida. Et hac quo-
 ad ea quæ patitur præter naturã. Habet præ-
 terea vigilias illas, quæ mihi videntur quod ſint
 accidens: & habent rationem cauſe, ad quam

debet intentio dirigi: quia symptomata cum habent rationē causae, ut vigilia, quae prosterunt virtutem, & augent dolorē, propter magnā siccitatem, quā causant, ideo remouenda sunt vigilia. Prætermittā dicere de prognostico, habet enim multa discrimina, & si perseverabunt dolor & vigilia, & febris, quae hectica est, vel in humoribus, nō haberemus virtutē ita validam. Quid agendū est? Purgatus est, & nunc exhibetur decoctū ligni, à quo sanatur morbus Gallicus, nec aliud genus remedij dandū est. Cum ergo iuuenis iste patiatur morbū Gallicum, quod ad ipsum attinet, tali decocto curandus est. Diceret aliquis, hīc est arefactio, febris, & vigilia ijs tribus insistendum est: si ad febrem respiciamus, quia calidum & siccum est decoctum, febris calida & sicca augetur. Præterea si sit hæc febris habitualis, frigidis alimentis indigemus. Præterea vigilia adsunt, siccitas autem est causa immediata vigiliarū, quae si caliditati iungatur, non vigiliam, sed priuationem somni inducit, quod est symptoma sequens maiorem egritudinem. Est ergo decoctum omnino aduersum febri, & superfluis vigiliis. Verum est, quod si exhiberetis decoctum simplex, & non prouidissetis decoqui ipsum in alia aqua, quam nostra sit communis, quae recipit impressiones omnes, nec habet propriam temperaturam: ideo si sulphur ponatur in ipsa, fit calida & sicca: si fere

si ferrum, sit frigida & sicca: non rectè egisset.
 Sed quia prouisum est, vt decoctum ipsum fiat
 in aquis quæ agunt proprijs temperamentis, &
 habent ratione refrigerandi. secus est: refrigerans
 enim & humectant omnes, quia aquea pars illa
 est quæ distillantur, terrea residet, subtilis calida
 exhalat. Ideo optimè factum est accipièdo aquas
 alteratas. Igitur si ponatur in aqua endiuie quæ
 refrigerat & humectat, optimum erit: se habet
 enim aqua ad endiuia, sicut se habet ad hor-
 deum ptisana: hæc enim frigida & humida est,
 hordeum frigidū & siccū: ita etiam endiuia fri-
 gida est & sicca, aqua frigida & humida. Idem
 etiam facere potest aqua sumiterra. Si igitur
 exhibeatur hoc decoctum coniunctis aquis loco
 syrupi, conueniens erit: imò poterit fieri frigi-
 dius ponendo parum ligni. Ideo talis syrupus
 conueniens erit, quia in ligno præter primas
 qualitates amaritudo abstergit & mundi-
 ficat. Credo ergo quòd syrupus conueniens erit
 ad tollendum causam agritudinis, scilicet infe-
 ctionem illam. Et si fortasse videretur, quòd fe-
 bris aueretur in eo casu, tutius esset intercipe-
 re decoctum, & alterare corpus. Quo ad sym-
 ptomata, præcipuè ad vigilias, non desisterem,
 licet syrupum exhiberem, quin in singulis die-
 bus mane & vespere poneremus emulsionè pa-
 paueris in ferculis, & drachma dua vel tres se-
 minum acciperentur & contuderentur, & acci-
 pera

peretur lac, fieret enim impressio, & facerem
 id pluribus vicibus potius quam accederem ad
 opiata semel, & somnum inducet. Et si dolor
 capitis persisteret præter rubificationem, ni-
 quid tentaremus, vt sanguisugas venis applica-
 rem post aures, maxime post tot euacuati-
 ones factas: tum maxime, quia vidimus cum deriua-
 tione aliqua cessare: ideo esset optimum tantum
 per dolorem sedari, quousque tollamus veram
 causam. Præterea circa rationem victus, credo
 quod optimè prouideremus, si decoctum non ex-
 hibebimus cum illa diæta tenui: si fierent lotio-
 nes crurium cum decocto camomilla, anethi, &
 papaueris, quæ haberent prouocare somnum &
 deriuare, esset optimum. Ista sunt, quæ mihi
 occurrunt dicenda. Etiam si fieret linimentum
 hepatis, quod refrigeraret ratione febris, ad-
 dum conueniret, & ipsa non ita inualesceret: &
 hac esset optimum, & hac via ego procederem.

Consult. LXV. De morbo Galli-
 co, doloribus in extremis par-
 tibus digitorum, vlceribus na-
 rium ac gutturis, ex destillatio-
 ne acris, pro generoso Polono.

Cenerosus Dominus ex inordinata viuendi
 ratione, & in primis nimio & inordina-
 to vsu Veneris ac comotationis, aliarumque
 rerum

Misce pro vno, & sic pro alijs. Et melius est si loco aquarum destillatarum accipiatur decoctum earum cum liquiritia. Solutium deinde accipiat:

℞. Confectionis hamech ʒ iiij.
Syrupi rosati solutiui ʒ iiij.

Misce, & cum eodem decocto fiat potio, danda in aurora. Die sequenti sumat xuecharum rosatum, eius autem accipiat uncias quatuor, & sumat manè & serò unciam primis duobus diebus per horam ante cibum. Deinde sumat infra scriptos syropos per septem dies continuos: sed si ultra modum euacuerent, sumat alteris diebus.

℞. Myrobalanorum Indorum,

Citrinorum, Chebulorum,

Embllicorum, Belliricorum ana ʒ iiij.

Contundantur grosso modo, & fricentur manibus cum oleo amygdalarum dulcium. Postea infundantur per diem & noctem in lib. x. aque sumiterra, & decoquantur ad consumptionem tertie partis. Deinde adde

Corticium ellebori nigri ʒ iiij.

Liquiritia, Polypodij ana ʒ vi.

Seminum citri ʒ s.

Et bulliant donec remaneant lib. v. Postea adde

Folliculorum sene,

Epithymi Cretensis ana ʒ i s.

Et bulliant donec remaneant lib. ij. ac coletur,

& c.

Et exprimatur decoctum, atque seruetur.

Rx. Huius decocti $\bar{z}$ vi.

Syrupi ex infusione rosarum $\bar{z}$ i s.

Et detur manè alternis diebus. Exhibitis his
 Syrupis requiescat per duos dies, sumendo zuc-
 charum rosatum, hora & quantitate vt di-
 ctum est. Laudo tamen post assumptionem cas-
 sue & primum Syrupum, statim missionem
 sanguinis ex vena hepatis media dextri lateris
 ad uncias sex. Deinde ad purgantes potiones
 supradictas deueniendum. His peractis, inci-
 piat aquam ligni bibere iuxta modum infra-
 scriptum. Primò accipiatur libra vna ligni In-
 di, ex trunco non valde antiquo, sed viridi quan-
 tum haberi potest, de robusto, grauiq; ligno,
 quod ex magna parte sit nigrum, & de circum-
 ferentia parū album. Diffecetur in minutas par-
 tes, ac superinfundantur libræ xiiij. aquæ de en-
 dia, & ponatur in olla noua satis capaci cū te-
 gumento, ac infundantur per horas vigintiqua-
 tuor. Postea admoueantur igni, & bulliāt tan-
 dum, quousq; ex quatuordecim libris remaneant
 octo circiter. Spuma autem diligenter auferan-
 da est, & ad partē seruāda. Postea fiat diligens
 expressio, & colletur ac reseruetur decoctio illa
 in vase vitreo optimè tecto, ac diuidatur in octo
 Syrupos, quorum vnum manè hora nona sumat,
 postea prædeat inter duodecimam & deciman-
 tertiam. Deinde hora vigesima hauriat alterum,

ac cœnet postea inter vigesimam tertiam & vigesimam quartã. Sumpta hac decoctione ligni, si aliqua sudorum apparuerint signa, tegatur calidus in lecto, adiuuãdo sudorem. Si autẽ non adfuerit sudor, non prouocandus est, sed omnia permittantur naturæ. Sed quoniam illi syrupi supra dicti ex decoctione ligni per octo diuitaxat dies durabunt, oportebit antequam priores ebiberit, alios parare, vt infusio etiam fieri possit per 24. horas, ne detur dies vacuus potius sumenda. Sumat autem per 40. dies hos syrnpos. Laudo quoque vt quinquagesimum diem attingat, ita tamen vt exactis 40. diebus, vnum tantum sumat mane syrupum per reliquos decem dies sequẽtes. In hoc autem tempore fugiat ventos, & omnes alterationes animi. Corpus quidem poterit exerceri ad arbitriũ suum, prout vires ei melius suppeditauerint. Ordo autem in sumendis his, & regimen eius tale erit: Primum decem diebus carnibus pullinis vestatur ad uncias duas pro vna vice: pane autem albo & optimo ad uncias tres. vino quidem vtatur albo, & temperatẽ, substãtia tenuioris, claro, lucido, maturo, optimiq; saporis. Et hoc quidem fit illi in prandio & cœna. Ceruisiam etiam optimam loco vini poterit bibere. Transactis illis decem diebus, vinẽdi rationẽ permutabit, in hũc modum: A vino abstinebit, & à carnibus pullinis, sed suus cibus erit uncia quatuor, aut tres panis
albi

albi, puri, optimè cocti & fermentati. Sumat
 etiã vuas passas nigras ad vncias duas: sint au-
 tem vuas hæ dulcissima & bene mundata. Et hic
 sit prandij & cœna modus pro alimento. Potus
 autem sit secũda aquæ decoctio eiusdem ligni in
 hæc modũ facta: Sumat idẽ lignũ quod in prima
 decoctione sumpsit, & in lib. xx. aquæ purissimæ
 putealis infundatur. Deinde coquatur vsq; ad re-
 manentiã quindecim librarũ. Hac aqua vtatur
 in potu in prandio & cœna, quæ si defecerit, po-
 terit renouari cum dimidia libra eiusdẽ ligni. Et
 hæc sit cibi ratio per 30. intermedios dies. Ulti-
 mi verò decem dies sint similes in victu & potu
 illis diebus decem primis. In toto autẽ tempore,
 quo de ligno bibit, intra quoslibet octo dies assu-
 mat drachmas x. floris cassiæ, vna hora ante
 prandium. Poterit autem eo die quo sumit cas-
 siam, syrupum ex ligno intermittere. Cũ verò
 potum syruporum ex ligno præscripta ratione
 sumpserit, tunc per multos dies & menses, opti-
 ma viuendi ratione vtatur. Vescatur carnibus
 iuuenum animalium, & optimis cibarijs, ouis re-
 centibus, auiculis, pullis, piscibus saxatilibus, vs-
 que albo mediocri & boni saporis. Corpus autem
 valde exerceat. Ab alijs piscibus & carnib. salsis,
 ascribis, oleribus abstineat, sed à coitu maxi-
 mè: omnes animi molestias fugiat. Si verò ali-
 quam grauitatem sui corporis senserit, his pilulis
 vtatur ter in mense vna hora ante cœnam:

Cc Rx. Aloës

℞ Aloës optimæ, Agarici electi,
 Rhabarbari optimi ana ℥. ij.
 Salis gemmæ gr. iij.
 Spicæ ℥. s. Masticis ℥. j.

Puluerizentur omnia per se, deinde comiscen-
 tur, postea aspergantur succo rosarum puro, &
 tandem permittatur exiccari, & postea in mel-
 le rosato sicut magdaleon, sine massa, de qua su-
 tempore accipiat ℥. ij. & formetur pilula tri-
 danda, ut supra. Spumã autem, quam superius
 dixi debere reservari in eo toto tempore qua-
 quam bibit, admouebit locis, in quibus sunt tu-
 mores & dolores. Vbi verò biberit hoc decoctum
 ea lege quam descripsimus, neque interim à do-
 loribus perfectè liberetur, perseverabit in eu-
 dem vitio ratione quam supra scripsimus. Pi-
 lularum suprascriptarum ℥. ij. vel iij. ter vel
 quater etiam in mense sumet hora ante cenam.
 & expectet opportunum tempus rursus sumen-
 di decoctum ijs modis, ut supra declaravi. Erit
 autem opportunitas talis, ut si biberit vere deco-
 ctum, alia opportunitas erit in medio autumni
 in autumno biberit, erit opportunitas expec-
 tanda ad finem veris. Et si hæc omnia diligenter
 peregerit, & prima & altera vice non successerit,
 nõ despõdeat animum, ut plerique faciunt,
 sed constanter in ea re persistat, iuxta Hippocra-
 tis sententiã: Omnia secundum rationẽ facienti,
 si non successerit secundum rationẽ, nõ est trans-

eundem ad alia. Persistat ergo in hac cura, neq;
voces impostorum audiat, qui vel suffumigis
vel linimentis primò sanitatem pollicentur, sed
tandem in ultimam perniciem adducunt. Ad do-
lorem qui est quasi initium contractionis in ex-
tremis partibus digitorum manus, hoc infrascri-
pto decocto sæpe lauset manus:

Rx. Maiorana, Pulegij, Calamenthi,

Foliorum senæ ana man. j.

Decoquantur in aqua simplici. Ad ulcera na-
rii & gutturis facta ex defluxu salso & acuto.

Rx. Tutie preparatae ʒ. ij.

Oleo rosati, Succi solatri ana ʒ. ij.

Ponantur simul in mortario plumbeo, & dis-
cantur donec habeant bonam consistentiam, po-
stea cum modico cere liquefacte fiat unguen-
tum molle, & reseruetur vsui. Ad eadem ulcera
lauanda:

Rx. Aquæ plantaginis, Solatri,

Endiua ana ʒ. vi.

Syrupi rosati ex infusione ros. ʒ. ij.

Violati ʒ. i. Misc.

Pro resolutione, & ulcere naris,

Rx. Bdely, Animoniaci ana ʒ. ij.

Croci, ʒ. j. Betonica, Salvia,

Hyperici ana man. ij.

Pinearum, Amygdalarum dulcium ana lib. s.

Contundantur omnia per se, deinde misceantur,

sed prius addatur aceti squillitici lib. j. s. Et

Cc. 2. omnia.

omnia ponantur simul in olla noua vitreata, obtureturq; ne transpiret. Deinde ponantur in fimo equino, & bene sepeliatur ad putrefaciendum per 40. dies: deinde ponatur in botia vitreata lutata luto sapientia, & destillentur secundum artem physici practici, & seruetur liquor ad usum. Hac ergo omnia sua Dominatio interim diligenter exequetur, & de successu horum, ne vel ipsa literis monebit, vel saltem Valentinus Lublinus discipulus noster, cum rem hanc cognouerit, certiores reddet.

Consult. L X V I. pro Illustris. atque Excellētissimo Domino, Domino Galeotto Pico, Mirandulæ Comite dignissimo.

Illustrissima Dominationis vestra corpus Ineque in membris suis, neq; in omnibus atatribus, eisdem affectibus, sed longè diuersis obnoxium fuit. Membrorum quidem præsens status huiusmodi est, vt cum reliquæ actiones integre sint ac rectè valeant, in infima tamen rebus in-
stini parte ac exitu, multiplici (vt postea dicitur) morbo infestatur. In diuersis etiam atatribus, alijs atque alijs affectibus fuit exagitationum & ita fuit comparatum, vt facile mutari atque alterari posset. Cum igitur vestra valetudinis nobis proposita sit cura, omnes illi affectus varij atque multiplices, quibus aut iam
labo

laborat, aut ne in posterum redeant est verendum, distinguendi mihi necessario videntur: id quod ex multis quibus antea Illustriss. V. D. vsa est consilijs, facile intelligitur. Ab eo igitur qui nunc infestat morbo initium sumam, quæ etiam cæteris omnibus, quibus iandiu est consiliata, leniorem esse, ipsam et consistetur. Quoniam autem (vi dictum est antea) omnes actiones, vnica excepta, sunt integræ, illa in præsens ommissa, quomodo reliquæ in sua integritate conseruari debeant, explicabo. Recta verò earum valetudo minimè conseruari potest, nisi à lapsu membra præseruetur, quæ in hoc corpore inæqualiter admodum sunt temperata, & vt turbam aliquam faciant, ac sibi inuicem aduersentur, præparata. Vt autem in singulorum particulatim natura explicanda insistant, & cor & hepar insignem habere à natura caliditate affirmo: id verò tum ex eorum actionibus, tum ex his quæ ab illis efficiuntur, satis apparet: ea autè quòd aperta admodum sint, breuitatis causa nunc prætermitto. Hepati tamen alia quoque aduentitia qualitas est adiuncta: ea ex Gallico morbo origine duxit, & peculiare quandam vim hepatis adiungit, qua humores ac sanguinem exurit, ac eos semper magis ac magis exassat. Ea autem vis non idem in omnibus efficere solet: siquidem in hepate natura prædito calidior, multò est deterior, & magis metuenda. Quare cum V. D. hepar huiusmodi

fit, natura scilicet calidum, deinde lue etiã Gal-
 lica infectum, prauum & exustum sanguinem
 perpetuò generari est necesse: vnde etiam fit, vt
 inde geniti spiritus, eius sanguinis naturã ser-
 uent, potissimũ autẽ cum in corde gignatur, in
 quo calorẽ immoderatũ esse iã diximus. Huius
 autem rei plurima sunt argumẽta. Primũ enim,
 spiritus esse calidiores ac feruere, indicio est fre-
 quens illa excandescencia & inflammatio: sine
 vlla occasione ab ephemera corripit febre: capiti
 calefactio, & insignis sæpe rubedo, vt ipsa quo-
 que alba oculi tunica rubore suffundatur: hæc
 enim omnia non aliam, quã spiritus calidiores
 ac igneos, causam habent. Hinc etiam fit vt hæc
 omnia citissimè dissoluantur: id quod omnibus
 qui à spirituum motu proficiscuntur affeclibus
 solet accidere. Sanguinẽ autem exustum ac ferui-
 dum generari, icteri, febres, & præteriti corporis
 squalores, satis manifestè declarãt: ea enim om-
 nia è calidioris ac feruidi sanguinis prauitate
 oriuntur. Qui rerò singulis noctibus nũc etiam
 prodit sudor, cum multe iam administratæ sint
 purgationes, & quæ refrigerandi vim habeant
 exhibita medicamenta, non aliunde fit, quã ex
 sanguine nutritioni inepto, quẽ aliquãto quã
 antea robustior facta natura, attenuat, separat,
 & tanquã minus idoneũ alimentũ expellit: idq;
 in nocte, cum ob natiui caloris ad interiores
 partes reditũ, actiones suas perfectius absoluit.

Et hæc quidē hæctenus de his symptomatis, quæ hepatis & cordis intemperiem sequuntur. Accedit hæc etiam ventriculus, qui cum peculiari sibi nativo calore desituatur, pituita generationi valde est accommodatus: quæ certè non olim tantum copiosam genuit, sed nunc etiã, etsi in vultus rationes summa adhibetur diligentia, gignit. Adest præterea capitis temperatura, quæ mea quidē sententia calida est & sicca: atque ideo non tantum nimiam aliorum membrorum caliditatem non temperat, sed calida atque exusta excrementa non pauca contrahit: cuius rei sinister oculus manifestum indicium præbet, qui & diminuta visione, & abscessibus in palpebris laborat, ac semper ferè est ophthalmicus. In hoc autè potius quàm in sinistro, symptomata hæc conspiciuntur, quòd ob acceptum olim vulnus debilius est factus. Cui igitur huius corporis integritas actiones conservare propositum fuerit, ut (ut superius dictum est) immoderatas horum membrorum intemperies frangere, & ad mutuam quandam concordiam, ut melius inter se consentiant, revocare debet. atque hæc propriè dicenda est præservatio. Cum autem in hoc instituto quadam communia sint, quedam etiam particularia, à communibus exorsi, ad particularia deinceps accedemus. Aër nobis occurrit in primis, qui quàm fieri potest temperatissimus est eligendus: neque enim nimium aut tenuis aut cras-

*sus, frigidus aut calidus, aut alicuius palidus
 exhalatione infectus esse debet: eadē etiam ra-
 tione nec à ventis agitatū. nec à pluvia madidū
 esse oportet. Scio equidem Illustris. D. V. insti-
 tutū, & tum bellicas tum ciuiles actiones eius-
 modi esse, vt summa qua opus est diligentia, ob-
 seruare hac minimè possit: vtilissimū tamen illi
 fuerit, ea sibi habere perspecta, quorū excessum
 declinare summopere debet. Cū igitur iam à
 me sit admonita, ad eius prudentiā pertinebit,
 opportunè ingruentia incommoda moderari, &
 cū corpus vniuersum, tum caput præcipuè,
 idoneis tegumentis, pro imminente aëris intem-
 perie, tueri ac munire. Quod verò de aëre à me
 nunc dictum est, id rebus omnibus accommoda-
 ri debet, quas cū maximè moderatas & cor-
 pori commodas esse oporteat, si non ad vnguem
 obseruari, quoad fieri potest: tamē moderari de-
 bent. Proxima sunt ab aëre animi perturbatio-
 nes, vt ira, molestæ cogitationes, & reliqua his
 similia: quæ certè Illustris. V. D. summa animi
 prudentia frænare ac coërcere debet: si quando
 enim illorum intemperantiæ sese permittet, su-
 praquàm credi potest corpus plurimum immu-
 tabunt, atque ita sanè, vt affectibus plus æquo
 animum diuexantibus, alia auxilia vix quic-
 quā sint profutura. Summo igitur studio, dili-
 gentia atq; animi moderatione, sunt coërcendi.
 Sequitur vt de corporis exercitatione dicā: quæ
 certū*

certè si opportunè fiat admodum est necessaria:
 cum tamè Illustris. D. V. militarè vitam agat,
 & ob gravissima negotia cogatur varias regio-
 nes peragere, minuire potius ac moderari quàm
 augere illà debet. Huic enim corpori vehemèter
 calido ac resolutioni parato, plus fortasse peri-
 culi ex nimia quàm ex pauca exercitatione est
 metuendū. Quemadmodum igitur perpetuum
 otium nō probo, ita illi autor sum ne in exercē-
 do modū excedat: potissimū autē in loco apri-
 co, in aère calidiore, post prandiū aut cibū qua-
 lemcunq;: tum enim prodesse nihil, obesse autem
 plurimū potest. Si quando igitur Illustri. D. V.
 iter suscipere cogetur, suadeo vt manè ieiuno
 ventriculo totius diei iter perficiat: à prandio
 verò, aut nullū, aut breue, & nō nisi longo post
 cibum intervallo, iter conficiat. Quòd si totam
 diem equitandū illi esset, manè prandebit parcè,
 aut potius parcissimè: verbi causa, ova duo, &
 exiguum panem in iure infusum edet, & semel
 tantum bibet. Nec verò opus est me illā etiam
 admonere, eiusmodi equum esse debere, vt aptè
 incedat: sellā verò & optimam, & sessioni cō-
 modam: hoc enim ipsa non tantum ex nobili sua
 ac præclara conditione, verumetiam necessitate
 magistra satis est edocta. Ad somnū verò quod
 attinet, septē minimū horarū spatiū dormien-
 dum puto, idq; in nocte. quòd si nocturnus som-
 nus, aut interruptus, aut impeditus sit, vt de

spatio iam dicto pars non mediocris detraheretur, suaderē vt in meridie tantundē dormiret: moderatū enim somnū in hoc corpore maximi probo. Quod si legitimum temporis spatium dormierit in nocte, longē consultius est vt interdū penitus abstineat à somno. Singulis etiā diebus aluum mollem esse oportet: quod si sponte non deiciat, artis auxilio vtendū erit. Vt enim corpus hoc cōmodē præseruari possit, naturalium excrementorum quotidiana expurgatio est necessaria. Si igitur huic muneri natura desit, cōmoda aliqua ratione erit adiuuanda: nec tamē clysterium vim adhibendam esse puto, grauiori enim necessitati illa est ad mouenda, scilicet cōm leuiora ac tutiora auxilia non profuerint. Vbi igitur aluum mollire erit necesse, manē ante cibum, aut etiam cum cibo in prandio, decem aut duodecim pruna siccata, plura aut pauciora, pro illorū magnitudinis ratione, sunt deuoranda: ea tamen in iure pulli cum saccharo molli igne ita decocta esse oportet, vt melior iuris pars sit absumpta, pruna verō molliora sint facta, totūq; illud ad sapā cuiusdam consistentiā deductū: ac tum pruna cum suo illo iure comedet, id quod ad leniendam aluum, & efficax & familiare, omni etiam noxa carens auxilium est futurum. Idem etiam præstabunt passularum orientaliū vncie due, manē ante cibum singulis diebus sumptæ: illas autem nigerrimas, pinguis-
 simas,

simas, dulcissimas, ac recentissimas esse oportet. Idem etiã pulli ius efficiet, in quo malua, beta ac mercurialis sint decocta: & hoc quidem medicamenti magis naturam refert, sed valde commodũ est ac salutare, & à veteribus etiã summopere comendatũ. Cum igitur huiusmodi aliquo auxilio opus erit, Illustris. D. V. illud eliget quod magis probabit, aut quod feliciter officium faciet. De potu ac cibo ita statuo: in primis pro ventriculo eiusmodi vinum esse eligendũ, quod ubi fuerit ingestum, miserum ventriculum sua aut aciditate, aut austeritate, aut acerbitate non lancinet, violet aut discerpat: ne tamen hepatis aut exurat, aut incendat, potens admodum esse minimè oportet. Vinum itaq; maturũ, boni saporis, nec potens, nec imbecillum, sed mediocre eligetur. Colore autem sit aut album, aut rubrum, aut inter hos mediũ, in primis verò tenuis substantiæ ac pellucidum. A musto penitus abstinebit, nec nisi ubi per quatuor saltem menses quieverit, illud bibet. Communem Dominorum ac Principum consuetudinem sibi maximè perniciosam existimabit, qui vinum aut glacie, aut alia ratione refrigeratum bibunt: pessimos enim hic Principum mos, luxus, deliciarum & nimio studio exquisite voluptatis penas dare illos cogit, dum & gravissimis morbis conflantur, & iusto citius, vite sue curriculum absolvunt. Eorum tamen sors est miserãda: cum
enim

enim magna ac perpetua putredine in illis ventriculi laborent, ardore quodam à ciborum varietate ac multitudine genito exaestuēt, & molesta anxietate ac siti vehementi continuè anhelent, dum ea incōmoda sedare atq; extinguere se posse existimant, quàm gravi suo damno hallucinantur ignari, errorē errore cumulātes, illa augent, ac veluti flabello incendūt. Cū tamē D. V. Illust. in alijs rebus omnibus summa & prudentia & moderatione utatur, & supra cōmunem ac vulgare Principum rationē, præclari ac nobilissimi intellectus sui præstantia sese erigat, atq; attollat, cōmuni etiā illo errore minimè implicatur. Ea igitur hæc esse verissima, ipso vsu intelliget: quæ etiā si exactè obseruabit, maxima sua animi voluptate, infelices alienorū errorum exitus spectabit. Eiusmodi itaq; quo ipsa utetur, vinū esse oportet: quod etiam moderatè bibi, & tantū in mēsa, debet. De cibis autē in primis generalis illa regula sanciat, in valetudine tuenda cibum seu obsonium simplex atq; vniū esse oportere: ac, vt mea quidē fert sententia, deterius est vti ciborū laudabilium etiam ac salubriū varietate, quàm vnico, vtcumq; etiam sit prauus. Hoc autē verissimum esse, multorū populorū vsus docet, qui cū solis piscibus, crudis quidē illis & in sole exiccatis, aut alijs huiusmodi cibis vescantur, quoniā alia cibaria nō attingunt, sed in eorum tantū vsu perseverāt

(Si fides

(si fides historijs est adhibenda) integra valetudine, & virium robore, duo aut tria secula perfruuntur. Eius rei præter ipsius vsus testimonij, multæ etiã sunt efficaces ac demonstrationis vim habentes rationes, quas nunc, quoniã huiusmodi res tractare mei non est propositi, libens omitto: qua enim viuendi ratione Illustr. V.D. vti debeat, explicare meum tantum nunc est institutum. Vnico igitur ac simplici obsonio sit contenta: quod tamẽ si boni etiã succi, & salubris ac laudabilis fuerit alimenti, probabitur à me longè etiã magis. Illud autẽ repetendum duco: si hoc in genere peccandũ sit, unico cibi genere, etiã prauo, minus delinqui, quàm in multiplici ciborũ etiã salubrium varietate. Alimentorum porrò catalogus res est adedò iam vulgaris, vt cõmunem admodũ cantilenam canere me iam pudeat. Ne tamẽ vlla in me diligentia desideretur, ea omnia quæ nũc à me describentur, vestra valetudini multas ob causas plurimum aduersari dico. Aromata, carnes salitæ, carnes antiquæ, vt bouis et castrati, anijũ palustriũ, vt anserijũ & anatum carnes, pisces præcipuè palustres, tã recètes quàm saliti: lacticia omnia, potissimũ verò caseus: pastilia omnia, & pulmenta quæ pasta inuoluuntur, vt placenta, ac huiusmodi reliqua, legumina, acria omnia, vt allia, cepe, ascalonia, porri, acetũ, & ex crudis oleis acetaria, fructus etiã si liberalius ingeran

gerantur, sunt perniciosi. Quoniã autem Illust. V. D. saepe in Gallia peregrinatur, vbi (aiunt) sua vt plurimũ in sartagine obsonia torrere solent ac frigere, & suilla tergora seu larida, sibi Galli plura comedũt, quã quatuor alie simulationes, ideo ea mihi est admonenda, vt ab huiusmodi rebus abstineat, & pro viribus ab ea vivendi ratione abhorreat. Suis igitur coquimãdabit vt propriã mēsam, sine huiusmodi apparatus instruat: ille enim oblinẽda potius gula ac voluptati, quã valetudini tuenda est accommodatus. Illust. profectò D. V. per spectissimum illud esse debet, res nullas sibi iniicẽ magis aduersari, quã egregiũ coquũ, & prestantissimum medicũ: illorũ enim cõtraria penitus sunt instituta: hic enim prodesse, ille autẽ vult oblectare: huic finis propositus est sanitas, illi verò adulatio ac impostura. Non igitur simplici tantum vniũsq; tantũ substantia, verum simplici etiã ratione preparato cibo vtetur: & optimã potius valetudinem, quã qua ex cibo capitur voluptatẽ scopũ sibi constituet. Vt autẽ partiũ quas cõtrario tẽperamẽto prãditas esse superius dixi, particularis à nobis ratio habeatur, pro ventriculi valetudine cõseruands, Illust. V. D. hortor vt inter vnã atq; alterã mensam, nouem minimũ horarum spatium ponat: nisi eiusmodi fortẽ imbecillitas cõtingat, quã totũ vnus diei cibũ in tres partes diuidere cogat: in quotidiana

tamen ratione, inter prandium & cenam dictandam intervallum probo, ne posterioribus, prioribus nondum plenè concoctis, sed crudioribus etiamnum existente, ingeratur: quo profecto valetudini nihil potest esse magis perniciosum. A cena etiã non nisi post duas horas somnus est admittendus: ac tum aut stando, aut domi leuiter deambulando, cum suis familiaribus de incunctis rebus ac sibi gratis colloquetur. Aleã aut, aut in aliqua alia re difficili grauiorẽ animi intentionẽ, minimẽ tum probo. Hac seruata ratione, sine vlla molestia nox transigitur: somnus erit tranquillus, neque pituita repleri caput aut ventriculum cõtinget. Pro hepatis verò ac renũ conseruatione, cõsulo ne in prima statim mensa, et multi solent, bibatur: sed pro viribus, ad mediã saltem mensam primus haustus differatur. Hoc autem vti facilius impetrari, & hepatis etiã ac sanguinis feruor temperari possit, ante alios cibos iuris pulli cum saccharo idoneã mensurã semper bibendã esse suaderẽ, id quod ad molliendã etiã aluum plurimum conferret. Dicta hac victus ratione & membra hæc temperari, & ad mutuã concordiam ita reuocari posse existimo, ut eorũ munere recta valetudo conseruari possit, id quod nostrũ a principio propositũ fuit. Caterũ quomã præter affectus iã dictos particularis quidam non leuis morbus adest, qui annos quatuor ter, et nos infestat, in musculo scilicet sphinctero

ulcera

ulcera quaedam & rhagades, eius igitur praecipua etiam ratio haberi debet. Cum autem eo in loco antea fuerit abscessus, ex eo ulcera prodixisse satis est manifestum. In eo quoque abscessu exusta ac biliosam materiam latuisse, admodum est verisimile, id quod ex dicta superius sanguinis praesentate, & ex gallica luis contagio coniectare in primis licet: deinde etiam ex morbi diuturnitate, ex corrosione, ex curationis difficultate, ex crassa, obscura, atque exusta, quae ex ulceribus confluit materia, & ex sanguine & faeculento & nigriore, apparet. Alioqui melancholicis atque exustis humoribus recipiendis paratissimum esse locum illum, haemorrhoides illi peculiare locum completissimum testimonium praebent. Audacter itaque mihi videor posse pronunciare, tam praeritum illum abscessum, quam secuta deinde ulcera, ex melancholico atque exusto sanguine ortum habuisse: illum autem eodem natura ideo transmittit, quod tum ob naturalem sibi constitutionem, tum propter situm, & perpetuam illam quae in egerendis faecibus fit compressionis vim, ad huiusmodi humorum excipiendum locus ille videtur aptissimus. Quoniam igitur, si loci naturam consideremus, haec ulcera sunt profundiora, caecoethere etiam & exedentia & valde sordida, ac praeterea reluti cloaca aut sentina deteriore sanguinis partem recipiunt, horum omnium exactissima habenda est ratio, in primisque ea questio, consul-

tum ne sit atq; expediat ea curare, an verò non,
 à nobis est discutienda: qua profectò, mea sen-
 tentia, haud facillè dissolui potest. Neq; enim tan-
 tum videtur turpe, sed inutile etiã atq; incòmo-
 dum, perpetua eius morbi molestia detineri: &
 cum humor malignus sit, & exacto sensu præ-
 ditus locus, & qui facillè afficiatur, deterioris
 etiã morbi metu perpetuo torqueri. Ex aduerso
 tamen eorum curatio suspecta nobis esse debet:
 cum enim praua omnia excrementa diu iam na-
 tura per eum locũ perpurgare cõsueuerit, fieri
 facillè posset, vt curatis vlcerebus, humores intra
 corpus retinerentur, qui postea in nobiliore ali-
 quem locũ delati, deteriores illic affectus crea-
 rent, quemadmodũ frequenter contingere vide-
 mus. Hęc igitur mea est sententia, hęc vlcera di-
 ligenter esse tractanda, & cum eorũ sint tria, duo
 esse penitus curanda, ac solidanda, tertium verò
 apertũ est relinquendũ, quod sanè si in fistulam
 degeneraret, nostris fortè rationib. minimè in-
 comodum putarẽ. Hoc verò & rationi & Hip-
 pocratis sententiã valde consentaneũ videtur, qui
 in hemorrhoidũ curatione, vbi quis, eius consi-
 lium secutus, claudere illas velit, vnam semper
 apertã relinquendã esse dixit: eundẽ proculdu-
 bio diuinus ille vir scopũ sibi proponens, in quem
 nunc etiam nos intuemur, scilicet ne ob plures
 hemorrhoidas locus ille violaretur, aut ob ni-
 miam sanguinis copiam corpus labefactaretur.

Atq; ideo omnes oclusas noluit, ut aliquis nature exitus patèret, per quẽ solitas iam expurgationes moliretur. Quod itaq; de hemorrhoidibus Hippocrat. dixit, id nos nunc de illis ulceribus pronunciamus. In ipsũ igitur curatione, iactis iam fundamentis innitentes, dicimus locum illum continuè & mundificandũ & exci- candum esse, idq; minimè mordacibus, sed ele- mentibus ac lenibus medicamētis. In ablutionibus certè administrandis nulla alia re uteret, quã hordei, fursuris, fabæ minimè decorticata, parietaria, anagallidis decocto: hac enim omnia & alia his similia, & mundificare, & sordes ab- stergere, sine vlla mordacitate aut calofactione possunt. Quòd si aut. dolor, aut non admodũ rubicundus, aut inflammationi similis tumor eo in loco apparet, chamæmelum, maluã, altheam, melilotum, ac his similia adderẽ. Vbi verò inflammatio aut purpureus rubor illic conspiceretur, quemadmodũ ego aliquando vidi, tum nil aliud quàm solatri succũ cum oleo rosaceo completo mixtũ, & mortario ac pòstillo plumbeo in linimenti formã redactũ, admouendũ existimarem. At verò si forte fortuna horũ ulcerũ curatio tam felix esset ut ad cicatricẽ etiã peruenirent: & eo in loco nulla amplius esset affectio præter naturã, in crurib. loco infra genu cõmodo, duo ulcera omnino excitanda esse suaderẽ, ut qui per curata iam ulcera fluere humor solebat,

nouum, minus molestū, tutiorē & cōmodiorem
 etiam exitū sibi patefactū inueniret. Hoc itaq;
 nulla ratione aut negligi aut pratermitti velle,
 ne grauiori aliquo symptomate Vestra aliquan-
 do D. cum illud minimē suspicaretur, corripere se
 animaduertat. Et hæc hæctenus de illis affectib.
 à quibus. D. V. nūc affligitur, à nobis sint dicta.
 Quòd si maiorē etiam diligentiam & effica-
 ciorē præseruationē cupit, aduersusq; omnia
 quæ euenire possunt incommoda tueri se magis
 velit, consulo vt bis in anno, vere scilicet atque
 autumnò, suo quodam instituto, vniuersi cor-
 poris expurgationē moliat. Et vere quidem
 huiusmodi purgandi ratio commoda videretur.

Rx. Manne electæ $\mathfrak{z}$ ij.

Cum iure pulli fiat potus: sumatur tribus
 horis ante prandium. Deinde

Rx. Syrupi acetosi simp. multæ acetositatis,
 De betonica ana $\mathfrak{z}$ j. Aquæ cicho-
 reæ destillata sine plumbo $\mathfrak{z}$ iij.

Misce pro vno syrupo, & sic pro aliis septem.

Deinde Rx. Rhabarbari electi $\mathfrak{z}$ ij.

Spicæ gr. x.

Incidentur & aspergantur vino aromatico, de-
 inde infundantur in aqua lactis per horas x.
 postea facta diligenter expressione & colatura,

Rx. Confectionis hamech $\mathfrak{z}$ ij.

Manne electæ $\mathfrak{z}$ j. Misce,

& fiat potus danda in aurora cum custodia.

D d 2 Atque

Atque hæc est quæ in vere conuenit purgatio. Quo etiam tempore si sanguis copiosus esse uideretur, id quod facile futurum credo, sanguinis missionem ex basilica dextri lateris, post duos Symplos, summopere probarem. Sanguinis autem mittendi pondus sit vnciæ VIII. circiter. In autumno, in medio scilicet Septembri, aut initio Octobris, hæc purgandi ratio instituetur:

R̄. Floris castiæ ʒ xj.

Cinnamomi ʒ ij.

Misce, & fiat bolus cum saccharo, dandus hora una ante prandium. Deinde

R̄. Syrupi de cichorea Nicoli sine Rhab.

De fumoterræ simplicis ana ʒ j.

Aquæ boraginis destillatæ sine plumbo ʒ iij.

Misce pro uno & sic pro aliis, vsque ad septimum. Deinde

R̄. Rhabarbari electi ʒ j. Spicæ gr. v.

Incidantur, & infundantur in aqua lactis per horas decem. Deinde facta diligenti expressione, colaturæ adde:

R̄. Syrupi rosati solutini ʒ iij.

Electuarij rosati Mesuæ ʒ ij.

Misce, & fiat potio, danda in aurora cum custodia. Hisce pharmacis indictis anni partibus corpus expurgabitur: neq; vnquã hoc & sacchari rosacei vsus intermittetur. Illud autem potissimum V. Illust. D. suadeo & consulo, vt in nulla vnquam anni parte saccharum rosaceum omit-

tat:

rat: commoda verò illud accipiendi hora erit
 ante cibum. Medio autem inter unam atq; al-
 teram purgationem tempore, vt certior adhuc
 sit præseruatio, si fortè grauiorè se factam aut
 nimis incaluisse se sentiat, consulo vt x. aut
 XII. drachmas floris cassiæ in bolo, aut ʒ i.
 rhobarbari cū saccharo rosaceo, aut in iure pul-
 li mānæ electæ uncias duas accipiat, ex his enim
 illud eliget quod magis arridebit, & natura
 cōmodius ac facilius feret. Quòd si optio mihi
 daretur, & natura etiam facilè ferret, reli-
 quis omnibus cassiam, vt quæ omnes humores
 euacuat, sanguinem puriorem reddit, & uni-
 uersum corpus integrum efficit, præferendam
 existimarem. Quoniam autè fieri potest vt Gal-
 lica lues, ob aliquod erratū, suæ infectionis ger-
 men aliquod edat: nam progressu temporis fieri
 rix potest quin reuertatur, potissimū autè cū
 quis grauib; negotiis implicatur, per varias
 regiones peregrinatur, & frequens etiā est in
 itineribus: propterea danda opera est, vt si
 quod huiusmodi symptoma exoriat, opportu-
 na illi auxilia adhibeantur: eo enim magis hoc à
 nobis est metuendū: quo ego certius statuo Gal-
 licam hanc luem ex eo corpore in quo semel egit
 radices, penitus tolli non posse: quanquam ita
 mitigari atq; extinguui posse non nego, vt per lon-
 gum temporis interuallū, nullam molestiam fa-
 cessat. Si quando igitur eiusmodi lues infesta-

ret, ad vnicum illud ac salutare auxilium, summa Dei beneuolentia ad eius morbi curationem hominibus concessum, confugiendum esse suaderem. Illud autem ligni Guaiaci est decoctum. Quod sanè quoniã non vna ratione parari videro (alij enim solùm decoquunt lignum, alij corticem etiam addunt: aliqui etiam ex vino, & eo nunc potentiore, nunc autem mediocri parant: multi quiq; diuersa alia simplicia medicamenta, ipso ferè auditu nonnunquam horribilia adiungunt) ego qua ratione in eo parando vti sum solitus, & quam nõ minus tutam quàm vtilem longo vsu sum expertus, cum ex methòdo atque artis ipsius principiis illam didicissem, inferius describam. Illud autem iis qui cum fructu Guaiaci decoctum sunt bibituri, necessarium in primis præceptum puto, scilicet vt exactissimè sint purgati, & diligenter etiam illis missus sit sanguis. Ipse enim vsus satis docet, eos omnes qui non absolutissimè antea fuerunt purgati, non magnam vsque adeo ex eo potu vtilitatem adipisci, vtcunq; etiam omni adhibita diligentia, & optima victus ratione seruata, decoctum illud bibant. Ego itaque totam purgandi rationem, quam antequam ad decocti exhibitionem accedam, administrare sum solitus, initio describam: deinde, qui modus & ratio temporis sit seruanda, tam dilucidè tradam, vt quisquis mecum hoc præscriptum sit secutus, illam curationem

tionem nullo errore instituere possit. Huiusmodi igitur est purgandi ratio:

R̄. Mame electa ℥ ij. s.

Dissoluantur in iure pulli, & per horam unam ante prandium propinetur. Deinde

R̄. Oxymellis simpl. Syrupi de cichorea Nicoli ana ℥ j.

Aqua betonica ℥ iiij.

Misce pro uno, & sic pro aliis septem.

Post unum atque alterum syrupum, mos mihi ferè perpetuus est in alius, ut uncias octo, aut decem sanguinis mittam. Eum mihi morem esse in alius dixi: nam si fortè Illust. D. V. paulò ante missus esset sanguis, quid sibi sit faciendum intelligat. Post syropos, inferius descriptum purgatorium medicamentum est assumendum.

R̄. Syrupi rosati solutivi ℥ iiij.

Confectionis hamech ℥ iiij.

Misce, & cum aqua betonica fiat potus. Detur in aurora cum custodia.

Post purgationem, per duos dies sacchari rosacei uncia media, bis in die, per horam ante cibum sumitur, & inferius describendi syrupi interim preparantur.

R̄. Myrobalanorum citrinorum,

Chebulorum, Indorum,

Emblicorum, Belliricorum ana ℥ s.

Contundantur crasso modo, & fricentur manibus

nibus cum oleo amygdalarum dulcium, deinde
 infundantur in aqua fumiterræ & endiuia
 libr. vii. per horas XXIIII. & hæc aquæ
 destillentur in alembico vitreo, in balneo Ma-
 ria: & destillatio per plumbum aut per aliud
 metallicum, omnino euitetur. Deinde

Rx. Epithymi, Thymi, Polypodij,
 Foliorum senæ, Liquiritiæ rasæ ana ℥ vii.
 Seminum citri ℥ ij.

Corticum radicum ellebori nigri ℥ ij.

Decoquantur omnia simul lento igne, ad dimi-
 dium. Deinde facta diligenter expressione &
 colatura, decoctum cum oui albumine purifietur,
 & sacchari additione dulcescat, & seruetur
 pro sex Syrupis, qui modo infra descripti
 exhiberi debent.

Rx. Syrupi de corticibus citri ℥ ij.

Decocti suprascripti ℥ vi.

Propinetur manè calidum. Eiusmodi ferè est
 plurimis conueniens dicti syrupi pondus: in non-
 nullis tamen maior est ea dosis quàm expediat:
 nec eius decocti plures quàm quatuor vicibus,
 alternisq; tantum diebus, nonnunquam etiam
 tertio quoq; die, sunt exhibendæ. A V. igitur
 Dominatione summa cautio est adhibenda, ne-
 nisi quantum comodè ferre, & à quo moderatè
 etiam euacuari possit, est assumendū. Sex tamen
 omnino syrupi, antequàm ad Guaiaci decoctum
 accedatur, sunt bibendi: omni enim periculo
 vacant

vacant: moderatè euacuant, & sine custodia
 sumuntur: multi etiam ad consueta se conferunt
 munia, & negotiantur. Post dictos iam syrupos,
 Guaiaci decoctū, modo inferius describendo, est
 bibendum. ℞. Ligni Guaiaci optimi, ex trun-
 co crassiore, nigro & graui, lib. j. Lima redi-
 gatur in puluerem, & infundatur in lib. xiiij.
 aqua destillata iam dicta per horas xxiiij. in
 testa ampla, munda, & probè cooperta: postea
 decoque donec dimidiū absumatur, atq; interim
 qua supernatat spumam detrahe: deinde colo-
 transfundatur, ac leuiter exprimatur, & in vi-
 treo vase diligenter obtecto seruetur. Hoc verò
 totum in octo syrupos est partiendum, qui in
 quatuor diebus bibantur, singulis diebus duo,
 manè scilicet ac vesperi: ea tamen adhibita cau-
 tione, vt syrupus nunquā, nisi horas minimum
 octo post præcedentē, tres autē ante subsequen-
 tem cibū bibatur. Atq; hæc optima est tempus
 diuidendi ratio. Absumptis autem hisce syrups
 superius dicta ratione, alij parari debent, eaq;
 diligentia adhiberi, vt antequàm priores absu-
 mantur, alij ita preparētur, vt in eo decocto bi-
 bendo nulla fiat interpolatio, sed continuè, omnino
 alio potu neglecto, illud tantū bibatur. Hæc
 verò ratio per dies saltem quadraginta est ob-
 seruanda. Mensa autē eiusmodi esse debet, qualis
 a me nunc describetur. In primis decem diebus,
 tam in prandio quàm in cæna, panis vncie tres

plus minus, & gallinacci pulli iuuenis, media inter perdicem & coturnicem magnitudinis, dimidium, sumetur. Potus erit vinum maximum imbecillum, aut probè dilutū: album magis probò quàm rubrum: nigrum autem aut crassum minimè esse oportet: vniūsq; vni mensa cyathus erit satis. Præteritis hisce decem diebus, per xx. dies subsequētes, vinū & caro sunt prætermittenda: cibus erit panis supra descriptus, & uicia duæ passularum, quæ optima sint, dulces, & per lotionem probè mundatæ. Potus erit eisdem Guaiaci decoctum, ex quo syrupi sunt præparati: illud enim in optima aquæ communis lib. xx. donec quarta pars absumatur, iterum est decoquendum, ac tum per colum diligentè est transfundendum, validèq; etiam exprimendum. Hic erit in mensa potus, cui si sacchari paululum addendum videbitur, non repugnabit. Post hosce viginti dies, priorem illam viandationem denuò instituet, ac per decem reliquos dies vinum ac pullum adhibebit, atque ita totum illud curriculum absoluet. Illud tamen interim etiam est obseruandum, vt singulis decem diebus, tribus ante prandium horis, mannam hoc modo paratam sumat:

Rx. Mannæ electæ

℥ ij. s.

Dissoluetur in iure pulli. Illud autem in primis est necessarium, vt post Guaiaci decoctum, saltem per sex menses, V. D. Illust. optimis ali-

mentis

mentis ac vino maximè imbecillo vtatur, pro-
 beque etiam seipsam exerceat, si modò eius
 potationis commoda, ac legitimum fructum con-
 sequi cupit. At verò cum V. D. Illustrissi-
 ma, ob Gallica luis infectionem, duo symptoma-
 ta & visu indecora, & politica viuendi ratio-
 ni valde incommoda soleant accidere, ideo si
 quando alterutrius indicia apparerent, illis oc-
 currendum, ac prauertendum esse existima-
 rem. Porrò symptomata sunt macula, & in
 vniuerso corpore pustulae quaedam erumpentes,
 ac pilorum interitus. Posterius longo vsu pro-
 batissimis mihi auxiliis tolletur, quorum hoc
 est primum:

℞. Myrrhae electæ, Aloës,
 Laudani ana ℥ ij.
 Foliorum & baccarum myrti,
 Capillorum Veneris,
 Florum alchanna seu ligustris ana
 man, ij.

Contundantur omnia per se, deinde miscean-
 tur, postea

℞. Olei amygdalarum amararū, Sesamini,
 De alchanna ana ℥ vi.

Misceantur omnia simul, & permittantur fer-
 mentari in vase fictili stricti orificij, optimè lu-
 tato cum luto sapientiæ, vel sub sole feruentis-
 simo, vel sub fimo per dies quindecim: postea
 destilletur hoc totum ab optimo destillatore, &
 separctur

separetur aqua ab oleo, & seorsum utrunq; seruetur: erit enim utrunq; ad usum vtilissimum, illinendo loca quæ indigent instauratione pilorum. Aliud:

Rx. Lacertorum viridium num. v.

Apum ℥ vj.

Propoleos, vel ceræ virginis ℥ iij

Capillorum Veneris,

Myrtillorum ana m. ij.

Abrotoni sylvestris ℥ viij.

Exiccantur animalia in vase fictili in furno, deinde puluerizantur, postea contundenda contundantur, & liquefacienda liquefiant. Deinde

Rx. Adipis vrsi lib. j.

Pone omnia simul, & fermententur in vase vitreo bene obturato, vel in fimo vel in sole feruentissimo per dies tredecim, deinde destilletur, & separetur aqua ab oleo, sicut dictum est, & seruetur ad usum. Aliud:

Rx. Croci ℥ ij. Aloës,

Myrrha ana ℥ iij. Laudani ℥ iij.

Olei amygdalarum amararum,

Adipis vrsi ana ℥ vj.

Capitum muscularum puluerizatorum ℥ i. Misceantur omnia simul, fermententur & destillentur vt supra. Singula iam commemorata auxilia, instaurandis pilis valde sunt opportuna, eosq; & solidiores & venusto colore præditos reddunt. Alia quidem plura ad eandem rem sunt

auxilia: at ego ea quæ ex Gallica lue tantum deciduis pilis accommodata sunt, delegi. Quod si quis & simplicium medicamentorum quibus ea conflat facultates diligenter consideret, & cur in Gallico morbo decidant atque intereant pilis, perspectas habeat causas, vera esse quæ superius dixi facile intelliget. Quod verò ad alterum illud symptoma, maculas scilicet cutis, & asperitates attinet, stillatitias aliquod aquas valde egregias, & illis tollendis opportunas, adscribam. Hæc autem quæ nunc à me describentur, omnium est efficacissima.

℞. Ellebori albi, Nigri ana man. ij.
 Lappathi maioris viridis lib. ij. (℥ ij.
 Cucumerum sylvestrium, quos asininos vocant,
 Carnis melonũ recentium cum suis seminibus lib. iiij.
 Carnis & succi limonum lib. iiij.
 Misce omnia simul, & per tres dies permittantur fermentari: postea destillentur per alembicum vitreum, & aqua seruetur, est enim ad quamlibet maculas cutis, & asperitates tollendas efficacissima. Aliud mitius:

℞. Lupinorum recentium non ablutorum lib. j
 Radicum liliorum alborum ℥ vi.
 Amygdalarum amararum lib. ij.
 Succi parietariæ lib. ij.
 Ponantur omnia simul, & non permittantur putrescere, sed statim destillentur, & seruetur aqua & oleum. Aliud,

℞. Sa

Rx. Salis nitri	℥ iij.
Olei amygdalarum amararum	lib. ij.
Scille	lib. s.
Carnis limonum	lib. j.

Misce, & extrahatur oleum, ad hunc usum efficacissimum: absterget enim egregiè, & mundificabit cutim, ubi etiam fuerit principiu lepræ.

Consult. LXVII. De tumore splenis post diurnam febrem, pro Reuerendo Boschetto Mediolanensi.

Reuerendus Dominus Ludovicus Boschettus, post longam febrè passus est & patitur tumorem duru in splene multa durtie & magnitudinis. Pro cuius curatione, si ex toto fieri poterit, ordinandum est in primis regimen in cibo & potu, subinde deueniendum est ad medicinalia. Quantu ad cibos attinet, euitandi sunt omnes humores crassos generantes, nec non & humores melancholicos facientes, qui habebantur in consilio de melancholia postea, & in alijs omnibus ferè. Elixuplus conueniunt, quam assata: nisi tamen ex toto prohibetur usus assata carnis, presertim paruaru auiu. Pisces sunt maritimi, vel de flumine currenti petroso, squamosi. Oua recentiora, ac tremula. Ex oleribus conueniuntur beta, borago, spinachia, lupuli, asparagi, artichiochi, endiuia, cichorea, & lactuca temperata.

pore calido. Cappares cum aceto & oleo conditi & aliquantulum cocti, conueniunt ante alios cibos: similiter fardella vel anguilla salita cum aceto & oleo condita ante alios cibos conceduntur: olina etiam mediocriter salita interdum conceduntur. Aromatum, item porri, allij vsus, & ceparum, prohibetur, æstate maximè, hyeme rerò non nisi paucus conceditur. Aceto & acetosis uti licet. Fercula sint ex rebus supra concessis: brodium vel ciceris, vel caulium, vel raparum. Ex fructibus conceduntur vna & ficus bene matura, tam virides quam sicca, pistacia, amygdala: tempore autem calido interdum concedo passulas, pruna bene matura, ac melopeponis. In potu v. tel. aquam: vinum autem sit antiquum, album, quod modicè flauum dicunt vel medi coloris, mediocris potentie, subtile, boni odoris & saporis, non dulce, velut nouum, crassum, & turbidum, nigrum. Euitanda sunt ciborum & potus repletio, & varietas: saccharo & melle cum alijs cibis rarò vtendum est. His obseruatis, ineunte vere extrahuntur quinque vel sex vncie sanguinis ex basilica sinistri lateris, nisi fortè sanguis hæmorrhoidalis multum fluxerit. Subinde capiat infra scriptum Syrupum, & medicinam:

Rx. Radicum tamarisci,
 Scelopendria, qua cetrach dicitur,
 Chamædryos ana man. ij.

Corticum radicum capparum $\bar{z}$ ij.
 Contundantur, & decoquantur in libris octo a-
 qua ad consumptionem medietatis, & huius
 decoctionis accipe libras quatuor: mellis, aceti,
 ana libram vnā, & fiat oxymel.

Rx. Suprascripti oxymellis $\bar{z}$ i s.

Aquæ cetrach $\bar{z}$ ij.

Misce, & fiat syrupus. Deficiente aqua cetrach
 ponatur aqua decoctionis tamarisci, in qua sepe
 ferrum ignitum sit extinctum, & capiat singulis
 die vnū vsq; ad septimum. Deinde capiat me-
 dicinam infrascriptam:

Rx. Polypody, Folliculorum senæ,

Stœchados, Passularum,

Liquiritiæ ana $\bar{z}$ s

Myrobalanorum Indorum $\bar{z}$ ij.

Decoquantur in libris tribus aquæ lactis, donec
 remaneant uncia nonem: deinde addantur epi-
 thymi drachmæ sex, bulliant vnica ebullitione,
 & facta colatura addantur floris cassiæ drach-
 mæ sex, specierum hieræ simplicis scrupuli duo,
 & fiat potio, quam capiat summo mane, &
 tardet prandium horis sex. Facta purgatione,
 quæ reiteretur, si opus esse videbitur medico
 adstanti, sit frequens vsus electuarij infrscri-
 pti in quantitate drachmæ manè, bibendo post
 uncias tres flauī vini, decoctionis tamarisci, ce-
 trach, corticum radicum capparum, chama-
 dryos partibus equalibus.

Rx. Cetrach Chamædryos,
 Radicum tamarisci,
 Corticum radicum capparum ana ℥ vi.
 Ammoniaci,
 Rubæ tinctorum ana ℥ iiij.
 Polij, Artemisiæ ana ℥ iiij.
 Galbani, Seminum hyperici, Nigellæ,
 Amygdalarum amararum ana ℥ ij.
 Cardamomi fructus,
 Perichlymeni ana ℥ i s.

Ammoniacum dissoluatur cum aceto, & omnia excipiantur oxymelle scillitico, & fiat electuarium. Applicāda spleni exterius sunt mollientia, subinde resoluentia, vel miscēda mollientia cum resoluentibus. Sit igitur frequēs vsus inunctionis lienis cum oleo infra scripto:

Rx. Corticum radicum capparum,
 Folliorum tamarisci ana ℥ i.
 Olei communis lib. ij.
 Vini albi boni ℥ vi.

Decoquantur simul ad consumptionē vini. Item

Rx. Cerae, Olei antiqui,
 Ammoniaci ana ℥ viij.
 Croci ℥ ij

Aceti quantum sufficit ad dissoluendum ammoniacum, & fiat in forma ceroti. Item sit vsus frequens unguenti de arthanita parui, descriptio- nis Mesue, & loco applicetur vel succus cetrach; vel succus ebuli. Item accipe salis r̄sti quantum

E e suffi

sufficit, dissoluatur in succo tamarisci, re-
trach, vel in decoctione corticum radicum cap-
parum, & cum vesica actuali caliditate septi-
lieni applicetur. Item,

Rx. Visci quercini $\mathfrak{z}$ vj.
Calcis vine $\mathfrak{z}$ s.
Corticum radicum capparum $\mathfrak{z}$ ij.
Picis liquide $\mathfrak{z}$ s.

Dissoluatur viscus ad ignem cum pice liquida,
cetera pulverizata misceantur, & lieni appli-
centur. Item,

Rx. Cere, Terebinthine
Picis ana $\mathfrak{z}$ iij.
Auripigmenti, Calcis vine,
Aluminis, Myrrhe ana $\mathfrak{z}$ ij.
Aceti quantum sufficit.

Auripigmentum, calx, alumen & myrrha cum
aceto dissoluantur, & cum ceteris excipiantur
in forma cerati, quod ultimo post reliqua ap-
plicetur. Item,

Rx. Cere, Picis, Resina,
Adipis tauri ana $\mathfrak{z}$ iij.
Baccarum lauri $\mathfrak{z}$ ij.
Salis vsti, Ammoniaci ana $\mathfrak{z}$ i s.

Aceti quantum sufficit ad dissoluendum bac-
cas lauri pulverizatas, sal, & ammoniacum, &
fiat ceratum. Item,

Rx. Corticum radicum capparum ana $\mathfrak{z}$ i
Foliorum tamarisci, Cetrach,

Chamedryos ana man. j.
 Rubearinctorum $\bar{z}$ j.
 Cardamomi $\bar{z}$ s.
 Rute sicca man. j.
 Piperis $\bar{z}$ ij.
 Anisorum, Fœniculi ana $\bar{z}$ s.

Decoquantur omnia in aceto acerrimo profuso-
 mento faciendo cum spongia supra lienem, post
 usum tamen mollientium. Item,

R. Bdelij, Sepi vitulini,
 Ammoniaci, Radicum ireos ana $\bar{z}$ ij.
 Opoponacis, Galbani, Baccarum lauri,
 Styracis, Thuris ana $\bar{z}$ j.
 Piperis grana num. clx. Cera,
 Terebinthina ana $\bar{z}$ vi.

Vini quantum sufficit. Fiat ceratum.

Et quoniam pleraque cerata sunt sortia, ante
 purgationes quatuor primis vti poterit, post
 purgationes autem quibuslibet.

Consul. LXVIII. De intemperie frigida
 splenis, cum tumore insigni, crudita-
 tibus vetriculi, & corporis atrophia
 ac decolorationibus, cum metu futu-
 ra aquæ inter cutem, pro nobili Po-
 lono quadragenario.

Portet vt nobilis iste vir, securari debet
 a longa & difficili egritudine, quæ est
 præcipue intemperies frigida splenis cum tumo-
 re satis insigni, ex qua postea multifaria dispo-

Ee 2 sitio

sitiones præter naturam consequuntur, ut cruditates ventriculi, & in corpore, & in toto ambitu venarum, atrophie & decolorationes, et quibus non immeritò timetur tandem aqua inter cutem: oportet inquam, si ab his seuis dispositionibus liberari cupit, ut præcipuè habeat exquisitissimam victus rationem, qua competenti primario morbo, sine qua diutissime & diligentissime servata, frustra medicorum implorandi auxilium. In primis igitur eligat aërem in quo habitat subtilem, minimè palustrem, minus frigidum quàm fieri possit. In quo aëre caueat etiam ab omni excessu vëtorũ, vbi postea sereno cœlo & tranquillo se exercebit in venationibus, & eiusmodi motibus nobilibus. Laudo huiusmodi exercitium, si modò suo tempore fiat, videlicet manè, vel paulò ante cœnam. Euitet omnes animi molestias, sed iram præsertim & maestitiam. Manè surgat diluculo, septem horis dormiat, caueat à meridiano somno, esset enim illi admodum lethalis. Deambulet & exerceatur in cubiculo proprio, motibus, frictionibus, percussionibus, cantu, lectione alta, excernendo excrementa per sputum & tussim, quæratq; reddere alui & vrina egestiones. Vbi verò hæc omnia peregerit diligenter, mundasq; & odoratas vestes induerit, tunc ad exercitium se conferat extra domum, si serenitas cœli apparuerit: sin minus, intra domum sese contineat, ludendo pila,

vel gladio, vel alio aliquo exercitio. Bis in die,
non amplius, comedat, idque satis parcè, unôq;
cibarij genere contentus sit, & illud sine aro-
matibus sit, sed cum modico croci & cinnamo-
mi tantùm. A vino etiam caueat crasso, dulci,
nigro, & potenti: sed eligat tenue, album, cla-
rum, pauciferum, quod etiam parcè bibat. vel si
assuetus sit ceruisiæ, illam bibat moderatè, bene
tamen confectam: hic enim morbus maximè re-
quirit temperantiam. Ergo cauebit à compota-
tionibus. Inter prandium & cœnam nihil nec
comedat nec bibat. Cibaria sunt, carnes iuuenù
pullorum, hœdorum, vitulorum, auium campe-
strium, vt sunt perdices, phasiani, aues paruæ,
oua sorbilia. Nec vitupero in ferculis hordeum,
far probè concoctum, si parcè vtatur, præcipuè
verò addito croco. A reliquis ferculis abstineat.
Pane vtatur madefacto in iure carniùm cum
petroselino, & modico cinnamomo. A piscibus
omnino abstineat, & à cibarijs arte confectis,
sicut à tortis, pastillis, & omnibus lacticinijs, à
leguminibus, oleribus, à carnibus antiquis, &
omnibus cibis crassis & seruilibus. Panē axy-
mum, vel malè coctum ne comedat, nec aliquod
placentarum genus. Quantum ad medicinas,
hoc primum obseruet, vt & vere & autumno,
quousque perseveret hæc mala dispositio, ena-
cuetur modo infra scripto:

Ee 3

Rx. Flo

℞. Floris cassiæ $\bar{z}$ i.
 Sumat hora ante prandium. Deinde
 ℞. Oxymellis simplicis,
 Syrupi de absinthio ana $\bar{z}$ i.
 Decocti polypodij,
 Cetrach, Endiuie $\bar{z}$ iij.
 Misce pro vino, & sic pro alijs septem. Deinde
 ℞. Confectionis hamech $\bar{z}$ iij.
 Trochiscorum alhandal gr. x.
 Misce, & cum zuccharo fiat bolus, sumendus in
 aurora cum custodia. Postea interquiescat per
 duos dies, & iterum accipiat zuccharum rosa-
 tum semper ante prandiam & eamam per duas
 horas. Deinde sumat istos syruos:
 ℞. Myrobalanorum Indorum,
 Citrinorum, Emblicorum,
 Chebulorum, Belluricorum ana $\bar{z}$ iij.
 Contendantur grosso modo, & fricentur mani-
 bus cum oleo amygdalarum dulcium. Postea in-
 fundantur per diem & noctem in lib. x. aque
 fumiterre, postea decoquantur ad consumptio-
 nem tertiae partis. Postea adde Corticum radi-
 cum ellebori nigri $\bar{z}$ iij.
 Liquiritie,
 Polypodij ana $\bar{z}$ vi.
 Seminum citri $\bar{z}$ s.
 Bulliant donec remaneant librae quinq;. Postea
 Adde folliculorum sene,
 Epithymi Crecentis ana $\bar{z}$ i s.

Bulliant, donec remaneant librae tres. Vltimò
coalentur, & exprimantur, & seruetur deco-
ctum. Postea

Rx. Eiusdem decocti $\mathfrak{z}$ vi.

Syrupi de infusione ros. $\mathfrak{z}$ i s.

Misce, & detur mane hora syrupi. Sumat au-
tem per sex dies continuos: sed si nimium euacua-
erent, sumat alternis diebus: deinde quiescat,
& utatur victus ratione praescripta. Erit au-
tem tempus veris & autumnii, in quo euacua-
bitur. Inter haec verò tempora placet vt fami-
liares habeat pilulas, quibus utetur ter in men-
se hora ante cenam.

Rx. Succo cetrach, Chamedryos,

Polypodij recentis ana $\mathfrak{z}$ i.

Exiccantur in umbra secundum artem. Deinde

Rx. Agarici electissimi, Rheubarbari electi,

Aloës hepatici ana $\mathfrak{z}$ iij.

Gingiberis, Cinnamomi,

Garyophyllorum ana $\mathfrak{z}$ i.

Salis gemmae $\mathfrak{z}$ i.

Misce, cum melle rosaceo fiat magdaleon, de quo
sunt pilulae pro singula drachma tres, sumenda
ut supra.

Consult. L X I X. De tensione hypochō-
drii dextri ex affectu frigidus hepatis.

VT satisfaciam officio meo, quatuor pro-
ponam. Primum erit explicatio omnium

Symptomatum, quibus affligitur Nobilissimus
 iste vir. Secundò est querendum, quis sit locus
 principaliter affectus patiens, vel dans occasio-
 nem symptomatibus: & simul ægritudinē qua-
 remus, an una vel plures sint. Tertiò videndum,
 qui mores, quod tempus, quis motus, qui termi-
 nus, & quæ causæ tã extrinsecæ, quam intrin-
 secæ. Hæc sunt à nobis dicenda. Circa sympto-
 mata, ut à notioribus incipiam, primum quod
 occurrit, & manifestè apparet, est tensio hypo-
 chondrii dextri circa costas mēdosas in regione
 ventriculi cum dolore, ut vix percipiatur, cum
 leuiter cōprimatur: si verò fortius cōprimatur,
 manifestè percipitur. Secundū quod apparet, est
 tensio in toto ventre inferiori, ita quòd dextra
 ventriculi regio, intestinorūmq; regio inferior
 tument præter naturā. Præterea conqueritur de
 dolore, qui incipit, ut ipse asserit, à spina, et ex-
 tendit se vsq; ad vtrunq; renem, percipitq; in-
 tendi cum mouetur, ascendit scālas, & se exer-
 cet. Habet præterea egestionem liquidam, & quod
 notandum est, quandoq; veluti loturam carnis
 egerit. Vrinam tenues & varias habet, aliquan-
 do fulvas, aliquando albescentes. Conqueritur
 aliquādo, sed rarò, quòd nauseam patitur cum
 deiectione appetitus. Principalia verò sympto-
 mata sunt, tensio dextri hypochondrii cum do-
 lore dorsi, qui ad vtrunq; renem extēditur. Ha-
 bet præterea in toto corpore non quidem atro-
 phiam,

phiam, sed dispositionē ad cachexiam, quia non videtur mihi admodum emaciatus, habet tamē carnem subtumidam. His ita existentibus symptomatibus, oportet primò considerare locū affectum, an sit vnus vel plures: secundò, dolorem & tumorem hypochondrij dextri, quoniā ex eis causas omnium symptomatū inueniemus. Nulli dubium est, quòd ibi est dolor & tumor: & ex quo est in dextra parte prope costas mendosas in regione ventriculi, nemini dubium est egritudinem facientē hac duo symptomata esse vel in hepate, vel in ventriculo, aut in musculis exterioribus. Sed quòd nō sit in vētriculo, ex actionibus ventriculi apparet, quia actio laesa indicat affectionem: & quia non videmus actionē aliquam ventriculi laesam, non possumus dicere esse in ventriculo. Quo ad virtutem appetendi, licet non appetat vt solitus est appetere, comedit tamē: & licet eueniat vt videretur affectus contentiuæ, quia rarò id accidit, ratione obiecti videtur contingere, cum multū & copiosissimè bibat & comedat. Præterea non habet fluctuationem in ventriculo, quod est signū, iuxta Galeni sententiā in tertio de causis morborum, pathognomicū, cum virtus contentiuæ est affecta: quia cum non continet ventriculus quantū & quomodo oportet, fluctuationes apparent. Ideo quantum ad contentiuam, bene se habet. Quo etiam ad concoctionem, ex egestionibus

non apparet lesio : & licet sint liquidiores, non valet propter hoc quòd non sint concocta, quia quo ad substantiam & colorem sunt concocta. Quare autè sint liquidiores, dicemus. Cum igitur omnes operationes sunt sanæ, igitur videtur sanus ventriculus. non dico sanus, quin dicam esse diminutum, quia ventriculus patitur per consensum membri affecti propter propinquitatè, imò reliqua membra naturalia compatiuntur. Si igitur nocumentum est in ventriculo, illud est ratione cõpassionis. Cum igitur non sit in ventriculo ægritudo faciens illa symptomata, erit vel in musculis, vel in hepate. Sed non est in musculis, quia dolor est obtusus per cõpassionè, & vix percipitur, nisi fortiter comprimatur. Præterea reliqua signa etiã apparent, quæ indicant affectionè hepatis. Erit igitur in hepate, tum quia dolor & tumor sunt in regione hepatis, & ubi dolor est continuus, ibi est ægritudo. Cum ergo in dextra parte sit, & non sit nec in musculis exterioribus, nec in ventriculo, ergo in hepate est. Iste discursus mihi videtur rationalis, & sic locus affectus inuentus est iudicio meo. Sed hinc difficultas est, quæ sit ægritudo in loco isto. Dicam sententiam meam (saluo semper meliori iudicio) non quidem animo contradicendi, sed ut id quod sentio pro rei veritate in medium adducam. Mihi inquam videtur quòd ægritudo hæc, quæ in hepate est nullo pacto sit calida, sed

propr

prorsus frigida: & dicam coniecturas, quæ me
 mouent, ne videar ad placitum loqui. Primum
 est totius cutis decoloratio, quia color plumbeus
 videtur esse in toto, qui attestatur super domi-
 nium frigiditatis. Et maximū quod urget me,
 & persuasit ut id crederem, fuit, quia ipse di-
 xit, quod omnes in patria sua admirabatur, &
 percunctabantur ab ipso, cur ita decoloratus es-
 set. Cum igitur indicet color priuationem san-
 guinis laudabilis, ad limiditatem tendit. Sufficit
 ergo quod plumbeus color super dominium frigi-
 ditatis attestatur, quia Galenus x i. de tuenda
 valet. dicit, colorē dominium humorum attesta-
 ri, nisi ad profundum decumbant: rarò tamen
 (inquit ipse) ad profundū decumbunt. Sed præ-
 ter illum colorem, est illa dispositio præcedens:
 quia scitis quod propriū munus hepatis est san-
 guinem facere: quando temperatura ipsius ex-
 cedit per caliditatem, assat sanguinem, & cali-
 diorē facit, & corrumpit: cum autē sanguis ca-
 lidior multiplicatur in toto, & superassatur, nō
 potest vari nec assimilari, & tunc nō cōtingit
 decoloratio, nec tumor: sed vlcera in toto vel in
 parte apparent, in quam præcipitatur humor.
 Ideo alia symptomata, & alia ægritudines se-
 quuntur ad caliditatē intemperatā hepatis: hæc
 autem est potius diminutio, & infelicitas san-
 guinis, propterea quod sanguis non cōcoquitur,
 & inde abūdat sanguine crudo. Et ista videtur

una coniectura, vt credam frigidam aegritudinem esse in hepate. Sed alia sunt fortiores. Prima est, quia Galenus dicit in VIII. κατὰ τὸν, quòd vbi in hepate est mala tēperatura frigida, virtus alteratrix afficitur, vt liquidæ appareat egestiones, similēsq; lotura carnis: & hæc indicant aegritudinē frigidam. Sed vltra autoritatem Galeni, ratio hoc indicat & dicit, quia hepar nō potest deducere chylū ad rectam formā sanguinis, ideo regurgitat ad intestina, & apparet lotura carnis. Quòd etiā ibi adsit frigiditas patet, quia non fit attractio chyli vt oportet, quia vbi est affectus calidus, nō solum nō deficit attractio, sed fortior fit. Nec debet dici, omnē dystrasiam corrumpere actionē, & deficere: verū quidem est quòd corrumpit actionē naturalem, sed vbi fiat excessus per calidum, deficit ex superabundantia caloris coctio, & corrumpitur, nec fit actio: deficit autē, quia superassat, & superat. Ita vbi est caliditas in excessu, quanto maior caliditas erit, tanto maior fiet attractio, non quidem secundum naturam, sed præter naturam, quia plus attrahit, quàm oportet. Præterea dicit Galenus, si in hepate talis affectus fuerit, & diutius perseverauerit, fiet tēperatura frigida. Si ergo in isto perseverasset affectus calidus per quatuor annos, deuenisset ad tabem: sed potius in cachexiā deuenit. Præterea si tangimus, non apparet quòd ibi sit insignis caliditas:

ras: ergo non potest esse affectus calidus in hepate, nec in extremis, imò obtusæ est. Et ista sunt signa, quæ mihi satis persuadent intemperiem frigidam esse. Diceret aliquis, quid dicis de egestionibus illis liquidis, & de vrina fulua? Dico quòd causa potest esse tam intrinseca, quàm extrinseca. extrinseca quidè, assumptio vini potèntissimi inflammatis hepar alioquin naturaliter calidū insigni inflammatione. Intrinseca verò potest esse, quia ibi adsunt obstructions, nec liber est transitus humorū, qui generatur in hepate, cōgregantur in loco, calescunt, & corrumpuntur, & hepar calescit, ex qua calesfactione generatur postea bilis, quæ apparet per vrinā, & per excremēta. Et ita possunt esse causa tam intrinseca, quàm extrinseca. Præterea caliditas renum potest esse causa, quia stat quòd sit caliditas in renibus, & frigiditas in hepate superacquisita. Iste sunt cōiectura, quæ mihi persuadent, vt credam intemperiem frigidam potius quàm calidā esse in hepate. Vtrū modò sit intemperies sola, an verò præter eā sit aliquid aliud? Cuius ibi sit dolor ex compressione, & tumor in eodē loco præter naturā, ergo ibi est aliquod genus humoris præter naturā. Sed quod genus? Scitis ex Galeno, quomodo hepar ad scirrhus sit paratum. Ego vereor, & vtinā nō sit, quòd ibi sit scirrhus, licet non insignis: sed tumor præter naturam frigidus, non quidè à melancholia, sed à pituita

pituita crassa causatus : quia scitis ex Galeno, scirrhu dupliciter fieri posse, ut inquit in secundo ad Glauconem, à melancholia, & à pituita crassa. Quod autē crediderim esse agritudinem compositā in hepate ex intēperie frigida & humida cum scirrho incipiente, & in conuexo hepatis, id me mouit, quia tactu percipitur talis tumor. Agitur mihi videtur quod locus affectus sit hepar, & pars illa quæ amplectitur stomachum, & in parte eius gibba: & non solum intemperie adesse, sed malam compositionē, principiu scilicet scirrhi. Et hæc de essentia agritudinis. Quantū verò attinet ad mores, ad tēpus agritudinis, & ad alia, credo mores esse pessimos. Primò, quia in hepate est, & in mēbro nobilissimo, cum sit instrumentū generationis sanguinis necessarij ad vitā, ex quo generatur spiritus : ergo agritudo mala est ratione membri. Præterea principium scirrhi est, & paucissimi possunt curari: & Galenus dixit, nunquā curatos esse scirrhos. Præterea est pessimorū morum, quia est maximus lapsus à naturali tēperamento, quia ex habitu totius corporis, & quia mores habet bellatoris viri, calidi est cordis & hepatis: & cum ad frigiditatem lapsus sit, maximus est lapsus, & ex consequenti agritudinem credo malā esse. Præterea ratione subiecti, quia hic homo non indulgebit præceptis nostris. Quoad motum, quia ita tardus est, credo quod sit

chronicissimus, quia iam quatuor anni sunt, nec-
 dum apparet principium. Ideo crediderim tum ex
 intemperie, tum ex ratione, scirrhū esse princi-
 pium, quia omnia adhuc sunt imbecillia: nec fri-
 gidityas valida est ut faciat hydropem, bene credo
 venturam. Quo ad terminum morbi, credo quod
 in hydropem terminabitur, si verum est quod talis
 sit intemperies, & scirrhū, & quia iam incipit
 turgere venter. Restat modo ut de causis tam
 intrinsecis quam extrinsecis dicamus. Sed ante-
 quam hoc dicamus, reliqua quae sequuntur ad
 istam agritudinem, explicabimus. Primo conse-
 quitur tumor tam in dextra, quam in sinistra
 parte. Causa huius videtur manifesta, cum san-
 guis non sit sicuti oportet, sed pituitosior, flutuatur
 in locis subcalidis, & cum flutuatur in loco
 ubi sunt intestina, tunicae intestinorum, omni-
 tum, abdomen, quae partes dilatantur, implentur
 flatu, & intumescunt, & ad asceitem vel tym-
 panitem terminabitur. Et quia splen consentit,
 non attrahens faciem suam, plumbeitas apparet,
 quia miscetur sanguini: praeterea dolor in dorso
 consequitur, qui extenditur ad renes. Credo
 quod causa sit sanguis ille pituitosus delatus ad
 venam cavam in gibbo hepatis: cum ad venam
 illam deferretur in loco calidissimo existens, ebullit
 pars illa, & ita apparet dolor in vena cava: &
 quoniam ramificatur in duas propaggines ad
 utrumque latus, & ad renes distribuuntur, extēdi-

tur dolor vsq; ad renes, propter venas illas que ad renes deferuntur. Augetur autē cum ascendit scālas, & cum exercet se, quia tunc turgēt sanguis magis per motū, & inflatur magis frigida materia existēs in venis copiosa. Etiā vrina multa cōsequitur ex plurimo potu, quia sunt aperta via: & quoniā sumus adhuc in principio, non sunt saua symptomata. quia ergo multū bibit, ergo multū vrinae egerit. Quo ad causas illius intēperaturæ hepatis, à qua dependēt alia symptomata, dico quòd aliqua sunt extrinseca, aliqua intrinseca, & corporea, seu antecedentes. Extrinseca quidem & manifeste, quia audio virum intemperantissimū esse: ideo circa omnes res non naturales fecit multa peccata: & quia miles fuit, circa aërem, circa coitū inordinatē se habuit, & breuiter omnia fecit delicta, quæ fieri possunt circa sex res non naturales. Et ea fuerunt causæ extrinseca & primitiua, ex quibus postea ortæ sunt obstructiones, propter crapulas, & maximè quia adest suspicio veneni assumpti. Sed nūquid possit venenū assumptū quatuor annis citra, esse causa? Credo quòd nō, nec possumus imaginari, quod genus veneni hoc fecerit symptomata. Bene possunt esse viri qui faciāt venena, quorū notitia non deuenit ad nos. Sed quoniā ad tria capita venena omnia deducuntur, quorū quedā per qualitātē manifestam, idam intersciunt, aliqua per calidam,

aliqua

aliqua per occultam qualitatem: si fuerit vene-
 num quod per frigiditatem operatur, dicebat
 Galenus v. de simplici medicina, si prima die
 non operatur, statim cessat eius virtus: quia fa-
 ciens moram non potest pertransire ad cor, &
 alteratur à calore innato, & nō amplius fit ve-
 nenum: cui si calidum quippiam permisceatur,
 facilius & citius penetrabit, & magis interfi-
 ciet. Habentq; sua signa: cerussa inficit dentes:
 mandagora, cicuta, & reliqua frigida ostendūt
 sua signa. Quia ergo pertransiverunt quatuor
 anni, ideo nō potest esse suspicio de veneno frigi-
 do. Calida verò venena sunt illa, quæ per cor-
 rosionem operantur, vt auripigmentū, visigal-
 lum, sublimatū: vbi hæc fuerint assumpta, cor-
 rosionem faciunt, & vomitus æruginosus sequi-
 tur, nec deficit actio nisi fortè purgato toto cor-
 pore, cor fuerit corroboratum ex Mithridato: sed
 hæc confectio occurrit venenis, quæ à proprietate,
 & à forma occulta operantur. Si verò fuerit
 venenum quod à forma specifica operatur, sta-
 tim interficit. Si fortè diceretis, ex pugna inter
 corpus & venenū talia sequi accidentia: nō vi-
 deo quomodo id fieri possit. Possent aliquis dicere,
 inficitur hepar, sicut ex vulnere accidit, cū cu-
 ratum est vulnus, remanet adhuc imbecillius
 membrū, ita poterit venenū causare qualitatem
 malam ex illa infectione. Dico hoc posse quidem
 dici: sed si consideramus symptomata, illū leuem

vomitum, non video quomodo tandem potuerit
 perseuerare symptomata. Quantum ad signa illa
 iam dicta de fuga coqui, si ego essem iudex, es-
 sent signa efficacissima ad torturam. Sed si confi-
 derata fuerit res à propria essentia, fuga coqui
 potuit esse, quòd cum hic sit vir magnificus &
 terribilis, timens eum aufugerit: sicut pincerna
 Cardinalis de Medicis euenit, qui auditu que-
 rens, quod Reuerendis. fuit veneno interceptus,
 aufugit timens, postea tamen compertum fuit
 ipsum fuisse in re illa innocetissimum. Hac volui
 dicere, ut ostendā signum nullū sumi à natura
 rei de veneno assumpto. Sed quicquid sit de illa
 suspitione, quod potuerit facere huiusmodi im-
 becillitatē, non variabitur cura, modo cōuenia-
 mus in causa, & quæ sit tēperatura in hepate.
 Quo ad causas intrinsecas, credo tum ex malo
 regimine, tum ex veneno assumpto (si vultis ve-
 nenum assumptū fuisse) multos humores crudos
 fuisse aggregatos obstruentes, & intemperie il-
 lam causasse, & adhuc multā cacochymia per-
 seuerare vnā cū symptomatibus. Et ex his quæ
 diximus, credo hæc fuisse symptomata, & qui
 locus affectus, & quæ aegritudo, & quæ causa
 tam intrinseca quā extrinseca. Remanet vlti-
 mò, quomodo sit curanda hæc aegritudo. Circa
 quam curationē, sicut distinximus de causis &
 natura morbi, ita etiā in ipsa distincte debemus
 procedere, quia tunc distinctas habemus indi-
 cationes

zationes, cum natura rei fuerit distincta. Indicationes autē curatiua pot. sinitū à causa, & à loco affecto sumuntur: & quia causa alia sunt intrinseca, alia extrinseca, de extrinsecis primò dicemus. Dico igitur cum rebus omnibus extrinsecis attenuantibus esse procedendū ad calidum declinantibus, vt obstructiones aperiantur, & crassi humores attenuentur, & intēperies mala tollatur, quæ tamen non sint eleuata in caliditate, quia causa faciens agridudinem cum valida non sit, validis etiā non indiget. Ideo moderate calidis vtetur, quæ in primo calida sint: & sic ptisanam concederem, confectā tamen cum modico piperis vel cinnamomi: & reliqua nihil placerent, quæ currunt eodē cursu. Vinum moderetur in potentia, & tenue sit in substantia. Carnibus vtatur modica superfluitatis, facilis decoctionis: & circa reliqua seruetur ratio hæc, vt crudi humores non multiplicentur, nec obstructiones, vel propter multitudinem somni, aut paucitatē exercitiij. Quantum attinet ad causas intrinsecas, est primò causa, quæ habet formam cause antecedētis, præter eam quæ loco affecto cōiuncta est. Et cum in toto sit cacochymia, vt ex temperatura & ex colore apparet, ideo corpus primò mundificandū est iis instrumentis distinctis: primò curatione per secessum, secundò prouocatione vrinae, tertio prouocatione sudoris vel difflatus per halitū. Et hæc tria

Ff 2 credo

credo esse necessaria. Per secessum autem euacuabimus, cauendo ne exhibeamus medicinas trahentes à longinquo, vt dicit Galenus in secundo vel tertio de fac. nat. qui ait, quòd nimia euacuatio medicinarũ validarũ colliquat substantiam hepatis, & relaxat ita venas, vt preparatur ad recipiendas superfluitates: & præterea attraheremus cacochymia ad locum affectũ. Ideo benedictis medicinis vti debemus, quia cum his attrahimus ab hepate, splene, & ab intestinis: & nollẽ vt trãfiremus hepar, ideo rhabarbarũ, manna, diacatholicon, lenituum, essent conuenientes medicinae: & si modicũ agarici vellemus exhibere, possemus, sed in modica quantitate, quia à longinquis attrahit, vt etiam à iunctura attrahat. Et hæc fiant quo ad euacuationẽ per secessum, preparatis tamẽ prius humoribus, cum his quæ habent proprietatẽ ad hepar, quia tunc nolumus corroborare: sed cum syrupo acetoso, oxymelite, cũ melle rosato. Secundo per urinam euacuare vellem materias quæ sunt in uexo hepatis: tunc syrupus de cichorea, qui habet rhabarbarum, bysantinus, de radicibus, & omnes alij qui prouocant urinã, mihi placerẽt, tam simplicia, quàm cõposita. Et in isto secundo processu ita facerem. Tertiò per sudorẽ, & per halitum euacuarem, vt malus habitus solueretur: & cum oleis calidis aperientibus, & cum balneis preparatis cum herbis habentibus vim resoluent

resoluedi & aperiendi procederem: & eo tempore vterer euacuatione, quæ euacuat per hæc omnia. Tunc laudarem balnea Patauina, quia illa hunc affectum tollent: & credo quod balnea S. Helena, vbi adest bitumen, magis conuenirent, in quo est vis molliendi, vt si qua durities esset in partibus, solueretur. Imò ne aliquid intactum relinquam ad intemperiem tollendam hepatis, cogitarem de potione ligni, vt prouocarentur vrina, & tolleretur intemperies. Vellem etiam iis ita peractis me conuertere ad locum affectum, & linimentis vterer habentibus vim corroborandi, sicut est oleum de spica, de absinthio: & descirem ad confectionem habentem vim corroborandi. Et inter reliqua post euacuationes factas, donec viderem sanitatem exactam, vellem vt in qualibet septimana pilulis ex hiera & rhabarbaro vteretur, vt si quid residuum esset in hepate, tolleretur, & obstructiones etiam, & per intervalla assumeret florem cassia cum rhabarbaro, maximè in tempore æstatis, & perseueraret, & contineret se in rella ratione victus. Et ista est forma, qua ego procederem.

Consult. LXX. De melancholia hypochondriaca.

Aegritudo, qua affligitur hic nobilis vir, iudicio meo, est melancholia hypochondriaca, sicut illa Dioclis, quam describit Gale-

nus libr. III. de locis affectis, qua nascitur
 per inflammationē humorum, aut ebullitionem
 in venis inter stomachum & hepar. Sed haec de
 illa diuersa est, quoniam ex inflammatione seu
 ebullitione humorum crassorum maiorum est,
 qui sunt inclusi in venis sinistri lateris inter
 splenem & stomachum, à quibus eleuatur quā-
 plurima ventositas: & quia splen redditus est
 debilis, saepenumero intumescit, & crassior appa-
 ret, nec etiam ad se trahit facem sanguinis, si-
 cut oportet: & ita faex ista per sanguinem di-
 spersgitur, & reddit eum nigrum, pallidum, &
 melancholicum. Omni igitur diligentia curare
 debemus, vt illa venae mesaraica sinistri lateris
 aperiantur, & libera fiant, & splen confortat-
 tur, vt suo officio fungi possit, & ita sanguis
 purus efficiatur: ex quo etiam sequetur, quod
 stomachus nullam ventositatem patietur: In
 primis igitur curare debemus, vt sit aër opti-
 mus: quoniam in humoribus ipsis melancholicis
 plurimum refert optimi aëris electio: euitareq;
 debet pra omnibus nimis paludosum & crassum
 sicut cōmuniter est in locis Veronē sib. planitiem
 versus, & debet cauere ne in locis humidis de-
 gat & subterraneis, ac expositis Tyrolū versum.
 Omniaq; animi accidentia euitabit, sicut iram,
 tristitiam, melancholiā, omniaq; ingenio conabi-
 tur latē viuere inter musicos & bonos socios.
 Exercebit se cōuenienter manē, equitando, can-
 do, &

do, & parua pila ludendo, aut simile aliquid
faciendo. Curabit quoq; vt quotidie beneficium
ventris habeat. Circa victũ euitabit omnes car-
nes antiquas, vt bubulas, castrati antiqui, atq;
qua crassum dant nutrimentũ, vt pernas salitas
& recentes, omnesq; aquatiles aues, anates,
anseris, & huiusmodi cibos, omnesq; pisces, ex-
ceptis quibusdam, vt lupis qui in aquis curren-
tibus viuunt, auratis, carpionibusq; recentibus.
Comedat leniuilas, maxarones: ab omnibus aliis
omnino cauebit, præcipuè ab anguillis & huius-
modi, quæ crassum & viscosum dant nutrimen-
tum. Præterea omnia lacticinia cauebit, & præ-
cipuè caseum tam recentem, quàm salitum: om-
nia pastilia, placentas, tortas, roffiolos, panem
calidum, malè fermentatum, & sine sale, ac pes-
simè coctum: omniãq; legumina fugiat cuiusq;
generis, aut recentia, aut exiccata, aut cruda:
aut cocta. Cauebit etiam ab omnibus fructibus
& si eis quandoq; uti voluerit, accipiat ante re-
liqua cibaria, sed parcè admodũ. Omnes salatas
erudas fugiet, sed cappares earum vice comedat,
asparagos, lupulos, lapathum, endiuia coctam,
cichorium coctum, aceto & zuccharo cõditum,
vel oleo & sale. Vinum bibet album, sed paucè
coloris, quod rosetum vocant, subtile, transpa-
rens, & bene maturum. Vnico cibo fit conten-
tus, neq; inter prandium & cœnam bibat, neq;
sine fame comedat. Vellem vt hoc anno mense

Iulij, primum tamen aliquantulum purgato corpore cum cassia & rheubarbaro, & syrupo solutiuo, acciperet aquam balneorum de Caldera, eo pacto, quo ei dicent excellentissimi medici qui aderunt. Bis in anno se purgabit, in vere & autumno: & velim quod mitteret e basilica cubiti sinistri sanguinem. Intermediis vero temporibus, inter ver & autumnum accipiet ter aut quater in mense per horam ante coenam infra scriptas pilulas:

Rx. Epithymi Cretensis	℥ vi.
Agarici electi	℥ iij.
Corticum radicum ellebori nigri	℥ iij.
Specierum hieræ simpl.	℥ iij.

Cum melle rosato fiat magdaleon, de quo singulis vicibus drachmam unam accipiat, & formenter pilula tres cum melle rosato: & eo die quo assumet has pilulas, sumet etiam unam scutellam panis loti seu panatella, & aut nihil aut parum admodum bibat, accipiatque sapissimè per horam ante prandium conseruæ florum boraginis atque buglossæ parum. Ante syrupos sumere poterit:

Rx. Electuarij lenitiui	℥ x.
Cum zuccharo fiat bolus.	Pro syrups:
Rx. Syrupi de fumo terræ,	De buglossa,
De papauere	ana ℥ v.
Aquæ boraginis	℥ iij. Misc.
Pro purgatione verò:	

Rx. Con

Rx. Confectionis hamech   ℥ iiij.
 Syrupi rosati solutiui   ℥ iiij.
 Aquæ betonice quantum sufficit. fiat potus.
 Post hanc medicinam utatur sequenti electuario:

Rx. Sacchari rosati   ℥ ij.
 Conseruæ florum boraginis   ℥ ij.
 Buglossæ   ℥ i. s.

Misce, fiat electuarium. Et hæc pro nunc sufficiant pro tali dispositione.

Consult. LXXI. De flatibus hypochondriacis, pro sacrificio.

Primò custodiat se ab omni genere piscium & præsertim palustrium, ab omnibus leguminibus tam recentibus, quam exiccatis, ab omnibus lacticiis, & præsertim caseo antiquo, ab omnibus pastiliis: olera etiam sunt illi pessima, uti tamen quandoq; poterit lactuca leuiter decocta, & boragine, & calendula, quæ vulgò dicitur fior de ogni mese. Bibat vina clara, limpida, & omnino abstineat à crassis, nigris, dulcibus. Comedat tantum in die bis, neq; bibat inter coenam & prandium, præcipuè vesperi. Euitabit omne genus salsamentorum, & carnes salitæ sunt, pisces saliti, oliuæ, & eiusmodi. Non comedat carnes antiquas cuiuscunq; generis sint, sicut bouinæ, caprinæ, castratorum antiquorum. Euitabit item carnes omnes palu-

stres, sicut anserum, anatum, & similes. Et hoc quantum ad viuendi rationem. Utatur singulis mensibus bis in potu vicibus sex infra scripti decocti, ita ut sint duo dies continui, & bibat mane in aurora. Decoctum erit tale:

Rx. Myrobalanorum citrinorum,
Chebulorum, Indorum,
Embllicorum, Belliricorum ana ʒ ʒ.

Contundantur grosso modo, & fricentur manibus cum oleo amygdalarum dulcium, deinde infundantur in libr. ʒ. aquae fumiterre per diem & noctem. Postea

Rx. Epithymi, Polypodij,
Folliculorum sena ana ʒ i.
Seminum citri,
Glycyrrhiza rasa ana ʒ ʒ.
Corticum rad. ellebori nigri ʒ i.

Decoquantur omnia simul in praedicta infusa sicut ad consumptionem medietatis. Facta diligenti expressione & colatura sumatur decoctum, quod totum sumat duabus vicibus, duobus diebus, quemadmodum dictum est. Item habeat caput semper sine capillis, ita ut attondeatur vesperis, & cutim, postea vesperi quando it dormitū, irrigatur oleo amygdalarum dulcium. Item abluat caput bis in septimana infra scripta decoctione.

Rx. Maluae, Radicum althae,
Florum camomilla ana man. ʒ.
Boraginis, Calendula ana man. ʒ.

Farfurum tritici   pug. ij.

Bulliant omnia simul in aqua fontis ad cōsumptionē medietatis. Cū hac aqua colata caput abluat, & post ablutionem & exiccationem illinatur prædicto oleo amygdalarum dulcium, & habeat semper capillos detunfos vsq. ad cutim, ut dictum est Item frequentissimè etiam singulis diebus, si possibile est, bibat ante prandium per horas tres magnam scutellam brodij pulli cum modico zuccharo: hoc enim erit illi maxime utile. Item semper teneat suum ventrem mollem, & utatur clysteribus frequenter cum oleo communi & decocto maluarum, althææ, camomillæ, addito modico salis, & uncijis duabus mellis rosati colati.

Consult. LXXII. De passione hypochondriaca cum annexis symptomatibus, nimirum tremore cordis, & ventriculi mordicatione, & totius corporis macie, pro Veneto.

TRi statur iste Nobilissimus vir sine causa, timet non timenda, & non latatur. hoc est primum symptoma, quo maxime affici consuevit. Est aliud, quod quotidie in maciem devenit, & maxime hoc anno videt se aridiorem factum quam duobus præteritis annis. Congruerit præterea, dixitq; hoc anno in prima qua,
drage

drageſtina hebdomada correptum eſſe à quodam
 cordis tremore, quo frequentius ſolebat corripi.
 Dixit etiam, ſingulis diebus affligi circa finem
 concoctionis ante prandium & cœnam eroſione
 ventriculi, vt debilitetur, & querat ſubito ci-
 bum, & famẽ incurrit, à qua irritatur: aſſum-
 pto autẽ cibo nihil ſentire dixit. Hęc ergo ſunt
 ſymptomata, vt ea per capita colligã, quibus af-
 fligitur: Triftitia, metus ſine cauſa perſeuerãt,
 tremor cordis nõ perſeuerãt: tertiuẽ eſt gracilitas,
 quartum mordicatio vètriculi ante cibum. Hęc
 ſymptomata cum ſint præter naturam, non
 debent perdurare, & ſunt inuenienda cauſe,
 quia ſine inuentione cauſarum non poſſumus
 modum curãdi & præſeruãdi inuenire. Incipia-
 mus igitur à primo illo affectu, à timore ſubito
 & triftitia præter rationem, quam melancho-
 liam appellant: huius ſymptomatis, inquam, in-
 cipiamus cauſas indagare. Certè timor iſte pro-
 uenit, quia corruptæ ſunt imaginatiua & co-
 gitatiua, quia cogitat quæ non ſunt cogitanda:
 imaginatiua autem & cogitatiua ſunt opera-
 tiones animales in cerebro apparentes ſecundum
 medicos. Eſt igitur affectus iſte cerebri, & actio
 corrupta operationum intrinſecarum anima-
 lium cerebri. Cauſa poteſt eſſe diſpoſitio exi-
 ſtens in cerebro præter naturam, vel in toto am-
 bitu, vel in parte aliqua. In cerebro autem non
 poteſt principaliter eſſe, quia habemus ſigna
 mani

manifesta: habet enim interualla manifesta, & perseverat pluribus temporibus sine ipso affectu: si enim haberet affectum in cerebro essentialiter, perpetuum haberet timorem. Non est igitur in cerebro essentialiter, sed per consensum. Consensus autem iste præcipue & per se talis metus sine causa à vaporibus melancholicis, & ab humoribus melancholicis provenit, ut dicit Galenus III. de loc. affect. & sunt vel in cerebro, vel in ambitu totius corporis: & duæ sunt species melancholia, & non sunt plures, quia vel vapor vel humor est per essentiam in cerebro, vel in ambitu venarum. Non possumus autem dicere, quod sint in venarum ambitu per se, ut probabimus: quia non consequuntur accidentia, quæ solent consequi, ubi humor melancholicus fuerit in venis, ratione cuius humoris vapor ascendit, & sunt symptomata melancholica, ut dicemus. Cum igitur non sit in cerebro causa ipsius, nec in ambitu venarum, querendus est ergo alius locus. Et quia metus non est causa per se, nisi ab humore melancholico, & cum non sint illæ duæ species, videndum est quid sit causa huius metus. Gal. posuit aliam speciem melancholiae loco citato, quam hypochondriacâ appellavit, ratione membrorum naturalium: & posuit illam ex Diocle, ex fervore sanguinis existentis in venis mesaraicis inter hepar & ventriculum causatam. Cum ergo non sit in cerebro, videamus an sit in ambitu

totius

totius, vel in venis illis mesaraicis. Quòd potius sit imaginatio ista & tristitia præter rationem, ratione affectus hypochondriaci, per signa probatur propria & pathognomonica. Primò videmus affectu habere periodos. Sed posset quis dicere, illa etiam quæ ratione venarum fit, ab ambitu quarum ascendunt vapores vel humores melancholici, potest habere periodos: ideo signum istud sit commune. Præterea patitur tremorem cordis, scitur autem quam communicantiam habeat cor cum ventriculo, inò dolor in ore ventriculi appellatur morsus cordis, & cardiacus affectus: & nosciebāt antiqui distinguere an cordis, vel vetriculi esset affectus. Ego potius credo, quòd ratione ventriculi fiat, quoniam nobiliss. iste vir habet cor validissimæ caliditatis & siccitatis, resistens nocuentis. Ideo tremorem non patitur in corde ratione imbecillitatis, sed ratione ventriculi: ergo propter vapores ascendentes à mesaraicis venis fit. Mordicatio etiam apparet circa finem concoctionis, eamq. percipit talem, ut deficere videatur, nisi cibum assumat: & hoc est ratione humoris acidi mordicatis, quæ mordicatio facit ut incidat in talem defectu, ex quo cibo sumpto quiescit. Præterea propter privationem reliquorum signorum, quòd affectus iste non sit ratione sanguinis adusti in venis existentis per se, quia non video nigredinē in corpore, ut possumus dicere à sanguine adusto in venis existen-

te causari, quia carnes lucide sunt, & optimi
 coloris: & dicit Galen. VI. de tuen. valet. humoris
 dominium à corporis colore indicari, nisi in pro-
 fundum decubuerint humores. Si ergo in venis
 humorem illum haberet, nutriretur ab humore
 illo, & color carnis similis esset humori illi. Cum
 igitur non videam vestigiū melancholici humo-
 ris, quia illi, qui talē habent in venis humorē, &
 nutriuntur ab illo, efficiuntur admodum nigri:
 & ex alia parte cum videam signa propria at-
 testantia affectum hypochondriacum, ideo non
 dubitavi, quòd passio hæc melācholica sit ratio-
 ne affectus hypochondriaci. Sed quoniā hęc agrī-
 tudinem nō possumus curare, nisi videamus eius
 naturam, & quomodo eam consequantur acci-
 dentia alia, dico ego omnia symptomata depen-
 dere ad hoc affectu: & si remouebimus hunc af-
 fectum, remouebitur tremor, qui fit ratione va-
 porum, qui eleuantur ab illo loco. Præterea are-
 factio totius pendet ab eadem causa, & natura
 huius agritudinis hoc indicat: quia dicit Gale-
 nus, quando humores crudi in ventriculo gene-
 rantur, hepar attrahit humores illos crudos à
 venis mesaraicis: & quia fortior fit attractio
 propter validā hepatis caliditatem, & humor
 tenuis facile ebullit, ideo fit inflāmatio, & ed ma-
 ximè accidit, vbi hepar calidissimum sit, & ven-
 triculus frigidus. Et cum nobilissimus iste vir
 sit tēperatura calidissima, & habeat calidita-
 tem

tem in hepate cum frigiditate ventriculi, quæ licet naturalis non sit, est tamò acquisita frigiditas multa in ventriculo, tum quia delectatur calefactione ventriculi, tum etiam quia dicit se habere deterius hyeme quàm in æstate. Et licet dixerit Hipp. Ventres hyeme natura calidissimi sunt, illud dixit per antiperistasis, quia frigiditas aëris occursans vinit calorẽ interius, ideo validus est. In senibus autem frigiditas occurrens penetrat ad ventriculũ, quia non fit in illis antiperistasis, cum sint pauci caloris: ideo peius se habent in hyeme, sicut animalia frigida: nõ inuuantur autem nisi qui habent antiperistasis in validissimo frigore. In æstate verò calor aëris corrigit frigiditatẽ, ideo melius se habent. Præterea abundat rugitibus, & flatibus, & pituita crassa, hoc est signũ frigiditatis, cũq; eleuatur à ventriculo, facit circulũ, & multũ refrigeratur. Stante ergo hepatis caliditate, & ventriculi frigiditate, tardatur cõcoctio, abundat cruditas, hepar calidum attrahit multũ cibũ crudũ continuẽ. Et cum in venis illis mesaraicis sit redundantia talis humoris crudi, exhalatio fit deterior, quia obstruuntur: & quia maior fit caliditas hepatis propter obstructionem illam, cum non possit trãspirare, cõtingit quòd ex maxima caliditate hepatis naturali & aduentitia, & ex obstructionibus, sanguis multiplicatur crassus & adustus ex nimia caliditate, & ille sanguis redun-

dat ad venas, & ad ambitum venarū, redundat
dico per accidens: nec principalis egritudo fit in
venis, sed per consensum à primo affectu, quia
adustio tantum fit in hepate ratione maximi ca-
loris hepatis. Et hinc pendet omnes leges & pro-
pheta. Est ergo sanguis aliquis adustus in ambi-
tu totius, qui cum non sit simplex & verus, sed
mixtus pluribus crudis humoribus, & cum actio
fiat à calore moderato, ideo corpus non bene nu-
tritur. Et licet plurimus sit sanguis in venis, non
nutritur, quia non est gratus naturæ, ideo exare-
scit. & licet sumat cibū, non facit pro vera nu-
tritione. Et hæc est causa tertij symptomatis,
propter cruditatē & putrefactionē humorū te-
nium, qui transeunt in aciditatē: ideo isti euo-
munt acida. Tum etiam ratione abstractionis
causantis caliditatem maximam in hepate, non
nutritur vt oportet, quia sanguis non est lauda-
bilis: ventriculus enim non concoquit, propter
frigiditatem: hepar verò propter caliditatem
maximam non facit sanguinem idoneum, &
adurit: ventriculus autem crudum dimittit hu-
morem. Causa verò cur debilitatem ante cibum
sentiat, est, quia cum sunt digestiones, membra
redduntur auara: ideo vena trahunt ab hepate,
hepar à venis mesaraicis, mesaraica à ventricu-
lo, facta vltima cōcoctione, cum percipit ventri-
culus mordicationem, debilitatur, quia indiget
multo nutrimento tum, propter humorem mor-

dicantem: sumpto cibo obtūditur acrimonia hē-
 moris, & hepar inuenit quod attrahit, & vent,
 & tunc cessat symptoma. Hęc igitur sunt sym-
 ptomata, & cause symptomatiū, quę pēdent ab
 affectu hypochondriaco, quem melancholicā hy-
 pochondriacam appellant. Cur autem habeat in-
 terualla per duos annos? hoc est, quia cum nō sit
 per essentiam in capite, sed ratione obstructio
 & humoris feruescentis in venis mesariciā pēt
 habet interualla: & si leuabitur obstructio
 euacuantibus, & à victu debito, liberabitur. Si
 verò multiplicabitur, hoc est vel ab aere, vel à vi-
 bo, aut ab aliqua alia extrinseca causa, vel à
 humore corporeo, augetur morbus. Nō fuit au-
 tem mirum si hoc anno multiplicatus sit, quia
 (vt dicit Hippocrates & Galen. tertio Epid.)
 cum aēr nebulosus est & humidus, spiritus ex-
 stens in ambitu totius, & sanguis, ab aere nubilo-
 so crassescit, & non sunt debite transpirati-
 nes, multiplicantur humores, fiunt mala coctio-
 nes, calor naturalis obtunditur, fiunt obstructio-
 nes, & symptomata dicta causantur. Vnde ego
 crediderim, symptoma hoc etiam nō nisi per ac-
 cidens contingisse, quia humor melancholicus non
 per se, sed per accidens multiplicatus est, pro-
 pter feruorem hepatis adurentis, ob obstructio-
 nem, quę facit inflammationem in venis, &
 sanguis seipso calidior factus est: affectus autem
 non est per se à melācholico humore, sed à phleg-
 mati

gmatico frigido ebulliente circa illas partes. Unde à medicis cura variatur non parum: alij frigidam credunt esse affectionem, & ad calida recurrunt, & nõ parũ nocet, quia hepar inflammant: alij ad frigida descendunt, & nocent, quia frigidus est ventriculus, hepar calidũ: unde fit, ut cum vnũ sanetur, alteri noceant. Cum igitur humor phlegmaticus frigidus sit causa huius affectus, & non humor calidus, frigiditate non indiget, sed indiget a pertione obstructionis. Ideo Gal. III. de loc. affect. contra Dioclem disputans, cum de inflammatione venarum mesaraicarum loqueretur, dixit Dioclem non assignasse rationem, cur ex ascensu vaporum fiant tristes imaginationes, cum tamẽ humor melancholicus non sit redundans: ac si videretur alienum, quò d fieret affectus melancholicus, & non ab humore melancholico. Ideo Galenus posuit tres differentias, & quòd alia sit melancholia species, cum vapores eleuãtur ab humore crasso frigido, quibus spiritus obtenebrescũt: & illa tenebrae sunt causa quòd timeant, cum spiritus non habeant claros, timentq; ac si viderent tenebras, & essent in tenebris exterioribus, quia nati sumus ut viuamus luce ex spiritu animali, scilicet qui lucidus est. Qui ergo fuerint tenebrosi ex melancholia vera, patiuntur melancholiã: qui autem ex vaporibus ab humore pituitoso eleuatis, hypochondriacam passionem incurrunt, propter

obstructionem venarum mesaraicarum ab humore pituitoso. Cognita natura morbi, apparet quid praesagiendum. Ego nullum aliud praesagium proponam, nisi quod à Galeno propositum est, qui loquens ex Diocle dixit, quòd à quacunque causa proueniat hypochondriaca passio, prorogatur in pluribus, & non curatur, nisi diligentes simus, & in multis annis. Quantum ad curationem attinet, cum hic duo sint humores multiplicati praeter naturam in ambitu totius, tam ratione ventriculi, quam ratione hepatis, & ex vrina apparet, quae coloratior est, quia seruior est in toto, & excessus maior quam sit opus, & obstructio ad est: ideo ad veram curationem primò cacochymia, quae est in toto, remouenda est quia non curabitur obstructio hepatis, & eius temperatura vna cum temperatura ventriculi non redigetur in melius, si permittamus hos humores etiam quo ad praeservationem. Imò si stabit cacochymia, succedet agritudo, & vel in humorem melancholicum incidet, vel in agritudinem deteriorem. Ideo primò est euacuandum corpus, & haec prima est indicatio rectè operandi. Circa euacuationem modò bene constituti sunt multi modi: & primò missio sanguinis proposita est, deinde pharmacia. Vtrunq; conuenit, quia sanguis malus multiplicatus non debet permitti, sed euacuari, vt natura rectificato hepate faciat meliorem sanguinè. Sed vbi haec duo conueniunt

debe

debemus incipere à missione sanguinis, antequam medicamentum purgans exhibeamus: nisi fortè lenitiuū exhibere vellemus, ad euacuandum id quod in ventriculo & in intestinis, & in rīs (vt isti dicunt) ductuū reperitur. Et accederem ad venā illā quæ à fonte euacuat, ad basilicam scilicet, vt fieret euentatio & refrigeratio hepatis. Si etiā à vena media, vt propositum est, fieret, nō esset error: quia Hippocrates in II. reg. acut. & Galenus dicūt: Si non inuenitur basilica, mediam tangas. Ideo non est disputandum an media vel basilica sit secāda. Si à media euacuabitis, quia habet ramum magnum à basilica, poterit tāgi: sola autē media solet secari cū laesio est in cerebro, vt ab vtroq; euacuetur. Facta sanguinis missione, non omitterem euacuationem per pharmaciam. Sed quia concocta medicari atque mouere, non cruda, debemus, maxime si obstructio sit in mesaraicis, debent aperiri, vt melior fiat attractio: ideo syrups abstergentes & aperiētes cōueniunt. Tales autē syrups sumuntur ab indicationibus rectè operandi: & quia supposuimus in toto sanguinē calidiore hūmori crudo permixtū, stante vetriculi frigiditate, cū prima cōcoctio nō corrigatur à secunda, ideo si in ventriculo est cruditas, attrahitur talis, ideo humor crassus est incidendus. Et quia hepar calidum est, non vtemur calidis incidentibus: ideo vsus syrups acetosi conueniret. Et

quia dicit Hippoc. III. reg. acut. cum Galeno, acetum conuenire magis biliosis, quam melancholicis: & dicit ibi vnū verbum, quòd acetum facit degenerare bilem in pituitā: an verum sit, & fieri id possit, remitto alijs considerandum, quia Gale. locū illum transit sicco pede. Quamuis igitur acetum non cōueniret, quia abondat humor melancholicus, associabitur cum syrupo de pomis, in quo est frigiditas & humiditas ad contemperandum feruorē sanguinis, & humor ille adustus reducetur ad temperiē: ex acetoso autē habebimus incisionē, & cum melle rosato parabimus ad abstergendum. Decocta acciperemus de buglossa, boragine, capillis Veneris. Pro euacuatione autem eligerem eradicatua, vt confectionem hamech, in qua est agaricū & colocynthis, quæ crassos humores euacuant: est præterea sena, polypodium, epithymū, quæ euacuant efficacissimè humorē melancholicum, & maximā habent vim corroborandi, quia ingrediuntur in ea myrobalani omnes: & fortè magis dicenda est medicina securitatis à Mesue, quàm diaphinico. Et si vellemus aliud, syrupus rosatus solutius addi poterit ad confortandum cor, hepar: quia facit solutionem aliarum medicinarum meliorem. Circa euacuationem hætenus persisterem. Propositum est, an hæmorrhoides essent prouocandæ. Certè feruor sanguinis circa venas mesaraicas existens ita calefacit
hepar,

hepar, vt necessariū sit quòd multiplicetur humor melancholicus in venis. Eset optimū tempore veris prouocare ipsas : sed postquā hominē dimittemus , sibi ipsi redibit dispositio. Si ergo haberet hæmorrhoidas quæ veris tēporibus fluerent, contemperarent hepar, & euacuarēt melancholicū humorē. Sed in appositione sanguisugarum nihil spero, quia crassum sanguinem dimittunt, & attrahunt subtilem, cū non sit ibi foramen. Vtilitas autem, quam spero, non ex attractione sanguinis, sed quia aperiuntur per se ex tali applicatione. Et vidi ego mercatorem frumētarium, cui affecto liene à tumore maximo iussi vt prouocarentur, & duabus sanguisugis applicatis ita aperta fuerunt, vt exirent viginti libræ sanguinis, ita vt crederē bouē iugulatū. Quia ergo videmus quòd spōtè in multis sanguis euacuatur, apertis illis, nō ex sanguisugis sperarem vtilitatem, sed ex apertione quæ sequitur. Proposita fuere balnea ex dulcibus aquis: & ego illa laudo, quia corpus humectant, coctionem adiuuant, calorem hepatis contemperant, & corpus maximè corroborabunt. Ideo parare poterimus tinā in domo, & ibi permanebit vsque ad guttur, & post balneum corpus mungetur cum oleo de rosetis. Balnea tamen non sent nisi factis prius euacuationibus, & apertis obstructionibus. Ad præseruandum, quia in presenti modica est obstructio, licet

sanguisuga non prouocarent, paucum damnum
 faciēt, quia vncia dua vel tres ad plus euacua-
 rentur, vel aperirentur, quod esset valde vile.
 Proposita autē suere balnea Patavina & Cal-
 deriana. Patavina nullo modo conueniunt ra-
 tione sua caliditatis: & si non timerē ventricu-
 lum, laudarem Calderiana, & credo quod con-
 uenirent, quia aperiunt obstructiones, & pro-
 uocant vrinā: & domino Fabio Contareno as-
 fecto olim melancholia, mirum in modū profue-
 runt. Nunc autē conqueritur de ventriculo fri-
 gidiori: sed scio curatū fuisse à melancholica as-
 fectione, & nescio quomodo cōqueratur, cum sit
 pinguis, & optimam habeat habitudinē. Et hac
 dicta sint circa balnea. Pro confortatione, &
 conseruatione sanitatis, & ad contemperandū
 hepar & vētriculum, & ad apertionem vena-
 rum mesaraicarum, laudarem pro re familiari
 continuē vtenda, vt tempore totius anni vtere-
 tur zuccharo rosato cum puluere rhabarbari,
 quia ex hac semper educeretur aliquid aggre-
 gatum in mesaraicis. In æstate verò, prætermis-
 so zuccharo rosato, cassie drachmas quinq; vel
 sex, cum semidrachma rhabarbari eligerē: præ-
 ter illos dies æstiuos cum zuccharo rosato mi-
 scerem cōfectionē dianthos, & species diamasci
 dulcis, & diacinnamomum. Præterea circa ci-
 bum & potū & circa reliqua rectē se habeat.
 Et circa potum, credo quod tota vis consistat in
 elect

electione boni vini, quia vinum continuum est:
 & ideo vinū bene maturū, & albū, & cerasio-
 lum esset eligendū. Conuenientius autē pro sto-
 macho esset quod minus albū est, quia vina al-
 ba in hac ciuitate Venetiārū habent quandam
 crassitiem. Et ita ego istō itinere procederem.

Consult. LXXIII. Ad rami-
 cem intestinale.

ET locus & modus tumoris, & materia ex-
 iens, quæ proculdubio ex intestinis est, ma-
 nifestissimè indicant esse ramicem intestinale,
 non ex apertione, sed ex ruptura peritonæi. Pro-
 pterea cura perfecta non est tentanda, quam
 omnino fieri nō posse arbitramur, præcipuè cum
 tandiu perseverauerit. Sed quæ cura adhiberi
 potest, ne in deterius decidat, & vt cōsuetā ne-
 gotia transigat, talē esse iudicauerim. Primò, vt
 perpetuò se abdicet ab aëre frigidiorē circa par-
 tes illas affectas, & à frigore pedum, quin etiā
 totius corporis, quantum fieri potest: euitetq; etiā
 nives & pluias, quæ vel caput & alias corpo-
 ris partes humectent & refrigerent. Caueat à
 quocunq; valido motu, ab equitatione equorum
 solutum vel incomodè ambulantium, & à sella
 duriore ac aspera, & à stapedibus longius pro-
 ductis, & nō equitet post cibū aut potum, illud
 enim pessimū est. Caueat à coitu præcipuè in-
 tenso, à retēione anhelitus, à nimia cōpressionē

ventris, à clamore, à vociferatione, ab occasione
 rufsis, & sternutationis magna. Effugiat cõpo-
 rationes & comestationes, sitq; parci victus: hu-
 tantum in die comedat & bibat, in prædio sci-
 licet & cœna. Cibaria sunt simplicia, vnius ge-
 neris, minimè flatuosa, sed boni nutrimentii. Pes-
 sima sunt omnia lacticina, pisces, legumina,
 olera, allia, cæpe, & huiusmodi: pastica, resfri-
 xa in sartagine, castanea, & tandè omnia que
 flatuosa sunt, ac vina dulcia ac crassa, & noua
 turbida, quale mustũ est. Caveat à fructib. præ-
 cipuè vuis & pomis cuiuscunq; generis. Habeat
 quotidie beneficium alui, neq; hoc dimittat, quan-
 tum fieri potest: quod si quandoq; deficiat, sup-
 pleat vel cum clysteri communi, vel cum pilula
 aloës simplicis ad pondus ℥ j. sumpta per ho-
 ram ante cœnã: vel cum terebinthina, ad pondus
 ℥ j. sumpta tribus horis ante prandium. Utatur
 sæpe pilulis de hiera simplici: sicut ter vel quater
 in mense, sitq; pondus ℥ j. hora vna ante cœnã.
 Descriptio autem pilularum talis sit:

Rx. Cinnamomi, Croci,

Cubebarum, Masticis, Asari,

Spicæ ana ℥ ij.

Aloës optimæ ℥ i s.

Puluerizentur per se, &c. Quantum verò ad
 extrinseca localia attinet, primò tumorem ru-
 pturæ liniat blandè singulis diebus, siccando
 cum oleo anethino. Postea vbi ex recta ratione
 ruff

victus, purgationibus & linimento retrocesserit intestinum ad interiores partes, quemadmodum consuevit, tunc apponat ceratum, firmissimè adherens loco, quod conficitur vulgò apud aromatarios, & appellatur ceratū de pelle arietina. Deinde supponat ligaturam ab optimo artifice ita compositam, vt & firmissimè adstringat, & sustineat, & minimum aut nullum excitet dolorem, sitque mollissima & lenissima tactu, quantum fieri potest, quam die ac nocte affixam loco tenebit: singulis autem quibusque xv. diebus, aut saltem tribus septimanis ceratum innouabit. Hæc sunt, quæ ad possibilem curam præcipuè mihi præstare videntur.

Consult. LXXIII. De hernia.

Primo abstinerebit ab omnibus rebus ventosis, sicut à lacte, à fructibus, ab omnibus leguminibus, ab alijs, cæpis, & tandem ab omnibus radicibus. Cavebit etiam ab omnibus generantibus humorem crassum, sicut sunt res friete in sartagine, pisces, panis azymus, caro porcina, caseus, vina crassa & dulcia, præcipuè nigra. Cavebit ab omni valido motu, sicut saltu, vel repente ascendere scalas, vel currere. Equitatio illi est cõtraria admodū, præcipuè in equo saltante aut citò ambulante, & cum sella dura inaequali, & cum stapedibus longis, & hoc præcipuè

cipue post cibū. Cauebit ab omni clamore magno, à cantu alto, à retēitione anhelitus, à siffularū sono, & præcipue earū quæ vulgò Corneta dicuntur. Cum hac victus ratione sumet ter scaldem in mense resinam pinguem purissimā aut abietis, aut laricis, præstat tamen laricina, & sumat semunciā singulis vicibus cum drachma specierū hieræ simplicis, faciendo bolū cum zucharo: sumet autē tribus horis ante prandium. Caueat à potu aquæ, & præcipue si admisceatur vino. Cauebit quantū poterit ab omni genere acetariorū, & herbarum crudarū. Præterea apponet loco rupto vel rumpendo ceratū de pelle arietina, vel ceratū quod vulgò dicitur pro ore patis, & ita apponet, vt supra aptetur ligatura consueta: vel loco cerati illam apponet habentem figuram hemispharj: ita vt planum hemispharj sit extrinsecus, convexum intrinsecus supra rupturam: sitq; illa convexitas sensim rotunda, neque multūm protuberans, ne nimia compressione infigatur dolor, firmeturque, supraligetur cum ligatura consueta.

Consult. L x x v. De imbecillitate ventriculi, cum fluxu mensium alborum, pro matrona Veronensi.

VT matrona ista nobilissima præseruetur, primò attendendum est recte victus rationi. Atque in primis cauere oportet à cibis post

pastilibus, à lacticijs, & piscibus, placentis,
 à carnibus suillis, ab ambus quæ in aquis de-
 güt, ut anseribus & anatibus, ab oleribus cru-
 dis, & fructibus, præter ficus bene maturas: ab
 omnibus rebus frictis in sartagine, à legumini-
 bus, à carnibus antiquis, sicuti bouinis. Vinum
 nec nimis potens, nec nimis pauciferum, sed me-
 diocre, limpidum, & clarum & præcipuè non
 sit acerbum: non bibat inter cœnam & pran-
 dium, præcipuè post cœnam. Quantum attinet
 ad medicinalia, consuescet sumere singula septi-
 mana semel tres scrupulos hieræ simplicis in for-
 mam pilularum redactos, una hora ante cœnã.
 Descriptio hieræ erit ista:

Rx. Aloës optimæ ʒvj. Cinnamomi,
 Mastiches, Spicæ, Croci, Asari,
 Cubebarum ana ʒi.

Puluerizentur omnia per se, deinde miscean-
 tur, postea fiant pilulæ: singula sint unius scru-
 puli. Præterea illinet renes uniuersos infra scri-
 bendo linimento:

Rx. Consolida maioris,
 Rosarum rubearum,
 Radicum rubi, Nucum cupressi,
 Rasa tabularum ana ʒij.

Bulliant omnia simul in aqua communi, ad cõ-
 sumptionem duarum partium. Deinde

Rx. Olei rosacei completi,
 De cotoneis, De myrtis ana ʒi.
 Bulli

Bulliant omnia simul ad consumptionem aqua.
Deinde

Rx. Sandarachæ, Mastiches,

Thuris

ana ʒ ij.

Conterantur minutissimè; & ponantur in prædictis oleis, & commisceantur: deinde fiat linimentum, addita modica cera. Hoc linimento ilinet vniversos renes vsq; ad sedem, prætermissa spina dorsi: & temporibus calidis illinet: eo frigidò: hyeme verò modicè calfiat, quoad tepescat. Præterea laudo vt alterno mane vna hora ante prandium sumat pilulam factam ex mastiche in puluerem redacta, quæ optima sit, & electa. Hæ autem pilule formentur cum melle rosaceo: pondus singularum pilularum erit scrupulus. Hoc modo si perseuerauerit in hac victus ratione, & his remedijs vsa fuerit, non vereor quin S. D. non sit intentam sanitatem consecutura, ad laudem Dei omnipotentis.

Consulta. LXXVI. De affectu hypochondriaco, pro Comite de Montfort Germano.

Laborare Illustrissimum Comitem eo affectu non dubitamus, quem antiqui medici flatum hypochondriacū, recentiores myrachiæ appellarunt: ita enim esse, & mœstitia præter causam, perpetuiq; serè circa hypochondria vortitus facile ostendit. Cui verò huiusmodi affectus

à contraria intemperie duorum membrorum depē-
deat, ventriculo inquam frigidiore, & hepate ca-
lidiorē, habemus in Illuſtriſſ. Comite vtriuſq;
intemperatura maniſeſtiſſima ſigna. nū & tardē
admodū concoquit, plurimāq; redundat pitui-
ta, & quod ad ventriculum attinet, inuatur à
calidis, nocuentōq; afficitur à frigidis. Renes
verò calidiores, arenarum rubearū frequens &
copioſa eiectione oſtendit, vrina lutei coloris, ſub-
tilis, pellucida: puſtulaq; quandoq; erumpentes,
mordaces, vlceraq; emanantia, caliditatē inſi-
gnem hepatis arguunt. Aegritudo igitur Illu-
ſtriſſimi D. eſt intemperies ventriculi frigidior,
& hepatis calidior, à quibus proximē generan-
tur ſymptomata cruditatis, flatuum, mæſtitia,
ob vapores feruefactis & aduſtos, à venis me-
ſaricis aſcendentes ob materie inflammationē
in illis partibus collectæ. Hinc oritur curationis
difficultas, & morbi longitudo: cū enim ven-
triculus calidioribus ad curationē indigeat, he-
par verò frigidioribus, nō pot eſt medicus alterū
ſine alterius inſigni noxa curare: vnde etiā mor-
bi longitudo confequitur, præcipuē quoniā duo
illa membra vniuerſo corpori nutriendo inſer-
uiunt, quæ cūm egrotent, neceſſariū eſt nutri-
mentū quoq; generari neq; aptū, neq; vtile cor-
pori. Tot igitur ſunt cauſæ, & longitudinis, &
malitia morbi, quibus poſtea ſi acceſſerit mala
viuendi ratio, & medicorū importuna & mæſe
intel

intellecta curatio, tum nihil deerit ad perniciem Illustrissimi Comitis perficiendam. Primum igitur pro scopo curandi illud est proponendum, ne aliquis medicus audeat totis viribus, vel magno aliquo impetu ad morbum tollendum proficisci, siue purgando, siue alterando, vel corroborando processerit. Cum enim purgationes fiant per attractionem humorum à tota corporis circumferentia per hepar ad ventriculum, venenosa virtute phar-maci violenter attrahente, necessarium est ut ab huiusmodi purgatione tam ventriculus quam hepar mirum in modum debilitentur, exsiccantur, proprioque ac naturali calore destituantur, ac consequenter ad omnem perniciem prae-arentur. De alteratione verò & corroboratione quid dicere oportet? Quomodo enim vel ventriculum, quantum oportet, calefaciet medicus, vel refrigerabit hepar, sine alterius maximo detrimento? Ergo primum providere debemus, ut placidè moderateque omnia pertractentur, & siue purgatione, siue alteratione indigeat (utroque enim indigebit) tam haec quam illa cautissimè fiat: quòdque vno impetu confertim fieri non potest, longo tempore paulatim efficiatur. atque haec videtur esse tota ratio curationis in Illustrissimo Comite, à qua si tantillum discesserit, praeterquam quòd frustra laborabit, maximis etiam periculis se exponet. Exordiendo igitur curationem magis particularem, dicimus

Illustriſſimam D. S. potiſſimam ſpem in re-
 liſſima victus ratione conſtituere debere: ac
 primò omni diligentia procurare debet, vt ab
 omnibus animi moleſtiis prorsus liberetur, ſu-
 giat præcipuè aulica negotia, in quibus nunquã
 ab ambitione, ab amulatione, ab ira, à ſuſpicio-
 ne & odio poterit ſeparari: hæc enim omnia ita
 aula & regis domibus ſunt annexa, vt nullo
 vnquã tempore, neq; ſegregari potuerint, neque
 poterunt. Quãdiu igitur in negotiis aulicis im-
 plicabitur, tandiu morborum ſuorum cauſam
 præcipuam fouebit. Ergo, ſi ſanitatẽ procurat,
 ad animi quietẽ, & ad tranquillitatem conſu-
 giat, propriisq; fortunis amplis & honeſtis con-
 tentus ſit, eligãtq; habitationem optimi aëris,
 & iucundam: opportunisq; & cõmodis venatio-
 nibus corpus exerceat, atq; in aliis honeſtis vo-
 luptatibus occupetur, cum iucundis amicis ver-
 ſando, ludendo, & confabulando, de nullãq; alia
 re minus, quã de ſua aegritudine ſit ſolicitus,
 tantũ ſe cuſtodiat, & muniat, in reliquis mor-
 buri contemnat. Cauebit tam à frigore intenſo,
 quã à calore: vnde & ventos omnes euitabit,
 niuesq; horridas, & pluuias: ſed aëri tranquillo
 ſe ſemper exponat: & ſi quandoq; aliquo vrgẽ-
 te negotio cogetur in aëre intemperatũ accede-
 re, muniat ſe opportunè his, quæ illi tẽperatura
 aduerſari poſſent. A Venere non omnino velle
 abſtineret, imò (quemadmodum ego opinor)

H h moder

moderata Venus illi non mediocriter conferet, si modo comode, & suis temporibus illa utatur. Tempus opportunum tam Veneris, quam exercitij est, cum ventriculus sit à cibo vacuus: facta enim prima cōcoctiōne, tam ad Venerē, quā ad exercitiū accedere oportet. Procuret præ cæteris omnibus, ut quotidie habeat alui beneficiū. & ad hunc usum summopere laudo illud etiā quod prius admonui, ut habeat familiare terebinthinam Cypriam, quā deglutiāt ad quātitatē unci parvæ, tribus horis ante prandiū, semel aut bis aut ter in singulis septimanis, prout expedire videbitur. Nam præterquā quod aliam mollem efficit, ventriculū etiā purgat, obstructions aperit, urinam promovet, calefacit ventriculum, neq; propterea hepar ledit, imò & illi mirum in modum confert, aperiendo, abstergēdo, & mundificando. Quantum verò ad cibū & potū attinet, primò evitabit tanquā pestem multitudinem cibariorū, sed unico tantum cibo contentus erit, neq; illo copioso, sed semper citra satietatem à mensa recedet. Erunt cibi laudabiles, à quibus nunquā discedet, caro pullorum, hœdorum, vitulorū lactentiū, phasianorū, perdicū, & avium campestrium pinguiū, præter coturnices, quas vulgò qualias vocāt: utetur ovis feribilibus, & recentibus. Abstinebit ab omnibus carnibus antiquis, ab avibus palustribus, à carne porcina, à piscibus, à leguminibus, ab oleis, à fructibus

à fructibus, à caseo, & ab omnibus lacticiis,
 ab usu aromatico, à rebus frictis in sartagine.
 Vinum eliget album, clarum, pellucidum, bene
 maturum, mediocriter potens (vina enim potètia
 sunt illi maximè infesta) quod etiã vinũ mode-
 ratè bibet, in prandio tantũ & cœna: & omnino
 cõpotationes effugiet. Hæc est victus ratio à S.
 D. diligentissimè seruanda, in qua ferè tota cu-
 rationis spes statuenda est. Quantũ verò ad me-
 dicamèta, in illis ero admodũ parcus: laudarem
 tamè vt bis singulis annis moderatè se purgaret
 vere inquã et autũno. Esset purgatio huiusmodi

Rx. Specierum hieræ simpl. ℥ ij.

Floris cassiæ ℥ x.

Cum saccharo fiat bolus, sumendus hora an-
 te prandium. Deinde

Rx. Syrupi de cichorea Nicoli sine rhabarbara

Mellis rosati ana ℥ j.

Aquæ absinthij ℥ iiij.

Misce pro vno, & sic pro septem. Deinde

Rx. Rhabarbari electi ℥ ij.

Spicæ gr. x

Irrorentur vino albo aromatico, deinde infun-
 dantur in aqua endiuie per horas decem.

Postea Rx. Syrupi rosati solutiu ℥ iiij.

Misce, & fiat potio, danda in aurora cum cu-
 stodia. Hic est modus purgationis, quem tam
 vere quàm autumno poterit obseruare. In spa-
 tiis verò intermediis, si quandoque terebin-

Hh 2 thine

rhina vsus non sufficiet ad ventriculum idoneè expurgandum, poterit quandoq; mandere scrupulos duos rhabarbari electi, & deglutire tribus horis ante prandium. Utetur etiam frequentissimè ante prandium & cœnam saccharo rosaceo ad vncia quantitatem: est enim & ventriculo, & hepati, & renibus quammaximè vtile. In extrinsecus autem linimentis parum admodum confido, ideo illa omnia consultò prætermitto. Neque hîc electuariorum & confectionum multitudinem congero, noui enim quantum turba ac multitudo remediorum confertim congesta diuturnis morbis nocere solet. Et hæc si rectè obseruauerit, spero Illustrissimam S. D. bene habituram, cum Dei optimi auxilio, cuius nomen semper sit benedictum.

Consult. LXXVII. De vrinæ difficultate cum pruritu, & de dolore dorsi ac renum, & de grauitate in inguine, & de lue Gallica.

SVpposita historia fideliter recitata, consideranda sunt præcipuè symptomata, eò, quia vt hæc tollamus, à nobis consilium petitur. Symptomata autem sunt hæc. Primum quidem conueritur de difficultate vrinæ cum quodam pruritu: hic enim Magnificus vir cum vrinam emittere, id liberè prius efficere non potest, imò dolore afficitur circa partes illas, & quod

& quodam (ut diximus) pruritu , ita quòd
 non potest liberè mingere , donec prius exierit
 materia quedã crassa , qua egressa facilis post-
 ea est exitus vrine . Deinde conqueritur de do-
 lore circa renes & dorsum . Prater ea est aliud
 symptoma : nam videmus eius vrinam colore
 glaucam admodum , & est talis color tendens &
 propinquans albedini , & appellatur rufus à
 Galeno , secundo de temperaturis . Talis igitur
 est color vrine . Secundo , quo ad luciditatẽ , hæc
 vrina subobscura apparet : prater ea quoad sub-
 stantiam ipsam est subtilis : quo autem ad con-
 tenta , hæc habet hypostasim : siue potius sedi-
 mentum crassum , viscosum : in superficie etiam
 vrine plurima adest spuma . Hæc symptomata
 in vrina , propter illud sunt considerata , eò ,
 quia talis vir circa partes illas dicit se dolorem
 sentire cum pruritu , & de illis cõqueritur mem-
 bris , ex quibus exit vrina . Conquestus est etiam
 de alio , quòd in principio vrina esset foetida , ita
 quòd secundum quod nobis retulit excellentissi-
 mus medicus , qui curam huius Venetiis habuit
 medici illi arguebant putredinem vlcerosam in-
 vesica esse : hoc nos non vidimus , sed ipse sic re-
 tulit . Sunt postea alia subsequentiã symptoma-
 ta ad hæc , ex quibus illud vnum est , quòd per-
 cipit pondus in inguine : ac etiam narrat , quòd si
 incommode pedem in terra figat , aut pedi insi-
 stat , sentit dolorem in illis partibus , scilicet in

partibus ipsius vesicae. Habuit & alia annexa symptomata, scilicet morbum Gallicum: unde fuit perunctus unctioe illa maledicta argenti vini, propter quam dentes ad unum ex ore decidere, licet visum sit, ipsum ab eo sanatum tunc temporis morbo. His visis symptomatibus, ac fideliter enarratis, singulorum causas inuenire operae pretium duximus, quod recte curare, & tollere haec symptomata valeamus: quoniam ab hisce causis ex quibus sunt symptomata, curatiua sumuntur indicationes. Consideremus ergo singulorum symptomatum causas. Primum quo ad difficultatem urinae, quam patitur, dicimus non esse in his memorandum, scilicet in inuestiganda huius symptomatis causa, enumerando causas omnes, quae tale symptoma causare potuerunt, cum aut imbecillitas membri sit, aut materia, aut ambo, quae materia collum vesicae obstruxerit, aut aliud quod tuberculum: huius causa per se patet. Praetermissis itaque omnibus, dicemus causam suppressionis urinae esse materiam crassam adhaerentem collo vesicae, & obstruentem meatum uuluum: obstruendo enim supprimitur urina, cuius signum euidentissimum est hoc, eod quia cum prius laboret ut mingat, hac emissam materia cessat labor & dolor, & postea liberè mingit. Subsequitur postea ad urinam emissam, & materiam crassam, illud symptoma, pruritus in collo vesicae, propterea, quia (ut bene dictum est à suo Doctore)

lore) hic Magnificus vir calidæ fuit temperatu-
re, nunc autem cum sit in ætate senili, in qua
dominatur frigiditas, pituita fuit reddita salsa
& nitrosa, tum propter adustionem, cum fuerit
calor diminutus, tum propter putredinē humo-
rum in senibus, ex quibus fit salsa pituita. Vin-
de hæc materia salsa cum per collū vesicæ, quæ
est maximè sensibilis, permeet cum vrina, cau-
satur ille pruritus ea in parte, id est, in collo ve-
sicæ, in qua facile figitur materia, cùm ibi sint
multæ cavitates, quemadmodū ex anatome po-
test cognosci facile. Et sic habetis iam causas ho-
rum prædictorū symptomatum, tum duorū, quare
scilicet difficulter in principio mingat, ac etiam
propter quid in ea parte patiatur pruritū, pro-
pter materiam salsam in colli vesicæ cavitatibus
adherentem. Cùm autem symptomata hæc tales
habere causas, scilicet pituitā salsam declara-
uerimus, reliquum est ut videamus, à quibus-
nam membris mandantibus vesica talē recipiat
materiā pituitosam, & cur sic magis ipsa, quàm
alia membra fluxionē recipiat, ac etiā per quas
vias demandetur: hæc enim suprā sunt declara-
ta: quia iam declaratum est, quæ sit materia
fluens, quæ est pituita salsa, crassa, deducta ad
putredinem propter aliquā causam, sapore sal-
sa, fœtida, fœtidam diximus, quia prius perce-
ptus est factor, licet nunc non adsit, cùm tamen
fuerit quandoq; magnus, ut retulit Nobilissimus

vir. Et ita crassa viscidâq; fuit hæc materia, vt in longum spatium continuè traheretur, absque hoc scilicet quòd diuideretur. Talis ergo fuit materia. Cur autem vesica potius recipiat superfluitates quàm cætera membra, nunc videamus: quia solet etiam talis materia ad pectus, aut ad pulmones, ad pedes, ad articulos, iuncturas, labi. Sed quid fuit in causa, quòd in hoc Nobilissimo viro materia hæc ad vesicam defluerit, non ad alium locum? In corporibus humanis aliquando aliqua pars alius redditur imbecillior, & illud non modò contingit, vt scilicet pars aliqua reliquis sit imbecillior propter aliquod accidens, sed à natiuitate etiã. Vnde à natiuitate aliqui habent pectus adeò imbecillum, vt illuc semper defluat materia. Aliqui verò habent musculos debiles, alij iuncturas, in quibus articularis morbus non abest: alij vesicam, sicut habuit hic Magnificus vir: & sic non modò secundum accidens aliqua pars alia est imbecillior, sed, vt diximus, etiã à natiuitate. Quòd fuerit per accidens ali-quod vesica facta imbecillior, omnibus manifestum est: siquidẽ hic Nobilissimus vir plurimum equitauit, itinerâq; habuit, perpeffusq; est maxime, ex quibus agitata fuit vesica propter illos motus non parũ: vnde est eius virtus resoluta. Præterea huius etiam in causa fuit multus coitus, cui toto tẽpore ferè fuit deditus: ex quo fuit euacuata humiditas radicalis, exiccata sunt
membr

membra, & præcipuè quæ sicca sunt, vt est vesica. Hac autem reddita imbecilli, transmittunt fortiora membra excrementa ad illam, quia fortius semper mandat ad debilius quod nocet. Et sic quicquid fuerit in causa imbecillitatis virtutis vesicæ, aut victus ratio, aut id fuerit à natiuitate, satis sit scire hoc quòd propter eius imbecillitatē sit. Vesica materias defluentes recipit, quoniã, vt diximus, membrū fortius, vt II. de potentiis naturalibus, & prima primi, doctrina sexta, cap. III. dixit Auic. expellit superfluitates ad debilius, & minus nobile.

Quòd autē sit reddita imbecillis vesica, patet, quia est eius diminuta actio, quod indicatur ex frigiditate eius. Hactenus ergo habemus quænam sit materia, & qualis, & quæ fluit: & quod sit membrū recipiens propter imbecillitatē eius, aut sit imbecillitas à natiuitate, aut propter rationem victus malam, aut propter quid aliud quod inciderit, nihil refert, quia nõ impedit curationem. His visis, modò per quas vias defluat materia talis ad vesicam, exploremus. Via propinqua, per quas defluat talis materia ad locum sunt vasa vrinaria: per sola hæc deuenit ad vesicam, & non per alia membra, nisi per resudationem dixerimus. Huius signū est, quia ibi recipitur dolor in membris, quibus adherent vasa hæc vrinaria, scilicet in vesica & renibus, vt supra diximus. Si enim materia defluxa est ad

H h 5 vesic

vesicam & defluit, certè iter erit per vasa defe-
 rentia talem materiam, & contingentia ad ve-
 sicam: sed talia sunt vasa urinaria, scilicet por-
 dicti vritides, qui contangunt vesicā & renes,
 vnde talia incipiunt vasa: qui quidē renes reci-
 piunt per venas illas materiā vrinale ab hepa-
 te. Ergo per renes necessarium est quod materia
 transeat per vasa urinaria ad vesicā: per renes
 inquam, quia est membrū superius. Nunquid
 autē renes sint & ipsi membra mandantia in-
 quirendū est. Dico quod nullū contingit vitium
 renibus, propter quod talē mandent materiam:
 bene tamen crediderim ex attractione materia
 factos esse imbecilliores, ita quod malim ego di-
 cere, renes recipere precipuè à toto corpore, et
 postea deueniat materia ad vesicam: & sic sunt
 duo membra recipientia, tamen ad vesicā vlti-
 mō terminatur materia. Modò videndū est, qua-
 nam sint mandantia. Pro quo observandū, pitui-
 tam, quā dicimus esse materiam defluentē, par-
 tim in ventriculo, partim in hepate generari: ut
 cet differat pituita quæ est in hepate, ab illa
 quæ est in ventriculo: quia illa in hepate est mi-
 xta sanguini, hæc autē non, vt I I. de facul-
 tur. Est quasi purè equiuoca pituita quæ est in
 ventriculo, sicut illa est quæ fluit è narib. improp-
 riè tamen dicitur pituita: sed vera pituita est
 quæ generatur in hepate cū sanguine, & contra
 distinguitur sanguini ac aliis humorib. Nunquid
 ergo

ergo sit membrum principale mandans hepatis?
 Notandum, quod corpus huius Nobilissimi viri
 fuit calidissimū, quod patet ex multis signis, &
 talibus, ut & mutata temperatura denunciet
 statum prateritum: ut venæ latae, quæ sunt indi-
 cium, ut dicit Hippocrates, hepatis calidi: semper
 enim manent, etsi mutata sit temperatura. Præ-
 terea habitus corporis, habet enim multos pilos
 habet corpus subnigrum, virtus vitalis adhuc
 fortis: quæ omnia sunt calidioris temperaturæ
 signa, ut & eius calciamenta adurerentur: illud
 autem erat propter motū, ex quo vapores mul-
 tiplicabantur, ac penetrabant per cutim ad cal-
 ciamenta. Fuit igitur calidioris tēperaturæ. Sed
 aliud est fuisse, aliud est esse: modò enim cūm
 deuenit ad sexagesimum annum, non adest
 amplius caliditas illa, sed deuenit ad frigidita-
 tem: cuius indicia sunt ipsius excrementa, ut
 vrina: videmus enim vrinam admodum glauci
 coloris tendentis ad albedinē, qui quidē color at-
 testatur frigiditatem. Si consideretis etiam vri-
 nam quæ ad luciditatem, hæc est subobscura: ob-
 scuritas autem indicat frigiditatem. Deinde si
 attendamus spumæ, quæ est adherēs, hoc signum
 est calorem esse diminutum, quod non potuit ma-
 teriam illam dissolvere. Præterea sedimentū est
 crassum, quod denotat pituitam crassissimam,
 & sic frigiditatem membrorum: si enim pitui-
 ta, quæ est naturalis, frigida humida existit,

& scia

& sentitur, quanto magis si hæc erit crassissi-
 ma, erit frigida? cum crassities non proveniat
 nisi à maxima frigiditate. Et sic cõcludendum,
 urinam provenire à mēbris frigidis, & indicare
 membra frigida. Et non tantū ex iis indicatur,
 sed etiā ex vno alio, scilicet ex multitudine uri-
 ne, quæ attestatur frigiditatem: cum enim sit
 multa materia, signū est, quòd non potest digeri
 à calore, & ideo euacuatur per vias has, quan-
 admodum & per halitum, & per sudorem: ne
 huiusmodi posset euacuari, si calor dominaretur.
 Et ideo iam patet dominari frigiditatē, maximè
 cum sit senex, in qua etate semper calor dimi-
 nuitur. Præterea vsus est labore superfluo, quia
 maximè facit ad exiccationē humoris radicalis.
 Fuit & coitus, fuit & pestis illa, scilicet appli-
 catio argenti vivi, quando laborabat morbo Gal-
 lico, quod quidē est frigidissimū, prout conside-
 rauerunt optimè Arabes: dico Arabes, nā Galenus
 non cognouit. Et notandū quòd Rasis dixit ar-
 gentū viuum non tantū non esse frigidissimū, sed
 calidissimū dixit esse in quarto. Sed crediderim
 quòd Rasis intellexerit de argento sublimato:
 id enim calidissimū esse in quarto, verū est. At
 argentū viuum, de quo diximus, est frigidissi-
 mum, ita quòd & Auic. dicat hoc inducere pa-
 ralytes, stupores &c. & penetrat ad medullas
 ossium, ita vt calorē extinguat naturalē, & est
 vt venenum. Videtis ergo causas extinctionis
 caloris

caloris: primò est etas senilis, mala victus ratio
 in sex rebus non naturalibus, in quibus omni-
 bus iste peccavit: præterea vinctio illa. Quantum
 etiam ad id adiunget infectio Gallica nõ dixerim:
 quia vos scitis quantum adurat, exiccet, quæ o-
 mnia faciunt ad exiccationẽ caloris, & humidũ
 radicalis, & cõsequẽter abbreviatur vita. Cũ
 tot ergo causæ concurrãt, non tantũ erit dice-
 re pituitam generari in hepate, & multiplicari,
 sed & in ventriculo, in capite, ex quo fiunt catar-
 rhi, qui sunt propria passio senum: & hic etiã la-
 borat catarrho. Et cũ (vt dixit suus Excellen-
 tiß. Doctor) possit catarrhus fluere ad alias par-
 tes etiam subiectas, tamen quia in hoc viro vesi-
 ca est pars imbecillissima omnium, ad eam fuit:
 num inuenit vias, vasa, quæ diximus, per quæ
 deferatur materia ad vesicam. Et sic iudicium
 meum est, quòd recipiẽtia mēbra sint duo, & re-
 nes, & vesica, quæ tandẽ recipit materiã. Man-
 datia autẽ primò sunt hepar, quod generat nũc
 pituitã, cũ sit lapsum à sua tẽperatura calida
 ad frigidũ, & ratione etatis, & aliarũ supradi-
 ctarum causarũ. Extat ventriculus multã gene-
 rans pituitam: & hic est passus etiam dolorẽ co-
 licum, patitur & catarrhum. Et sic caput etiam
 mandat, & omnia conspirant ad cõfluxũ. & sic
 non est mirum si confluat materia multa ad lo-
 cum: & hic adeo fuit catarrhosus, vt cũ spue-
 ret siue in templo, siue alibi, multi qui eũ noue-
 rant,

rant, facile ex viso sputo iudicarent hunc Nobilissimum virum ibi fuisse: & adeo quandoque expuebat, ut multum admiraretur medici, & nunc etiam licet à frigidis & humidis cibis & pituita generantibus se continuo abstinere, tamen continuè multiplicatur talis materia. Colligendo ergo fragmenta, ne pereant, iam habemus quæ sint membra recipientia, quæ sint via, & vasa, per quæ materia defluat ad vesicam: quæ quidem via sunt lata, & parata ad deductionem materie, propter duas rationes: primo propter caliditatem hepatis, quod dilatat, & sic sunt aperta vasculum propter ea quæ ad talè viam dilatandam iuuerant, ut fuit coitus inordinatus multus, equitatio, & huiusmodi, quæ trahunt materiam ad renes & ad vesicam. Habemus & quæ sit materia, quæ sint membra hanc generantia. De causa salsedenis materie dictum est illud esse propter putrefactionem pituitæ, cum sit iam senex: ex putredine enim quæ sequuta est ad diminutum calorem naturalem, facta est pituita salsa, nitrosa, quæ salsedine sua proritat partes illas. Ex ijs sussequitur, percipit nocumentum in partibus inguinis, & cum terra figit pedem, & cum mouetur inordinatè. Et circa hoc notandum quod dicant moderni: inquit enim, huiusmodi signis apparentibus indicari lapidem esse in vesica, qui lapis ibi conquassatur. Cum postea audiat, quod virga erigitur, huius causam assignat.

esse scilicet vapores in poros illos erumpentes. Ex-
titatur & pruritus quidam ex materia salsa,
qui est cum quadam delectatione, eo, quia licet
sit salsus, tamen est cum aliqua dulcedine. Hæc
sunt signa calculi posita à modernis, ita quod ijs
positis ponatur & calculum inesse. Verum hu-
iusmodi signa possunt etiam inexistere ex mate-
ria crassa flatuosa: quare non concludunt de ne-
cessario, quod sit calculus in vesica. Et semper
aduerti vni in tot colloquijs, vbi fuerunt excel-
lentiss. viri chirurgi, quod scilicet nullum si-
gnum calculi ex his habeant: at semper volebant
ad hoc videndum an sit calculus, vt immitteretur
Syringa: sic & nos debemus etiam facere. Sed hæc
crediderim in causa esse materiam, quam dixi-
mus crassam, viscidam, cum aliqua salsedine.
Et sic habemus symptomata, & causas eorum.
De prognostico autem quid dicam? Id videlicet
quod Hippocrates in Aphorif. & declarat Ga-
lenus. Nephritici senes non curantur. Habemus
prognosticum hoc, quod non curabitur curatio-
ne perfecta, qua totum auferat morbum: sed be-
ne erit prohibere, ne tanta materia generetur:
causam enim generationis pituitæ poterimus
diminuere, sed non animo tollere, ex ætatis dispo-
sitione, in qua nunc est: prohibebitur autem re-
cta victus ratione. Et sic oportet hunc nobilissi-
mum virum alijs negotijs postpositis, soli rationi
victus attendere, vt sunt res optimi nutrimenti,

vinum habens bonum odorem, quod declinet ad aliquam vim incidēdi. Utatur cinnamomo, aniso, ante cibū, quæ possint calefacere: at non excetetur, sed humectetur, cum sit iam senex, ex optimis alimentis. Post se exerceat moderatè, ut dicit Galenus in fine quinti de sanit. tuen. Balneum autem aquæ dulcis quantum conferat? Dico nihil convenientius posse inueniri, & hortor ut bis in septimana temporibus debitis utatur balneum huiusmodi, quia optimum est auxilium, quoniam niam subtiliabit materiam, adiuuabit calorem innatum, & consequenter concoctionem, confortabit membra, & in illo immoretur donec voluerit: post ungetur oleo illo de rosis, quod moderatè calefacit, ne transpiret calor. Post caueat ab accidentibus animi, & se gerat bene in omnibus sex rebus non naturalibus, recta victus ratione instituta. Post purgarem, materia tamen prius preparata & concocta. Tandem deueni-rem ad corroboracionem membrorum affectorum: quia alteratio sit facta euacuatione eradicativa. Sed quoniam in principio adest aliqua materia apta ad euacuandum, ut eret lenientibus ventrem, ut cassia, manna, syrupo rosato solutiuo. Hoc facto, essetne regulariter, mittere sanguinē? Sed cum sit senex, & sit materia crassa viscosa, non mitterem. Posteaquam lenissimum ventrē, deinde preparare materiā, deinde euacuare, & procedere cum incidentibus hanc materiam

viam crassam viscosam, vt cum syrupo de betonica, de liquiritia, melle rosaceo, oximelite simplici & composito. Concocta materia deuenire ad euacuationē, & euacuarē cum pilulis aggregatis, aut confectione hamech, aut cochuis, aut cum pilulis agarici: & vellem quod vteretur ante prandium horas tres diaspolitico, diacalamentho. His factis deuenirem ad alterationem membrorum, vt renum, ne amplius materia per has partes ad vesicā expelleretur. Et id agerem medicamentis roborantibus & ventriculum, & alia membra essent autē medicamenta, quæ non sint valde calida, vt aromaticum rosatum, syrupus de cichorea, diacalamenthum, &c.

Consult. LXXVIII. De fluxu hæmorrhoidum, pro muliere nobili.

ARbitror Illustrissimam Dominam pati fluxum hæmorrhoidum simplicem, neque sufficiens signum est dolor quod fluat ex mesaraicis, cum flatus quoque possint dolorem facere, vel alia materia ibi conclusa. Quod verò feces precedant vel subsequantur, videmus utrunque in hæmorrhoidum defluxu contingere. Quando verò sanguis fecibus est permixtus, tum perpetuò à superioribus partibus emittitur. Id autem non audio hic euenire, imò precedere vel sequi. Si à mesaraicis procederet, grami sanguinis essent. Syncope autem est ex

I i   multa

multa ea inanitione, vt Galenus XII. Therapen-
 tices. Ex fluxu autem tali ita refrigeratur he-
 par, vt non solum priuatio sanguinis & spiritus:
 sed etiam cachexia sequatur, deinde tandem
 hydrops, quod & hinc fit. Habet colorem totius
 corporis pallidum, quod nata est cachexia: deinde
 tumorem pedum, hoc initium hydropis. Est igitur
 hepar insigniter refrigeratum, quod priuatur
 sanguine, & spiritus pauci ac mali gene-
 rantur: & cum calor mediantibus spiritibus tu-
 ti corpori impartitur, ideo refrigeratur spiritibus
 omnibus qualitate vel quantitate corruptis:
 refrigerationem hinc intelligo priuationem caloris
 innati cum qua stat saepe caliditas ignea, extra-
 ria putredine humorum. Hinc est quod quidam hy-
 dropici quadoque plurima bile abundant, quamuis
 frigidissimi sint hepatis, & perpetuo citrina re-
 pleantur aqua, non ob aliud quam ob obstructio-
 nes, unde putredo & calor igneus augetur: ideo
 & frequentissime hydropici & cachectici febricula
 laborant, quae neque a medicis neque ab agro
 percipi potest. Hoc genus febris typhodes a Graecis,
 ab Arabibus latica appellatur. Ex hoc appa-
 ret, cur stante frigiditate hepatis, in hac Magnifica
 domina appareant humores acres & erodentes.
 Cause vero tam copiosi fluxus non satis ap-
 parent vel constant: fortassis sanguis accedente
 etate consistente ob caliditatem hepatis reddi-
 tus est seipso calidior, & inde melancholicus

euasit. Multiplicato autem melancholico humore,
 natura ut par erat per hemorrhoidas euacua-
 tionem tentauit. His stantibus proculdubio dif-
 ficilis curatio erit quia fluxio induxit habitum
 malum: hepar & cor refrigerata non facile cale-
 fiunt, cum sint natura domicilia: non tamen est
 penitus desperandum, sed pro virili tentandum:
 quod etsi perfecte curari non poterit, preseruan-
 da tamen erit ne in deteriore dispositionem
 incidat, ut est hydrops, &c. Quare intentiones
 sunt, primo ut auertatur fluxus ad oppositas
 partes: secundo, ut corpus ita regatur, ut generet
 optimum sanguinem: tertio, ut membra man-
 dantia alterentur, ne expellant, & recipientia
 confortentur. Hoc tamen ultimo loco cum maxi-
 ma cautela agendum erit: stante enim sanguine
 corrupto, si cohiberetur fluxio, seuisissima se-
 queretur accidētia. Optimè igitur dicebat Hip-
 pocr. Vbi hemorrhoides adstringendæ sunt, ve-
 nam semper apertam relinquendam esse. Ut igitur
 bonus sanguis generetur, id fiet victus ratione
 congrua, aëre optimo, hilaritate animi: ex his
 enim multiplicantur spiritus, tum quantitate,
 tum qualitate. Exercitium moderatum superio-
 rum partium, cum pilis plumbeis. Vinum bibat
 album, inde enim lucidior & melior sanguis ge-
 neratur: sed ita preparatum, ut vindemia tem-
 pore accipiat unam partem vnae expressæ, &
 duas partes aqua limpidiſſimæ, in qua prius de-

coquantur, polypodij lib. iij. betonica lib. x. rosarum siccarum lib. vij. baccarum myrti lib. x. Post bullitionem fiat expressio, & his addatur vna expressa succus, atque ita ferueat secundum consuetudinem. Hoc vinum optimè nutriet, sanguinem lucidissimum generabit, atq; membra roborabit. In reliquo victus genere non delinquat: nam in corpore priuato sanguine & spiritu, vel parum proficiunt medicamenta, vel etiam lædunt. Vitet acetaria, salita, item aromata. Pro auersione, ad partes oppositas fiant frictiones assidua matutina, in spatulis & brachijs, suaves, & lenes, longiores tamen, donec rubescat cutis. Vbi nimis molestus fuerit fluxus, ventosa sinistro lateri in splenis regione applicetur: posset idem in dextro hypochondrio fieri. Item liganda sunt brachia. Omnino longè tutius est diuertere, quàm constringere. Quod si sanguis, qui exit, sit corrodens, manè singulis diebus ius pulli pinguis bibat tribus horis ante prandium: hoc enim maximè acrimoniam sanguinis corrigit, testariq; possum me plurimos fluxum hemorrhoidum patientes hoc solo remedio curasse: sed vsus huius sit per plurimos dies. Talibus auersionibus lenioribus non in spatulis vel brachijs. Hæc de diuersionibus. Pro membrorum veri mandantiū roboratione, applicetur exterius hepatis hoc linimentum:

R. Oli

Rx. Olei de spica boni   ℥ i.
 De rosis   ℥ i. s.
 Masticchis   ℥ iiij.
 Sandal. citrinorum   ℥ ij.
 Ambra, Musci   ana gr. ij.

Misce, & cum modico cera fiat linimentum pro hepate. Pro ventriculo paretur sacculus ex sindone cum istis pulveribus:

Rx. Garyophyllorum,
 Nucis muscatae   ana ℥ ij.
 Macis   ℥ s.
 Laudani electi   ℥ ij.
 Sandali citrini,
 Rosarum rubearum   ana ℥ i.
 Ambra, Musci   ana gr. iiij.
 Masticis   ℥ vi.

Fiat sacculus pro stomacho.

Interius verò laudarem usum myrobalanorum chebulorum, ut manè unum assumeret tribus horis ante prandium: vel accipiat optimi Mithridati ℥ ij. cum zucchari rosati semuncia: ista enim maximè faciunt ad mēbra naturalia corroboranda. Sume postea aquas in agro Regij Longobardie, quas non tantum bibat, sed se in illis lauet. Locum recipientem non cōsulo adstringi. Et caueat ne sedeat super frigida & humida, dura & aspera, motumq; maximè euitet. Suffragium infra scripto utatur, confortat enim ea loca sine manifesta adstrictione:

℥ i   ℥ 3   Rx. Lau

Rx. Laudani electi	3 iij.
Thuris optimi	3 ij.
Sandarache	3 i
Bdelij	3 iij.

Cum mucilagine dragaganti fiant trochisci, de quibus fiat suffumigiū. Abluantur etiā loca illa decocto rosarum, absinthij, & betonicæ. Et semel in septimana consulo accipere rhabarbari electi semidrachmam, quia maximè corpus mundificat, & vasa corroborat. His remedijs conualueram suam Dominationem non dubitamus, cum auxilio Dei opt. cuius nomen sit benedictum in secula. Patauij. M. D. XLVI.

Consult. LXXIX. De calculo renali, pro nobili Germano.

Germanus vir nobilissimus, qui calculi affectu laborare consuevit, tria nobis proposuit discutienda, quæ à rei euentu orta sunt. Primum, cur in eo tam citò tam multi tamque magni calculi generarentur, non apparentibus neque in vrina arenulis, neque in renum regione doloribus, neque aliquo horum vestigio. Secundò, quæ sit præseruatio, ne amplius generentur. Et quia timet ne adhuc sint generati, querit tertio si geniti essent, & signa apparent, quânam arte esset curandus. Quorum omnium facilis apparebit responsio, si morbi naturam, & ea quæ consequuntur, considerabimus. Voluissem autem naturam ipsius corporis cognosce-

re, siquidem magna ab eo indicationis pars sumenda erat: verum quia nihil de naturali temperie ad nos scriptum est, morbi naturam, relicta hac, contemplabimur. Calculus itaq; cum eandem, quam reliquæ fluxiones omnes, naturam habeat, et si res solida sit, tamen de vna parte ad aliam fluit: nihil enim refert, siue id quod fluit sit tenue, vel crassum, & terreum: neq; prohibet quominus sit fluxio appellanda, & sub fluxionum genere collocabitur, eosdemque scopos habebit, quos & ipsa fluxio. Natura autem fluxionum in quatuor consistit: in consideratione membri mandantis, recipientis, viarum per quas sit fluxio, & materiae quæ mandatur. Inquiremus igitur primo, quis sit locus generans & mandans huiusmodi calculos: secundo, materiam istorum, & à quibus causis efficientibus proueniant: tertio, vasa per quæ defluunt: ultimo loci recipientis naturam contemplabimur. Locum itaq; in quo calculi generantur, vel renes vel vesicam esse ostendit primo ipse Hippocrates, deinde Gale. sexto Epidem. com. j. tex. sexto, in quo de calculi natura pulcherrime differit Galenus: præterea autor ille de renum affectibus, quisquis fuerit, mentem Hippocratis & Galeni optime affecutus, idem testatur. Verum de calculo vesicæ nihil dicturum sumus (nam in hoc viro non in vesicâ, sed in renibus generatur) si de his quæ nobis indicata sunt iudicare volumus: quare de renum calculis

agemus. Sed quoniam renes diuersa habent loca in quibus generari potest, substantiam scilicet & concavitatē, distinguemus in quo hos generatos credimus. In substantia autem seu carne ipsorum renum ita possunt generari (inquit Galenus) sicut in carne & musculis membrorum cōtingit generari topfos vel poros lapideos. Quæ verò sit calculi propria materia & causa efficiēs, ex natura rei scire debemus, item ab Hippocrate & Galeno, ex quatuor scilicet humoribus posse generari calculos: vel enim dominatur pituita, vel bilis, vel melancholia, vel sanguis, qui concrescit, & in lapidem vertitur: crebrius tamen & frequentius ex bile mixta cum pituita: ideo ut plurimum apparēt rubei & subcitriini cum aliquali albedine, qui colores bilem pituitamq; dominari attestantur. Vbi hæc materia, & maximè vbi bilis abundauerit, præcedit arenulæ fulvæ, asperæ, quæ ex se vix non possunt, nisi aliquod viscidū, quod ipsos cōglutinet, accedat: bilis enim cum de se sit calida & sicca, fiatq; calidior ob renū caliditatē, quicquid in ea humidi est absimitur, partes terræ veluti arenulæ remanent. Atq; ita ut qui calculū patiuntur, plurimas habeant arenulas: qui verò arenulas habet, tandiu subiecti sunt calculis, quādiu arenulæ fluunt, quæ si in multa copia fuerint, tuti omnino sunt: virtutis enim expulsivæ fortitudinem ostendunt. Si verò retinentur, peri-

culum est ne statim generetur calculi. Vbi vero pituita bili dominatur, quæ in ipso calculo veluti gluten est, leuiiores sunt, non ita duri, neque asperi, neque inæquales aut friabiles, suntque ex ea calculi minimè periculosi. Inter hæc duo extrema multa contingunt media, secundum variam humorum inter se mixtionem & proportionem, quæ ex colore inter se facillè cognoscuntur, sicutque hi calculi magis minusve periculosi, prout ad alterum magis & propius accedunt. Causa efficiens est calor accidentalis vel naturalis existens in renibus, nam siue sint naturaliter calidi, siue accidentaliter, sicut cõtingit propter affectum extrinsecum, ut propter laborem plurimum, coitum plurimum, cibaria calida, hepatis & venarum caliditatem, coquitur huiusmodi materia, non aliter quàm lapides in fornace. Hæc verò materia causas habere potest procatarticas, quæ sunt mala victus ratio non tantum qualitate, sed & quãtitate peccans, ex qua multa cruditates generantur. Addebat Auicenna debilitatẽ virtutis expulsiuæ, quæ si fortis esset, priusquàm materia ea excoqueretur, expelleret, atque ita ipsorum generationem prohiberet. Si igitur segnis est, & calor fortis, & materia præparata, facillimè calculi generabuntur. At ubi calor ille est factus idoneus ad calculi procreationem, difficillimũ erit ipsum ab hoc vitio retrahere: nihil enim, etsi diligenter aduerterimus,

quod magis sit reciduum, quam ipse calculus, quippe qui bis, ter, aut quater in anno generatur. Viæ, per quas hi calculi transeunt, sunt vasa urinaria, quæ renibus conunguntur, per quæ & vrina & materia hæc expellitur. Possunt autem hæc esse vel angustæ vel amplæ: si angustæ, difficilis erit meatus cum dolore, ita ut nonnunquam in transitu in syncopen incidant, & aliquando moriantur: si sunt amplæ, ita ut sine dolore calculi decidat, sintque hi lenes ob pituitæ dominium (Sunt enim hi quàm qui à bile flava proueniunt multò benigniores) his defluxus erit facilior, & sine ægri molestia. Membrum recipiens calculum est vesica. Nonnunquam autem contingit, quod lapis in renibus genitus mandetur ad vesicam, in qua si moram traxerit ob materiam continuè defluentem augetur: adheret enim illa lapidi ob viscositatem, ut tandem propter longam moram in vesica insignis lapis procreetur. Accidit autem id ob virtutis expulsivæ in vesica imbecillitatem, quæ si fortis fuerit, illico ubi transmissus est ad ipsum calculus, expellit ad virgæ, quæ si amplum habet meatum, facile & sine dolore expellit: si verò angustum, cum summo dolore. His omnibus consideratis, totam calculi naturam quo ad suas causas inuenimus, ex quibus facile possumus respondere. Primum est, cur tam citò, tam multi, & tam magni generentur, & sine dolore expellantur, & non præcedant

dant arenule. Si modò huius nobilis viri tem-
 peratura & propria natura nobis esset cognita,
 melius iudicaremus: vt ex calculis tamè conie-
 ctare possumus, quos flauos & albicantes intel-
 leximus, pituitam bili commixtã dominari col-
 ligimus: habere enim debet hepar & renes ca-
 lidos, nutritus multis cibarijs calidis & optimis
 vinis, ex quibus aggregantur multa superflui-
 tates: & licet cibus (vt scribitur) exquisitissi-
 mi usus fuerit, nihilominus tamè eos quãtitate
 ea sumere potuit, vt cõficere eos minimè potue-
 rit, indèq; plurimæ creatæ fuerint cruditates. In-
 dè præterea frigido degit, vbi pori adstringũ-
 tur, excrementaque plurima redundant. Habet
 præterea viarũ amplitudinem, quã hepatis ca-
 liditas indicat. Cùm igitur plurima abundet
 materia in hoc corpore, & renes sint naturali-
 ter calidi, ideo plurimi calculi generantur. Et
 quia caliditas renum est causa efficiens, eaq; est
 valida, ideo citò generatur: fortitudo enim cau-
 sa efficientis, & multitudo materia, causa est
 quare plurimi crebrò & citò generentur. Quòd
 autè non sentiat dolorè nisi quando per virgam
 egreditur, & nõ in transitu à renibus ad vesti-
 cam, causa est, quòd calculus ille generatus est
 in cavitatè renũ: & quia vrinalia vasa habet
 ampla, ideo in transitu non sentit dolorè. Dolor
 enim à duplici causa provenit, vel ab intèperie,
 vel à solutione continui. Hic verò nõ potest esse
 dolor

dolor ob intemperie, quia in lapide nulla insignis aliqua qualitas reperitur. Fit igitur solutionis continui ratione. Sed cum via sunt ampla, non soluitur continuum, ideo nec dolor fit. Atque ita cum sit calculus albicans propter dominium pituita, & non friabilis, sitq; genitus in concavitate renu, qui ex se nullius sensus sunt, nec premendo, neq; incidendo, neq; extendendo potuit solvere continuum, accidit vt sine dolore transmitteretur. Quod vero dum secundo Nobilissimus vir hunc pateretur affectum, circa lumbos senserit dolorem, contingit, quod hi calculi non in cavitate, sed in substantia renum essent geniti: & licet raro ob fibras sit aliquis sensus, tamen quoniam intumescibat & extendebatur membrana quae validissimi est sensus, ideo percepit dolore, quem sensit quousq; in carne permansit calculus: cum vero ad cavitate pertransivisset, neq; amplius compressionem extensionemq; faceret, dolorem amplius non percepit, donec ad virgae meatum peruenissent: & quia parvi calculi erant, minimè dolore excitabant: tres autè illi maiores, qui ad faba magnitudinem excreverant, dum ad virgã protrusi essent, ob eorum magnitudinem gravissimum dolorem excitaverunt: habebat enim impacti ibi ob meatum virgae non capacem, & anfractuosum, ita vt meatu obstruerent, & urinam patiens reddere nõ posset, tum aquae illius diuretica auxili-

lio, urinā prouocantis, expulsi sunt. Quare au-
 tem ipsos calculos non præcesserint arenula, vt
 in pluribus contingit, hoc ideo euenisse credo:
 licet enim sit laterū viarū, & virtus expultrix
 validissima, tamē renes adeò sunt calidi, vt cō-
 coctio à validiori calore & maturatio, expul-
 sionem arenarū præuenerit: nā vbi materia illa
 est in renibus, statim à pituita corripitur com-
 pingiturq; atq; ita subito calculus fit, qui con-
 cretus sine alicuius arena præmissione eijcitur.
 Ad secundū igitur nobis propositum accedimus,
 in quo præseruationem nobilis hic vir à calculi
 generatione querit. Sed quoniā indicationes præ-
 seruandi, à curandi rationibus non multū va-
 riant (quæ enim præseruāt, eadē valent ad cu-
 rationem) ideo simul & de præseruandi, & de
 curandi ratione dicemus. Aëris itaq; excessus
 omnes pro viribus sunt euitandi, frigus tamen
 præcipuè fugiendū. Circa renum regionē nihil
 applicet, à quo vel caloris vel frigoris redundā-
 tiam percipiant, prorsusq; studeat vt omnia tē-
 perata in caliditate & frigiditate tam per os,
 quam per exterius corpori admittat: hic enim
 morbus hoc habet propriū, vt vtroq; tā caloris,
 quam frigoris excessu lædatur. Animi oēs ingē-
 res motus quantū humana fragilitate fieri po-
 test euitet, præcipuè iram & mœrorem. Somnos
 longiores effugiat præsertim meridianos, & nisi
 noctu occasione aliqua impeditus fuerit, tēpe-
 stinè

stiuè surgat, còq; tempore exercitio tam animi
 quàm corporis commodissimè vtatur: vtrunq;
 enim alternatim admitti potest, præcipuè cor-
 poreum vsq; ad sudorem & anhelitus frequen-
 tiam, magnitudinemq; expetendū, ita tamē vt
 peracto eo aërem frigidū fugiat, & si sudave-
 rit, sudor exquisitè abstergatur, quiescâtq;, vt
 inter prandiū & exercitiū saltem vna hora in-
 tercedat. Procuret omni conatu quotidianas al-
 ui excretiones. At si aliquādo defecerint, hoc fa-
 miliari vtatur præsidio. Manè hora vna aut al-
 tera ante prandiū gallinacei iuris heminā am-
 plum bibat, in quo decoctus sit manipulus mal-
 ua & mercurialis, addita in fine portiuicula
 zuechari. Eundē vsu optimè præstabūt carica
 pingues, hoc est, ficus arida, si decē aut quinde-
 cim iugiter in prandio sumantur: præterquàm
 enim quòd aluum mollè efficiunt, renes etiā non
 mediocriter purgabūt. Bis tantum singulis die-
 bus, prandio inquā & cœna, cibū moderatè &
 citra saturitatē assumat, neq; in medijs inter-
 uallis potet, quando & intra comedendū paritè
 admodū bibendū censeo. Sit autē vno cibi gene-
 re contentus, & præcipuè euitet carnes, lac, &
 butyrum, lacticiniorūmq; genus omne piscibus
 commiscere. Ad secundum cibum non accedas,
 nisi priorem se exactè concoxisse cognouerit: &
 quomodo scribit se exquisitissimo cibo & potu
 vti, velim in eo perseveraret: verū quantita-
 tem

tem & varietatem eodē tempore euitet: velim
 tamen vt à piscibus omnibus abstineret. Carnes
 eligat viculinas, hœdinas, pullaceas, aues omnes:
 quæ in montibus & locis campestribus mini-
 mē; palūstribus degūt, lepores quoq; & cuni-
 culos iuniores. Utatur ferculis bene elixatis, qua-
 lia sunt far, oryza, spelta. Sumat iura omnia, in
 quibus laudatæ carnes concoquantur. Oua ser-
 bilia vel simplici aqua elixata summopere lau-
 do. Pro acetarijs & cōdimentis cappares, inty-
 ba, oliuas concesserim, nonnunquā æstatis tem-
 pore lactucas: in secunda mensa pyra aut poma
 eccta, & zuecharo vel foeniculo aut aniso asper-
 sa. Aromata summopere euitet, & iusculorum
 illa genera feruentissima, quæ non minus come-
 dunt viscera, quàm ipsa comedantur, quorum
 in Germania & in Polonia est frequentissimus
 vsus. Vinum eligat tenue, lucidum, maturum,
 quod nec dulce, nec acerbum est, in quo nullus
 eminet sapor, nec tamen inspidum, sed potius
 sapidissimū sentiatur, optarimq; id colore pror-
 sus album. Ceruisiam autem cum flatuosa sit,
 nisi necessitas cogat, omnem dimittendam cen-
 seo: si tamen illam bibendo assuetus fuerit, neq;
 inde nocumentum percipiat, poterit interdum
 ea vti, vbi vini probabilis copia defuerit. Hæc
 omnia si diligenter obseruarentur, satis suffice-
 re possent tum ad tuendam sunitatem, tum ad
 remouendos fomites futura agritudinis. Sed

quoniam ea est humana imbecillitas, ut nequa
 in propria vita seruanda semper ratio adamus-
 sim seruetur, imò frequētissimè homines delin-
 quunt delirantque, ideo adminicula quoque ad-
 scribentur, quibus errores corrigi possint, &
 sanitas casura fulciri. Primum itaque commo-
 distimum iudico, ut semel aut bis singulis annis
 totū corpus exquisitè purgetur circa idus Apri-
 lis & Septembris, essetque purgatio huiusmodi.
 Primò sumat hora vna ante prandium optimi
 floris cassiæ & recentis drach. decem, cum zuc-
 charo ad bolum redactas. Syrupum die sequenti
 in aurora calidum bibat, quem vsque ad no-
 num eundem repetet.

Rx. Syrupi acetosi,
 Mellis rosati ana ʒ i.
 Decoctionis infrascriptæ ʒ iiij.
 Rx. Radicum althææ num. iiij.

Seminum melonum,
 Maluæ, Anguriæ,
 Cucurbite ana ʒ ij.
 Capillorum Veneris,

Comarū viridium sceniculi ana man. j.
 Bulliant omnia simul in libris duabus aquæ en-
 diuie vsq; ad consumptionem medietatis, deinde
 coletur & exprimatur, pro tribus vicibus. Sum-
 ptis nouem syrupis ita deinde purgetur:

Rx. Floris cassiæ ʒ vi.
 E. Ctuarij de succo rosarum ʒ ij.
 Syrup

Syrupi rosati solutiui ℥ iij.

Cum aqua capillorum Veneris fiat potio, sumenda in aurora cum custodia. Laudo etiam quod frequentissimè ante cibum optimi zuchari rosati vnciam deglutiat: summopere enim confert ad stomachi, hepatis, renum corroboranem. His ita hoc anno integro peractis, spero salutem non renum tantum, sed totius quoque corporis assecuturum. Quod si reliquæ quædam permanserint, longa experientia compertum habeo ad hoc genus morbi potum aquæ thermarum ferrearum, quales sunt in Italia in agro Veronensi Calderiana, in Lucensi Villana, desperatos etiam renum dolores, & aptitudinē ad calculos generandos, hoc solo præsidio sæpe prorsus sanari. Sunt autem potandæ in diebus Canicularibus, celo sereno & feruentissimo, præmissis exquisitis totius corporis purgationibus. Vbi verò dolores iam in actu infestauerint, primò vomitum prouocabit, deinde clysteribus per inferius educet materiam intestinis impactam, hoc modo,

Rx. Camomillæ, Anethi ana man. j.

Fœnugræci, Seminis ligni ana ℥. j.

Cumini ℥ s.

Decoquantur in aqua fontis sufficiens ad dimidium. Sumatur huius coctionis libra, & misceatur cum vncis sex olei camomelini, & imponatur, præstantissimum est remedium ad excu-

K k tiend

tiendos flatus, & sedandos dolores. Quod si adhuc dolor perstiterit, adiantur libra eiusdem decocti, hiera picra drach. sex, diaphoeniconi drach. quatuor, olei anethini uncia. Exterius vero cum lana succida applicetur oleum de scorpionibus, cum oleo amygdalarum amararum confectum, vel oleum liliorum alborum, aut anethinum, vel camomelinum, aut quae ex his componuntur. Utaturque eo tempore cibo tenuissimo, sitque illi potus ius pulli calidum cum cinnamomo aut aniso. Si neque dolor hic cessauerit, hac utatur statim medicina:

Rx. Floris cassiae ʒ vi.

Specierum hiera simpl. ʒ ij.

Misce, fiat bolus cum zucchero, & statim hunc bolum sumpserit, sumat heminam unam iuris, in quo decocta sint folia malua & hordeum. Velim singulis mensibus pro praeservatione sumeret pilulas tres:

Rx. Rheubarbari electi,

Aloës optima,

Agarici ana ʒ ij. Rosarum,

Myrobalanorum citrinorum ana ʒ i.

Spica, Seminis fœniculi ʒ s.

Puluerizentur omnia per se, deinde miscantur, & cum mucilagine radicum althæa contrita cum zucchero fiat magdalon, de quo singulis vicibus fiant pilulae tres pondere drachmae unius, quas sumat hora una ante cenam.

Hac sunt quae pro viri huius nobilissimi salute in medium attulimus. Vellemus tamen priusquam his utatur prudentissimum medicum consulat, qui pro aegri natura nobis incognita poterit illa moderari: consulatque de missione sanguinis eo tempore quo bis in anno vniuersales sunt purgationes, quae summopere nobis placeret post primos duos syrupos exhibitos. His omnibus diligenter obseruatis, speramus Dei optimi maximi nutu à summis cruciatibus fore liberum.

VALENTINVS LVBLINVS.

Locus hic postulare videtur, ut ea annectamus, de quibus est Montanus in eodem casu interrogatus, ut tibi omnia candidè cōmunicem, quod quidem fecisse me in reliquis intellexisti. Nam quaesitum est à Montano, sanguisne mitti possit nato quinquagintaseptē annos, & laboranti calculo? ita respondit. Dicimus, quoniam bonae habitudinis est, venas amplas habet, & multum sanguinis, bene potest etiā in hac aetate respectu huius morbi sanguinem mittere. Porro hac missio in vere fieri debet, & ex basilica dextri lateris. Quantitas sanguinis mittenda est secundum considerationē temperaturæ & substantiæ sanguinis, obseruando diligenter qualitatem regionis, naturamq; eius & proprietatē, ac etiam rationē latitudinis & elevationis poli.

Vsus erat antè vino sublimato cum hedera

syluestri, & calculos excreuerat ea medicina: cur sibi nunc interdicator queritur, cum ipse inuamentum senserit? Posset iam queri, utrum vinum sublimatū illud cum hedera prodesset ad calculum renū. Sed quia illud non quasitum est, ad id quod queritur respondemus. Quod à calore & siccitate concretū est, non potest nisi per contrarias qualitates dissolui & liquefieri: ita & de calculorum dissolutione sentiendū. Calculus renum ab igneo calore concoctus, non potest vino sublimato aut rebus calidis & siccis dissolui, imò ab his magis induratur. Quòd autem ad dissipationem & disiectionem calculorum attinet, sciendum, quòd illi qui ex calore cocti & concreti sunt, non disiciuntur, nisi per substantiam subtilem & penetrantē ad fundum usque, siue ea substantia sit frigida, ut est succus limonium vel acetum, siue calida, ut vinū sublimatum, & aquae destillatae aliae calidiores etiam in tertio gradu: de quibus aquis disiciuntur calculos omnes medicorū libri sunt repleti. Quare vinum adustum ratione substantia subtilis & penetrantis disicit lapides, sicut in historiis de aceto Annibalis legimus, quo ipse rupes & molles lapideas fregit & disiecit. Quo ad praeservationem, ne congregentur arenulae, & fiat calculus, superfluum existimo aliquid addere, cum illud in consilio nostro, quod ante menses aliquot Dominationi suae misimus, satis clarè ostendimus.

mus. Caveat ab eo quod ab aliquo ei (quantum
intelligo) persuasum est, quod mihi displicet,
nempe ut quotidie utatur cibus illis qui urinam
prouocant, ut petroselino, quod omnib. cibus im-
miscet, & cum iis utitur: quo petroselino tan-
quam cum medicamento inconuenienti ipse om-
nem materiam trahit ad loca imbecilliora, ut
ad renes & vesicam, quo meatus ampliatur &
maiores fiunt, & ita ipse multos fluxus eo pe-
troselino prouocat, qui solet esse error non minus
communis medicis illis vulgaribus & imperitis
(ut aliqui inepti pharmacopœi sibi medendi
prouinciam usurpant) in quos plerunq; impin-
gunt. Quod calculi tam graues in renibus non
excreuerint in tantam quantitatem, facile con-
cedo. Non enim video quomodo tam grandes la-
pides per tantam angustiam mitti queant sine
maximis doloribus & vite periculo. Sed verita-
ti videtur admodum consentaneū, quod in re-
nibus creperunt fieri, & cum ad vesicam postea
venerunt, creuerūt paulatim & aucti sunt, do-
nec vi tandem sunt expulsi. Quomodo euitari
possit fluxus catarrhalis, quo sub finem hyemis
laborat quotannis? Ad euitandum catarrhum,
necesse est ut regimen victus in nostro consilio
descriptum diligenter obseruet, si quidem suam
sanitatem conseruare velit. Præterea ibi memo-
ratis ter vel quater in mense uti poterit pilulis
infra scriptis vespere hora vna ante coenam:

Kk 3 Rx. Ag

Rx. Agarici electi 3vj
 Aloës optima, Gargophyllorum,
 Nucis muscata ana ꝑ i.

Puluerizentur omnia per se, postea misceantur, deinde infundantur in succo rosarum puro, & permittatur exiccari subtile, & ita iteretur septies. Postea cum syrupo de stœchade fiat magdaleon, de quo formentur pilula tres pro singulis vicibus. Est etiam maxima & optima medicina pro euitando catarrho, conforture ventriculum, hepar, renes, & vesicam, quod fit si singulis diebus ante prandium & cenam sumat zucchari rosati vnciam, vel semunciam.

Consult. L x x x. De calculi præseruatione, pro Reuerendis. Cardinali Petro Bembo.

Quoniam arenæ quæ in vrinis subsistunt, calculum fieri vel in renibus, vel in vesica indicant, vt quarto Aphor. Galenus testatur, dolor autem affectum distinguit, vt secundo de locis affectis ostenditur, certum est persensente dolore in renibus, ac simul arenulis in vrina subsistentibus, renes ipsos à calculi suspitione liberandos. Ergo Reuerendissimus Dominus meus, cui omnia debeo, cum in hoc ipso discrimine sit, summa ope adiuuandus est, ne incidat in deterius: quod spero facillimum fore, tum quia sua Dominatio prudentissima, & tuenda san-

tatis studiosissima semper fuit, ac præceptis exquisitissimè parens, quæ salutis profutura cognoverit, tum quia me plurimum amat, mihiq; consulenti maximè confidit: quod quantum momenti afferat, ut medici remedia proficiant, indicat Avicenna sexto naturalium, qui fiduciam ægri, quam de medico concipit, & arti & consilio, & omnibus medicinæ instrumentis præferendam opinatur. Circa præservationem igitur totum consiliū vertemus, non enim iam facturæ, sed futurum incommodum curamus, atq; ita rem moderabimur, ut rationem quoq; podagræ habeamus: nam audimus suam D. in eam proximè incidisse. Alioqui duo isti affectus, renum inquam calculus, & podagra, talem inter se consensum perpetuò servant, ut peritus medicus, dum alterum curat, non minori studio debeat alterum curare, ita eveniet ut cū duobus simul sit dimicandū. Proponemus ergo duo instrumenta præsentis negotio maximè necessaria, alterum in ratione victus, alterum in medicamentorum quorundam auxilio consistens. Quantū ad rationem victus attinet, primò D. S. quā maximè feri poterit, omnē aëris excessum evitabit, frigus inquam, solis ardorem, ventos præcipuè meridionales, & ex opposito septentrionales, pluvias, nebulas, & reliqua huiusmodi quæ cœli temperiem ad immodicos flatus trahunt. Propterea & cubicula, porticus, stationesq; eligat.

temperatas, atq; ab huiusmodi prorsus incommodis muniat caput, & capitis operimenta ita moderabitur, ut neq; argrauari caput, neq; refrigerari sentiat. Catarrhos enim & destillationes summopere cauere debet, tanquã qua ad calculos generandos non parua afferant occasionem. Reliquas etiã corporis partes indumentis, siue noctu, siue interdiu, talibus muniat, quæ nec nimis calefaciant, nec parum à frigoris iniuria tueantur: renesq; præcipuè tueri debet ut nullo qualitatis excessu laborent. Omnino enim huius affectus propriu est, ut pariter tam ab immoderato frigore, quàm calore excitetur: ergo utrunq; vitare oportet. Exercitiis utetur temperatis, videlicet vsq; ad anhelitus mutationem, cauebitq; præcipuè à pomeridianis. Horum commodissimu tempus erit, matutinis horis, ubi prius corpus rectè fuerit procuratum, alui, urine, sreatusq; educationibus, capitis congruis petitionibus, faciei, manusq; lotionibus. Ab exercitio quiescat: nec citius ad prandium accedat, quàm anima spirituq; exquisitè sedato, & calore ad pristinum gradum remisso. Animi verò molestias, sed præcipuè iracundiã & mæstitiam, tanquam pestes euitet: inde enim & concoctiones deteriores fiunt, & feruor sanguinis præter naturam augetur: nam in mæstitia quoq; interius augetur, nisi cum immodica fuerit & diutissime perseverans. Ab his autem

causis

causis calculi potissimè generantur, si corpora fuerint preparata, ut perito medico facile patet. Studebit etiam diligenter, ne post cœnam prius cubitum accedat, quàm duæ horæ excesserint: nec supinus omnino cubabit. Somni tempus septem horas non excedere optauerit, nisi fortè longa consuetudo secus faciendum persuadeat. Manè circa Solis ortum surgere enitetur: si tamen ea hora dormire consueuerit, saltem moderabitur, eniteturq; ut quambreuissimus somnus sit: tuncq; magis laudarem, ut sedens potius dormiret, quàm decumbens. Postea D. S. exquisitissimè procurabit, & huic etiam præsidio tantquam saluberrimo maximè fidet, ut singulis diebus semel tantum aluus commodè ducatur. Et si fortè vomere consueuisset, aut certè facilè ad vomendū accederet, laudarè summopere ut singulis mēsis euomeret, inde enim & euacuaretur corpus, & humor auerteretur. Præterea ad cibum non accedat D. S. cruditate existente in ventriculo, sed expectabit sensum appetitus manifestū: & in ipso comedendi initio semper aliquod iusculum, vel liquidū assumet edulium, deinde ad solidiora vertetur, ita tamen ut nec varia, nec multa offerantur: A varietate cauebit, verbi gratia, carnes cum piscibus admiscere, aut cum utroq; fructus, aut lacticia: nec minus ova piscibus malè adhaerent. In stomacho diuersarum naturarū cibi admiscendi non sunt,

Et præcipuè si qui faciliè putrescunt, solidiori-
 bus succedant, vt lac aut fructus horarij carni-
 bus. Vitabit etiam cibaria ex diuersis generibus
 confecta, sicut est omne placentarij genus, quod
 vulgò tortas & rossiolos appellant, à frixis præ-
 cipuè abstinere, sunt enim inquinata potius,
 quàm cocta. Hæc autè omnia licet ad reliquum
 vsu sanitatis maximè euitare conueniat, præ-
 cipuè tamen ad præseruationè à calculo, in quo
 cruditates omnes prorsus sunt fugiendæ. Cibo
 assumpto, sensim quidè deambulet, vt facilius
 ad ventriculi fundū descendat, à valido tamen
 exercitio & equitatu cauebit. E ferculis come-
 det ptisanam hordeaceam, far, oryzam cum la-
 cte amygdalarum, & zuccharo, ac modico cin-
 namomo. Iusculum paretur cum petroselino, &
 omphacino liquore, quem vulgò agrestani vo-
 cant: rarò boraginem, betam & feniculum co-
 medat, nonnunquã tamen cucurbitam, ac cau-
 les hyemis tempore, non omnino vituperamus.
 Pro acetariis vtetur cappare, cichorio, lactuca,
 boragine, endiuia, asparago etiam & dauci
 specie quam carotam appellant, præcipuè cor-
 pore puro existente. Quod si talem sibi viuendi
 rationem præscribet, multum illi auxiliij allatu-
 ra est. E fructibus horariis ante cibū interdum
 assumet, sed parcè, pruna bene matura, præco-
 cia, armeniaca, persica, magis tamen melopepo-
 nes & optimas ficus eligimus, omnia tamen
 parcè

parcè sumenda, sunt enim potius humectando,
 & refrigerando corpori, & aluo leniendæ, quàm
 nutritioni expetenda. Ex autumnalibus verò
 post cibum comedet pyrum decoctum vel coto-
 neum cum zuccharo, tamè neq; admiscebit ani-
 sum, vel feniculum, vt nonnulli perperam fa-
 ciunt. Carnes comedat, ex agrestibus lepores, si
 iuniores fuerint, sin secus, omittendi: idèmq; de
 cervis asserimus. Nec omnino malum pronun-
 ciamus, si quandoq; apri modicum ingesserit, est
 enim optimi alimenti, & si modò parcè suma-
 tur, non ita difficulter concoquitur. Aues item
 comedet, quales perdices, francolini, phasiani,
 turtures, turdi, & reliqua id genus montana
 omnia: nam notissimū est ab omnibus palustri-
 bus abstinentiū. Ex domesticis verò animalibus,
 heedi annales, castrati, vituli lactentes, pulli
 gallinacei & columborū: à reliquis abstinebit,
 presertim à carne bubula. In vino autem eli-
 gendo, non modicum studium adhiberi oportet:
 habet enim vinum præ cæteris alimentis quòd
 corpus humanū maximè afficiat & mutet, tum
 quòd citissimè & plurimū nutriat, tum quòd
 copiosè ingeratur, tum quòd sit eius vsus assi-
 duus, quæ pane excepto, nulli præterea alimen-
 to contingunt. Vinum igitur eligitur quod
 quammaximè fieri potest, nullum qualitatum
 excessum habeat: neque enim nouum esse debet,
 neque peruetustum, sed medium: nec album,
 nec

nec atrum, sed subrubrum: nec potens, neq; adeo pauciferum vt ventriculo noceat, sed moderatum. Duo tamen suprema in vino desideramus, vnum vt quam tenuissimum limpidissimumq; sit atq; permaturū, nullius aciditatis vel dulcedinis particeps, sed eum maximè saporem præ se ferat, quem vinosum vacant: talia ego sæpe bibi Romæ Salernitana. Hæc sunt quæ circa omnem victus rationem optauerim Dominū meū semper obseruandissimum obseruare, quæ obseruatione spero assecuturum, vt non tantū à calculo, & molestâ podagra præseruetur, sed à reliquis quoq; innumeris morbis diutissimè immūnis persistat. Quantum verò attinet ad medicamenta, ea quidem pauca admodum & leuissima proponemus. Si enim talem viuēdi rationem sibi constituerit, qualē præscripsimus, nō erunt medicamentorum auxilia multum necessaria. Quia tamen non semper lineam ita exquisitè attingere possumus (hominēs enim sumus) propterea laudo, præcipuè si fuerit assuetus, vt bis in anno, principio inquā veris & medio autumnō, scilicet mense Octobri, suauiter purgetur, vt nobilia & delicata corpora solent. Deinde vt toto anno rhabbari vsum familiarē sibi proponat, ita vt saltē ter in mēse assumat ex eo, quantum sunt duo scrupuli vel integra drachma, siue mandendo & deglutiendo absq; alterius rei commixtione, siue permiscendo vel cū zuccharo rosato

sato, vel cū passulis, prout Dominationi suæ commodius esse videbitur. Studebit autē ut habeat myrobalanos chebulos optimè conditos, qui ex Alexandria deferuntur, quorū unum manè tribus horis ante prandium assumet: est enim optimum & singulare remediū nō tantū stomacho, & membris omnib. naturalibus corroborandis, inter quos renes cōnumerātur, sed cerebro quoque etiam sensus omnes tā interiores quā exteriores exacuat, ac præterea gustui satis incundum sit, & humane naturæ familiarissimum.

Consult. LXXXI. De arenulis & metu futuri calculi, pro iuvene Siculo.

Cum hepatis ac renū caliditas, efficiens causa sit ut arena & calculi generentur: materia autem sint humores, partim biliosi, partim pituitosi, qui ex prava victus ratione suam originem ducunt: ideo in legitima eius morbi curatione, utraque causa necessariò est submouenda, ita sanè ut nimia eorum viscerum caliditas mitigetur, dictorum autem humorum copia inhibeatur. Ad ea verò præstanda, duo potissimum sunt instrumenta, quorum alterū est optima victus ratio, quæ etiam magis necessaria mihi videtur: alierū verò est illud, quod ex medicamentis peti solet auxiliū. De priori itaque in primis, de posteriori autē deinceps dicemus. Communis viuendi ratio non tantū ex cibo & potu, verum

verum etiam ab aere, animi affectibus, somno
 & vigilia, inanitione & repletione, motu &
 quiete, solet immutari: quinimò hæc posteriora,
 non minore quam cibus & potus, vim habent
 corporis immutandi. Propterea in ea præservati-
 one quam in Nobili hoc viro moliri tentamus,
 omnia ex æquo sunt consideranda. Agitur ab omni
 aëris tam calidi quam frigidi excessu: à deambula-
 tione ac labore omni qui fit in aëre aut ob solem
 æstivate, aut à ventis agitato, potissimum verò ab
 Euroaustro & Austro, quoad per ipsum fieri po-
 test, abstinebit. Minimè autem in cubiculis qua
 aut in plana humo sint, aut humida, sed ne sub
 dio quidè, aut sine stragulis, aut nudus, ut in ma-
 gnis æstibus fieri solet, dormiet aut cubabit. Ab
 ira, tristitia, omniq; animi graviore molestia ac
 perturbatione, pro viribus sibi tẽperabit. Corpus
 manè exercebit, aut vesperi per horã unã ante
 cenã. Nec tamẽ statim ab exercitio cibũ sumet,
 sed per spatium mediæ horæ ad minus quiescat.
 Neq; ab exercitio adhuc calidus vestes deponet,
 nec vento, aëri ve frigidiori se exponet. A cibo,
 longiori quoad fieri potest temporis spatio, ab
 omni corporis atq; animi labore abstinebit. Igi-
 tur neq; scribendũ, neq; legendũ illi est aliquid,
 nisi id cum voluptate aliqua coniunctum sit, &
 minimè fatiget. Hoc verò spatium in horas ali-
 quot extendi vellem: quòd si tandiu quiescere illi
 non licebit, saltem ut serò ad labores sese confe-
 rat,

rat, pro viribus curabit. A cibo debet à somno abstinere, potissimum à prädio: à cœna verò nisi post duas horas erit illi dormiendum. Manè autem surget è lecto tempestivè: hoc enim renibus, oculis ac membris omnibus summopere prodest. Igitur à lögiori ac nimio somno sibi temperabit. Dabit etiam operam vt singulis diebus a'ui excrementa educantur, id quod si spontè non fiet, iure inferius describendo per horam vnam ante prandium assumpto, id fieri curabit. Huius autem iuris ea vis erit, vt non tantùm aluum molle, sed humores etiam temperare & renum caliditatem possit mitigare.

℞. Hordei mundati pugillum j.
 Radices althææ num. iij.
 Mercurialis man. j.

Bulliant hæc omnia in libris duabus iuris pulli, donec dimidium absumatur: & addito sacchari tantillo, dicto iam modo, calidum bibatur. A coitu etiam potissimum abstinabit, & penitus quidem à cibo. Ille autem in coeundo perniciosus erit modus, si præter ordinem ac rationem fiat: vt si in coitu diutius immoretur, nec preparatum iã semen statim emittatur: si præter naturæ ordinem mulieri vir subijciatur: si stans coeat, aut alio modo qui nimium fatiget, & dorsum labore nimio afficiatur. Hæc verò omnia ab hoc inueni in coitu sunt obseruanda, vt quæ maximi in hoc affectu sint momèti. Igitur in coitu tēperatissimum

mum illum esse oportet, & si me auscultabit, in
 duabus septimanis, aut ad summum in vna se-
 mel tantum coibit. Ea siquidem Hippoc. est sen-
 tentia, Vnciam vnam seminis importunè eieci,
 plus afferre detrimenti, quàm sanguinis qua-
 draginta: idq; non tantum renibus, sed capiti
 quoq; ac membris omnibus maximè est noxium.
 Quod ad cibaria attinet, in primis abstinebit à
 pane non vt decet fermentato, aut minus probe
 cocto, à crustulis & bellarijs quocunq; modo
 paratis: à pane etiam quacunque alia ratione
 præterquam in furno, vt sub cineribus cocto: &
 si oleum aut butyrum aut liquor alius admix-
 tus illi fuerit. Pessima etiam sunt omne genus
 pastilia, vt offulæ, & lagana, & fercula omnia
 que ex attenuata pasta parari solèt, siue ea sin-
 plex, siue alijs rebus sit admixta: & quanquam
 quocunq; modo cocta noxia sint, in sartagine ta-
 men frixa, vt in vniuersum frixa omnia, admo-
 dum sunt perniciosa, potissimū verò cum aliqui
 tota sua substãtia aduersentur. Euitãde illi sunt
 antiquæ carnes omnes, vt boũ, castratorũ, suam
 & reliquorũ huiusmodi animalium: au: ñ præterea
 palustriũ, vt anatũ & anserũ: pisces quoq; ma-
 res, vt thũni: reliquos pisces comedet moderatè.
 Lacticia omnia illi sunt fugienda, quemadmo-
 dum etiã caseus tam recēs quàm salitus. A cibo
 fructus nullos: ante cibum verò generosi pepomi
 partem aliquam, & pruna probe matura come-
 dera

dere licebit, omnia tamē parcē. ova recētia sunt illi salubria, aut in cineribus cum cortice, aut in aqua sine cortice, prout illi magis arridebit, ita cocta, vt mollia sint ac tenera, non dura. A ciborum varietate in vna mensa sibi temperabit, & unico cibi genere cōtētus erit: & tota vnius diei alimonia in tres partes diuisa, vna in prandio, duas verò in cœna sumet, olerum genus nullum probo, præcipuè crudū, vt acetaria, quanquam cappares, asparagos, & lupulos, cum tempeſtina fuerint, vt parcē comedat illi concedo. Potus erit vinum album potius quàm nigrum, subtile, & quoad fieri potest, minimè potens: quod dilui etiam debet aqua non admodum frigida, que non recens sit ex puteo aut fonte hausta: nunquam etiam cum glycyrrhiza, aut hordeo aut althæa, prout vrina magis aut minus est mōtiganda, decoqui debet. Hic autem illi perpetuus mos erit, ne ingerat cibaria, aut nimis calida, aut nimis frigida, sed temperata. Hæc, quod ad vniuersæ rationē attinet, vt à calculo præseruetur, dicta sint satis. De medicamētis autē ita à nobis est statuendū. Cum morbi paroxysmus constituta quadā periodo ad mediū Maij mensem reuertatur & vsq; ad mediū Iunij perseueret, certam ac statam euacuationē, inferius illi præscribendam, ad mediū Martium circa, moliri omnino est necessarium. Illud autem in primis mihi præbaretur, vt ex basilica eius lateris in quo

vehementior percipitur dolor, siue illud dextrum sit, siue sinistrum, sanguis mitteretur. quod si latus vtrunq; dolor infestaret, in dextro venam secandam esse indicare. Mittendi sanguinis pondus infra octavam ne subsistat. sed ne decimam quidem viciam excedat. Particularis autem euacuationis ratio & progressus erit huiusmodi. Antequam euacuationem auspicetur, per duos dies rectam vivendi rationem instituet, & in cibo ac potu parcior erit, quam antea consueuerit. Tertia autem die, per horam mediam ante prandium, floris castis drachmas decem accipiet: sequenti vero die, cum iam castia suam absoluerit euacuationem (alioqui per clystere in quo sit mel rosatum, alius erit excitanda) hora diei tertia, eo quo diximus modo, mittendus est sanguis. Quinta demum die inferius describendis syrupis uti incipiet.

Rx. Syrupi acetosi simplicis,

Mellis rosati ana ℥ i.

Decocti infra scripti ℥ iij.

Misce pro vno syrupo.

Rx. Radices althæe num. iij.

Seminum maluæ,

Melonum,

Angurie,

Cucurbitæ ana ℥ ij.

Capillorum Veneris, Comarum virentium

feniculi ana man. j.

Bulliant omnia simul in libris duabus aqua condita,

diuina, vsq; ad consumptionem medietatis, deinde
coletur & exprimatur, pro tribus vicibus: &
sic perseveret vsque ad novem syrupos. Sequenti
verò die, post syrupos accipiet purgans hoc me-
dicamentum:

R ξ . Floris cassiæ ʒ vi.
Electuarij de succo rosarum ʒ ij.
Syrupi rosati solutivi recentis ʒ iij.

Misce, & cum aqua capillorum Veneris fiat po-
tio, danda in aurora cum custodia. Octo deinde
consequentibus diebus, aut etiam quindecim,
id quod longè utilius fuerit, manè ac ve-
speri, per horam unam ante cibum, accipiet sac-
chari rosati vnciâ mediam. Atq; illi suadeo vt
per totum annũ sacchari rosati vsum faciat sibi
familiarem, ac horis iam dictis frequenter illud
sumat: pauca enim aut fortè nulli auxilia inue-
niet sue affectioni magis salutaria. Dictis iam
evacuacionibus administratis, per integrum
mensem hoc vnguento renes inunget:

R ξ . Succo rosarum,
Violarum, Plantaginis ana ʒ i.
Olei rosati completi ʒ ij.
Cera albæ ʒ x.

Misce, & fiat linimentum pro renibus. Illud ve-
rò præ cateris curabit, vt post purgationes &
sobrietate & recta victus ratione utatur, o-
mniaque superius præscripta obseruet. Quòd si
in Sicilia, quemadmodum in Italia in agro Lu-

censi & Veronensi prope Calderium, ferrea
therma essent, author illi essem vt per duos aut
tres annos deinceps, in æstate, in Canicularibus
diebus biberet eam aquam, & more etiam
consueto in ea lauaret. Mihi etiam maximè pro-
baretur, si bis saltem in mense hisce pilulis
vteretur:

R̄. Rhabarbari electi, Aloës,
Agarici præparati ana ʒ ij. Rosarum,
Myrobolanorum citrinorum ana ʒ j.
Speciæ, Seminum fœniculi ana ʒ s.
Puluerixentur omnia per se, deinde misceantur,
& cum mucilagine radicum althææ condita
cum zuccharo fiat magdaleon, de quo singulis
vicibus fiant pilulæ tres, pōdere drachmæ vius,
quæ per horam vnâ ante cœnam sumantur.
Et hæc, quod ad præseruationem attinet, dicta
sint satis. Cùm autem paroxysmus infestabit,
si fortè (quod Deus auertat) reuertetetur, illud
primùm curabit, vt si ille facilis est ac paratus
ad vomitum, omnem cibum qui tum in ventri-
culo cōtinetur, statim vomat: quòd si quid præ-
ter cibum, euomere etiam posset, vtilissimum fue-
rit, & adhibita dexteritate debet adiuuare. Post
vomitum vnus aut alter, aliquando etiã tertius
& quartus clyster erit inyciendus: spatium au-
tem inter vnum & alterum interponetur, quan-
tum doloris acerbitas concedet. Clysterium de-
scriptiones sunt huiusmodi:

Rx. Foliorum camomilla,
 Florum maluarum ana man. j.
 Furfuris man. ij.

Bulliant in sufficienti quantitate aqua, ad consumptionem medietatis. Deinde

Rx. Cassia pro clysteribus ℥ i s.
 Mellis violati ℥ ij.
 Olei communis ℥ iiij.

Misce, & cum predicto decocto fiat clyster. In secundo clysteri seruato superiori decocto, sequentia electuaria adijcientur:

Rx. Hieræ picra ℥ vi.
 Mellis violati ℥ ij.

In tertio & quarto clysteri eadem, si opus fuerit, adijcientur.

Illud autem in primis adnotandū, nisi prius aut per vomitum, aut per clysteres, aut per utrunque, quod multò melius foret, fuerit euacuatus, loco affecto, ac dolenti, nec linteamina calida, nec unguenta, neque alicuius generis fomenta, vt ferè fieri solet, aliquo modo applicanda esse: hoc enim dolorem auget, malum cumularet, & miserum hominem magnis cruciatibus conficeret. Quamprimum autem hæc fuerint euacuationes, leuioribus tum fomentis vtendum erit, vt parietaria in oleo seminis lini mortificato. Sequens etiam est vtilissimum:

Rx. Farinae ex qua conficitur panis, duos plus minus pugillos.

Sapæ, Olei dulcissimi,
Vini dulcis optimi, ana cyathum unum
magnum.

Omnia simul misceantur, & lentè bulliant, ac interim permisceantur, donec acquirant formam emplastri, non quidem solidioris, sed potius molli: illud deinde inuoluatur in lineo panno, & loco dolenti applicetur, ad dolorem enim sedandum est efficacissimum.

Iniectionibus clysteribus & vomitu etiã excitato, si dolor adhuc perseueraret, hoc illi medicamentum purgans exhibebitur aut manè aut vespèri, prout magis videbitur expedire: sed in media etiam die aut nocte exhiberi potest, in huiusmodi enim affectibus nulla interponenda est mora.

Rx. Floris cassiæ ʒ vi.

Specierum hieræ simplicis ʒ ij

Misce, & fiat bolus cum zuccharo.

Diuidatur in parua frusta, & sumatur: deinde iuris in quo oleum, malua & hordeum sint decocta, libram unam statim bibat. Quod si post medicamentum perseueraret adhuc dolor, accipiat olei amygdalarum dulcium, olei amygdalarum amararum ana ʒ iiij. aut v. quo accepto, per septem horas ab omni cibo ac potu abstinabit. Hisce omnibus administratis, si pertinax adhuc esset dolor, manè ac vespèri tribus horis ante cibum hoc dec octum sumet:

Acci

Accipe iuris in quo decoctus est pullus lib. ij.

Radices althææ num. ij.

Foliorum maluæ pug. j.

Grana alchechengi num. x.

Ticerum rubrorum gr. xx.

Cinnamomi crasse contusi ℥ s.

Misce, & bulliant ad dimidium, & colentur: deinde in eo decocto imponatur butyri recentis, aut si ille abhorret à butyro, olei amygdalarum dulcium recentissimi uncia vna, & sacchari optimi tantundem. Hoc totum bibatur calidum temperatè. Quandiu dolor perseverat, sobrietas mihi maximè probatur. Igitur elixus panis, & succus hordei ex iure pulli, illi erit cibus: aqua autem in quo hordeum & saccharum sint decocta, erit potus. Interim etiam frigidum nihil biber. Singulis etiam diebus clysteribus utatur, non quidem quales superius sunt descripti, sed à solo eo decocto, cui olei chamamelini ℥ ij. olei rosati completi ℥ ij. vitelli ouorum num. ij. adijciantur. Atque hæc quidem presente paroxysmo administrari debent.

Consult. LXXXII. De eiectione materiæ crassæ & fœtidæ per urinam, cum dolore renum.

Difficillimum est indicare in huiusmodi Magnifici Domini casu, utrum expediat illi Calderianam aquam potare: hoc enim præ-

cipuè videtur exquiri. Difficultatis causa oriū-
 tur tum ex parte corporis patientis, tum ex ipsi
 dispositionibus præter naturã. Audio primum,
 corpus hoc redditum esse admodũ imbecillum,
 cum maxima appetendi deiectione, & areseri
 ac tabescere. at potus aquarum mineraliũ con-
 stantes vires requirit, est enim efficacissimum
 potentissimũq; remedium, ideo debiliori cor-
 pori oblatum, sæpe hominem potius quã mor-
 bum tollit. Dispositiones etiam corporis ad me-
 delam admodum sunt ambiguae: nam & maxi-
 ma illa sitis tandiu perseverans indicat vel ma-
 gnas obstructions, vel multam putredinem, vel
 febrim occultam. Quicquid horum fuerit, Cal-
 derianæ aquæ suspectæ sunt. Eò autẽ magis ve-
 reor, quia intensissimè sitit: & cum audisã fri-
 gus inexpugnabile superadditũ in exterioribus
 partibus modò, vt exteriora maximè frigeant,
 & interiora ferueant, vel febrem malignã, vel
 intrinsecum abscessum, aut inflammationẽ por-
 tendit: ideo & hîc quoq; thermarum aquæ su-
 spectissimæ sunt. Sed & illud, quòd audio ma-
 teriam plurimã per vrinum educi, quæ admo-
 dum crassa sit, faculenta & sordida, impedit
 omnino rectã Calderianarũ aquarum exhibi-
 tionem. Si quis modò illarum aquarũ naturam
 cum hac dispositione rectè & secundum artem
 comparauerit, facillè importunè impediatur, a-
 stringetũq; materia profluens ob vim aquarũ
 astringentium

astringentem, quod facillimam dabit occasionē
 ad suppressendā vrinam, cum maximo patiētū
 discrimine, cui suppressioni alioqui valde pa-
 ratus est, & in illam perquam frequenter solet
 incidere. Quid quod dolores nephriticos, vel co-
 licos, vel fortasse etiā utrosq; iam proximis die-
 bus nō sine discrimine perpessus est? ad hos enim
 affectus astrictio & frigiditas aqua maximē
 infesta est. Hæc sunt, quæ me valde ancipitem
 reddunt, utrū Magnificus iste vir aquam ther-
 marū Calderianarū rectē sit potaturus. Nā ex
 alia parte postea, ad dilatationē tam amplam,
 sicut audio, meatuum vrinariorū, & ad corro-
 borationē imbecillitatis partium omnium natu-
 ralisum, præcipuē quæ ob redundantē humorem
 contigerit, præstantissimus est earum vsus: ad
 ardorē vrinæ etiā non parū cōferret: sitim præ-
 terea quæ ob puram intemperiem & caliditatē
 intrinsecorum membrorum contingit, validissi-
 mē extinguet. Cū ergo vtrinq; rationes adsint
 quæ persuadeant an accipi debeant, an non de-
 beant, in ancipiti persisto, cū planē scire ne-
 queam exquisitum sui corporis statum vel gra-
 dum, aut etiam naturam dispositionū. Ideo hæc
 deliberationem præsentibus medicis determinā-
 dam relinquo, ponderatis vtrinq; rationibus tum
 his quas ego percurri, tum his etiā melioribus,
 quas ipsi excogitabunt. Interim pro præsentē
 dispositione, quæ præcipuē videtur affligi, fluxu

videlicet materiei crassæ, viscosæ & fetidæ per
 urinam, cum dolore circa partes renum, consu-
 lerem ut potu vteretur loco & hora syrupi, quo
 ego in huiusmodi affectibus efficacissime vi
 consuavi, cuius descriptio talis est:

℞. Pentaphylli cū radicibus & foliis ma. iij.
 Granorum alchechengi ℥ i s.
 Agrimonie man. iij.
 Verbena,
 Rosarum siccarum ana man. ij.
 Limonum minutim concisorum num. iij.
 Simul cum corticibus suis.

Contundantur omnia grosso modo, & aspergā-
 tur cum vncijs octo infusionis rosarum. Postea
 destillentur per alembicū vitreum, vel per bal-
 neum Mariæ, deinde seruetur aqua ad usum.

℞. Huius aquæ ℥ v.
 Syrupi de cichorio Nicoli sine rhabarbato,
 Myrtini ana ℥ j.

Sumat singulis diebus in aurora loco syrupi.
 Laudo præterea, quòd singulis diebus vel tribus
 horis ante prandium, vel immediatè ante syru-
 pum accipiat ℥ j. in forma pilula, de infra-
 scriptis trochiscis.

℞. Trochiscorum de absinthio,
 De rosis ana ℥ ij. De aniso ℥ ij.
 Succu liquiritie ℥ i s.

Misce, & cum syrupo rosato fiant pilula pro
 singula drachma tres, sumenda ut supra. Pro
 vinctio

incline dorsi, hoc est, totius regionis lumborum
secundum longitudinem vtrinque:

Rx. Pinguetinis anseris	℥ ij.
Olei rosati completi	℥ iij.
Rosarum rubearum,	
Sandolorum citrinorum,	
Masticis	ana ℥ ij.
Laudani pinguis	℥ i.

Misce cum modico cera alba, fiat linimentum
secundum artem, ad usum, ut dictum est. Vinis
eliget limpida, mediocre, coloris subrubri. Vta-
tur in cibo carnibus siccioribus, boni tamen &
optimi nutrimenti, quales maximè sunt pulli,
perdicum, phasianorum, gallinacei, leporis iu-
uenis: aues omnes campestris, præter coturni-
ces: turtures etiam conueniunt, & oua sordi-
lia. à reliquis omnibus edulis, quàm maximè
poterit, abstinabit. Hæc sunt quæ absenti in re
difficili consulenda videbantur, remittens me in
omnibus saniori iudicio.

Cōsult. L X X X I I I. De ardore vrinæ,
cum eo ut sæpe vrinam emittat.

Præmissa ratione victus, utatur qualibet
mane, quando est in itinere, frusto cinna-
momi optimi, & trititando in ore deglutiat
succum. Bis tamen in septimana loco cinnamo-
mi sumat rhabarbari drachmam mediam die-
bus interpolatis, & illud mandendo succum de-
glut

glutiat. Ante cibum sumat semunciam anethi
preparati, & omni die inungatur locus, qui
est intra unam & alteram natem, oleo scorpio-
nis facti ex oleo amygdularum amararum. In
autumno & vere purgetur infrascriptis medi-
camentis:

Rx. Specierum hiera simplicis ʒ ij.

Floris cassia ʒ i.

Misce, cum zuccharo fiat bolus, & sumatur
tribus horis ante prandium. Deinde sumat se-
quentes syrupos per septem dies continuos:

Rx. Syrupi de cichorea Nicoli,

De absinthio ana ʒ j.

Decoctionis infrascriptæ ʒ iiij.

Decoctio autem talis est, ut sequitur:

Rx. Aquarum malua,

Althæ ana lib j.

Aceti albi ʒ iiij.

Foliorum pentaphylli, Betonica,

Agrimonia ana. man. j.

Bulliant ad consumptionem tertiae partis, &
seruetur pro syrupo. Octavo die sumat sequen-
tem medicinam:

Rx. Syrupi rosati solutiui ʒ ij.

Confectionis hamech ʒ iiij.

Cum aqua althæ fiat potio, danda in aurora
cum custodia. Post hæc per tres vel quatuor
dies continuos sumat unciam zucchari rosati
ante cibum manè & serò. Verùm laudo quòd in

vere incidatur vena basilica dextræ lateris, & in autumno post purgationem utatur aqua balnei sulphurei, vel aluminosi, & pro quolibet mane accipiat XII. cyathos per dies duodecim: & si sint balnea, submergatur in eis. Loca- lia nulla adhiberi velim ante mundificati- onem corporis, eò quòd frigida astringat, calida verò ad- huc magis ledant. Patavij, M. D. XLVII.

Consult. LXXXIII. De calculo ve- sicæ, cum stranguria urinæ, pro nobi- li puero Italo.

NE conteratur tempus in superfluis, præ- termissa longa præfatione, rem ipsam ag- grediar. Nobilis puer conqueritur de quibusdã dispositionibus præter naturam circa actiones quæ sunt in emittendo urinam: & quia non sunt unius generis, distinguenda sunt. Primò patitur quandam constrictionem urinæ, quan- doque enim guttatim emittit, quandoque acce- dit pars aliqua urinæ, & tendit ad penem, & dum est in medio, regurgitat, & facit angustia. patitur præterea gravitatem circa partes illas: cum maxima difficultate sedet, & cogitur se- dere erectus, diuarcatis pedibus: & dum uri- na retinetur in pene, & exit, percipit dolorem & ardorem. Quærendum ergo, an symptomata hæc habeant unam causam, an diversas. Primò
tamen

tamen constat in vesica calculum esse, quem tetigerunt clarissimi chirurgi. Supposito hoc, querendum videtur, an ista symptomata habeant pro causa cōiuncta, calculum in vesica, an verò non sit causa omnium calculus. Si considero ea quæ clarissimus chirurgus cum instrumēto percepit: percepit nō esse in collo vesicae, sed in fundo: ergo non potest esse calculus causa, vt fiat stranguria. Erat enim sententia Galeni, primo de locis affectis, de puero illo, in quo retinebatur penitus vrina, cum dubitaret de causa suppressionis, erexit puerum, & quaesivit, & deprehendit quòd erat in collo vesicae calculus obstruens, vbi cum esset remotus, incepit liberè emittere vrinam & mingere. Et ideo vbi calculus non obstruit collū vesicae, non est causa neq; impedimentū emissionis vrinae. Cum iste puer non habeat hanc stranguriā tantum, sed vrinae retentionem omnimodā, & quod magis animaduertendū est, cum habeat ardorem, & illam angustia, meo iudicio, vtile erit, vt praetermissa causa calculi, & ipso calculo, videamus causas quae possunt facere ista symptomata. Nemini dubium est, quòd cum ipsa stranguria non tantū proveniat, quoniam obstruatur meatus vesicae, sed quando sunt humores erodentes, qui dum occupant vesicā, irritatur ad expulsionē, vnde guttatim exilit vrina: & cum retinetur, colligitur, & confertim exit: & vbi acris est, vt ferè in

scilicet

senibus contingit, qui stranguriam patiuntur, quia egerūt nitrosa, & baurachia, propter plurimā materiam admistā, scilicet salsam pituitam. Cum igitur nos videamus, sicut obseruauim cum D. imponeret fistulā intra collū vesicæ, & dilataret hinc inde orificiū, propterea tamē non edidit aliquā copiā vrinae, sicut solet fieri quando retinetur vrina, vbi aliquid circa collū est: & ideo manifestissimū signum est, quod circa collum vesicæ non est obstructio, ratione cuius fiat stranguria, sed erodentes vrinae sunt causa, ut non possit retineri vrina, quia stimulat virtutē expultricē, vnde perpetuò distillat. Credo igitur quod causa istius stranguriae, & illius angustiae, sint mordētes vrinae, quae expelluntur, nec expelluntur liberè, sed pars quae circa collū inheret, dolorē excitat in parte sensibili, vnde per consensum spiritus omnes concutuntur, & fit syncopa, quae appellatur angustia, & videtur totus dolere, & dolor ille est lipothymia, & procemiū syncopes. Quod autem hoc contingat cum aliqua mordicant penem in vrina, notat Arist. vnde qui aliquid mingunt tale, horrescūt propter acrimoniā vrinae. Vbi igitur vrina efficitur mordacissima, non est mirum si loco horripilationis, quae fit in sanis, in aegris faciat angustias: sicut enim magis ad magis, ita simpliciter ad simpliciter, ut est regula topica. Credo ergo has causas esse horū duorum symptomatū.

strang

straguria inquã, & lipothymia: erat enim ista materia acris in capite, & omnibus membris. Crediderim lapidẽ non esse in causa, cur ita sit vrina acris. Cause sunt dispositiones in vesica: est tẽperatura calida & sicca, hepatis præcipuẽ & cordis. Audiuistis etiã hunc puerũ habuisse pessimã rationẽ victus, & dum esset sub præceptore, ingessisse crassa cibaria præter omnẽ consuetudinẽ suam, fabas, pisa, legumina, & reliqua, quæ aggregãt humores pituitosos, nã exercebat satis se, animo vexabatur strenuitate sui præceptoris, vnde erat materia aggesta. Et cum copia humoris crudi multiplicaretur, quæ non fuit in totius ambitu, sed in hepate, & venis mesaraicis, & cũ inueniat hepar calidũ, & cor calidum, nõ est mirũ si ille humor pituitosus in locis calidis aggregatus, fiat salsus modo adustionis. Vnde existẽte tali tẽperatura, aggregati humores crudi facti sunt salsi: qui dum fuerint paulatim aggregati, & per calorẽ hepatis ritius adusti, sunt duo cõsecuta: primò lapis generatus est in vesica. quare generatur? habet materiam pituitosam, calidã postea. summa erat, materia erat idonea exterius acquisita. Erat secundò agẽs præsens calida tẽperatura, vnde necessariò cõsecutus est effectus conueniens, calculus, ex materia pituitosa lapideata, sicut lateres indurescũt, quoniã primò per ca'orẽ excoquuntur, deinde per frigus condensantur, vnde neque

per calidum, neq; per frigidum possunt dissolui. Ita redditur calculus sicut lateres penitus indissolubilis à calido vel frigido, sed bene potest incidi. Cur magis in vesica generatur, quam in renibus? Gal. affert causam, & dicit, quòd hoc est in pueris propter validam virtutē expulsivam: nam quæ in imbecillioribus & senibus retinentur in renibus, expelluntur in pueris ad vesicam, quæ materia ibi retinetur, & cum prius excocta fuerit à calore, refrigeratur, & à caliditate vesicæ magis & magis excoquitur. Iste calculus in vesica primò percipitur tactu: deinde in syncopis percipit gravitatē insignem circa partes pectoris. Non potest sedere, nam collū vesicæ vergit circa terrā, quod dum constringitur, constringitur vesica: igitur & non potest sedere, & sit impedimentū in varijs sitibus. Adest pruritus circa partes illas: sed longè certius est dictū iam signū. Adest etiam illa eadē causa straguriæ, multitudo materiæ pituitosæ, quæ continuè transmittitur à partibus superioribus, quæ sua mordacitate facit symptomata illa. Credo universalē causam esse referendā ad materiam antecedentē horum symptomatū pituitosam, quæ fouet & regit calculum, & facit ardorem vrinæ, & stillicidium. Quarendū modò videtur, an calculus sit morbus in cōpositione, vel in cōplexione. Certū est, quòd in cōpositione, & quòd ille morbus generatus fuit propter

affluxum materiae. Est etiam credendum, imò ferè
 necessariū, quòd sit intemperies frigida in vesi-
 ca, nò absolute tamen, cum adsit pituita salsa,
 cuius falsedine caliditatē acquisiuit: ergo potest
 esse intemperies in vesica frigida sine defluxu
 materiae. Hæc est tota ratio huius ægritudinis,
 & consequenter apparet prognosticū. Si volu-
 mus iudicare de futuro, dico quòd stranguria,
 & ardor vrinae, poterunt tardè curari. Vbi ex-
 quisitè ipsum euacuabimus, & alterabimus il-
 lam intemperie superacquistā propter acrimo-
 niam, curabitur excoaratio, & ulceratio in epi-
 dermide, quæ leuis est: credo quòd ista facile po-
 terunt curari: in semibus nò curarentur. Nephri-
 tici &c. dicit Hippocr. Sed quantū ad calculum,
 dico quòd non curabitur sine incisione: nam nul-
 lus, licet plurimi tenturint dissolutionem, nunc
 tamen eā est affectus: tamē exhibuerūt primò
 ea quæ abstergūt & incidunt visciditatē, dum
 esset appensus lapis corpori vesicæ, vnde facilius
 postea extraheretur: præterea illa quæ comine-
 rent superficiē lapidis, & eam partē lapidis quæ
 mollior est: continuè enim lapidis pars post par-
 tem augetur, licet non sit vera auctio, sed inxi-
 ppositio. Cura igitur ita exordienda: primò ex-
 quisitissimè euacuandū corpus, vt omnino tol-
 lamus materiā istam salsam, & diuertatur per
 euacuationē. Facta euacuatione haberem non
 diuretica tantum, sed potius incidentia & ab-
 sterges

stergentia: bene diuretica admiscerem his, quæ
 eorum penetrationem adiuuarent. Primò igitur
 purgaretur leniendo ventrem, exhiberè castiana
 quia lenit humorem salsum, diuertit per inte-
 stina, euacuat humores crassos, vt testatur pri-
 mò Actuarius, & postea Mesue. Hiera est diu-
 retica: darem electuariũ de sebesten simplex,
 deinde exhiberè quæ incidunt humores crassos.
 Habere primò intentionẽ incisionis, & atte-
 nuationis, postea confortarẽ. Vterer syrupis, vt
 melle rosaceo, syrupo de betonica, de stechade:
 illi enim sine mordicatione incidunt. Nolo oxy-
 mel simplex, vel squilliticũ, vel ex acetosis ali-
 quem syrupũ, ne adderetur acrimonia propter
 acetum: & ideo isti syrupi essent conuenientes,
 etiam bysantinus sine aceto. Habere postea
 aquas destillatas, quæ facerent penetrare syru-
 pos ad partes, ad quas alioqui non penetrarent.
 Facta concoctione purgarẽ ipsum cum agarico:
 non abhorrerẽ à confectione hamech: nã licet sit
 solutiua, tamen euacuat diuertendo, dum trahit
 à circumferentia ad centrũ. Ideo trahendo ad
 ventriculum, diuertet illam materiã, quæ
 causam antecedentẽ habet ab ipsis rebus.
 Respiciendo etatem pueri, si excederet deci-
 mum quartum annũ: mitterem sanguinẽ, quæ
 missio sanguinis esset opportuna ad euacuatio-
 nem & euentationẽ, & remouendã malã qua-
 litatem humorũ. Fortasse si aliqua adest redun-

dantia sanguinis, quia habet venas latas, pos-
 sent etiam ventose applicari non sine ratione.
 Vbi ista pituita esset euacuata, & facta eua-
 cuationes, querendum, an aqua calida ther-
 marum conueniant. Oh sunt calide, augent sal-
 sedinem, non habemus intentionem: amplius,
 iam praterijt occasio. Postea exhiberem que
 comminuerent, & inciderent lapidem: vel-
 lem destillare limones non in alembico plum-
 beo, quoniam cum vapor limonis sit acutissi-
 mus, generaret cerussam, & faceret venenum:
 & hac aqua est magis penetrabilis, quam ace-
 tum. Ergo facerem alembicum vitreum, & de-
 stillarem limones, & chelidonium, in quibus
 duabus aquis considerē: postea in destillatione
 ponerem raphanū, ex quibus facerem destilla-
 tam aquam efficacē ad cominuendum lapidem,
 & gratā gustui. Quod si postea cum illa aqua
 aliquid illis admisceretur, si cessaret ardor vri-
 ne, optima esset: si non cessasset, serum capri-
 num adderem. Et ita puerū istum regerem,
 hoc vt conuenienti tēpore (credo enim in estate
 hoc esse importunum) incidatur, & extrahatur
 lapis: & fiet faciliter incisio. Vtatur attenuante
 victus ratione omnino. Et vt semper lenem ha-
 beat aluum, frequentissimē vtatur cassia pro
 diuersione & euacuatione humorum crassorum.
 Vt corrigatur sanguis in venis, assumat bis in
 septimana cassiā, cum portiuncula rhabarbari.

Cum isto progressu tenerem istum puerum toto hoc tempore. Pro stranguria & angustis, apponerem decocta althææ, maluarum, camomilla, fenugræci, sandalorum citrinorum: facerem fomentum, & olea linirem conuenientia circa peluim. Quòd si magis irgeret, tunc peritus chirurgus, & bene exercitatus, lac instillaret.

Consult. LXXXV. De passionibus pudendi, ardore urinæ, difficultate mingendi, gonorrhœa, & febre erratica, pro nobili Veneto.

Quatuor sunt ea, quæ in hoc Nobiliss. atq; Magnifico viro sunt præter naturam, de quibus conqueritur, & quorum ratione ad nos accessit, quæ considerare debeo. Primum est ardor urinæ: secundum, impedimentum ipsius, quod tale est, quòd non liberè mingit, sicut prius: & urina tenuius exit quàm solebat. tertium est fluxus quidam præter naturam, & inuoluntariè exiens ab ipso veretro, quem gonorrhœam (si libet) nunc appellemus: quartum est febris erratica. Istæ sunt dispositiones præter naturam, quæ molestant hunc nobilem virum, & de quibus conqueritur, quæ sunt consideranda à me. Et vt ordinatè procedam, primò recensenda sunt dispositiones eius naturales, naturalisq; temperies ipsius: quia vos

scitis quantum referat cognoscere cuiuslibet naturalis temperiem, & ad morbos cognoscendos, & curandos, & ad modum recte operandi, & ad tempus curandi, & ad loca quibus debent applicari. Sed re vera difficillimum admodum est temperaturam cuiuslibet cognoscere. Et tantum tria sunt principalia, quibus singulorum temperaturam dignoscere possumus. Primum sunt actiones omnium virtutum: oportet enim videre quomodo se habeant: secundum, excrementa omnia: tertium, quae exterius apparent, quae communiter accidentia dici solent. Ex actionibus enim cognoscimus membrorum temperaturas, quia qualis temperatura membri, talis est actio ipsius: ubi corpus est affectum, non una tantum actio est vel ablata, vel diminuta, vel corrupta, sed plures: ideo dispositiones naturales in singulis cognoscere difficillimum est. Et dicebat Galenus in prooemio libri primi ad Glauc. & in tertio Methodi: Opus est si volumus aliquem recte curare, cognovisse ipsum in sanitate, & singulorum membrorum temperaturam, colorem, habitudinem, nativum calorem, arteriarum pulsum, quisnam fuerit à natura. Quae si sciremus, magnitudinem morbi satis aliquando iudicare possemus: & sic exeuntia, & accidentia. In casu nostro habemus omnes difficultates istas: siquidem prius non novimus. Tamen si discurremus per singulas actiones tam animales quam vitales, & natur

& naturales, percipimus naturales si non cor-
 ruptas, saltē diminutas, propter multa acciden-
 tia, quæ in hoc corpore contigerunt: siquidem
 actiones quæ cerebrū & cor ipsum consequun-
 tur, non bene nisi ex conuersatione assidua co-
 gnosci possunt. Ideo considerabo tantū vnum in
 hoc nobilissimo viro, scilicet actiones naturales,
 quod nostro proposito attinet, quia neq; circa
 cerebrum, neq; circa cor videtur aliquis exces-
 sus manifestus: sed bene circa naturalium mem-
 brorum temperiem, quia ipsa sunt, quæ verè lesa
 sunt. Si ergo exactē considerauerimus ipsorum
 lapsum, habebimus quod à nobis intenditur. Re-
 liquis igitur omissis, ad inquirendū naturalium
 membrorū dispositionē, & hepatis præcipuē, ac-
 cedemus. Primò ergo consideremus, quā sũe-
 rit naturalis istius viri temperies hepatis, ante-
 quàm ad accidentia deueniamus. Sed non habe-
 mus actiones aliquas nec à sanguine, nec ab ex-
 crementis, nec ab extrinsecis accidentib. videlicet
 à colore, calore, &c. ex quibus in cognitionē na-
 turalis istius temperiei deuenire valeamus.
 Sunt tamen quedam, in quibus circa hoc iudi-
 cium nostrum firmare possumus: est enim am-
 plitudo venarū, atq; musculorum, sunt & pili,
 & structura corporis, quæ omnia etiam indicāt
 præteritam temperiē. Sed hæc in hoc viro non
 sunt talia, vt intensam caliditatē vel frigidita-
 tem indicent: attestantur tamen magis supra

caliditatē, quia vena sunt satis ampla, & structura corporis satis magna, & pili non sunt adusti, nec crispi, nec subalbidi, sed potius sub-rufi, tendentes ad nigredinē. In passivis verò qualitatibus nullum video signum, ex quo possum indicare vel multam siccitatē, vel multam humiditatem. Quòd autē calida tēperatura sit, indicatur etiā ex eo, quòd maximè fuit & est pronus in Venerē, & caliditas hepatis immediata causa est salacitatis. Ideo bene Plato concupiscentiam in hepate, irascentiā in corde, animalem virtutē in cerebro posuit. Quòd autē caliditas renum faciat ad salacitatē, dico quòd non per se, sed per consensum solum, quia facit ut vasa illa seminaria sint ampla, & lata, & sic per consensum. Sed hepar præbet caliditatē, & materiam ipsius salacitatis, & immediata causa ipsius est, ut inferius patebit. Arguitur igitur ex ijs quæ apparent, ut ex moribus præteritis, quòd sit calida tēperatura hepar huius Nobilissimi viri, in quo est vis sanguificandi. De ventriculo, nec ex præteritis, nec ex presentibus, audio aliquē excessum, neq; in caliditate, neq; in frigiditate, nec de ipsius dispositione nūc multum curandū, maximè cum non conqueratur de ipso. His igitur ita se habentibus, credisne tu, quòd talē nūc seruet temperaturā hepar istud, qualē habuit antea? Minimè: imò dico quòd ipsa tēperatura hepatis longè diuersa est ab eo quod
 prius

prius erat, & essentialiter firmata iam in he-
 pate per plurimos annos. Sed quoniam est intem-
 peries ista? Dico, quod cum prius calida esset res-
 pectu proprium temperamenti illius, non respectu tempera-
 ti, sed respectu sui ipsius, erat a predominio ca-
 lida, nunc lapsa est ad frigiditatem respectu ipsius,
 non absolute, & habet diminutas hepatis ope-
 rationes, & non solitas, propter additam frigidita-
 tem. Hoc autem indicat color apparatus in toto hoc
 corpore: quia scitis ex quarto de tuenda valetu-
 dine, non longe a principio, quod humorum in cor-
 pore existentium dominium cognoscitur ex colore
 cutis, nisi humores illi in altum sese receperint.
 Et ibi datur signa, & causas, quando in altum &
 profundum recedunt, scilicet vel propter frigora,
 rigores, animi affectus, ut timorem, tristitiam in-
 gentem, & incipientem verecundiam, &c. In isto
 autem est color plumbeus, lividus, exanguis cum
 fuscedine quadam, & non habet colorem suum na-
 turalem, floridum & ruidum, sicuti apparet, ubi
 est hepatis caliditas iuncta siccitati: & talis col-
 or iam per plures annos perseveravit. Prater-
 ea abundat plurima pituita, quod indicatur ex
 urina, quae immediate profluit a sanguine: ideo
 indicat temperamentum sanguinis, sanguis vero
 temperamentum hepatis, siquidem in eo generatur.
 Urina autem quo ad colorem cum sit subalbida,
 quo ad substantiam crassa redundans plurima
 pituita, ideo signum est, quod sanguis est pituito-

sus: si sanguis est pituitosus, ergo hepar labitur
 ad frigidū: si sic, & tamē præcessit caliditas he-
 patis, ideo redundat adustionib. sicut dixit Gal.
 ij. artis medica. Qui sunt calidi & siccī hepatis,
 procedente tēpore fiunt frigidi & siccī. Hepar
 igitur istius Nobilissimi viri tum propter pluri-
 mos labores, tum propter plurimas resolutiones,
 quæ accesserunt propter delicta, ad frigidū de-
 clinauit: & quoniam diu perseueravit ista intē-
 peries, credendū est quod iam sit cōfirmata. Ac-
 cedit aliud insuper considerandū, quod non mo-
 dicam de hac re fidem faciet, an scilicet perpes-
 sus sit morbū Gallicum: & sicut scitis, morbus
 Gallicus sedē habet suam in hepate, & ut alius
 dixi, est intēperies ipsius hepatis. Quod si adesset
 in hoc nobili huiusmodi morbus, magis esset le-
 sum, & generaret humores magis adustos, quā
 prius, sicut apparet. Et sic hepar licet ad frigidū
 labatur, & per consequens pituitā generet, il-
 lam tamen adurit: & sic si bilē generat, ita etiā
 dicendū est de melancholia. Ideo multū refert ad
 dispositiones eius cognoscendas, scire an sit per-
 pessus morbū Gallicū. Ideo dicā liberē id quod
 sentio, videlicet quod credo, quod perpessus sit
 morbū Gallicū, & nunc etiam patiat. Et ad-
 sunt præter cōmunia illa signa, quæ maximā fa-
 ciūt coniecturā, quod scilicet cōcubuerit cū in-
 fectis huiusmodi morbo mulieribus: tamen ista
 coniectura potius legislatorū, quā medicorū est.

Habuit

Habuit etiã pustulas, & bubones: & licet de sum-
 Eliud non valeat, hic est bubo, hic sunt puſtu-
 le, ergo adest morbus Gallicus: coniunctim ta-
 men valet, hic est bubo & puſtula in veretro,
 ergo adest morbus gallicus: & cum habuerit
 rem cum inquinatis, hæ non sunt leues coniectu-
 ra ad ſuſpicandum hic adesse morbuſ Gallicum,
 licet quælibet harum per se ſumpta leuem face-
 ret coniecturã, omnes tamẽ ſimul ſumptæ non ſo-
 lum perſuaſionẽ, ſed etiam fidẽ certã & firmam
 faciunt. Sed dicetis vos, præter puſtulas & bubo-
 nes in pudendis in morbo Gallico laborantibus,
 ſolent etiam conſequi puſtula in capite, & do-
 lores inter iuncturam & iuncturam in perio-
 ſtũs illis: ſed hæc in hoc non fuere, ergo non labo-
 rat morbo Gallico. Reſpondeo quòd non valet:
 quia licet non habuerit dolores, & in capite
 puſtulas, hoc ideo fuit, quia perpetuam ex re-
 nibus euacuationẽ habuit, & materia quæ debe-
 bat facere dolores illos, & illas puſtulas, euacua-
 ta eſt per penem, & diuerſa eſt aliò, ideo non fe-
 cit illa accidentia. Cuius ſignũ eſt, quòd quando
 erat in naui, & quidam medicus repreſſit hu-
 iuſmodi fluore, ſtatim ſenſit dolores in omnibus
 membris ex retentione illius materia: & ſi nunc
 eam retineret, eadem accidentia cauſaret. Sed
 dicet quis veſtrum: Tu ex colore ipſius arguis
 ſupra morbum iſtum, ſed huiuſmodi color palli-
 dus ſequitur huiuſmodi fluorem. Dico, quòd ſi

tantum iste color esset propter refrigerationem
 hepatis, & propter exitum illarum materierum,
 esset subalbidus, & cachecticus, & non plum-
 beus, & fuscus: fuscedo autem cum palliditate
 indicat adustionem humorum, quam solet huius-
 modi morbus generare. Ideo suspicor hunc virum
 affectum esse morbo Gallico. Præter intempe-
 riem hepatis, quæ frigida est, credo etiam adesse
 frigiditatem respectu morbi Gallici. Et hæc
 quo ad temperiem membrorum naturalium. Ac-
 cedamus modò ad eas dispositiones præter natu-
 ram, quibus affligitur Nobilis iste. Et primò ar-
 dor urina: hoc autem contingit, vel ratione ipsius
 urinae, vel ratione instrumenti. ratione verò uri-
 nae dupliciter, vel quia urina mordax, salsa,
 acris, & calidior in se, vel quia addita sit ei ali-
 qua substantia salsa, vel acris. Quid credis tu,
 quæ sit causa istius ardoris? Dico, quòd est non
 ratione propria substantiæ ipsius urinae, quæ sit
 salsa, acris, & mordax, præter eam quæ sibi
 propria est: quia color ille subalbidus, & substā-
 tia ipsius crassa, non indicat mordacitatem esse:
 sed iste ardor aduenit propter materiam salsam
 ipsi urinae adiunctam, & purulentam. Aut est ratio-
 ne instrumenti, & sic esset vel quia in ipso vere-
 tro esset excoriatio aliqua, vel vlcus, vel
 exiccatio illarum humiditatum, quæ solent esse in
 glā dib. penis, quæ factæ sunt à natura, ut vi sua
 emplastica humectet longitudinē penis, ne urina
 in tran

in transitu propter sui mordacitatē excoriet: & sic etiā intestina vestita sunt pituita illa crassa, ne mordacitas fecum, & bilis in transitu corroderet ipsa: & quando intestina ipsa propter aliquam qualitatem priuantur illa humiditate, tunc contingunt abrasiones. Sic etiā cōtingit in pene, ubi propter excessum aliquē superflua Veneris, vel aliā ob causam consumitur huiusmodi humiditas, arefcit meatus virgæ, & mordacitas vrinae occurrit mēbro immediatē, & sic causat ardo rem. Hic credo quod sit materia mordax propter salsedinem, non propter acrimoniā. Sed siue sit nitrū, siue sal, siue ex vtraque materia tum purulenta tum nitrosa, per adustionem, nihil refert: nam ubi substātia humida iūcta est cum terrestri, & pars terrestris aduritur, tunc fit salsedo: & si vltcrius aduratur, sit amaritudo: licet Avicenna voluerit ex admixtione bilis & pituitæ fieri salsedinem. Sed aliās ostendi, quomodo hoc fieri nequeat, & quod hoc repugnat rationi, veritati & experientia: quia ex amaro mixto cum insipido nunquam fit salsedo, sed bene quidem amaritudo: salsedo autē fit ex adustione partium terrestrium in ipso humido. Cum ergo iste plurima abundauerit pituita, & intemperie ad frigidum, & propter morbum Gallicum adustione, facta est salsedo propter moram ipsius pituitæ in hoc corpore: & licet respectu propriū temperamenti lapsus sit hepar ad frigidum.

gidum, respectu tamen temperati habet caliditatem maximam: & sic augetur salsedo, & sic hepar generat humores adustos, quos per urinam excernit. Et quia non est perfecte concocta illa materia, licet aliqua partes adurantur, ideo in exitu causat horrorem, sicut contingit dum pus mouetur de loco ad locum. Et ista est causa, quare urina in exitu mordicet, & horrorem faciat, propter subitum motum materiae mordicantis partes sensibiles. Præterea credo ego quod adsit etiam ariditas illius humiditatis, ex qua sequitur ardor, & maximus. Quod autem sit ariditas, patet ex præcedentibus & enarratis: quia, ut audiuitis, maximè Veneri deditus fuit, & ante tempus, & nunquam pepercit, ita ut dum adhuc adolescens esset, annos circiter quindecim natus, in decem diebus quinquagesies concubuerit, ita exinanita fuit huiusmodi humiditas, quæ etiam sola cogitatione exit, quandoque etiam ex longo isto defluxu, qui decem & octo annos perseveravit, & ex intemperie incaluit locus etiam propter assiduas functiones, & propter plurimum coitum substantifica illa humiditas resoluta est: tum etiam quia pars illa non nutritur, sicut oportet, quia facta est debilis, propter ea quæ dicta sunt, etiam quia occupatus fuit perpetuò in multis laboribus in exercendo mercaturam, & in regionibus quidem calidissimis, in Oriente, & in Aegypto, ex quibus ma-

ximè exiccatus est. Et hæc quo ad hunc ardorem
 vrinae. Habet præterea retentionem vrinae, ita
 ut vrina liberè non exeat, sicut solebat, sed sub-
 tilius. Pro quo notare debetis, quòd tria sunt
 apud Græcos, dysuria, stranguria, & ischuria.
 Dysuria est, cum vrina difficulter exit: strangu-
 ria, cum vrina guttatim exit: ischuria verò,
 cum totalis retentio vrinae est. Dysuria igitur vel
 difficultas vrinae est, cum quis licet liberè mis-
 gat, cum dolore tamen, & cum difficultate mis-
 gat: sicut accidit in dysenteria, illis qui sic affe-
 cti sunt, plurimū quidem egerunt, & plus quàm
 oportet, sed cum difficultate. In stranguria gut-
 tatim exit, & non potest retineri. Ischuria vel
 ablata totalis emissio vrinae est, vel diminuta. In
 hoc igitur est ischuria, non ablata actio, sed di-
 minuta tantum: iste non mingit amplè, liberè, si-
 cut solebat, sed strictè. Causæ autem retentionis
 vrinae sunt, vel quia est defectus in expulsivæ
 virtute, quæ nõ expellit id quod debet, ut quar-
 to & sexto de accidèti & morbo Gal. docet, vel vi-
 tio vrinae, vel vitio instrumèti. Expulsivæ virtus
 debilitatur vel propter frigiditatè, vel propter
 aliquid aliud, ut nõ possit fungi proprio munere.
 Vitio vrinae, vel quia non habet solitã & debi-
 tam mordacitatè, quæ mordicet, & insurgere fa-
 ciat expulsivã virtutè ad expellendū, vel pro-
 pter sui crassitiã, & in istis nõ est defectus. Vel
 in instrumèto, quod est vel collū vesicæ, vel me-

tus virgæ. Et cùm ista sit ischuria, impedimen-
tum non potest esse in renibus, nec in vesica, nec
in vasis illis quæ deferunt urinam ad ipsam ve-
sicam: in meatu autem virgæ, vel collo vesicæ po-
test esse impedimentum, vel quia obstructus sit
ob calculum vel inflamationem, vel propter cal-
lum, vel aliquem humorẽ ibi impactum, vt gru-
mmum sanguinis. Hic non est calculus, quia nul-
lum calculi signũ adest, nec arenule in urina,
nec aliud quidpiã. Non callus, quia hoc semper
ita esset, & eodẽ modo mingeret: sed nũc quãdoq;
liberẽ magis mingit, quãdoq; minus. Nec etiã
adest inflamatio, quia nõ ad sunt aliqua inflam-
mationis signa. Nõ vlceratio, quia exiret sanguis:
quod si interdũ exierit, illud fuit propter immu-
sionem candela. Ideo credo quod causa, quare
non liberẽ & amplẽ mingat sicut prius, sit ma-
teria aliqua viscosa, quæ in illis partibus conti-
netur. Quod apparet, quia antequã mingat,
exit quid viscosum albũ, quod apparet in fundo
urinae. Et sic credo materiam aliquam esse in pa-
rtibus & in meatu veretri, & in collo vesicæ, quæ
adhereat in illis partibus, quæ crassa est in pro-
pria substãtia, quod indicat crassities, & turbu-
lencia urinae. Et hæc sunt signa quæ vidimus,
& cause in hac difficultate vel tenuitate urinae,
quæ nõ erãt prætermittẽda. Quo ad gonorrhœam
utrum huiusmodi fluor quem nunc patitur, sit
appellandus gonorrhœa necne? Dico quod credo
à prin

à principio virum hunc passum fuisse gonorrhoeam, propter omnes rationes: quia (ut scitis ex sexto de locis affectis, & sexto de tuen. sanit. & in sexto de accidenti & morbo) gonorrhoea est involuntarius exitus seminis, qui accidit vel vitio seminis, vel vitio vasorum seminalium: quoniam ista duo sunt, quae per se faciunt gonorrhoeam, alia verò per accidens, & per consensum: ut cum quis ex assidua imaginatione semē emit, & iste verberibus, & non medicamentis curandus est. Quandoq; ex caliditate renum, quia quandoq; potest esse tanta caliditas in renibus, ut dilatet & operiat vasa seminaria, & hoc faciat non quia aliquod commercium ista vasa habent cum renibus, sed solum propter vicinitatem: quia nullum vas seminarium vadit ad testes, quod affinitatem habeat cum renibus. Non in dextra parte, quia vas seminarium dextrum oritur à vena cava, quae descendit ad dextram partem. Nec etiam in sinistra, quia sinistrum delucitur à magno ramo venae concavae, qui ramus concavae antequam ad renes pertingat, emit per longum spatium à se ramum, qui postea facit alium ramum, qui ad sinistrum testem pertingit, & ex eodem ramo, quem facit emulgentem, vasa seminaria oriuntur. Nec per arteriam habet commercium cum renibus, sed multum distat ab his quae ad renes pertingunt. Ideo non video quo modo gonorrhoea possit fieri vitio renū, nisi

Nō per

per consensum, & ratione vicinitatis, & nō per se, quicquid dixerit Auic. Potest igitur propter vicinitatem renum cum vasis seminarijs fieri gonorrhœa, eò quia ad eò cal facti sint ipsi renes, vt ratione vicinitatis incalescant vasa illa, & sic dilatentur, & ita exeat semen inuoluntarij: & sic potest excusari Auicenna. Et potest prore nire fluxio seminis ratione musculorū, dicebat ipse: sed huiusmodi fluxio non est à musculis, sed per virtutem expulsivam: & non concurrunt musculi, nisi quando quis velit vehementer conari. Sed dicet quis, quomodo exit sperma per conuulsionem, cum quis in epilepsia incidit? Dicit quòd hoc cōtingit propter villos, qui contrahuntur, & extenduntur, & moventur motu spasmoso: & sic omnes musculi mouentur & excitantur. Galenus tamen in VI. de tuen. san. reducit huiusmodi fluxus ad istas duas causas, vel ratione seminis, vel ratione ipsorum vasorū seminariorū, quæ sint affecta & vitata, & imbecillia reddita, & in superioribus partibus. Et contingit de semine, sicut de lacte in mamillis: sicut enim sanguis efficitur sub forma lactis in ipsa mamillis, ita sanguis in vasis seminarijs, & in illis inuolutionibus efficitur sub forma seminis. Contingit autem vt exeat semen propter imbecillitatem istorū vasorum, vel quia relaxata & aperta sunt & calefacta, ita quòd trahāt, quod non deberent trahere, & cum sint debilitata,

multa excrementa ad illa demandantur, & sic
 inuoluntariè exit: quod etiam contingit de lacte
 in mamillis existente. Quando verò sit ratione
 vitij existens in semine, hoc cõtingit vel ratio-
 ne multitudinis, vel ratione male qualitatis
 acris, vel huiusmodi. In isto erat vera gonor-
 rhœa ratione vasorum, & viarum dispositione,
 per quæ sit huiusmodi transitus, & presentia
 humoris mali, & ratione imbecillitatis vasorum,
 quæ effecta sunt imbecilliora propter malã vi-
 ctus rationem, & propter excessiuum & immo-
 deratum coitum. Et sic quia dilatate fuere
 illæ viæ, & aucta est materia ratione male vi-
 ctus rationis, ideo huiusmodi dispositio perseue-
 rauit. An modò etiã nũc patiatur gonorrhœam,
 & fluxum seminis inuoluntarium? quia materia
 seminis, quæ est sanguis, prouenit ab hepate: spi-
 ritus verò fermentans huiusmodi semẽ, à cerebro
 & à corde emanat: sanguis autẽ iste cùm ad va-
 sa seminaria venerit, in illis vasis cõficitur. Ideo
 liberè dico, quòd credo illũ non pati nunc veram
 gonorrhœam: sed ad alborum fluxionem istum
 venisse opinor, qui fluxus fit à materia quadam
 pituitosa & corrupta, quæ cùm vias paratas &
 apertas inuenerit, illud defluit ad vesicam. Et sic
 credo quòd in tota massa sanguinea sit vitium
 (ita vt oportet) ratione hepatis, quod lapsum sit
 à proprio temperamento per frigidum, & maxi-
 me cum accesserit illa infectio morbi Gallici: &

quòd recipientia sunt debilitata, vt Auicenna
 xxii. tertij: sunt mandantia fortia, scilicet he-
 par, & totus ambitus venarum, plurima super-
 fluitas pituitosa, & adusta, & salsa: & vasa dila-
 tata suere, cum etiã à natura sint lata, quia ca-
 lida fuit tēperatura à prædominio, ideo habuit
 amplitudinem venarũ & vasorum, quæ etiam
 vasa dilatata sunt propter plurimum coitũ, &
 longum defluxum: & sic mandantia sunt fortia,
 recipientia debilia, via lata, & multitudo ma-
 teria mala. Et sic credo quòd ista si debet dici
 gonorrhœa, seu iste fluxus, sit permistio quadam
 seminis, & aliorum plurimorũ. Et sicut in mu-
 lieribus contingit, quòd post fluxum gonorrhœæ
 sequitur fluxio alborum, vel ratione hepatis, vel
 ratione totius, quòd acquisierit malam tempe-
 riem, & aggregata sit cacochymia, & materia
 mala: & cum vias reperiatur paratas, hinc fluunt
 huiusmodi alba, si est mulier, per vuluam: si est
 vir, per penem: ita credo in isto fuisse, quòd plu-
 rima materia pituitosa ratione hepatis & to-
 tius ambitus venarum, per venas emulgentes
 ad vesicam deuenierunt, & minguntur ita pu-
 trida. Sed dicetis, si sunt putrida, ergo ibi debe-
 ret adesse vlcus. Dico quòd non valet, quia ma-
 teria pituitosa potest circa venas putrescere, ita
 vt pus appareat, & tamen non sit vlcus, vt vi-
 di superioribus diebus in quodam viro Fulgina-
 te. Quòd autẽ sit materia pituitosa, videtur ex
 colob

colore: alba enim est illa materia quæ fluit, & putrefacta, nullum præ se ferens colorem. Quartum & ultimum accidens erant febres quædam erraticæ. Et multi mirantur quænam sit causa istarum, cõtinentiũ maximè post quartanam. Sed si cognoveritis causas istas, nõ mirabimini: & quandoq; antecedunt quartanam, quandoq; verò subsequuntur, quia aliquæ quartanæ habent affinitatem cum illis. Sed quænam sunt causæ istarum erraticarum, quæ nullum servant ordinem? Nullæ aliæ certè nisi tres illæ, quas Galenus in fine secundi de diff. feb. assignavit, ubi dixit, quòd febris erratica fit, vel quia permittatur humor putrescens, vel quia variatur ratio nuendi, vel quia alius humor putrescit in aliqua parte corporis, & alius in alia. Et sic prout variæ generantur putredines propter varios humores defluètes ad varias partes, sic variæ fiunt febres & periodi, cum humores varij sunt, qui putrescunt. Nam interdum putrescit pars subtilior sanguinis, quæ sapit naturã bilis, ideo facit paroxysmum tertianæ: aliquãdo fæx sanguinis, & sic facit paroxysmũ quartanæ: quãdoq; puita putrescit, & sic facit paroxysmũ quotidianæ. Alio verò die fieri potest quòd putrescat pars crassior, & sic facere potest quartanã, quia illa adusta fuerit. Fiũt etiã ex variatione ciborum, quando viuũt modò vno modo, modò alio, modò plurima ingerũt, modò pauca, modò crassa, mo-

dò tenuia: et sic prout varij humores generantur,
 sic ex putredine illorum sunt postmodum varia
 periodi. Tertia causa istarum est, quādo est ali-
 quis locus, ad quē precipitetur aliquis humor,
 & ibi putrescit: alius autē ad aliam partē, &
 ibi putrescit: & sic varij possunt fieri pro varie-
 tate humorū putrescentium. Sed qua causa est
 in hoc Nobilissimo viro istarum febrium? Dico
 quòd omnes cōcurrunt, quia abundat omnibus
 humoribus, habuit varios paroxysmos, & sic
 duos vel tres paroxysmos quartanae habuit, post
 ea secuta est transmutatio, & habuit sextanae,
 prout modò vnus, modò alius humor cōpūtruit,
 & exiit ad exteriores partes venarū: quia non
 aequaliter generati sunt isti humores, quia non
 seruat eandē rationē victus. & in vasis semina-
 rijs, vt venis in testibus, & vesica, potest pu-
 trescere iste humor pituitosus, à quo eleuantur
 vapores putridi, & petunt cor: & sic ponunt
 ipsi cor in calefacto esse. Et sic credo quòd oēs
 istae tres cause cōcurrant ad generationē febris
 erratica in hoc Nobilissimo viro. Accedamus
 modò ad curationē istorum accidentiū, prater-
 missa febre, quā non habet, nec de ipsa conqui-
 ritur. Et primò quo ad gonorrhoeā, quia vt di-
 xi, credo quòd certa illa materia quae à veretro
 emanat, non sit semen, sed cum semine permi-
 stam esse plurimā materiā pituitosam, salisam,
 putridam, quae à toto ambitu venarum, & ad
 ipsa

ipſo hepate emanat, ex qua ſequitur ardor vrine, & retentio ſeu emiſſio illa vrina diminuta. Et ideo credo, quòd ſi remoueat fluxio, remouebuntur etiã omnia alia. Sed cum in qualibet fluxione quatuor ſint, mandantia, recipientia, via, & materia, ideo debetis primò providere, ne mandantia mandet: ſecundò, recipientia corroborare: tertio, vias astringere. principalis tamen intentio eſt, vt dicit Gale. ſexto de tuend. ſanit. intercipere materiã, quia ſtante materia & imbecillitate membri, ſemper de neceſſitate ſequitur fluxio: materia autẽ intercipitur, prohibendo ne generetur. Hoc autẽ fit recta ratione & uictus adhibita circa qualitatem & quantitatem, ne tantum comedat, quantum appetit: quia ſi ſanguis bonus efficietur, natura auara pro ſe retinebit. Et hoc quo ad qualitatem & quantitatem ciborum. Ita etiam de vino: nõ ſit nimis calidum, aperiens, nec nimis frigidum, ſed temperatum in calore & ſubſtantia. Quo ad exercitium, moderatè ſe exerceat, non dormiat in meridie, & reliqua huiusmodi. Quo ad euacuationem verò humorum qui generati ſunt, plurima ſunt inſtrumenta. Primũ eſt euacuatione proprie ducta per propria loca, per vomitum, per ſeceſſum, per vrinã, per ſudorem, & diuertendo per cauteria: quia natura rei indicat nobis, cum diu perſeuerauerit iſte morbus, ideo difficillimè expelletur. Cum igitur iam ſint decẽ & octo anni,

ex quo perseveravit morbus iste, ideo si sola euacuatione propriè dicta velimus procedere, nò bene succedet. Et oportet prius corroborare membrum mandans & generans, ne noua generetur materia, & debemus auertere ipsam, antequàm membrum recipiens corroboremus: quia si prius corroboremus quàm diuerteremus, posset ad aliud membrum nobilius precipitari hac materia: ideo à leuioribus euacuationibus incipendum est. Et primò lenienda est aluus. De missione sanguinis, tum propter diuersionem, tum propter suspicionem illam quam habeo de morbo Gallico, & propter adustionem quæ in hepate generatur, suaderem ut fieret à basilica lateris dextræ phlebotomia. Quo verò ad preparationem materiae cum syrupis, varia sunt instrumenta. Notum est quis sit humor superfluum, & quæ temperies, ideo cum incidentibus & abstergentibus prepararem, quæ tamen non essent diuretica: & talia essent sicut oxymel, mel rosatum, syrupus de betonica. Cum ijs vel decoctis similibus prepararem materiam, & cum solutionis appropriatis postea educerem. Istis peractis antequàm ad corroborationem mandantium, & ad viarum constrictionem deuenirem, facerem prius cauteria, ut diuerterem materiam. Sed cum morbus sit infra renes, qui tamen habet originem in partibus superioribus, an magis conueniret quòd huiusmodi cauteria fierent in brachijs.

chys, an verò in tibijs? Dico breuiter quòd fa-
 cerem in tibijs. Rationem nunc nò assigno, quia
 essem nimis prolixus. Deinde ad corroboratio-
 nem membrorum mandantiũ & recipientium,
 & ad constrictionem viarũ deuenirem. Et quia
 duo proposita fuere: primum, an decoctum li-
 gni Guaiaci in hoc Nobilissimo viro: secũdò, an
 balnea Apponensia vel Veronensia conuenirẽt,
 ideo modò ex his quæ supposita fuere à nobis,
 conueniret decoctum ligni: in ipso enim est for-
 ma illa specifica, quæ ex toto forma morbi Gal-
 lici aduersatur. Non enim curat quia calidum
 vel frigidum, humidũ vel siccum, sed quia ta-
 le. quo ad qualitates tamen manifestas habet
 caliditatem vltra secundum gradum, siccita-
 tem vsq; ad tertium. Ideo exhiberem istud de-
 coctum ratione illius morbi Gallici: & ratione
 forme suæ specificæ, etiam adstringit & corro-
 borat membra. Quòd autem habeat vim cale-
 faciendi, quia erat dubium, quia calefactio in
 primo sensu non sentitur, sed à ratione sensui
 coniuncta, vt Galenus in lib. de simplici medi-
 cina testatur, ideo dicebatur ab aliquibus, pri-
 mo occurſu nò pungit linguam, ideo calidum in
 primo. Dico quòd mordicat linguã, & quòd est
 calidum in secundo intensè etiam: & dico quòd
 quãdo caliditas fundata est in substãtia tenui,
 illud mordicat linguam, & citò euanescit. Ideo
 dicit Galenus in IIII. de tuen. sanit. loquens de

Diatrionpipereon, licet sit medicina ignea, ita
 ut ventriculū inflammet, tamē quia in substā-
 tia tenui & subtili fundata est, citō euanescit,
 & ad hepar nō peruenit. Sed cū est in substā-
 tia crassa terrea, huiusmodi substantia non per-
 mittit actionē caliditatis adeō facile percipi. nā
 auripigmentū, quia eius caliditas fundata est
 in substantia tenui & subtili, ideo si apponatis
 super linguam, ulcerabit. Sed in ligno, quia eius
 caliditas fundata est in substātia crassa & ter-
 restri, ideo primo occursum non percipitur eius
 caliditas, sed per decoctionē extrahitur, ideo in
 ipso percipitur amaritudo. Ideo calidū & adu-
 stum est, quia Galenus & Auic. volunt, quōd
 ubi est amaritudo, ibi adsit caliditas: sic etiam
 Aristoteles & Theophrastus voluerunt, licet Auer.
 negauerit, quia in opio est amaritudo, & tamē
 est frigidū. In decocto hoc est amaritudo, & acri-
 monia, & maxima, ita quōd quandoq; qui vsi
 sunt isto decocto, toti erysipelati sunt: quibus
 verō exhibitum fuerit cum aqua endiuia, nihil
 calefacti fuere. Ideo decoctum huiusmodi habet
 caliditatē in secundo, quia acrimonia non stat
 in primo tantū caliditatis gradu, sed cum in-
 tensiori. Et quia querebatur, an miscendū esset,
 & decoquēdum cum aqua endiuia: & videba-
 tur quōd non, quia dicebatur, quae operatur per
 specificam formam, & à proprietate occulta, si
 commisceatur cum ipsis aliquid, destruetur co-

rum forma specifica. In secundis qualitatib. hoc
 contingit: sed endiuiā & huiusmodi, nō destrunt
 formam huius specificā. Et quia dabatur exem-
 plum de Magnete illito allio, quod nō potest tra-
 here ferrum, & non potest agere sua forma spe-
 cifica, dico quod ideo est, quia allium habet for-
 mam specificā contrariam Magnetis actioni, &
 si alia illinatur re, non propter hoc amittit for-
 mam suam specificā Magnes. Et vos scitis, quod
 ex uno particulari non sequitur unum unuer-
 sale: etsi in Magnete contingeret hoc, non tamen
 contingit in hoc decocto cum endiuiā: imō non
 calescit, sed refrigerat. Cur est quod cum aqua
 communis sit primum frigidorum, non magis re-
 primat caliditatē ligni, quā aqua endiuiā? De
 hoc diximus dum de morbo Gallico ageremus.
 Ideo exhiberem istud decoctum, tum quia qua-
 litatibus manifestis proderit, quia calesciendo
 & exiccando corroborabit, & exiccabit mate-
 riam illā: & quo ad formam specificam, quia in
 hoc timeo de infectione Gallica. Quo verò ad
 aquam thermarū, licet de directo morbo Gallico
 infesta esse videatur, & licet multos viderim
 laborantes isto morbo, ex aqua balnearū lesos
 fuisse, tamen dare huic nobili viro, si istud de-
 coctum non ex toto sanabit ipsum. Sed à quo est
 incipiendum? Ego inciperem à decocto ligni al-
 terato cum aqua endiuiā, quia hoc indicat &
 naturalis eius temperies, & anni tempus, quia

nunc sumus in æstate. Ideo factis exquisitissimis euacuationibus, quæ debent fieri, & factis etiã diuersionibus, exhiberẽ istud decoctum, ex quo desperatos etiam sanavi in maximis etiam caloribus hoc modo præparato, quia sic non time-rem calefactionem. Et si ex toto non leuaretur & liberaretur, exhiberem aquam thermarum Veronensium, adhibita solita diligentia. Et sic credo quòd sanabitur, si omnia, quæ dicta sunt, exactè, & summa cum diligentia, sicut fieri debent, obseruabuntur. Et hæc satis.

Consult. LXXXVI. De calculo, dolore renali, & iuncturarum, cum ardore vrinæ, pro ciue Florentino.

Iudicamus calculos per vrinam excretos, dolores circa renes, ac iuncturarum affectus, à plurima pituitosa materia generari. Vrina est turbida, subalbida, sero lactis similis, cum sedimento crasso, & albo. Calculorum color calic antiquorum parietum similis, eorúmque substantia crassa, & dura. Præterea victus ratio comestationibus & potui dedita, cum paucitate exercitij. Ex temperatura etiam calida, & habitu corporis, & animi moribus, appetitui & voluptati mancipati, credimus hunc in renereis plus æquo excessisse, vnde calor naturalis, & concoctiones omnes diminute fuerunt, accedente præcipuè ætate, quæ accedit ad septi-

num septenarium, & consequenter ad finē primi senij, si Galeno & Hippocrati credimus. Ardorem autē urinae fieri arbitramur partim ex privatione humoris in glandulis veretri nimia venere consumpti: partim verò ex mordacitate urinae, quae in immensum aucta fuit ex admissione plurimae pituitae salsae. Habuit autē pituita sae sedinis causas, tum ex naturali hepatis caliditate adurente, tum ab obstructione, & putredine. Et haec quidē de causis, & natura affectuum: nam de vesicae calculo nos quoque dubitamus adesse, si vera sunt quae intelleximus, ex equitatione impediri, ac laedi, in pectine gravitatem percipi, prurire praeputij: quae omnia concelluram faciunt, vesicam calculo laborare: ac nos quoque operarijs parum confidimus. Quantum ad curam, arbitramur eam difficile fore: atas enim maximo impedimento est, si Hippocrati fidem adhibemus: nephriticos enim, & circa vesicam dolores, asserit non facile curam admittere. Sed praeter Hippocratis auctoritatē, ratio quoque & rei natura nos ita cogit fateri, quam tamen consulto omitto: neque enim hic docemus, sed consultamus quid agendum. Credimus ergo hunc nunquam ita conualiturum, ut tuto sibi possit confidere, quin in eosdem affectus incidat quacunque etiam levi occasione incidente: posse tamen efficere, cura & assidua diligentia adhibita, ut vel nunquam, vel rarissime molestetur actu, quam

quamuis inclinatio perseveret. Ut autē hoc com-
 modissimè fiat, primò maximè eniti debet, vt in
 sex rebus nō naturalibus nihil, vel minimè de-
 linquat. Ac circa aërē, cauebit omnes excessus,
 tam calidos, quàm frigidos: ventorum omne ge-
 nus, præcipuè tamen australes & boreales, no-
 cturnū cœlū, habitationes humidas & terreas,
 apertis fenestris noctu quiescere, & reliqua hu-
 iusmodi. Somnum meridianū præcipuè fugiat:
 nocte septem vel octo horas dormire studebit: re-
 liquo tempore, quantum fieri poterit, vigilabit.
 Exercitia matutina conueniunt, ac superiorum
 potius partium, quàm inferiorū: proinde equi-
 tationes magis laudarem, si affectus vesicae to-
 lerarent: sed arcu exerceri, aut iactu lapidū, ac
 firilibus, tutissimum iudicarem. Post cibum
 quiescat tam animo quàm corpore: quies tamen
 non ea sit, vt iaceat, vel aliquo modo decumbat:
 quin potius stet, vel molliter deambulet, sine
 aliquo labore. Ab omnib. animi molestiis quàm
 longissimè recedat, letus cum iucundis amicis
 vitam degat. De reliquis, nitatur aluum habere
 lenem: quòd si natura defecerit, leniet vel cly-
 steribus, vel resina laricis quam pinguisima,
 quam mane sumat ad magnitudinem nucis: vel
 sumat carnem pinguium caricarum ad uncia,
 medulla cnici, id est, cartami drachmas duas,
 & factò bolo deuoret ante prandium, & ius
 pulli eadem hora bibat, in quo decoctū fuerint
 mal

malua, beta alba, mercurialis. Cibum ita temperet, ut bis tantum in die comedat, neque bibat inquam inter coenam & prandium, abscedatque à mensa citra saturitatem. Sit cibus simplex, atque unius generis: multitudinem epularum & vinorum, tanquam pestem euitet. Sunt autem cibi qui maxime laudantur à medicis, boni nutrimenti, & facili concoctionis, qui cum omnibus medicis sint notissimi, consultò omittantur. Vinum eligerem pauciferum, substantia tenui, liquore purissimum, colore vel album, vel rubeum, clarum, sapore neque acidum, neque austerum, sed maturum. Hæc ubi ritè peracta fuerint, maximam partem suæ præseruationis peractam arbitror. Cum verò vel necessitate itineris, vel societate, vel incontinentia sæpe delinquant homines, unde humores maligni generantur, qui postea ad loca imbecilla fluentes morbos generant: ideo necessarium putamus ad conseruationem aliquod habere pharmacum familiare, quo tertio quater in mense sine aliqua molestia utatur. Tale autem esse poterit:

Rx. Agarici optimi, Aloës optimæ,

Rhabarbari bene maturi ana ℥ iij.

Rosarum rubearum,

Sandalorum citrinorum ana ℥ i.

Gingiberis, Cinnamomi ana ℥ s.

Puluerizentur omnia per se, deinde misceantur, & fiant pilule cum melle rosaceo pro qualibet

libet vice tres, & sumatur drachma singulis vicibus manè tribus horis ante prandium. Laudamus præterea, vt bis singulis annis purgetur, autumno inquam & vere. Purgatio talis fit:

Rx. Floris cassia ʒ i.
Specierum hiera ʒ ij.

Misce, cum saccharo fiat bolus, sumendus tribus horis ante prandium. Item

Rx. Syrupi magistralis facti ex succo betonica, & succo saluæ secundum artem ʒ i.
Decocti infra scribendi ʒ iiij.

Rx. Agrimonie, Cetrach ana man. j.
Polypodij, Glycyrrhiza,
Rosarum ana ʒ iiij.
Seminum melonum ʒ iiij.

Decoquantur in libris tribus aqua magna destillata, donec remaneant librae duae: deinde seruetur decoctum pro sex syrupis. Dentur autem syrupi vsque ad nonum vel duodecimum. Postea

Rx. Confectionis hamech ʒ iiij.
Syrupi rosacei solutiui ʒ iiij.

Cum aqua betonica fiat potio danda in aurora. Talis sit purgatio tam veris, quam autumni. Vere tamè tentare missionem sanguinis à dextro latere post duos primos syruos faciendam. Peractis purgationibus postea per xv. saltem dies continuos probarem, vt acciperet sacchari rosacei semuncia hora vna ante cibū bis in die.

Ad

Ad membra verò corroboranda primò laudarem, vt crebrò caput ablueretur ante cenam, ita vt à cubiculo postea non discederet. Lixiuum esset è cinere salicum, aut vitis, in quo decoquerentur maiorana, chamæmelum, rosa, betonica, & stœchas, addita etiam agarici electi semidrachma. Vtendū etiam consulo masticatione mastiches simplicis manè, tandiu vt deglutiatur granum eiusdem mastiches. Utatur etiam assiduè immediatè ante prandium seminibus melonum confectis vsq; ad semunciam: post prandium verò comedat pistacia confecta ad numerum decem vel quindecim ad summum. Circa partes pectinis quotidie illinat oleo amygdalarum dulcium recenti, vel liliorum alborum, vel camomelino, vel mixto ex his. Vbi verò ardor vrinae multum vrget, factis purgationibus quibusdam, vel lenitione ventris, & iniuncta tenui diæta, utatur frequenter in die lactu confecto ex oleo amygdalarum dulcium, & penidiis: ac manè loco syrupi, sumat sequens decoctum:

Rx. Seminum alchechengi, vel	
solatri vesicarij	ʒ x.
Cicerum rubeorum	gr. x.
Radicum althææ	ʒ i.
Seminum maluae confracorum	ʒ s.
Cinnamomi	ʒ i.

Bulliant in iure pulli, & facta diligenti expressione & colatura, accipiatur scutella satis ampla

huius decocti, & in ea ponatur sacchari vicia,
 & tantundem butyri recentis. Bibat hoc totum
 noctu calidum quantum sustinere potest: hæc
 enim potio maximè faciet ad vrinæ ardorè se-
 dandum. Sedeat etiã in decocto maluarũ, ane-
 thi, althææ, chamæmeli, feminũ lini, scenugraei:
 plurimum enim confert ad hunc vsũ, magisq;
 si decoctum fuerit ex aqua & vino albo simul
 commixtis. De aquis thermarum, neq; ferreæ se-
 læ placent, neq; sulphureæ: placeret tamen, ut
 si in regione ad id commoda esset ager, potaret
 calidarum thermarum aquas, quales sunt Ap-
 ponenses, & Porrhethanæ: postea suo tempore bi-
 beret aquas ferreas, quales sunt Calderiana vel
 Senenses, ita tamen ut calidæ sumerentur vere,
 media autem æstate ferræ: neq; enim aliter tu-
 tam putarem potionem. Non esse autem dese-
 rendas aquas thermarũ ad loca remota, multi-
 rationibus persuademur, sed bibendas credimus
 seruato adhuc suo naturali & actuali calore.

Consult. LXXXVII. Pro Reueren-
 tissimo Cardinali Petro Bembo.

Quamprimum R. D. V. literas, mihi profe-
 ctò quam gratissimas, accepi ac legi, ma-
 gnam mihi oblatam esse occasionem sensi, quod
 eius summa tum humanitate, tum benignitate
 reuera frui possem: non eam tamen quã ego tum
 primum cognoscerem ac admirarer, illam enim
 iamdiu antea & cognoueram, & multis etiam
 modis

modis eram expertus, atq; ideo in animo mihi
 solidè inhaerebat. Nec verò cuiquã mirum vide-
 ri debet, si in viro nobilissimis natalib; prædito,
 & quem natura atq; ars certatim omni virtute
 ac probatissimis moribus locupletarunt, omnia
 humanitatis lumina splendeant, & si quo magis
 illum fortuna in cælum vehit, eo ipse se tum ma-
 gis benignum, tum erga omnes affabile præbeat;
 cum eorum longè diuersa sit ratio, qui tam præ-
 claris naturæ atq; animi dotibus destituuntur:
 illi enim & insolentiores, & omniũ contempto-
 res esse solent. Quã itaq; mihi sua erga me &
 benevolentia & beneficentiæ significationẽ can-
 didè admodũ declarauit, eã summa animi ala-
 critate amplector, & ingentis thesauri loco mihi
 conseruabo. Deũ profectò Optimũ Maximũ pre-
 cor, eam mihi det occasione, vt ego viã cũ reli-
 quis omnib; qui erga amplissimũ R.D.V. nomẽ
 præclarè admodũ sunt affecti, & benignitate
 & liberalitate candidissimi eius animi, frui ali-
 quando possim. Vxor mea nõ sine manuum oscu-
 lo, reuerenter illã salutatur. Mei verò liberi eam
 in gratiã adolefcunt, vt illi aliquãdo obsequan-
 tur & seruiãt. Quòd verò ad meã qualẽcunq;
 consultationẽ attinet, ea fuit à me descripta pro-
 ratione earũ rerũ quæ tum mihi fuerũt explo-
 rate. Cùm autẽ V.R.D. omnia quæ ad affectus
 suos pertinent, distinctè ac explicatè iam scri-
 pserit, neq; hactenus aut calculũ, aut eius princi-

pium, adesse suspicemur, sed solam renū imbecillitatem, & fortē etiā eorū meatū nimiam amplitudinē: cum etiā podagra nūc primū ceperit infestare, quæ tamē admodū sera est ac imbecilla: propterea pro exacta notitia & curatione horū symptomatū, intelligere oportet, senilis ætatis hæc esse incōmoda, quæ necessariō illā consequātur. Membra enim omnia nō ex morbo sed ipso naturæ curriculo imbecilla redduntur, hæc quidē magis, hæc verò minus, prout in ipsa naturæ primordiis magis aut minus validā sortita sunt constitutionē, aut prout vnusquisq; in suis actionibus alterū altero grauius afflictit, fatigauit, aut nimio labore exhaustit. Omnia igitur senū membra ipso naturæ cursu sunt imbecilla. Quib. autē accidit, ob dictā iam rationē reliquis corpus habere imbecillius, hi destillationibus vertigini, lippitudini, surditati, sunt obnoxij: sæpe etiā sensib. destituūtur, aut alijs huiusmodi morbis infestātur. Aliqui ex pectore magis laborāt, quibus etiā tusses accidunt incurabiles: aliis verò asthmata aut rauedines. Aliqui autē in vētriculo, renibus, vesica, aut articulis consiliantur, quibus singulis morbi accidunt peculiare, vt nauſea, vomitus, calculi, renarum ad renes pertingentiū apertiones, dysuria, podagra, arthritides, & alij iis similes morbi. Paucissimi aut fortē nulli reperiuntur, qui in senectute alicui ex his affectibus non sint obnoxij.

noxij. In eo tantū est discrimen, quòd alijs alijs
 grauius aut leuius, citius aut tardius affligun-
 tur. Id verò aliunde nõ prodit, quã quòd variæ
 sunt in hominibus tēperaturæ, variæ partium
 corporis cōpositiones, summa in vita ac viuendõ
 ratione varietas, magnū in aſtrorū aspectibus,
 ciborū generibus, animi affectibus, studiis ac vi-
 uendi inſtitutis discrimen. Omnium tamen ex
 æquo vna est conditio, vt quicumq; fit ſenex, ſe-
 neclutis incōmoda declinare nõ poſſit, ſed ali-
 quando, aliquo ſaltē modo dictis calamitatibus
 afficitur. Accidunt autē hæc omnia, non vlla vò
 morbi, ſed vt dictū eſt, ipſius naturæ motu, qua
 vt inuitabilis ea eſt neceſſitas: natiuus ſiquidē
 calor quotidie ſei poſo fit imbecillior, et mēbra ſic-
 ciora: cū enim calor cibū pro ratione concoquere
 ac diſtribuere, & vt antea cōſueuerat, non poſ-
 ſit, humoribus partim crudioribus, partim pu-
 treſcentib. corpus repleti eſt neceſſe: qui certè eo
 magis redundant, quo membra iam arefacta &
 imbecillia vtcunq; multo egeant alimento, eius
 tamen exiguã quantitatem, tum quia imbecillia
 ſunt & ſicca, tum etiã quia ipſum nutrimentū
 à natiuo calore non vt decet eſt preparatū, at-
 trahere, ac illo frui non poſſunt. Vbi igitur hu-
 mores dicto iam modo creuerint, eò quòd cum
 pauci eſſent, ad legitimã alimenti formã à na-
 tura minimè potuerint permutari, duorū alte-
 rum neceſſe eſt ſequi, ſcilicet vt à natura qua-

dantenus maturati expellantur, aut ab uno membro in aliud protrudatur: quorum certe etiam est conditio, ut nec tueri se ipsa, nec deperditia substantiae iacturam resarcire possint, quin potius illam minui, & quotidie plurimum labefactari experientia ipsa docet. Atque hinc diuinus Hippocr. permotus, nec semel, nec usdem verbis, suis in monumentis verissima illa oracula pronunciauit: Senibus spirandi difficultates, destillationes cum tussi, vrinae stillicidia, vrinae difficultates, articularum dolores, renum passiones, apoplexia, mali habitus, pruritus totius corporis, vigilia, alui, oculorum humiditates & narium, visus obtusus, glaucedines, auditus graues. Aliubi vero: Seniores iuuenibus plurimum agrotant minus: qui vero morbi ipsis accidunt longi, magna ex parte comitantur ad mortem. Hac omnia ideo à me fusius sunt explicata, ut Reuerendis. V. D. inde intelligat, ob renum quam percipit imbecillitatem non admodum sibi dolendum esse, cum ea & naturalis sit, & aetati suae consentanea. Sed neque ea qua ante XXV. annos fruebatur valetudo, aut speranda est, aut expectanda. Illud potius curet, ne malum augeatur, aut reni imbecillitas progrediatur, ut aut calculum, aut alios grauios morbos gignat: hoc enim aliquando accidere illis solet, qui cum sint intemperantes, suam valetudinem parum curant. Illud vero D. Vestrae Reuer. minimè est metuendum, cum non
recess

recens, sed multorū annorum consuetudine temperater viuendi habitū sibi cōpararit. Primum igitur dicam, quæ tuendis renibus conueniat, tum viuendi, tum curandi ratio. Deinde ad particularia quædā postulata, de quibus illa me interrogauit, distinctè respōdebo. Cū recta viuendi ratio duplex habeatur, vniuersalis scilicet & particularis: in hoc affectu, quemadmodum in aliis quoq; , non huius tantū, sed illius etiam est vsus. Vniuersalē eam uoco, quæ etsi valetudini conseruāda in vniuersum est accommodata, vni tamē affectui magis quā alteri videtur conuenire. Particularis autē est illa, quæ præter cōmunem obseruationē, certis limitibus ita est circūscripta, vt vnicū morbi genus respicere, illiq; soli aduersari videatur. In cōmuni illa ratione explicanda, diutius mihi nō est immorandū: certū enim est mihi R.D.V. illam ita instituere, vt in ea parū desiderari possit. Iam enim omnibus notissimū est & vulgatissimum, optima cibaria esse ingerēda, & à crassioribus abstinendū. Particularē igitur viuendi rationem tractabo, cū vniuersalē illam à R.D.V. exactē obseruari non dubitē. In particulari igitur hac renū curatione illud in primis est animaduertendū, immoderatū & calorē & frigus, illis esse infestissimū: cū enim caloris proprium sit meatus amplificare, eadē opera plures quam oportebat humores etiam trahit, & eos

qui in loco retinendi erant, expellit. Frigiditatis autem contraria penitus est ratio: ea enim nec sanguinis serum trahit, quod quidē proprium est renū officium, neq; illud vt decet ad vesicam pellit: quo fit vt contrarij hi affectus saepe in senibus conspiciantur: nam prout aut ex frigore, aut ex calore fuerunt affecti, fit vt aut exiguum quid, & non nisi agrè & guttatim mingant, aut sanguinolentū quendam humorē copiose profundant. Igitur vtrunq; extremū à renibus diligentissimè est arcendū. Solent autē renes nimis incallescere, cum quis laborat nimis, aut calidiori caelo se exponit, siue illud à sole aestiuo, siue à copioso igne in calidioribus cubiculis incaluerit: praeterea cum quis calidioribus cibis, vt aromatis, ac vinis potentioribus vtatur. Idem facit etiā Venus, quæ in senibus nullum vnquā locum habet. Cum autē laborē nimium, aut nimiam aëris caliditatem dico, ad corporis affecti, ac renum imbecillitatē, comparationem fieri debere semper intelligo, quæ à leui quocūq; excessu, ob exiguā resistendi vim, haud modocriter alteratur. Refrigeratio autē immoderata fit aut à loco in quo quis degit, aut ab aëre, aut à frigidioribus cibis, quales sunt fructus, cucumeres, cucurbita, lactuca, endiuia, omphacium, & reliqua his similia: praeter ceteris autem frigida aqua, & vina refrigerata. Nimia igitur caliditas & frigiditas renibus praecipuè aduersantur

Verum

Verum non hæc sola infesta sunt, sed reliquarum rerum omnium excessus: quanquam non æquè ac rerum illarum quæ nimium aperiunt, usus, à medicis eò quòd urinam permoueant, diuretica sunt appellata: huiusmodi sunt, asparagi, pastinaca, apium, petroselinum, sceniculum, ficus, pepones, melopepones, vinum album subtile, & reliqua his similia. Hæc verò multò magis noxia sunt à cibo: nam præterquam quòd plus iustò urinarios meatus aperiunt, crudioris etiã cibi partem aliquam, & minimè concocta excrementa eò deducunt, quæ multorum malorum autores esse possunt. Quæ igitur plus æquo aperiunt, in rem valetudine conseruanda semper noxia sunt: eadem autè à cibo sumpta, valde sunt pernicio- sa. Hoc autè à me in quadam tractatione: in gratiam clarissimi viri Mar. Antonij Contareni philosophi, aduersus aliquot medicos, qui contrarium sentiebant, fusius ac diligentius est explicatum. Cùm verò aperientium usum reprehendimus, non ita est accipiendum, quasi verò ea quæ nimium adstringunt, remibus sint vtilia: ea enim aliquando, potissimum verò cùm tum ipsi, tum meatus ad ipsos pertinentes excrementis sunt re- ferti, multò magis sunt noxia. Adstringunt au- tem vina austera, pyra, cidonia, palmula, & huiusmodi reliqua. Ex cibis etiã euitandi sunt illi qui crassum ac viscidum nutrimentum præ- bent, & quæ pinguis sunt & adiposa. Crassum

alimentum gignunt legumina omnia, pisces
 maiores, vt thunni, sturiones, ombri, anguilla
 quoq; tencha, ostrea, limaces, fungi, terra ta-
 beres: quadrupedū maiorum carnes, vt boue,
 cerui, apri: aues quæ in paludibus degunt, vna
 dulcia, aut nigra: quod si vtraq; predicti sunt
 qualitate, tū planè sunt perniciofa. Viscidi ali-
 menti cibaria sunt, caro suilla, pastilia, caseus
 recens, & omnia ex lacte quocunq; modo para-
 ta, placente quæ vulgò torta vocātur, pulmen-
 ta quæ pasta sunt obducta, fricta omnia: ea etiā
 quæ in melle, aut saccharo vulgò multifariam
 condiuntur, aut aliqua simili ratione miscētur,
 quemadmodū etiam crustula, & omne itriorum
 genus. Hæc omnia renibus ideo aduersantur,
 quod crassos ac viscidos humores gignunt, quæ
 deinde ampliores facti renes, facile ad se trahit,
 & aut vrinarios meatus obstruunt, aut calculum
 ipsum creant. Quod si compressi ac refrige-
 ratati sunt renes, sanguinis serum crassius ac
 viscidius factum minimè ad se trahunt: vnde
 fit vt multiplici periculo corpus repleatur. Sic-
 cioris alimenti cibaria sunt lepores torrefacti,
 cerui, caprea, & diuturnior aceti vsus. Vt au-
 tem summatim dicam, nullius rei excessus reni-
 bus est salutaris: atq; hoc illis præ cæteris mem-
 bris est peculiare, vt apud Græcos tritum sit in
 sermone prouerbum, νεφριτικὸς εὐνοητα. Ra-
 tionem eius rei non aliam esse puto, quam quod
 renes

renes à natura ideo facti sunt, vt sanguinis serum ad se trahāt, & vt ab eo excremento vniuersum corpus expurgent. Vt autem commodius possent officium hoc prestare, eorū substantiam densiorem esse oportuit, & meatus habere angustiores, vt solum serum & aquea sanguinis pars attracta, transmitteretur. Hinc etiam videmus, cum iusto latiores sunt facti, ipsum etiā sanguinem trahere, vt in sanguinolētis vrinis apparet. Cum igitur talē & substantiam & structuram renes habere oporteat, si à quouis excessu leduntur, mirū videri nō debet: siue enim paulo magis adstringantur, siue latiores fiant, à sua actione impediuntur: & siue crassior siue tenuior paululum fiat sanguis, eadē oriuntur incōmoda. Hoc autem imbecillioribus corporibus frequentius contingit, aut cum renes maiorem quā relique partes sortita sunt imbecillitatem. Hæc autem ita se habere, quibus exactius rem considerans facile iudicabit. Vt itaque ad particularem R. D. V. curationem veniam, illud in primis status, rerum omnium excessus esse fugiendos, tam frigoris quā caloris, idq; nō solum in aëre ambiente, verū etiam in cibo ac potu, & in his que vrinam mouent aut adstringunt, ac, vt summam dicam, in omnibus que à mediocritate ad extremum aliquod discedunt. Hæc hactenus de victus ratione seruanda à nobis sunt dicta. Quod autem ad medicamēta attinet,

aſſi

assiduus sacchari rosacei vsus, in præseruandâ
 ratione, præ cæteris omnibus mihi summopere
 probatur: vix enim quicquam magis salutare à
 nobis excogitari potest, & quod sine vllò nocu-
 mento aut perturbatione omnes corporis partes
 iuuet, præcipuè autem renes, qui, vt diximus,
 ab omni excessu lædi solent. Hoc salutare auxi-
 lium ita est temperatū, vt si latiores facti sint
 renes, ad conuenientem naturæ suæ statum illos
 deducat: quòd si obstructi sint & pleni, abster-
 gat: si incaluerint, refrigeret: nec tamen affecti-
 bus frigidis nocet, cum sit (vt antea dictum est)
 in omnibus qualitatibus suis temperatissimum.
 Ventriculum autè ab omnibus excrementis, præ
 cæteris mundum reddit ac roborat, ipsam quoq;
 abigit destillationē: quæ certè adiumenta quam
 senibus sint necessaria, quiuis facile potest iu-
 dicare. Maximè igitur mihi prabaretur, si quo-
 tidie manè per horam vnā ante prandium R.
 D. V. mediam eius vnciam sumeret, ac deinde
 leniter deambulet. Consultum etiam mihi vi-
 deretur, si aliquando, vt bis aut ter in mense,
 scrup. vnus aut media drachma optimi ac exa-
 ctè maturi rhabarbari illi adiungeretur: quo
 sanè tempore per tres ad minus horas ante pran-
 dium erit sumendum: hoc enim vniuersum cor-
 pus mundum maximè conseruaret, & à multis
 aliis morbis & à podagra posset præseruare.
 Quæ autem commoda renibus asferre possit,
 quini

quibus vulgaris etiam medicus intelligere facile potest. Nam præterquam quòd per urinam exactè illos mundificat, postea etiam roborat, & sine vi adstringit. Atque hoc, in ea qua R. D. V. prædita est temperatura, pro præsertatione, satis mihi videretur. Si quando verò contingeret ut renes adeò aperti essent, ut iam sanguis excerneretur, tum reliquo corpore mundo existente, quale proculdubio esset si præscriptam vivendi rationem observares, suaderem ut ad idoneam renum adstrictionem, in aurora inferius descriptum pulverem, in aqua capillorum Veneris, aut asparagorum, aut cardui, aut feniculi, sumeret calidum:

Rx. Boli armeni orientalis	3 i.
Gummi arabici,	
Tragacanthi	ana ʒ ij.
Rosurum rubeorum,	
Myrthilorum,	
Hypocistidos	ana ʒ i.
Coralliorum rubeorum	ʒ s.

Misce, & fiat pulvis subtilissimus, cuius singulis vicibus sumatur semidrachma, cum uncis quatuor alicuius ex prædictis aquis. Interim etiam dum renes ita erunt aperti, & descripti superius potio bibetur, hoc unguento renes etiam illinentur:

Rx. Succifoliorum lentisco,
Foliorum myrti,

Radi

Radicum consolide maioris ana ʒ i.
 Vnguenti infrigidantis Gal. simplicis ʒ ii.
 Misce, & fiat linimentum secundum artem.

Hæc omnia facilia satis ac familiaria, efficacissima tamen, cum nimia dilatione renes iam laborabunt, administrari debent. Quod verò ad purgationem bis in anno moliendam attinet, si R. D. V. institutam iam viuendi rationem obseruebit, & si rhabarbarum, ita vt superius dictum est sumet, minimè fore necessariam puto, præsertim cum ea vti non consueuerit, neq; vllam vnquam huiusmodi purgationem admiserit. An verò quarundam thermarum aquæ conueniant, vt Lucensium de Villa, aut Veronensium de Calderio? Cum sua natura frigide sint, & ventriculo infestæ, non ita facile assentior, & illarum vsu minimè opus fore confido. De fructibus ita sentio. Reuerend. D. V. ab illis quoad fieri potest, debere sibi tēperare: quò enim exactius hoc hæctenus seruauit, eò in posterum nocentiores illi erunt fructus, cum eis minimè sit assuetus. De vino autem quod queritur, album ne an nigrum magis conueniat. Ego medio colore præditum magis probare, rubrum scilicet & clarum, ac probè maturum, nec tamen nimis potens. Huiusmodi ferè sunt Sa'ernitana, & quedam etiã Romanen: i. a. Aceti autem vsum penitus nõ reprehendo: certum enim est mihi R. D. V. condimentum tantum loco illo vti: id verò cum exiguum admo-

dum

dum sit, obesse nihil potest. Quod verò ita adhi-
 bitum nervis nocere, & articulari morbo aduer-
 sari quidam dicunt, valde est ridiculis: cuius sanè
 rei multe mihi sunt rationes, quas, ne molestus
 sim, nolo nunc recēdere. Lac autem ac lactici-
 nia omnia probari à me non possunt: cum tamen
 R. D. V. illis sit assueta, & eorū vsu plurimū de-
 lectetur, aliquando ante alios cibos recentissimū
 lac, ioncatā etiam quā vocāt, aut pinguiorē il-
 lam partē, quā ideo quòd in suprema lactis par-
 te in viscidam quandā crustam cōcrescit, caput
 lactis solent appellare, & recentē etiam caseum,
 sed parcè, comedet, à veteri autem penitus absti-
 nebit. E piscium genere, arbores vocatos, bar-
 bos, auratas recentes, & in profundo mari vi-
 stitantes, aut in craticulis, aut in iusculo coctas
 non reprehendo, quin potius illorum esum inno-
 xium fore puto. Autumnales fructus, ut pyra,
 cydonia cum saccharo coctas, R. D. V. aliquando
 degustabit, sed parcè admodū, quemadmodum
 in rebus omnibus illa semper est modēstissima.
 Cape atque alba sua quidem natura vt alimen-
 ta, pravi sunt nutrimenti, ac penitus reiiciendi:
 quòd si aliquando prosunt, id certè nō, vt alimen-
 ta, sed vt medicamenta præstare solent: crassio-
 ra enim phlegmata incidunt, aut flatu pellunt.
 Hec mihi nunc in animo occurrerunt, de qui-
 bus R. D. V. admonerē, atq; illi responderem: quæ
 certè si nō eiusmodi fuerint vt ipsa res postula-
 ret.

ret, atque ego etiam exoptarem, non mea voluntati, quae erga R. D. V. propensissima est atque obseruantissima, sed mea potius imperitiae est adscribendum. Meam etiam in scribendo tarditatem ut boni consulat supplex rogo: maxima enim & frequentissima à Magnificis ac Nobilissimis viris exhibita mihi negotia (nam & extra ciuitatem proficisci, & cum alijs medicis longas quotidie habere consultationes cogor) ne horulam quidem otij aut quietis mihi concedunt, ita sanè ut successiuis horis R. D. V. pauca haec scribere vix potuerim. Cui humiliter me commendo, & supplex sacras eius manus, summa animi ac corporis adhibita submissione, reuerenter exoculor. Patavij.

Consult. LXXXVIII. De ardore vrinae, cum quadam suppressione vrinae, suffocatione noctu à primo somno, dolore renis, praecipuè sinistri, de dolore spatulae sinistrae, dolore ventriculi, ventositate in fundo ventriculi & intestino colo, de continua stomachi imbecillitate, cum dolore podagrico remisso in pollice pedis dextri, pro Francisco Vargo Regis Hispaniae Consiliario.

OMnia symptomata, vel accidentia, de quibus conqueritur Illustrissimus Dominus, iudicio meo, ad duas intrinsecas causas sunt redde

redigenda, quæ tamen causa fomentum incre-
 mentumq; à causis extrinsecis nactæ sunt, &
 continuè nanciscuntur. Interiores ergo causa
 sunt, ventriculi frigiditas maior quam expedit,
 & excessus caliditatis in hepate, & renibus, &
 toto ambitu venarum. Ex his duabus causis ef-
 ficitur, ut prima concoctio si t diminuta, & pi-
 tuita quantitate & qualitate excedens domine-
 tur, colligaturq; in ventriculo, & subinde distri-
 buatur, primò ad venas mesaraicas & hepar,
 ubiq; plures variasq; efficiat obstructiones. Ex-
 cessus autem caliditatis in hepate, & amplitu-
 do vasorum, quæ necessariò talem temperatu-
 ram consequitur, multiplicat sanguinem, bi-
 lemq; adustam, ac præterea pituita partem di-
 stributam crassiorē, calidioremq; reddit. Cùm
 igitur massa sanguinis expurgatur, attrahiturq;
 serosa humiditas ad renes, promptè simul ex-
 cernuntur ex occasione amplitudinis venarum,
 reliquæ quoque superfluitates pituitosæ & adu-
 stæ: dumq; in renum angustis immorantur, vl-
 terius aduruntur, unde & calculi renum, are-
 næq; plurimæ generantur: quæ postea per urina-
 rios meatus ad vesicam delatæ, & confertim ad
 ipsius ceruicē infarctæ ita occludūt meatū, alio-
 qui angustū, ut interim urina prorsus retinea-
 tur tandiu, quādiu plurimæ urina copia impe-
 tu facto erumpat. Sed antequam erumpat, dolor
 circa illas partes excitatur ex arenularū a pe-

ritate & acrimonia, dolorq; ille maior aut minor
 efficitur, prout etiam excrementa illa retenta
 quantitate plura, aut qualitate acriora fuerint
 vel pauciora, & mitiora. Pituita autem in ven-
 triculo collecta, & occlusa in venis mesaricis,
 dum intumescit, & in spiritus flatuosos vertitur
 à calore agitata, varios affectus producit. Nam
 ubi spiritus intra tunicas cum ventriculi, tum in-
 testinorum includitur, dolores excitat vel colic-
 cos, vel coeliacos, prout vel ventriculum, vel in-
 testina occupauerit: pars verò eiusdem spiritus,
 qua repente & confertim traducta per hepar ad
 renes detruditur, dolores efficit nephriticos modò
 in dextro, modò in sinistro rene, frequentius ta-
 men in sinistro, quoniam pars illa imbecillior
 est: qui ubi amplior maiorq; efficitur, communi-
 catur etiam & protenditur vsque ad spatulam
 humerosq; eiusdem lateris, obseruata rectitudine
 transitus, siue neruos ibi existentes, siue venas,
 aut arterias, aut etiam ista omnia simul occu-
 pauerit. Vbi verò spiritus ille & vapor ad su-
 periores partes confertim retruditur, suffoca-
 tiones efficit maiores vel minores, prout maior
 vel minor copia vaporum fuerit. Quòd autem
 huius suffocationis causa ad dictos vapores sit
 referenda, præter alias rationes hoc maxime in-
 dicio comprobatur: quoniam sicut velocissimè
 inuadit, ita etiam velocissimè resoluitur, quod
 quidem est flatuosa materiae proprium, non cer-
 pulen

pulenta & crassa. Cui etiam rei adstipulatur
 primò illius suffocationis origo, quæ inuasit à
 comestione lacticinorum, & vini diluti cum oli-
 nis, quæ omnia proculdubio spumosa admodum
 flatulentaq; sunt cibaria. Neq; ratio aliunde pe-
 tendenda est podagrici doloris dextri pedis pollicem
 occupantis, quàm ab illis prioribus duabus cau-
 sis, frigiditate scilicet ventriculi pituitam gene-
 rante, & caliditate hepatis, & ex quo viæ &
 meatus ampli progrediuntur, per quos commodè
 possit transire materia. Consentaneū autè ratio-
 ni est, vt crassior quidè humor deorsum ad pedes
 descendat, leuior autem & flatuosior superiores
 magis partes petat. Quòd autem magis occupat
 pedem dextrum quàm sinistrū, causa est, quo-
 niam ab hepate per venas talis descendit mate-
 ria: inde seruata reclinatone, quæ nature fa-
 miliarissima est, dextram potius partem quàm
 sinistram inuadit. Hæ sunt causæ intrinsecæ o-
 mnium istorū symptomatū, quæ morbi Illustriss.
 Domino appellatur, numero octo, videlicet vrinæ
 quædam suppressio, & ardor: secundò, suffocatio
 nocturno tempore à primo somno repente occu-
 pans: tertio, dolor renis præcipuè sinistri: quartò,
 dolor spatula sinistra: quinto, dolor ventriculi:
 sexto, ventositas & oppilatio, vt ipse vocat, quæ
 videtur permanere in fundo ventriculi, & inte-
 stino colo: septimò, continua stomachi imbecil-
 litas: octauò, dolor podagricus remissus in pollice

pedis dextri. *Istæ autem duæ causæ quas intrinsecas diximus, plurimum adiuuatur & fouetur à causis extrinsecis malè applicatis, vt aere, cibo & potu, exercitio incògruo, Venere, & reliquis alijs cognitis. Vtrum autè frigiditas ventriculi, quam prædiximus, & hepatis caliditas fuerint Dominationi suæ cognati & naturales affectus, an aduentitiij? De hepate quidem facile dixerim caliditatem esse cognatâ: de ventriculo autem non ita constat: potuit enim facile tum propter vehementia studia literarum, tum propter Venerem, aut propter alias immodicas mutationes, quæ frequentissimè in humana vita contingunt, præcipuè quæ libera non est, sed negotijs rebusq; agendis addicta, ad talè intemperiem reduci. Hæc igitur dicta sunt de causis colorum omnium symptomatum tam intrinsecis, quàm extrinsecis. Superest, vt nunc de præseruatione futurorum agatur, & de curatione presentium. Et quoniam, vt sententia Galeni est, iisdem ferè remedijs præsentem morbum curamus, quibus à futuro præseruamus: ideo maxima ex parte, quæ de præseruatione dicentur, ad curationem transferri poterunt. Fiet potissimè præseruatio cū his, quæ innatū calorem cōseruant, quo totū animal gubernatur: neq; enim excedere potest in eo corpore, vbi calor naturalis dominatur, alicuius membri vel calidi vel frigidi excessus. Calor innatus cōseruabitur,*
si re

si recta ratio in sex rebus extrinsecus occurrentibus obseruabitur. Primò igitur cauebit Illustrissima sua Dominatio ab omni aëris excessu, siue calido, siue frigido: frigidus intemperie ventriculi & cerebri augetur: calidus hepatis, reni ac venarum. Et eadē omnino ratio est de cibis, seu calidis seu frigidis. Labores verò atq; animi accidentia, si moderata fuerint, calorem naturalem excitabunt, cōcoctiones distributionesq; adiuuabunt: si deficient, torpidum frigidumq; corpus totum efficiunt: si exuperabūt, primò quidē calor igneus excitabitur, & naturalis diminuetur: postea verò vbi maior fuerit exuperantia, calor etiam igneus resoluetur, & torpida succedet frigiditas. Ergo in omnibus excessus est euitandus. A somno meridiano quāmaximè cauere oportet: inde namq; caput repletur, & destillationes excitantur, vnde postea Illustrissimi Domini affectus foueri, ad augeriq; possint. Egestiones alio quāmaximè sunt procurandæ: inde enim auersio ad contrarias partes, ac præterea euacuatio excrementorum paratur. Ad hanc lenitionē summè probauerim frequenter vsus hieræ simplicis Galeni de sex rebus: nam ex hac ventriculus corroborabitur, obstructions aperientur, hepar euentabitur, & excrementa simul auertentur, & per inferiora ducētur: quæ omnia in hoc corpore à nobis quāmaximè sunt expetenda. Erit vsus hieræ vt accipiat in catapotij formam

reducta hora ante coenā bis in septimana. Sed & assumptio terebinthinae vel laricinae lota, totidē quidem vicibus deglutita, sed horis sumēdi immutatis: manē enim assumi solet tribus horis ante prandiam. Assumēdi quātitas circiter drachmas duas: haec in alijs quidem nō inferior hiera, in ventriculo tamen corroborando longē imbecillior. Quantum verò ad nutrimentorum substantiam attinet, etiam me tacente intelligendum arbitror, vt cibos potusq; eligat optimi succi, non faciliē corruptibiles, & qui citissime concoquantur distribuanturq;. Tales sunt carnes hœdorum, castratorum iuuenum, vitulorum lactantium, pullorum, atq; auium campestrium iuniorum, quales perdices sunt, phasiani, & passerulorum omnia montana genera, turdis, etiam ficedula, & columbacei pulli non sunt aspernendi. A piscibus cauendum consulo, à lacticijs, à pastilibus, à leguminibus, à carnis antiquis & salitis, ab ouis vel duris, vel antiquis, vel sartagine decoctis, ab acetarijs crudis abhorreat, sed præcipuē à ciborū varietate: imò vnico cibo cōtentus sit. Cruditatē etiā effugiat, nihil enim illa pestilētius: à Germanicis comestationibus & computationibus quā maxime abstineat. Vinum verò eligat paruum, subtile, lucidum, colore mediocre inter albū & nigrū, minime acerbū: sed neque dulce, medijs enim saporis, coloris, & potentiæ esse oportet, quod etiam par-

tione veris laudarem, vt sanguinem mitteret à vena hepatis ad vncias octo, vel decē: autumno autē eandē prorsus euacuationem repeteret, sanguinis tamē nūssiōnē omitteret: in reliquis anni temporib. vitet illas euacuationes. Utatur Illu- strissi. sua Dominatio bis in mense, aut ter ad summū, ad præseruationē pilulis, quæ ita habēt,

Rx. Myrobalanorum citrinorum,

Rosarum rubearum,

Garyophyllorum,

Nucis muscata ana ꝑ iiij.

Aloës electæ, Rhabarbari ana ꝑ vj.

Puluerizentur omnia per se, deinde misceatur, postea aspergantur succo rosarum puro: postea permittantur exiccari, & ita iteretur sapius. Deinde cum melle rosaceo fiat madaleon, de quo singulis vicibus fiant pilula tres pondere vnius drachmæ, sumenda hora ante cenā. Laudo præterea, vt itidem bis in mense sumat quatuor ho- ris ante prædium optimi Mithridatici in bolum redacti, vel in pilularū formam scrupulos duos, & superbibat tantum vini aromatici, quātum caperent cochlearia duo. Ventriculum quidem muniri suaderem pannis lineis duplicibus & tri- plicibus, quantum sufficeret ad calorem optimè retinendum atque seruandum: qui quidem pan- ni linei quammaximè puri, & ab omni sorditie liberi seruariētur. Apponere verò cerota, siue ex mastiche, siue ex quacunque alia materia ad
vsum

vsu continuum, ego proفسus non laudarem, quicquid alij velint dicere: exugunt enim talia omnia longo vsu naturalem humorē, ita vt tandem refrigeretur ventriculus. Nam de gutture vulturum, pellibus leporū, & alijs huiusmodi, nihil aliud dixerim, nisi esse apertissima impostorum commenta, quibus ignorantia propriam velare nituntur. Quātum attinet ad emplastrū diachylon, laudarem quidem si discutiedus esset tumor, vel abscessus maturandus. Sed in casu nostro de renibus proposito, optarem vt tātum esset superuacaneum, neque aliud incommodum nobis faceretur. Saccharum modicē sumptum, ego quidem non improbauerim. Vinum dilui oportebit aqua fontana, sed quae maximē tenuis sit, & nullius qualitatis particeps. Vbi ista non habeatur, copiāque affuerit aqua recēter destillata limpida & pura, minimē putrida, laudarem quod ex betonica, vel absinthio, vel salvia sublimaretur. Aquam ligni Indici, vbi corpus exquisitissimē purgatum esset (hoc enim est admodum necessarium) verno tempore assumēdam consulerē, quoniam mirū in modū ventriculum corroborat, intestina & renes. Quod si fortē praecessisset etiam suspicatio aliqua morbi alicuius ad nos non relati, tunc omnibus modis hanc decoctionem profuturam iudicauerim. Admoue vi igni, & ex lignis praecipuē mitioribus, quales salices sunt, & vites hyberno tempore maximē

lundo: nihil enim frigore in hac præcipuè etate,
 & ad hos morbos detestabilius puto. Exercitiū
 tunc obeundum est, quādo exquisitissima facta
 est concoctio in hepate, & venis, quod quidem
 præcipuè habemus matutinis horis. Sit autē ex-
 ercitiū terminus mutatio anhelitus manifesta:
 placet autē ut superiores magis partes exercean-
 tur, quā inferiores. Equo insidere tūc optimū
 est, cum renes & totum corpus fuerit expurga-
 tū: alijs tēporibus nō omnino tuta equitatio est.
 A cena & prædio negotijs tutō non vacabitur,
 nisi ubi ventriculi concoctio exactē perfecta fue-
 rit, id fieri non potest, etiam in validioribus, nisi
 post quatuor horas à cibo. A cena somnum ca-
 piendum consulo duabus horis peractis, ita ut in-
 terim Illustris sua Dominatio suaviter deambu-
 let, aut stet, neque sedeat. Caput manū fricat-
 tum pectine, tum spongia, dummodo sub tepido
 aëre, & minimè frigido id fiat, meo iudicio, nō
 est aspernandum. Patauij, M. D. L.

Consult. LXXXIX. ex tempore.

De præfocatione matricis.

Proponitur nobis Nobilissima mulier ægrotans
 iam trigessimū tertium annum ætatis suæ,
 quæ conqueritur de matrice ipsa, & patitur
 multa symptomata. Primò habet dolorē siue ver-
 tiginem in capite, non quidem cerebrum totali-
 ter obsidentem, sed partem aliquam cerebri: &

ex tali dolore seu affectu in capite, videtur non posse aliquo modo loqui: habet etiã febrẽ quandoque, & cum hoc habet etiam menstrua suppressa. Ista sunt symptomata, & reliqua per Excellentiss. Doctorẽ relata, quæ cum ex vna radice dependant, ea non amplius referam. Patitur ergo præfocationem matricis: illa præfocatio quandoque potest esse morbus in compositione, ita quòd matrix non sit in debito loco sita, sed vergat aut ad partem dextram, aut sinistram. Ex tali enim morbo in compositione (vt dicit Galenus in v. I. de locis affectis, vbi agit de præfocatione matricis) potest comprimi ventriculus, & reliqua intestina, ex quorum compressione comprimitur diaphragma, quod quidem postea compressum mirum in modum læditur. A quãnam causa in ista Magnifica muliere proveniat talis præfocatio, mox dicemus. Inquiramus temperaturam ipsius. Teneo temperaturam istius Magnificæ mulieris esse optimam, & ad aequalitatem tendere, quoniam ista est carnosã mediotriter: habet etiam colorem rubeum, qui color attestatur dominium sanguinis supra ceteros humores. Et ita teneo hepar esse optimè dispositum, & habere tẽperaturam debitã ad sanguificandum. & breuiter, prima, secunda, & tertia digestio in hac Magnifica muliere optimæ sunt. Sua ergo complexio calida est & humida. hæc de cõplexione. Veniamus modò ad morbum.

Sunt

Sum in hoc valde anceps, à quónam dependeat: & hoc multum refert, quia morbus secundũ varias dependentias, varias ad se trahit curationes. Scitis enim suffocationẽ matricis provenire à tribus. Primò provenit ex pluribus humoribus collectis in matrice, qui aduruntur, & putrescunt, & causant hanc suffocationem, & sæva accidentia. Secũdò provenit ex plethora, nam aliquando ita æqualiter humores abundant, ut repleantur illa vena matricis, ex quarum repletionẽ causatur ista suffocatio. Tertiò provenit, & hoc sæpe vidi, ex ipso animi affectu, quum aliqua mulier pro zelotypia viri irascatur, & animus valde afficiatur, tũc fit illa suffocatio. Et ego novi quasdam mulieres, quæ ita irascebantur, & afficiebantur à zelotypia, ut statim caderent in hunc morbum, & perpeße sunt sævissima accidentia. A quãnam causa trium harum proveniat ægritudo istius Nobilissimæ mulieris? Ut rem veram ingenuè fatear, multum sum dubius. Nam primò audio hanc mulierem esse divitem, & charum virum habere, à quo maxime diligitur. Ideo non credo quòd proveniat ex ista ira: neq; hoc certò scio, quia nullus retulit. Præterea credo non provenire ab adustione humorum, quia, ut dixi, ista mulier est temperatæ sanè æqualis. Neque potuit generare hos multos humores adustos, licet comederit cibos, & herbas aliquantulis nocuas, propter suam opti-

nam teperiem. Neq; puto, potuit hoc prouenire à retētionē seminis: ex retētionē enim seminis potest fieri ista praefocatio, quā causam omisi supra. Et quia nō potest prouenire ex ista causa, quia audio virum suum esse iuuenem, & agere iam trigessimū tertium aetatis suae annum: à quānam causa ergo diceres hoc prouenire? Credo quod à plethora proueniat, & quod ob aequalem eius temperaturam sit facta tanta sanguinis abundantia, ut iste sanguis retineatur in venis illis angustioribus, non quod ibi increassetur, sed ob angustiam viarum, & sanguinis affluentiam, non possit pertransire, & ibi inficiatur, & transmittatur ad pectus, ad caput, & faciat ista symptomata. Hoc ego dicere, licet (ut dixi) non sim certus, quia non recte illi informarunt nos. Tamen credo quod proueniat ex ista plethora, cuius signū est, quod ille medicus qui eam curauit, misit sanguinem, ex illa missione percepit maximum iuuamētum: hoc est signum quod est à plethora. Stante quod proueniat à tali causa, de cura credo quod facillimè haec mulier curari potest. Et causa cum sit duplex, una praeseruatua, altera quoniā iam febre afficitur, ideo duas debemus habere intentiones: primò curare ipsam, quando habet paroxysmū, & hoc ligaturis, frictionibus factis in coxis, in cruribus, ad diuertendū etiā factis scarificationibus cum cucurbitulis, ponendo ipsas in coxis: omnia ista faciunt

faciunt pro diuersione. Pro conseruatione verò, ne quando febris non adest, in ipsam non cadat, ego euacuarè ipsam cū māna, aut cassia, ponendo hierā simplicè, bis aut ter in septimana. Hepar ipsum nō tangerè, quia cū bene se habeat, non alterarè ipsum. Confortarè vterū, roborando ipsum. Neq; facerem phlebotomiā, quia cū iam facta sit ab illo Excellētissimo Doctore, & fiet postea cum cucurbitulis, non amplius eam tentarè, quòd oporteat (non erit forsitan malū) prouocare sanguinem ab hæmorrhoidibus. Præterea ego maximè laudo, vt fiāt duo cauteria: in ambobus cruribus, ita quòd illa cauteria faciāt, vt illa materia diuertatur. Postea cū fuerit euacuata, laudarem balneū aqua dulci, vt immoraretur in eo: nam balneū, quia calidum est, aperiet venulas illas existentes prope cutim, & per sudorem emittet omne vitiū. Et hæc breuiter volui dixisse, licet in isto casu sim anceps, à quānam causarum faciētium præfocationem, talis præfocatio proueniat. Sed hoc in summa dicere, quare &c.

Consult. xc. De fluxu materiæ albæ è virga per decenniū, pro Magnifico Contareno patritio Veneto.

Quanuis Magnificus iste vir multis affectibus præter naturam vexetur, sicut refertur, vnum tamen præcipuum est, cuius ratione

tione à nobis consilium requiritur: & est destilla-
tio quedam albæ materia non mordicantis, neq;
fetida, colore subpallida, quæ paulatim quidē,
sed continuè, & iam per decennium perpetuò è
virga emanat. Queritur igitur quod genus sit
hoc symptomatis, nunquid id ad gonorrhœam, vel
ad aliud quippiam tale sit referendum? an verò
sit alterius generis, & quæ sit egritudo, quæ ra-
tio, unde actio læsa consequatur: deinde ubi con-
siterit de specie tum symptomatis, tum morbi,
quæ arte curari possit, si modò curationem ad-
mittat. Ac de symptomate quidem, non credide-
rim esse gonorrhœam, neque enim ego semen ex-
cerni audio, ac propterea nec dicere esse excre-
tionem seminis. Sed nec prius esse dicendum est,
cum ulceris nullum signum, quod ego intellexe-
rim, appareat. Non etiam humiditatem è glan-
dulis in collo vesicæ existētibus esse crediderim,
cum non inde sequatur ardor urinae, quod pro-
culdubio consequeretur, si per decēnium eo affe-
ctu aliquis laborasset: habet enim illa humiditas
hūc usum præcipuè, ut acrimoniã urinae obtun-
dat, oblinatq; & tanquã vestiatur suo lētore par-
tes colli vesicæ sensibiles ad acrimoniam urinae
sedandam. Ergo in eam potius partem inclina,
ut materiae pituitosa, tenuis, & cruda, cum por-
tioncula aliqua bilis admixta, propter hepatis
& renum caliditatem, destillet per urinae me-
atū, atque ita excernantur, præcipuè cum his

Magnifi

Magnificus vir amplos habeat meatus, & calidos renes, ob hepatis scilicet caliditatem, ac praeterea in tota sua florenti etate plusquam oportuit Veneri indulserit, neque rectam rationem in viuendo seruauerit. Confirmat hanc coniecturam, ventriculi audita imbecillitas, cuius ratione pituita proculdubio multiplicatur. Indicat etiam hoc ita esse nodulorum scirrhosorum multitudo, qui in virga frequentes & multi sunt. Indicat etiam difficultas illa in emittendo lotio, quod sine certo conatu expelli non potest: hoc enim contingit, quoniam pituitosa viscidâq; materia facile circa vesica collum impingitur, locique illius angustias, magis coarctat: virtutem etiam expultricem imbecilliozem reddit tum refrigerando, tum etiam urinae acrimoniâ plusquam satis est obtundendo. Cum ergo tale opinor esse symptoma ob materiam pituitosam ad eam partem defluentem, causasq; habere corporeas, ventriculi imbecillitatem frigiditatis causa, simul cum hepatis & renum caliditate, & meatusum amplitudine, curationem molendam arbitror cum his, quae huiusmodi affectibus opponuntur. Ac primò corroborandum esse ventriculi, ne scilicet pituita multiplicetur: & euacuanda quaecunque haecenus fuerit generata: deinde hepatis & renum caliditatem temperandam, meatusque roborandos. Ergo ab euacuatione totius corporis incipiendum: primò cum his, quae
 preparat

preparatas materias, quas vulgò communes vocant, euacuent: deinde cum his, quæ residuum concoquant, postea educant. Consulere igitur ut Magnificus iste vir curandus primò sumeret florem cassiæ pondere uncia, cum drach. duabus specierum hieræ, ex quibus bolus conficeretur, manèq; tribus horis ante prandium exhiberetur. Deinde sumeret infra scriptũ syrupũ:

Rx. Syrupi de absinthio,

Oxymellis scillitici ana ℥ i.

Decoctionis cichoreæ, & agrimonie, in iure tenui pulli ℥ iiij.

Misce pro vno, & sic pro septem. Postea

Rx. Confectionis hamech ℥ iiij.

Diacatholiconis ℥ i.

Misce, & cum zucchero fiat bolus, dandus in aurora cum custodia. Facta hac purgatione vtatur pro familiari remedio tum ad leniendam aluum, tum ad corroborandum ventriculum, singulis septimanis semel saltem bolo vel pilulis, quomodo illi libuerit, confectis hoc modo:

Rx. Terebinthinæ optimæ ℥ i.

Rhabarbari electi ℥ i.

Misce, & sufficiat hæc quantitas pro duabus vicibus, si in bolum, vel in pilulas redigatur. Placet etiam vsus frequens zuchhari rosati, si sumpserit semunciam paulò ante cibum cum scrupulo specierũ aromati rosati. Laudo etiam vt præmissa euacuatione vtatur bis in anno,

autumno inquam & vere: neq; enim facile aut citò tolletur hæc dispositio, quæ per totum decennium perseveravit: sed si curari cupit hic nobilissimus vir, non tantum utetur præscriptis medicinis, sed etiam habebit optimã victus rationem, sine qua omnia proculdubio frustra fient. Cauebit igitur præcipuè à comestationibus, & computationibus, parcusq; erit tam in cibo, quàm in potu, utaturq; simplici obsonio, & epularum varietatem euitabit: nihil enim illi perniciosius. Cauebit à piscibus, pastilibus, lacticiis, fructibus, carne porcina, avibus palustribus, carne agnorum, & bubula, & prorsus quæcunque antiqua fuerit. Vinum bibet limpidum, maturum, neque adeò potens, sed moderatè. Cauebit quammaximè fieri potest à Venere. Aëris etiam excessum euitabit. Atque hac victus ratione, & medicamentis, spero felicem successum in hoc Magnifico viro, ita ut prorsus ab omni incommodo, tam præsentis, quàm futuro, sit liberandus, quantum attinet ad hanc, de qua consulimus, egritudinem, cum laude omnipotentis Dei, cuius nomen sit benedictum in secula.

Consult. xci. De præseruatione
à calculo, pro ciue Veronensi.

CAsus huius Nobilissimi viri indiget præseruatione, & curatione: debet enim præseruari

seruari ab his quæ facillimè possunt euenire. Cum enim sit frigidus ventriculus, hepatis calidissimi, & renum, cum venis amplis & latis, ut par est in tali temperatura, primùm non est mirum, si redundat plurimis arenulis rubris excretis per urinam: excoquitur enim materia tum pituitosa, tum biliosa, & aduritur à superflua renum caliditate, unde excernuntur arenulæ. Sed postea successu temporis facta imbecillior virtute excretiua, & multiplicatis ventriculi cruditatibus, verèdum ne arenulæ concrecant in lapidè cum maximis doloribus, ut fieri solet, & subiiciatur calculis renum, fortasse etiam vesicæ: imò & ab iisdem causis senile corpus incidere posset in dolores articulares, & podagras, & alias huiusmodi malas egritudines. Ergo summa diligentia præseruandus est: præseruatio autem cum indigeat longo tēpore, & assidua diligentia, tota est in manu patiētis. Igitur erit nostrum consulere, suum autē erit parère, & perseuerare. Circa igitur victū, custodire se debet ab omni aëris excessu, & ne alteret corpus tam ad calidum, quam ad frigidū, vtrunq; enim nocet. Ideo venari hyemis tēpore, & in nauicula piscari, plurimum nocet, quia aër extrinsecus refrigerat & humectat: labor verò intrinsecus calefacit & exiccat, & ita in vtroq; extremo simul existens etiam corpus maximè afficitur. Debet igitur primò omnes excessus aëris euitare.

re tam caloris, quàm frigoris, omnes item excessus laboris & exercitij, præcipuè post cibum, sed moderatè se exercere: neq; enim ab exercitio abstinere debet, & id horis matutinis, & post cibum quiescere. A coitu quantũ possibile est abstinere: sed præcipuè nocet vètre repleto. Habeat quotidie alui beneficium, & si non habuerit, vtatur manè iure pulli, in quo decoquatur malla, pruna sicca dulcia x. aut xij. & passularum vncia, & facta diligenti expressione, bibat scutellam huius brodij calidam tribus horis ante cibum. Erit enim hoc remedium, & ad temperandum hepar, & ventriculum, & ad lenendam aluum accommodatum, ad renèsq; expurgandos. Vinum eligat pauciferum, id est, leue, coloris rubei clari, non multum, saporis mediij, non dulcis, neq; acidi. Caveat ab vstis, & ab omni vino turbido, & crasso, & potenti, & dulci: caueat etiam à vino refrigerato, & à potu aqua frigida, & non bibat post prædium aut cenam. Vtatur tantum carnibus iuuenum animalium, sicut vitulorum, hœdorum, castratorum iuuenum, auium omnium campestrium, præter conturnices. Vtatur ovis sorbilibus, & recentibus. Abstineat quammaximè ab omnibus aromaticis, omnibus salsis, à rebus frictis in sartagine, à caseo, & lactinicijs, à pastilibus, ab herbis, & maximè crudis, & ideo euitabit acetaria: poterit quandoq; temperatè vti asparagis dulcibus
decol

decoctis, capparibus, & lactuca, & cichorea cum modico cinnamomi: ab alijs omnibus abstineat. Euitabit multitudinem ciborum, sed semper unico cibo sit contentus. Laudo ut pro conseruatione stomachi utatur vel aloë ante coenam pondere scrupuli vnus, vel rhabbarbaro, ut consuevit, ante prandium tribus horis pondere semidrachmæ, vel etiam flore cassiæ cum rhabbarbaro. Hæc omnia conueniunt, & contemperant, euacuântq; membra læsa præter onerocum. Sed inter omnia maximè mihi placet vsus ipsius aloës, neque timebit caliditatem eius, etiam tempore æstatis, & permittet dicere vulgares medicos quicquid volunt. Laudo præterea, ut quam frequentissimè sumat semunciam ante cibum circa horam vnã, optimi sacchari rosati per totum annum, etiam si quotidie sumeret: est enim præstantissimum remedium. Consulo igitur ut iubeat præparare sibi hoc anno vas magnum illius sacchari pro toto anno: facillè enim conficitur etiam in domo propria. Hæc pauca sunt, quæ credo nunc suffectura: & si omnia diligenter obserauerit, proculdubio ab omnibus incommodis præseruabitur. Quantum attinet ad linimenta circa renes, laudo potius unguentum infrigidans Galeni simplex, quàm aliquid aliud.

Consult. XCII. De fluxu per virgam, pro ciue Taruisino.

Q 9 3 Flux

Fluxum hunc, qui creditur esse seminis,
 magis putarem esse materierum crudarum
 quae in toto corpore multiplicantur, siue propter
 ventriculi frigiditatem, in quo frigidi humores
 multiplicantur, & inde attracti propter hepatis
 & renum caliditatem, ad vasa seminaria pra-
 cipitantur, quae vel propter flatum, vel propter
 nimium Veneris usum, vel propter magnos la-
 bores, aut equitationes, plus equo fuerunt dila-
 tata, & relaxata. Aliqua enim harum causa-
 rum, vel omnes potuerunt concurrere: quae cum
 explicata non fuerint, per idoneas coniecturas à
 nobis quaerenda sunt. Quicquid igitur fuerit,
 hoc unum constat, curationem molendam esse,
 tum per optimam victus rationem, ne humores
 plus equo aggregentur, tum per auersionem
 ad alias partes, tum per membrorum corroborati-
 onem. Quantum igitur ad primum attinet,
 evitabit omnes aëris excessus, quantum fieri po-
 terit, tum caloris, tum frigoris. Eliget regionem
 quammaximè temperatam, quantum ab eo po-
 terit fieri. Fugiat etiam omnes animi molestias:
 cauebitque post prandium, vel cenam, ne laboret
 tam corpore, quam animo, sed quiescat: leuiter
 tamen deambulando, ut cibus melius resideat
 in ventriculo. Simplici cibo semper utatur, su-
 giendo epularum diuersitatem, quae nihil magis
 aduersum. Eligat carnes laudabiles, pullorum,
 hedorum, vitulorum, & castratorum iuuenum:

neque

neque ova recentia vitupero. Cauebit à piscibus, à lactinijs, à pastilibus, à fructibus, ab acetarijs crudis, ab oleribus, & à rebus frixis in sartagine. Vinum eliget pauciferũ, rubeum, vel si hoc defecerit, album, limpidum, non multum potens, quod parcissimè bibet: omnesq; euitabit comessationes & compotationes, si sanitatem acquirere cupit, alioquin omnia frustra tentabit. Quantum verò attinet ad auersionem materiae, & euacuationem, primò toto tempore suae aduersae valetudinis bis singulis annis purgabitur, verè inquam & autumno, poteritque purgatio hoc modo perfici:

Rx. Diacatholiconis ʒ i.

Specierum hierae simplicis ʒ i.

Misce, & fiat bolus cum saccharo. Deinde

Rx. Syrupi de menta, De absinthio,

De endiuia ana ʒ s.

Decoctionis pentaphylli & betonicae, in

brodio macro pulli ʒ iiij.

Misce pro vno, sic pro alijs. Deinde

Rx. Confectionis hamech ʒ iiij.

Trochiscorum alhandal gra. vj.

Misce, & fiat bolus cum saccharo, dandus in aurota cum custodia. Vel,

Rx. Pilularum aggregatiuarum ʒ i. s.

Fiant pilulae quinque eodem modo sumenda. Et haec erit annua purgatio, tam vere, quam autumno celebranda. Deinde efficacius etiam auer-

Q 4 tendo

tendo vtetur ter vel quater in mense rhabarbaro cum saccharo rosato, sumēs ex eo drachmam cum semuncia sacchari rosati tribus horis ante prandium. Hæ auersiones vbi non suffecerint, laudo tandem vt fiant in cruribus vtriusq; remedia à perito chirurgo, quæ sunt cauteria. Quantum verò ad corroborationē membrorum attinet, factis omnibus purgationibus & auersionibus, & proposita victus ratione, quam prædiximus, laudo vt congruis temporibus, circa finem veris, aut principium autumnii, bibat aquas thermarum, in quibus alumen & sulphur dominetur. Partes & renum & lumborum, iisdem temporibus post harum aquarum potum illinet unguento de corticibus castanearum, vel eo quod cum sandalis conficitur. Venter etiam illinet unguento confecto ex oleo de absinthio, & mastichino. Quandoque etiam vt ter vel quater in mense, primo mane, quinque horis ante prandium, sumat drachmam Mithridatici: summopere enim ad membrorum corroborationem confert. In omnibus autem temporibus à multa equitatione cauebit, & præcipuè in sellis duris, & in equis qui tolutim ac cursim incedunt, & denique ab omni labore earum partium, quiescant crura, renes, & dorsum. Et hæc si obseruabit, spero illi omnia feliciter successura, ad laudem Dei omnipotentis, cuius nomen sit benedictum.

Consult

Consult. XCIII. An diuretica conueniant in præseruatione sanitatis ab affectibus reni & vesicæ, pro Magnifico Contareno Prætoro Patauino.

Q Verendum est enim an in præseruatione sanitatis Magnifici & Clarissimi domini Marci Antonij Contareni conueniant diuretica. Et vt sub vniuersali particularis rei veritas magis elucescat, non erit absurdum vniuersalem quæstionem proponere: An in tempore sanitatis, ad præseruationem cõueniant diuretica, ijs qui renum vesicæq; affectibus sint parati. Nam quod conueniant, videtur nobis persuadere aliquot rationes, & autoritates. Primò enim, quæ vas aperiuunt vrinarum, & abluunt materias impactas, & crassas incidunt, ea maximè conferre videntur ad talem præseruationem: sed diuretica cuiuscunq; generis hæc omnia id maximè efficere possunt: ergo. Confirmatur, quia multitudo vrinae proculdubio vtilissima est abstergendo, abluendo, & incidendo, vt tam renes quam vesica purissima remaneant: ad vrina autem multitudinem generandam nihil efficacius diureticis: ergo. Præterea Paulus in tertio lib. cap. XLV. in præseruãdis à calculo diuretica exhibenda iubet cum oxymelite: idemq; omnino asserit Auic. lib. tertio, Fen. X V I I I. tractatu secundo, cap. X V I I I. Præterea autor ille qui de renum affectibus scripsit, in præseruando

renes à passionibus utitur vino albo tenui, & cibis attenuantibus, quæ omnia sunt diuretica. Ergo diuretica videntur convenire in præseruatione sanitatis. In oppositum, quod minimè conveniant, arguitur sic, In conservanda sanitate renum & vesicæ, summopere cavendum est ne materia trahatur ad loca infirma, sed potius auertatur: à diureticis autem trahuntur materia, ergo diuretica non conveniunt. Neque obstat quod aliqui dicant, trahi quidem materias, sed easdem quoque educi. Nam præterquam quod non conveniat evacuare, & materias attrahere per loca infirma, est & aliud incongruum, quod in longo transitu & mora multa materia facit. Lenta, aliquid semper residet, impingiturque parietibus, tum renum, tum vesicæ, quæ successivè ad maximam molem perveniunt, ut in matulis videre licet. Præterea in quolibet membro evacuando intentio perpetua medici est, ut illud corroboret, augeatque vim, quam Galenus tonum appellat, quæ vis seu tonus secundum magis & minus omnibus membris est necessaria, ut resistat extrinsecis, & proprias vires conservet. Id autem fit rebus mediocriter adstringentibus. Ergo à diureticis cavere debemus, quæ omnia, quatenus diuretica sunt, vim habent aperiendi & attenuandi, non adstringendi. Præterea manifestum est, renes & vesicam, ubi semel aut bis afficiuntur, ut plurimum imbecilliores reddi, &

prepar

preparari ad nocumenta facile suscipienda.
 Quod inde apparet, quòd qui semel aut bis cal-
 culum, vel retentionem, aut difficultatem urinae
 perpeſsi sunt, vix possunt omni conatu preca-
 uere, quin toto vitæ curriculo non subiiciantur
 iſdem. Certum autē est, quòd ad loca imbecil-
 lora in humano corpore semper propelluntur,
 decumbuntq; excrementa totius, vt Galenus III.
 de naturalibus facultatibus dicit. Igitur non
 sunt aperiendi renes aut vesica, alioqui debiles
 in tempore suæ sanitatis, aut preparandi ad ex-
 crementa suscipienda: sed potius corroborandi,
 & adstringendi, ne facile recipiant nisi serosi-
 tatem tantū, quam naturaliter attrahunt. Præ-
 terea autor de renū affectibus, in præseruatione
 sanitatis auertendos esse humores corporis asse-
 rit, per aluum præcipuè, vt scilicet (vt ipse ait)
 urine clariores purioresq; reddantur. Præterea
 Nicolaus vir doctissimus, sermone v. tractatu
 I x. detestatur in tali præseruatione diuretico-
 rum vsum, cum asserit ea renes debilitare, & ad
 superfluitates totius corporis suscipiendas dispo-
 nere, & renes tanquam lacunam efficere. Vnde
 concipe (inquit) errorem cõmuniter practican-
 tum, & assiduò vtentium eis. Arculanus etiam
 in I x. ad Almansorem, cap. de ardore urinae,
 cum cognouisset diureticorū vsum summopere
 nocere, experientia & ratione ductus, nesci-
 retq; quomodo Rasis & Auicenna autoritatem
 saluaret

saluaret aliter, non malè distinxit diuretica, asserens lenioribus quidè nos interdum vti posse, à fortioribus tamen cauèdum. Ex ijs igitur apparentibus rationibus in vtranq; partem, oritur ambiguitas, quid magis credèdū sit. Sed perfectò viros doctos, & in medica arte eruditos, qui scire potius quàm altercari student, ne sint tales, quales Petrarca descripsit, Non di saper, madi cõtender vaghi, id est, qui sapere haud cupiunt, sed lites neçtere malunt, nulla impedit dubitatio: facillè enim discernunt, quo tempore, & quibus competant, & quãdo prohiberi debeant. Ad sophisticas igitur molestias euitandas, distinguemus quæ ad rem pertinent, vt clara singularum rerum habeatur cognitio, quæ ad relictum vsu accommodetur. Primò ergo sciendum, diuretica communiori significatu sumi posse pro quibuscunque, quæ quocunque modo vrina copiam efficere possunt: & sic omnia aquea, aut liquida, quæ tenuis substantia sunt, diuretica appellant, inter quæ vinum præcipuè albū, tenue, & pauciferū est: habet enim à tenui substantia, quod facillè penetrèt ad vasa vrinaria: habent ab aquositate multa, & pauco succo ad alimētum idoneo, quò copiam vrinae faciant: nam & facillè ijsdem de causis separātur à natura, & ad renes attrahuntur. Sub hoc etiam communi significatu includuntur, quæcumque cum tenuitate substantiæ abstergunt, & penetrant

trant: hæc enim ijs qualitalib. vias aperiunt, cras
 floresq; humores modicè attenuant, & viscidos
 abstergunt, quæ omnia vrinae copiam poterant
 intercipere. Et sic semina melonũ, gramẽ, adian-
 ton, hordeum, diuretica appellantur. Alio modo
 propriè sumuntur diuretica pro ijs, quæ vim ha-
 bent separandi serositatem admixtam sanguini,
 colliquando, incidendo, distinguendo, quæ omnia
 inuenta sunt in esse. Et hæc sunt modò tenuis ad-
 modum substantiæ, calida & sicca in tertio, si-
 cut fœfeli, daucus, anisum, fœniculum, petroselinũ
 senen: & de ijs expressè intellexit Galenus, non
 de alijs diureticis agens, v. de simplicibus me-
 dicamentis, cap. XII. Sciendum secundo, renes
 & vesicam disponi ad faciliè suscipiendos affe-
 ctus, vel vitio essentialiter in ipsis existente, vt
 mala complexionẽ frigida, exempli gratia, aut
 calida, aut aliqua ex alijs octo, cum materia:
 vel sine materia: vel mala compositione, vt ni-
 mia viarũ latitudine, aut angustia, aut obstru-
 ctione impactorum humorum, aut abscessu, aut
 scirrho, aut huiusmodi: vel vbi aliud vitium ema-
 narit, vt si in toto sanguine plurimus fuerit suc-
 cus deprauatus bilis, vel pituitæ, vel alterius
 cuiuspiam humoris, vel à capite distillatio ema-
 nauerit, vel aliquid tale. Tertio, aliud est cõser-
 uatio sanitatis, aliud præseruatio. cõseruatio
 enim est, vbi remotis omnibus impedimētis cor-
 poris, tum complexionis, quàm compositionis, &

continuitatis, totū studium nostrum est conser-
 uare quod acquisiuiimus, quod quidem fit cum
 ijs quæ custodiunt proprium calorem membri,
 propriam temperaturam, compositionem, conti-
 nuitatem, & tonum. Præseruatio verò à timore
 vel cautela non separatur: videt enim semper
 aliquid imminens, proximumq; periculum, quæ
 adhuc duplex est, vel enim illud periculum iam
 actus in corpore est, vel iã proximū est vt adsit.
 Primo modo, vel ibi est aliqua ex malis tempera-
 turis, vel compositionibus, quæ actu quidem non
 faciunt ægritudinem, sed facturæ sunt. Secundo
 modo, quando non est quidem adhuc ita, sed
 iam præsens corpus est, vt in aliquid eorū col-
 labuntur. His igitur ita prænotatis dicimus, in
 conseruatione sanitatis illius, qui in morbos re-
 num, vel vesicæ incidere consuetus est, nullo mo-
 do conuenire diuretica, siue proprie dicta, siue
 improprie, nisi fortè quatenus alterant, & alte-
 rando corroborant: vt, exempli gratia, si quis
 esset frigidorum renum, vel vesicæ, conuenirent
 illi diuretica proprie dicta, non quatenus vri-
 nam prouocant, sed quatenus calefaciūt: si verò
 haberet renes calidos, conuenirent illi diuretica
 frigida, vt semina melonū, cucurbita, quoniam
 alterarent sua frigiditate contrariam tempera-
 turam. nec malè talia alterantia eligemus diu-
 retica: quoniam promptius & facilius ad eas
 partes deferuntur. Vnde & Galenus decimo
NATA

Natà rō nouis cap. primo, admisceri iubet diure-
tica lenitiuis & emplasticis, non quia vt diure-
tica conueniant, sed vt conducant reliqua &c.
Si verò ratione temperatura aggregarent humo-
res crassos & viscidos, aut vias angustas habe-
rent, conuenirent inter reliqua attenuantia diu-
retica communiter dicta liquida, & tenuia sub-
stantia, modicè calida, quale est vinum albū: &
non etiam hoc quatenus diureticum, sed quate-
nus alimentum tenue præbet, & facile per vias
angustas penetrat. In præseruatione verò sani-
tatis vel est præseruatio primo modo dicta, vide-
licet quando aliquid in corpore est præter natu-
ram, non quidem faciens ægritudinem, sed iam
facturū: & tūc vel illud est in renibus & vesica
essentialiter, vt in secundo notato patuit, vel in
alia parte corporis. Si in renibus & vesica, vel
erit mala complexio cum materia, vel sine ma-
teria. Si sine materia, erit alteranda per oppo-
sitas qualitates, vt frigida cū calidis, calida cum
frigidis, & sic de singulis, & tunc per accidens
poterunt conuenire diuretica, vt in præcedenti
capite dictum est. Si verò fuerit cum materia,
& illa materia erit valida, & ita conueniēt di-
retica frigida cōmuniter dicta, vt semina frigi-
da nota. Si verò fuerit materia frigida, præser-
tim crassa aut viscosa, tunc maximè conueniunt
diuretica propriè dicta, nō tamē semper, & quo-
cumq; modo, sed vbi prius totū corpus purgatum
fuo

fuerit, si in corpore fuerit suspicio multitudinis
 eiusdem humoris. Diuretica enim in hoc casu non
 tantum preparant humores, sed etiam euacuant,
 ut testatur Galenus in primo sexti Epid. Si verò
 fuerit vitium in compositione, vel via erunt ni-
 mis lata, tunc sic nullo modo competent diuretica,
 sed potius astringentia: si verò via fuerint astring-
 entia, in hoc etiam casu nullo modo competunt diu-
 retica absolutè, sed per accidens, ut quæ generant
 tenues humores, vel crassos incidunt: tale enim
 corpus humoribus indiget tenuibus, & bene cõ-
 coctis, aliter renes facillè obstruuntur. Si verò
 fuerint obstructions viarum, certum est eas in-
 digere aperientibus & incidetibus: & quoniam
 talia sunt pleraque diuretica, ideo hoc nomine
 diuretica conueniunt. At si renes & vesica nulla
 vitio laborent, sed propter humorum multitudi-
 nem, & nimiam potentiam membrorum expel-
 lentium, materias ad eas partes precipitatum,
 nullo modo in eis conueniunt diuretica, neq; per
 se, neq; per accidens: imò potius vtendum erit
 euertentibus, & purgantibus, vel per ventrem,
 vel per vomitum, vel per sudorem, aut vias
 alias magis paratas. Si verò præseruatio sum-
 tur secundo modo, quando scilicet nullum vi-
 tium in corpore fuerit actus, corpus tamen ita se
 habeat vel paratum sit, ut ipsa vesica, & renes
 ex qualibet leui occasione incidere possint in hu-
 iusmodi affectus, tunc neq; in hoc casu villo pacto
 diure

diaretica debet admitti quatenus diuretica sunt nisi ratione alicuius qualitatis, quae membrum corroborare possit, ut in precedenti capite diximus. His igitur ita vniuersaliter distinctis pro casu Magnifici & clarissimi Praetoris, suppono illum esse subiectum retentioni urinae, quae fit propter crassos & viscosos humores collum vesicae obstruentes, & impediens transitum urinae ut nos ita nunc experimento probauimus. Supponimus secundo istum Clarissimum & Magnificum virum habere sui morbi purissima & longissima interualla: purissima, quoniam in tempore sua sanitatis liberè admodum & copiosè mingit, ut ego notavi dum mingentem obseruarem: potius ut dubitandum sit ne vias nimis latas habeat, ratione quarum facile incidat aggregata in corpore materia viscosa, in huiusmodi affectu, dum scilicet ea materia facile ad vias vesicae prolabitur, neque habet aliquid aliud accidens interim affligens siue ardoris, siue difficultatis urinae. Suppono tertio, suam Magnificentiam non ita exquisitè viuere: sed licet non ingurgitet se sicut heluo, viuit tamen nullum genus cibi aspernans, & nullum habens vinorum delectum. Quibus ita suppositis, dico ex superius probatis, quod si iste Clariss. vir actu iam egrotauerit propter praesentiam materiei, vel si non egrotabit, percipietur autem ex signis manifestis habere illum in vijs urinae aut vesicae humores crassos & viscosos,

R r   sos,

sos, qui proximè iam facturi sunt accidens, expe-
 diet illi in hoc casu, euacuato prius toto corpore,
 & præsertim vetriculo & intestinis, vt per diu-
 retica præparet, & euacuet illas materias in re-
 nibus & vesica contentas. Vtrunq; enim ex diu-
 reticis fieri potest, vt diximus ex primo v. l.
 Epid. & conueniētissimè euacuabimus per vri-
 nam, quæ in vesica & renibus sunt, vt tertio
 Artis parua, cap. de causis præseruantib. Si verò
 nihil quidè humoris in illis partib. habuerit, sed
 in toto corpore sint, & continuo aggregentur,
 maximè cauebimus à quocūq; diureticorum ge-
 nere. Si verò corpus omnino mundū fuerit huius
 Clarissimi viri, neq; alia re indigeremus nisi pu-
 ra conseruatione, dico nullum prorsus conuenire
 illi diureticū, quatenus diureticū: dico quatenus
 diureticum, nā ego saepe admonui suam Magni-
 ficentiam, vt quammaximè euitaret quacūq;
 crassos humores generat, ac propterea inter ca-
 tera laudavi vinū tenue, pauciferum, non quia
 vinum esset vrinam prouocaturū: sed quia facile
 concoqueretur, distribueretur, tenueq; alimen-
 tum generaret, imò & crassos humores attenua-
 ret, quod in hoc Clarissimo viro maximè quæri-
 mus. In vsu verò sanitatis suspectum habeo sum-
 mopere vinum album: nam plus æquo penetrat
 ad vrinae meatus, & secū extremēta con-
 ducit. Tutius ergo est vinum tenue quidem, sed subru-
 brum, habet enim quod attenuet, & humores

minimè crassos generet: sed non quòd ita urinas
 prouocet, & aperiat. Tota ergo vis in præservingan-
 do Clarissimum virũ est, vt humores crassi mi-
 nimè generentur: & si generati fuerint, per o-
 mnes potius vias educamus quàm per urinas,
 per ventrẽ scilicet, & per vomitũ, & per sudorẽ:
 facìle enim per sudorem est euacuare, si congruè
 exerceatur, vt bene notauit, & optimè declara-
 uit autor de renũ affectibus, in capite de præservinga-
 tione. Si verò artificio cõcoquenda sint mate-
 ria crassa, vtatur oxymelite, & omnibus inciden-
 tibus, & astringentibus, qua minimè excedant in vri-
 nae prouocatione. Quãto enim minus erũt diuretici,
 ea, proculdubio tãto magis cõferent, nisi fortè, vt
 diximus, iam materia ad illas vias decubuerint:
 tunc enim postea diureticis educantur. Atque
 hęc declaratis iam apparet, quid ad argumenta
 in oppositum respondendum. Ad primum, in quo
 assumitur, diuretica aperire vias urinae, & in-
 cidere, & abluere, concedo, & propterea etiam
 conuenire, vbi scilicet materia fuerint in illis
 partibus cuiuscunque generis, vt arenula, cal-
 culi, pituita, sanguinis grumus, aut tale ali-
 quid. Ad autoritatem Pauli & Auicennae, &
 aliorum quoruncunque, fatemur bene exhiberi,
 & in præservingatione conuenire, vbi scilicet ali-
 quid residui materiae fuerit in renibus & ve-
 sica, sicut ibi facit Paulus & Auicenna: edu-
 cto enim calculo iubent diuretica per aliquos

Rr 2 dies

dies pro praeservatione exhiberi, vt arenula, & pituita, qua vt plurimum relinquuntur, excerni possint: & propterea Paulus quidem iubet dari oxymel cum leui diuretico, quale est gramē, aut adianton. leue dicit, quoniam timet cum fortibus, ne noua materia precipitentur: dat tamen leue, vt oxymel facilius deducatur ad abstergendum & incidendum, ita vt videatur vti diureticis potius per accidens, quam per se. Auicenna vero praecipit per vices vtendum diureticis, ita vt paucis aliquot diebus, vtamur diureticis leuibus vt scilicet preparemus leuiter humores ibi existentes ad exitum, nec novos attrahamus, postea semel tantum vno impetu cum diuretico forti iam preparatos excutiamus. Vbi expresse declarat Auicenna, quantum timeat longum vsu diureticorum, & quando materia actum renibus sint. Ad autorem de renum affectibus, dicimus vinum album pauciferum exhiberi, ne humores crassi, & ne bilis etiam generetur, qua sunt materia calculi. A vino autem crasso & nigro, vtcunq; fieri potest, abstinendum.

Consult. xciiii. De lassitudine ex labore, pro mercatore Veneto.

EX quo manifeste patet ex historia lassitudinem praecessisse hunc dolorem, ait enim quod cum in quadregesima praeterita plurimum

mum laborasset dorso, incidit in lassitudinem longam, unde dolor causatus est, qui dolor labor, à Græcis $\omega\omega\upsilon$ & dicitur. Sed $\omega\omega\upsilon$ & est affectus potius laboris, quàm labor, & sequitur ex defatigatione: & sicut contingit hoc spontè fieri, ita quoque à causa extrinseca: sunt enim sæpe idem morbi à causa extrinseca, qui à causa intrinseca fieri solent. Cum igitur soleant esse, & sint (vt tertio de sanitate tuenda dicit Galenus) tres lassitudines diuersæ, quæ indigēt diuersa curatione, quadam ulcerosa, quadam extensiva, quadam apostemosa, vt ipse appellat, ma-
 quelibet istarum habet diuersas causas corporeas. Et quamuis à diuersis accidentibus extrinsecis fiant, sunt tamen semper eadem cause coniunctæ proxima. Ulcerosa fit propter humores acres erodentes, qui decurrunt ad locum læsum ex labore. Extensiva fit, dum flatus tendit ad musculos, & facit extentionē. Apostemosa composita est ex vtraq;. Querendū est, quænam lassitudo ex his tribus sit in hoc viro. Ex quo perscueravit illud idem, quod factū est à causa extrinseca, primò dixerim non esse ulcerosam, quia non audio perpeffum esse corrosionem in loco, sed tantum grauitatem quandam circa dorsum, ita vt non possit erigi: videtur enim tanquam clauum infixum habere in dorso. Nec est apostemosa, nam illa est cum maxima caliditate, & cū extensione, qua rarissimè cōtingit,

R r 3 & il

& illam semper sequitur febris. Ergo cum nec
 vlcerosa, nec apostemosa, relinquitur quod sit
 tēsiua propter humores crassos, vt denotat mor-
 bus, & perseuerātia ipsius doloris. Refert enim
 ipse dolorem esse grauatium, fixum, & perma-
 nentem in loco: refert etiam haectenus eum ita
 perseuerasse, licet variet secundum tēpus. Cre-
 do igitur quod ab ea causa primitiua, videlicet
 à labore & nimio exercitio contigerit idē, quod
 in lassitudine spontanea contingit, vbi multipli-
 cantur humores siue acres, siue calidiores, siue
 frigidiores, qui tensionē faciunt, vel apostemo-
 sum, quae est mixta. Quoniā ergo humores plu-
 rimi sunt in corpore, à quacunq; leui causa mo-
 uentur, & faciunt lassitudinem. Contigit id
 hoc ex nimio labore dorsi: licet enim non adsit
 multitudo materiae, nihilominus propter maxi-
 mum dolorē relaxatae sunt partes dorsi, arteria,
 & vena, & nerui, & propterea incaluit mem-
 brum, & propter calorē aperta sunt magis viae:
 calor etiam attraxit, vnde materia defluxit, &
 ex ea causatus est dolor: nam non dicere, quod
 tanta esset materia frigida, quae spontē defluxis-
 set, sed contigit hoc violentē. Quod non fuerit
 materia multa quae potuerit hoc facere, habeo
 coniecturam satis rationabilem. Habet corpus
 hoc membra scilicet penitus preparata, vt mini-
 mē generent humores pituitosos. Habet hepar
 solidum, vt ex toto ambitu apparet, & quod
 potius

petius calidos, quàm frigidos humores generet. Præterea nunquam conquestus est de ventriculo videtur ergo ventriculus calidus. Nec de catarrhis conqueritur, & consequenter habet cerebrum calidum, quod non potuit generare humores frigidos, quantum ad naturalem dispositionem. Nihilominus patitur ægritudinem frigidam, propter materiam frigidam, quæ ægritudo non proportionatur suæ temperaturæ. Sed unde contingit? Est mercator, vendit merces, manet in sua officina semper, & mala ratione victus vitur. Potuit ergo contingere hoc tum ratione dispositionis corporis, tum ratione cibationis, præcipue tempore quadragesimæ, in qua usus est cibariis maximè generantibus humores crudos, qui dum habuissent occasionem à causa procatartica, & incaluisset dorsum, fecerunt morbum istum, de quo nunc conqueritur. Credo igitur defluxisse materiam frigidam ad locum à causis extrinsecis violèter, non ratione propria temperaturæ. nam propter malum victum, & artem quæ exercet, generatus est humor, ex quo dolor. Nemini dubium est quòd materia defluens congregatur in aliqua parte, & quòd ex ea collectione sùnt duo: primò intemperies, quæ est frigida: secundò materia defluxa: quæ si frigida fuerit, refrigerabit locum: si calida, calefaciet. & itidè de passivis dicendum. Vnde generatur intemperies in membro secundum affluxum materia.

Materia frigida est, ut apparet ex dolore, & perseverantia longa doloris: iam enim est annus, & tamen resolutus non est ex aliqua parte, imò augetur potius. Materia frigida & viscida est, ergo probabile quòd impresserit talem intemperiem in membro, ad quod defluxit. Secundo, dum materia ibi colligitur in nervis, musculis, & locis angustiis, extenditur & flatuatur, & ex tali extensione causatur dolor. Ista sunt dua causa doloris propria, ut altera possit inducere dolorem sine altera, ut rectè est interpretatus Avicenna sententiam Galeni, licet importunus Averrois malè intelligat Galenum, utitur enim equivo- catione. Ex intemperie ergo primò causatur dolor: ex tensione, & solutione continui causatur dolor: ergo si utrunque conveniet, & dominatur hoc & illud, fit acutior dolor. Ergo crediderim quòd materia genuit intemperiem: & probabile est (loquor de materia fluxa) quòd materia affecerit locum eadè intemperie, qualis ipsa est. Ideo non percipitur amplius dolor, quia equaliter facta est intemperies in loco: & illud evenit (quod diximus in lectionibus de phrenitide) propter humorem biliosum existentem in capite, quando aequaliter occupat totum cerebrum, cerebrum non percipit amplius nocumētum, quia factum est tanquam heclicum: ita contingit in membro, ubi perseveravit diutius humor: facit enim membrum tanquam heclicum, ut equali-

per per totum membrum inducatur qualitas
secundum naturam humoris. Et ideo non perci-
pit dolorem, nisi quando flatuatur materia pro-
pter extensionē, & solutionem cōtinui, cum non
possit percipere dolorem propter illam intempe-
riem habituatam. Hic adest intemperies per-
manēs frigida, & materia suis temporibus fla-
tuata & extensa: ergo secundum varietatem
temporum dolor efficitur. Ista est aegritudo, ex
qua sequitur, quod locus est factus imbecillior,
& tandē ista dispositiones permanentes: factus
autem est imbecillus propter intemperiem frigi-
dam & humidam, qua intemperie inducta ne-
cessarium est, vt existente corpore tali, vbi se-
nō est facta illa occasio, defluant postea humo-
res, qui aggregantur in corpore, ad illam partē,
qui humores sunt necessariò pituitosi. Ex imbe-
cillitate præterea loci, & intemperie, datur oc-
casio noui defluxus, ita vt iam partim materia
fluxerit, & fecerit morbū, partim fluat, & fa-
ciat morbū, & partim factura sit. Oportet er-
go ista omnia distinguere rectè, pro recta cura-
tione. De materia quæ fluit, dico quod non est
uniformis, sed talis, qualis natura cibariorum,
ex quibus præcipuè in corpore calido probabile
est, quod generentur humores calidiores, & de-
scendant ad partē debiliorem. Eadem ratio est de
humorib. fluxuris. Hactenus habuimus, qui sit
ille morbus, à quibus causis dependeat, & vtrū
R. r 5 sit

fit factus, an fiat, vel partim factus sit, & fiat,
 vel futurus sit. Dicamus modò de accidentibus.
 Dicit quòd in tempore hyemis & æstatis melius
 se habet, quàm in vere & autumnò. Vnde cau-
 satur ista diversitas? Stante illo humore pituito-
 so, certũ est quòd non generatur dolor, nisi quan-
 do flatuatur & extẽditur humor pituitosus: &
 hoc fit in tẽporibus medijs, in vere & in autum-
 no: in hyeme quiescit, quia tũc materia non fla-
 tuatur, quæ excitet dolorẽ: in æstate tantum re-
 soluitur, quantum flatuatur: in tempore medio
 flatuatur, quia attenuatur & colliguatur hu-
 mor, & non potest resolui: aptus enim est vt col-
 liquetur, sed non resoluitur. Vnde dolor maior
 causatur in temporibus medijs, quàm in temp-
 ribus calidioribus vel frigidioribus, propter cau-
 sas iã dictas. Queritur an humores biliosi præ-
 ter pituitosos adsint? Possunt adesse, nihilominus
 est pituita à prædominio. Non tamen negari-
 etiam adesse plurimum debile, propter tempera-
 turam suam naturalem, & de sanguine, licet
 sanguis sit parcior. Est dicẽdum de loco affecto.
 Cũm dicat se dolere circa vltimas vertebrae col-
 li & dorsi, dico ex sententia Auicennæ, vbi do-
 lor, ibi ægritudo. Est ergo credendum, quòd ibi
 sit circa illas partes materia impacta, & pro-
 pterea credo breuiter humorẽ esse, vbi dolor est,
 & in profundo, quia non audimus quòd extrã
 appareat tumor ad tactum: sed interius perci-
 pitur

pitur dolor circa ossa & nervos, qui proximè
deveniunt ad vertebrae. Vtrū in periostio? Cre
do potius esse in vertebrae, quia consentit tota
crus, & coxa: non posset hoc fieri, si in periostio
esset, tantū enim doleret in ea parte. Si in mu-
sculis, led. rētur illa partes qua mouētur à mu-
sculis: sed cum sentiat totū crus, & muscoli illi
non moueant crus, qui sunt affecti, credendum
est quòd nervi vigesima secunda vertebrae sint
lesi, & dolorem patiātur, & ita per consensum
causent dolorem in mouendo crure. Quia ve-
rò materia viscida & crassa est infixā in parte
frigida & priuata calore, nemini dubium est
quod tum ex parte materiae, tum ex parte loci
curatio erit difficilis. Materia enim qua crassa
est, non facile concoquitur, & expellitur: vbi
postea est in mēbro frigido & exangui infiltrata,
quia non habet rationem concoquendi, longè
difficilius tollitur. Præterea si membrū non ha-
beat meatus apertos & vias, sed sit densum, &
compactum, difficilior adhuc est curatio: vt si
adhuc materia est in profundo, cui difficulter
possint applicari remedia, sequitur etiam ratio-
ne situs difficultas curationis. Ergo tum ratione
situs & cōpositionis, tum ratione materiae, erit
difficilis curatio, & longa, vt quotidiana expe-
rientia videmus. Quòd si etiam ratio societatis
accesserit, & membri affecti cum alijs membris
mandantibus sit consensus aliquis, tantò diffici-
lior

lior est adhuc curatio. Cum ergo laborent hu-
 iusmodi nervi existentes circa vertebrae, &
 cerebrum sit aptum ad hoc ut multiplicet ca-
 tarrhū & pituitā, siue, ut Græci dicunt, blen-
 nam, siue mucum, magis & minus ratione tem-
 peraturæ: cerebrum enim suapte natura est fri-
 gidum, quod ascendētibus vaporibus plurimam
 materiam generat: vnde cum in partibus supe-
 rioribus generetur pituita, consensusque ma-
 gnus sit, propter talem consensum membrorum
 superiorum cum spōdylis sit, quod continuè de-
 scendat materia, & foueatur augeaturque mor-
 bus, & ideo sit difficilior curatio. Quod si acces-
 serit ætas senilis, facilius quidem corripietur à
 catarrhis: sed difficilius tamen curabitur pro-
 pter imbecillitatem caloris concoquentis, ut Ga-
 lenus testatur in aphorismo: Bronchi & cory-
 ze in valde senibus coctionem non admittunt.
 Tot sunt rationes, quare curatio nobis difficilis
 erit. In curatione non debemus discedere à na-
 tura morbi. Morbus iste partim est factus, par-
 tim futurus: vtrique debetur curatio, sed diuersa.
 Quantum ad factum, debemus remouere intem-
 periem frigidam & humidam, & ita consorta-
 re locum. Materia impacta frigida est, quæ est
 causa propinqua, & continetur in morbo. Sunt
 cause aliæ, est materia continuè affluens, & est
 materia fluxura. Quid debemus facere? Inci-
 piendum est à causa coniuncta, quia adfert in-
 dicat

dicationes curandi. Materia fluxura habet ratio-
 nem primæ causæ antecedētis, & non est in par-
 te, sed in toto: quandoq; enim materia excremen-
 tosa est in toto corpore, quæ habet rationē illius
 causæ, quæ ubi commodos habet meatus, defluit
 ad locum imbecillem. Ergo primò euacuanda est
 materia factura morbum: unde breuiter euacua-
 rem totum corpus, & redundātes humores, qui
 in corpore generantur. Hoc corpus est calidum
 & siccum, ergo multiplicat humores calidos &
 siccos, & sanguinem cholericum: redundat er-
 go bilis & melancholia, sed minus postea secun-
 dum proportionē de sanguine malo generatur,
 quàm de bile, & de melancholia. Igitur cum ve-
 limus euacure, debemus respicere ad redundan-
 tes humores. Sed quia etiam adest aliquid de pi-
 tuita, dico quòd euacuandum est de omnibus
 humoribus. Lenita igitur prius aluo, extrahen-
 dus est sanguis, non dixerim ratione magnitudi-
 nis morbi, quia extensiuè morbus iste non est
 magnus, nec intensiuè, sed propter futurū mor-
 bum vellem quòd caueret omnino ab omnibus
 excrementis: ita crediderim esse mundandum to-
 tū corpus. Mittatur sanguis à basilica, non tan-
 tum ratione diuersionis, sed euacuationis, quia
 non est maior diuersio à brachio, quàm à pede,
 ut dicebat Galenus sexto Epid. qui ubi egritu-
 dines sunt intra hepar, circa diuersionem am-
 bigit, primo commento, loquens de affectibus
 renum.

renum. Et sic equaliter possumus facere diuersionem, vel à pede, vel à brachio: sed eligerem brachium, quia magis euacuaretur sanguis, propter basilicam magis respicientē fontem, quam ex saphena. Tales curarem syrupos consciēdos, vt sanguis redderetur bonus. Non dimitterem syrupum de cicherea Nicoli sine rhabarbaro, qui habet aliquam vim incidendi humores crassos, & adequandi. Haberem etiam aliquid oxymelitis, propter adequationem, & incisionem. Postea haberem decocta ex betonica, iua, saluia, boragine, & reliquis, propter intemperiem calidam hepatis. Postea deuenirem ad euacuationem materiae: deinde accederem ad materiam quae defluit, quae debet diuerti, ne defluat. Et licet quando erit euacuatum totum corpus, non fluat amplius, nihilominus laudo vt confortetur corpus faciendo ablutiones capitis. Deuenirem postea ad morbum factum, qui curatur deriuatione, & euacuatione. Et in hoc casu, sicut consueuimus, debemus facere deriuationem prope locum affectum: & deriuationes optime sunt in hoc casu per clysteres acutissimos, qui deriuant materiam à loco, propter vicinitatē loci. Fierent clysteres cum decocto centaureae, & aliarū herbarum, quae possunt habere abstersionē, vt anethum, canomilla, & alia huiusmodi. Apponerem hierā picram Logodij, Hermetis, quoniam acrius purgabunt humores. Hæc breuius dico
tantum

tantummodo pro forma medendi. Postea facta ista derivatione per clysteres acutos, oportet, si aliquid residuum erit materiae, desuere ad ea quae mundificant locum: non dico de repercussivis, quae non conveniunt in morbo facto, sed in futuro. Ergo euacuarem à loco affecto, ubi videtur Galenus his, quae solent inducere ulcus in locum. Facta ergo prius diligenti evacuatione, facerem scarificationem, vel adhiberem etiam cerata. Præterea si aliquid perseveraret doloris, & accederet tempus Maij, non displiceret si acciperet aquas thermarum, & ablueret se in istis: & etiam acciperet per potum, quia locus ex aluminosis aquis confortaretur, & aliquid etiam resolveretur: habent enim calcem & alumine ista balnea. Postea his omnibus ritè peractis, quantum ad præservationem, facerem cauteria ex opposito loco, ne materia fluere amplius. Placeret terebinthina, quae diuerteretur materia per alium. Utatur acoro, & tandem ea accipiat quae possunt corroborare partes nervosas, & si quid est impactum resolvere si accesserint ad partes istas. Hæc satis sint dicta. Patavij. M. D. L.

Consult. xcvi. De dolore genu obtuso ex destillatione pituitæ à capite, pro Magnifico Veneto.

VNum considero rectè considerandum, quòd iste Magnificus vir est calidæ temperaturæ

tura hepatis & cerebri, ventriculi etiam non omnino frigidi, sed frigidiusculi. Cum ergo ab ortu suo habuerit calidum hepar & cerebrum, & nunc appareat dominium frigiditatis, & patiatur frigida dispositionem à pituita, ut ab excrementibus apparet, & à multitudine humoris pituitosi, iudicandum est non esse caliditatem illam naturalem in capite. Cum ergo fuerit lapsus talis à propria natura, ideo forte non erit ita facile tollendus: quia cum ægri tudines contingunt præter propriam temperaturam, maior erit lapsus, quam si contingant similes propriae temperaturæ. Ideo si frigida temperatura à frigida ægri tudine occupatur, minor erit lapsus, quam si calida ægri tudine affligeretur. Si ergo cerebrum fuerit naturaliter calidum, & nunc frigidam patiatur ægri tudinem, maior est lapsus: ideo diligentia cura est curandus. Circaque symptomatica, primò conqueritur de dolore obtuso occupante utrumque genu, maximè sinistrum: & dicitur ita leuem esse, ac si pungeretur digitus, & leuiter suppuraretur, & leuis dolor perciperetur, cum tamen clamosi soleant esse: & licet multa materia descendat ad locum, & impediatur motum, nihilominus non dolet, nisi moueatur. Iste est modus doloris. In descensu autem materiae percipit in motu illo frigiditatem: cum verò figitur, non. Conqueritur præterea quod non potest liberè mouere caput, & cum ascendit

cymbam

cymbam, videtur quòd nauseam habeat, ac si
 fluctuaret in mari: & omnino conqueritur de
 debilitate capitis. Probabile est illam destillationem,
 quia omnia referuntur ad destillationem,
 à capite provenire: & cum aliqua calida, ali-
 qua frigida, aliqua crassa, aliqua tenuis sit, pro
 modo doloris, & pro modo descensus, credo quòd
 ista sit tenuis cum insigni humiditate: in actibus
 verò credo quòd non sit multum frigida, nec cali-
 da. Et quòd non sit calida, patet, quia percipit
 frigiditatem aliquam. Non est etiam frigida ad-
 modum, quia frigiditas facit dolorem: quia Gale-
 nus dicebat in quarto de simplici medicina, de-
 clarans illud Hippocratis dictum, Frigidum ulceri-
 bus mordax, quòd frigidum soluit continuum. Et
 in sexto de locis affectis, & in secundo etiam in-
 quit, ex humore frigido pituitoso fieri atrocissi-
 mos dolores, ut videretur perforari locus, ut in
 colico, & podagra: iste autem Magnus vir
 est sine dolore, licet multam habeat materiam. Si
 igitur excedit, excedit per frigidum, & ita mate-
 ria destillans humida sit & frigidiuscula, non
 tamen admodum frigida videtur. Ex colore barbae
 pilorum est calidi cerebri à natura: ideo non po-
 test deduci ad tantum lapsum, nisi fuerit admodum
 frigidum. Nec est multus lapsus, quia non pati-
 tur nocumentum ex hyeme hic, & melius se ha-
 bet in aestate aliquantulum. Ideo non est hic tan-
 ta frigiditas, quia tempore hyemis, qui habent

frigidum caput, leduntur. Est ergo destillatio-
 nis causa, frigiditas capitis, non tamen multa.
 Fuit autem acquisita, vel quia decubuit in loco
 illo frigido & humido, vel quia in aëre frigido
 versatus sit, vt incidere in lapsum, & in vapo-
 res ascendentes ad caput, sicut fumus ad cami-
 num, qui inuenientes cerebrum seipso debilius
 reddunt, non resoluuntur: nec cerebrū ita cen-
 scit alimentū sibi delatum, vti conuenit. Ideo
 humores illi in capite aggregati descendunt à
 virtute expultrice propulsi per spondylos colli,
 per guttur, fauces, per viam ventriculi, sed ma-
 xime per neruis à vertebra dductos ad iunctu-
 ras decurrit tanquam ad partes debiles: & quia
 à natura institutum est, vt alterum membrum
 recipiat excrementa alterius, requiritur vt de-
 bilius sit, quia ita à natura factum est, vt su-
 tiores partes transmittant superfuitates suas
 ad imbecilles: extrema autem partes imbecillo-
 res sunt, quoniam distant à fonte caloris & ab
 hepate, & sunt parata destillationib. frigidis:
 quia sicuti humores frigidi sunt parati ad par-
 tes inferiores descendere, ita calidi ad superio-
 res. Habet præterea vias latas, quia ab ortu ha-
 bet dominium caliditatis cum siccitate, quæ
 est suæ siccitati coniuncta, aperit vias, & præ-
 pterea cum habeat latitudinē viarum, & im-
 becillitatem crurum, non est mirum si destilla-
 tio deuenit ad crura. Ideo lapsus ex mala ra-
 tione

tione victus generatus est in cerebro, & genera-
 rit humores illos frigidos, qui ita generati per
 periodos, sicut fieri solet in omnibus superfluita-
 tibus, decurrunt ad loca illa extrema. Et hanc
 credo esse causam omnium symptomatum, &
 quod tota origo sit in capite. Quod etiam humi-
 ditas sit in capite, patet ex hoc, quia balbus est:
 & Galenus super illo aphorismo Hippocratis,
 Balbi diarrhœa corripuntur, reddit huius ra-
 tionis, quia humidi capitis sunt. Cum igitur ta-
 lis sit causa, & talis lapsus, & caput taliter
 preparatum sit, patet quid de præfagio sit di-
 cendum. Curabitur quidem: sed cauere debet, ne
 incurrat in malum regimen victus, quia habet
 præparationem naturalem, & lapsum habet in
 capite: ideo debet diligenter curari, & cum cu-
 ratus fuerit, conseruare sanitatem, quia incide-
 ret in eandem, & fortè deteriore aegritudinem,
 puta in podagrâ, in para'yfin, descendente mul-
 ta materia per nervos & musculos ad iunctu-
 ras: ideo cauere debet, cum erit sanus. Cum qui-
 bus autem instrumentis? Bene hoc corpus debet
 euacuari, quia ubi sunt humores destillantés, à
 capite maximè, quia à leui qualibet causa va-
 cillant, hoc non est nisi ratione vaporû & ma-
 teria in capite aggregata: ideo corrigendi sunt
 humores & sanguis, & tota massa humoralis à
 superfluitatibus purgari debet. Euacuantia au-
 tem erunt agaricum maximè, quia trahit hu-

mores crassos & pituitosos. Ideo agaricum vel sub forma pilularum, vel temperatum, sicut electuarium aliquod, aut cassia cum agarico, & pro minoratio cassiam cum hiera simplici, bonum sit accipere. Sed cum voluerimus exquisitum purgare, loco hieræ simplicis poterimus ponere agaricum. Ideo vel cum cassia, vel cum rhabarbaro poterit euacuatio fieri. Talia ergo erunt genera medicinarum: nec pertransirem agaricum. Digerentia erunt, syrupus de betonica, vel de stoechade simplici, cum portione oxymellis simplicis, vel syrupi acetosi, ut transitum maiorem haberet, cum decocto betonicæ, endiviæ, cichoreæ, ut habeatur ratio hepatis. Et ita factis mundificationibus, si verum est quod caput habeat lapsum, si volumus remouere lapsum, oportet euacuat ipsum per loca propria. Et ideo masticatoria adhiberem, cum mastiche, staphisagria, pipere, vel cum alio tali: caput purgium per nares cum succo maioranæ, betæ, vel succo cyclamini. Masticare etiam radices capparum, ad extrahendam pituitam à capite, optimum est. Factis deriuationibus, corroborabitur caput cum puluisculis singulis diebus, & quando vadit dormitum, ex mace, garyophyllis, maiorana, ocimo, & cum alijs odoratis, que habent vim exiccandi pituitam. Pro remotione autem caloris, qui est in istis puluisculis, rosas, sandaracham, que exiccant & refrigerant, commiscet

miserem, & super caput ponerē, postea super-
 ponerem pileum supra: & ita corroborarē caput
 cum illo tenui puluisculo, & in hora vespertina
 curarē caput, nec amplius discederet à domo. Et
 facerē lixiuuium corroboratiuū dulce, primò non
 ex cinere ex quercu, nec ex fortitudine illarum
 rerū in quibus est aliquid adstringendi, & vis
 adurandi, ex qua adustione adstringantur po-
 ri. Et ideo asarum acciperem, & baccharā, se-
 nam, polypodium, camomillā, stoechadem, cum
 maiorana & iride, & ex ijs facerē lixiuuium.
 Et fieret sapo ex garyophyllis, mace, cinnamomo:
 & musci aliquid, & ambra adderem, pro barba
 & capillis, & confortabit, & istud sit pro sa-
 pte. Aliqui etiam ponunt frustū agarici in li-
 xiuuii, & quando abluuntur caput, loco saponis v-
 tuntur illo, quia habet vim quandā extrahendi:
 imò si ponatur supra locū podagræ, tunc fit eua-
 cuatio pituitæ: cur non fiet etiā si in capite po-
 natur? Præterea electuaria pro corroboratione
 requirerentur, & maximè myrobalani chebuli
 conditi, non tamen Venetys conditi cū illis aquis
 malis. Ideo si haberi possent ex India confecti,
 laudare illos summopere, sunt enim confecti cum
 syrupo de carobolis vulgò dictis, id est, ceratys
 seu siliquis, & nō calefaciunt. Theriaca aliquan-
 do & Mithridatū conueniret: zuecherū autem
 rosatum inter omnia erit præstantissimū. Cir-
 ca victum, à coitu, ab exercitio post cibum ca-

ueat : non ambulet in sole : austrum & boream
 vitet : à loco humido caueat : non dormiat in me-
 ridie, & habitet in cubiculo versus Orientem :
 & circa cibos, sit contentus cibus vnus generis.
 Quo ad carnes, vitulina, hædina, pullorum,
 animum montanarum, & oua sorbilia conu-
 nientissima sunt : oua tamen cocta sint in aqua,
 vel igne : à butyro autem cum ouis cauendum
 est. Pisces nescio qui conuenirent, quia omnes
 ferè capiuntur prope magnificam hanc ciuita-
 tem. Mihi placeret lucius, laudarem etiam an-
 ratas Istrianas, mullobarbatas, id est, barboni.
 Faciâtque exercitia conuenientia. His omnibus
 peractis corroborationibus, & reliquis iam di-
 ctis, quia propositum fuit balneum, laudo illud :
 & cum habeat cerebrum calidum, lapsus ad
 frigidum, non valet ratio Galeni v l. de tui-
 da sanitate, qui vituperat balnea ubi sit desti-
 latio. Loquitur Galenus de intemperie calida &
 sicca : sed cum in casu nostro lapsus sit ad frigi-
 dum, ideo conuenirent, quia deducerent ad re-
 rui temperaturam cerebrum : & non alterabi-
 tur, quia à simili non fit alteratio. Duciam præ-
 terea accipere poterit. Et ante omnia, factis istis
 omnibus, si remaneret debilitas aliqua in cruribus,
 ponere poterit Magnificentia Vestrâ
 crura in luto : & postremò facerem fontanel-
 lam in crure. Et hæc erant nobis recensenda pro
 salute Magnificentia vestra.

Consult. xcvi. De tumore in
vtroque genu, pro domino
Georgio Freidel Germano.

Tumore existente in vtroq; genu Nobilis
viri maturè considerato, tum ex his quæ
precesserunt, tum ex his quæ subsequuntur, cre-
do materiam eius non esse vnã, sed difformẽ.
Quantum enim attinet ad partẽ extrinsecam,
durities quædam solidior tactui apparet, quæ
tactui non cedit, ita vt foveam aliquando relin-
quat: pars verò interior ita intumescit, vt tan-
genti sensus manifestissimus flatus cuiusdam
crassi appareat, atq; hic quoq; nulla fovea com-
primenti relinquitur: quod proprium insepara-
bileq; signum est tumoris à pituita dependentis,
qui œdema appellatur. Ergo tumor extrinsecus,
ex quo œdema nullo pacto appellari potest, ab-
scessus frigidus ad aliquam duritiem vergens
est dicendus. Sed cum durities vel scirrhus, sit
vel à materia melancholica, vel pituitosa, pro-
babile est pendere potius à succo melancholico:
& coniectura est venarũ ille tumor varicosus
in totius cruris longitudine circa eandẽ partem
extrinsecus apparens: non enim dubitandũ est
eandem materiã esse illius tumoris, quæ in venis
adiacentibus apparet. Nec obstat quòd in su-
perficie nõ appareat nigredo, quod signum, au-
tore Galeno, distinguit inter duritiẽ melanco-
licam & pituitosam. Cum enim humor sit infra

cutim, colorem abscessus videre non possumus: neq; enim cutis transparentis est. Ergo cutis color naturalis percipitur, & non ipsius abscessus. De tumore vero alio in parte intrinseca incipiente, paulò supra genu longè magis protuberante quàm in extrinseca, sicut non est dubitandù pendere à materia vel vapore crasso flatulento, ita non satis constat utrù in profundo sit materia melancholica vel pituitosa, unde huiusmodi flatus exoriatur. Sed quod magis probabile est, videtur in neutro loco materia esse absolute simplex, sed melancholiam pituita quoq; cõmisceri, præcipuè quoniã rarò contingit alterum humorem dignosci posse sine altero: huiusmodi autem humores in vno corpore dominari, multis coniecturishaberi potest. Et sic cùm tẽperatura huius nobilissimi viri calida fuerit & biliosa, iamq; ad declinantem etatem accedat, non mirum si humores melancholici multiplicentur diminuto calore, vt cum alijs quoq; talibus fieri contingit. quòd si calor naturalis diminuitur, quantũ per adulterinum multiplicatur melancholia, tantum per cruditatem pituita. Sed huc quoq; accessit cogitatio superflua, assiduè enim cogitat, perpetuum scribendi studium, & otium corporis magnum, quæ omnia vbi simul conueniunt, duo simul faciunt: corpus enim exiccant, & calidos humores adurunt, præterea cruditatem ventriculi, cerebriq; destillationes plurimas gignunt

At si

At si his quoque addatur in cibo & potu pessima ratio, ita ut varijs cibarijs & computationibus potentissimi vini vacatum fuerit, nulla postea causa deest ad hoc ut duo illi humores dicti multiplicentur. Omnia autem conuenisse in hoc nobili viro, ipso etiam referente & attestante, compertum habemus. Non dubitamus igitur huiusmodi causas esse tumorum præter naturam in utroque genu existentium. Sunt autem huiusmodi tumores sine dolore, cum neque faciant tensionem, neque alia insigni qualitate actiua præditi sint. Et cum ab his duabus causis dolores proveniant, non est mirum si dolor non adsit. Motus crurum impeditur, cum muscoli & principia chondrarum finisque ita impediuntur, ut ad debitum terminum neque contrahi, neque distendi possint: & cum motus crurum fiat ex contractione & dilatatione oppositorum musculorum, ideo non ab re huiusmodi tumoribus impeditur. Verum sunt varicosi, propter melancholici humoris redundantiam, ad partem imbecilliolem per renas expulsi. Vtrum autem huiusmodi morbus sit ad articulare referendus, non est admodum disputare necessarium: sat enim est scire locum affectum, & eius naturam simul cum sua intemperie, & mala compositione, proprijs causis: non enim curamus nomina, sed affectus. His igitur ita stantibus, dicimus nunc nobilem virum pro sua curatione indigere summa, assidua & lon-

ga diligentia: neq; enim facile curabitur, sicut ego arbitror. Humores enim crassi & frigidi, in loco etiã frigidus & profundo inculcati pertinaciter adherentes, non ita facile concoquentur & expellentur. Ac præterea notandum sumentum quotidianum & incrementũ. Cuius signum est satis evidens, quod vesperinis horis semper augetur tumores: neque enim hoc esset nisi noua materia deflueret. Oportet igitur vt nobilis esse vir cognoscens statum suum & naturam suam aegritudinis, adhibeat perseuerantiam, patientiam, & obedientiam: deberetq; constantissimi medicorum præceptis parere, alioqui non curabitur omnino, imò in peiores decidet aegritudines. Proponantur ergo quæ agenda sunt, postea sua prudentia & fortitudine animi exequantur, & tandẽ optatam sanitatẽ assequatur. Principio in victus ratione potissima cura adhibenda est: in omnibus enim lógis & pertinacibus morbis, nihil efficacius, nihil præstantius, quã optima victus ratio. Non tantum igitur Dominatio sua in cibo & potu studebit modum sibi præscribi, sed in reliquis quoq; causis omnibus corporis humanum alterantibus. Et quoniã aër est primus qui occurrit, omni ingenio cauebit vt occurrat aëri nubiloso & turbido: neq; habitet in cubiculo aut obscuro aut boreali flatui expósito, aut humido & terreno: neq; dormiat fenestris apertis, aut ablatis operimentis, sicut in

estate fieri cōsuevit. Euitabit etiam nocturnum
aërem, neq; vento se exponat tam australi
quàm boreali. Inter omnia euitabit omnes ani-
mi melestias, assiduas cogitationes, scribēdi con-
suetudinem præcipuè post cœnam & prandium;
neq; legat, aut aliquo modo intendat animū in
aliquam rem. Sed nunquam repleto ventre exer-
cebit corpus. quiescet ergo sumpto cibo tam ani-
mo quàm corpore, & cum amicis iucundis versa-
bitur, aut leniter ambulabit per cubiculum, vel
stabit erectus, vt cibus melius ad fundum ven-
triculi descendat. Horis verò matutinis, & ho-
ra ma ante cœnā exercebit corpus exercitio mo-
derato, vt superiores partes quam maximè exer-
cantur, inferioribus verò & cruribus non adeò
laborātibus. Multiq; consuluerūt, vt homo in his
iustodi casibus iaculando vel arcu se exerceat:
alij consueuerunt vti plūbeis pilis, quarū singula
pendant circa libras duas, quæ manibus conti-
neantur, & cū his pōdera agitētur, manibus su-
prā infrā & secundum omnem situm, vsq; ad
manifestam mutationē anhelitus, & ad erum-
pentem sudorem. Ex hoc enim sic habetur con-
ueniens exercitatio corporis, & caloris naturalis
excitatio, excrementorumq; difflatio, ac præte-
rea diuersio, eorumq; excrementorum ab inferio-
ribus ad superiora traductio, quod etiam maxi-
mè hoc loco querendum est. Ad hunc eundem
vsu maximè pertinent frictiones, quæ quoti-
die

die fiant in superioribus partibus circa dorsum,
brachia, & pectus, manibus illitis oleo anethino
& camomelino. Sunt autem hæc omnia non una
aut altera septimana peragenda, sed pluribus
subinde diebus, fortè etiam mensibus, si utilitas
sit inde percipienda. Morbus enim natura chro-
nicus est & pertinacissimus, neq; pauco tempo-
re curari potest, quod quidem nobili huic viro
semper in animo fixum esse oportet, videlicet ne
credat se breui tēpore euasurū, sed perquā longa
perseuerantia esse vtendū sibi persuadeat, alio-
quin seipsum decipiet, vel medicorum remedia
vana erunt. Nocturno quidem somno prolixiori
vtetur, mallemq; ipsum dormire saltem per octo
horas: sed interdū somnum tanquam pestem
evitabit. Procurabit vt quotidianas alui excen-
tiones habeat, laudauerimq; vt tum pro diu
mollitione, tum pro euacuatione & auersione
humorum per aluum excretorum, tum etiam ad
obstructiones aperiendas, ad membra naturalia
ac caput corroborandū, saltem bis singulis septi-
manis vteretur pilulis tribus pondere drachma,
vel scrupulorum trium, horis tribus ante pran-
dium, quæ haberent:

Rx. Resinæ terebinthinae Cypriae ℥ iij.

Rhabarbari optimi ℥ i.

Garyophyllorum ℥ ij.

Puluerizentur puluerizanda, & omnia mi-
sceantur, & seruentur ad vsum. Inter omnia
stude

studebit ut semper unico & simplici cibo cōten-
 tus sit: nihil enim detestabilius, quàm ciborum
 multitudo & varietas, Parcè etiam comedat,
 & citra satietatem: sed lōgè parcius bibet, caue-
 bitq; tanquam à re perniciosa, à qualibet vino
 potenti, sed precipuè nigro & dulci. Cauebit
 etiam à comotationibus, neq; bibet intra pran-
 dium & cœnam. Cibos eligat facilis concoctionis
 & boni nutrimenti, qui apud omnes notissimè
 sunt, sicut cāro hœdina, pullorum iuuenum, vi-
 tuli lactantis: sed meo iudicio cauebit à piscibus,
 presertim Venetijs: ova sorbilia recentia ma-
 xime congruunt. Fercula ex farre, hordeo, spel-
 ta, beta etiam cum boragine, buglossa & petro-
 selino, non negantur: conceditur etiam lactuca,
 si parcè comedatur: nec omninos sunt detestandi
 a paragi, precipuè dulces, & hortenses. Caue-
 bit à caseo tam recentis quàm antiquo, & ab
 omnibus lacticinys, à carnibus antiquis & sa-
 linis, à leguminibus, à rebus frictis in sartagine.
 Parcius cœnabit quàm prandebit: sed & pran-
 dium erit moderatū. Nō ibit cubitū nisi per duas
 horas post cibum, & si poterit vel leniter deam-
 bulet, vel erectus maneat, citra tamen defatiga-
 tionem. Hæc diligentissimè sunt obseruanda,
 uno aut altero mense tantum, sed per plu-
 rimum temporis, alioqui non tantum non sana-
 retur, sed etiam in deteriores dispositiones pro-
 laboretur. Sed præter hanc viuendi rationem,
 erit

erit etiam ad reliqua medicinalia remedia accedendum, interq; illa precipue consulo vt bis in anno purgetur, vere inquam & autumno. Purgatioq; hoc modo esse poterit:

Rx. Floris cassiæ ʒ x.

Specierum hieræ simplicis ʒ ʒ

Cum zucchero fiat bolus, sumat tribus horis ante prandium. Item

Rx. Syrupi de cichorea Nicoli sine rheubar.

Oxymellis simplicis ana ʒ i.

Decoctionis Cetrach, Liquiritiæ,

Capillorum Veneris, in aqua buglossæ
destillatæ ʒ iij.

Misce primo syrupo, & sic pro alijs vsq; ad septem vel nouem. Sed vbi acceperit duos primos syruos in purgatione veris tantum, mittent sanguis ex basilica dextri lateris vsq; ad vntas octo. Postea acceptis nouem omnibus syrups, accipiat pharmacum, quod erit tale:

Rx. Confectionis hamech ʒ iij.

Oxymellis scillitici ʒ ij.

Cum decocto cetrach & polypodij fiat potus breuis: sumatur in aurora cum custodia. Facta euacuatione veris abstinebit ab omni pharmaco vsque ad autumnum, præter illam tantum terribi rthinam, vel pilulas ex terebinthina, de quibus supra locuti sumus. Vtetur tantum nonnullis gratis & iucundis confectionibus ad membra contemperanda, sicut est huiusmodi:

Rx. Zuc

Rx. Zucchari rosacei,

Boraginati,

Violati

ana ꝑ ij.

Misce, & ponatur in vase mundo vitreo, & deaurentur. Et ex hoc electuario sumat semunciam tribus horis ante prædiū. Quandoq; etiam loco istius electuarij sumat myrobolanum conditam chebulam, vel belliricam, vel emblicam. Sed que attinent ad ipsa loca, hoc est, ad genua localiter medicanda, non hic describimus in præfenti tempore, quoniam longè melius est vt S. D. purgetur primò, deinde per multos dies perseneret in vita instituta, & in omnibus his quæ aduenimus. Nam facile potest contingere, vt inde cureretur absq; aliqua molestia circa genua, à quibus, quantum possumus, abstinere debemus. Nam nihil est quod magis debilitet iuncturas, & præparet ipsas ad omnem d. fluxum recipiendum, quam fomentare, inungere & unire. Sed si oportebit, & nos post aliquod menses admonebit, procurabimus vt id quoque quammaximè tuto fiat. Vnum hic non omittam: quòd si perfecta purgatione huius veris, quemadmodum ordinauimus, vellet huc accedere, & accipere aquas thermarum nostrarum, & in illis etiam lauare crura, fore illi utilissimum. Vnde consula, vt eo tempore huius rei gratia omnino Pataviū se conferre haud grauetur.

Consult.

Consult. xcvii. De tumore œdematiko vtriusque pedis, pro ciue Ferrariensi.

QVando aliquis pituita, & succo melancholico suapte natura redundat, non video propter aliquam aliam causam esse posse, nisi quia ventriculum habeat frigidior em, hepatis verò calidius: ita enim pituita in ventriculo plus æquo multiplicatur, sicut in hepate sanguis redditur crassior, & supraquam oportet excoctus. Quòd si etiam caput excrementosum, frigidum, mucosumq; fuerit, non facile euitabit hic homo morbos, qui vel à melancholico succo, vel longè magis à pituita generari solent, præcipuè si incongrua victus ratio accesserit, & aëris intemperies. Cùm ergo hæc omnia de hoc nobilissimo viro enarrantur, haud ab re esse videtur, si tumor ille latus & œdematikus vtrunq; pedem vexet, æstate præcipuè, ita tamè vt non sit absq; aliqua caliditate, modicoq; rubore: multitudo enim pituitæ per venas distributa, & plus æquo multiplicata, tandè expellitur vigore facultatis expultricis, & sicut est grauis & pòderosa, potius ad infimas partes declinat, æstateq; id præcipuè contingit: nã præterquam quòd in æstate plus delinquit, tum copia potus frigidioris, tum fructuum, crudorumq; olerũ, & rerũ frigidarum assiduo vsu, tum quia nudo ventriculo frigidus aër & humidus quammaximè exquiritur. sunt etiam

etiam meatus & vasa magis laxa & ampla, humoresq; defluentes subtiliores: hyeme omnia contraria eueniunt. Non mirum ergo est, si estate pedes intumescant, hyeme exsiccentur. Sed quòd nonnihil caliditatis & ruboris ad œdematicum tumorem accedat, non absolum est: nam & hepar calidum nonnihil transmittit subtilioris sanguinis pituita permixti, quam rem etiam adiuuat calor æstatis. Eandem videtur habere rationem, cur cum decumbit aut quiescit, tumor non accedit, & qui accesserit remittatur: ex motu enim constat humores agitari, attenuari, & moueri, in quiete verò sisti, neque in prouum descendere. Hæc de causis affectus à me auditi. Curatio igitur dirigenda videtur contra proximas causas symptomatum: ergo qui generati sunt humores, euacuandi, & auertendi: deinde prohibendum ne generentur, quod duplicem scopum habet. primus est, vt rectissima victus ratio adhibeatur: secundus est, vt membra corroborentur, ad contrarios habitus deducendo. Quantum igitur ad rectam victus rationem attinet, constat à calore aëris quammaximè custodiri oportere: experientia enim comprobatur, sub calidiore tantum aëre pedes tumesceri. Et non dissimili ratione ab ira quoq; & vehementibus tum animi, tum corporis motibus abstinere oportet, cum experiatur agitatione & motu eosdem tumores excitari. Consulo igitur,

T t tur,

tur, ut superiores potius partes exerceat, ut sagittando, lapidem aut palum ferreum iaculando, prout illi magis gratum, aut viribus magis commodum, vel magis consuetum fuerit: earum quoque partium superiorum quotidianas frictions, precipue aestatis tempore, faciendas consulerem: ita enim auerteretur materia quae ad pedes decumbit. Quod si aestatis tempore aërem Ferrariensem mutare possit, & ad subtiliorem siccioremque accedere, qualis esset Bononiensis, non parum crederem profuturum. Quod autem debeat esse partior potus vini subrubri, & bene maturi, ne nimius humor redundet, etiam me tacente facile cogitatu esse arbitror: sicut etiam quod cibi sint offerendi optimi alimenti, & paucorum superfluitatum. Particularem vero materiam singulorum nimis inepte hoc loco aggregandam censeo, cum semper Magnificus iste ut prope clarissimos medicos sit moriturus. Hac igitur victus ratione prohibetur generatio excrementorum. Quantum verò ad euacuationem eorum qui iam fuerint generati, laudo primò ut vere purgetur: & si in tumore illo pedum sanguinis aliquod dominium appareat, sicut suspicari possumus ex intellecta rubedine & caliditate, etiam aliquid sanguinis est detrahendum: facile enim ex hac annua purgatione abscindetur materia, quae aestatis tempore ad pedes solet decumbere. In alijs verò temporibus ad

purgationem habeat aliquod familiare, quod facile educat, & leniat aluum, vt corpus minime excrementosum seruetur: eritq; hoc precipue necessarium, si forte aluum adstrictam habuerit. Darem igitur vel hieræ simplicis Gal. de sex rebus scrupulum, vel scup. duos, prout aluus magis vel minus obediens. Hieram intelligo ipsas species in pilularum formam redactas, vel rhabbarum cum saccharo rosaceo, quod mihi magis placeret tempore æstatis. Nec displicet vsus frequens terebinthinae Cypriae ad hanc eandem commoditatem præstandam. Quantum verò ad membrorum tum mandantium, tum recipientium corroborationem attinet, pro ventriculo quidem & hepate, illius eiusdem hieræ & rhabbari vsus non tantum leniet aluum, sed etiam roborabit ea membra naturalia. Pedes verò qui recipiunt excrementa, ad medium veris per totam æstatem alternis saltem diebus abluendos putauerim decoctione rosarum, salviae, nucum cupressi, rasurae tabularum cupressi, chamæmeli, aliqua etiam salis portiuncula adiecta, ita vt lotio fieret horis matutinis, videlicet ante prandium. Neque malum putauerim, si post lotionem partes ablutas inunxerit aliquo oleo de citoneis, vel de baccis myrti. Et hæc, si modò rectè seruata fuerint, fortè sufficient ad curationem, & præseruationem huius nobilissimi viri.

Consult. xcviii. De titubatione pedum ex leui vertigine, pro Magnifico Bernardo Nauagerio Senatore Veneto.

Cum non possimus curare affectus existentes in hoc magnifico domino, nisi exquisitissimè cognoscamus ipsos: & quia cognitio nostra incipit ab ijs, quæ apparent, prima considerabimus symptomata recitata ab ipso, quæ oportet explicari diligenter. Conqueritur iste Clarissimus Dominus de pluribus, & qui olim fuit Consul in Dalmatia, & dum versaretur circa negotia, & circa lites, propter laborem cerebri, inquit se incidisse in imbecillitatem cerebri: & cum postea Venetias accessisset, mala etiam ratione victus uteretur, & studiis literarum incumberet, iam menses aliquot sunt ex quibus inuasit eum hoc symptoma, ut videretur cadere in terram, & cecidisset, nisi teneretur, & habuit immensum. Sed posteaquam sibi consuluit, non sunt visa perseverasse, nisi quoddam iam quatuor menses sunt in quibus cum quibusdam circumuolutionibus laboraret, & dum videret circumuolutiones illas, cogebatur sedere. Nunc verò cum sedet, patitur: cum vero surgit, cessat. Hæc autem circumuolutio non est cum vertigine multa, nec ita immensa, ut videretur cadere: sed eam circumuolutionem patitur, ut

vix possit scire, an circūuolutio sit, adeò breui tempore perdurat. Dum autem inuadebat eum, iam sunt nonnulli dies, circūuolutio ipsa, inflammabatur facies, & iam à duodecim diebus inflāmatur. Et vidi ego ipsum insigniter inflāmatum cum leui sudore circa faciē, & cum ambulabat, cessabat: nunc cum rubedine liuida circūuolutionem patitur leuē sine causa, & cū ambulat, cessat, nec audimus pati symptomata, alioqui perseverarēt in capite aliqua præter naturam. Sensus autē omnes, tam interiores, quàm exteriores, habet acutissimos, & dum percunctamur ab ipso, an percipiat in ventriculo aliquid, dicit percipere ructationes. Sed alia symptomata sunt aduertenda, quia inquit quòd postquam hemorrhoides fuerunt apertæ, apparuerunt pustule quedam, & ab ipsis mirum in modum læsus est. Præterea inquit, dū iacet, ut pedes suspendantur, nunquā inuadere ipsum symptoma etsi multum remanserit: dū autē pedes super terram figit, symptoma inuadit. Quantū autē attinet ad excrementa, quo ad urinā, nō est secundum naturam, tū quo ad calorē, tum quo ad residentiam: quia color magis fuluus est: nec habet colorem illum palearem, qui indicet bilem esse concoctam, ut inquit Galenus VI. de tuenda sanitate ubi dicit: Cū bilis concocta est, in colorem pallidum transit: cū cruda, ruffa est. Et Auicenna secunda Fen inquit: Urina aurea

arguit in corpore redundare plus bilis, quam oporteat. Habet præterea vrina hæc subsidentiã indicantẽ adustionẽ, & arenulas subrubeas habet. Excrementa autem per aluum nigra sunt (ignoro tamẽ an omnia talia fuerint) cum ampullis, & tumida sunt: & tetigi hypochondriũ dextrum, & percepi tensionẽ cum flatibus. Hæc sunt quæ præter naturam visa sunt consideratione digna, tam symptomata, quam actiones læsa, quam excrementa mutata, quia hæc indicant affectus interiores. Inuestigandi ergo sunt intrinseci morbi, à quibus proueniũt talia symptomata. Sed quia ordinatẽ debemus procedere in diuisionibus, vt sciamus lapsum præter naturam, ad moderanda medicamẽta, & ad presagiendum maximẽ facit, si sciuerimus temperaturã totius corporis, ommissa pro nunc singulorum membrorum temperatura. Et procul dubio plus redundat in isto Magnifico viro, & plus redundauit calidi, quam frigidi: & secundam qualitates actiuas per calidum videtur recedere à tẽperamento: in passiuis per humidũ, vt possit corpus calidum & humidum pronunciari, & vt dicunt isti, sanguineum, quia ex tali tẽperatura generatur plurimus sanguis. Et hoc ostenditur ex signis: si habitum totius volumus cõsiderare, redundat plurima carne, & sanguine, & habet colorem rubeum, quia quarto de tuenda valetudine, color indicat humorũ dominium,

nium, nisi in profundo latuerint. Igitur tempe-
 ratura calida & humida sanguinē indicat. Præ-
 terea ex operationibus naturalibus hoc idē at-
 testatur: bene concoquit, & reliqua naturalia
 operi bene exercet, quæ per calorē innatū, qui
 humidus est, fiunt. Præterea operationes cerebri
 caliditatem indicant cum humiditate, quæ non
 superat caliditatē, sed hæc dominatur humidi-
 tati: ideo bonus discursus est. Pulsus præterea
 habet plenū, magnū, & exandescit, licet faciliē
 sedatur, quod indicat caliditatē & humiditatē.
 Ideo ex operationibus omnibus faciliē eliciemus,
 & ex habitu faciei, & ex pilis, qui nō sunt ni-
 gri, nec rufi bilem attestantes esse sanguineam
 temperaturā. Ideo iudico ego, corpus hoc secun-
 dum totum plus calidi quàm frigidi habere, &
 plus humidi quàm seci: & habere corpus tale,
 talem à natiuitate temperaturā. His ita cōsti-
 tutis, cum talia symptomata apparuerint, &
 primò circa corruptas imaginationes cerebri,
 quia quòd videatur circumuolui, aut non posse
 sustineri, sine dubio est operationis cerebri læsio:
 sed quæ operatio lædatur, nolo disputare, utrū
 lædatur imaginatio, vel sensus cōmunis, an ex-
 teriores sensus. Dixerim ego visū lædī facultatē,
 & esse phantasticam virtutem, quia potest cō-
 tingere quòd imaginatio corrupta sit, & sensus
 reliqui incolumes sint præter visum, quia spiri-
 tus deferuntur ad oculos, qui cum ventriculis

cerebri sunt communicantes, ideo patiuntur. Si autem esset passio sensus communis, paterentur etiam exteriores: nisi magni sit symptoma, nam tum cōpatiuntur, & priuantur, vt in epilepsia, & in apoplexia videtur accidere, quia morbi isti sunt affines, & difficile est quod separetur vnus ab alio, sicut hasitarūt medici Veneti, vt patet ex eis quae ordinariūt. Iudicarunt enim dispositionem hanc esse in consinio cum epilepsia. Tale ergo symptoma est virtutis imaginatiuae, ad qua reliquorum sensuum & interiorum & exteriorum sequitur laesio, cum inualescit causa. Materia verò faciens symptoma, & locus affectus, consideranda sunt. Locus affectus sunt ventriculi anteriores cerebri: materia verò & causa proxima faciens symptoma, vt à Galeno & ab Hippocrate probatur, sunt vapores agitantés & mouentes inordinate spiritus existentes in ijs ventriculis: & agitatio illa est causa formalis & essentialis, quia vertigo nihil aliud est, nisi motus inordinatus spirituum existentium in anterioribus ventriculis. Tale ergo est symptoma, talis locus affectus, causa proxima vapores. Quid modò moueat vapores, an generentur in cerebro, vel aliunde mittantur, dubitari potest. In cerebro quidem, veluti ob malam temperiem cerebri, vel ob materiam crassam existentem in cerebro. Cum à mala temperatura generatur, fit quia agit diuersa, & fit motus inaq

inequalis humorum, & ex eo motu agitantur
 spiritus, & fit symptoma. Materia autē crassa,
 causa est vaporum, vel propter causas extrinse-
 cas, cum à caliditate aëris materia agitur &
 incalcescit, & ex illa excitantur vapores: vel à
 nimio motu, vel ab agitatione exercitiij, quia
 materia agitur, & vapores agitant spiritus:
 vel ab intrinsecis, vt sunt cogitationes molesta,
 ex quibus agitantur spiritus etiā animales in-
 trinseci ex discursibus, & sunt vapores: vel ob
 medicinā, aut cibum calidum, ratione cuius fiūt
 vapores, & eleuantur, & spiritus exagitantur.
 Vel aliunde deueniunt, tūc aut à stomacho, aut
 ab alijs mēbris, vel à toto. Materia autē faciens
 tales vapores per consensum, potest esse sanguis
 & subtilis & crassus: potest esse pituita, bilis,
 humor melancholicus, & mixtus. Ex hoc igitur
 discursu habemus cogitationē essentiæ morbi. Et
 si declinet versus epilepsiā, in ista inclinatione
 licet ledatur magis, & fiāt maiora symptoma-
 ta, ab eadē causa fiunt: ideo non discedimus in
 discursu à consinio. Cum ergo ita sit, quid indi-
 candū est esse in causa, Magnificū hunc virum
 tantis symptomatibus laborare? Non habemus
 signa, vt dicamus vapores istos esse in cerebro,
 & in cerebro generari: quia signa quæ indicāt
 primogenium affectū esse in cerebro, sunt gra-
 uitas perseverans, capitis dolor, oblesio sensuum
 interiorum & exteriorum: quæ cum non fuerint

in hoc Nobili, non est dicendum cerebrum per
 protopathian ladi: ergo erit per consensum ab
 inferioribus. A quibus igitur? Proculdubio licet
 credam aliquid à ventriculo eleuari, non tamē
 totum, quia non habet morsum cordis, nec mor-
 dicationem percipit: non negauerim tamen esse
 aliquid, quod eleuetur. Sed cū consideramus
 temperiē calidam & humidā hepatis, & timeat
 de proprio affectu, & quia est multa carnis, &
 abundat calore, & feruido sanguine & calido,
 habet cerebrū calidum: & Galenus dicit in ter-
 tio de locis affectis, nullū corpus magis paratum
 ad excrementa multiplicanda in cerebro, quā
 corpus sanguineum, & calidi capitis, & vena-
 rum, & hepatis: talia corpora non possunt libe-
 rari à talibus symptomatibus. Et cerebrum
 est debilius, quia existente valido mem-
 bro non recipit aliorum excrementa, imò repel-
 lit: cū verò imbecillius redditur, cū nō possit
 resistere, recipit excrementa. Sed cū cerebrum
 ante septē annos validū esset, repellebat excre-
 menta: sed cū in maiore debilitatē incidit, re-
 cipit excrementa, & patitur affectus: non tamē
 ita debilitatum est, vt multū suscipiat. Sed quā
 materia, & qui vapores, an à pituita eleuentur,
 & vapores crassi sunt, an à sanguine, & tenues
 sint? Crediderim ego vapores fuisse tenues, &
 à subtiliori parte sanguinis & bilis eleuatos: à
 calidis igitur & subtilibus vaporibus affectus
 pro

provenit, quia leuem video esse vertiginem, & non apparent tenebrae. Ex leuitate autē spirituum subito euaporant, nec tenebras patiuntur, quia non sunt vapores crassi à pituita eleuati, vt in hypochondriaca passione cōtingit, in qua tenebrescunt spiritus non nisi à vaporibus crassis. Cū ergo nō appareāt tenebrae, sed subito quāda resolutio citō transiens, sunt igitur leues, & tennes vapores subito euaporabiles. Cuius signū est, cū sedet, ascendūt vapores, quia cū non mouetur, nō diffilātur: sed cū mouetur, excitatur virtus per motū, & discutuntur. Est etiam aduertendū aliud symptoma: cū suspēsos tenet pedes, non patitur: cū verō figit in terrā, patitur symptoma hoc. Causa huius esse potest, quia sanguis decumbit ad illas partes, & prae multitudine sanguinis obstruuntur viæ, & fiūt obstructions, & stupores etiā illi, qui formicæ dicuntur. Cū ergo suspenduntur pedes, declinat ad illas partes sanguis, & humores & vapores nō ascendunt. Præterea quōd calor & vapores calidi ascendant ad cerebrū, habemus indicium, quōd ex quo habuit illā phlebotomiam violentā factam per hæmorrhoidas (dico violentā, quoniā cū non sint ibi foramina, sit violenta: & si adsunt, adeō cōstricta sunt, vt sanguis tantūm vaporosus & spumofus exeat subtilis admodum, violenter extractus, & crassiores partes remaneant) non apparet amplius in
facie

facie rubor, nec inflammatio, sicuti prius appa-
 rebat, quia non ascendunt vapores subtiles. Et
 quod sanguis crassus remanserit, indicant pu-
 stula ille, & in vrina color rufus: & hoc credo
 post phlebotomiã apparuisse, quia in corpore est
 maior caliditas, & propter accidentia animi.
 Cur verò hypochondriũ dextrũ appareat sub-
 tumidũ, hoc est, quia abundat pituita: quia cor-
 pora humida facillè incidunt in multiplicatione
 pituita, maximè cum causæ extrinsecæ concu-
 runt: quia habuimus in vere turbulentiã aëris,
 & nubilosum ver multiplicauit pituitam, quia
 crassiores spiritus redduntur, & corpus frigi-
 dius sit pro ratione temperaturæ: ideo abundat
 pituita. Et quia habet membra tendētia ad hu-
 midum, multiplicata est etiã in cerebro: idem pa-
 tiebatur gravitatē, quæ cessauit, postquam per
 nares exiuit: & quia ad ventriculũ descendit,
 etiam potuit obstructions fecisse: ideo apparēt
 adustiones plurimæ, quia sanguis calidior fa-
 ctus est seipso, & pars subtilior euacuata per
 hemorrhoidas. Et hæ sunt causæ symptomatum.
 Id autē quod trahit curationem ad se, est sym-
 ptoma apparens in capite. quo ad febrē non pe-
 cipitur, nec aliud nisi de pustulis conqueritur,
 de quibus non debemus esse solliciti in curatio-
 ne. Stantibus ijs causis, quid credis tu posse con-
 tingere? Minimè dubium est, si consideremus
 perseverantiam symptomatis, credendũ est mi-
 besis.

becillitatem factam esse in cerebro, & fortè in-
temperies iam fixa est, quia videtur labi ad fri-
gilitatē nō solitam: siue ab aëre extrinseco, siue
ab impressione contingat, dies indicabunt. Siue
igitur à causa extrinseca, siue ab intrinseca in-
temperies maior reddita est, & iam cerebrum
incipit pati per essentiam, difficilis erit curatio.
Præterea redundat sanguis in corpore calidior
euaporabilis, & hæc temperies cū sit difficilis
ut remoueat, difficilis etiā erit curatio. Cre-
do tamen quòd diligentia nostrā poterit cura-
ri, & maximè quia faciet quicquid imperabi-
tur pro salute sua. Pro curatione igitur huius
symptomatis siue sit mera vertigo, siue disposi-
tio ad ipsam, siue dispositio media inter verti-
ginē & epilepsiam, quicquid sit, crediderim in
duobus principaliter consistere curationē: pri-
mò, ut prohibeamus vapores ne ascendāt: secū-
dò, ut corroboremus caput ne recipiat. Prohibe-
buntur vapores ascendere, si prohibebimus ge-
nerari: secundo, ut materia iam genita pro va-
poribus, educatur, & auertatur quā longissi-
mè. Credo si hæc tria fient, prohibebūtur vapo-
res ascendere: deinde corroborabitur caput cum
moderatè refrigeratibus & exiccantibus. Quo
ad primū, pro prohibitione generationis vapo-
ris, circa rationem victus studerè, & provide-
rem ut cibaria essent pauci alimenti, & nō plu-
rimi, quia calorem habet plurimum, cōcoquen-
tens

tem etiã carnem porcina, & optimè. Oportet igitur vt abstineat à multũ nutrientibus, & à pane non bene fermentato. Carnes vituli porcinaſq; euitet: & ab omnibus quæ plurimum nutriunt, à leguminibus, & ab ijs quæ multũ & malum præſtant nutrimentũ, ſummopere abſtineat: à lacticinjs, à paſtillis, & ab omni genere piſcium, præterquã à ſaxatilibus. Pullorũ inueniũ caro, & animum quæ degunt in campis, & hœdina, vel vitulorũ paruorũ, alterata cum frigidis ſuccis, vt cum ſucco agreſta, probatur: & vtatur ſucco granatorũ, citriorũ, vbi ſtomachus toleraret, & tandẽ quæ parum nutriunt eſſent laudabilia. Et ſi cibus Arabum ex lentibus cum aceto decoctis vti poſſit, illi mihi non diſplicerẽt: ſed quia non ſumus conſueti in his, dimittentur illa. Piſana etiã hordeacea conueniret. Præterea vina paucifera alba, quæ prouocarẽt vrinas, eſſent conuenientia: & vellẽ vt diureticis vtetur: quia diuertent ad alias partes, & non generaretur plurimus ſanguis: & vinum ſit potius acidũ & auſterũ, quia non multũ nutrit, & vrinam prouocat. Deinde declinet potius ad vigilias, & à ſomno diurno caueat. Præterea provideat vt habeat beneficũ alui. Vtatur frictionibus aſſidujs, & maximè inferioris partis: ideo poſt cœnum fricentur pedes, quando vadit dormitiũ. Dicetis vos, in podagram incidet: vrinam, vt caput defendatur. Præterea vtatur in

mane exercitio temperato, & multum ambulet
 post frictiones. Caueat ab omni excessu circa
 operationes animales, & maximè circa studiū
 literariū, à quo abstineat. Quo ad coitū, velle
 vteretur aliquando, nō tamen multū agitante,
 tanquam re excernente superflua, & maximè
 ante cibum. Et hæc quantū ad sex res nō natu-
 rales, vt non multiplicetur multū sanguis. Quo
 ad medicinas, hoc corpus quia maximè tolerat
 phlebotomiam & pharmacias, vellē vt ijs duo-
 bus vteretur auxilijs. Quo ad missionem san-
 guinis, quia iam fuit euacuatus, dimittemus
 eam. Laudare & euacuationem toto anno: &
 medicinae essent illæ quæ purificant sanguinem,
 & euacuant: primò esset cassia, quæ humores
 crassos adūstos, bilem & pituitā euacuat. Vte-
 retur etiam rhabarbaro, quia aperit, abstergit,
 & euacuat. Vteretur etiā syrupo rosato soluti-
 uo, agarico præparato, præcipuè propter domi-
 nium pituitæ nūc generatæ: & acciperetur cas-
 sia vncia, agarici præparati fessquidrachma: &
 interpolatis diebus sumat hanc medicinā, quā-
 doque rhabarbarum, quandoq; syrupum rosatū
 solutiū, & zuecharū rosatū cum rhabarbara
 in diebus calidioribus æstatis. Trāfactis diebus
 æstiuis, pilulis vteretur ex hiera simplici, agari-
 co, & rhabarbaro, quæ possent dici de tribus,
 nisi quòd loco aloës ponitur hiera simplex. Hæc
 euacuant ventriculum, obstructions remouēt,
 & à

& à capite euacuât. Placeret etiã syrupus acetosus multa acetositatis, cum aqua pentaphylli, aut acetosa: quia in pētaphyllo est virtus exiccãdi, & prouocãdi vrinã: acetosa etiã corroborat cor, refrigerat, & exiccat intemperie hanc: syrupus etiam de acetositate citri: & quandoq; alterãdo perseuerarẽ, & quandoq; dictis vteretur medicinis, quia optime tolerabit. Et hæc quo ad euacuationẽ, quæ fuit secundũ institutũ, vt prohiberentur vapores. Tertiũ institutũ propositũ est, vt fierent auersiones vaporũ: & quod mihi præcipuũ videtur, est, quòd omnino fieret cauteria in cruribus, & si quod corpus accipiet iuuamentũ, hoc erit: si enim à suspensione pedũ accipit iuuamentum, quid recipiet à cauterijs? Etiã in hemorrhoidibus sperarẽ, si fieret apertio: sed fallax est apertio hæc, quia prouocatione per sanguisugas nõ est vsus: sed quia aperiuntur venæ ex operatione illarũ, & si hoc fieret, optime res se haberet: si non, non succedit, quia subtilior pars euacuatur, & crassior remanet. hæc de auersionibus. Dicetis vos, Tu igitur velles in hoc iuvene tam magna remedia facere? Vtiq; quia dicit Galen. v. Methodi: Cũ magna sunt agritudines non modò præsentēs, sed futurae, si à leuioribus volumus procedere, longum paramus agroto interitum. Cũ ergo accidens non sit ita leue, sed suspicio est de epilepsia & apoplexia, ideo plurimo studio oportet prouidere.

His omnibus factis, si quid esset tentandum, nisi perseverarent catarrhi, esset considerandum an convenirent balnea Calderiana, quia rectificat caput, refrigerat, & provocant urinam, & adustiones remouebuntur, & obstructions, & pustula: estque maximū remedium pro adustionibus, & tunc non eleuabuntur vapores, quia in hoc corpore est maxima dubitatio de sanguine adusto. De Patavinis non dicerem, nisi fieret maior lapsus. Et quia aquam ligni Indi proposuerunt medici Veneti, non laudarem eam: quia cum vteretur victu tenui, & aqua exiccaret, quare exiccarentur humiditates, per accidens inuaret: ideo in ea nihil sperarem. Quo ad corroborationem capitis, credo quod optimum erit corroborare prohibendo vapores ascendere: & factis euacuationibus optimum esset zuccharū rosatum, & confectio triasandali, & myrobalani conditi chebuli, quia mirum in modū corroborarent caput & ventriculum. Similiter ex linimento, vt Galenus facit, inungerem caput cum oleo rosaceo, & inijcerem in aures puluiscula ex sandalis, mrytis, rosis, & sandaracha, ad reprimendum & refrigerandum: spargerem super caput odoramenta ex sandalis, rosis, violis, nenufere, camphora, vt cum aceto rosaceo in sindone vteretur, & odoraret. Et ista via procederem. Multa alia essent dicenda, sed hac exemp'i loco sufficiant.

Consult. XCIX. De luxatione
pedis, pro Illustrissimo puero
Germano.

Nemo potest dubitare situm & figurâ pe-
dis Illustrissimi pueri luxatione corrup-
pi, & ab eadem causa motum quoq; impediri.
Quæ verò ossa sunt luxata? Credimus primò
illa esse, quæ sunt in pectine pedis, deinde os cla-
niculare, tertio talũ, quarto os calcanei. Et hæc
omnia expressè patitur, vt patet ex ipso modo
impedimenti motuum, & ex figura vitata, ex
ipso situ & locis vbi apparet luxatio. Causas
extrinsecas quidẽ pro cõperto non habemus. In-
trinseca verò quæ aduenerunt, fouerunt & au-
xerunt luxationes: humorẽ crudum & viscidum
opinamur esse vnde ligamenta laxentur, ossa
lubricentur, & lubricata coarctentur. Cruris
verò gracilitatẽ non modicam credimus maxi-
mè fieri ab humido nutrimentali nimis exicca-
to, ita vt etiã periculũ immineat: ne pars quoq;
radicalis humidi exaruerit, scilicet ob laborio-
sum importunũq; motum in ea parte excita-
tum. Indicior est quòd tum maximè arefieri in-
cepit, & deterius habere, cum vacabat choreis.
Curationẽ arbitro quidẽ difficilem & arduam
admodum, nihilominus tentandam consulo. Si
enim puer ille generosus pati voluerit, fortè ca-
ratio non erit omnino difficilis vel impossibilis:
est enim adolescentia plena spe. Primò igitur
esset

esset illi diligentissimavictus ratio proponenda,
 & ut ille cum toto crure maximè custodiretur
 à frigore, optimèq; muniretur, ea tamen ratio-
 ne habita, ne nimis incalescant: si tamen ad alte-
 rum declinare oporteat, ad calidū potius decli-
 net. Parcat cōpotationibus, vitet epularū mul-
 titudinem, unico cibo sit contentus: fugiat pa-
 stilia, lacticiuia, fructus, pisces, præsertim palu-
 stres, carnes porcinas, bubulas, & omnes anti-
 quas. Persuadeatur ut quæ creberrimè, sicut es-
 set bis in septimana, ut semel saltē, tantū rha-
 barbari manderet ac deglutiret, quantum est
 scrupuli pondus: si enim hoc fecerit, nullo alio
 medicamento indigebit solvente. Circa lutum
 sancti Bartholomæi pro materia illa viscida re-
 solvenda, quæ circa luxationes adheret, laudo
 quidem, sed ea lege, ut toto eo tēpore quo extra
 lutum morabitur, liniatur locus oleo amygdal-
 arum dulciū, vel adipe suillo recenti sine sale,
 vel butyro recenti, vel oleo camomelino. Post ex-
 perientiam factā huiusmodi lutum applicando,
 pro ijs materijs quæ adhuc relinquentur, laudo
 fomentum lapidis pyritis, ita ut prius mollificetur
 locus cum linimentis paulò antè recitatis.
 Deinde altero quoq; die excipiat sumum lapidis
 pyritis, crebro agitando & mouendo, quemad-
 modum Galeus præcipit. Valet etiā ad resolu-
 tionem simul & mollitionem cæsypi ceratum ex
 descriptione Philagri: frequentissimè tamen

utatur lotionē facta ex ramentis cupressi, rosis
 siccis, camomilla, salvia, & betonica, valet enim
 ad resolutionem materiei, exiccationem & cor-
 roborationē loci. Pro crure alendo suaderem, ut
 minimè laboraret, & manè modicè fricaretur,
 deinde deliniretur oleo amygdalarum dulcium,
 vel medulla recenti cruris vituli, & vteretur
 optimis alimentis pro cibo. Quòd si contingat ut
 materia in loco luxationis contenta maxima ex
 parte dissolvatur, tum poterit tentare restau-
 rationem luxatorum ossium non quidem vio-
 lenter aut confertim, sed suauiter & paulatim
 cum hastulis mollibus ac planis, & cum ligatu-
 ris commodè ab optimo chirurgo situm ossium
 naturalem intelligente perfectis: quia nos pue-
 rum sine consensu tutorum, propter calores, &
 imbecillitatem etiam ac teneritatem corporis,
 ad thermas mittere nolumus. Consulam ut ac-
 cipiat duas vel tres etiam uncias syrupi rosati
 solutiui, cum modico aquæ betonica. Pes luxa-
 tus liniatur bene cum decocto camomilla, &
 deinde supponatur ceratum œsypi ex descriptio-
 ne Philagri, ac singulis diebus semel innouetur.
 Crus manè leuiter frictum inungatur oleo
 amygdalarum dulcium, & quietus viuat. Singulo
 octiduo semel mastiget rhubarbarum, ut supra.

Eidem consuluit abeunti ex Italia
 in Germaniam hæc quæ sequun-
 tur.

CUM laudauerimus in hoc præstantissimo
 puero post purgationem veris, usum ther-
 marum, ita ut fumo & luto humores fouendo
 quæretet discussionem materiae & locorum corro-
 borationem, ipse autem ob urgentia negotia cogatur
 in Germaniam proficisci, petit ut thermarum
 loco aliquid proponatur, quod idem præstare
 possit quod ipsæ thermæ. Dico igitur, postquam
 in patriam redierit, atque ibi animo & corpore
 aliquandiu quieverit, optimum fore ut rursus
 expurgetur. Neque enim probabile est tantum itine-
 ris confecturum, quin in ratione victus non delin-
 quat plurimum, atque inde rursus non aggreget
 crudos & depravatos humores. Est autem omnino
 contra rationem, loco adhibere resoluentia & exsic-
 cantia remedia, nisi primò totum corpus fuerit
 expurgatum, alioqui longè plus humoris attrahet-
 tur, quam resoluatur. Facta ergo purgatione,
 postquam animo & corpore quieverit, nullo
 temporis spatio interposito parabit infra scriptum
 remedium. Primò duobus aut tribus diebus lo-
 ca tumentia illinet cum adipe porcino recenti, hoc
 est, eiusdem anni, non salito, admixto oleo amy-
 gdalarum dulcium, ac butyro etiam recenti: illi-
 net autem singulis diebus bis, manè inquam &
 sero. Tertio die accipiet quatuor aut quinque
 frusta ad magnitudinem oui lapidis pyritæ,
 quem vulgò marchesitam vocant. Quòd si ha-
 beri non poterit, eius loco sumet frustum lapidis

molaris noui, & aquam non experti, & sit eius-
 dem magnitudinis, quæ injiciet in ignem ex car-
 bonibus accensum, habebitq; vas ad id prepa-
 ratum stricti orificij æneum, qualia sunt ea
 quibus vtuntur tonsores ad lixiuium deferen-
 dum, in quod vas aceto semiplenū infundat re-
 pentè tantā copiam eorum lapidū ignitorum,
 vt fumus sufficienter exhalet: quem fumum ta-
 tum diligenter excipiat circa tumores, adiectis
 vndecunque pannis operientibus, ne fumus per
 alias partes exhalet: & dum incalescunt partes
 tumefactæ, per illum vaporem semper agitabit
 crus hinc inde mouendo, tandiūq; illum fumum
 admittet, quandiu partes exudent humorem ab
 intrinseco. Deinde locum abluet aqua calida, in
 qua decocta sit camomilla, & rosa sicca, & ab-
 sterget leuiter panno lineo calido. Vltimò inu-
 get eodem linimento paulò antè descripto, & per
 duos adhuc dies eodem modo bis singulis diebus
 manè & serò idem repetat. Deinde tertio die ad
 illud idem suffumigium redibit, alternatim re-
 petendo per quindecim dies, aut etiam viginti
 postea quiescet, & si curatus fuerit, bene erit:
 sin minus, interim quiescet donec autumnalis
 purgatio accesserit, qua purgatione facta sta-
 tim tentabit illud idem fomentum vel suffumi-
 gium, deinde quiescet vsq; ad vernā purgatio-
 nem. Deniq; nunquam cessabit ab iisdē remedijs
 itidem repetitis, donec sanitatem acquirat. Neq;

enim est discedendum ab ijs quæ inter initia re-
 lictæ fuerint instituta, etsi non successerit, quem-
 admodum optimè consulit Hippocrates. Est quæ
 illi omnino præsupponendum, quemadmodum
 etiam in consultatione admonuimus, ægritudi-
 nem longam fore, & perseverantia esse peruin-
 cendam, in qua sola est cum diuino auxilio spes
 ponenda, cum firma opinione. Nihil enim dete-
 rius hic, & omnibus alijs chronicis ac diutur-
 nis morbis, quàm crebra mutatio sententiarum
 & remediorum. Hoc igitur admonere volui,
 tanquam rem fortasse præ reliquis omnibus
 maximè opportunam.

Consult. c. De præseruatione à
 podagra, pro nobili viro do-
 mino Mathia Zefz Consule L.
 Bohemo.

VIR nobilissimus atque prudentissimus
 agens annum ætatis quadragesimum se-
 cundum, habitus corporis optimi, petit à nobis
 consilium, quomodo toto tempore vitæ suæ effu-
 gere possit podagram, non quòd eam iam pa-
 tiatur, sed quòd timeat, ne declinante ætate, &
 calore decrescente, in eam incidat, propterea
 quòd aliquando (vt nobis refertur) leui destilla-
 tioni subijciatur. Cùm igitur quærat modum
 præseruationis à podagra futura, consilium
 meum est, ne quid magni moliatur sub hyemè,
 quæ iam iam aderit, sed habito bono regimine.

victus in sex rebus non naturalibus, leuibus aliquibus pilulis vtatur, quæ paulatim educant materiam. A vino si abstinere posset, optimum fore iudicarem: ad sanitatē enim esset certa via. Sed quia id durius videbitur, cum sit assuetus vti optimis vinis, saltem accipiat quatuor metretas aquæ, in quibus coquat quatuor cistellos saluie, & totidem betonice, donec remaneant tres mastelli aquæ, quibus deinde facta diligenti expressione addat octo mastellos vini albi bene maturi, & simul bullire permittat, idquæ postea bibat. Abstineat à piscibus, fructibus, leguminibus, caseo, & omnibus, præter carnem vitulinam, pullorum, auicularum montanarum, oua recentia, panem in brodio, panatellam. His contentus viuat ad minus per annum. Cum sua coniuge honestissima non nisi à natura stimulatus, & ieiuno stomacho versetur. Ab aëre maximè nocturno fugiat, & diurno etiam crassiore. Muniat caput contra ventorum & aëris iniurias. Ad præseruationem rerò vtetur his pilulis:

Rx. Aloës optima, Rheubarbari electi,
 Agarici electi & leuis ana ʒ ij.
 Garyophyllorum, Nucis muscata,
 Sandalorum citrinorum,
 Rosarum rubearum ana ʒ i.
 Myrobalanorum chebulorum ʒ i.
 Puluerizentur omnia per se, deinde misceatur,
 postea

postea aspergantur succo Iuæ artetica, & permittantur exiccari, & ita iterum vsq; septies fecerit, postea cum Syrupo de betonica fiat magdaleon, de quo singulis vicibus fiant pulu'æ tres pro singula drachma. Et hæcerit tota ratio præseruationis à futuro morbo, quem timet, & ab alijs plurimis ab eadē materia oriundis. Rursus, quia D.S. petit consiliū præseruatiuū à calculo pro quodam amico suo, idcirco Dominatio sita, ut à calculis se immunem omnino reddat, operæpretium est ut in sex rebus non naturalibus rectè se gerat. Nihil ergo comedat quod humores generet calidiores, vel pituitosos: omnia sint uisparata & tēperata, media inter crassum & tenuē: bilis enim à siccis & calidis cibarijs, pituita à frigidis & humidis originē sumit. Oportet igitur cauere à calidis frigidis, crassis & tenuibus, ne Scyllam fugiendo incidat in Charybdim. Temperatè itaque edat & bibat. Et quia nemo tam prudens est, quin cadat aliquando, prouidendum est ut præueniat purgando eos humores, qui apti sunt causare huiusmodi malum, & corroborando membrum, ne facillè generet, & recipiat facillè. Cum quo instrumento? Optimū est ex rhabbarbaro & agarico medicamentum, admiscendo aliquid myrobalarum, & aliquid temperatum, quod facillè pertransseat ad vias vrine, ut cumamomum cum semine melonum. Exempli gratia:

Vv 5 R. Rb

Rheubarbari	3 ij.
Agarici electi	3 ij.
Cinnamomi,	Myrobalanorum,
Seminum melonum	ana 3 s.

Semel in septimana utatur. Si calculus effectus sit necessarium erit illicò mittere sanguinem à p^{ro}plitibus, quibus nunc non utimur, sed saphenis, facta diuersione cum ijs qua leniter euacuant, ut cassia: postea adiungatur cassia agaricum. Si esset in renibus, utatur oxymelite, & aqua mulsæ. Nunquam frigidis, nunquam calidis procedendum consulo, sed semper temperatis & incidentibus: quoniam terreum, quod à calido coagulatum fuerit, ut lateres, non à calido nec à frigido diluitur faciliè, ut Aristot. III. Meteor. testatur. Quare non possumus progredi, nisi cum incidentibus, quibus minuuntur. Admisceatur igitur oxymel cum aqua mulsæ. His omnibus diligenter & exquisitè obseruatis, credo quòd D. sua non solum à calculis, quos timet, preseruabitur, verumetiam à grauissimis morbis vindicabitur, cum auxilio Dei Optimi Maximi, cui soli honor, gloria, & imperium in secula.

A P P E N D I X.

Huic verò Bohemo non conferentibus remedijs in consilio positus, instituit puluerem sequentem capiti inspergendum:

Rx. Laudani electi ʒ iij.

Spice, Stœcados, Maiorane,

Roris marini, Asari ana ʒ j.

Puluerizentur minutissimè, & inspergantur capiti. Laudauit etiam usum Alexandrinæ aureæ. Pro potu verò,

Rx. Cinnamomi electi ʒ ij.

Anisi ʒ iij. Zucchari ʒ iij.

Decoquatur in aquæ cōmunis lib. vi. ad tertias. Vultu tenui vtendum consuluit. Sed quoniã facta est mentio Alexandrinæ aureæ, ideo operæ precium nos facturos arbitramur, vt hoc loco studiosis communicemus examẽ illius à Montano factum, quod licet sit imperfectum (nam alijs studijs Montanus occupatus, perficere id minime potuit) nihilominus studiosis non mediocriter profuturum arbitramur: quoniam habebunt decem scopos propositos à Montano, in medicamentis compositis semper spectandos.

Alexandrinæ aureæ examen Montani.

Antequàm descriptionem propositam aggreddiar, pauca quadam præfari oportet, vt in componendis medicamentis antiquos medicos multum operæ, artis, & studij posuisse intelligamus. Medicamenta ergo quæ ore sumuntur, varia nomina habuerunt: aut ab usu, veluti stomachica & arteriaca, quoniã gula & arteriæ vsui sunt, hoc est, medentur: aut à modo sumendi, qualia sunt dicta eclegmata & catapotia,

illa

illa quidem lambendo capiuntur, hæc verò devorantur & deglutiuntur: aut à formâ, vt sunt trochisci, latinè pastilli, figuram rotæ referentes: aut ab excellentia virium, vt medicina, quæ vocantur hieræ, hoc est, sacra, quia venenatis succis corpus liberant & perpurgât: aut à multiplici usu, sicut sunt antidoti, quæ propinantur aduersus genera plurima morborû. De his ipsis postremis sum verba facturus: quoniam confici non potuerunt, nisi à viris præstantissimis, & medicæ facultatis consultissimis: postulant enim hæc medicamêta mirabilem artem componendi. Componuntur autem triplici de causa, vt scriptum reliquit Galenus in libr. de antidotis: vel aduersus venena, quæ aliquo malo fato sæpe dantur & potantur: vel contra eadem, quæ foris corpori admota efficiunt: vel vt aduersentur humoribus vitiatâ: qui sæpe sic efficiuntur noxi, vt non minus noceant quàm venena, quemadmodum tradit Galenus libro sexto de locis affectis, vbi loquitur de signis veneni: vel ob tres simul hæc causas, quas nunc attuli. Ortum porrò habuerunt à Regibus & Principibus, quale illud est quod Mithridaticum appellatur: nam Mithridates Ponti rex medicamenta componi sibi iubebat, aut ipse excogitabat (Reges enim medicæ artis semper fuerunt studiosi) aduersus venena, deinde sceleratis & nocentibus, quos in carceribus detinebat, venenum

venum propinabat, mox medicamentum aduersus
veneni vim, vt experirētur quid posset prestare.
Quid? nōne etiam tēpore Neronis Imperatoris
Andromachus medicus mira arte composuit
theriacam aduersus omnia venena? ex quo fa-
ctum est postea, vt Andromachi theriaca vocari
cœperit. At verò hæc nostrā antidotus, de qua in
presentia sermo habetur, aduersatur prauis vi-
tiosisq; humoribus. Aurea vulgò dicitur, ab au-
ro quod ingreditur eius cōpositionem. Cognomi-
natur itidem Alexandrina, ab vrbe insigni Ale-
xandria, vbi confecta est: eo sanè tempore studia
bonarum literarum florebant, atque à Ioanne
Grammatico, & Simplicio, reliquisq; philosophis
excolebantur. Hæc sanè antidotus multa presi-
dia promittit: capitis dolorem sedat, oculorum
lachrymas sistit, dolores dentium leuat, prodest
morbo comitiali, insania liberat, omnibus af-
fectibus capitis medetur, tabidis auxiliatur, san-
guinis vomitum cohibet, paralysem medicatur,
laterum viscerumq; morbos depellit, calculos
comminuit, vrina stillicidio & difficultati mar-
gno est vsui, confert ad vteri affectus, ad febres
tum tertianas, tum quartanas, ad apoplexias,
ad epilepsias. Mira profectò sunt quæ pollicetur
huiusmodi antidotus: sed vtrum efficere possit
quæ pollicetur, decem capita sunt consideranda
à nobis, ne reliquæ antidoti in posterum nobis
possint imponere: his enim exploratis, facilis erit

gradus ad alias omnes dijudicandas. In primis, scopus qualis est ipsius antidoti, est cognoscendus: deinde perpendendum, vtrum ea ex quibus componitur antidotus, cōmoda & vtilia sint ad illum scopum: deinde facultates omnium medicamentorum, ex quibus confurgit, sunt ad artificis staterem perpendēda: deinde deligēda sunt medicamenta, & contemplanda, quae feliciter commisceri possunt, vt harmonia antidoti bel-
 lissimè constet: deinde conferēda sunt rationes ponderum & proportionū, vtrum casu & sine causa, mensura seruata sit, an arte & ratione: deinde ex huiusmodi commixtione inuestigandum est, formāne naturalis, an similis naturalis confurgat: deinde scrutandum est, quomodo medicamenta quando miscentur, fermententur, & quod sunt genera fermentationis, & quid est fermentatio: deinde quomodo simplicia, hoc est herbae preparantur, id est, quae erit proportio humidorum corporum & siccorum, id est medicamentorum, vbi sese offerent nobis innumerabilia penè errata pharmacopolarum: deinde, vtrum dosis proposita ab hoc autore, semper seruanda est. Erit ad extremum statuen-
 dum, vtrum haec antidotus, quae ex tot dissimilibus rebus componitur, possit stare promissis. Scopus itaq; , vt singula capita paucis verbis amplectar, huiusce antidoti est, vt capitis morbum ante omnia oppugnet, & oppugnabit qui-
 dem

dem, ni fallor, quoniam vera est antidotus, cuius principalis scopus, id est, operatio nunquam impeditur. Caterum omne medicamentum componitur, sumpta semper indicatione à morbo, quem depellendū aggredimur. Cum ergo in presentia capitis morbus, & quidē diuturnus curatur, verisimile est caput laborare frigida intemperie, unde multa recremēta affluāt necesse est, quoniam actiones naturales sunt infirma, id est, diminuta. In primis igitur exhaurire recremēta operæ precium est, quò facilius caput mala tēperie liberetur. Ergo prius perpurgato corpore, si purgatione erit opus, rebus, quæ habeant concoquendi facultatem uti proderit, non ijs quæ euaerent, id est, educant excrementa. Vim autem concoquendi obtinent, quæ non transgrediuntur secundum ordinem caloris, qualis crocus, myrrha, bdellium, stirax. Quare crassa recremēta attenuabis, tenacia detergentur, lenta inciduntur: detergentur amara, incidunt sicca calidæ tertij ordinis & tenuium partium. Ut primum incideris, dabis operā ut dissulentur: id tibi præstabit ea quæ sunt moderatè calida, ut myrrha. Verum enimvero quia assiduus ille usus rerum calidarum & siccarum saepe adigere potest ad vigilias maximas, ideo admiscere frigida perutile erit: qualia sunt illa quæ somnum consiliant, in quorum albo est opium, id quod exemplo Antonini Imperatoris faciliè cognosci potest.

potest, qui ab assumpta theriaca, etiam iura dando populis, non leui somno corripiebatur, propterea quod commixtum erat opium: quare sine opio rursus sibi parari iussit, ex quo postea factum est, ut somnum captare nequiverit. Itaque sua saluti & commodis corporis consulens repetendum opium & recipiendum in theriacam voluit, indeque somnum cepit, quemadmodum commemorat Galenus in libello de antidotis. Quantum ad auctoris scopum attinet, hoc unum apud omnes constat, ad frigidos capitis affectus hanc medicinam fuisse confectam, unde & vulgare de ipsa circumfertur, Aurea quando datur, caput à longuore leuatur. Sed quoniam antidotus est, & antidoti (ut docuimus in precedenti lectione) non habent popularem & festinatam compositionem, sed eo artificio confici solent, ut dum membro vni consulunt, exquisitissime obseruent, ne prorsus vllum impedimentum vel in ipso membro genitum, vel aliunde transmissum, suo consilio possit obstare: unde necessarium est, & magnū numerū simplicium in cōpositione adaugeri, & recōditam quandam arteria tam diuersorum commixtioni adhiberi: quae omnia ita se habere manifestissime in hac Aurea antidoto singulari distinctoque exemplo ostendemus. Deliberans igitur auctor antidoti ad frigidos capitis affectus medicamentū cōponere, atque optimè cognoscens omnem componendi rationem

tionem ad morborum naturã, quos depelli oportet, esse referendam, primò contemplari cœpit, quanam esset frigidorum morborũ natura, qui tandiu tamq; pertinaciter membro inhaerent: facileq; deprehēdit aliunde id evenire non posse, nisi quòd mala intemperies frigida mēbri essentiam substantiamq; inuasisset: neq; enim solus humorum affluxus sanum alioqui membrum tandiu torqueret, imò tēporis successu, vel natura, vel ars, vel vtraq; simul materiã concoxisset & excrementa expulisset, ac membrum corroboraasset, sicut quotidie fieri videmus in omnibus morbis, substantiali mēbri temperatura adhuc permanente. Ergo hūc duo vidit auctor, quæ necessariò se inuicem consequuntur: primum, cerebri temperaturam ad præternaturalem frigiditatem esse collapsam: secundum, humoris frigidi redundantiã, quæ semper membri frigiditatem & infelicem imperfectamq; cōcoctionem sequitur. Hæc duo cum animaduertisset, & tãquam scopos sibi proposuisset, ad hos potissimùm cœpit dirigere materiam compositionis: & cum sciret quotiescunq; coniungitur presentia humoris cum intemperie in essentia membri, non solum remouendam intemperiem, sed etiam materiam defluxam, vel ibi genitam esse euacuandam. Pro euacuatione igitur materiae, quæ proculdubio frigida est & pituitosa, vertitur ad communes intentiones, ad quas veri solent & debent

qui pituitosam materiã euacuare proposuerit.
 Sunt autem illa numero quatuor, concoctio, inci-
 sio, abstersio, apertio. Hic autem concoctionem
 intelligo proprie dictam, vt omnes medici &
 philosophi recta sentiētes intellexere, & nō illam
 metaphoricam, & per similitudinē, quã plures
 aberrantes medici conceperunt. Coctio autem
 proprie dicta, vt definitur ab Arist. quarto Me-
 teor. est perfectio à naturali & proprio calore
 in passivis contraiacentibus, id est, in materia
 concoquenda. Medici igitur in hoc sicut in reli-
 quis omnibus naturam imitātur: natura autem
 quencunq; redundantem humorem in corpore
 animalis inuenerit, nisi ita putrens extraneusq;
 fuerit, vt nullo modo coctionem recipiat, semper
 ante expulsionem coctionem tentat, vt per hu-
 iusmodi coctionem, quicquid in materia vtile
 fuerit, totum id concoctum pro alimento seruetur,
 reliquum verò inutile excrementosumq; de-
 pellatur. Inconsultè enim & imperitè agere
 natura, si cum materia adhuc cruda est sine
 venis, siue in alia parte corporis cum sanguine
 vel cum laudabili humore permixta, quereretur
 eam nulla facta separatione expellere & euacua-
 re. Ergo & medicus arte expulsurus materiam
 hanc ipsam, coctionem quam diximus, prius
 tentat: nam incidere, crassifacere, attenuare,
 abstergere, non est aliquo pacto concoquere, vt
 imperiti putant, sed materiam præparare, siue
 ad co

ad coctionem, siue ad expulsionem: & qui huiusmodi actus coctiones appellant, non possunt ob imbecillitatem intellectus operationem naturæ discernere. Ad propositum igitur redeuntes, dicimus autorem huius antidoti euacuaturum pituitam quatuor cogitasse, coctionem, incisionem, absterisionem, apertionem. Ac primò quidem coctionem, vt separetur quod utile est ab excrementoso. Incisionem, vt quæ crassa materia est, & ideo coctioni expulsionisq; inepta, attenuetur, & ad minima diuidatur. atque hac ipsa eadem ratione etiam absterisio conuenit, scilicet vt materia illita, & suo lentore membris impacta, commodè vel concoqui, vel educi queat. Quomodo autem, vbi facta concoctio sit, & excrementum quantum in se est fuerit excretioni paratum, euacuatio facilis consequetur, nisi viæ præparentur & aperiantur, per quas aptè possit excerni? Neque enim aliud admonebat Hippocrates in aphorismo, Corpora vbi purgare volueris, oportet prius fluida facere, quam huiusmodi viarum preparationem. Aperienda igitur sunt viæ, quod erat autoris nostri quartum consilium. Sed quibus medicinis adiuuatur concoctio? profecto (vt bene ostenditur lib. v. simplicium) cum his quæ non excedunt primum, aut ad summum gradum secundum caliditatis, & cum calore humiditatem habuerint temperatam, ita vt licet excedat calorem inmutum, vel altero gra-

du, eidem tamen calori assimiletur, neque ad-
 uerfetur, sed potius adiuuet ipsum imbecillum:
 tale est chamæmelum, althæa, malua, crocus. &
 si aliqua medicina humiditatem non habuerint,
 & in earum substantia fit lentor & visciditas,
 huiuscemodi visciditas humiditatis locū supple-
 bit, scilicet ne calor diffletur, aut per halitum
 discutiatur, sed in seipso contentus augeat con-
 coctionem: talis est myrrha, bdellium, styrax,
 & reliqua huiusmodi, quæ præcipuè conue-
 niunt concoctioni materiae crassæ & pituitosæ.
 Incisioni autem idonea sunt (vt toties diximus)
 quæ tenuissimæ sunt substantiæ, cum caliditate
 & siccitate tertij gradus: tenuitas enim ad inci-
 sionem primò & per se necessaria est: nam nec
 incidere aliquid potest, nisi penetret, nec pene-
 trare, nisi tenuis sit substantiæ: & ideo calidum
 adiuuat quidem ad incisionem & penetratio-
 nem, sed non est necessarium: nam & multa
 frigida validissimè penetrant & incidunt, ut
 hoc tantum, quia tenuis substantiæ sunt, ut
 acetum & succus limonum. Absterfioni verò
 simili modo etiam conueniunt quæ tenuis siccæq;
 substantiæ sunt: si enim abstergere debent, oportet
 vt quadantenus penetrent: longè tamen mi-
 nor tenuitas requiritur absterfioni quàm inci-
 sioni: nam quæ incidunt, totum corpus penetrare
 oportet, ita vt prorsus partiū fiat separatio, &
 solutio cōtinui: secus verò faciendū in absterfione.

suffi

sufficit enim ut quod abstergere debet, primam tantum superficiem pertransseat, & inde sordes illitas vel impastas excicet: quod non faciet, si statim totum corpus penetret & incidat, sed potius si parti abstergendæ adhaerit. Quod aduertentes fullones, in sapone conficiendo cineres & succos herbarum abstergentium olei lentore coercent scilicet ne nimia subtilitate pertransseant, & potius incidant quam abstergant. Ergo tenuitas abstergentium debet esse moderata, præcipuè si fuerit adiuncta caliditati: nullum enim habet frenum tenuitas substantiæ coniuncta calori. Ideo omnia amara quæ calida sunt, abstergunt: quoniam fundantur in substantia terrestri crassa, ita ut nec caliditas sua, nec siccitas possint ad profundum penetrare, & dividere, aut incidere, sed coguntur inhaerere, ubi transierint superficiem corporis abstergendi. Non ita autem euenit tenuibus medicamentis, quorum tenuitati frigiditas copulatur: ubi enim talia corpori animalis applicantur, quantum habent in tenuitate substantiæ ut profundissimè penetrent, tantum ab immato calore repelluntur frigidam substantiam abhorrente: & inde est quod talia possunt & incidere. & abstergere: abstergunt quidem ubi occurrunt membro animalis viuo & repellenti substantiam frigidam, quæ cogitur adherere & abstergere: incidunt verò ubi occurrunt inanimatæ substantiæ, quæ non resistit. Et inde

est quòd succus limonum occurrens humori pituitoso, incidit ipsum egregiè, imò vt aiunt, vim habet ferrum quoq; disseccandi: vbi verò occurrat membro animalis viuo, abstergit tantum, & non penetrat & incidit, sicut piper & reliqua tenuia calida. Acetum tamen magis incidit quàm abstergat: & hoc bene habet secundum rationem dictam. nanq; in aceto est aliqua substantia calida adiuuans ad penetrationem & incisionem, vt autor est Galenus secundo simplicium. Et hæc satis de viribus medicinarum concoquentium, incidentium, & abstergentium. Supererat quartum genus aperientium. Primò igitur sciendum, quæ aperiunt necessariò calida esse debere: nam calidi est aperire, frigidi constipare: Sed cum aperiētibus vtamur, vt meatus clausos constipatosq; referemus, meatusq; ipsi duabus rationibus constipari queāt, vel qualitate quæpiam adueniente quæ astringit, vt alumen, vel materia crassa, aut viscosa, aut multa, ductum eorum obturante, de prima hoc loco nō intelligimus, sed de secūda. Hanc igitur obstructionem siue sit à viscida, siue sit à crassa, siue à multa materia, nō poterit caliditas tenuis substantiæ & velocissimi trāsitus aperire, nam talis potius incidet, & viā sibi violētā faciet in materia obstructuēte. Ergo indigebit caliditas aperiēs, substantia terrestri crassa, quadantenus tamen à calore concoquente attenuata, ita vt penetret quidem, sed

sed tardè: & ea tarditate sua innata caliditas
 attenuet, concoquat, discutiat materiam in loco
 obstructo impactâ, & adherentē. Et ideo ama-
 ra vim habent maximâ propriâmq; aperiendi,
 non tamen qualibet amara, sed ea tantum quæ
 parum aut nihil habent de substantia terrestri
 crassa frigida adstringente: talis enim substan-
 tia impedit transitû a pertionem necessarium. Idco
 quæ huiusmodi sunt, potius abstergunt, ob ra-
 tionem paulò suprâ dictam, sicut absinthij, rha-
 barbari, aloësq; substantia. Cuius rei signû est,
 quòd si talia infundantur, vel succus eorû ex-
 primatur, efficiuntur aperiendo quidem effica-
 cissima, sed corroborando parum idonea, scilicet
 quoniam partem frigidam terrestrem astrin-
 gentem ob infusionem vel expressionem amise-
 runt, calidâ verò tenuem penetrantem amarantem
 retinuerunt, quæ tamen substantia calida non
 ita tenuis est vt incidentiû: est enim quod ama-
 rum facit, terreum adustû, non subtile igneum,
 sicut est in incidentibus. Et hæc satis sint pro qua-
 tuor consilijs ad localem particularemque eua-
 cuationem materie frigide in capite existentis
 legitime faciendam. Superest vt euacuato capi-
 te temperatura frigida emendetur: & quoniam
 ea frigiditas intensa ac pertinax est, vt indicat
 longitudo morbi & curandi difficultas, & ex-
 tremis morbis extrema remedia adhibenda sunt,
 ideo calefacientia meritò applicabuntur, quæ ad

tertium & quartum gradū accedant. Cum ve-
 rò à tot intensè calidis cerebrum etiā exsicce-
 tur, & inde vigiliæ ac tabes orientur, ideo vt somni
 etiam ratio habeatur, voluit autor admiscere
 huic medicamento opium & narcotica, quæ hūc
 ipsum vsū habere in hoc medicamēto & alijs
 consimilibus expressè indicauit Galenus primo
 antidotorum, Antonini exemplo, qui sublato à
 theriaca opiaco, in mimas vigilias incidit. Hac
 igitur quæ hætenus exposita sunt ad hæc anti-
 dotum rectè conficiendam, sufficerent, si nihil
 aliud exposceremus, nisi vt præsens capitis affe-
 ctus tolleretur. Sed quoniam in tam artificiosa
 compositione nõ tantum capitis curatio promit-
 titur, sed etiam præseruatio, ideo aliorum quo-
 que membrorum, non capitis tantum ratio me-
 ritò habenda fuerat: ab illis enim perpetuò ex-
 halant vapores, fouentque mirum in modum
 omnes capitis affectus. Ergo & reliqua mēbra
 spectare oportebat, vt singula proprios actus ri-
 tē exercerent, & collecta excrementa ad regio-
 nes magis congruas quàm ad caput depellerēt.
 Ergo in stomacho & hepate, quæ sunt prima
 instrumenta naturalia, tres potissimum virtu-
 tes erant corroboranda, quæ concoquit, quæ re-
 tinet, quæ excernit alimenta: vbi enim hæc re-
 ctè fiēt, etiam congrua attractio consequetur.
 Concoctionem fieri cum moderatè calidis, iam
 didicistis. Retentio fit cum rebus astringētibus:
 tales

tales oportere esse sapore acerbo aut austero, substantia terrestri, frigida, crassa, in simplicium methodo ostensum est. Excretio inuatur plurimis quidem alijs instrumentis, sed non parum abstergentibus & mordicantibus, ut secundo & tertio de facultatib. naturalibus. An hac omnia rectè peracta sint, in simplicium ingrediētium explicatione apparebit. Caterum in renibus quoq; renibus, vesica, utero, splene, musculis, cute, & intermedijs vacuitatibus quotidie aggregatur excremēta, quæ nisi sedulo educantur, molem effatu dignam successu temporis contrahūt, vnde postea plurimæ oriuntur ægri- tudines. Ergo ad venas quidē purgandas diuretica proprie dicta conueniunt, quæ sunt calida & sicca in tertio, ut ex meth. simpli. colligitur: illa enim (ut ibi docetur) à sanguine excremētum sua incisione eliquant & separant, & ad renes deducunt. Sed ad renes & vesicā purgan- dam cōueniunt diuretica improprie dicta, vide- licet quæ substantia humida, liquore tenui & facile penetrante, & post penetrationē efficaci- ter abluente & abstergente, sicut est vinū albū tenue, & decoctū seminum althææ, cucumeris, melopeponum, capillorū Veneris, & aliorū hu- iusmodi, quæ omnia in simpl. meth. diligentissi- mē ostensa sunt. Vtero expurgando eadem penè conueniunt, quæ ad urinā proprie ciendam di- ximus, nisi quòd longè præstant quæ quadam-

tenuis amara odoratâq; fuerint, quoniam amaritudine sua vias obstructas potentius aperiunt & odore corroborant spiritum, & languidum calorem reuocant. Nec multum dissimilia leni conueniunt. Musculos autem, & medias vacuitates expurgat quæ tenuissima substantia sunt, calida & aperiētia, & hæc omnia qualia esse oportet, iam satis ostēdimus. Verum vt exactissima fit hæc antidotus, non membrorum tantum naturalium & capitis ratio fuerat habenda, sed etiã cordis: à corde enim spiritus vitalis & calor naturalis per singulas quasq; partes perpetuo diffunditur: vnde eo deficiente, vel male affecto, necesse est omnes corporis partes aut deficere, aut male habere. Cordi ergo prouidendum fuerat, tum cum odoratis spiritum & calorem recreantibus, tum cum his quæ à forma specifica operantur. Nunquid igitur hæc omnia sint ab autore diligentissimè obseruata, in explicatione simplicium ingredientium proximè videbitur, quod erit tertium caput à principio propositum. Et vt breuitati studeamus, neq; bis idem frustra repetatur, non describemus totam antidotum continuato sermone, sed singula simplicia seriatim recensebimus eodem ordine, quo posita sunt: & ubi discrepabit descriptio modernorum à Græca & antiqua, notabimus & admonebimus. Asarum est calidum & siccum vsque ad tertium gradum, habet tenuitatem substantiæ, habet

sapor

saporem acrem, qui acris sapor apud modernos dicitur garbo: sed ego intelligo acutū & pungitium, ut gingiber & piper: sic habet asarum acrimoniā, sicut piper: est odore incundo, habet præterea amaritudinē, quæ fundatur in terrestri substantia crassa. Ex incundo odore indicatur bona cōcoctio substantiæ igneæ: ex acrimonia saporis indicatur notabile dominiū caloris in substantia tenui: ex amaritudine indicatur crassitudo substantiæ terrestri. Ergo asarum, quod simplex appellatur, non est absolute simplex, sed habet diuersitatē substantiæ, tenuem scilicet & concoctam, calidam igneam, ut notatur à sapore & odore, ita tamen ut sapor indicet caliditatem & tenuitatē substantiæ principaliter, odor verò indicet perfectā concoctionem. Ergo ex his qualitatibus primis & secundæ sequuntur tertia & quarta. Tertia sunt, quòd abstergat asarum ratione suæ amaritudinis, quòd adstringat ratione suæ substantiæ crassæ terrestri, quòd incidat ratione suæ acrimoniae & caliditatis ad tertium gradū & tenuitatis substantiæ. Quantum ad quartas virtutes, quòd corroboret stomachum, quia astringit & abstergit: quòd aperiat obstructions hepatis, quia abstergit & incidit: quòd prouocet vrinā, quoniā incidat & calidum sit vsq; ad tertium gradum: quòd prouocet menstrua, quoniam est amari saporis, crassæ substantiæ, & aperiendi facultate pollēs.

De opobalsamo. Succus balsami tenuissimarum partium est, & ob multam tenuitatem substantiæ decipit medicos, qui propterea credunt ipsum esse calidissimum, quoniam re vera multum calefacit & exiccat. Sed hoc non facit ratione suarum qualitatum, sed ratione substantiæ, quoniam tenuissimus: sicut etiam facit acetum, quod quidem maximè refrigerat, non quod frigidissimum sit, neque enim excedit primum gradum frigiditatis, sed quoniam tenuissima substantia est, multum penetrans, & propterea multum refrigerans: & hoc admonuit Galenus cum alibi sapienter, tum undecimo simplicium, cap. de castoreo. Et hæc de succo balsami. Lignum verò ipsum, quod appellatur xylobalsamum, & fructus, qui appellatur carpobalsamum, recedunt à succo in tenuitate substantiæ: fructus tamen vel carpobalsamum magis abstergit & minus exiccat, & coctioni magis idoneum est, ideo tu scilicet, catarrhis, epilepsia, vertigini magis confertur, in his omnibus in hac antidoto indigemus. igitur hoc loco ponitur ab autore. Hyoscyamus, seu, ut Moderni, iusquiamus albus, id est, quod albo flore constat, eligendus (nam reliqui, niger inquam & flavus, venena sunt) frigidus in tertio. Vbi sciendum, quæ in tertio & quarto frigida sunt, sed præcipuè in quarto, potius exiccare quam humectare: & ratio est dicta à Galeno, I I I I. de simpl. med. cap. II. quoniam

scilicet frigidissimum excedens exhaurit humidum cōprimendo, & diuellit continuum. Cōtingit tamen quandoq̄ humectare non per se, sed per accidens, vel per aliud, scilicet aut propter plurimam humiditatē, id est, humorem aliquem crudum substantiæ frigida adherentē, vel propter extinctionem caloris, ad quam potest sequi humiditas, vel quia ibi non est caloris præsentia exiccans, vel quia excrementosa humiditas augetur ex cruditate. Propterea Galenus primo de temperaturis in principio ait, Opium refrigerare & exiccare. Et in VII. & VIII. de simplicibus tam de papauere quàm de hyoscyamo loquens, gradū quidē ponit in refrigerando tertium & quartum, in humectando verò nullum. Garyophyllum, vt gustus ostendit, & Paulus etiam attestatur, calidum & siccum in tertio est, & ex tribus substantiis diuersis constat: una insigniori calida & tenui, quod acrimonia demonstrat: & alia calida & illa quidem, sed crassa terrea, à calore quadantenus extenuata, quod ostendit amaritudo: habet & tertiā crassam terrestremq̄, quam nō euicit calor, & hoc indicatur à sapore astringente. Si igitur Garyophyllum gustaueritis, apertè hos tres sapesprehendetis, acrem primò adurentem linguam, amarum, & astringentem. Ex quibus sequitur per methodum vobis propositam, conuenire stomacho & hepati, propter suam astringentem &

amar

amaritudinē: aperire quæ sunt aperienda, propter amaritudinē & crassitudinem substantia: incidere, propter caliditatem & tenuitatē. Est etiam illi sapor iucundus, ex quo elicere potestis ex methodo, vim quoq; illi inesse spiritus recreandi, & consequenter cerebro & cordi consulendi. Et quoniam in omnibus suis substantijs dominatur siccitas, habetis ipsum conferre nervis & osibus, & omnib; membris in quibus abundat excrementū. Opium propter multam frigiditatē, quā habet in quarto gradu, à tota substantia rebellis est calori naturali, spiritibus tam animalibus quā vitalibus, quā etiam naturalibus, si naturales sunt, prout reuera sunt. Quo fundamēto posito relinquitur, in opio vim esse mortificandi, stupefaciendi omnē sensum, sistendi ac retinendi omnem fluxum, crassificandi, atq; (ut vno verbo dicamus) impediendi omnē motum facultatū animæ, & inducendi quietē: dat enim viam & aditū ad mortē obeundā. Myrrha habet quidē in se plurimam amaritudinē, cuius ratione plurimū abstergeri deberet: sed ita moderatur abstergio ab emplastica substantia, qua plurimum redundat, & abstergat absq; vlla mordicatione: propterea & ocularibus, & arteriacis medicamentū adhibetur, & ad omnia quæ abstergi & exiccari debent sine mordicatione. Cyperi radix, quem angularem iuncum vocant, insignem in se habet

siccit

siccitatem: quod quidem ita esse, si quis eius ef-
 ficiem contemplabitur, ex solo intuitu facile de-
 prehendet: caliditatē verò habet moderatā, ut
 primū gradū non pertranseat. Ex eius verò gu-
 stu deprehenditur, non multū astringente, neq;
 amaro, habere tenuitatem substantiæ, cum leui-
 tamen astrictione, quoniā & leuiter astringit
 gustum: sed astrictio leuis, ut toties didicistis,
 cum tenui substantiæ adiungitur, non impedit
 transitum medicinæ, sed potius adiuvat. Ex his
 igitur colligitur ex methodo, quid possit in ter-
 tijs & quartis virtutibus: exiccat enim validis-
 sime quantum ad tertias attinet, & abstergit
 sine mordicatione: quantum verò ad quartas, ul-
 tera glutinat, calculos frangit, urinā & men-
 strua provocat, & reliqua huiusmodi, quæ ex-
 primis & secundis suis facultatibus facile elicere
 potestis, si methodū nostrā de simplicibus rectè
 legistis, vel legetis. Cinnamomum, quod non ha-
 bemus verum, sed castia pro eo utimur, calidiū
 & siccum est in tertio: in tenuitate verò sub-
 stantiæ quandā antonomasiam & excellentiam
 præ reliquis omnibus aromatibus habet. Sequi-
 tur ex hoc fundamento per methodū, ut maxi-
 mē exiccet, maximēq; calefaciat, longē etiam
 magis his, quæ parem habent tum caliditatem,
 tum siccitatem, scilicet ratione suæ tenuitatis.
 Ergo cum ita tenue sit, & in eo gradu calidita-
 tis, pollebit mirum in modū incidēdi vi: & pro-
 pter

pter maximam vim exiccandi, maximè prohibebit putrefactionē. Cassia, qua vice cinnamomi utimur, parem habet gradū in qualitatibus primis cum cinnamomo, in substantia tamen crassior est, & gustanti diligēter, gustu est manifestè astringenti: ideo non tā facile penetrat, ut cinnamomū, nec tam facile exiccat. Vnā tamen habet facultatē cinnamomo præferendam, videlicet quòd magis corroborat stomachū, & mēbra naturalia: in reliquis omnibus longè inferior est. Iure igitur præcipitur à Galeno, ut deficiēte cinnamomo, vice eius duplo cassia utamur. Folium malabathri ponitur à Galeno viribus simile omnino nardo. Cū ergo folio profusus careamus, ne in re vana occupemur, ad nardū tutò transibimus. In nardo, id est, spica, caliditas est moderata, ut gustanti facile apparet: neque enim linguam alterat gustantis ad sensibile caliditatem siccitas in secundo gradu, sapore quadantenus amaro, cum acerbo vel austero: ex quo sequitur, substantiā quoq; illi adesse crassam & terrestre à dominio. Et ex his primis & secundis suis qualitatibus colliguntur tertia & quarta. Tertia, quòd potest abstergere rationi amaritudinis, quòd potest adstringere rationi austeritatis. Quarta, quòd cōuenit stomacho & hepati, sed hepati longè magis: ratio, quoniam stomachus tum indicatione sumpta ab eius substantia, quæ sicca est, tum à suis excrementis

pituit

pituitosis admodum & humidis, indiget rebus valde exiccantibus, sicut est absinthium & aloë: hepar verò cum neque substantiam habeat ita siccam, sed humidam potius, neq; ita redundet excrementis, non indiget tantum exiccantibus.

Conuenienter ergo spica magis conueniet hepatis, quàm stomacho: è conuerso autem aloë & absinthium magis stomacho quàm hepatis. Habet præterea nardus odoris incunditatem, qua vim habet spiritus recreandi, propterea & capiti & cordi conuenit. Zadura, quam nunc Zedoariam vocant, ut gustanti apparet, proculdubio calida est & sicca in tertio: feruet enim gustu, quod proprium illius gradus est: licet moderni in secundo tantum gradu posuerint, qui gradus non sine ratione deprehendi potest, ut in fine v. de simp. med. & nos etiam in methodo nostra tradidimus. Tenuissima substantia est, ut duo indicant: primum, quod gustati nulla apparet astringitio: secundum, quod vis eius & calor facile penetrat ad profundum, & facile etiam exhalat & dissoluitur. Ex his apparet, quod in tertius virtutibus vim habeat incidendi: in quartis posset discutere omnem flatum in quacunq; parte fuerit, propterea vtero maximè confert, colicis & diurnis stomachi inflationibus confert, & omnino concoctionem adiuuat. Aiunt etiam conferre venenatorum moribus: quod si verum est, videndum facere ne id possit à caliditate sua

veneni vim exterius euacuante, sicut & multa
 facere videmus, an potius à qualitate occulta
 & forma specifica. Hac occasione ducti nostra-
 rum ætatum medici, quòd scilicet venenatorum
 moribus prodesse Zedoariam legerint, illa ad pe-
 stilentes status passim vtuntur. Zingiber calida
 quidem substantiæ & feruentis est, non multò
 infra piper, sed non ita apparet primo occurso,
 ratione humoris cuiusdam recrementitij, quo plu-
 rimum redundat, veluti piper longum, ideo &
 vtrunq; teredinem sentit. Quæ autem talia sunt
 sicut tardius calefaciunt, ita cum ad actum du-
 cta fuerint, pertinacior eminducunt calorem, nec
 tam facile exhalabilem, sicut qui à tenui & sic-
 ca substantia procedit: euenit enim illi quod
 flammæ à paleis excitatæ: qui verò calor à re-
 humida educitur talis est, qualis à lignis viridi-
 bus: hinc calor nasturtij, sinapis, thapsiæ: can-
 tharidij, pertinacissimus exurèsq; est, quoniam
 in plurimo humore excrementitio fundatur. Calor
 igitur à zingibere pertinacius quidem hæret,
 non tamè vt nasturtij: ideo confert stomacho &
 coctionibus, & totum corpus calefacit. Cum in
 corallo insit vis exiccandi manifesta, & atri-
 ctionem habeat, vt gustati patet, neq; in eo ali-
 quod signum caliditatis appareat, necessario se-
 quitur quòd sit frigidus & siccus cum crassa
 substantia, non multum tamen excedit primum
 gradum frigiditatis. Ergo in causa calida con-
 uenit

veniet, ubi astrictione & corroboracione indigebimus, ut in aestuante stomacho, sanguinem biliosum reijciētibus, dysentericis. An verò collo suspensum tam mira possit efficere, ut scribitur adversus omnes stomachi affectus, syncopas, vermium & uteri praefocaciones, alijs considerandū relinquo: de hoc enim vidi experientiam, ut etiam de suspensione pœonia, videlicet nihil prorsus neq; nuare, neq; nocere: quamvis Galenus tantum nobis persuadere conatus fuerit, se etiam testem advocās de virtute pœonia. In tragacantha nullam esse caliditatem insignem sensus ostendit: inest tamen illi vis exiccādi: à substantia autem viscida & lenta, qua pollet, vim habet emplasticam nō mediocrē: ex quibus qualitatibus sequitur, posse obtundere acrimoniam, lenire quæ sunt aspera, & sistere omnē fluxum. Thuris quatuor partes in usu medicina veniūt, ipsum gummi, coriex, lignum quod dendrolibanum Græci appellant, māna. Quantum ergo ad gummi attinet, sapore est moderatē amaro & subastringenti: ex quibus saporibus sequitur per rationem methodi, calidum esse circa secundum gradum. Substantia verò illi inest, ut sensui apparet, viscida & emplastica, qua indicat in eo dominari etiā partes aërias aqueis & terrestribus admixtas: non ergo transibit primum gradum siccitatis. Quibus stantibus sequitur ex methodo, ut ratione amaritudinis vim habeat

abstergendi: ratione verò subastrictionis parua,
 vim modicè corroborandi & exiccandi: imò pro-
 pter caliditatem secundi gradus, lentorem sub-
 stantia & moderatam exiccationem, non medio-
 criter concoquere potest materias crassas & co-
 ctioni rebelles, & obtundere etiam acrimoniam
 ratione emplastica substantia, si modò memini-
 stis, quæ in methodo dicta sunt. Ergo vlcera sordi-
 da absterget, quoniã concoquit, & mediocriter
 exiccatur: carne replebit, scilicet vlcera, secundum
 dogma Galeni lib. III. therap. & quoniam sine
 mordacitate abstergit & exiccatur: cicatricè quo-
 que inducet. Et cum sit seorsum tam multiplici
 vsus, sequitur vt varijs rebus admixtũ, varias
 vires acquirat: nam si cum lacte miscetur, seda-
 tiuus dolorum efficitur, qui mordicatiui appel-
 lantur, ob acrimoniam humorum contingentes
 vt sciistis in methodo dolorum à nobis tradita.
 Si cum aceto & pice illinatur, asperitates cutis,
 vitiligines, & lepras sanat, ob maximam vim
 abstergendi, & exiccandi, & incidendi, quã ex
 aceto & pice acquisiuit: vstiones præterea ignis
 & pernioles frigore contractos, cum adipe por-
 cino & anserino tollit: lenit enim & tẽperatu-
 ram siccã inductam ab excessu frigoris vel calo-
 ris: nam humidũ siccando, siccitatẽ inducit: mol-
 lit & recreat, ac simul acrimoniam humorum
 sedat, & vlcus mundificat & incarnat: atq; ita
 prout varijs admiscetur, varia potest, quoniam
 in me

in medio multarum virtutum est constitutum. Et hac sit vobis via, ex primis qualitatibus in medicamento repertis, semper indagari tertias & quartas facultates, quarum ratione prima & secunda considerantur, hoc est circa qualitates & sapes. Cortex habet & ipse easdem cum gummi vires, longè tamen efficacius astringit: propterea in dysenterijs, & sputo sanguinis, & ubicunq; astrictione indigemus semper est præferendus. Dendrolibanum verò cum ponatur calidum & siccū in tertio gradu, admirari debetis quomodo à Galeno dicatur purgare & replere posse vlcera oculorum: si enim indicatio curandi sumatur à natura membri, oculus (vt ipsemet Galenus asserit) humidus est & aqueus & valde sensibilis, ideo non illi conueniunt calida & sicca in tertio, tum quia nimis calefaciunt & exiccant, tum quia mordicant: quæ autem nimis exiccant vel mordicant, poterūt quidem fortasse vlceribus valde sordidis etiam oculorum conuenire, replere autem & carnem generare nullo modo poterunt, si modò vera sunt principia, quæ etiam Galenus ipse ponit in IIII. methodi. Est etiam suspicio, ne hoc loco sibi id Galenus comminiscatur: cum enim medicamentorum vires semper ex Dioscoride referat, vt patet medio criter exercitato, & hoc tantum addat vt ad methodum cogat deducere quacunq; Dioscorides indistinctè protulit, hic dendrolibano apertè

tribuit quæ Dioscorides non dendrolibano, sed ipsi thuri assignauit, ita ut etiam iisdem verbis utatur ad dendrolibanum translatis, quæ de thure dixit Dioscorides. Si igitur dissentire à Dioscoride volebat, assignanda erat aliqua ratio, & contra Dioscoridem disputandum, ut alibi facere non veretur. Sed hoc satis sit tetigisse, ut vos quoque animaduertatis. Mammam afferunt coccos seu granula quædam thuris esse, quæ cum affertur thus, ex collisione & attritu separantur permixta ex cortice & gummi, ideo & utriusque facultatem possidet. Si Saluiam diligenter gustaueris, percipies primò moderatam quandam astringentem, postea acrimoniam, quæ tamen non accedit ad hoc ut planè mordicet linguam, sicut origanum, serpyllum, nepeta, & reliqua huiusmodi: at si diutius sub lingua continueris, tunc astringentia non mediocri occurret. Ex his patet calidam esse saluiam vel in sine secundi gradus, vel in principio tertij, si modò memineris quæ in methodo nostra simplicium, & v. de simplicibus dicta sunt: siccam verò in tertio completo. Patet præterea ex substantia duplici constare, altera tenui calida, ut testatur acrimonia, altera crassa terrestris frigida, ut indicat astringentia. Ergo calida substantia tenuis adiuuabit ut penetret ad profundum: frigida terrestris exiccabit, astringet, corroborabit. Totâ igitur substantia pota vel illita mirè valet ad
fluxus

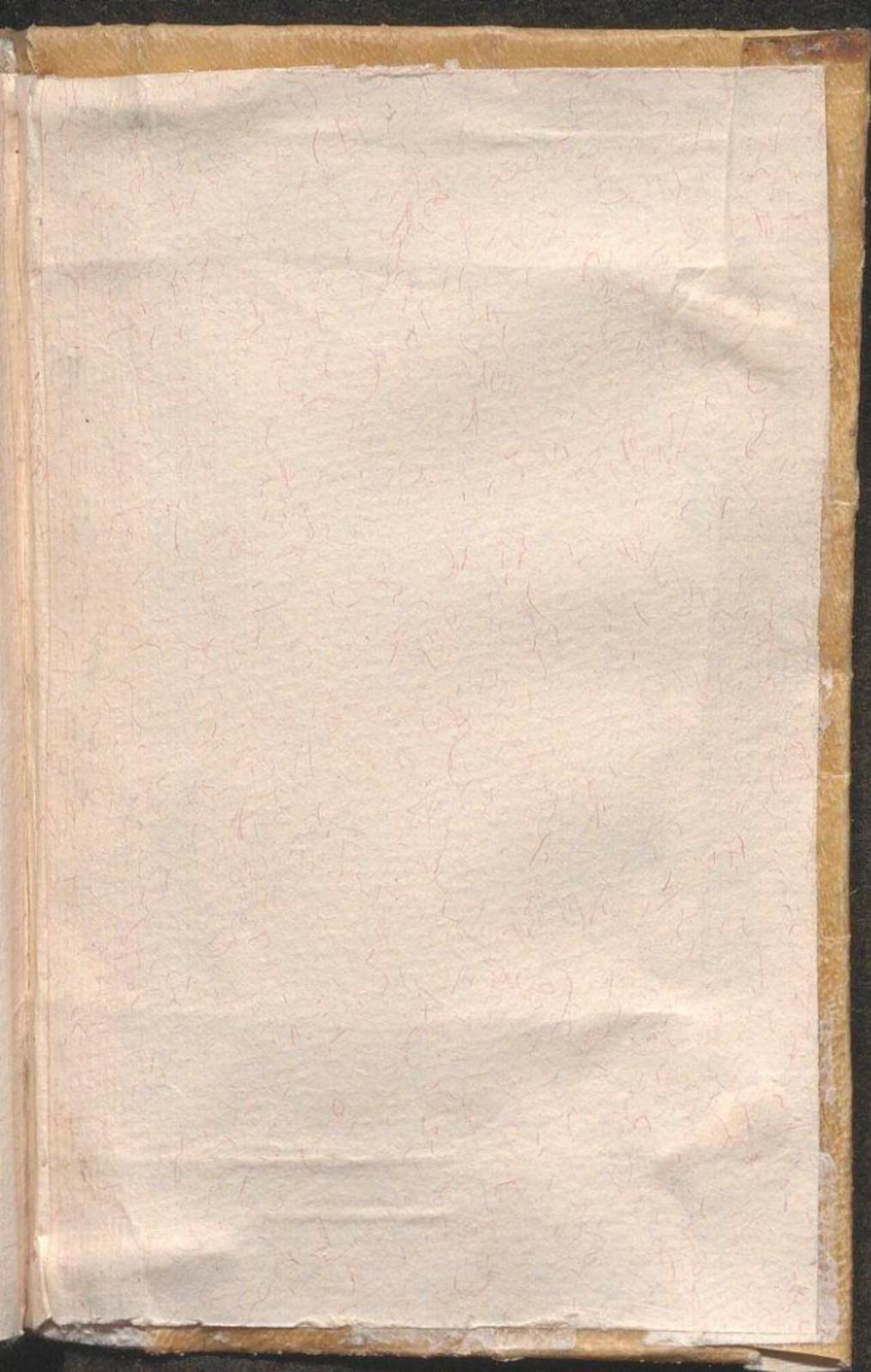
fluxus omnes præcipuè sanguinis sistendos, & membra firmanda. Ideo ad continendos fetus utilissime comeditur ante cibū, & ad hos qui ex alto ceciderunt, aut flagellis vel fustibus casti fuerint, efficacissima est: tussibus prodest, catarrhos sistit, & ulcera maligna ac fistulas exsiccat, purgat & sanat. Si verò decoquatur, retinet quidem decoctū, exhaustiq; à Salvia partes omnes tenues ac calidas, multas verò terrestres crassas ac frigidas derelinquit, quas non potest excoquere. Ideo bibitum hoc decoctum, urinis & mensib. prouocandis mirum in modum confert. Nec minori utilitate ad capillos tingendos illinitur. scilicet quoniam sua caliditate & siccitate absorbet quicquid pituitosi in pilo est, & eundem sua vi astringente densat, firmat, robustioremq; reddit, ne tam faciliè pituitosa excrementa recipiat. imò etiam putredinem prohibet, qua non leuis causa est vt cani oriantur. quibus scopis & succus nucum & gariophyllum ad hunc ipsum usum adhibentur, vtrumque enim istorum hac ipsa ratione capillos tingunt. Hac si processeritis, ex primo gustu med. quas omnes virtutes deprehēdetis, neq; vos fallat hæc methodus, nisi vos gustantes decipiamini. Men radices, quibus utimur, gustanti acerrime sese offerunt, non statim tamen, sed vbi aliquantulum eas dente contriueris: & hoc

mentitiam. Propterea si comedantur virides
 & recentes, capiti admodum sunt infensa, ob
 multitudinem acrium vaporum ascendentium:
 quod vitium arefacta maxima ex parte amit-
 tunt. Quantum ad sapes attinet, nullum serò
 præter solam acredinem in hac radice percipies.
 ergo fatendum illam tenuis esse substantia, cali-
 da ignea, cum qua nonnihil aquea quoque ex-
 crementitia admiscetur. Non mirum igitur si
 salis existens, vesica & renum obstructions ape-
 riat, & vrinae difficultatibus proffit tam intrò
 sumpta, quam exterius illita, ac tantundem fla-
 tus vbicunq; existentes excutiat, atque eadem
 ratione menses educat.

CONSULTATIONVM MEDI-
 CINALIVM PRIMAE
 CENTVRIAE,
 FINIS.

des
ob
m:
it-
re
s.
i-
f
-
b
-a

Joan
Mon
Cord
Medit

Joannis
Montani
Consulta
Medicæ

B
174/5